

Suomen BKTL menetelmäkuvaus

31.12.2006

LUKU 1 TILINPITOJÄRJESTELMÄN YLEISKUVAUS.....	7
1.1 JOHDANTO.....	7
1.1.1 <i>Kansantalouden tilinpidon organisaatio Suomessa</i>	7
1.2 TARKISTUSMENETTELYT JA ESTIMAATTIEN TARKISTUKSEN JA VIIMEISTELYN AIKATAULU	9
1.2.1 <i>Juoksevan laskennan tarkistusmenettelyt</i>	9
1.2.2 <i>Tarkistuksen ja viimeistelyn aikataulu</i>	9
1.3 YHTEENVETO TUOTOSLÄHESTYMISTAVASTA.....	10
1.3.1 <i>Viitekehys</i>	10
1.3.2 <i>Arvottaminen</i>	11
1.3.3 <i>Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin</i>	12
1.3.4 <i>Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö</i>	12
1.3.5 <i>Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet</i>	13
1.4 YHTEENVETO TULOLÄHESTYMISTAVASTA	13
1.4.1 <i>Viitekehys ja arvottaminen</i>	13
1.4.2 <i>Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT- 95:n kansantalouden tilinpidon käsitteisiin</i> 14	14
1.4.3 <i>Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö</i>	14
1.4.4 <i>Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet</i>	15
1.5 YHTEENVETO MENOLÄHESTYMISTAVASTA	15
1.5.1 <i>Viitekehys</i>	15
1.5.2 <i>Arvottaminen</i>	16
1.5.3 <i>Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT- 95:n kansantalouden tilinpidon käsitteisiin</i> 16	16
1.5.4 <i>Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö</i>	17
1.5.5 <i>Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet</i>	17
1.6 TASAPAINOTUS- JA INTEGROINTIMENETTELYT	17
1.6.1 <i>BKT:n tasapainotusmenettelyt</i>	17
1.6.2 <i>Tasapainotusta edeltävä vaihe</i>	18
1.6.3 <i>Laskennan osa-alueiden tarkastus</i>	18
1.6.4 <i>Huoltotaseen kokoaminen</i>	19
1.6.5 <i>Ennakollisen huoltotaseen tasapainotus</i>	20
1.6.6 <i>Lopullisen huoltotaseen tasapainotus</i>	21
1.6.7 <i>Sektoritilien tasapainotus</i>	25
1.7 YHTEENVETO VAADITTAVAN KATTAVUUDEN VARMISTAMISEKSI KÄYTETYISTÄ MENETELMISTÄ	27
1.7.1 <i>Tärkeimmät tietolähteet</i>	27
1.7.2 <i>Kotitalouksien kulutusmenojen laadinta</i>	28
1.7.3 <i>Kiinteän pääoman bruttomuodostus</i>	29
1.7.4 <i>Harmaan talouden estimointi</i>	30
1.8 SIIRTYMINEN BRUTTOKANSANTUOTTEESTA (BKT) BRUTTOKANSANTULOON (BKTL).....	31
1.8.1 <i>Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä</i>	32
1.8.2 <i>Palkansaajakorvaukset</i>	32
1.8.3 <i>Tuotannon ja tuonnin verot</i>	33
1.8.4 <i>Tukipalkkiot</i>	33
1.8.5 <i>Korot</i>	34
1.8.6 <i>Yritysten jakamat tulot</i>	34
1.8.7 <i>Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot</i>	35
1.8.8 <i>Vakuutuksenottajien omaisuustulo</i>	35
1.8.9 <i>Maanvuokrat</i>	35
1.9 FISIM: LASKENTA, ALLOKOINTI JA VAIKUTUS BKTL:OON.....	35
LUKU 2 TARKISTUSMENETTELYT JA ESTIMAATTIEN TARKISTUKSEN JA VIIMEISTELYN AIKATAULU	36
2.1 TARKISTUSMENETTELYT	36
2.1.1 <i>Juoksevan laskennan tarkistusmenettelyt</i>	36
2.1.2 <i>EKT95-uudistuksen toteutus</i>	36
2.2 TARKISTUKSEN JA VIIMEISTELYN AIKATAULU	37
LUKU 3 TUOTOSLÄHESTYMISTAPA.....	40
3.0 BKT TUOTOSLÄHESTYMISTAVAN MUKAAN	40
3.1 VIITEKEHYS	41

3.2	ARVOTTAMINEN.....	43
3.3	SIIRTYMINEN LIIKEKIRJANPIDOSTA JA HALLINNOLLISISTA KÄSITTEISTÄ KANSANTALouden TILINPIDON KÄSITTEISIIN 44	
3.4	SUORIEN JA EPÄSUORIEN ESTIMOINTIMENETELMIEN KÄYTTÖ.....	45
3.5	KIINNITYSPISTEIDEN JA EKSTRAPOLAATIOIDEN KÄYTTÖ.....	46
3.6	KATTAVUUDEN VARMISTAMISTA KOSKEVAT PERUSPERIAATTEET.....	46
3.7	MAATALOUS.....	47
3.7.1	<i>Maatalous ja siihen liittyvät palvelut (01)</i>	47
3.7.1.1	<i>Tietolähteet</i>	47
3.7.1.2	<i>Tuotos</i>	48
3.7.1.3	<i>Väliuotekäyttö</i>	56
3.7.1.4	<i>Arvonlisäys</i>	58
3.7.2	<i>Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut (02)</i>	58
3.7.2.1	<i>Tärkeimmät tietolähteet</i>	60
3.7.2.2	<i>Laskentaprosessi</i>	61
3.8	KALATALOUS (B).....	65
3.8.1	<i>Tietolähteet</i>	65
3.8.2	<i>Laskentaprosessi</i>	66
3.9	KAIVOSTOIMINTA JA LOUHINTA (C).....	67
3.10	TEOLLISUUS (D).....	67
3.10.1	<i>Tietolähteet ja kattavuuden varmistaminen</i>	67
3.10.1.1	<i>Teollisuuden rakennetilasto</i>	67
3.10.1.2	<i>Kattavuuden varmistaminen muiden tietolähteiden avulla</i>	69
3.10.2	<i>Laskentaprosessi</i>	70
3.11	SÄHKÖ-, KAASU- JA VESIHUOLTO (E).....	75
3.12	RAKENTAMINEN (F).....	75
3.12.1	<i>Talonrakentaminen (4501)</i>	75
3.12.1.1	<i>Tietolähteet</i>	76
3.12.1.2	<i>Laskennan yleisratkaisu</i>	76
3.12.1.3	<i>Laskentaprosessi taloustoimittain</i>	77
3.12.2	<i>Maa- ja vesirakentaminen (4502)</i>	82
3.12.2.1	<i>Tietolähteet</i>	82
3.12.2.2	<i>Laskentaprosessi</i>	82
3.12.2.3	<i>Laskentaprosessi taloustoimittain</i>	82
3.12.3	<i>Rakennuspalvelutoiminta (4509)</i>	83
3.13	TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA; MOOTTORIAJONEUVOJEN SEKÄ HENKILÖKOHTAISTEN ESINEIDEN JA KOTITALOUSESINEIDEN KORJAUS (G).....	85
3.13.1	<i>Toimialan raja</i>	85
3.13.2	<i>Keskeisimmät tietolähteet</i>	86
3.13.3	<i>Laskentamenetelmät</i>	88
3.14	MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (H).....	90
3.14.1	<i>Toimialan raja</i>	90
3.14.2	<i>Keskeisimmät tietolähteet</i>	91
3.14.3	<i>Laskentamenetelmät</i>	91
3.15	KULJETUS, VARASTOINTI JA TIETOLIIKENNE (I).....	91
3.15.1	<i>Tietolähteet ja laskentaprosessi</i>	93
3.15.2	<i>Tuotoksen laskentaerät</i>	94
3.15.2.1	<i>Maaliikenne</i>	95
3.15.2.2	<i>Vesiliikenne</i>	97
3.15.2.3	<i>Ilmaliikenne</i>	99
3.15.2.4	<i>Liikennettä palveleva toiminta; matkatoimistot</i>	99
3.15.2.5	<i>Posti- ja kuriiritoiminta</i>	100
3.15.2.6	<i>Teleliikenne</i>	100
3.15.3	<i>Väliuotekäytön laskentaerät</i>	101
3.15.4	<i>Markkinattomat tuottajat</i>	102
3.15.4.1	<i>Valtionhallinto</i>	102
3.15.4.2	<i>Paikallishallinto, toimiala tienpito (6302)</i>	103
3.15.4.3	<i>Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, tienpito (6302)</i>	103
3.16	RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (J).....	103
3.16.1	<i>Rahoitustoiminta (65)</i>	103
3.16.1.1	<i>Tietolähteet</i>	104
3.16.1.2	<i>Laskentaprosessi</i>	104

3.16.2	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM).....	104
3.16.3	Vakuutustoiminta (66).....	105
3.16.3.1	Tietolähteet	105
3.16.3.2	Laskentaprosessi.....	105
3.16.4	Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta (67).....	107
3.16.4.1	Tietolähteet	107
3.16.4.2	Laskentaprosessi.....	108
3.17	KIINTEISTÖ- JA LIIKE-ELÄMÄN PALVELUT (K).....	108
3.17.1	Kiinteistöjen rakennuttaminen ja omien kiinteistöjen kauppa (701).....	108
3.17.2	Asuntojen omistus ja vuokraus (7021).....	110
3.17.2.1	Laskennan yleisratkaisu.....	110
3.17.2.2	Laskenta taloustoimittain.....	111
3.17.3	Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta (7022).....	114
3.17.4	Kiinteistöväilytys (7031).....	115
3.17.5	Isännöinti ja kiinteistöhoito (7032).....	116
3.17.6	Liike-elämän palvelut (KB).....	117
3.17.6.1	Tietolähteet	118
3.17.6.2	Laskentamenetelmät.....	119
3.17.7	Valtionhallinto ja vty.....	120
3.17.7.1	Markkinatuottajat	120
3.18	HALLINTO JA PAKOLLINEN SOSIAALIVAKUUTUS (L).....	120
3.18.1	Valtionhallinto	120
3.18.1.1	Tietolähteet	122
3.18.1.2	Laskentaprosessi.....	122
3.18.2	Paikallishallintosektori.....	123
3.18.2.1	Lähdeaineistot.....	125
3.18.2.2	Tuotanto ja tulonmuodostus: muut markkinattomat tuottajat.....	125
3.18.2.3	Tuotanto- ja tulonmuodostus: markkinatuottajat.....	129
3.18.3	Sosiaaliturvarahastot.....	130
3.18.3.1	Työeläkevakuutus (7531).....	130
3.18.3.2	Muu pakollinen sosiaalivakuutus (7539).....	131
3.19	KOULUTUS (M).....	134
3.19.1	Markkinatuottajat	134
3.19.1.1	Tietolähteet	134
3.19.1.2	Laskentaprosessi.....	135
3.19.2	Valtionhallinto	135
3.19.3	Paikallishallinto.....	136
3.19.4	Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.....	136
3.20	TERVEYDENHUOLTO- JA SOSIAALIPALVELUT (N).....	136
3.20.1	Markkinatuottajat	136
3.20.1.1	Laskenta.....	136
3.20.2	Valtionhallinto	137
3.20.3	Paikallishallinto.....	137
3.20.4	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.....	137
3.21	MUUT YHTEISKUNNALLISET JA HENKILÖKOHTAISET PALVELUT (O).....	139
3.21.1	Markkinatuottajat	139
3.21.1.1	Laskenta.....	139
3.21.2	Valtionhallinto	140
3.21.3	Paikallishallinto.....	140
3.21.4	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.....	140
3.21.4.1	Ammattijärjestöt (911).....	140
3.21.4.2	Uskonnolliset yhteisöt (9131).....	140
3.21.4.3	Muut järjestöt (9139).....	140
3.21.4.4	Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta (92).....	141
3.22	KOTITALOUSPALVELUT (P).....	141
3.23	KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT JA ULKOMAISET EDUSTUSTOT (Q).....	144
3.24	TUOTEVEROT POIS LUKIEN ARVONLISÄVERO.....	144
3.26	TUOTETUKIPALKKIOT	147
LUKU 4 TULOLÄHESTYMISTAPA.....		148
4.0	BRUTTOKANSANTUOTE TULOLÄHESTYMISTAVAN MUKAAN	148
4.1	VIITEKEHYS	149

4.2	ARVOTTAMINEN.....	149
4.3	SIIRTYMINEN LIIKEKIRJANPIDOSTA JA HALLINNOLLISISTA KÄSITTEISTÄ EKT-95:N KANSANTALouden TILINPIDON KÄSITTEISIIN	149
4.4	SUORIEN JA EPÄSUORIEN ESTIMOINTIMENETELMIEN KÄYTTÖ	150
4.5	KIINNITYSPISTEIDEN (BENCHMARKS) JA EKSTRAPOLAATIOIDEN KÄYTTÖ.....	151
4.6	VAADITTAVAN KATTAVUUDEN VARMISTAMISTA KOSKEVAT PERUSPERIAATTEET.....	151
4.6.1	<i>Palkat ja palkkiot</i>	151
4.6.2	<i>Bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo</i>	153
4.7	PALKANSAAJAKORVAUKSET	153
4.7.1	<i>Palkat ja palkkiot</i>	153
4.7.1.1	<i>Koko talouden palkkasumma</i>	154
4.7.1.2	<i>Markkinatuottajien palkat toimialoittain</i>	156
4.7.1.3	<i>Julkisyhteisöjen ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen palkat</i>	161
4.7.1.4	<i>Palkkojen korjaukset</i>	162
4.7.2	<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>	163
4.7.2.1	<i>Koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>	163
4.7.2.2	<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain</i>	165
4.7.2.3	<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen korjaukset</i>	166
4.8	MUUT TUOTANTO- JA TUONTIVEROT.....	166
4.9	MUUT TUOTANTOTUKIPALKKIOT	167
4.10	BRUTTOTOIMINTAYLIJÄÄMÄ	167
4.11	SEKATALO	168
4.12	KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMINEN	171
LUKU 5 MENOLÄHESTYMISTAPA.....		178
5.0	BRUTTOKANSANTUOTE MENOLÄHESTYMISTAVAN MUKAAN.....	178
5.1	VIITEKEHYS	178
5.2	ARVOTTAMINEN.....	178
5.3	SIIRTYMINEN LIIKEKIRJANPIDOSTA JA HALLINNOLLISISTA KÄSITTEISTÄ EKT-95:N KANSANTALouden TILINPIDON KÄSITTEISIIN	179
5.4	SUORIEN JA EPÄSUORIEN ESTIMOINTIMENETELMIEN KÄYTTÖ	179
5.5	KIINNITYSPISTEIDEN JA EKSTRAPOLAATIOIDEN KÄYTTÖ	179
5.6	VAADITTAVAN KATTAVUUDEN VARMISTAMISTA KOSKEVAT PERUSPERIAATTEET.....	180
5.7	KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT.....	180
5.7.1	<i>Käsitteet, määritelmät ja luokitukset</i>	180
5.7.2	<i>Tietolähteet</i>	180
5.7.3	<i>Laskentamenetelmät</i>	181
5.7.3.1	<i>Yleisperiaatteet: rinnakkaisuus ja iteratiivisuus</i>	181
5.7.3.2	<i>Menetelmä A (kulutustutkimukseen pohjautuva peruslaskentamenetelmä)</i>	182
5.7.3.3	<i>Menetelmä B (osuus tuotoksesta)</i>	188
5.7.3.4	<i>Muut B-menetelmät</i>	189
5.7.3.5	<i>Tarjonta- ja käyttötaulut sekä huoltotaseen yhteenvetoprosessi</i>	189
5.7.4	<i>Laskenta nimikkeittäin</i>	190
5.8	KOTITALOUKSIEN PALVELEVIEN VOITTOA TAVOITTELEMATTOMIEN YHTEISÖJEN KULUTUSMENOT	215
5.9	JULKISYHTEISÖJEN KULUTUSMENOT	217
5.9.1	<i>Valtionhallinto</i>	217
5.9.2	<i>Paikallishallinto</i>	218
5.9.3	<i>Sosiaaliturvarahastot</i>	218
5.10	AINEELLISTEN KIINTEIDEN VAROJEN HANKINNAT MIINUS LUOVUTUKSET	220
5.10.1	<i>Asuinrakennukset</i>	220
5.10.2	<i>Muut talonrakennukset</i>	220
5.10.2.1	<i>Rakennetilasto</i>	221
5.10.2.2	<i>Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto</i>	222
5.10.2.3	<i>Muut tietolähteet ja menetelmät</i>	223
5.10.3	<i>Maa- ja vesirakennukset</i>	225
5.10.4	<i>Kuljetusvälineet, koneet ja laitteet</i>	226
5.10.5	<i>Kasvatettavat varat</i>	228
5.11	AINEETTOMIEN KIINTEIDEN VAROJEN HANKINNAT MIINUS LUOVUTUKSET	229
5.11.1	<i>Mineraalien etsintä</i>	229
5.11.2	<i>Tietokoneohjelmistot</i>	230
5.11.3	<i>Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset</i>	232
5.12	VALMISTAMATTOMIEN MUIDEN KUIN RAHOITUSVAROJEN LISÄYS.....	233

5.12.1	<i>Maan ym. perusparannukset (P5131)</i>	233
5.12.2	<i>Maan ym. omistusoikeuden siirtymiseen liittyvät kustannukset (P5132)</i>	234
5.13	VARASTOJEN MUUTOKSET	234
5.13.1	<i>Maatalous</i>	235
5.13.2	<i>Metsätalous</i>	235
5.13.3	<i>Teollisuus</i>	235
5.13.4	<i>Rakentaminen</i>	236
5.13.5	<i>Kauppa sekä majoitus- ja ravitsemistoiminta</i>	236
5.13.6	<i>Julkinen toiminta</i>	237
5.14	ARVOESINEIDEN HANKINNAT MIINUS VÄHENNYKSET	237
5.15	TAVAROIDEN VIENTI	238
5.15.1	<i>Ulkomaankauppatilasto</i>	238
5.16	PALVELUJEN VIENTI	241
5.17	TAVAROIDEN TUONTI	244
5.18	PALVELUJEN TUONTI	244
6	TASAPAINOTUS- JA INTEGROINTIMENETTELYT	244
6.1	BKT:N TASAPAINOTUSMENETTELYT	244
6.1.1	<i>Tasapainotusta edeltävä vaihe</i>	245
6.1.2	<i>Laskennan osa-alueiden tarkastus</i>	245
6.1.3	<i>Huoltotaseen kokoaminen</i>	246
6.1.4	<i>Ennakollisen huoltotaseen tasapainotus</i>	247
6.1.5	<i>Lopullisen huoltotaseen tasapainotus</i>	248
6.1.6	<i>Sektoritilien tasapainotus</i>	252
6.2	MUUT BKT:N VALIDOINTIMENETTELYT	254
LUKU 7	YLEISKUVAUS VAADITTAVAN KATTAVUUDEN VARMISTAMISEEN LIITTYVISTÄ PERUSPERIAATTEISTA	255
7.1	LAADINTA JA TASAPAINOTUS	255
7.2	TÄRKEIMMÄT TIETOLÄHTEET	255
7.2.1	<i>Kotitalouksien kulutusmenojen laadinta</i>	256
7.2.2	<i>Kiinteän pääoman bruttomuodostus</i>	257
7.3	HARMAAN TALOUDEN ESTIMOINTI	258
7.3.1	<i>Verotarkastusaineiston käyttö</i>	260
7.3.2	<i>Harmaa kotitalouspalvelutyö</i>	260
7.4	KANSANTALOUDEN TILINPIDON JA TYÖVOIMATUTKIMUKSEN TYÖLLISYYSTIETOJEN VERTAILU	261
7.4.1	<i>Tavoite</i>	261
7.4.2	<i>Käsitteelliset ja määritelmälliset erot</i>	261
7.4.3	<i>Kokonaistaso</i>	262
7.4.4	<i>Toimialat</i>	262
7.4.5	YHTEENVETO	266
LUKU 8	SIIRTYMINEN BKT:STA BKTL:OON	269
8.1	PALKANSAAJAKORVAUKSET	269
8.2	TUOTANNON JA TUONNIN VEROT	272
8.3	TUKIPALKKIOT	272
8.4	KOROT	273
8.5	YRITYSTEN JAKAMAT TULOT	274
8.5	YRITTÄJÄTULON OTOT YRITYSMÄISISTÄ YHTEISÖISTÄ	274
8.7	SUORIEN ULKOMAISTEN SIOITUSTEN UDELLEENSIOITETUT VOITOT	275
8.8	VAKUUTUKSENOMIAJEN OMAISUUSTULO	275
8.9	MAANVUOKRAT	275
LUKU 9	FISIM: LASKENTA, ALLOKOINTI JA VAIKUTUS BKTL:OON	276
LUKU 10	TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT LUOKITUKSET	279
10.1	TUOTOSLÄHESTYMISTAVASSA KÄYTETYT LUOKITUKSET	279
10.1.1	<i>Sektoriluokitus</i>	279
10.1.2	<i>Toimialaluokitus</i>	279
10.1.3	<i>Tuottajatyypiluokitus</i>	283
10.1.4	<i>Tuoteluokitus</i>	283
10.2	TULOLÄHESTYMISTAVASSA KÄYTETYT LUOKITUKSET	283

10.3	MENOLÄHESTYMISTAVASSA KÄYTETYT LUOKITUKSET	283
10.3.1	<i>Yksilöllinen kulutus</i>	283
10.3.2	<i>Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos</i>	292
10.3.3	<i>Ulkomaankauppa</i>	293
10.4	BKT:STA BKTL:OON SIIRTYMISESSÄ KÄYTETYT LUOKITUKSET	297
LUKU 11 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT TIETOLÄHTEET		297
11.1	TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET TUOTOSLÄHESTYMISTAVASSA.....	297
11.1.1	<i>Hyödyketilastot</i>	297
11.1.2	<i>Yritys- ja toimipaikkarekisteri</i>	297
11.1.5	<i>Työvoimatutkimus</i>	302
11.1.7	<i>Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto</i>	304
11.1.8	<i>Hintaindeksit</i>	306
11.1.9	<i>Rahoitusleasingtilasto</i>	308
11.1.10	<i>Rahoitus- ja vakuutusilastot</i>	308
11.2	TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET TULOLÄHESTYMISTAVASSA.....	309
11.2.1	<i>Ansiotasoindeksi</i>	309
11.3	TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET MENOLÄHESTYMISTAVASSA	310
11.3.1	<i>Ulkomaankauppa</i>	310
11.3.2	<i>Kotitalouksien kulutustutkimus</i>	312
11.4	TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET SIIRTYMISESSÄ BKT:STA BKTL:OON	313

Luku 1 Tilinpitojärjestelmän yleiskuvaus

1.1 Johdanto

Suomen talousalue käsittää Suomen maantieteellisen alueen valtion rajojen mukaisesti (ml. Ahvenanmaa) lukuun ottamatta Suomessa sijaitsevia ulkomaiden lähetystöjä ja konsulaatteja sekä ylikansallisia organisaatioita ja kansainvälisiä järjestöjä. Suomen talousalueeseen luetaan Suomen ulkomailla sijaitsevat erillisaalueet (lähetystöt, konsulaatit, tutkimusasemat tms.). Suomen talousalueeseen luetaan myös kansallinen ilmatila ja aluevedet, alukset, lentokoneet ja muu liikkuva kalusto, kun liikennöitsijällä on Suomessa kotipaikka.

Suomen kansantalouden tilinpidon menetelmäkuvaus sisältää tilastovuotta 2004 laskettaessa käytettyjen lähdeaineistojen ja menetelmien kuvauksen luekuesimerkkeineen.

1.1.1 Kansantalouden tilinpidon organisaatio Suomessa

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan kokonaan Tilastokeskuksessa. Kansantalouden tilinpito kuuluu makrotaloustilastoista vastaavan Taloudelliset olot -yksikön keskeisimpiin tehtäviin. Yksikkö on jaettu kolmeen vastuualueeseen. Vuositilinpidon laidinnasta ja tilinpitojärjestelmän uudistamisesta vastaa kansantalouden tilinpidon vastuualue. Rahoitustilastot - vastuualue vastaa rahoitustilinpidosta ja kansantalouden tilinpidon julkisen sektorin laskelmista sekä rahoitus- ja vakuutuslaitoksista. Aluetaloustilastot - vastuualue tuottaa aluetilinpitoa kansantalouden tilinpidon tasojen mukaisesti.

Taulukko 1: Taloudelliset olot -yksikön organisaatio ja tehtävät

Johto (7) sis. kansantalouden tilinpidon koordinaattorin		
Kansantalouden tilinpito	Rahoitustilastot	Aluetaloustilastot
- Vuositilinpito - Neljännes- vuositilinpito - Kokonaistuoannon kuukausikuvaaja - Tarjonta- ja käyttötaulut - Panos - tuotos - Pääoma-kanta - Historialliset sarjat - Tuottavuustutkimukset - Varallisuustilinpidon keh. - Kuluttajabarometri - Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto - Maatilatalouden tulo- ja ve-rotustilasto - Maa- ja metsätalouden taloustilastot (EU)	- Rahoitus- tilinpito - EMU-velka - Julkisyhteisöjen 1/4- vuosittainen rahoitustilinpito ja sektoritilit - Rahoituslaitosten kansantulo-laskelmat - Julkisyhteisöjen kansantulo-laskelmat - Luottokanta-tilastot - Luottolaitosten tilinpäätöstilastot - Korkotilastot - Talletustilastot - Muut rahoitus-markkinatilastot - VIRATI viranomaistiedonkeruun koordinointi - Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toimintatilasto	- Aluetilinpito - Arvonlisäveropohjalaskelmat - Alueellinen panos-tuotos - Valtion tulot ja menot alueittain - Yritystoiminnan julkinen rahoitus - Julkisen toiminnan tuottavuus-tilastointi - Alueindikaattorit - Kuntien 1/4 v. tilasto
(29)	(22)	(19)

Kansantalouden vuositilinpidon laadintaan ja järjestelmän EKT95-uudistukseen osallistui vuoden 2006 alussa noin 22 henkeä. Neljännesvuositilinpidon ja kuukausikuvaajan laadintaan osallistui päätoimisesti 3 henkeä, lisäksi jotkut vuositilinpidon laatijat tuottavat myös neljännesvuosittiedot. Lisäksi kolme henkilöä tuottaa ja kehittää neljännesvuosittaisia sektoritilejä. Aluetilinpidon laatijoita ja tutkijoita oli vuoden 2006 alussa kuusi. Rahoitustilinpidon laadintaan osallistui kuusi henkeä. Yhteensä kansantalouden tilinpidon eri osa-alueiden työhön osallistui vuoden 2006 alussa vajaat 40 henkeä koko Taloudelliset olot -yksikön runsaasta 70 henkilöstä. Koulutukseltaan kansantalouden tilinpidon laatijat ovat valtaosin korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Vuosilinpidon laadinta on organisoitu ilmiöalueittaisiin tehtäväkokonaisuuksiin, joista ns. sektoritutkijat vastaavat. Yksi sektoritutkija vastaa esimerkiksi kaupasta ja ravitsemis- ja majoitustoiminnasta, toinen liikenteestä, kolmas kotitalouksien kulutusmenoista. Tilinpidon juoksevassa laskennassa toimii lisäksi noin neljän hengen yhteenvetotiimi, jonka tehtävänä on nimensä mukaisesti tehdä eri ilmiöalueiden laskelmien yhteenveto kansantalouden tilinpidon kokonaisuudeksi. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden yhteenvedossa on kolmen hengen tiimi. Tilinpidon uudistuksia varten on perustettu määräaikaista projekteja suppeine projektiryhmineen.

Taloudelliset olot -yksikössä ei laadita kansantalouden tilinpidon lähdetilastoja, lukuun ottamatta kuntien taloustilastoja, maatalouden taloustilastoja ja rahoitustilastoja. Lähdetilastot tuotetaan Tilastokeskuksen muissa tilastoyksiköissä ja osittain Tilastokeskuksen ulkopuolella. Koko Tilastokeskuksen henkilöstön lukumäärä oli vuoden 2005 lopussa noin 1000 henkeä.

Tilinpidon laadintaorganisaatio on muuttumassa kun lopullisten tietojen laskenta sekä käyvin että kiintein hinnoin on nyt siirtynyt tarjonta- ja käyttötaulu ympäristöön.

1.2 *Tarkistusmenettelyt ja estimaattien tarkistuksen ja viimeistelyn aikataulu*

1.2.1 *Juoksevan laskennan tarkistusmenettelyt*

Jokaisen tilastovuoden kansantalouden tilinpidosta laaditaan useita eri versioita. Jokaista versiota laadittaessa käytetään hyväksi kaikki siihen mennessä käytettävissä oleva tietoaaineisto, joten kansantalouden tilinpito tarkentuu vähitellen. Lopulliset luvut valmistuvat kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

Yhdenmukaiset, EKT95:n mukaiset sarjat alkavat vuodesta 1975.

Vuosien 2002-03 vaihteessa saatiin valmiiksi vuodesta 1995 alkaen vuosittain integroidut käypähintaiset tarjonta ja käyttötaulukot, joissa kansantalouden tarjonta ja käyttö (huoltotase-erät) tasapainotetaan tuotteittain. Vuoden 2006 alussa otettiin käyttöön myös kiinteähintaiset tarjonta- ja käyttötaulut vuodesta 2001 alkaen. Uudistuksen myötä poistui tarjonnan ja käytön välinen tilastollinen ero lopullisista luvuista. Vuoden 2006 alussa Kiinteähintaisten lukujen laskennassa siirryttiin lisäksi käyttämään edellisen vuoden hintoja ja ketjuindeksejä.

1.2.2 *Tarkistuksen ja viimeistelyn aikataulu*

Ensimmäiset ennakkotiedot vuodesta t valmistuvat vuoden t+1 helmikuun lopussa. Tämä ensimmäinen versio on tietosisällöltään suppeampi kuin varsinainen kansantalouden tilinpito. Ensimmäisen version tietosisältö vastaa neljännesvuosittaisen kansantalouden tilinpidon tietosisältöä, mutta sisältää lisäksi myös sektoritilien ensimmäisen version kaikkien sektorien osalta. Samalla julkaistaan edellisen vuoden neljättä neljännestä koskevat tiedot.

Toinen versio valmistuu vuoden t+1 heinäkuun alkupuoliskolla. Tällöin laaditaan ensimmäisen kerran kansantalouden tilinpito vuodesta t kaikkien reaalitylinpidon (non-financial) tilien osalta.

Kolmas versio valmistuu vuoden t+2 tammikuussa neljäs, lopullinen versio, vuoden t+2 joulukuussa tarjonta- ja käyttötaulukkojen tuotteittaisen tasapainotuksen tuloksena.

Esimerkki vuotta 2005 koskevan kansantalouden tilinpidon eri versioiden valmistumisajoista nykyisen käytännön mukaisesti:

Versio	Kuukausi	Version	Month
1	Helmikuu 2006	1	February 2006

2	Heinäkuu 2006	2	July 2006
3	Tammikuu 2007	3	January 2007
4	Joulukuu 2007	4	December 2007

Kun kansantalouden tilinpidon eri versioita laaditaan, käytetään hyväksi kaikki käytettävissä olevat tiedot. Kullakin kerralla vain osa tiedoista muuttuu. Esimerkiksi kaikkien toimialojen tuotanto- ja tulonmuodostustilit laaditaan ensimmäisen kerran heinäkuussa vuonna t+1 (versio 2). Tämän jälkeen jonkin toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili muuttuu seuraavan kerran vuoden t+2 tammikuussa, jolloin käytettävissä ovat lähes kaikki lopulliset tiedot. Versio 4 perustuu kysyntä- ja tarjontataulukoihin ja siten tuotetason tasapainotukseen. Ennen tuotetason laskentaa tehdään ilmenneet korjaukset toimialatietoihin. Tarjonta- ja käyttötaulukujen laadinnan ja tasapainotuksen yhteydessä toimialatason tiedot yleensä muuttuvat.

Kansantalouden tilinpidon laadinta-aikatauluun vaikuttaa lähinnä kaksi seikkaa: käyttäjien tarpeet ja lähdetilastojen valmistuminen.

Kansantalouden tilinpidon tärkein käyttäjä Suomessa on valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriö laatii vuosittain maaliskuussa ja elokuussa taloudellisen katsauksen, joka on keskeinen tausta-aineisto muun muassa valtion budjetin valmistelussa. Valtiovarainministeriö tarvitsee katsauksen laadintaa varten mahdollisimman tuoreet tiedot talouden kehityksestä. Myös Suomen Pankki ja taloudelliset tutkimuslaitokset käyttävät kansantalouden tilinpidon uusimpia tietoja talousennusteidensa pohjana.

1.3 Yhteenveto tuotoslähestymistavasta

1.3.1 Viitekehys

Tuotoslähestymistapa on Suomen kansantalouden tilinpidossa hallitseva laskettaessa bruttokansantuotetta. Myös menolähestymistapa otetaan huomioon, kun tilejä tasapainotetaan.

Bruttoarvonlisäys perushintaan on toimialoittaisten bruttoarvonlisäysten summa. Lopulliset luvut lasketaan ja tasapainotetaan tuotteittain tarjonta- ja käyttötaulukoissa. Kun perushintaiseen bruttoarvonlisäykseen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan markkinahintainen bruttoarvonlisäys eli bruttokansantuote.

Tilastoyksikkö

Suomen kansantalouden tilinpidon tuotoslähestymistavan tilastoyksikköjä ovat tuote, toimipaikka ja institutionaalinen yksikkö. Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluksia tuottava tuotantoyksikkö. Toimipaikka on yhtä kuin EKT95:n määrittelemä paikallinen toimialayksikkö. Tilinpidon perustarkastelunäkökulma on kuitenkin institutionaalinen sektori, jota käytetään myös toimialoittaisen tarkastelun peruskehikkona.

Luokitukset

Sektoriluokitus

Institutionaalinen sektoriluokitus on kansantalouden tilinpidon perusluokitus. Sektoriluokituksen mukaan laaditaan, paitsi tuotanto- ja tulonmuodostustilit, myös tulonjako- ja tulonkäyttötili sekä varallisuuden muodostustileistä pääomatili ja rahoitustili.

Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa on kaikkiaan 183 toimialaa tarkimmalla laskentatasolla. Toimialoittain laaditaan tuotanto- ja tulonmuodostustilit. Ennakollisessa laskennassa toimialoja on noin 100.

Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä ovat: markkinatuottajat ja markkinattomat tuottajat. Markkinattomat tuottajat jaetaan omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

Tuoteluokitus

Lopullisten lukujen perustana on tuoteluokitus, jossa on 952 tuotetta. Luokitus perustuu CPA –luokitukseen. Tuoteluokitus on selostettu luvussa 6 ja varsinainen luokitus on liitteenä 1.

Tuotanto- ja tulonmuodostustilit käyvin hinnoin laaditaan siis kolmella luokituksella: toimialan, tuottajatyypin ja institutionaalisen sektorin mukaan luokiteltuina. Myös toimialatuotannon luokitteluperustana on institutionaalinen sektoriluokitus. Toimialatiedot laaditaan myös tuottajatyypin mukaan, joskin julkaisutasolla tiedot yleensä esitetään tuottajatyypit yhteensä –tasoina. Toimiala- ja sektoriluokituksen kesken on olemassa ristiintaulukointi samoin kuin toimiala- ja tuottajatyypiluokituksen kesken.

Tärkeimmät tietolähteet

Tuotoslähestymistavan tärkeimmät tietolähteet ovat markkinatuottajien ja omaan loppukäyttöön tuottajien osalta yritysten rakennetilasto ja yritys- ja toimipaikkarekisteri, joita käytetään useiden toimialojen laskelmissa. Lisäksi käytössä on paljon toimialakohtaisia tietolähteitä. Muussa markkinattomassa tuotannossa tärkeimmät tietolähteet ovat valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot.

1.3.2 Arvottaminen

Suomen kansantalouden tilinpidon laskentatarkkuus on miljoona euroa, mutta lähdeaineistojen tarkkuus on yleensä euro tai tuhat euroa.

Taloustoimet arvotetaan pääsääntöisesti niiden markkinahinnan mukaan eli sen arvon mukaan, millä virrat ja varannot tosiasiallisesti vaihdetaan tai voitaisiin vaihtaa rahaan. Mikäli vaihtoarvoja ei ole suoraan saatavissa, käytetään vastaavien tavaroiden, palveluiden tai varojen markkinahintoja. Esimerkiksi omistusasuntojen tuotos arvotetaan vastaavien vuokra-asuntojen vuokratason mukaan. Kun vastaavien tuotteiden hintoja ei ole saatavilla, esimerkiksi julkisen toiminnan tuottamien markkinattomien palvelujen osalta, käytetään arvottamisessa tuotantokustannuksia.

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Esimerkiksi välituotekäyttö sisältää siten kuljetuskustannukset, kaupan lisät sekä tuoteverot (ml. arvonlisävero sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen). Tuotos puolestaan arvotetaan perushintaan eli se sisältää tuotetukipalkkiot, mutta ei tuoteveroja eikä kuljetuskustannuksia tai kaupan lisiä.

Taloustoimet kirjataan pääsääntöisesti suoriteperusteisina. Mikäli näin ei ole tehty, siitä mainitaan erikseen.

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan suurimmalta osaltaan myös kiinteisiin hintoihin. Vuoden 2006 alusta on siirrytty käyttämään edellisen vuoden hintaisia kiinteähintaisia lukuja. Tässä kuvauksessa käsitellään kansantalouden tilinpidon laadintaa käyvin hinnoin.

1.3.3 *Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin*

Monien toimialojen tuotoksen ja/tai välituotekäytön laskennassa keskeisin tietolähde on kyseisen toimialan rakennetilasto. Rakennetilastossa on yhdistetty yritys- ja toimipaikkarekisterin, elinkeinoverorekisterin ja suoran kyselyn tiedot. Tilaston käsitteet perustuvat yritysten tuloslaskelmien ja EU:n rakennetilastoasetuksen käsitteisiin.

Tuotoksen laskennassa rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmisteverastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot muista pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa ei lasketa mukaan tuotokseen.

Välituotekäyttöön lasketaan mukaan rakennetilastosta ostot tilikauden aikana (pl. ostot varastoon), ulkopuolisten palvelujen ostot, käyttöleasingvuokrat, muut vuokrat sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut. Lisäksi henkilösivukuluihin saattaa sisältyä jonkin verran välituotekäyttöön liittyviä eräiä, mm. henkilöstön koulutus- ja virkistyskuluja. Kansantalouden tilinpitoa varten rakennetilaston tietoja korjataan mm. tietokoneohjelmistohankintoja koskevilla arvioilla.

Suomen lähdetilastoaineisto perustuu hyvin laajalti totaaliaineistoihin, jotka kerätään kirjanpilotietojen mukaisina. Myös erillisselvitysten pohjana ovat yritysten kirjanpilotaineistot.

1.3.4 *Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö*

Suomen kansantalouden tilinpidossa tuotoksen ja välituotekäytön laskenta perustuu pääasiassa suorien estimointimenetelmien käyttöön. Suoria estimointimenetelmiä ovat rakennetilaston, yritysrekisterin, valtion tilinpäätöksen, kuntien taloustilaston, pankkitilaston, vakuutusyhtiötilaston ja muiden kokonaistilastojen käyttö. Epäsuora estimointimenetelmä on esimerkiksi hinta kerta määrä –tyyppinen menetelmä.

Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääasiassa joka vuosi laadittavien lähdeilastojen käyttöön. Kiinnityspistettä ja ekstrapolaatiota on käytetty tuotoksen laskemisessa vain muutamilla toimialoilla.

1.3.5 *Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen*

Suomen kansantalouden tilinpidon tärkein laadintamenetelmä on tuotoslähestymistapa. Kattavuuden varmistaminen perustuu sekä toimialatason tarkasteluun että tuotteittaiseen tasapainotukseen tarjonta- ja käyttötauluissa.

Käytännössä tärkein kattavuuden varmistustoimenpide on eri lähdeaineistojen tietojen vertailu. Tuotantoa koskevia laajoja perusaineistoja ovat yritys- ja toimipaikkarekisteri, joka kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt sekä elinkeinonharjoittajat, ei kuitenkaan maatiloja. Rekisterin kattavuutta tullaan laajentamaan käsittämään mm. maatilat alkaen v. 2007. Toinen kattava kansantuotteen laskemisessa käytetty aineisto on yritysten rakennetilasto. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyse-lystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Käytännössä näiden lähteiden lisäksi käytetään muita tilastolähteitä toimialakohtaisesti. Erillistietoja saadaan työllisyydestä, ansiotasosta ja vertailuja tehdään näiden avulla tarkkailemalla laskelmien ansiotasomuutoksia, tuottavuuden muutoksia ja keskiansioiden tasoa ja muutosta.

Vaikka perustietolähteet ovat korkealuokkaisia, saattaa luokittelu- ja satun- naisvirheitä esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen toimialakohtai- siin tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Piilotalouden arvioinnissa on käytetty hyväksi tehtyjä erillisselvityksiä ja verotarkastusaineistojen tietoja. Korjauksia tehdään muun muassa rakentamisen, kaupan, liikenteen ja hotel- li- ja ravintolatoiminnan lukuihin.

Julkisen toiminnan tiedot ovat täysin kattavat, koska ne pitävät sisällään kaikki julkista toimintaa harjoittavat yksiköt.

1.4 *Yhteenvedo tulolähestymistavasta*

1.4.1 *Viitekehys ja arvottaminen*

Tulolähestymistavalla tarkoitetaan bruttokansantuotteen laskemista sum- maamalla yhteen bruttokansantuotteen eri tulokomponentit. Ne ovat palkan- saajakorvaukset, bruttotoimintaylijäämä (ml. kiinteän pääoman kuluminen) sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot.

Suomen kansantalouden tilinpidossa ei bruttokansantuotetta lasketa tulolä- hestymistavalla, koska bruttotoimintaylijäämästä ei ole olemassa tarpeeksi luotettavaa itsenäistä estimaattia. Niinpä bruttotoimintaylijäämä lasketaan markkinatuotannossa residuaalina, kun bruttoarvonlisäyksestä vähennetään muut tulokomponentit.

Bruttokansantuotteen eri tulokomponentit lasketaan samalla toimiala- ja tuottajatyypiluokituksella kuin bruttoarvonlisäys tuotoslähestymistavassa.

Taloustoimet kirjataan suoriteperusteisina eikä kassaperusteisina. Esimer- kiksi maksetut palkat ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut kirjataan sille

ajanjaksolle, jolloin työ tehdään ja syntyy velvoite palkansaajakorvausten maksamiseen.

1.4.2 *Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT-95:n kansantalouden tilinpidon käsitteisiin*

Palkkojen käsite liikekirjanpidossa ja eri lähdetilastoissa on yleensä sama kuin kansantalouden tilinpidossa. Merkittävän poikkeuksen tästä muodostavat luontoisedut. Toisaalta luontoisetuihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös verottomat luontoisedut, jotka eivät liikekirjanpidossa aina sisälly palkkoihin vaan ne saattavat sisältyä liiketoiminnan muihin kuluihin tai henkilösivukuluihin. Toisaalta luontoisetuihin ja palkkoihin ei lueta kansantalouden tilinpidossa työsuhdeoptioita, jotka joissakin lähdeaineistoissa sisältyvät palkkoihin.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja vastaava käsite liikekirjanpidossa ja monissa lähdeaineistoissa on henkilösivukulut, jota ei yleensä eritellä maksulajeittain. Kansantalouden tilinpidossa toimialoittaiset työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä. Tällöin henkilösivukulujen ja maksuprosenttimenetelmällä laskettujen pakollisten työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen erotus kirjataan vapaaehtoisiksi sosiaalivakuutusmaksuiksi.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan kansantalouden tilinpidossa kokonaan pääomakantamallin avulla eikä liikekirjanpidon mukaisia poistoja käytetä.

1.4.3 *Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö*

Palkansaajakorvaukset arvioidaan Suomen kansantalouden tilinpidossa useimmilla toimialoilla suoralla estimointimenetelmällä eli käytettävissä on kokonaisaineisto. Tällaisia kokonaisaineistoja ovat mm. yritysten rakennetilasto, yritys- ja toimipaikkarekisteri, kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto, luottolaitostilasto ja vakuutusyhtiötilasto. Joillakin toimialoilla käytetään epäsuoraa estimointimenetelmää, esimerkiksi hinta kertaa määrä –tyyppisiä menetelmiä, joissa keskimääräiset tuntipalkat kerrotaan tehdyillä työtunneilla.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain ja maksulajeittain lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä, jota voidaan pitää epäsuorana menetelmänä, mutta sosiaalivakuutusmaksut yhteensä lasketaan suoralla menetelmällä. Ero korjataan sopeuttamalla toimialoittaisia lukuja.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallilla, mikä on epäsuora menetelmä.

Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan kokonaisaineistoista eli laskentamenetelmä on suora.

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty eräiden toimialojen palkkoja laskettaessa. Tällaisia toimialoja ovat osittain metsätalous, talonrakentaminen sekä kiinteistöpalvelut.

1.4.4 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen

Palkat ja palkkiot

Palkkojen kattavuuden varmistamisessa on lähinnä kaksi ongelma-kohtaa: toisaalta harmaat palkat ja toisaalta verottomat luontoisedut.

Harmaiden palkkojen arviointi perustuu pääasiassa erityisselvityksiin vuosilta 1995 - 1998 (Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy), jotka puolestaan perustuvat veroviranomaisten verotarkastusaineistoon. Selvitys on tehty vuosittain ja siinä esitellään toimialoitain harmaan talouden arvo (harmaat palkat, lisäykset tuloon, peitelty osingonjako). Harmaata taloutta esiintyy jossakin määrin maataloudessa, teollisuudessa, rakentamisessa, kaupassa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, liikenteessä, liike-elämän palveluissa ja eräissä muissa palveluissa.

Harmaata taloutta koskeviin laskelmiin tulee suhtautua varauksella. Verohallinnon verotarkastustilastojen toimialaluokitukseen sisältyy paljon puutteita, sillä kaikilla yrityksillä ei ole ajan tasalla olevaa toimialaa tai yrityksen toimiala on määritelty virheellisesti. Laskelmien laadintaa vaikeuttaa myös se, että harmaan talouden harjoittajista on valittu sattumanvaraisesti vain osa verotarkastuksen kohteiksi. Valtaosa kohdeyrityksistä joutuu tarkastukseen verohallinnossa havaittujen verojen ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntien tai ilmiantojen vuoksi. Lisäksi verotarkastuksista saatuja tuloksia on vaikea kohdistaa oikealle tilastovuodelle, sillä verotarkastuksissa voidaan käsitellä usean vuoden verotusta.

Suomessa suurin osa luontoiseduista on ennakonpidätyksen alaista verotettavaa palkkatuloa. Kansantalouden tilinpidon käyttämissä lähdeaineistoissa nämä yleensä sisältyvät palkkasummaan. Tällaisia lähdeaineistoja ovat mm. yritys- ja toimipaikkarekisteri sekä rakennetilastojen kyselykanta.

Kaikki luontoisedut eivät ole verotettavaa palkkatuloa. Esimerkiksi luontoisetujen verotusarvot eivät täysin vastaa niiden todellista arvoa. Tällöin ylimenevä osa sisältyy muihin kuluihin (lähinnä välituotekäyttöön). Muista verotuksen ulkopuolelle jäävistä luontoiseduista Suomessa lienevät yleisimpiä henkilöstöalennukset ja erilaiset henkilöstön virkistyskulut. Nämä verotuksen ulkopuoliset luontoisedut lisätään palkkasummaan.

Bruttotoimintaylijäämä ja sekatulot

Lisäykset yrityksen tuloon ovat verohallinnon verotarkastusyksiköiden yksi tärkeimmistä tiedoista kansantalouden tilinpidon kannalta. Salatut tulot pienentävät tuotosta ja sitä kautta arvonlisäystä ja bruttotoimintaylijäämää/sekatulot. Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy on tehnyt laskelmia salattujen tulojen mahdollisesta suuruudesta ja vaikutuksesta tuotokseen verohallinnon verotarkastusaineiston pohjalta.

1.5 Yhteenvedo menolähestymistavasta

1.5.1 Viitekehys

Menolähestymistavassa bruttokansantuote lasketaan sen menokomponenttien eli kysyntäerien summana. Nämä erät ovat kulutusmenot, kiinteän pää-

oman bruttomuodostus, varastojen muutos sekä tavaroiden ja palveluiden vienti miinus tavaroiden ja palveluiden tuonti.

Suomen kansantalouden tilinpidossa bruttokansantuote määräytyy tuotoslähestymistavan perusteella, mutta myös menolähestymistapa otetaan itsenäisesti huomioon. Tuotanto- ja menolähestymistavoilla laskettujen bruttokansantuotteiden erotus kirjataan tilastolliseksi eroiksi ennakkolisessa kansantalouden tilinpidossa. Lopullisissa luvuissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tuotteittain eikä tilastollista eroa esiinny.

1.5.2 *Arvottaminen*

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Näin ollen kulutusmenot sisältävät arvonlisäveron ja muut tuoteverot mutta eivät tukipalkkioita. Osamaksulla tai vastaavilla luottojärjestelyillä hankitut tuotteet kirjataan niiden ostoajankohdan mukaan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää arvonlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen. Investoinnit kirjataan omistuksen vaihdoksen ajankohdan mukaan. Tästä säännöstä on Suomen kansantalouden tilinpidossa kolme poikkeusta. Ensinnäkin rahoitusliisaukset kirjataan käyttävän toimialan investoinniksi, vaikka omistuksen vaihdosta ei tapahdu. Toiseksi omaan käyttöön tehtävät investoinnit kirjataan silloin kun ne tuotetaan. Kolmanneksi rakennusinvestoinnit kirjataan sitä mukaa kuin niitä rakennetaan eikä vasta sitten, kun rakennus on valmis ja omistus yleensä vaihtuu.

Varastojen muutos arvotetaan vuoden keskihintaan eli varastojen arvo vuoden lopussa ja alussa muutetaan ensin vuoden keskihintaan ja sen jälkeen lasketaan niiden erotus.

Tavaroiden vienti ja tuonti arvotetaan f.o.b. arvon mukaan eli vapaasti laivassa vientimaan rajalla. Palveluiden vienti arvotetaan perushintaan ja tuonti ostajanhintaan.

1.5.3 *Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT-95:n kansantalouden tilinpidon käsitteisiin*

Julkisten kulutusmenojen laskennassa käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä eri yhteisöjen tuloslaskelmia. Niiden käsitteet muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteiksi.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa käytetään osittain yritysten rakennetilastoja, kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja sekä valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Niiden käsitteistä poimitaan kansantalouden tilinpidon mukaiset erät.

1.5.4 *Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö*

Kysyntäerien laskennassa käytetään sekä suoria että epäsuoria estimointimenetelmiä.

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa. Ne ovat perustuneet erityisesti kulutustutkimuksiin.

Myös kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa on käytetty erityisselvityksiin perustuvia kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota laskettaessa talonrakennusinvestointeihin sisältyviä peruskorjausinvestointeja vuosina

1.5.5 *Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen*

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja –tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan jäljempänä.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja –palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

Viime kädessä tuotanto- ja menolähestymistavan yhteensovittaminen ja tasapainottaminen varmistetaan tarjonta- ja käyttötaulukkomenetelmällä, joka tarjoaa systemaattisen lähestymistavan kattavuuden varmistamiseksi myös bruttokansantuotteen menokomponenttien estimoinnissa.

1.6 *Tasapainotus- ja integrointimenettelyt*

1.6.1 *BKT:n tasapainotusmenettelyt*

Kansantalouden tilinpidon tasapainotus on se vaihe kansantulolaskennassa, jossa varsinaisesti kootaan käsitys talouden kehityksestä ja rakenteesta. Yhtä vuotta koskeva tasapainotus ei ole koskaan irrallinen tapahtuma, vaan se on aina sidoksissa sitä edeltävään aikasarjaan, varsinkin edelliseen vuoteen.

Tasapainotus on siten kansantalouden tilinpidon laadinnan ydin. Ilman sitä tilinpito olisi eri tietojen yhteenlaskua. Tasapainotus tehdään vuodesta toiseen melko tarkkaan samalla tavalla. Ennakolliset tiedot tasapainotetaan aggregoidulla tasolla, lopulliset luvut tasapainotetaan tarjonta- ja käyttötaulukkoissa tuotetasolla.

1.6.2 *Tasapainotusta edeltävä vaihe*

Tasapainotusta edeltävät sektoritutkijoiden laskelmat omilta ilmiöalueiltaan. Näissä laskelmissa lähdeaineistojen tiedot muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaisiksi. Sektoritutkijan tulee jo omia laskelmia tehdessään kiinnittää huomiota tiettyihin tunnuslukuihin ja riippuvuuksiin. Ilmiöaluekohtaisissa laskelmissa on kiinnitettävä huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- * arvon, volyymin ja hinnan muutoksiin edellisestä vuodesta
- * vastaaviin muutoksiin edellisestä versiosta
- * absoluuttisten tasojen muutoksiin verrattuna edelliseen versioon
- * palkkojen ja työllisyyden yhteensopivuuteen, jota mitataan ansiotason kehityksellä (toimialalaskelmat)
- * arvonlisäyksen volyymikehityksen ja työpanoksen yhteensopivuuteen, jota mitataan työn tuottavuuden muutoksella (toimialalaskelmat)
- * työllisyyden ja työtuntien yhteensopivuuteen, jota mitataan työtunneilla työllistä kohti (toimialalaskelmat)
- * reaaliseen käytettävissä olevaan tuloon: nimellinen käytettävissä oleva tulo deflatoituna kulutusmenojen hintaindeksillä (kotitaloudet)
- * säästämisasteeseen: säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon (kotitaloudet, julkisyhteisöt)
- * nettoluotonannon tasoon (sektorilaskelmat).

1.6.3 *Laskennan osa-alueiden tarkastus*

Ennakollisen tilinpidon tasapainotuksessa jokainen toimiala, sektori tai muu laskentakokonaisuus käydään läpi yhteenvetopalaverissa, niin sanotuissa jetsutuksissa. Näissä palaverissa on mukana 2 – 4 yhteenvetäjää sekä yksi tai useampia sektoritutkijoita.

Yksittäisten laskentakokonaisuuksien tarkastus tapahtuu sitä mukaa, kun tietoja alkaa valmistua. Tilaisuudessa käydään läpi laskentakokonaisuus erityisesti kiinnittäen huomiota edellä mainittuihin seikkoihin. Niiden ohella tietolähteet, niiden saatavuus ja käyttökelpoisuus, niissä tapahtuneet muutokset tai laskennassa tapahtuneet menetelmämuutokset ja muut laskentaan vaikuttavat taustatiedot ovat olennaista keskusteltavaa.

Koko kansantalouden kuva alkaa hahmottua ja tarkentua, kun valtaosa laskentakokonaisuuksista on valmiina. Tilannetta seurataan jatkuvasti, minkä vuoksi atk-järjestelmän ominaisuuksiin on liitetty tallennusten aikaleimat. Kokonaiskäsitystä voidaan kuitenkin ruveta muodostamaan vasta, kun kaikki palaset ovat mukana.

1.6.4 *Huoltotaseen kokoaminen*

Huoltotase eli kansantalouden tarjonnan ja käytön tase kokoaa yhteen kansantalouden tavaroiden ja palveluiden tuotantoa ja käyttöä kuvaavan informaation.

Tuotoslähestymistapa

Kun kaikkien toimialojen tuotanto- ja tulonmuodostustilit on laskettu, saadaan toimialoittaisten arvonlisäysten summana koko kansantalouden bruttoarvonlisäys perushintaan. Kun siihen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan bruttokansantuote markkinahintaan.

Kun markkinahintaiseen bruttokansantuotteeseen lisätään tavaroiden ja palveluiden tuonti ulkomaankaupan laskelmasta, saadaan kokonaistarjonta.

Menolähestymistapa

Kokonaiskysynnän laskemiseksi huoltotaseeseen viedään seuraavat erät (suluissa osa-alue, josta tieto tulee):

- * tavaroiden ja palveluiden vienti (ulkomaankaupan laskelmat)
- * yksityiset kulutusmenot (kotitalouksien kulutusmenojen laskelmat ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tuotantotilin erä muu markkinaton tuotos)
- * julkiset kulutusmenot (valtionhallinnon, paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastojen muu markkinaton tuotos toimialoittaisilta tuotantotileiltä lisättyinä maksetuilla luontoismuotoisilla sosiaalietuuksilla eli ostoilla markkinatuottajilta)
- * yksityiset investoinnit (markkinatuotannon ja voittoa tavoittelemattoman toiminnan toimialoittaisten kiinteän pääoman bruttomuodostusten summa)
- * julkiset investoinnit (julkisen toiminnan toimialoittaisten kiinteän pääoman bruttomuodostusten summa)
- * varastojen muutos (varastolaskelma).

Näin lasketut kysyntäerät yhteensä ja kokonaistarjonta poikkeavat toisistaan. Niiden välinen ero, tilastollinen ero, kirjataan näkyviin kysyntäpuolelle ja saadaan kokonaiskysyntä, joka tällöin on yhtä suuri kuin kokonaistarjonta. Kysyntäerien summa (ilman tilastollista eroa) vähennettynä tuonnilla kuvaa kysynnän kautta laskettua bruttokansantuote-estimaattia.

Tulolähestymistapa

Kolmatta bruttokansantuotteen laskennan vaihtoehtoa, tulopuolelta laskettua itsenäistä bkt-estimaattia ei tässä yhteydessä lasketa, mutta toimialalaskelmista tulevaa palkkasumma ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summa (palkansaajakorvaukset) korjataan eri lähteisiin perustuen kotitalous- ja ulkomaat -sektorien vastaavien tietojen mukaisiksi. Tämä korjaus tehdään toimialoittain markkinatuottajien palkkojen ja työntantajien sosiaalivakuutusmaksujen suhteessa.

Arvonlisäyksen muut tulokomponentit: kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot miinus muut tuotantokipalkkiot esitetään tuotanto- ja tulonmuodostustilien toimialoittaisten summien mukaisina. Verojen ja tuki-palkkioiden kokonaissummat määräytyvät primääristi julkisyhteisöjen tietojen mukaan.

Vaikka tulokomponenttien summana laskettua itsenäistä bkt-estimaattia ei ole, on siitä tehty koelaskelmia. Rakennetilastojen tiedot mahdollistavat bruttotoimintaylijäämän itsenäisen estimaatin laskemisen monilla toimialoilla. Toistaiseksi näitä laskelmia on tarkasteltu vain mielenkiintoisena vertailutietona, sillä näissä laskelmissa käytettyyn bruttotoimintaylijäämäestimaattiin sisältyy käytännössä lukuisia epävarmuustekijöitä.

1.6.5 Ennakollisen huoltotaseen tasapainotus

Suomen kansantalouden tilinpidon käypähintaiset versiot sekä ennakolliset ja lopulliset kiinteähintaiset versiot kustakin tarkasteltavasta vuodesta tasapainotetaan huoltotaseen komponenttien tasolla, tuotekohtaista tarjonnan ja kysynnän tasapainotusta käytetään ennakollisessa versiossa vain eräissä yksittäisissä tapauksissa.

Huoltotasetta analysoitaessa kiinnitetään huomiota samoihin seikkoihin kuin yksittäisten laskentakokonaisuuksien kohdalla: yksittäisten huoltotase-erien arvon, volyymin ja hinnan muutoksiin edellisestä vuodesta ja poikkeamiin edellisistä versioista. Ansiotasoon ja tuottavuuteen koko kansantalouden tasolla kiinnitetään myös huomiota.

Tärkeä seikka on tarjonnan ja kysynnän välinen tilastollinen ero. Suomen kansantalouden tilinpidon ennakkoversiossa kohtuullinen ero hyväksytään ja esitetään kysyntäpuolella. Mikäli tilastollinen ero on liian suuri, siihen pyritään vaikuttamaan. Suuruudelle ei ole olemassa mitään eksaktia mittaa. Korjaustarpeesta päätettäessä otetaan huomioon tilastoeron absoluuttinen taso, absoluuttinen muutos edelliseen vuoteen verrattuna ja tilastollisen eron muutoksen vaikutus bruttokansantuotteen kasvuun (kontribuutio). Tilastollinen ero on käytännössä hyväksyttävä, jos se on enintään +/- 1% käypähintaisesta bruttokansantuotteesta ja sen kontribuutio bruttokansantuotteen vuosimuutokseen on enintään +/- 1%. Tämä karkean tason tasapainotustyö palvelee ja osaltaan helpottaa lopullisen tilinpidon laadintaa.

Ennakollisen version lopullisen tasapainotustarpeen kertova tilastollinen ero saadaan, kun rakentamisen tarjonta ja kysyntä on sovitettu yhteen. Rakenusinvestointien taso määräytyy uudisrakentamisen ja perusparannusten sekä kiinteistöjen välityksen tuotannon perusteella. Näiden tuotteiden perushintainen tarjonta on ensin muunnettava ostajan hintaiseksi. Muunnos ostajahintaan tällä lopullista versiota aggregoidummalla tuoteryhmätasolla on hieman epätarkka, sillä kyseessä oleviin palveluihin liittyviä tuoteveroja ei tasapainoteta tuotekohtaisesti. Estimoitua ostajahintaista tarjontaa pidetään kuitenkin tässä vaiheessa luotettavampana ja ero toimialoittaisten rakennusinvestointien summaan tasapainotetaan korjaamalla toimialojen investointitietoja, yleensä kiinteistöjen vuokraus ja hallinta –toimialan tietoja.

Jos tilastollista eroa halutaan pienentää, niin tässä vaiheessa ei ole mitään automaattisesti muutettavia eriä tai mitään automaattisia menetelmiä muu-

toksen tekemiseksi. Ensimmäisenä kiinnitetään huomio tietopohjaltaan epävarmimpiin eriin. Tyypillisin epävarma erä on varastojen muutos, jonka perustiedot ovat usein puutteelliset. Yksityisiä investointeja voidaan myös korjata. Joskus korjattavaa voidaan hakea kotitalouksien kulutusmenoista. Jos kysyntäkomponenteista ei löydy riittävästi korjausmahdollisuuksia, on palattava toimialoittaisiin tuotantotileihin ja korjattava toimialoittaisia väli-tuotekäyttöjä, jotta saadaan bruttokansantuotteen tasoa muutetuksi huolto-tasetta tasapainottavaan suuntaan. Periaatteessa kaikkien toimialojen tietoja voidaan korjata, mutta käytännössä korjaukset pyritään rajaamaan muuta-miin isompiin toimialoihin.

Tilastollisen eron tasapainottamisen seurauksena eri taloustoimet muuttuvat suuruudeltaan. Muutoksen suuruudelle ei ole asetettu mitään ehdottomia rajoja, verrataan lukuja sitten alkuperäisiin lukuihin tai edellisen version lukuihin tai edellisen vuoden lukuihin. Tilastokeskus pyrkii myös ennakoitavissa tasapainotuksessa mahdollisimman suureen läpinäkyvyyteen. Mikäli muutoksia tehdään, on ne aina tarvittaessa pystyttävä perustelemaan niin tilastojen käyttäjille kuin lähdetilastojen laatijoille.

Käypähintaiset tarjonta ja kysyntä lasketaan monelta osin toisistaan riippuvaisina ja tilastollinen ero on yleensä kohtalaisen helppo pitää siedettävänä. Eroa syntyy väli tuotteiden tarjonnan ja käytön kohtaamattomuudesta ja investointi- ja kulutustavaravirtoja koskevien tietojen puutteesta tai vajavaisuudesta. Ennakollisen tasapainottamisen kannalta on ongelmallista, jos käypähintainen ja kiinteähintainen tilastollinen ero ovat erimerkkiset. Siten toisen puolen parantaminen johtaa yleensä toisen puolen pahenemiseen, ellei hintasuhteisiin pystytä vaikuttamaan.

Lopullinen tasapainotus tehdään sekä käyvin että kiintein hinnoin.

1.6.6 *Lopullisen huoltotaseen tasapainotus*

Tässä vaiheessa mukaan tulee tuoteulottuvuus. Tämä tarkoittaa käypähintaisien tarjonta- ja käyttötaulukoiden laatimista ja koko talouden tasapainon tarkastelua tuotetaseiden avulla. Käytössä on 947 varsinaista tuotetta ja viisi tasapainotusta helpottavaa yhdistelmätuotetta. Toimialaluokitus on hieman ennakkollista laskentaa tiheämpi, teollisuuden osalta on käytössä NACE – luokituksen kolminumerotaso ja sen seurauksena toimialojen lukumäärä on 184. Eri-¹⁸⁴ilmiöaluetietojen yhdistämisen tuloksena syntyy tarjontataulu perushintaan ja käyttötaulu ostajanhintaan.

Hinnanmuodostuserien (tuoteverot ja –tuet, kaupan ja kuljetuksen lisät) avulla tarjontatiedot on muunnettavissa ostajanhintaan ja käyttötiedot perushintaan.

Tasapainotus perustuu tarjonta- ja käyttötaulukoiden välillä päteviin kahteen identiteettiin:

1. Toimialoittainen identiteetti:

Tuotos toimialoittain = Panos toimialoittain

eli jokaisen toimialan osalta tuotos = välituotekäyttö + arvonlisäys.

2. Tuotteittainen identiteetti:

Tarjonta yhteensä tuotteittain = Käyttö yhteensä tuotteittain

eli jokaisen tuotteen osalta tuotos + tuonti = välituotekäyttö+vienti+kulutusmenot+pääoman bruttomuodostus.

Manuaalinen tuotekohtainen tasapainotus

Käytännössä työ aloitetaan tarkastelemalla perushintaisia tuotetaseita eli tuotekohtaista tarjontaa, kysyntää ja niiden välistä eroa perushintaan. Mahdolliset virheet luokitusmuutoksissa korjataan tässä vaiheessa, koska selvimmät erot johtuvat yleensä niistä. Tämä liittyy tapauksiin, joissa jollakin toisella luokituksella olevia arvotietoja joudutaan jakamaan useampiin kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen luokkiin.

Varsinaisia korjauksia tehdään tässä ensimmäisessä manuaalisessa tasapainotusvaiheessa perushintaiseen tarjontaan tai ostajanhintaiseen käyttöön riippuen siitä, kumpaa tietoa pidetään kulloinkin luotettavampana. Tarjontatieto on yleensä luotettavampaa tuotetasolla ja tästä syystä se muuttuu vähemmän. Korjaukset tehdään pääasiassa siten, että tarjontaa tai käyttöä siirretään mahdollisimman läheiselle substituutille, jolla ero tarjonnan ja käytön välillä on päinvastainen. Perusteena käytetään kulloisenkin tarjonta- tai käyttötiedon kattavuutta. Toimialojen tarjonta- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen tasoihin ei tässä vaiheessa kosketa.

Muutokset tehdään käytöissä siis ostajanhintaisiin arvoihin vaikka epätasapainojen tarkastelu suoritetaan perushinnoin. Tähän on syynä hinnanmuodostuksen laskenta tuotekohtaisesti. Marginaalien laskentaa varten on useissa tapauksissa tiedossa vain suhteellisia osuuksia ostajanhintaisesta käytöstä. Näiden osuuksien avulla lasketaan arvotiedot eri marginaaleille ja saadaan tuotettua hintamuunnokset ostajanhinnasta perushintaan. Tekemällä muutokset ostajanhintaisiin käyttötietoihin, pyritään samanaikaisesti saamaan sekä perushintaisista käyttöä kohti tasapainoa että tuotteisiin liittyviä marginaaleja vastaamaan marginaalireunoja. Näitä reunoja ovat julkishallinnon tarkat tiedot kerätyistä tuoteveroista ja maksetuista tuotetuista sekä kaupan ja liikenteen toimialojen tuottamat marginaalit.

Tehtäviä tasapainotuskorjauksia tarkastellaan vielä kotitalouksien kulutuksen, ulkomaankaupan ja kiinteän pääomanmuodostuksen suhteen siltä osin kuin ne vaikuttavat kuhunkin loppukäytön erään. Kun tasapainotuskorjaukset on tehty, korvataan vanhat tiedot perushintaisessa tarjontataulussa ja ostajanhintaisessa käyttötaulussa uusilla tasapainotetuilla tiedoilla. Tämän jälkeen hinnanmuodostus lasketaan uudelleen, jolloin myös sen pitäisi olla lähempänä oikeaa. Jotain muutosten määrästä kertoo se, että kun varsinaisia tuotteita on 947, niin esimerkiksi vuoden 2000 tietojen manuaalisessa tasapainotuksessa tasapainotettiin noin 290 tuotetta.

Hinnanmuodostuksen tasapainotus

Manuaalisen tasapainotuksen jälkeen on vuorossa hinnanmuodostuksen automaattinen tasapainottaminen. Tässä vaiheessa hinnanmuodostus on hyvin lähellä oikeaa ja sille tehdään viimeinen korjaus, jotta tuotteittain käytöstä summaamalla saadaan tuotetuet ja -verot vastaamaan maksettuja ja kerättyjä tukia ja veroja ja kaupan ja kuljetuksen marginaalit vastaamaan kaupan ja kuljetuksen toimialojen tuottamaa marginaalia muodostavaa palvelua. Toisin sanoen käytön hinnanmuodostustiedot skaalataan oikeiksi suhteessa tarjontaan.

Tarjonnassa edetään tarkimmalla tuotetasolla ainoastaan perushinnasta tuottajan hintaan eli kunkin tuotteen perushintaiseen arvoon lisätään muut tuoteverot kuin vähennyskelvoton arvonnisävero ja tullit ja siitä vähennetään tuotetuet, jos niitä tuotteelle kuuluu. Se kuuluuko niitä tuotteelle vai ei, riippuu usein lainsäädännöstä, siitä onko tarjonta kotimaista tuotosta vai tuontia tai mikä toimiala tuotetta tuottaa. Tuottajan hintaan saakka hinnanmuodostus tiedetään yleensä tarkasti ja luotettavasti.

Tarjontatiedot muunnetaan ostajan hintaan vasta tasolla, jolla esitetään kunkin tuotteen tarjonta koko taloudessa perushintaan yhteensä. Kun muunnos tuottajan hintaan on jo olemassa, haetaan käyttötiedoista kunkin tuotteen hinnanmuodostus tuottajan hinnasta ostajan hintaan ja lisätään se yhdessä tuottajahintamuunnoksen kanssa tarjonnan perushintaisiin arvoihin. Tämäkin muunnos on tietenkin hyvin tarpeellinen ostajan hintaisen tasapainon tarkastelua varten.

Hinnanmuodostuksen tasapainottamisen jälkeen ollaan tilanteessa, jossa perushintaiset tuotekohtaiset tasapainot ovat saattaneet muuttua hieman. Nämä muutokset ovat kuitenkin pieniä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Toisaalta nyt voidaan tarkastella eroja tuotekohtaisesti sekä perushintaan että ostajan hintaan. Tuotekohtaisten erojen summa koko talouden tasolla on tilastollinen ero, ja se kertoo nyt kuinka hyvin kotimainen tarjonta perushintaan ja tuonti perushintaan riittävät kattamaan kysyntäerät perushintaan ja kuinka hyvin kotimainen tarjonta ostajan hintaan ja tuonti ostajan hintaan riittävät kattamaan kysyntäerät ostajan hintaan. Tilastollinen ero on saman suuruinen molemmilla hintatyypeillä. Erona ennakkolliseen tasapainotukseen on, että tuotetaseet kertovat tarkasti mille tuotteille ero kohdentuu.

Tilastollisen eron eliminointi

Tilastollisen eron eliminoinnin vaikutus arvonnisäykseen on yhtä suuri kuin tilastollinen ero. Eliminoinnissa etsitään ensin tuotteet, joilla ero on manuaalisen tasapainotuksen ja hinnanmuodostuksen tasapainottamisen jälkeen absoluuttisesti suurin. Jos ero koko taloudessa on positiivinen eli tarjonta on suurempi kuin käyttö, valitaan suurimmat positiiviset erot. Jos ero taas on negatiivinen eli tarjonta on pienempi kuin käyttö, valitaan suurimmat negatiiviset erot. Tämän jälkeen etsitään uudestaan näin valitun tuotejoukon käytöt ja tarjonnat.

Epätasapainon korjaamiseksi muutetaan joko tarjontaa tai kysyntää tai joissain tapauksissa kumpaakin. Mitä vaihtoehtoa päätetään käyttää riippuu siitä, kuinka suuri tilastollinen ero on. Ainoastaan siinä tapauksessa, että ero on suurehko (lähellä +/- 1% arvonnisäyksestä), käytetään tarjonnan ja käytön

yhteisvaikutusta. Yleensä muutokset pyritään tekemään käyttöön, sillä sen tasoa ei pidetä yhtä luotettavana kuin tarjonnan tasoa.

Päätösten siitä, mille valitun tuotejoukon tuotteille muutokset tehdään, täytyy jälleen perustua kunkin tuotekohtaisen tiedon luotettavuuteen. Yleensä julkisyhteisösektorin tarjonta- ja käyttötietoja voidaan pitää hyvin luotettavina. Samoin tarjonnassa tuontia ja käytössä vientiä pidetään luotettavana ennakollisten tarkistusten jälkeen. Myös varastojen muutokset on yleensä käyty läpi ennakkovaiheessa ja luottamus uuteen tasoon (joka on joka tapauksessa hyvin alhainen) on kohtuullisen suuri.

Käytännössä korjaukset voidaan tarjonnassa tehdä toimialoille, jotka toimivat yritys-, kotitalous-, rahoitus- ja vakuutus- tai voittoa tavoittelemattomat yhteisöt -sektoreilla. Käytössä puolestaan voidaan muuttaa em. sektoreilla toimivien toimialojen välituotekäyttöä tai investointeja tai kotitalouksien kulutusmenoja. Helpottava tekijä tässä vaiheessa on tieto siitä, että useat tuotteet ovat luonteeltaan lähes yksinomaan joko välituotepanoksia, investointitavaroita tai kulutustuotteita. Kun epätasapainot osuvat tällaisille tuotteille, voidaan ensin päättää onko käyttötieto jostain syystä tarjontatietoa luotettavampi ja sen jälkeen lisätä perushintaista tarjontaa niille toimialoille, joilla esiintyy näiden kriittisten tuotteiden tuotantoa. Hinnanmuodostuksen ollessa tasapainossa myös ostajanhintainen tarjonta tasapainottuu ostajanhintaisen käytön kanssa, kun ostajanhintainen tarjonta johdetaan uudelleen. Samalla myös tuotoslähestymistavan kautta laskettu arvonlisäys kasvaa/vähenee vastaamaan loppukäytön kautta laskettavaa arvonlisäystä.

Yleisemmässä tapauksessa, jossa käyttötieto ei ole yhtä luotettavaa, vähennetään/lisätään suoraan ostajanhintaista käyttöä. Jos vähennys/lisäys tehdään välituotekäyttöön, kasvaa/vähenee tuotoslähestymistavan arvonlisäys jälleen vastaamaan perushintaista loppukäyttöä koko talouden tasolla. Jos vähennys/lisäys taas tehdään loppukäyttöihin, pysyy tuotoslähestymistavan arvonlisäys ennallaan ja loppukäytön kautta laskettava arvonlisäys laskee/nousee sen kanssa samalle tasolle. Kun perushintainen käyttö (loppu- tai välituotekäyttö) johdetaan uudestaan samalla hinnanmuodostuksella, ovat tarjonta ja käyttö tasapainossa myös perushintaan.

Automaattinen tasapainotus

Kun tilastollinen ero on eliminoitu, ei tarjonnan ja käytön välistä eroa enää esiinny koko talouden tasolla, mutta tuotekohtaisia eroja saattaa vielä esiintyä. Tärkeä seikka on myös eri tuotostyyppien välillä esiintyvät erot. Kotimaisen markkinatuotoksen tai tuonnin käyttö jollakin tuotteella ei välttämättä vastaa täsmälleen tuotteen kotimaista tarjontaa tai tuontia vaikka tuote olisikin kokonaistasolla (kotimainen tuotos ja tuonti yhteensä) tasapainossa. Muu markkinaton tuotos ja tuotos omaan loppukäyttöön sen sijaan ovat tässä vaiheessa jo tasapainossa. Muun markkinattoman tuotoksen myyntejä (ostoja) käyttävät vain kotitaloudet ja nekin ovat pääsääntöisesti jo tasapainossa tässä vaiheessa.

Automaattinen tasapainotus suoritetaan RAS -algoritmilla, joka on ohjelmoitu SAS-järjestelmän IML -kielelle. Tarjontaan ei kosketa lainkaan ja

käytöistä kiinnitetään reunatiedot eli toimialojen välituotekäyttöjen tasot ja loppukäyttöjen tasot. Tasapainotettavasta matriisista poistetaan ensin ns. varmat tapaukset eli tuotteet, jotka ovat jo täysin tasapainossa, ja tietyt erät joiden ei enää haluta muuttuvan (esim. joitain investointeja, kotitalouksien kulutusmenoja, ulkomaankauppaa ja varastojen muutoksia). Algoritmi löytää tasapainon hyvin nopeasti vaikka kolmen desimaalin tarkkuuteen pääseminen vaatiikin hieman iterointikierroksia. Eron on oltava tuotekohtaisesti pienempi kuin 0,001 miljoonaa eli tuhat euroa. Lopuksi tasapainotettu matriisi yhdistetään tietoihin, jotka alussa jätettiin pois.

Tästä taulukosta saadaan välittömästi koottua täysin tasapainotettu huoltotase, jossa tilastollista eroa ei esiinny kokonaistasolla eikä tuotostyypeittäin. Tuotannon ja loppukäytön kautta lasketut bruttokansantuotteet on tässäkin versiossa laskettu itsenäisesti. Tulolähestymistavan kautta laskettu epäitsestäinen estimaatti on tasapainotuksessa saatettu vastaamaan tuotanto- ja loppukäyttölähestymistapojen kautta saatua estimaattia, mutta arvonalisäyksen eri tulokomponenttien väliset suhteet voivat vielä muuttua.

Muut toimenpiteet

Kun huoltotaseen tasapaino on hyväksytty, voidaan toimialakohtaiset tiedot palauttaa takaisin sektoritutkijoille. Yleensä toimialakohtaiset muutokset ovat pieniä ja niiden voidaan antaa vaikuttaa pelkästään toimintaylijäämään.

Investointien muuttuessa pelkästään tai samaan aikaan välituotekäytön ja/tai tuotoksen kanssa, pitää arvonalisäykseen laskea uudet kiinteän pääoman kulumisen luvut pääomakantamallista. Tämän muutoksen seurauksena netto-toimintaylijäämä muuttuu ensin uuden ja vanhan kulumisen erotuksen verran ja sen jälkeen mahdollinen välituotekäytön tai tarjonnan muutos muuttaa sitä lisää.

Kotitalouksien kulutusmenot käännetään takaisin COICOP -luokitukselle ja mahdolliset muutokset saadaan näkyviin myös tällä luokituksella.

1.6.7 *Sektoritilien tasapainotus*

Sektoritileillä kuvataan kansantalouden eri sektoreiden tuotantoa ja tulonmuodostusta, ensitulon jakoa ja tulojen uudelleenjakoa, tulojen käyttöä sekä pääoman muodostusta ja rahoitusta päätöksentekijäsektorin näkökulmasta. Erikseen esitettävillä rahoitustileillä kuvataan eri sektoreiden varoja ja velkoja sekä niiden määriin vaikuttavia rahoitustaloustoimia rahoitusvaateittain.

Sektoreiden välinen tasapainotus

Jo ennen kuin huoltotase-erien tasot on kiinnitetty, voidaan sektoritilien tulonsiirto- ja pääomansiirtoerät saattaa vastaamaan toisiaan siten, että toisen saama tulo on aina jonkun toisen sektorin maksama. Vuositilinpäiden atk-

systemissä on tätä varten erilaisia testejä, jotka ilmoittavat erojen suuruuden.

Tulonsiirtojen kohdalla on seuraavanlaisia tapauksia:

1. kahden sektorin tietojen kohdalla on sovittu, kumman sektorin tietoa käytetään (esimerkiksi valtionhallinnon ja paikallishallinnon väliset muut tulonsiirrot)
2. sektorin tieto tulee muiden sektoreiden summana (esimerkiksi sosiaalivakuutusmaksut ja -etuudet kotitaloussektorille)
3. saatujen ja maksettujen tulonsiirtojen oikeat tasot on päätettävä erikseen (esimerkiksi korot ja osingot, erillinen tasapainotusprosessi)
4. jokin sektori jätetään residuaaliksi, kun muiden sektoreiden tiedot tiedetään (esimerkiksi yritysten vahinkovakuutusmaksut ja -korvaukset)
5. pidetään kiinni saajasektorin summatiedosta ja se jaetaan erillislaskelmalla maksajasektoreiden kesken (välittömät verot).

Huoltotaseen ja sektoritilien yhteensovittaminen

Sektoritilien summan tulee vastata huoltotasetta. Huoltotaseessa esitettävät kokonaissuureet määräävät yleensä seuraavien taloustoimien sektoreittaiset summat:

- * toimintaylijäämä
- * kiinteän pääoman kuluminen
- * kulutusmenot
- * kiinteän pääoman bruttomuodostus
- * varastojen muutos

Kulutusmenoja koskeva tieto siirtyy sellaisenaan kotitalouksien kulutusmenolaskelmasta sekä voittoa tavoittelemattoman toiminnan tuotantotileiltä sektoritileille. Julkisen toiminnan kulutusmenot kootaan tuotantotilin 'muu markkinaton tuotos' -erästä sekä luontoismuotoisista sosiaalietuuksista (suorat ostot markkinatuottajilta). Myös varastojen muutosta koskeva tieto on olemassa sektoreittain.

Seuraavat huoltotaseen erät määräytyvät sektoritilien omien tietolähteiden perusteella:

- * palkat on kotitalouksien ja ulkomaiden palkkatulot yhteensä.
- * työnantajan sosiaalivakuutusmaksut on kaikkien sektoreiden keräämät työnantajan sosiaalivakuutusmaksut yhteensä (käytännössä niitä ei esiinny asuntoyhteisöt ja kotitaloudet- -sektoreilla).
- * tuotannon ja tuonnin verot on julkisyhteisöjen ja ulkomaiden ko. verotulot yhteensä.
- * tukipalkkiot on julkisyhteisöjen ja ulkomaiden maksamat tukipalkkiot yhteensä.

Vertailu rahoitustileihin

Rahoitustileillä itsenäisesti laadittuja sektoreittaisia nettoluotonantoja, joista käytetään nimitystä 'rahoitustaloustoimet, netto', verrataan edellä mainittuihin ns. reaali puolen sektoreittaisiin nettoluotonantoihin. Rahoituspuolen nettoluotonanto voi antaa käyttökelpoista informaatiota myös reaali puolen sektoreittaisista nettoluotonannoista. Käytännössä rahoitustilit laaditaan nykyään eri aikaan kuin reaali puolen tilit. Rahoitustilit laaditaan ensimmäisen kerran tilastovuotta seuraavan vuoden syyskuussa, joten reaali puolen ensimmäisten ennakkotietojen laskennassa helmikuussa ja heinäkuun laskennassa näitä tietoja ei vielä ole käytettävissä. Aikataulua ollaan lyhentämässä kesäkuuhun, jolloin rahoitustilien nettoluotonanto olisi käytettävissä kesän vuositilinpitoa laskettaessa.

1.7 Yhteenveto vaadittavan kattavuuden varmistamiseksi käytetyistä menetelmistä

1.7.1 Tärkeimmät tietolähteet

Tilastokeskuksen tuotantoa koskevat tilastot ovat sangen kattavia. Yritys- ja toimipaikkarekisteri kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ja yhtiöimättömät yritykset, jotka ovat työnantajia, arvonlisäverovelvollisia tai kuuluvat ennakkoperintärekisteriin. Julkisen hallinnon yksiköt ovat omassa tietokannassaan. Yritysrekisteri ei sisällä maataloja, vaan ne kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön erilliseen rekisteriin. Yritys- ja toimipaikkarekisterin kattavuutta tullaan lisäämään tulevan yritysrekisteriasetuksen mukaiseksi alkaen tilastovuodesta 2006 siten, että mukaan tulevat mm. kaikki maatilat ja asunto- ja kiinteistöyhtiöt.

Myös yritysten rakennetilasto on hyvin kattava. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Yritysten rakennetilaston ja yritysrekisterin aineistoja käytetään kansantalouden tilinpidon laadinnassa toimialatasolla toimipaikka- ja yritysaineistojen väliseen vertailuun. Vertailuja tehdään myös muihin käytettävissä oleviin tietolähteisiin. Vaikka yritysten rakennetilasto ja yritys- ja toimipaikkarekisteri ovat korkealuokkaisia tietolähteitä, luokittelueroja ja satunnaisvirheitä saattaa esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen toimialakohtaisiin tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Toimialakohtaisessa eri tietolähteiden lopullisessa yhteensovittamisessa käytetään hyväksi vuositason arvon, volyymin, tuottavuuden ja toimialakohtaisten keskiansioiden muutoksia. Tuottavuuden ja keskiansioiden laskemiseen tarvitaan työpanos- ja työllisyystiedot, jotka näin tulevat yhdeksi perustaksi kansantalouden tilinpidon laadintaa.

Julkisen sektorin yksikköjä koskevat tietolähteet ovat kattavia. Kuntien taloustilasto sisältää kaikkien kuntien ja kuntayhteisöjen taloustiedot. Valtionhallinnon tietoaineisto tulee valtion kirjanpitojärjestelmästä. Myös sosiaaliturvarahastoja koskeva tieto on täysin kattavaa.

Viime vuosien aikana on julkisen sektorin yksiköitä siirretty vähitellen yrityksiin, markkinattomista yksiköistä markkinayksiköihin. Siirtymistä on pidetty tarkkaa kirjaa sen varmistamiseksi, että kaikki yksiköt ovat mukana laskelmissa, eikä synny kahdenkertaista laskentaa.

Yritysten rakennetilasto ja julkisen sektorin aineistot antavat tietoja paitsi tuotannosta ja tulonmuodostuksesta, myös kiinteän pääoman muodostuksesta ja varastojen muutoksista.

Muita kysyntäerien tietolähteitä ovat ulkomaankauppatilastot, maksutaseaineistot ja kulutustutkimus. Kulutustutkimusta ei tehdä joka vuosi, joten väli vuosina käytetään korvaavia tietolähteitä tai interpolaatiota tutkimusvuosien välillä. Tullihallituksen laatimien ulkomaankauppatilastojen peittävyys arvioidaan hyväksi. Täydellisen kattavuuden saamiseksi tehdään pieniä korjauksia maksutase- ja kansantalouden tilinpidon tarkoituksiin. Ulkomaankaupan palvelujen tilasto laaditaan Tilastokeskuksessa kyselytutkimusten perusteella.

Piilotaloutta on estimoitu erityisselvitysten avulla, työllisyysvertailuin työvoimatutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon välillä ja verotarkastusten tietoja hyödyntämällä. Tehtyjen selvitysten perusteella piilotalouden osuus Suomessa ei ole kovin suuri. Laskentamenetelmistä johtuen osa piilotaloudesta on aina otettu mukaan Suomen kansantalouden tilinpitoon (rakentaminen, asumispalvelut). Verotarkastusten käyttö antaa vain suuntaa-antavia tuloksia, sillä tarkastukset eivät ole edustavia otoksia. Laskennan luonteesta johtuen täsmällisen piilotalousosuuden arvioiminen ei ole mahdollista.

1.7.2 *Kotitalouksien kulutusmenojen laadinta*

Kotitalouksien kulutusmenojen laskennan tietolähteinä käytetään kulutustutkimusta, vähittäiskaupan liikevaihtotietoja eri tietolähteistä, kaupan alan järjestöjen tietoja sekä tuotannon laskennassa syntyneitä tietoja.

Vähittäiskaupan toimipaikkojen toimialoittaisia liikevaihtotietoja on käytävissä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tuottamina kaikilta tarkimman luokittelutason toimialoilta. Nämä tiedot perustuvat suurelta osin verohallinnon keräämiin tietoihin. Nämä tiedot ovat tavallisesti käytävissä vasta lopullisia kulutusmenotietoja laskettaessa. Ennakollisia tietoja arviotaessa käytetään kaupan suhdannetilaston tuottamia karkeamman toimialatason liikevaihdon arvonmuutostietoja.

Kaupan suhdannetilastointia on uudistettu vuoden 1998 alusta. Suoraan yrityksiltä kerättävien tietojen lisäksi tietoja kerätään nyt myös verohallinnon arvonlisäverotusta ja työnantajasuorituksia koskevista maksuvalvonnan aineistoista.

Tuloksena saadaan vähittäiskaupan tilastoista johdettu estimaatti kotitalouksien kulutusmenoille. Lopullisen kansantalouden tilinpidon mukaisen estimaatin määrittämiseksi lukua verrataan muista lähteistä, esimerkiksi kulutustutkimuksesta, johdettuihin vastaaviin kulutusmenoestimaatteihin ja niistä valitaan paras.

Ihannetapauksessa eri aineistoista johdettuja kulutusmenoestimaatteja pitäisi verrata joka vuosi. Tämä ei ole mahdollista, koska kulutustutkimus tehdään

tämänhetkisen tiedon mukaan vain joka viides vuosi 90-luvun puolivälissä kokeillun jokavuotisen tutkimuksen sijaan.

Kulutustutkimuksesta saatuihin nimikkeittäisiin tietoihin liitetään nimike-linkki vastaaviin kansantalouden tilinpidon kulutusnimikkeisiin. Jos nimike jakautuu useaan tilinpidon nimikkeeseen, annetaan nimikkeille niiden jakauman mukaiset painot. Yhden nimikkeen tapauksessa paino on =1. Koska kulustutkimuksen tuotejaottelu on huomattavasti hienojakoisempi kuin kansantalouden tilinpidon, suurin osa tapauksista on jälkimmäisen kaltaisia.

Edellä olevalla tavalla linkittämällä kulustutkimuksesta saadut tiedot muunnetaan kansantalouden tilinpidon nimikkeistön mukaisiksi (korjaamattomiksi) kulutusmenotiedoiksi. Näin saadun kulutusmenotiedon muokkaamiseksi tilinpidon vastaavaksi estimaatiksi tarvitaan eräitä korjauksia. Niistä ensimmäisenä tehdään lisäys, joka johtuu siitä, että kulustutkimuksen perusjoukosta puuttuu erilaisissa laitoksissa asuvaa väestöä. Korjauksen tuloksena saadaan ns. väestökorjattu kulutusmeno.

Seuraavaksi korjataan erot, jotka johtuvat kulustutkimukseen sisältyvästä harhasta ja satunnaisvaihtelusta sekä mahdollisista eroista käsitteissä ja määritelmässä. Harhan suuruuden arvioimiseksi käytetään vertailuja muihin kulutusmenolaskennan perusaineistoihin. Satunnaisvaihtelun vaikutuksen eliminointiseksi joudutaan käyttämään vertailuja muihin perusaineistoihin todellisuudesta poikkeavien erien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi.

Kun vielä ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenot Suomessa lisätään lukuihin, päästään kulustutkimuksen tiedoista johdettuun korjattuun kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaiseen kulutusmenoestimaattiin. Saatua kulutusmenoestimaattia verrataan muista tietolähteistä systemaattisesti johdettujen kulutusmenoestimaattien kanssa kansantalouden tilinpitoon hyväksyttävän kulutusmenoestimaatin valitsemiseksi. Lopullisia lukuja laskeuttaessa kulutusmenojen lopullinen taso määräytyy tarjonta- ja käyttötaulukojen tasapainotuksessa.

1.7.3 *Kiinteän pääoman bruttomuodostus*

Investointien tarjonnasta saadaan tiedot asuinrakennusten ja muiden talonrakennusten osalta.

Talonrakennusten tarjonta saadaan lisäämällä talonrakentamistoimialan perushintaisiin uudisrakentamisen ja peruskorjauksen arvoihin rakennuttajan kustannukset, rakentamisen arvonlisävero sekä kiinteistövälityspalkkiot (ml. arvonlisävero).

Uudisrakentamisen tiedot perustuvat rakennuslupiin ja toteutuneisiin rakennusten hintoihin. Tilastokeskus saa aineiston Väestörekisterikeskuksen tietojärjestelmästä. Tätä aineistoa käytetään arvon ja volyymin laskemiseen. Käytettävissä on tieto rakentamisen toteutuneista markkinahinnoista ja apuna käytetään yksityiskohtaista, erityyppisten talojen rakenteisiin perustuvaa laatuluokittelua kiinteähintaisen volyymin laskemiseksi.

Lupa- ja hintatiedot ovat sangen kattavia ja sisältävät myös omatoimisen rakentamisen. Kaikentyyppinen rakentaminen on luokiteltu, joten myös omatoimiselle rakentamiselle (esim. omakotitalot, kesämökit, maatalouden rakennukset) saadaan perushintainen arvo.

Korjausrakentamisen arvo perustuu perusselvitykseen vuodelta 2000. Muita lähteitä ovat korjausrakentamisen volyyymi-indeksi ja tiedot kotitalouksien kulutuksesta korjausrakentamiseen.

Maa- ja vesirakentamisen tietolähteinä käytetään verotuksen maksuvalvonta-aineistoa (toimialaluokituksen 4-5-numerotasolla), työllisyys-, ansiotaso- ja hintatietoja, yritysten rakennetilaston ennakkotietoja sekä valtion, kuntien ja kuntayhtymien liikekirjanpidon tietoja.

Rakennus- kuten muidenkin investointien kysyntä lasketaan toimialoittain. Rakentamisen tarjontatiedot ovat käytettävissä soveltuvin osin toimialoittaiseen kysynnän laskentaan. Pääosa kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta lasketaan toimialakohtaisia erillistietoja hyväksikäyttäen ja vertaamalla eri lähteitä.

Tärkeä investointien toimialoittaisen kysynnän tietolähde on yritysten rakennetilaston yhdistetty tietokanta, joka sisältää verottajan, yritys- ja toimipaikkarekisterin sekä yritysten rakennetilaston suoran tiedustelun aineistot yhdistettynä yrityksittäin. Toimipaikkatiedon osuus arvioidaan yritys- ja toimipaikkarekisterin perusteella. Tällaista yhdistettyä aineistoa voidaan pitää erittäin kattavana. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen kannalta harmaa talous ei ole kovin todennäköinen verrattuna esimerkiksi ilmoittamatta jätettyyn liikevaihtoon.

Toimialalaskelmissa on lisäksi lukuisia erillisiä tietolähteitä, kuten teollisuuden erillistiedot. Erillislaskelmat laaditaan lisäksi kuljetusvälineistä autorekisterikeskuksen tietojen perusteella. Samoin tietokoneohjelmistoinvestoinneista laaditaan keskitetty kokonaislaskelma. Aineeton kiinteä pääoma ja maan ym. omistusoikeuden siirtokustannukset lasketaan myös keskitetysti.

Julkisen toiminnan investoinnit perustuvat myös kattaviin tietolähteisiin. Valtion osalta käytetään valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa, kuntien ja kuntayhtymien osalta niiden taloustilastoja. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen lopullinen taso määräytyy tarjonta- ja käyttötaulukojen tasapainotuksessa.

1.7.4 *Harmaan talouden estimointi*

Suomen kansantalouden tilinpidon tilastopohja on laajentunut viimeisen runsaan kymmenen vuoden aikana. Yritysten rakennetilastoa on parannettu, erityisesti kattavuus on lisääntynyt elinkeinoveroaineiston (EVR) ja yritysten tilinpäätöstiedustelujen yhdistämisen avulla. Tämä ja muiden perustilastojen parannukset kuten yritysrekisterin uudistus antavat hyvän pohjan BKT-luvuille. Kattavuuden selvittämisessä on tutkimus ”Epävirallinen talous ja Suomen kansantalouden tilinpito” (1995) antanut ohjeita ja suuntaa työlle. Myös työllisyysvertailuja ja verotarkastusselvityksiä on tehty.

Suomen kansantalouden tilinpidossa tärkein laskentatapa on tuotoslähestymistapa. Laskelmat tehdään toimialoittain. Tärkeimmät lähdeaineistot ovat kokonaisaineistoja (yritysrekisteri, yritysten rakennetilasto) ja ne kattavat

kaikki rekisteröidyt talousyksiköt. Vaikka päälähteet ovat kokonaisaineistoja, eroja lähteiden välillä saattaa olla johtuen satunnaisvirheistä ja muista syistä. Laskettaessa toimialoittaisia lukuja näitä lähteitä verrataan keskenään ja muihin mahdollisiin perustietoihin.

Päälähteiden sisällön ulkopuolelle voi jäädä:

- satunnaisesti osa rekisteröityjen yksikköjen tiedoista (vastaamattomuus ja ei mahdollista estimoida tavanomaisin metodein)
- tilapäiset (pienet) yksiköt ja veronkiertotarkoituksessa rekisteröimättä jätetyt yksiköt.

Nämä ryhmät ovat kohteena arvioitaessa piilotalouden määrää kansantalouden tilinpidossa.

Verotarkastusaineiston käyttö

Erityisiä verotarkastus selvityksiä on ollut käytössä pääosin vuodesta 1996 lähtien. Tarkastusten suorittamistavasta johtuen tulosten käyttö ei ole ollut helppoa kansantalouden tilinpidon tarkoituksiin. Verotarkastukset on yleensä tehty yrityksiin, joilla on jo ollut jotakin epäilyttävää verotuksessa.

Tämä merkitsee, että verotarkastusten perusteella voidaan tehdä vain karkea arvio. Verotarkastusaineistoa käytettiin muiden piilotalouden tietolähteiden kanssa. Verotarkastukset sisältävät kolmen tyyppistä tuloa: pimeitä palkkoja, lisäyksiä tuloon ja niin kutsuttua peiteltyä osingonjakoa. Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääosin tuotolähestymistapaan. Tämän lähestymistavan kannalta tärkein kolmesta piilotalouden erästä on salatut tulonlisäykset, koska se lisää kokonaistuloa (ja tuotantoa). Kaksi muuta peiteltyä tuloerää ovat arvonlisäyksen jakoa. Luonnollisesti nämä kaksi erää ovat tärkeitä tulolähestymistavassa.

Kuten yllä on todettu, verotarkastusten epäkohta on, että ne tehdään normaalisti vasta epäillyn veropetoksen perusteella. Vain kahdessa käytettävissä olleessa tapauksessa (taksit, ravintolat) tarkastuskohteet oli valittu edustavasti joltakin alueelta. Vain näissä kahdessa tapauksessa tarkastukset tehtiin ilman tarkkaa ennakkollista syytä. Näiden kahden tapauksen pohjalta ei voi tehdä yleistyksiä ilman lisäoletuksia. Joka tapauksessa, mainittujen kahden toimialan osalta tuloksia on käytetty tilinpidossa.

Muiden toimialojen osalta tulokset eivät ole yhtä selkeitä ja tarkastusaineisto antaa vain arvion piilotalouden ylärajasta. Verotarkastusten tuloksia onkin käytetty yhdessä muiden lähteiden kanssa piilotalouden selvittämiseksi.

1.8 Siirtyminen bruttokansantuotteesta (BKT) bruttokansantuloon (BKTL)

Bruttokansantuotteesta päästään bruttokansantuloon, kun siihen lisätään ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, tuotannon ja tuonnin

verot, tukipalkkiot, korot, yritysten jakamat tulot, suorien sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot, vakuutuksen ottajien omaisuustulo ja maanvuokrat. Vastaavasti on vähennettävä Suomesta ulkomaille maksetut samat erät.

Suomen ja ulkomaiden väliset taloustoimet ovat kansantalouden tilinpidossa yhtenevät maksutaseen kanssa lukuun ottamatta vakuutuksenottajien omaisuustuloa sekä rakennuspalveluiden ulkomaankauppaa, joka ei sisälly Suomessa kansantalouden tilinpitoon, mutta sisältyy maksutasetilastoon.

1.8.1 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä

Vuodesta 2004 alkaen on tuloihin kirjattu myös rakennusyritysten yrittäjätulon otot ulkomaisesta rakennustoiminnasta.

1.8.2 Palkansaajakorvaukset

Tässä erässä on kirjattu sekä palkkoja että työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot

Verotuksen maksuunpanotilasto sisältää tiedon ”luonnollisten henkilöiden” eli kotitalouksien saamista palkkatuloista ulkomailta. Tämä luku sisältää vain alle kuusi kuukautta ulkomailta työskennelleiden saamat palkat, koska niistä pitää maksaa vero Suomeen. Tämän takia lukua korotetaan 50 prosentilla, jolloin sen arvioidaan sisältävän kaikkien alle vuoden pituisten työsuhteiden palkat.

Verottajan maksuunpanotilaston ohella tietoja ulkomailta ansaituista palkkoista on Tilastokeskuksen vuoden 2000 tulonjakotutkimuksessa. Siinä kysyttiin **verottomia** ulkomailta ansaittuja palkkoja. Verottomat palkat ovat 6 – 12 kuukautta kestäneistä työsuhteista syntyneitä palkkoja. Verottomia palkkoja ulkomailta oli vuoden 2000 tulonjakotutkimuksen mukaan noin 100 miljoonaa euroa. Kun otetaan huomioon, että vastauksissa tällaisiin kysymyksiin esiintyy ilmeinen valikoitu kato alaspäin, voidaan arviotamme 171,1 miljoonan euron palkkasummasta 6 – 12 kuukautta kestäneistä työsuhteista ulkomailta vuonna 2000 pitää tyydyttävänä suhteessa tulonjakotilastoon.

Ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaalivakuutusmaksut on arvioitu keskimäärin 16 prosentiksi ulkomailta saaduista palkoista.

Ulkomaille maksetut palkat ja palkkiot

Luvut perustuvat Tilastokeskuksen asiantuntija-arvioon. Arvio perustuu keskipalkkoihin ja arvioihin Suomessa työskennelleiden ulkomaalaisten lukumääristä. Arvio Suomessa työskentelevien ulkomaalaisten lukumäärästä on 17 000 vuonna 2002. Keskimääräiseksi työskentelyajaksi on arvioitu 4 kuukautta vuodessa ja keskimääräiseksi ansioksi on arvioitu kymmenen prosenttia alempi palkka kuin vastaava kotimaisen palkkasumman perusteella laskettu keskiansio.

Ulkomaisiin palkkoihin liittyvien työnantajan sosiaaliturvamaksujen laskenta

1. Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Laskennassa oletetaan, että ulkomaalaisten hyväksi luetaan työnantajien maksamia sosiaaliturvamaksuja samassa suhteessa palkkasummasta kuin kyseisenä vuotena on voimassa olevien määräysten ja sopimusten nojalla maksettu suomalaisille palkansaajille. Menetelmää on tarkemmin selostettu luvussa 8.

2. Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Suomessa päädytty laskemaan työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut suhteellisenä osuutena ulkomailta saadusta palkkasummasta siten, että käytetty osuus on jonkin verran Suomessa maksettua osuutta alempi. Menetelmää on tarkemmin selostettu luvussa 8.

1.8.3 Tuotannon ja tuonnin verot

Tuotannon ja tuonnin veroja esiintyy vain Suomesta ulkomaille maksettuna eränä. Ne ovat Suomen EU:lle maksamia arvonlisäveroja (D211) ja tuontitulleja (D212) sekä Euroopan unionin omiin varoihin luettavia tuontiveroja maataloustuotteista. Lisäksi on muihin tuoteveroihin (D219) luettava tuotantovero, ns. sokeri/isoglukoosimaksu. Erät saadaan valtion tilinpäätöksestä sekä Tullihallituksesta ja maa- ja metsätalousministeriöstä sekä Eurostatilta.

Arvonlisäveroksi on merkitty EU:lle vuodesta 1995 lähtien maksetut arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut.

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Niistä saadaan tieto Tullihallituksesta. Muihin tuotantoveroihin luetaan myös sokerin varastointi- ja tuotantomaksu, mistä saadaan tieto maa- ja metsätalousministeriöstä. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

1.8.4 Tukipalkkiot

Tukipalkkioita esiintyy vain ulkomailta Suomeen maksettuna eränä. Ne ovat EU:n Suomelle maksamia tuotetukipalkkioita (D31) ja muita tuotantotukipalkkioita (D39). Tukea on maksettu mm. maatalouden harjoittajille.

EU:n maksamien tukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä erityisselvitykset. EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n osuus ulkomaisten ensitulon ja tulojen uudelleenjaon tilille. EU-siirtojen käsittelyssä noudetaan Eurostatin päätöksen (15.2.2005) mukaisia menetelmiä.

Kun maatalouden tukiin tehdään vielä ajoituskorjaus, saadaan tukien kokonaistaso. Osa tuista on Suomen valtion ja osa EU:n rahoittamia tukia. Tärkeimpiä tukia ovat maatalouden ympäristötuki, maa- ja puutarhatalouden tuki ja satovahinkokorvaukset.

1.8.5 Korot

Tässä kohdassa selostetaan myös osinkojen laskentaa.

Omaisuuksien ja –menojen tietolähteenä ovat Suomen Pankin tekemät suorat yrityskyselyt. Lisäksi käytetään Suomen Pankin omaa kirjanpitoa sen ulkomaisista pääomankorvauksista ja pääomamenoista. Suomen Pankin tilasto-osaston yrityskyselyt ovat:

suorien sijoitusten kyselyt,
sektorikohtaiset ulkomaisten saamisten ja velkojen kyselyt ml. yritys- ja rahoituslaitoskonsernien sisäiset ulkomaiset saamiset ja velat,
arvopaperikaupan välittäjille suunnattu arvopaperikaupan kysely.

Edellä mainitut Suomen Pankin kyselyt tehdään kuukausittain. Kyselyjen tulokset ovat suoriteperusteisia.

Korkotuloja ulkomailta yritykset saavat muuna kuin omana pääomana tehdyistä suorista sijoituksista eli ulkomaiselle tytäryhtiölle tai ulkomaiselle emoyhtiölle myönnettyistä lainoista, arvopaperisijoituksista sekä muista sijoituksista – lainoista, talletuksista ja kauppaluotoista.

Arvopaperisijoitusten korkotulot ja korkomenot selvitetään kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain tehtävillä yritysten ulkomaisia saamisia ja velkoja koskevilla kyselyillä. Kysely koskee myös ulkomaisten tytäryritysten ja emoyhtiöiden välisiä saamisia ja velkoja.

FISIM -korjaus on tehty kansantalouden tilinpidossa korkotuloihin ja -menoihin.

1.8.6 Yritysten jakamat tulot

Yritysten jakamat tulot ovat osinkoja.

Yritysten ulkomailta saamat osinkotulot ja -menot saadaan suorien sijoitusten vuosikyselyn perusteella ja ne ovat osa oman pääoman tuottoa. Arvopaperisijoituksista saatavat tai maksettavat osingot ulkomailta/ ulkomaille saadaan edellä mainituista ulkomaisista saatavista ja velkoista koskevista kyselyistä.

1.8.7 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot

Suorien ulkomaisten sijoitusten oman pääoman tuotot kysytään vuosittain yrityksille suunnatun suorien sijoitusten kyselyn yhteydessä. Tämän kyselyn tekee Suomen Pankin tilasto-osasto.

1.8.8 Vakuutuksenottajien omaisuustulo

Vakuutuksenottajien omaisuustulo (tulona) on laskettu vuodesta 1998 alkaen vakuutuskselyn perusteella. Erää ei ole esiintynyt aikaisemmin Suomessa. Maksutaseessa tätä nimikettä ei esiinny. Vakuutuksenottajien omaisuustuloa on Suomessa laskettu ulkomaan tilille vain henkivakuutuksen osalta, koska ulkomaalaisten Suomesta ottamien muiden ensivakuutusten määrä on vähäinen, vuonna 2000 näiden vakuutusten vakuutusmaksutulo oli 23 miljoonaa euroa ja vuonna 2001 34 miljoonaa euroa.

1.8.9 Maanvuokrat

Erää ei ole tilastoitu Suomessa erikseen, vaan erä sisältyy korkoihin. Erä lie-nee vähäinen.

1.9 FISIM: laskenta, allokointi ja vaikutus BKTL:oon

Laskennallisen pankkipalvelumaksun (FISIM) käsittelyä on selostettu luvussa 9. Tässä luvussa on kuvattu FISIMin laskentaa, allokointia ja vaikutusta BKTL:oon.

Luku 2 Tarkistusmenettelyt ja estimaattien tarkistuksen ja viimeistelyn aikataulu

2.1 Tarkistusmenettelyt

2.1.1 Juoksevan laskennan tarkistusmenettelyt

Jokaisen tilastovuoden kansantalouden tilinpidosta laaditaan useita eri versioita. Versioiden valmistumisaikataulu on esitetty kohdassa 2.2. Jokaista versiota laadittaessa käytetään hyväksi kaikki siihen mennessä käytettävissä oleva tietoaineisto, joten kansantalouden tilinpito tarkentuu vähitellen. Lopulliset luvut valmistuvat kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

Vanhassa, SNA68:aan perustuvassa järjestelmässä lukuihin tehtiin lisäksi niin sanottuja tasotarkistuksia noin viiden vuoden välein. Tasotarkistukset on tehty samassa yhteydessä kuin kiinteähintaisten laskelmien perusvuoden vaihto. SNA68:aan siirryttiin vuonna 1979 (perusvuosi 1975). Sen jälkeen tasotarkistuksia on tehty vuosina 1984 (perusvuosi 1980), 1987 (perusvuosi 1985) ja 1993 (perusvuosi 1990). Tasotarkistuksissa aikasarjoja korjattiin taaksepäin aina vuoteen 1975 asti, vuonna 1984 vuoteen 1960 asti.

Tasotarkistuksissa aikasarjoihin tehtiin kolmenlaisia korjauksia. Ensimmäkin korjattiin havaitut virheet. Toiseksi lukuihin tehtiin niin sanottuja tasokorjauksia, jotka olivat seurausta uuden perusvuoden kiinnityspisteiden asettumisesta uudelle tasolle. Kolmanneksi tehtiin luokitusmuutosten yms. seikkojen vaatimat korjaukset.

Uudessa, EKT95:een perustuvassa järjestelmässä tasotarkistukset saatetaan toteuttaa eri lailla kuin tähän asti. Suunnitelmat tarkentuvat, kun EKT95-uudistus saadaan viedyksi läpi myös kiinteähintaisten tarjonta- ja käyttötaulukoiden osalta. Vuosittain vaihtuvan perusvuoden mukaisissa laskelmissa tasotarkistuksiin on tarvetta lähinnä silloin, kun merkittävä määrävuosittain tehtävä lähdeaineisto, esim. kulutustutkimus valmistuu.

2.1.2 EKT95-uudistuksen toteutus

Kun Suomen kansantalouden tilinpito uudistettiin EKT95:n mukaiseksi, pohjan uudistustyön ensimmäiselle vaiheelle muodostivat SNA68:n mukaiset luvut vuosilta 1975-1997 (vuoden 1997 luvut olivat ennakkollisia). Näihin lukuihin tehtiin kahdenlaisia muutoksia. Ensimmäkin tehtiin EKT95:n edellyttämät käsitteiden, määritelmien ja luokitusten tarkistukset. Toiseksi tehtiin normaali, edellä mainittu noin viiden vuoden välein tehtävä tasotarkistus, joka koostui uusien tietoaineistojen hyödyntämisestä sekä havaittujen virheiden korjaamisesta. Lisäksi EKT95-uudistuksessa kiinnitettiin erityistä huomiota harmaan talouden sisällyttämiseen laskelmiin aiempaa kattavammin. Tämä uudistus koko aikasarjan osalta vuodesta 1975 lähtien valmistui vuoden 1999 lopussa.

Edellä mainittujen tarkistusten lisäksi EKT95-uudistus edellytti myös kokonaan uusien aikasarjojen laatimista (esimerkiksi tietokoneohjelmistoinvestoinnit). Kiinteähintaisten aikasarjojen perusvuodeksi vaihdettiin 1995.

Uudistustyössä SNA68:n mukaiset luvut vuosilta 1995-1997 käytiin läpi yksityiskohtaisesti. Myös vuosien 1990-1994 luvut tarkistettiin pääosin yksityiskohtaisella tasolla. Joissakin tapauksissa uudet EKT95:n mukaiset luvut saatiin esimerkiksi ketjuttamalla vuoden 1995 tasomuutos taaksepäin vuosille 1990-1994. Vuosien 1975-1989 EKT95:n mukaiset luvut saatiin pääosin ketjuttamalla vuoden 1990 tasomuutos taaksepäin vuosille 1975-1989. Ketjuttamisen lisäksi vaihtoehtoisena menetelmänä käytettiin joissakin tapauksissa tasoerojen vähittäistä häivyttämistä. Tällöin pidettiin kiinni jonkin vuoden (esimerkiksi 1975, 1980 tai 1985) vanhasta tasosta ja vuoden 1990 (tai 1995) tasoero uusien ja vanhojen lukujen välillä häivytettiin taaksepäin lineaarisesti.

Uudistustyön toinen vaihe valmistui alkuvuodesta 2003. Tällöin Suomen kansantalouden tilinpidon laadintajärjestelmä uudistettiin tarjonta- ja käyttötaulukoihin perustuvaksi. Lopulliset käypähintaiset luvut perustuivat tuotekohtaisiin tarjonta- ja käyttötaulukoihin alkaen tilastovuodesta 1995. Uudistuksen yhteydessä myös uudeksi perusvuodeksi vaihdettiin vuosi 2000 ja tehtiin joukko muita muutoksia.

Uudistustyön kolmannessa vaiheessa uudistettiin kiinteähintaisten laskelmien laadinta. Tässä yhteydessä siirryttiin vuosittain vaihtuvan perusvuoteen sekä kaksoisdeflatointiin arvonlisäyksen laskennassa ja kiinteähintaisten lukujen laskenta muutettiin tarjonta- ja käyttötaulukoihin perustuvaksi. Lopullisten lukujen tasapainotus tehdään sekä kiintein että käyvin hinnoin tarjonta- ja käyttötaulukoissa. Kaksoisdeflatoidut sarjat laskettiin alkaen vuodesta 2000 ja aikasarjat korjattiin taaksepäin vuoteen 1975 saakka. Uudistustyön kolmannen vaiheen tulokset otettiin käyttöön vuoden 2006 alussa.

2.2 *Tarkistuksen ja viimeistelyn aikataulu*

Ensimmäiset ennakkotiedot vuodesta t valmistuvat vuoden $t+1$ helmikuun lopussa. Tämä ensimmäinen versio on tietosisällöltään suppeampi kuin varsinainen kansantalouden tilinpito. Ensimmäisen version tietosisältö vastaa neljännesvuosittaisen kansantalouden tilinpidon tietosisältöä, mutta sisältää lisäksi myös sektoritilien koko tietosisällön ennakkotiedot kaikkien sektorien osalta.

Muita neljänneksiä koskeva neljännesvuositilinpito on valmistunut vuodesta 2002 lähtien vajaassa 70 päivässä neljänneksen päättymisestä.

Vuositalinpidon toinen versio valmistuu vuoden $t+1$ heinäkuun alkupuoliskolla. Tällöin laaditaan ensimmäisen kerran kansantalouden tilinpito vuodesta t kaikkien reaalitalinpidon (non-financial) tilien osalta ja noin 100 toimialan tarkkuudella. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ei vielä laadita.

Kolmas versio on valmistuu vuoden $t+2$ tammikuun lopussa neljäs lopullinen versio, vuoden $t+2$ joulukuussa. Neljäs versio sisältää yksityiskohtaiset tarjonta- ja käyttötaulukot.

Esimerkki vuoden 2004 kansantalouden tilinpidon eri versioiden valmistumisajoista:

Versio	Valmistumiskuukausi
1	Helmikuu 2005
2	Heinäkuu 2005
3	Tammikuu 2006
4	Joulukuu 2006

Tulevaisuudessakin lopullisten lukujen on määrä valmistua kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

Kun kansantalouden tilinpidon eri versioita laaditaan, käytetään hyväksi kaikki käytettävissä olevat tiedot. Kullakin kerralla vain osa tiedoista muuttuu. Esimerkiksi kaikkien toimialojen tuotanto- ja tulonmuodostustilit laaditaan ensimmäisen kerran heinäkuussa vuonna $t+1$ (versio 2). Tämän jälkeen voi jonkin toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili muuttua seuraavan kerran esimerkiksi vuoden $t+2$ tammikuussa, jolloin käytettävissä ovat lähes lopulliset tiedot.

Kansantalouden tilinpidon laadinta-aikatauluun vaikuttaa lähinnä kaksi seikkaa: käyttäjien tarpeet ja lähdetilastojen valmistuminen.

Kansantalouden tilinpidon tärkein käyttäjä Suomessa on valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriö laatii vuosittain helmikuussa ja elokuussa taloudellisen katsauksen, joka on keskeinen tausta-aineisto muun muassa valtion budjetin valmistelussa. Valtiovarainministeriö tarvitsee katsauksen laadintaa varten mahdollisimman tuoreet tiedot talouden kehityksestä. Myös Suomen Pankki ja taloudelliset tutkimuslaitokset käyttävät kansantalouden tilinpidon uusimpia tietoja talousennusteidensa pohjana.

Tärkeimmät lähdetilastot ovat valmistuneet eri vuosina hieman eri aikoina. Yleisenä suuntauksena on ollut tilastojen valmistumisen nopeutuminen. Seuraava kuvaus tärkeimpien lähdetilastojen valmistumisesta kertoo lähinnä vuosia 2003 ja 2004 koskevien tilastojen valmistumisesta.

Ensimmäistä versiota laadittaessa (helmikuussa vuonna $t+1$) käytettävissä ovat lopulliset hintaindeksit ja työvoimatilastot edelliseltä vuodelta. Lisäksi ennakkollisina tilastoina ovat käytettävissä ansiotasoindeksi, useimpien maataloustuotteiden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, teollisuuden volyyymi-indeksi, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot, ulkomaankauppatilasto ja maksutase. Joistakin lähdetilastoista ovat käytettävissä tiedot osasta vuotta, esimerkiksi tiedot 9, 10 tai 11 kuukaudelta. Tällainen tilasto on esimerkiksi arvonlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten maksuvalvonta-aineisto.

Toista versiota laadittaessa (kesä-heinäkuussa vuonna $t+1$) edellä mainituista tilastoista ovat lopullisiksi tulleet useimmat maatalouden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, ulkomaankauppatilasto sekä arvonlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten maksuvalvonta-aineisto. Uusi tietoaineisto on esimerkiksi vuokratilasto. Lisäksi käytettävissä ovat

ennakkotiedot teollisuuden ja joidenkin muiden toimialojen rakennetilastoista, pankkitilastosta sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoista.

Kolmatta versiota laadittaessa (tammikuussa vuonna $t+2$) uusina tietoa-ineistoina ovat käytettävissä muun muassa verotusaineisto ja vakuutusyhtiötilasto. Lopullisina tilastoina käytettävissä ovat ansiotasoindeksi, pankkitilasto sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot sekä yritys- ja toimipaikkarekisteri, eri toimialojen rakennetilastot, teollisuuden tuotetilasto, kulutustutkimus (joka kolmas vuosi), tapaturmavakuutusmaksuaineisto, yritysten työeläkemaksutilasto, maatilatalouden yritys- ja tulotilasto ja maksutase.

Neljättä versiota laadittaessa (marras-joulukuussa vuonna $t+2$) ei käytettävissä ole enää uusia lähdetilastoja tai aineistoja, ellei jonkin lähdetilaston ilmestyminen ole poikkeuksellisesti viivästynyt. Tässä vaiheessa laaditaan tuotekohtaiset tarjonta- ja käyttötaulukot, jotka muodostavat lopullisen kansantalouden tilinpidon.

Luku 3 Tuotoslähestymistapa

3.0 BKT tuotoslähestymistavan mukaan

Oheisesta taulukosta käy ilmi Suomen bruttokansantuotteen taso ja jakautuminen toimialoittain vuonna 2004.

Maatalouden osuus tuotannosta on Suomessakin vähentynyt selvästi. Kalastuksen ja mineraalien kaivu on aina ollut hyvin vähäistä. Sen sijaan metsätalous ja siihen liittyvä puu- ja paperiteollisuus on perinteisesti ollut Suomen talouden ”selkäranka”. Myös metalliteollisuus on Suomessa laajaa. 1990-luvulta lähtien erityisesti sähköteknisen teollisuuden tuotanto on lisääntynyt tuntuvasti. Muuta merkittävää teollisuutta Suomessa ovat tänäkin päivänä elintarvike- ja kemian teollisuus. Rakentamisessa on esiintynyt selvää suhdannevaihtelua. Jakelutoimialat kauppa ja liikenne edustavat huomattavaa osaa tuotannosta. Koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ovat Suomessa lähes kokonaan julkista toimintaa.

Taulukko 2: Suomen bruttokansantuotteen taso ja jakautuminen toimialoittain vuonna 2004.

Toimialojen arvonlisäykset	2004*	2004*
	milj. euroa	%
<i>Arvonlisäys brutto (perushintaan)</i>		
A Maa-, metsä- ja riistatalous	3 983	3,0
010, 014 Maatalous ja siihen liittyvät palvelut	1 461	1,1
02 Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut	2 453	1,9
015 Metsästys ja riistanhoito	69	0,1
B Kalatalous	65	0,0
C, D, E Koko teollisuus	34 442	26,1
C Mineraalien kaivu	378	0,3
D Teollisuus	31 095	23,5
DA Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus	2 357	1,8
DB, DC Tekstiilien, vaatteiden, nahan ja nahkatuotteiden valmistus	524	0,4
DD Puutavaran ja puutuotteiden valmistus	1 373	1,0
DE Massan, paperin, paperituot.valmistus, kustannustoiminta	5 997	4,5
21 Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus	4 179	3,2
22 Kustantaminen ja painaminen	1 818	1,4
DF Öljytuotteiden, kaksin ja ydinpolttoaineen valmistus	968	0,7
DG Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	1 924	1,5
DH Kumi- ja muovituotteiden valmistus	1 080	0,8
DI Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	988	0,7
DJ Metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus	3 608	2,7
27 Metallien jalostus	1 516	1,1
28 Metallituotteiden valmistus	2 092	1,6
DK Koneiden ja laitteiden valmistus	3 435	2,6
DL Sähköteknisten tuotteiden ja optisten laitteiden valmistus	7 233	5,5
DM Kulkuneuvojen valmistus	902	0,7
DN Muu valmistus ja kierrätys	706	0,5

E Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2 969	2,2
F Rakentaminen	7 160	5,4
4501, 4509 Talonrakentaminen ja rakennuspalvelutoiminta	5 508	4,2
4502 Maa- ja vesirakentaminen	1 652	1,2
G Kauppa; moottoriajoneuvojen ja kotitaloussesin. korjaus	14 016	10,6
50 Moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto; huoltamot	2 321	1,8
51 Tukku kauppa ja agentuuritoiminta	7 078	5,4
52 Vähittäiskauppa; kotitaloussesineiden korjaus	4 617	3,5
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	1 946	1,5
I Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	14 276	10,8
60 Maaliikenne	4 760	3,6
61 Vesiliikenne	883	0,7
62 Ilmailiikenne	803	0,6
63 Liikennettä palveleva toiminta	3 063	2,3
641 Posti- ja kuriiritoiminta	1 065	0,8
642 Teleliikenne	3 702	2,8
J Rahoitus- ja vakuutustoiminta	3 299	2,5
65 Rahoitustoiminta	2 110	1,6
66 Vakuutustoiminta	794	0,6
67 Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta	395	0,3
K Kiinteistö- ja liike-elämän palvelut	23 908	18,1
KA Kiinteistöalan palvelut	14 378	10,9
7021 Asuntojen omistus ja vuokraus	11 304	8,5
701, 7022, 703 Muu kiinteistötoiminta	3 074	2,3
KB Liike-elämää palveleva toiminta	9 530	7,2
siitä 72 Tietojenkäsittelypalvelu	2 550	1,9
L Hallinto, pakollinen sosiaalivakuutus	6 550	5,0
M Koulutus	6 484	4,9
N Terveystieteiden ja sosiaalipalvelut	11 205	8,5
851, 852 Terveystieteiden ja eläinlääkintäpalvelut	6 509	4,9
853 Sosiaalipalvelut	4 696	3,6
O Muut yhteiskunnall. ja henk.koht. palvelut	4 772	3,6
P Kotitalouspalvelut	105	0,1
YHTEENSÄ	132 211	100
alkutuotanto (A + B)	4 048	3,1
jalostus (C + D + E + F)	41 602	31,5
julkisyhteisöjen palvelut (I + K + L + M + N + O)	23 836	18,0
yksityiset palvelut (G + H + I + J + K + M + N + O + P)	62 725	47,4

3.1 Viitekehys

Tuotoslähestymistapa on Suomen kansantalouden tilinpidossa hallitseva laskeuttaessa bruttokansantuotetta. Kuten luvusta 6 käy ilmi, myös menolähestymistapa otetaan huomioon, kun tilejä tasapainotetaan.

Bruttoarvonlisäys perushintaan on toimialoittaisten bruttoarvonlisäysten summa. Kun perushintaiseen bruttoarvonlisäykseen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan markkinahintainen bruttoarvonlisäys

eli bruttokansantuote. Lopulliset tasot perustuvat tarjonta- ja kysyntätaulukoihin.

Tilastoyksikkö

Suomen kansantalouden tilinpidon tuotoslähestymistavan tilastoyksiköt ovat tuote, toimipaikka, tuottaja, ja institutionaalinen yksikkö. Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluksia tuottava tuotantoyksikkö. Toimipaikka on yhtä kuin EKT95:n määrittelemä paikallinen toimialayksikkö.

Luokitukset

Tuoteluokitus

Lopullisten lukujen perustana on tuoteluokitus, jossa on 952 tuotetta. Luokitus perustuu CPA luokitukseen. Tuoteluokitus on selostettu luvussa 6 ja varsinainen luokitus on liitteenä 1.

Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa on kaikkiaan 184toimialaa (ml. välilliset rahoituspalvelut) tarkimmalla laskentatasolla (katso kohta 10.1. Ennakollisissa laskelmissa toimialoja on noin 100.

Toimialoittain laaditaan tuotanto- ja tulonmuodostustilit.

Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä on kolme: markkinatuottajat, muut markkinattomat tuottajat ja omaan loppukäyttöön tuottajat.

Sektoriluokitus

Tuote, toimiala- ja tuottajatyypiluokituksen lisäksi Suomen kansantalouden tilinpidossa on käytössä institutionaalinen sektoriluokitus. Sektoriluokituksen mukaan laaditaan, paitsi tuotanto- ja tulonmuodostustilit, myös tulonjako- ja tulonkäyttötili sekä varallisuuden muodostustileistä pääomatili ja rahoitustili.

Suomessa käytössä oleva sektoriluokitus on esitetty kohdassa 10.1.

Tuotanto- ja tulonmuodostustilit käyvin hinnoin laaditaan siis kolmella luokituksella: toimialan, tuottajatyypin ja institutionaalisen sektorin mukaan luokiteltuina.

Toimialoittaisessa tarkastelussa tuotanto- ja tulonmuodostustilit esitetään yrityksille ja kotitalouksille yhdessä. Sen sijaan yritysten ja kotitalouksien sektoritilit laaditaan kummallekin erikseen. Tuottajatyyppejä ei julkaisutavalla eritellä.

Bruttoarvonlisäys saadaan markkinatuottajien ja omaan loppukäyttöön tuottajien osalta tuotoksen ja välituotekäytön erotuksena. Muiden markkinattomien tuottajien bruttoarvonlisäys on palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summa. Tällöin tuotos saadaan lisäämällä bruttoarvonlisäykseen välituotekäyttö.

Tärkeimmät tietolähteet

Tuotoslähestymistavan tärkeimmät tietolähteet yritysten osalta ovat rakennetilasto ja yritys- ja toimipaikkarekisteri, joita käytetään useiden toimialojen laskelmissa. Lisäksi käytössä on paljon toimialakohtaisia tietolähteitä. Julkisyhteisöjen tärkeimmät tietolähteet ovat valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto.

3.2 Arvottaminen

Suomen kansantalouden tilinpito on laadittu kesästä 2002 alkaen euroissa. Laskentatarkkuus on miljoona euroa, mutta lähdeaineistojen tarkkuus on yleensä euro tai tuhat euroa.

Taloustoimet arvotetaan pääsääntöisesti niiden markkinahinnan mukaan eli sen arvon mukaan, millä virrat ja varannot tosiasiallisesti vaihdetaan tai voitaisiin vaihtaa rahaan. Mikäli vaihtoarvoja ei ole suoraan saatavissa, käytetään vastaavien tavaroiden, palveluiden tai varojen markkinahintoja. Esimerkiksi omistusasuntojen tuotos arvotetaan vastaavien vuokra-asuntojen vuokratason mukaan. Kun vastaavien tuotteiden hintoja ei ole saatavilla, esimerkiksi julkisen toiminnan tuottamien markkinattomien palvelujen osalta, käytetään arvottamisessa tuotantokustannuksia.

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Esimerkiksi välituotekäyttö sisältää siten kuljetuskustannukset, kaupan lisät sekä tuoteverot (ml. arvonlisävero sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen). Tuotos puolestaan arvotetaan perushintaan eli se sisältää tuotetukipalkkiot, mutta ei tuoteveroja eikä kuljetuskustannuksia tai kaupan lisiä.

Taloustoimet kirjataan pääsääntöisesti suoriteperusteisina. Mikäli näin ei ole tehty, siitä mainitaan erikseen.

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan suurimmalta osaltaan myös kiinteisiin hintoihin, tällä hetkellä vuoden edellisen vuoden hintoihin ja viitevuoden 2000 hintoihin. Tässä kuvauksessa käsitellään kansantalouden tilinpidon laadintaa käyvin hinnoin, ei kiintein hinnoin. Kiinteähintaisiin laskelmiin viitataan vain silloin, kun ne ovat tarpeen käypähintaisten laskelmien teossa.

3.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Kansantalouden tilinpidon ja yrityksen tuloslaskelman käsitteiden likimääräinen vastaavuus on esitetty seuraavassa kaaviossa:

Kansantalouden tilinpito	Tuloslaskelma
	MYYNTITUOTOT
	- Välilliset verot
TUOTOS perushintaan	= LIIKEVAIHTO (ml. varaston muutos, valmistus omaan käyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot, pl. käyttöomaisuuden luovutusvoitot)
- Välituotekäyttö ostajan hintaan	- Materiaalit ja palvelut ja liiketoiminnan muut kulut
= BRUTTOARVONLISÄYS perushintaan (bkt)	
- Palkat	- Palkat ja palkkiot
- Sosiaalivakuutusmaksut	- Henkilösivukulut (pl. suorat eläkkeet ja välituotekäyttöön kuuluvat erät)
= BRUTTOTOIMINTAYLIJÄÄMÄ	(= KÄYTTÖKATE)
- Kiinteän pääoman kuluminen	- Poistot ja arvonalentumiset
= TOIMINTAYLIJÄÄMÄ	= LIIKEVOITTO/TAPPIO
+ Omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot	+ Rahoitustuotot (korot, osingot yms.)
- Omaisuusmenot ja maksetut tulonsiirrot	- rahoituskulut, välittömät verot ja maksetut osingot
= KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA TULO	= TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO (ennen satunnaisia eriä ja tilinpäätössiirtoja, mutta vähennettynä maksetut osingot ja välittömät verot)

Yllä oleva kaavio näyttää vain käsitteiden likimääräisen vastaavuuden.

Markkinatuottajien osalta monien toimialojen tuotoksen ja/tai välituotekäytön laskennassa keskeisin tietolähde on kyseisen toimialan rakennetilasto. Rakennetilastossa on yhdistetty yritys- ja toimipaikkarekisterin, elinkeinoverorekisterin ja suoran kyselyn tiedot. Tilaston käsitteet perustuvat yritysten tuloslaskelmien käsitteisiin.

Tuotoksen laskennassa rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmisteverastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot muista pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoja ei lasketa mukaan tuotokseen.

Välituotekäyttöön lasketaan mukaan rakennetilastosta ostot tilikauden aikana (pl. ostot varastoon), ulkopuolisten palvelujen ostot, käyttöleasingvuokrat, muut vuokrat sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut. Henkilösivukuluihin mahdollisesti sisältyvät koulutus- ja virkistyskulut siirretään välituotekäyttöön vertaamalla eri tietolähteitä keskenään.

Muiden keskeisten tietolähteiden käyttöä on selostettu ao. kohdissa erikseen, esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen käyttö kuntayhteisöjen laskelmien yhteydessä.

Suomen lähdetilastoaineisto perustuu hyvin laajalti totaaliaineistoihin, jotka kerätään kirjanpitoaineistojen mukaisina. Myös erillisselvitysten pohjana ovat yritysten kirjanpitoaineistot. Suomen Kirjanpitolautakunta (The Finnish Accounting Standards Board) antaa ohjeita laintulkinnasta ja on määrittänyt maksimiarvon välituotekäyttöön kirjattavalle kestäväälle tavaralle. Tämä arvo on ajan kuluessa kohonnut, mutta ei ole sama kuin ESA-pohjaiset (ECU-) arvot. Kun on kyseessä maksimieuromäärä, voidaan toteutuneita keskimääräisiä arvoja vain estimoida.

3.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Suomen kansantalouden tilinpidossa tuotoksen ja välituotekäytön laskenta perustuu pääasiassa suorien estimointimenetelmien käyttöön. Suoria estimointimenetelmiä ovat rakennetilaston, yritysrekisterin, valtion tilinpäätöksen, kuntien taloustilaston, pankkitilaston, vakuutusyhtiötilaston ja muiden kokonaistilastojen käyttö. Epäsuora estimointimenetelmä on esimerkiksi hinta kerta määrä –tyyppinen menetelmä. Oheisessa taulukossa on esitetty eri toimialoilla käytetty pääasiallinen estimointimenetelmä tai tietolähde.

Taulukko 3: Tuotoksen ja välituotekäytön laskennan pääasiallinen menetelmä tai tietolähde eri toimialoilla.

Toimiala/sektori:	Tuotos:	Välituotekäyttö:
A 01 Maatalous ym.	hinta x määrä eri lähteistä	hinta x määrä eri lähteistä
A 02 Metsätalous	hinta x määrä eri lähteistä	hinta x määrä eri lähteistä
B Kalatalous	rakennetilasto, hinta x määrä eri lähteistä	rakennetilasto
CDE Teollisuus	rakennetilasto	rakennetilasto
F 4501 Talonrakentaminen	hinta x määrä eri lähteistä	rakennetilasto
F 4502 Maa- ja vesirakentaminen	rakennetilasto, kuntien taloustilasto	rakennetilasto, kuntien taloustilasto
F 4509 Rakennuspalvelutoiminta	yritysrekisteri	rakennetilasto
G Kauppa	yritysrekisteri ja rakennetilasto	rakennetilasto
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	yritysrekisteri ja rakennetilasto	rakennetilasto
I Liikenne	yritysrekisteri ja rakennetilasto	rakennetilasto
J 65 Rahoitustoiminta	pankkitalasto	pankkitalasto
J 66 Vakuutustoiminta	vakuutusyhtiötilasto	vakuutusyhtiötilasto
J 67 Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta	näyte yritysten tuloslaskelmista	näyte yritysten tuloslaskelmista
K 701 Kiinteistöjen rakennuttaminen	toimialan 4501 tuotos ja yritysrekisteri	rakennetilasto
K 7021 Asuntojen omistus ja vuokraus	hinta x määrä eri lähteistä	hinta x määrä eri lähteistä
K 7022 Muiden kiinteistöjen vuokraus	yritysrekisteri, rakennetilasto	rakennetilasto
K 7031 Kiinteistöjen välitys	yritysrekisteri, rakennetilasto	rakennetilasto
K 7032 Isännöinti ja kiinteistönhoito	yritysrekisteri ja hinta x määrä eri lähteistä	rakennetilasto

KB Liike-elämän palvelut	yritysrekisteri	rakennetilasto
M Koulutus	yritysrekisteri, kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto	rakennetilasto, kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto
N Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	yritysrekisteri ja rakennetilasto	rakennetilasto
O Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	yritysrekisteri ja rakennetilasto	rakennetilasto
Julkishallinto, vty:	palkansaajakorvaukset:	väliuotekäyttö:
Valtionhallinto	valtion tilinpäätös	valtion tilinpäätös
Paikallishallinto	kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot	kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot
Sosiaaliturvarahastot	vakuutusyhtiötilasto ja tilinpäätökset	vakuutusyhtiötilasto ja tilinpäätökset
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	yritysrekisteri	näyte tilinpäätöksistä

3.5 *Kiinnityspisteiden ja ekstrapolaatioiden käyttö*

Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääasiassa joka vuosi laadittavien lähdetilastojen käyttöön. Kiinnityspistettä ja ekstrapolaatiota käytetään tuotoksen laskemisessa seuraavissa tapauksissa:

Kalatalouden toimialalla (B) vapaa-ajan kalastuksen saalismäärätiedot perustuvat kyselytutkimukseen, joka toimitetaan joka toinen vuosi. Välivuosina käytetään edellisvuoden määriä. Vapaa-ajan kalastuksen arvo on Suomessa vähentynyt selvästi 1990-luvulla ja on noin 50 miljoonaa euroa vuodessa.

Vapaa-ajan asuntojen todelliset ja laskennalliset vuokrat perustuvat todellisiin asumiskustannuksiin, jotka lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla. Kulutustutkimus on tehty viimeksi vuosilta 1990, 1994 – 1996, 1998 ja 2001.

3.6 *Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet*

Suomen kansantalouden tilinpidon tärkein laadintamenetelmä on tuotoslähestymistapa. Kattavuuden varmistaminen perustuu sekä toimialatason tarkasteluun että tuotteittaiseen tasapainotukseen tarjonta- ja käyttötauluissa.

Käytännössä tärkein kattavuuden varmistustoimenpide on eri lähdeaineistojen tietojen vertailu. Tuotantoa koskevia laajoja perusaineistoja ovat yritys- ja toimipaikkarekisteri, joka kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt sekä elinkeinonharjoittajat, ei kuitenkaan maatiloja. Toinen kattava kansantuotteen laskemisessa käytetty aineisto on yritysten rakennetilasto. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Käytännössä näiden lähteiden lisäksi käytetään muita tilastolähteitä toimialakohtaisesti. Erillistietoja saadaan työllisyydestä, ansiotasosta ja vertailuja tehdään näiden avulla tarkkailemalla laskelmien ansiotasomuutoksia, tuottavuuden muutoksia ja keskiansioiden tasoa ja muutosta.

Vaikka perustietolähteet ovat korkealuokkaisia, saattaa luokittelu- ja satunnaisvirheitä esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Piilotalouden arvioinnissa on käytetty hyväksi tehtyjä erilliselvityksiä ja verotarkastusaineistojen tietoja. Korjauksia tehdään

muun muassa rakentamisen, kaupan, liikenteen ja hotelli- ja ravintolatoiminnan lukuihin.

3.7 Maatalous

3.7.1 Maatalous ja siihen liittyvät palvelut (01)

Maatalous -toimiala sisältää pääluokasta A Maatalous, riistatalous ja metsätalous kolminumerotason luokat 011 Kasvinviljely; puutarhatalous, 012 Kotieläintalous, 013 Yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous, 014 Maanviljelyä ja eläintenhoitoa palveleva toiminta lukuun ottamatta eläinlääkintää.

3.7.1.1 Tietolähteet

Tuotantomääriä koskevat tiedot kerätään yhtäältä maataloustuotteita vastaanottavilta jalostuksen (meijerit, teurastamot, munanpakkaamot) tai kaupan yrityksiltä, ja toisaalta maatalouden paikallisilta toimialayksiköiltä, maataloilta. Kasvinviljelyä ja puutarhataloutta koskevat satotiedot sekä tuottajan oman loppukulutuksen meneviä tuotoseriä koskevat tiedot kerätään tuottajayksiköiltä ja hallinnollisista tietolähteistä ("Yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä IACS - Integrated Administration and Control System", pellonkäyttötiedot). Lisäksi vain omaan loppukulutukseen tuottavien pienten yksiköiden tuotostiedot kerätään tuottajilta (kulutustutkimukset).

Tuotosta koskevat tilinpitotiedot niin hintojen kuin tuotantomäärien osalta kerää valtaosalta maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus TIKE (Information Centre of the Ministry of Agriculture and Forestry), joka on maatalouden tilastotuotannosta pääosin vastaava tilastoviranomainen. Tuki-palkkioita koskevat tiedot ovat peräisin TIKEn ylläpitämistä hallinnollisista rekistereistä. Tietolähteet ovat osittain kokonaistilastoja, osittain otantaan perustuvia. Eräät valtion tutkimuslaitokset tuottavat myös tutkimustoimintansa ohella tilastotietoja, joita maatalouden tilinpitolaskelmissa käytetään hyväksi. Näistä voidaan mainita valtion maatalouskemian laitos (The State Institute of Agricultural Chemistry) rehujen käytön (valmistuksen) osalta, valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos (The State Research Institute of Engineering in Agriculture and Forestry) maatalouskoneiden ja -laitteiden myyntitilaston laatijana, maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (Agricultural Economics Research Institute) kansallisen maatalouden tietoverkkojärjestelmän (Farm Accountancy Data Network, FADN) ylläpitäjänä, sekä Kasvistieto kausituotteiden hintatietojen kerääjänä.

Välituotekäytöstä tiedot vain maataloustuotannolle ominaisista panoksista kerätään tuotteiden valmistajilta. Tällaisia panoksia ovat rehuseokset. Muiden maatalouden tuotantotoiminnassaan käyttämien tavaroiden ja palvelusten osalta tietolähteinä käytetään maatilatalouden yritys- ja tulotilastoa sekä yritysten rakennetilastoa, jotka molemmat laatii Tilastokeskus.

Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto on yksinkertaiseen ositettuun satunnaisotantaan perustuva tilasto, joka laaditaan maatilatalouden harjoittajien veroilmoitustietojen ja niitä täydentävän tilastolomakkeen pohjalta. Kehik-

koperusjoukko muodostuu noin 70 000 maatilasta, joista poimitaan noin 9 000 maatilana otos. Tärkeimpinä osituskriteereinä käytetään maatilana viljelyksessä olevan pellon pinta-alaa ja maatilana tuotantosuuntaa. Oton kiintiöidään Neyman -kiintiöinnin mukaan. Kiintiöintimuuttujana on maatilana tulos maataloudesta. Useimpien tutkimuksen kohteena olevien muuttujien, joita käytetään kansantalouden tilinpidossa, kokonaissummien suhteellinen keskivirhe on vain yhden prosenttiyksikön suuruusluokkaa.

Eräitä maatalouden toimintoja – turkiseläinten, porojen ja mehiläisten hoito - on erotettu omiksi laskentakokonaisuuksiksi (muu kotieläintalous), ja näitä koskevat lähdetiedot ovat toimialajärjestöjen keräämiä. Metsämarjojen ja -sienien keräilyä koskevat tilastotiedot kerää Elintarviketieto - Food Facts Oy markkinatuotoksen osalta, tuottajan loppukulutuksen tiedot perustuvat kulutustutkimuksen tietoihin. Elintarviketieto on yksityinen markkinatutkimustoimintaa harjoittava laitos. Maatalouspalvelujen osalta tilinpito perustuu Tilastokeskuksen yritysten rakennetilastoon.

Koska maataloutta koskevat tilinpitolaskelmat laaditaan tuote- tai tuoteryhmittä tietojen pohjalta, myös muita kuin tässä mainittuja tietolähteitä käytetään. Ne esitellään laskentamenetelmien kuvauksen yhteydessä.

3.7.1.2 Tuotos

Maatalouden tuotoksen arvo lasketaan tuotteittain tai tuoteryhmittäin. Yleensä tuotoksen arvo lasketaan kaavalla $\text{arvo} = \text{määrä} \times \text{hinta}$. Tuotos arvotetaan perushintaan. Tällöin sen arvoon sisältyvät tuotetukipalkkiot, ja tuotannon arvosta vähennetään tuoteverot. Milloin hyödykkeen tuotantoa tuetaan tukipalkkioin, lisätään maksetut tuotetukipalkkiot tuotteen arvoon. Tilinpitoa varten toimitettu hinta voi myös sisältää maksetun tuotetuon.

Kotieläintalous:

Eläintuotanto

Eläintuotos poronhoitoa lukuunottamatta lasketaan teurastamotilaston perusteella. Tiedot tilastoon TIKE kerää teurastustoimintaa harjoittavilta yrityksiltä kuukausittain. Tilasto kuvaa lihantuotantoa ja lihan tuottajahintoja eläinlajeittain. Tuottajahinta sisältää myös teurastamojen tilinpäätöksen jälkeen maksamat niin sanotut jälkitilit (adjustment payment). Kotiteurastuksista eli suoraan tuottajan loppukulutukseen menevästä tuotoksesta saadaan tiedot TIKE:n kesäkuun ja joulukuun otantatiedusteluista. Tähän osaan tuotosta eivät sisälly jälkitilit. Vuoden 2001 alusta lähtien teurastamotilastoon sisältyvä naudanlihan määrä on saatu maaseutukisteriin kuuluvasta nautarekisteristä, johon kaikkien teurastamojen tulee ilmoittaa nautojen teurastustiedot. Teurastamotilastojen kautta kirjautuvan tuotannon osuus on jokaisen eläinlajin kohdalla yli 99 prosenttia, loput edellä kuvatuista otantatiedusteluista.

Tuotos arvotetaan perushintaan lisäämällä tuottajahintaiseen arvoon eläinlajikohtaiset tuotetuet, sekä yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset että kotimaiset tuet. Tietolähteinä ovat "Yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä IACS - Integrated Administration and Control System" ja "Yleinen tukien hallintajärjestelmä - Common Control System of Support". Tukipalkkioiden jako tuotantoon liittyviin ja tuotetukiin perustuu "Maatalouden hinta- ja ta-

loustilit" -työryhmän ja "Kasantalouden tilinpito" -työryhmän yhteisiin päätöksiin.

Paliskuntain Yhdistys (Association of Reindeer Herding Cooperatives), jonka paliskunnat muodostavat lain määräyksestä, pitää tilastoa paliskuntien poromääristä ja taloudesta poronhoitovuosittain (reindeer herding year). Paliskuntain Yhdistys pitää myös tilastoa eloporojen (Counted reindeer left alive) sekä teurastettujen porojen määrästä, poronlihan tuotannosta ja tuottajahinnasta.

Tuotokseen lasketaan lisäksi omaan käyttöön tapahtuva kiinteän pääoman bruttomuodostus eläimiin. Kiinteän pääoman bruttomuodostus eläimiin on laskettu vain nautaeläimille ja sioille. Lampaista ei pidetä Suomessa villantuotantoa varten, vaan villa on lampaankasvatuksen sivutuote. Hevosia pidetään Suomessa lähinnä ravi- ja ratsastustoimintaa varten.

Tuotoksena omaan käyttöön tapahtuvaa kiinteän pääoman bruttomuodostusta eläimiin on kuvattu kiinteän pääoman bruttomuodostusta kuvaavassa osassa.

Sellaisten kotieläinten lukumäärissä tilastovuoden aikana tapahtuneet muutokset, joita ei ole luokiteltu pääomaeläimiksi, otetaan huomioon varastomuutoksina. Tiedot kotieläinten lukumääristä kerää TIKE joulukuun otantatiedustelulla, nautaeläinten osalta nautarekisteristä. Karjakannan muutos arvioidaan kalenterivuoden keskihinnoin, jotka saadaan kotieläinten jalostusyhdistyksiltä.

Eläinten viennin arvo saadaan ulkomaankauppatilastosta. Erä ei sisällä ravihevosten vientiä.

Eläintuotantoa kuvaavia tilastoja voidaan pitää kattavina ja luotettavina.

Taulukko 4: Eläintuotanto 2004.

Laji	Teurastukset Tonnia	Kotiteuras- tukset	Tuottajahinta euroa /tonni	Teuras- tukset Arvo	Kiinteän pääoman bruttom. Arvo	Elävien eläinten vientii Arvo	Varaston muutos Arvo	Tuote- tuet Arvo	Tuotoksen arvo perushin- taan 1 000 000 euroa
Nautaeläimet	91 188	2 100	1 909	178,1	38,5	0,2	-5,8	198,1	409,1
Siat	198 110	380	1 205	239,2	16,7	0,6	-2,9	50,9	304,5
Lampaat	596	60	1 979	1,3	-	0,2	0,0	2,0	3,5
Siipikarja	86 955	10	1 235	107,4	-	0,3	0,1	14,9	122,7
Hevoset	93	0	323	0,0	-	-	-	1,1	1,1
Porot	2 550	700	4 150	13,5	-	-	-0,3	-	13,2
Eläimet, yhteensä	379 492	3 250	1 410	539,5	55,2	1,3	-8,9	267,0	854,1

*Eläintuotteet:**Maito*

Maidontuotannon tietolähteinä käytetään pääosin meijeritilastoja, jotka laatii TIKE.

Meijeritilastojen tiedot kerätään kaikilta mejereiltä kuukausittain. Tilastot kuvaavat muiden muassa maidonlähettäjien lukumäärää, maidon vastaanottoa, tuottajahintoja, tuotetukia, maidon koostumusta ja maitotaloustuotteiden valmistusta.

Tuottajien omaa loppukulutusta ja tiloilta suoraan kulutukseen myytävää maitoa koskevat tuotantotiedot saadaan tietopalvelukeskuksen kesäkuun ja joulukuun otantatiedusteluista. Hintatietoina käytetään meijeritilastojen hintoja.

Maidon rasva- ja proteiinipitoisuuden muutokset otetaan huomioon määrän muutoksina. Käytännön ratkaisuna se on merkintä sitä, että 4,3 prosentin rasvapitoisuudesta ja 3,3 prosentin valkuaispitoisuudesta poikkeamisesta maksetut hyvitykset tai vähennykset on viety tuotosmääriin.

Maidontuotantoa kuvaavia tilastotietoja voidaan pitää kattavina ja luotettavina.

Kananmunat ja villa

Kananmunien tuotantotiedot perustuvat tietopalvelukeskuksen laatimaan kananmunien tuotantotilastoon. Tiedot kerätään kaikilta Suomessa rekisteröidyiltä pakkaamotoimintaa harjoittavilta yrityksiltä. Tiedot kysytään neljännesvuosittain kuukausittain eriteltynä. Tuottajahintaa koskevat tiedot kerää TIKE kuukausittain kananmunanpakkaamoilta.

Kananmunien tuotanto omaan loppukulutukseen arvioidaan Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen perusteella.

Villan tuotantotiedot perustuvat tietopalvelukeskuksen kesäkuun ja joulukuun otantatiedusteluihin.

Turkiseläinten nahat ja poronvuodat

Turkiseläinten nahantuotosluvut ja nahkojen yksikköhinnat perustuvat Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton (The Finnish Fur Breeders Association) laatimiin tilastoihin. Liitto on alan toimialajärjestö.

Poronvuodat sisältyvät myös tuotokseen. Tiedot vuotien määristä ja hinnoista saadaan Paliskuntien yhdistykseltä.

Mehiläisten hoito

Hunajantuotannon tiedot perustuvat Suomen Mehiläishoitajain Liiton (The Finnish Beekeepers Federation) tilastoihin. Liitto on alan toimialajärjestö. Hunajan kokonaissadon laskemista varten kullekin alueelle arvioidaan vaakapesähavaintojen ja kirjallisen satotiedustelun perusteella mehiläisyhdyskunnan keskisato ja mehiläisyhdyskuntien määrä. Arvioinnissa on omat epävarmuustekijänsä, sillä yhdyskuntien lukumäärästä tai niiden vuotuisesta lisäyksestä ei ole tarkkaa tietoa.

Taulukko 5: Eläintuotteet 2004.

Tuote	Myynnit	Tuotta- jahinta	Laatulisät	Tuotos tuottajahin- taan	Tuote- tuotet	Tuotos perushin- taan
Maito						
-Meijereille (1 000 000 l)	2 303,5	349,2*	31,1	835,5	253,2	1 088,7
-Kuluttajille (1 000 000 l)	1,0	331,0	-	0,3	0,2	0,5
-Kulutus mautiloilla	17,3	331,0	-	5,7	-	5,7
Maidon tuotos, yhteensä	2 321,8		31,1	841,5	253,4	1 094,9
Kananmunat						
-Munanpakkaamoille	56,5	740		41,8	-	41,8
-Kuluttajille	1,3	740		1,0	-	1,0
-Tuottajan kulutus	1,5	740		1,1	-	1,1
Yhteensä	59,3	740	-	43,9	-	43,9
Turkisnahat (1000 nahkaa)	3 841	42,36		162,7		162,7
Poronvuodot (1000 vuotaa)	105,3	700		0,7		0,7
Hunaja (myös kotitarve)	1 400	4 541		7,3		7,3
Villa	0,08	1 250		0,1		0,1
Yhteensä		-	31,1	1 056,2	253,4	1 309,6

* Sisältää myös meijerien tilikauden jälkeen maksamat jälkitilit

Kasvinviljely:

Viljakasvit

Viljakasvien tuotos määrällisesti kuvastaa korjattua satoa. Satolaskelmien viljelyalat pohjautuvat TIKEn integroituun hallinto- ja valvontajärjestelmään (IACS), ja hehtaarisatotiedot TIKEn otantatiedusteluihin. Tuotoksesta vähennetään sadonkorjuun jälkeiset hävikit sekä tuottajien oma siemenkäyttö. Satolaskelmat laatii TIKE.

Viljan käyttö koostuu: 1) toimituksista toimialan ulkopuolelle, 2) mautilojen välisistä toimituksista, 3) tuottajan tuottaman viljan käytöstä rehuna, 4) viljan käytöstä mautilojen ruokatalouteen sekä 5) varastojen muutoksesta.

Viljan toimituksia toimialan ulkopuolelle kuvaa teollisuuden viljan ostotilasto. Se kuvaa sekä kotimaisen että ulkomaisen jyvänä ostetun viljan kokonaismäärää, poisluettuna myynnit. Tilasto ottaa huomioon viljan loppukäyttäjien (eli myllyjen, mallastamoiden, siemenliikkeiden, rehutehtaiden ja muiden yritysten) ostot viljelijöiltä, viljankeräilyliikkeiltä, interventiovarastosta, muilta yrityksiltä sekä ulkomailta. Viljankeräilyliikkeeksi on luokiteltu liike, joka välittää viljaa viljelijöiltä teollisuuden käyttöön (eikä ole siis loppukäyttäjä). Viljan toimitukset toimialan ulkopuolelle = kotimaisen teollisuuden viljan ostot + vienti + interventiovaraston ostot – tuonti.

Kotimaisen teollisuuden viljan ostoista laatii TIKE tilaston yrityksille kuukausittain kohdennetun kyselyn perusteella. Viljan tuonti- ja vientitilastot perustuvat tullihallituksen ulkomaankauppatilastoon, ja interventiovaraston ostot maa- ja metsätalousministeriön interventioyksikön tilastoihin. Kaikki edellä kuvatut tilastotiedot julkaistaan kuukausittain Maataloustilastollisessa kuukausikatsauksessa (Monthly Review of Agricultural Statistics).

Maatilojen välisistä viljojen toimituksista, maatilojen itse tuottamien viljojen rehukäytöstä sekä maatilojen viljankäytöstä ruokatalouteen kerää tiedot TI-KE otantatutkimuksellaan.

Tilastovuoden t alkuvarasto on edellisen satokauden viljan kauppaantulo vuoden t heinäkuun loppuun mennessä ja loppuvarasto vastaavasti kalenterivuonna t korjattu sato, joka tulee kauppaan vuoden t+1 heinäkuun loppuun mennessä. Varastojen muutos on loppuvaraston ja alkuvaraston välinen erotus. Laskelmissa oletetaan, että maatilojen varastot ovat tyhjät satovuoden eli heinäkuun lopussa. Lisäksi varastoinnin oletetaan kohdistuvan vain toimialan ulkopuolisiin viljan toimituksiin.

Koska käyttö- ja resurssitiedot eivät (yleensä) ole täysin tasapainossa, joudutaan niitä sovittamaan yhteen.

Neljälle käytön erälle käytetään samaa tuottajahintaa, kalenterivuoden keskihintaa. Varastojen muutoksen arvottamisessa käytetään tammikuun alun - heinäkuun lopun välisen ajanjakson keskihintoja. Menetelmä perustuu Maa- ja metsätalouden taloustilien laadinnan käsikirjaan. Kuukausittaiset keskihinnat on laskettu markkinahintaseurantajärjestelmästä saaduista viikkohinnoista ostomäärillä painotettuina keskiarvoina. Hinnat on kysytty 30 yrityksestä, 45 toimipisteestä, viikoittain. Kalenterivuoden keskihinnat on laskettu kuukausitiedoista. Tuottajahintatiedot laatii TIKE.

Tuotos arvotetaan perushintaan kohdentamalla tuotetuet kaikille käytön erille jakamalla tuet ensin tuotoksen varastoidun ja varastoimattoman osan kesken, ja sen jälkeen muiden käytön erien kesken käyttömäärien perusteella. Tuotetuet sisältävät yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset tuotetuet. Yhteisen maatalouspolitiikan tuotetuet saadaan integroidusta hallinto- ja valvontajärjestelmästä.

Koska satomäärät lasketaan vain tukea hakeneiden maatilojen viljelyalojen perusteella, voi todellinen satomäärä tämän vuoksi olla suurempi kuin tilastoitu, mutta poikkeama lienee marginaalinen.

Taulukko 6: Viljakasvien tuotos 2004 (tonneja).

Laji	(1) Sato	(2) Hävikit, oma siemenkäyttö	(3) Myynnit toimialalta	(4) Tilojen väliset myynnit	(5) Rehu-käyttö	(6) Kulutus	(7) Varaston muutos	(8) Tuotos = (1) - (2) = (3) + ... + (7)
Vehnä	699 300	36 600	528 344	45 600	81 800	2 600	4 356	662 700
Ruis	62 400	2 800	54 945	1 300	1 300	600	1 455	59 600
Ohra	1 724 700	27 100	718 029	296 600	700 800	1 500	-19 329	1 697 600
Kaura	1 046 600	82 300	665 468	161 100	375 000	2 400	-239 668	964 300
Muut viljat	3 400	-	3 400	-	-	-	-	3 400
Yhteensä	3 536 400	148 800	1 970 186	504 600	1 158 900	7 100	-253 186	3 387 600

Taulukko 7: Viljakasvien tuotos 2004 perushintaan.

Laji	Tuotos	Tuottajahinta mk / tonni	Tuotos tuottajahintaan	Tuotetuet	Tuotos perushintaan 1 000 000
Vehnä	662 700	851	75,7	54,2	129,9
Ruis	59 600	872	6,9	9,0	15,9
Ohra	1 262 300	730	176,6	138,0	314,6
Kaura	902 100	664	84,0	73,0	157,0
Muut viljat	3 400		0,6	0,4	1,0

Yhteensä	3 387 600	343,8	274,6	618,4
-----------------	------------------	--------------	--------------	--------------

Sokerijuurikas

Sokerijuurikkaan sekä määrä- että hintatiedot tuottaa alan tutkimuslaitoksena toimiva sokerijuurikkaan tutkimuskeskus. Tietoja voidaan pitää luotettavina. Sokeripitoisuudesta maksetut laatulisät on muunnettu määriksi seuraavasti: sokerijuurikkaan tuotos vuonna 2004 oli 1 063 500 tonnia, josta vähennettiin 0,9 miljoonaa euroa huonon laadun takia. Kun laatutekijät otetaan huomioon tuotoksen arvossa, mutta pidetään tuottajahinta muuttumattomana, on tuotospäämäärä 1 045 070 tonnia.

Öljykasvit

Öljykasvien, rypsin ja rapsin, hinta- ja määrätiedot kerää maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Tuotospäämäärä lasketaan samoja tietolähteitä käyttäen kuin viljakasvien tuotoskin. Tietolähteitä voidaan pitää luotettavina.

Valkuaiskasvit

Tuotantomäärät ja hintatiedot kerää maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Hintatietona käytetään rehu- ja ruokaherneen keskihintaa. Menetelmä perustuu ravintotasetietoihin. Tuotospäämäärä lasketaan samoja tietolähteitä käyttäen kuin viljakasvien tuotoskin. Tietolähteitä voidaan pitää luotettavina.

Peruna

Perunan tuotoksen arvioinnin lähtökohtana ovat satolaskelmat, jotka maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus laatii samoja menetelmiä ja tietolähteitä käyttäen kuin viljakasvien osalta. Teollisuuden perunankäyttöä (tärkkelysperuna, muu) koskevat määrätiedot kerätään toimialaliitoilta. Hintoja koskevat tiedot kerää maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos.

Siementuotantoa koskevat määrätiedot pohjautuvat sadonkäyttötilastoon. Hintatiedot jälleen maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta.

Tuotos omaan loppukulutukseen arvioidaan Tilastokeskuksen laatiman kulutustutkimuksen perusteella.

Perunan myynnin jakauma kalenterikuukausittain arvioidaan hintatietojen keruutietojen perusteella (= otoksessa mukana tonnia perunoita). Varaston arvottamisessa käytetään kalenterivuoden lopun (= joulukuu) keskihintaa. Menetelmä perustuu edellä mainittuun käsikirjaan.

Puutarhakasvit ja metsästä kerättävät tuotteet

Puutarhakasvien - marjat, hedelmät ja vihannekset – tuotosta koskevat tiedot saadaan tietopalvelukeskuksen puutarhayritysrekisteristä, joka on perustettu vuonna 1984. Rekisteriin kuuluvat kaikki säännöllisesti puutarhakasveja myyntiä varten tuottavat yritykset, joita on noin 10 000. Tiedot puutarhayritysrekisteriin kysytään vuosittain vuoden loppupuolella postikyselynä.

Tuotos omaan loppukulutukseen arvioidaan Tilastokeskuksen laatiman kulutustutkimuksen perusteella.

Tuoreet vihannekset

Puutarhayritysrekisteristä saadaan tiedot tuotantomääristä. Hintatietoina käytetään Kasvistiedon keräämiä hintoja. Varastojen muutos lasketaan samoin kuin perunalle.

Viljeltyjen sienien tuotosta koskevat hinta- ja määrätiedot saadaan alan toimialajärjestöltä. Tuotos muodostuu herkkusienien, osterivinokkaan ja siitakesienten tuotannosta.

Metsämarjojen ja -sienien keräily perustuu jokamiehen oikeuteen kerätä vapaasti metsässä kasvavia marjoja ja sieniä. Tiedot kerätyistä sienistä pohjautuvat Elintarviketieto - Food Facts Oy:n keräämiin tietoihin sienien kauppaantulomääristä. Kotitalouksien omaan loppukulutukseen menevä osuus arvioidaan Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen perusteella. Kauppaantulomäärät on saatu kaupan keskusliikkeiden sekä marja- ja sienikauppaan erikoistuneiden yritysten ilmoituksista.

Tuoreet marjat

Tuoreita marjoja koskevat laskelmat tehdään puutarhayritysrekisterin tuotantomääriä ja Kasvistiedon keräämien hintatietojen pohjalta. Metsästä kerätyistä marjoista laaditaan laskelmat metsäsienien tapaan.

Rehukasvit

Rehukasvien tuotantomäärä pohjautuu TIKEn satolaskelmaan ja maaseutukeskusten liiton keräämiin hintatietoihin.

Koristekasvit ja taimet

Koristekasvien tuotoksen arvo saadaan Kauppapuutarhaliitosta (Finnish Glass House Growers' Association), joka on alan toimialajärjestö. Toimialajärjestö kattaa alan yrityksistä vajaan puolet, mutta mukana ovat suurimmat yritykset. Taimien tuotannon arvo saadaan vastaavasti Taimistoviljelijät r.y.:stä.

Taulukko 8: Muiden kuin viljakasvien tuotos 2004 perushintaan.

Laji	Tuotos, tonnia	Tuottajahinta	Arvo	Tuotetuet	Tuotos perushintaan, milj.euroa
Teolliset kasvit			71,6	21,8	93,4
-Sokerijuurikas	1 045 070	50,81	53,1	-	53,1
-Öljykasvit	75 900	229	17,4	19,7	37,1
-Valkuaiskasvit	5 600	167,12	0,9	1,6	2,5
-Kuitukasvit			0,2	0,5	0,7
Peruna	641 000	801	99,3	5,0	104,3
- teollinen	304 600	58,4	17,8	5,0	22,8
- oma loppukulutus	103 700	225,6	23,4	-	23,4
- muu	190 100	249,7	58,1*	-	58,1
Vihannekset	-	-	223,6	-	223,6
- tuoreet**	-	-	209,7	-	209,7
- viljellyt sienet	2 020	3 712	7,5	-	7,5
- kerätyt sienet	2 600	2 460	6,4	-	6,4
Marjat			101,4		101,4

- tuoreet			82,9		82,9
- kerätyt	16 700	1 110	18,5		18,5
Hedelmät			5,0		5,0
Koristekasvit ja taimet	-	-	121,2	-	121,2
Rehukasvit			508,6	31,7	540,3
Muut			3,1	3,1	6,2
Yhteensä			1 133,8	61,6	1 195,4
*Sisältää varastomuut.	**Sisältää	tuotteita, joita ei	mitata	tonneina	

Maatalouspalvelut:

Maatalouspalvelut sisältää kasvinviljelyä palvelevan ja kotieläinten hoitoon liittyvät palvelut eläinlääkintää lukuunottamatta. Tietolähteenä käytetään Tilastokeskuksen laatimaa yritysten rakennetilastoa.

Osa erottelemattomina toimintoina käsiteltävistä toiminnoista muodostuu maatalouden paikallisten toimialayksiköiden toisilleen tuottamista palveluista. Niitä ei ole estimoitu muista toiminnoista erikseen. Erottaminen on mahdollista esimerkiksi maatilatalouden yritys- ja tulotilaston kustannustietoa hyväksi käyttäen, kuten on tehty maatalouden taloustilejä (Economic Accounts for Agriculture) laadittaessa.

Muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat toiminnot:

Kotivoin ja -juuston valmistus

Kotivoin ja -juuston valmistusmäärät selvitetään maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen otantatiedusteluin. Hintatietoina käytetään keskusosuusmeijerin ilmoittamia hintoja.

Kotivoin ja kotijuuston valmistuksen osuus koko kotieläintalouden kokonaistuotoksesta on vain promillen suuruusluokkaa.

Muut

Tietolähteenä käytetään maatilatalouden yritys- ja tulotilastoa. Tilaston tietoerä ”Tulot maatalouden sivuansio toiminnasta” kuvaa tuloja, joita saadaan maatalouden tuotantovälineiden vuokrauksesta, maatilamatkailusta, maataloustuotteiden jatkojalostuksesta jne. Niitä koskevia kustannustietoja ei voi tilastollisesti erotella maatalouden kustannuksista. Sen sijaan metsätalouden kustannukset pystytään erottelemaan tilaston tietolähteiden perusteella. Tietoerästä vähennetään kotivoin ja -juuston tuotoksen arvo.

Taulukko 9: Maataloustoimialan tuotos 2004, milj. Euroa.

	Tuotos, tuottajahintaan	Tuotetuet	Tuotos, perushintaan
Eläintuotos	586,7	267,0	854,1
Eläintuotteet	1 056,2	253,4	1 309,6
Kotieläintalous yhteensä	1 642,9	520,4	2 163,7
Kasvinviljely; puutarhatalous	7 715,8	336,2	1 813,8
Maatalouden tavaratuotanto yhteensä	16 847,0	856,6	3 977,5
Maatalouspalvelut	75,0	-	75,0
Maataloustuotanto	17 243,0	856,6	4 052,5
Erottamattomat toiminnot	235,0	-	235,0

3.7.1.3 Välituotekäyttö

Välituotekäyttö arvotetaan ostajan hintaan. Siten se sisältää hyödykkeiden käytöstä perittäviä veroja, kuten lannoiteverot. Välituotekäyttöä koskevat tilastotiedot saadaan pääosin neljästä tietolähteestä: vajaa puolet välituotekäytön arvosta pohjautuu panosten valmistajien tai myyjien ilmoituksiin, tai heiltä kerättyihin valmistus- tai myyntitietoihin, saman verran tietoja saadaan maatilatalouden yritys- ja tulotilastosta, ja loppuosa yritysten rakennetilastosta. Yritysten rakennetilaston kokonaiskustannusten tuotteittaisessa jakkamisessa on käytetty kansallista maatalouden tietoverkkojärjestelmää (Farm Accountancy Data Network).

Rakennetilasto ja maatilatalouden yritys- ja tulotilasto muodostavat puutarhatalouden osalta kaksi toisensa poissulkevaa tilastoa, jossa toisen tilaston yksikköjä verotetaan elinkeinoverolain, ja toisen maatalouden tuloverolain mukaan. Koska tuotantopanosten varastoista ei ole käytettävissä tietoja, kuvaa välituotekäyttö eräiltä osin vain hankintamenoja, eikä todellista käyttöä. Alla esitetty luokitus perustuu maatalouden taloustileissä noudatettuun luokitukseen. Samalla luokituksella kerätään tiedot maatalouden tuotantovälineiden ostohintahindeksiä varten.

Siemenet ja taimet

Tiedot siementen käytöstä kerää maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos. Tietolähteenä käytetään Kasvintuotannon tarkastuskeskukselta (Plant Production Inspection Centre) saatavia määrätietoja sekä siemenliikkeiltä saatavia hintatietoja. Puutarhayritysten siementen ja taimien käyttöä koskevat tiedot pohjautuvat kansalliseen maatalouden tietoverkkojärjestelmään.

Energia; voiteluaineet

Suurin yksittäinen tietolähde maatalouden välituotekäytön tilastoinnille on edellä mainittu maatilatalouden yritys- ja tulotilasto. Tämän tietolähteen avulla selvitetään eläinlääkinnästä, poltto- ja voiteluaineiden, sähkön, poltto- ja tarvepuun käytöstä, arvoltaan vähäisten työvälineiden ja laitteiden hankinnasta, tuotantovälineiden vuokrauksesta, koneiden ja laitteiden sekä rakennusten huollosta ja korjauksesta aiheutuneet kustannukset sekä muiden tavaroiden ja palvelujen käytön kulut.

Tilaston tilakohtaiset tiedot perustuvat maatalouden harjoittajien veroilmoitustietoihin, jotka kerätään ostiloilta. Kustannustiedot ovat kokonaiskustannuksia, joista eritellään kotitalouskäytön, metsätalouden ja muun elinkeinotoiminnan aiheuttamat kustannukset niin, että maatalouden (ja siitä erottamattomien toimintojen) kustannukset jäävät jäännöseräksi.

Maatilatalouden yritys- ja tulotilaston energiakustannustietoihin lisätään vielä kansallisesta maatalouden tietoverkkojärjestelmästä saatavat puutarhayrityksiä koskevat energian kustannustiedot.

Lannoitteet ja maanparannusaineet

Väkilannoitteiden käytön arvo pohjautuu maatilatalouden yritys- ja tulotilaston sekä kansallisesta maatalouden tietoverkkojärjestelmästä (FADN) saatuihin tietoihin (puutarhatalous). Tietolähteitä voidaan pitää melko luotettavina. Tarkistustietoina käytetään maatalouslannoitteiden ja muiden maanparannusaineiden myyntitietoja.

Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet

Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineiden käyttöä koskevat tiedot kerää maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos. Tietolähteenä ovat Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tiedot.

Eläinlääkintäkustannukset

Tiedot pohjautuvat maatilatalouden yritys- ja tulotilastoon. Tietoerästä ”muut kotieläintalouden menot” vähennetään kotieläinten hoitoon liittyvien maatalouspalvelujen käytön arvo, ja jäännös käsitellään eläinlääkintäkustannuksina.

Eläinten rehut

Rehukustannukset muodostuvat väkirehuseosten, puhtaana myytyjen kotimaista ja ulkomaista alkuperää olevien rehujen käytöstä, maatalojen välisistä myynneistä (intra-industry consumption), jotka sisältyvät myös tuotokseen, sekä maatalojen itse tuottamista ja käyttämistä rehuista (intra-unit consumption), jotka myös sisältyvät tuotokseen. Rehuseosten käyttöä koskevat tiedot kerää valtion maatalouskemian laitos rehutehtailta, ja hinnat maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos. Väki rehujen varastojen muutoksista ja näin ollen varsinaisesta käytöstä ei ole saatavissa tilastotietoja. Itse tuotetuista ja käytetyistä rehuista 40 % tutkimuksen mukaan käytetään kalenterivuonna, ja loput seuraavana vuotena. Tämän mukaan lasketaan tämän erän kulutus ja varastojen arvon muutos.

Turkiseläinten rehujen määrät ja hinnat saadaan Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitosta.

Koneiden ja laitteiden sekä rakennusten huolto ja korjaus

Tietolähteenä käytetään maatilatalouden yritys- ja tulotilastoa, josta saadaan kustannuserä.

Maatalouspalvelut

Kustannuserä vastaa maatalouspalvelujen tuotoksen arvoa.

Muut tavarat ja palvelut

Muut tavarat ja palvelut sisältävät edellä esitettyihin luokkiin kuulumattomia kustannuseriä. Tosin osan tulisi sisältyä edellä esitettyihin luokkiin, mutta käytettävissä olevien tietojen perusteella jako ei ole mahdollista.

Tietolähteinä käytetään maatilatalouden yritys- ja tulotilastoa ja yritysten rakennetilastoa. Lisäksi poronhoidon ja hunajantuotannon kustannukset arvioidaan erikseen. Muihin tavaroihin ja palveluihin sisältyvät muiden muassa

arvoltaan vähäisten työvälineiden hankinnat, vuokratulot, vakuutuksen palvelumaksut, posti- ja tietoliikennemaksut, jäsenmaksut jne.

Poronhoidon kustannukset perustuvat Paliskuntain yhdistyksen keräämiin tietoihin.

Hunajantuotantoon sisältyvät kustannukset perustuvat Mehiläishoitajien Liiton laskelmiin kuluista mehiläisyhdyskuntaa kohti.

Taulukko 10: Väliuotekäyttö 2004, mill.euro.

Siemenet ja taimet	81,1	Seeds and planting stock	81,1
Energia; voiteluaineet	257,8	Energy; lubricants	257,8
Poltto- ja voiteluaineet	111,9	Fuel and lubricants	111,9
Sähkö	138,9	Electricity	138,9
Poltto- ja tarvepuu	7,0	Firewood and commercial timber	7,0
Lannoitteet ja maanparannusaineet	218,9	Fertilisers and soil improvers	218,9
Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet	66,3	Plant protection products and pesticides	66,3
Eläinlääkintäkustannukset	96,6	Veterinary expenses	96,6
Eläinten rehut	1 109,2	Animal feedingstuffs	1 109,2
Koneiden ja laitteiden huolto ja korjaus	187,1	Maintenance of material	187,1
Rakennusten huolto ja korjaus	79,3	Maintenance of buildings	79,3
Maatalouspalvelut*	122,0	Agricultural services	122,0
Muut tavarat ja palvelut	556,7	Other goods and services	556,7
FISIM	52,0	FISIM	52,0
Väliuotekäyttö yhteensä	2 827,0	Intermediate consumption, total	2 827,0

*Sisältää myös toisilleen tuottamat palvelut

3.7.1.4 Arvonlisäys

Arvonlisäys perushintaan lasketaan perushintaisen tuotoksen ja ostajahintaisen väliuotekäytön erotuksena kuten muillakin markkinatuotannon toimialoilla.

3.7.2 Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut (02)

Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut -toimiala (TOL2002 02) muodostuu neljän laskennallisen alatoimialan summana. Metsän kasvatus –toimiala (TOL2002 02011) sisältää metsänhoidon ja uudistamisen sekä peltojen metsittämisen, metsän nettokasvun arvon sekä hakkuista saatavat tulot. Puunkorjuu sisältää puunkorjuutoiminnan sekä puun lähikuljetuksen (TOL2002 02013). Muu metsätalous (TOL2002 02019) sisältää muut metsätalouden tuotteet ja luonnonsuojelutoimet. Metsätaloutta palveleva toiminta (TOL2002 02020) sisältää metsätalouden suunnittelun ja muun metsätalouden yleisen edistämistoiminnan, mm. metsänhoitoyhdistysten ja metsälautakuntien toiminnan, sekä metsänomistajien koulutuksen.

Kaikki metsätalouden ja siihen liittyvien palveluiden toimipaikat on luokiteltu markkinatuottajiksi. Metsän kasvatus -toimialalla on erotettu kuntien ja kuntayhtymien maa- ja metsätilat paikallishallintoon ja evankelis-luterilaisen kirkon metsät voittoa tavoittelemattomiin yhdistyksiin. Muut toimipaikat luokitellaan kotitalouksiin ja yrityksiin.

Suomen metsätaloudessa vuosittaiset hakkuut ovat noin 2-3 % puuvarannosta. Koko puuvarantoa koskevia metsien inventointeja tehdään noin viiden vuoden välein. Pohjoisten metsien kasvu vie kauan aikaa, esimerkiksi männyn kasvu hakkuukypsäksi vie 90 vuotta. Hakkuiden määristä ja hinnoista saadaan luotettavat tiedot kuukausittain.

Suomen kansantalouden tilinpidossa noudatetaan maa- ja metsätalouden taloustilien mukaista käytäntöä. Metsätalouden tuotokseen lasketaan hakatun puumäärän arvo, metsänhoitoon liittyvien toimintojen arvo sekä varastojen muutos kasvavan puun osalta. Hakkuiden ja kokonaiskasvun suhde on viime vuosina ollut noin 3:4 kuutiomäärillä mitattuna. Arvolla mitattuna suhde on kuitenkin erilainen johtuen hakatun puun suuremmasta yksikköarvosta verrattuna metsissä tapahtuvan kasvun yksikköarvoon.

Suomessa yli puolet metsäalasta on yksityisten kotitalouksien omistuksessa. Maatalouden harjoittaminen ja metsätalous kuuluvat myös yhteen, käytännössä lähes jokaisen maatilan pinta-alasta osa on metsää. Valtion liikelaitos, Metsähallitus, on merkittävä metsänomistaja erityisesti Pohjois-Suomessa ja Lapissa. Metsäteollisuutta harjoittavat yhtiöt omistavat vajaat 10 prosenttia koko maan metsäalasta.

Suomessa on hyvät tiedot kaikkien metsänomistajaryhmien myymistä puumäärästä puutavaralajeittain samoin kuin yksityismetsänomistajille puusta maksetuista hinnoista. Nämä tiedot ovat perustana kansantalouden tilinpidon metsätalouden laskelmille.

Myytavästä puustosta tehdään kaupat joko myymällä kasvavan metsän hakkuuoikeus ns. pystykaupalla tai sopimalla kaupasta, jossa myyjä toimittaa puun valmiiksi kaadettuna ja katkottuna kuljetusreitinvarteen. Lisäksi suuret metsää omistavat institutionaaliset yksiköt, kuten esimerkiksi Metsähallitus ja yhteismetsät myyvät puunsa tehtaalle asti toimitettuna.

Pystykauppa on kauppamuodoista suosituin, noin 80 prosentin osuudellaan. Pystykaupassa myyjä ottaa yhteyttä ostajan edustajaan ja päästyään sopimukseen, tekee kaupat. Myydyn puuerän arvo määräytyy vasta sen jälkeen, kun korjattu puumäärä on mitattu. Ostajina toimivat usein erityiset metsäyhtiöiden osto-organisaatiot, jotka järjestävät myös puun hakkuun ja kuljetuksen. Ostaminen on keskittynyttä, maassa toimii vain muutama suuri osto-organisaatio. Alalla on muutamia itsenäisiä raakapuun tukkukauppiaita, mutta niiden osuus on pieni. Näiden lisäksi saattavat jotkut sahat ja muut puun käyttäjät toimia ostajina. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta kannolla.

Toinen tapa myydä puuta on toimittaa puu hankintakaupalla ostajalle. Tällöin metsänomistaja järjestää hakkuun ja puun lähikuljetuksen tien varteen. Koska myyjä vastaa hakkuukuluista ja lähikuljetuksen kustannuksista, puusta saadaan korkeampi hinta kuin pystykaupalla myydystä puusta. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta tienvarressa.

Kolmannessa tapauksessa puun myyjä toimittaa raakapuun kannolta suoraan tehtaalle. Myyjä järjestää hakkuun, metsäkuljetuksen ja kaukokuljetuksen ja saa puustaan korkeamman perushinnan. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta käyttäjälle toimitettuna.

Suomessa Metsäntutkimuslaitos kerää tiedot korjatuista puumääristä, kanto- ja hankintahinnoista. Suomessa ei ole varsinaista riippumatonta raakapuun (tukku)kauppaa, joten perushinta ei ole ainoastaan hakatun ja kaukokuljetusvalmiin raakapuun markkinahinta. Perushintoja on kolme riippuen puun toimitustavasta.

3.7.2.1 Tärkeimmät tietolähteet

Metsän kasvatus

Metsäntutkimuslaitos METLA

- Metsätilastotiedote: 'Markkinahakkuut metsäkeskuksittain' (hakkuumäärät)
- Metsätilastotiedote: 'Hakkuukertymä ja puuston poistuma'
- Metsätilastotiedote: 'Yksityismetsien raakapuukauppojen hinnat metsäkeskuksittain'
- Metsätilastotiedote: 'Metsänhoito ja perusparannustyöt'
- Metsätilastollinen vuosikirja
- Erillisselvitykset: markkinoiden ulkopuoliset hakkuut
- Erillisselvitykset: Ahvenanmaan kantohinnat
- Erillisselvitykset: puuston muutos puutavaralajeittain

Tilastokeskus

- Työvoimatutkimus
- Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

- vuositilasto, siementuotannon arvo

Suomen evankelis-luterilainen kirkko

- tuloslaskelma ja tase

Puunkorjuu

Metsähallitus

- toimintakertomus

Metsäteho Oy

- keskimääräiset puun korjuu- ja kuljetuskustannukset

Tilastokeskus

- Metsäalan konekustannusindeksi (MEKKI)

- Työvoimatutkimus
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri
- Valtion keskuskirjanpidon liike- ja talousarviokirjanpito

Muu metsätalous

Metsähallitus

- toimintakertomus

Tilastokeskus

- Työvoimatutkimus
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Metsätaloutta palveleva toiminta

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

- Tapion vuositilasto
- toimintakertomus

Tilastokeskus

- Työvoimatutkimus
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri

3.7.2.2 *Laskentaprosessi*

Metsän kasvatusta

Tuotos

Metsän kasvatusta -toimialan tuotantotilille kuuluvat puunmyyntitulot, metsien nettokasvu sekä metsänhoito, uudistaminen ja maanparannustoimenpiteet. Toimialan tuotos saadaan summaamalla yritysrekisterin metsänkasvatustoiminnan toimipaikkojen liikevaihto, verottajan vuosi-ilmoitusaineistosta kotitalouksien puunmyyntitulot sekä metsien nettokasvun arvo. Metsien kasvu arvioidaan Metsäntutkimuslaitoksen toimesta puutavaralajeittain, omistajasektoreittain ja maakunnittain valtion metsien inventoinneissa (VMI) kerätystä aineistosta. Kun vuotuisesta kasvusta vähennetään hakkuut, päästään nettokasvuun. **Nettokasvun arvon** määrittämiseksi käytetään hintakomponenttina maakunnittain ja puutavaralajeittain laskettua kuukausittaisten kantohintojen aritmeettista keskiarvoa.

Paikallishallintosektorin metsätalouden tuotos saadaan kuntien ja kuntayhtymien taloustilastosta ja kirkon metsätalouden tuotos kirkon tuloslaskelmasta (perushintana joko hinta kannolle, hinta toimitettuna tien varteen tai hinta toimitettuna tehtaalle). Yritysrekisterin toimipaikat tekevät puunmyyntitoiminnan lisäksi metsänhoitopalveluita ja kasvattavat metsätaimia. Koko tuotos luokitellaan markkinatuotokseksi.

Joulukuusten arvo arvioidaan kertomalla laskennallisella keskihinnalla arvioitu käytetty puumäärä. Menetelmässä joulukuusten tuotannon ja myymisen kaikkien muiden erien, kuten esimerkiksi välituotekäytön, kulumisen ja palkkojen, oletetaan sisältyvän puun korjuun lukuihin. Joulukuusten hinta- ja määrätiedot arvioidaan erikseen käyttäen apuna asiantuntija-arvioita Joulupuuseura ry:ltä ja Tilastokeskuksen tulonjakotilastoista saatua kotitalouksien määrää. Asiantuntija-arvio perustuu satunnaisiin paikallisiin hintakyselytutkimuksiin ja osittaisiin tietoihin viljeltyjen ja myytyjen joulukuusten määrästä ja hinnasta.

Omaan loppukäyttöön tuotettu Maan ym. perusparannuksen tuotoksen (uudistusalan valmistaminen, metsän viljely, taimikon hoito, nuoren metsän kunnostus, pystykarsinta ja metsälannoitus) tiedot saadaan METLA :n metsätilastollisen vuosikirjan tilastoista. Omaan loppukäyttöön hakatun puun arvo saadaan myös METLA:n aineistoista.

Välituotekäyttö

Tuotantotilin raakapuun myyjien välituotekäyttöeriä ovat hankintatyön välituotekäyttö (METLA :n arvio) , metsänhoitomaksut (Tapion vuositilasto), metsäteiden kunnossapito (METLA :n Metsänhoito ja perusparannus –tilasto) ja muut metsätalouden palveluiden ostot (Tapion vuositilasto).

Metsänhoitopalvelutoiminnan ja taimituotannon välituotekäyttö saadaan käyttämällä Tilastokeskuksen rakennetilastosta poimittua välituotekäytön osuutta tuotoksesta.

Puunkorjuu

Tuotos

Puunkorjuun tuotantotilille kuuluvat puunkorjuutoiminta sekä raakapuun lähikuljetus.

Puunkorjuupalvelun tuotos saadaan yritysrekisterin puunkorjuutoiminnan toimipaikkojen liikevaihdon summana.

Välituotekäyttö

Puunkorjuupalvelun välituotekäyttö saadaan Tilastokeskuksen yritysten rakennetilaston kyselykannan avulla.

Muu metsätalous

Tuotos

Suurin osa muun metsätalouden tuotoksesta on peräisin Metsähallituksen luonnonsuojelutoiminnasta. Valtion liikelaitos, Metsähallitus, hallinnoi kansallispuistoja ja luonnonsuojelualueita, johon se saa varat valtionhallinnolta. Hoitovelvoitteista sovitaan Metsähallituksen ja toimista vastuussa olevien

ministeriöiden kesken ja saadut varat kattavat toiminnan kulut kokonaisuudessaan. Koko muun metsätalouden toiminta luokitellaan markkinatuotoksi. Lähteenä tuotokselle on Metsähallituksen tuloslaskelma ja lisäkysely Metsähallituksen varojen käytöstä.

Muiden toimipaikkojen tuotos saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan ja yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla.

Muu metsätalous –toimialan tuotos sisältää jäkälänpoiminnan arvon (Metsätilastollinen vuosikirja), muiden metsätalousyritysten tuotoksen ja Metsähallituksen suorittaman luonnonsuojelutoiminnan tuotoksen arvon.

Välituotekäyttö

Lähteenä Metsähallituksen välituotekäytölle on Metsähallituksen tuloslaskelma ja lisäkysely Metsähallitukselle myönnettyjen varojen käytöstä.

Muiden toimipaikkojen välituotekäyttö saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan ja yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla.

Metsätaloutta palveleva toiminta

Tuotos

Metsätaloutta palveleva toiminta –toimialan tuotos sisältää metsänhoitoyhdistysten, metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toiminnan tuotot. Metsänhoitoyhdistysten ja metsäkeskusten tiedot ovat Tapion vuositilastosta ja Tapion tuloslaskelma Tapion toimintakertomuksesta.

Loppujen toimipaikkojen tiedot saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan ja yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla.

Välituotekäyttö

Metsänhoitoyhdistysten, metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion välituotekäyttö sisältää edellä mainittujen yksiköiden toiminnan kulut, jotka eivät ole henkilöstökuluja, poistoja tai rahoituskuluja. Metsänhoitoyhdistysten ja metsäkeskusten tiedot ovat Tapion vuositilastosta ja Tapion tuloslaskelma Tapion toimintakertomuksesta.

Loppujen toimipaikkojen tiedot saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan ja yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla.

Taulukko 11: Metsätalouden ja siihen liittyvien palveluiden sektoreittainen tuotanto- ja tulonmuodostustili vuonna 2004.

	SEKTORIT	YRITYSSEKTORI	KOTITALOUSSEKTORI	VTY-SEKTORI	PAIKALLISHAL- LINTOSEKTORI
	YHTEESÄ				
Metsän kasvatusta					
<i>Tuotos perushintaan</i>	1977	458	1444	15	60
Markkinatuotos	1846	440	1336	15	55
Tuotos omaan loppukäyttöön	131	18	108		5
<i>Välituotekäyttö ostajaintaan</i>	369	241	104	3	21

<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	1608	217	1340	12	39
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>	279	56	218	2	3
<i>Arvonlisäys, netto perushintaan</i>	1329	161	1122	10	36
<i>Palkat ja palkkiot</i>	78	66	1	2	9
<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>	18	16			2
<i>Toimintaylijäämä/sekatulo, netto</i>	1237	79	1125	8	25

Puunkorjuu

<i>Tuotos perushintaan</i>	927	796	131		
Markkinatuotos	927	796	131		
Tuotos omaan loppukäyttöön					
<i>Välituotekäyttö ostajahintaan</i>	244	209	35		
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	683	587	96		
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>	104	79	25		
<i>Arvonlisäys, netto perushintaan</i>	579	508	71		
<i>Palkat ja palkkiot</i>	112	107	5		
<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>	27	26	1		
<i>Toimintaylijäämä/sekatulo, netto</i>	440	375	65		

Muu metsätalous

<i>Tuotos perushintaan</i>	32	31	1		
Markkinatuotos	32	31	1		
Tuotos omaan loppukäyttöön					
<i>Välituotekäyttö ostajahintaan</i>	1	1			
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	31	30	1		
<i>Kiinteän pääoman kuluminen</i>					
<i>Arvonlisäys, netto perushintaan</i>	31	30	1		
<i>Palkat ja palkkiot</i>					
<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>					
<i>Toimintaylijäämä/sekatulo, netto</i>	31	30	1		

Metsätaloutta palveleva toiminta

<i>Tuotos perushintaan</i>	280	280			
----------------------------	-----	-----	--	--	--

Markkinatuotos	280	280
Tuotos omaan loppukäyttöön		
<i>Väliuotekäyttö ostajahintaan</i>	149	149
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	131	131
<i>Kiinteän pääoman kumulinen</i>	9	9
<i>Arvonlisäys, netto perushintaan</i>	122	122
<i>Palkat ja palkkiot</i>	107	107
<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>	26	26
<i>Toimintaylijäämä/sekatalo, netto</i>	-10	-10

Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut

<i>Tuotos perushintaan</i>	3216	1565	1576	15	60
Markkinatuotos	3085	1547	1468	15	55
Tuotos omaan loppukäyttöön	131	18	108		5
<i>Väliuotekäyttö ostajahintaan</i>	763	600	139	3	21
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	2453	965	1437	12	39
<i>Kiinteän pääoman kumulinen</i>	392	144	243	2	3
<i>Arvonlisäys, netto perushintaan</i>	2061	821	1194	10	36
<i>Palkat ja palkkiot</i>	297	280	6	2	9
<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>	71	68	1		2
<i>Toimintaylijäämä/sekatalo, netto</i>	1698	474	1191	8	25

3.8 Kalatalous (B)

Kalastus -toimialaan luetaan ammattimainen meri- ja sisävesikalastus, kalanviljely sekä osa-aika- ja vapaa-ajankalastus (TOL2002 05010 ja 05020).

Sekä ammattimainen että osa-aikainen kalastus ja kalanviljely ovat markkinatuottajien markkinatuotosta.

Vapaa-ajan kalastus on luokiteltu kokonaisuudessaan kotitaloussektorin omaan loppukäyttöön tuottajiin. Vapaa-ajan kalastajien tuotos on pääosin tuotosta omaan loppukäyttöön. Osa saaliista on luokiteltu markkinatuotoksi, sillä esimerkiksi suuri osa vapaa-ajan kalastajien rapusaaliista menee myyntiin.

3.8.1 Tietolähteet

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Ammattikalastus merialueilla
 Ammattikalastus sisävesialueilla
 Vapaa-ajan kalastus
 Kalastajahinnat
 Kalanviljely
 Tilastokeskus
 Yritysten rakennetilaston kyselykanta
 Yritys- ja toimipaikkarekisteri
 Työvoimatutkimus

3.8.2 *Laskentaprosessi*

Tuotos

Ammattikalastajien kalasaaliin arvo saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan perusteella liikevaihdosta. Koko liikevaihdon arvo luokitellaan markkinatuotokseksi. Markkinatuotosta kasvatetaan hieman harmaan talouden arviolla.

Vertailutietona on Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen julkaisuista 'Ammattikalastus merialueilla' ja 'Ammattikalastus sisävesialueilla'. Tiedot perustuvat ammattikalastajien tekemiin saalisilmoituksiin. Ilmoituspyynnöt lähetetään vuosittain kaikille ammattikalastusta harjoittaville. Vertailutieto on samaa tasoa yritystilastojen antaman liikevaihtotiedon kanssa.

Kalanviljelyn tuotoksen arvo saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan liikevaihtotiedon perusteella. Koko tuotos luokitellaan markkinatuotokseksi.

Vertailutietona käytetään Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tilastosta 'Kalanviljely'. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos käyttää arvon määrittämisessä muutamilta kalanviljelylaitoksilta kysytyjä hintatietoja ja poikas-toimitustilastoon perustuvia määrätietoja. Tuotokseen lasketaan ruokakalan tuotos ja poikasviljelyn tuotos.

Poikasviljelyn vertailutieto hinnoitellaan kirjolohen kalanpoikasen keskimääräisellä kappalehinnalla. Laskennallinen hinta muodostuu jakamalla kirjolohen poikastuotannon arvo poikastuotantomäärällä. Vertailutilasto on tasoltaan matalampi, mikä johtuu pääasiassa poikasviljelyn tilastoinnin vaihteluvuorosta.

Vapaa-ajan kalastuksen arvo, tuotos omaan loppukäyttöön, saadaan Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen sarjasta 'Vapaa-ajankalastus'. Vapaa-ajan kalastuksen saalismäärätiedot perustuvat Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kyselytutkimukseen, joka toimitetaan joka toinen vuosi. Välivuotina käytetään edellisvuoden määriä. Tilastossa vapaa-ajan kalastajien saalismäärät kerrotaan ammattikalastajien keskimääräisillä kalastajahinnoilla. Hintatiedot on julkaistu Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskuksen julkaisussa 'Kalastajahinnat'. Tiedot kerätään vuosittain 20:n rannikolla ja 5:n sisämaassa sijaitsevan kalatukun ostotiedoista.

Väliuotekäyttö

Väliuotekäyttö on ammattikalastuksen ja kalanviljelyn väliuotekäyttöä, joka saadaan yritysten rakennetilaston kyselykannan ja yritys- ja toimipaikka-rekisterin perusteella.

Rakennetilastosta saadaan väliuotekäytön suhteellinen osuus tuotoksesta. Saadulla osuudella kerrotaan ammattikalastuksen tuotos, jolloin tuloksena on väliuotekäyttö.

3.9 Kaivostoiminta ja louhinta (C)

Mineraalien kaivu käsittää luonnossa esiintyvien mineraalien noston, muokkauksen ja hyödyntämisen (myös urakoinnin).

Tämän toimialan laskenta on selostettu kohdassa 3.10. Teollisuus, jossa on esitetty toimialojen C, D ja E laskenta.

3.10 Teollisuus (D)

Varsinaisella teollisuudella eli valmistuksella ymmärretään epäorgaanisten tai orgaanisten aineiden mekaanista tai kemiallista muuttamista uusiksi tuotteiksi riippumatta siitä, suoritetaanko työ koneellisesti vai käsin, tehtaassa vai työntekijän kotona. Määritelmän mukaan myös tuotteiden kokoaminen (kokoonpano) luetaan teollisuustoimintaan.

Tässä kohdassa on esitetty myös toimialojen C ja E laskenta, koska toimialojen C, D ja E laskentamenetelmät ovat keskenään samanlaiset.

3.10.1 Tietolähteet ja kattavuuden varmistaminen

Teollisen toiminnan kansantulolaskelmien tärkeimmät tietolähteet ovat: teollisuuden rakennetilasto, yritysrekisteri, arvonlisäverotuksen ja työnantaja-suoritusten maksuvalvonta-aineisto, kuntien taloustilasto, työvoimatutkimus sekä erilaiset indeksit.

Yritysrekisteri kattaa lähes kaiken teollisen toiminnan maassamme, mutta tilinpidon kannalta sen tietosisältö on hyvin suppea. Näin teollisuuden rakennetilastosta, joka tietosisällöltään ja käsitteiltään vastaa hyvin tilinpidon tarpeita, on tullut kansantulolaskelmien ehdottomasti tärkein tietolähde.

3.10.1.1 Teollisuuden rakennetilasto

Kohdejoukko

Teollisuuden rakennetilaston vuositilasto on nk. kokonaisaineisto. Teollisuuden kohdejoukkoon kuuluu noin 29 000 toimipaikkaa. Kohdejoukon jokaiselle yksikölle tuotetaan tiedot. Tiedot saadaan joko suoraan yrityksiltä (lomakekysely) tai ne tuotetaan rekistereistä. Suoraan kyselyyn kuuluu vain 14 prosenttia teollisuuden toimipaikoista (tätä kutsutaan suoran kyselyn otokseksi). Tämän otoksen osuus tuotannon arvosta on 92 % ja henkilöstöstä

84%. Kyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten (toimipaikkojen) tiedot tuotetaan hallinnollisista rekistereistä: Verohallinnon elinkeinoverotusrekisteristä (EVR) ja Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä (YTR).

EVR sisältää kaikkien elinkeinoverovelvollisten yritysten tuloslaskelma-, tase- ja käyttöomaisuustietoja. Yritysrekisteri on puolestaan Tilastokeskuksen ylläpitämä perusrekisteri taloudellista toimintaa harjoittavista yksiköistä. Näitä ovat rekisteröityneet työnantajat, arvonlisäverovelvolliset ja ennakkoperintärekisteriin merkityt. Teollisuuden tilastoissa hyödynnetään EVR -tietoa niille yrityksille, jotka eivät ole mukana lomakekyselyssä. EVR:stä otetaan lomakekyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten tuloslaskelma- ja tasetiedot sekä eräitä muita tietoja. Koska rekisteristä tuotettujen yritysten tietojen määrä ei vastaa lomakekyselyn kattavuutta, joudutaan suuri osa tiedoista (puuttuvat muuttajat) arvioimaan matemaattisesti.

Lomakekyselyn piirissä tilinpäätöstietojen osalta ovat teollisuudesta vähintään 20 hengen yritykset ja näiden toimipaikat. Lomakekyselyssä ovat mukana myös näitä pienemmät yritykset ja toimipaikat, jos niiden toiminnan laajuus vastaa suorassa kyselyssä olevien toiminnan laajuutta, sekä vasta investointivaiheessa olevat isot yritykset ja toimipaikat. Mukana ovat myös kaikki sähköä tuottavat yritykset ja niiden toimipaikat. Lisäksi vähintään 20 hengen ei-teollisilta yrityksiltä on kysytty teollisuuteen kuuluvien toimipaikkojen tiedot. Teollista toimintaa harjoittavat, vähintään 20 hengen kuntien ja valtion liikelaitokset ovat myös mukana lomakekyselyssä toimipaikkoina.

Tilastoyksikkö

Rakennetilastossa tilastoyksiköitä ovat yritys ja toimipaikka. Kansantalouden tilinpidossa toimipaikka toimii pääyksikkönä ja yrityskohtaisia tietoja käytetään vain mikäli toimipaikoittaista tietoa ei ole saatavissa. Käytännössä useimmat yritykset ovat yksitoimipaikkaisia. Lisäksi menetelmä, jossa alle 20 hengen yritysten tiedot tuotetaan rekistereistä, tarkoittaa sitä, että näitä yrityksiä käsitellään yksitoimipaikkaisina. Suurimpien yritysten eri toimipaikat voivat harjoittaa hyvinkin erityyppistä toimintaa.

Toimipaikalla tarkoitetaan taloudellista yksikköä, jossa saman omistajuuden tai valvonnan alaisuudessa harjoitetaan mahdollisimman samanlaisten tavaroiden ja palvelusten tuotantoa tavallisimmin yhdellä sijaintipaikalla. Toimipaikka voi jo sellaisenaan muodostaa yrityksen (yksitoimipaikkainen yritys) tai sitten olla selkeästi rajattava osa yritystä (monitoimipaikkainen / monitoimialainen yritys). Toimipaikan alueellisena yksikkönä rakennetilastossa on pääsääntöisesti kunta.

Toimipaikan ei välttämättä tarvitse käsittää yksinomaan valmistukseen luettavia toimintoja, vaan myös niin sanottuja aputoimintoja ja palveluksia, jotka ovat sijaintinsa puolesta liittyneet kyseessä olevaan toimipaikkaan. Tällaisia apuyksikön luonteisia yksiköitä ovat mm.: pää-, keskus- tms. hallinnollinen konttori, keskusvarasto tai vastaava, tutkimus- tai kehittämissyksikkö, myyntikonttori, korjaamo tms. tehdaspalveluosasto, sivutoimipaikka, jossa tehdään vain palkkatyötä yrityksen muille toimipaikoille, sekä raken-

teilla oleva toimipaikka ('investointitoimipaikka', yritys tai yrityksen toimipaikka, jonka tuotannollinen toiminta ei ole vielä käynnistynyt).

Jos apu- tai palvelutoiminta on kiinteässä yhteydessä varsinaisen toimipaikan kanssa ja palvelee pääasiassa kyseistä toimipaikkaa, ei näitä toimintoja ole aina erotettu erillisiksi toimipaikoiksi vaan toiminnot on yhdistetty valmistustoimintoihin. Jos apuyksikkö sijaitsee erillään varsinaisesta toimipaikasta tai jos apuyksikkö palvelee useita saman yrityksen eri yksiköjä, on siitä voitu muodostaa erillinen yksikkö.

Rakennetilastossa tuotannollisten yritysten hallintatoimipaikat (pääkonttorit) luokitellaan emoyrityksen toimialalle, samoin tuotantoon liittyvien hallintayritysten hallintatoimipaikat. Yritysrekisteri on siirtynyt vastaavaan käytäntöön tilastovuodesta 2004 alkaen. Aiemmin hallintayritysten hallintatoimipaikat sekä myös tuotannollisten yritysten pääkonttorit luokiteltiin yritysrekisterissä hallintatoimialalle 74150.

Yritysrekisterin tavoitteena yleensä on luokitella kukin toimipaikka tarkasti omalle päätoimialalleen. Rakennetilastossa taas ei kovin pieniä yksiköitä ole tietojen saannin kannalta tarkoituksenmukaista erotella omiksi yksiköikseen. Lisäksi rakennetilaston tavoitteena on kuvata koko teollista toimintaa kokonaisuutena, sen rakenteita ja muutoksia. Esimerkiksi monet yritysrekisterissä tutkimus ja kehittäminen – toimialalle (toimiala 73) luokitellut toimipaikat sisältyvät kansantalouden tilinpidossa teollisuuden laskelmiin.

Toimiala

Toimipaikan toimiala määräytyy rakennetilastossa toimipaikan tuottamien hyödykkeiden myyntiarvojen perusteella. Hyödykkeen PRODCOM -koodin neljä ensimmäistä numeroa kertoo sitä valmistavan toimialan. Toimipaikan toimialaksi määritellään se, mille toimialalle tyypillisiä hyödykkeitä toimipaikalla eniten valmistetaan.

Monitoimipaikkaisen yrityksen toimiala määritellään yrityksen toimipaikkojen jalostusarvon perusteella. Suoran kyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten ja toimipaikkojen toimiala saadaan yritys- ja toimipaikkarekisteristä.

3.10.1.2 Kattavuuden varmistaminen muiden tietolähteiden avulla

Alle 20 hengen ei-teollisten yritysten teollisuuteen kuuluvat toimipaikat jäävät määritelmällisesti teollisuuden rakennetilaston kohdejoukon ulkopuolelle. Näiden toimipaikkojen tiedot saadaan yritysrekisteristä. Vertailu rakennetilaston ja yritysrekisterin välillä lisää kattavuutta myös joukolla pieniä yrityksiä, joille ei löydy vastinparia elinkeinoverotusrekisteristä tai joiden tiedot ovat niin puutteellisia/virheellisiä, että niille ei ole pystytty tietojen arvioimaan matemaattisesti.

Alle 20 hengen kunnallisten sähkö- ja vesilaitostoimipaikkojen tiedot saadaan vuosittain kuntien taloustilastosta. Muista alle 20 hengen teollisuuteen luettavista kunnallisista ja valtion liikelaitostoimipaikoista saadaan henkilö-

kuntatieto julkisyhteisöjen rekisteristä, muut tiedot estimoidaan. Mainittujen toimipaikkojen merkitys on kuitenkin hyvin vähäinen.

Sekä yritysrekisterin että rakennetilaston kohdejoukkoon valitaan kunakin vuonna vain ne yksiköt, jotka täyttävät riittävät kokoehdot ja ovat toimineet pääsääntöisesti yli 6 kuukautta. Kokoehdot tilastovuonna 2004 ovat: palkatun henkilöstön määrä + yrittäjien määrä $> 0,5$ tai liikevaihdon määrä > 9 187 euroa. Näistä pienistä yrityksistä saadaan tietoa rakennetilaston kansantuloa varten tuottamasta pudotettujen yritysten tiedostosta. Tietoja täydennetään maksuvalvonta-aineiston (MAVA) tiedoilla. MAVA-aineisto kattaa hyvin myös vain osan vuotta toimineet yritykset.

Ns. harmaata taloutta ei ole teollisen toiminnan kansantulolaskelmissa tuotosta laskettaessa erikseen arvioitu. Harmaan talouden merkitys teollisuudessa on tutkimusten mukaan suhteellisen pieni, verotarkastustilastojen mukaan noin 50 miljoonaa euroa. Työvoimatutkimuksen ja yritysrekisterin perusteella arvioitu kattava työllisyyden taso nostaa teollisuuden palkkasummaa rakennetilastoon verrattuna. Osa korotuksesta voidaan katsoa harmaasta työllisyydestä johtuvaksi. Tilinpidon tasapainotusvaiheessa teollisuuden tuotokseen ja välituotekäyttöön tehdään tarkistuksia, jotka kasvattavat arvonlisäystä. Mm. tästä syystä ja ottaen lisäksi huomioon harmaan talouden pieni merkitys teollisuudessa ei harmaan talouden tuotosta ole erikseen arvioitu.

3.10.2 *Laskentaprosessi*

Teollisuuden kansantulolaskelmat tehdään pääsääntöisesti teollisuuden rakennetilaston tietojen avulla. Rakennetilasto noudattaa vuonna 1995 käytöön otettua toimialaluokitusta. Toimialaluokituksen 5-numerotasolla (pääsääntöisesti) laaditut luvut aggregoidaan lopuksi julkaisutason 2-3 -numerotasolle. Laskentamenetelmät ovat samat kaikilla teollisuuden toimialoilla (CDE).

Tuotos

Tuotoksen komponentit ovat teollisen tuotannon arvo, kauppatavaroiden välityspalkkio sekä muun toiminnan tuotot.

Tuotoksen laskemista varten rakennetilastosta saadaan toimipaikkojen liikevaihtotiedot eriteltyinä. Liikevaihto muodostuu varsinaisen toiminnan myyntituotoista. Myyntituotoista vähennetään myynnin oikaisuerinä myönnettyt alennukset, arvonlisävero sekä muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Myynnin oikaisuerien lisäksi myynnistä vähennetään tulonsiirtoerät ja läpikulkuerät. Liikevaihdosta ei vähennetä maksettuja myynti- rahteja, provisioita eikä luottotappioita.

Liikevaihto sisältää yrityksen toimipaikkojen väliset sisäiset toimitukset. Ne arvotetaan kuten toimitukset ulkopuolisille. Ellei yrityksen sisäisiä toimituksia voida arvottaa niiden todellisen markkinahinnan perusteella, arvotus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella.

Teollisen toiminnan liikevaihto saadaan eriteltynä seuraavasti:

- Tuotteiden toimitukset: toimipaikan valmistamien tai valmistuttamien tuotteiden toimitusten arvo yhteensä
- Tuotetun sähkön toimitukset: toimipaikan sähkön myynti.
- Tuotetun lämmön toimitukset: toimipaikan lämmön myynti.
- Verkkotoiminta: liikevaihto sähkön välityksestä verkossa.
- Teolliset korjaus- ja asennustoimitukset: yrityksen ulkopuolisille suorittamien teollisten korjaus-, asennus- ja huoltotöiden liikevaihto (sisältää myös laskutukseen sisältyvät tarvikkeet).
- Palkkatyö: liikevaihto toiselle talousyksikölle tehdystä palkkatyöstä. Palkkatyö on tuotteiden valmistuttamista toisella talousyksiköllä. Käytettävät aineet ja tarvikkeet ovat pääosin valmistuttajan omistuksessa tai hallinnassa.

Toimitusten arvosta päästään tuotannon arvoon ottamalla huomioon vaihto-omaisuusvarastoissa (valmisteet ja keskeneräiset työt) kalenterivuoden aikana tapahtuneet muutokset.

Rakennetilastosta saadaan vaihto-omaisuuden arvo ostajan hintaan arvoitettuna vuoden alussa ja lopussa vaihto-omaisuuslajeittain: polttoaineet, muut aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset työt, valmisteet, kauppatavarat ja muu vaihto-omaisuus. Vaihto-omaisuuden arvoon sisältyy yrityksen omistaman vaihto-omaisuuden arvo sijaitsipa se sitten toimipaikan yhteydessä tai erillisissä varastoyksiköissä.

Kansantalouden tilinpidossa varastot (pl. keskeneräiset työt ja muu vaihto-omaisuus) arvotetaan vuoden keskihintaan. Valmisteverastojen vuoden alku- ja loppuvarastot muutetaan keskihintaisiksi toimialoittaisen teollisuuden tuottajahintaindeksin avulla. Varastojen muutos lasketaan sitten keskihintaistettujen alku- ja loppuvarastojen erotuksena. Keskeneräisiin töihin menetelmää ei siis sovelleta, vaan varastojen muutos on rakennetilaston hintakäsitteen mukainen (arvotettu pääsääntöisesti toteutuneiden tuotantokustannusten perusteella).

Teollisen tuotannon arvo käsittää siis omien tuotteiden toimitusten arvon (ml. sähkön ja lämmön myynti sekä verkkotoiminta), vieraille tehtyjen korjaustöiden arvon sekä saadun korvauksen vieraille suoritetuista valmistus- yms. palveluksista (palkkatyö) lisättynä tai vähennettynä valmisteverastojen sekä varastossa olevien keskeneräisten töiden muutoksella.

Perushintaiseen tuotokseen päästään lisäämällä teollisen tuotannon arvoon kauppatavaroiden myyntimarginaali sekä muun toiminnan tuotot.

Teolliset toimipaikat saavat jonkin verran bruttotuloa sellaisten tavaroiden myynnistä, joita ei ole valmistettu toimipaikassa, vaan ne on ostettu myytä-

väksi edelleen sellaisenaan ilman jatkokäsittelyä. Näiden **ns. kauppatavaroiden** osalta tuotokseen sisältyy siis vain **myyntimarginaali** (välityspalkkio), joka saadaan vähentämällä myynneistä ostot (tiedot rakennetilastosta) ja lisäämällä varastojen muutos. Varastojen muutos lasketaan keskihintaisena. Alku- ja loppuvarastojen keskihintaistaminen tehdään kotimarkkinoiden perushintaindeksin kokonaisindeksiä hyväksi käyttäen. Ostetun sähkön ja lämmön jälleenmyynti (välitystoiminta) käsitellään kauppatavaroiden myyntinä.

Tiedot tuotokseen luettavista **muun toiminnan tuotoista** saadaan rakennetilastosta. Kyseiseen erään sisältyvät liikevaihto maa- ja metsätaloudesta, rakennustoiminnasta, agentuuritoiminnasta ja muusta palvelutoiminnasta sekä varsinaiset liiketoiminnan muut tuotot kuten esim. käyttöomaisuuden vuokratuotot, tuotot patenteista, lisensseistä ja rojalteista sekä korvaukset erilaisista ei-teollisista palveluista. Käyttöomaisuuden luovutusvoittoja ja fuusiovoittoja ei lueta tuotannollisen toiminnan tuotoiksi.

Koko teollisen toiminnan tuotoksen tasoon päästään lisäämällä rakennetilastosta laskettuun erään alle 20 hengen ei-teollisten yritysten teollisten toimipaikkojen, puuttuvien pienten yritysten sekä puuttuvien kunnallisten sähkö- ja vesilaitosten liikevaihto. Tiedot saadaan yritysrekisteristä, maksuvalvonta-aineistosta ja kuntien taloustilastosta.

Väliuotekäyttö

Teollisuuden väliuotekäyttö koostuu kolmesta laskentakomponentista: ns. teolliset kustannukset, vuokrat sekä muut kulut. Tiedot saadaan rakennetilastosta.

Rakennetilasto tiedustelee kyselyssään toimipaikan kalenterivuonna hankkimien tuotantopanosten arvoa tietyn luokittelun mukaan.

Tuotantopanokset arvioidaan ostajan hintaan eli ostoarvoon toimipaikalle toimitettuna ilman arvonnäisäveroä. Hankintojen arvotuksessa on otettava huomioon menonoikaisu- ja menonsiirtoerät. Ostojen oikaisu-erät ovat rahti-, huolinta-, pakkaus- yms. menot. Ostojen vähennyksenä kirjataan paitsi arvonnäisävero myös saadut alennukset ja myynti hankintahintaan henkilökunnalle.

Saman yrityksen muilta toimipaikoilta hankitut tuotantopanokset arvioidaan kuten ostot ulkopuolisilta. Ellei yrityksen sisäisiä ostoja voida arvottaa niiden todellisen markkinahinnan perusteella, tulee arvotus suorittaa tuotantokustannusten perusteella.

Teollisiin kustannuksiin luetaan seuraavat hankitut tuotantopanokset:

- Aineiden ja tarvikkeiden hankinta: Aineisiin ja tarvikkeisiin luetaan materiaalit, joita käytetään välittömästi tuotettavien tavaroiden valmistukseen (raaka-aineet, puolivalmisteet, lisäaineet, osat sekä pienet ei-aktivoitavat työkalut ja välineet). Aineisiin ja tarvikkeisiin luetaan myös aputarvikkeet (voiteluaineet, vesi yms.). mutta ei konttori- yms. tarvikkeita.
- Pakkausaineiden hankinta: Toimipaikan valmistamien tai välittämien tavaroiden pakkaamisessa käytettävät aineet ja tarvikkeet.
- Polttoaineiden hankinta: Polttoaineiksi luetaan yrityksen tuotannollisen toiminnan tai sen ajoneuvojen energialähteiksi hankitut aineet.
- Sähkön hankinta omaan käyttöön: Sähköenergian hankinta käsittää tuotantoprosessissa käytetyn sähkön lisäksi myös yrityksen tilojen valaistukseen, tuuletukseen, lämmitykseen ym. käytetyn sähkön.
- Lämmön hankinta omaan käyttöön: Lämpöenergian hankintaan luetaan yrityksen tuotantoprosessissa käytetyn lämmön lisäksi myös tilojen lämmitykseen käytetty energia.
- Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt: Ulkopuolisilla teetettyjen korjaus-, kunnossapito- ja asennustöiden arvo mukaan luettuna laskutettujen materiaalien arvo.
- Teetetyt palkkatyöt: Palkkatyö käsittää toimipaikan maksaman korvauksen muilla talousyksiköillä omista raaka-aineistaan teettämästä työstä. Kustannustoimialan painatus yms. työt.
- Aliurakointi: Aliurakoitsija on pääurakoitsijan alihankkija. Aliurakat ovat pääurakoitsijan alihankkijoille maksamia korvauksia.

Yllämainittujen **hankittujen** tuotantopanosten arvosta päästään **käytettyjen** välituotepanosten arvoon ottamalla huomioon vaihto-omaisuusvarastoissa (aine-, tarvike- ja polttoainevarastot, muu vaihto-omaisuus) kalenterivuoden aikana tapahtuneet muutokset.

Aikaisemmin jo mainittiin, että rakennetilastosta saadaan vaihto-omaisuuden arvo ostajan hintaan arvoitettuna vuoden alussa ja lopussa vaihto-omaisuuslajeittain: polttoaineet, muut aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset työt, valmisteet, kauppatavarat ja muu vaihto-omaisuus.

Kansantalouden tilinpidossa varastot (pl. keskeneräiset työt) arvotetaan vuoden keskihintaan. Polttoainevarastojen vuoden alku- ja loppuvarastot muutetaan keskihintaisiksi kotimarkkinoiden perushintaindeksin alaerien: kivihiili, ydinpolttoaine ja öljytuotteet avulla. Muiden aineiden ja tarvikkeiden (pääasiassa raaka-aineiden) ja muun vaihto-omaisuuden vuoden alku- ja loppuvarastot muutetaan keskihintaisiksi toimialoittaisen kotimarkkinoiden perushintaindeksin avulla. Varastojen muutokset lasketaan sitten keskihintaistettujen alku- ja loppuvarastojen erotuksena.

Rakennetilastosta saadaan **käyttöomaisuuden vuokratulot** käyttöomaisuuslajeittain. Välituotekäyttöön luetaan mukaan muista talonrakennuksista, maa- ja vesirakennuksista, koneista ja kalustosta sekä kuljetusvälineistä

maksetut vuokrat sekä erä muut vuokrat. Sähkö-, kaasu- ja vesihuollossa muiden vuokrien on kuitenkin oletettu sisältävän lähinnä aineettomista oikeuksista maksettuja vuokria eikä niitä ole sisällytetty välituotekäyttöön.

Rakennetilaston kyselylomakkeella tiedustellaan yrityksen/toimipaikan leasing-sopimuksilla vuokraamien käyttöomaisuushyödykkeiden vuokratulua. Erä sisältää siis sekä käyttöleasing- että rahoitusleasing-sopimuksella hankittujen käyttöomaisuushyödykkeiden vuokratulot. Kansantalouden tilinpidossa välituotekäyttöön luetaan vain käyttöleasing-vuokrat. Maksetuista rahoitusleasing-vuokrista saadaan tieto vain päätoimialoittain (toimialat C, D, E). Välituotekäytöstä vähennettävät rahoitusleasing-vuokrat on jaettu alatoimialoille rakennetilaston leasingvuokrien jakaumalla. Kuvaus rahoitusleasingtilastosta on luvussa 11.

Muiden hankittujen tuotantopanosten arvoon sisältyvät lähinnä ulkopuolisilta hankittujen ns. ei-teollisten palvelujen sekä vaihto-omaisuuteen kuuluvien tarvikkeiden aiheuttamat kulut kalenterivuonna.

Tällaisia kulueriä ovat muun muassa: teetetyt tutkimus- ja kehittämistyöt, kuljetus- ja varastointipalvelut, kiinteistöhuoltopalvelut, tietoliikennepalvelut (posti, puhelin, tele), mainos-, markkinointi- ja myyntipalvelut, atk-suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut, koulutuspalvelut, kulut patenteista, lisensseistä ja rojalteista sekä hallinto- ym. edellä mainitsemattomat palvelut (pankki-, lakiasiaint-, tilitoimisto-, vakuutus-, järjestö- yms. palvelut). Tiedot saadaan eriteltyinä rakennetilastosta.

Yrityksillä on mahdollisuus aktivoida tutkimus- ja kehittämismenoja taseeseen. Arvio aktivoiduista menoista lisätään välituotekäyttöön. Arvio tehdään rakennetilaston yrityspohjaisten tasetietojen perusteella (aineettomat hyödykkeet: tutkimus- ja kehittämismenot).

Kansantalouden tilinpidossa tietokonejärjestelmiä ja sovelluksia varten tehdyt tietokoneohjelmat, niiden kuvaukset ja muu oheismateriaali luetaan aineettomiin kiinteisiin varoihin (kiinteän pääoman bruttomuodostukseen). Tähän luetaan ostetut ohjelmistot sekä myös omaan käyttöön tehdyt ohjelmistot silloin kun niiden tuottamiskustannukset ovat merkittävät. Tähän luetaan myös tietokantojen ostoihin, kehittämiseen ja laajentamiseen liittyvät merkittävät kustannukset, jos on odotettavissa, että tietokantoja käytetään kauemmin kuin vuoden ajan. Osa ohjelmistojen hankintakustannuksista samoin kuin osa yllämainituista muista kustannuksista sisältyy rakennetilastossa erään atk-suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut, osa on aktivoitu suoraan taseeseen. Teollisuuden laskelmissa 30 % erästä atk-suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut on vähennetty välituotekäytöstä Osuus on arvioitu vertaamalla atk-investointien kokonaistasoa rakennetilaston kyselystä saatuihin tietoihin. Lomakkeella yrityksiltä tiedustellaan taseen liitetietona investointeja atk-ohjelmistoihin.

Rakennetilastosta saadaan tiedot tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyvistä fuusiotappioista ja käyttöomaisuuden luovutustappioista. Näitä eriä ei lueta välituotekäyttöön.

Tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyy lisäksi joukko muita kulueriä, joita kansantalouden tilinpidossa ei käsitellä välituotekäyttönä. Tällaisia eriä ovat mm. osa luontoiseduista, osa omaisuuden vakuutusmaksuista, kiinteistöverot ja muut tuotantoverot. Luontoiseduista tehdään arvio vertaamalla yritysrekisterin ja rakennetilaston palkkatietoja. Toimialoittainen tieto muista tuotantoveroista saadaan keskitetyistä laskelmista. Omaisuuden vakuutusmaksuista ja kiinteistöveroista on käytössä tieto vain koko yrityssektorin tasolla. Karkea arvio teollisuuden osuudesta tehdään pääomakantatietojen avulla.

Koko teollisen toiminnan välituotekäytön tasoon päästään lisäämällä rakennetilastosta laskettuun erään alle 20 hengen ei-teollisten yritysten teollisten toimipaikkojen sekä puuttuvien pienten yritysten välituotekäyttö. Välituotekäytön osuus tuotoksesta on sama kuin rakennetilaston alle 20 hengen yrityksillä toimialaluokituksen 5-numerotasolla. Puuttuvien kunnallisten sähkö- ja vesilaitosten välituotekäyttö lasketaan kuntien taloustilastosta.

3.11 Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto (E)

Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto sisältää sähkön ja lämmön tuotannon, siirron, jakelun, myynnin ja välitystoiminnan, kaupunkikaasun tuotannon ja jakelun sekä yhdyskuntien veden puhdistuksen ja jakelun. Teollisuuden omatarpeinen, yrityksen teollista valmistusta palveleva sähkön tuotanto tilastoidaan pääsääntöisesti varsinaisen teollisuuden yhteydessä.

Tämän toimialan laskenta on selostettu kohdassa 3.10. Teollisuus, jossa on esitetty toimialojen C, D ja E laskenta.

3.12 Rakentaminen (F)

Suomessa rakentaminen on jaettu kolmeen alatoimialaan: talonrakentamiseen, maa- ja vesirakentamiseen sekä rakennuspalvelutoimintaan.

3.12.1 Talonrakentaminen (4501)

Talonrakentaminen käsittää seuraavat TOL2000-toimialat:

Talojen rakentaminen	45211
Kattotyöt	45220
Muu erikoisalojen rakentaminen	45250
Rakennusasennus	45300
Sähköasennus	45310
Eristystyöt	45320
LVI-asennukset	45330
Muu rakennusasennus	45340
Rakentamisen viimeistelytyöt	45400
Rappaustyöt	45410
Rakennuspuusepänasennukset	45420
Lattian ja seinien päällystys	45430

Maalaus ja lasitus	45440
Maalaus	45441
Lasitus	45442
Muut rakentamisen viimeistelytyöt	45450

3.12.1.1 Tietolähteet

Laskennan pääasiallisia lähteitä ovat Tilastokeskuksen rakennustuotantotilasto, yritysrekisteri, rakentamisen rakennetilasto sekä työvoimatutkimus.

Yritysten suhdanteet –yksikön tuottamasta rakennustuotantotilastosta saadaan uudisrakentamisen käypä- ja kiinteähintaiset arvot omistaja- ja rakennusluokittain kuukausittain. Uudisrakentamisen arvon laskenta perustuu kuntien rakennusvalvontaviranomaisilta kerättyihin rekisteritietoihin rakennushanke- ja vaiheilmoituksista ja urakkatarjousten perusteella estimoituihin käyttötarkoituksiluokittaisiin kuutiohintatietoihin. Suomessa kaikki uudet talonrakennukset ovat luvanvaraisia, joten uudisrakentamisen arvoon sisältyy liiketaloudellisen ja omatoimisen uudisrakentamisen lisäksi myös harmaa talonrakentaminen. Uudisrakentamisen hintaindeksi saadaan implisiittisesti käypähintaisen ja kiinteähintaisen tuotannon arvon suhteena.

3.12.1.2 Laskennan yleisratkaisu

Talonrakentamisen tuotanto- ja tulonmuodostustili lasketaan sekä koko toimialalle yhteensä että rakentajasektoreittain, joita ovat yritysten lisäksi paikallishallinto, ja kotitaloudet. Kotitalouksien rakentamiseen lasketaan mukaan omatoiminen rakentaminen.

Tuotos lasketaan toisaalta rakentajasektoreittain ja toisaalta uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen summana. Välituotekäyttö lasketaan käypähintaisena osuutena tuotoksesta mm. rakentamisen rakennetilaston tietojen avulla.

Tarjonta- ja käyttötaulu-uudistuksen yhteydessä toimialan tuotanto jaettiin pää- ja sivutuotantoon. Kansantalouden tilinpidossa kuvataan vain toimialan päätuotanto. Sektoreiden 'S111 Yritykset' ja 'S14 Kotitaloudet' talonrakentaminen on päätuotantoa. Sektorin 'S1313 Paikallishallinto' talonrakentamisen tuotantoa ei kyetä tietolähteiden puutteellisuuden vuoksi erottelemaan talonrakentamisen toimialalle. Tämän vuoksi Paikallishallinnon talonrakentaminen kuvataan sivutuotantona. Sivutuotanto sisältyy Paikallishallinnon muiden toimialojen tuotantoon. Toimialan FISIM saadaan keskitetyistä laskelmista.

3.12.1.3 Laskentaprosessi taloustoimittain

Tuotos

Talonrakentamisen tuotos lasketaan uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen arvojen summana. Investointilaskelmia varten talonrakentamisen tuotos lasketaan talorakennuslajeittain: asunnot, muut talonrakennukset, sekä rakentamislajeittain: uudisrakentaminen, peruskorjaus, vuosikorjaus. Peruskorjauksen ja vuosikorjauksen rajanveto on käytännössä hankalaa. Kirjallisuudessa peruskorjaus tai -parannus määritellään usein korjausrakentamiseksi, jolla rakennus muutetaan entistä paremmin tarkoitukseensa soveltuvaksi, ja jonka seurauksena ylitetään rakennuksen aiemmin saavutettu laatu tai arvo. Vuosikorjaus tai kunnossapito määritellään tavanomaiseksi, säännölliseksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on säilyttää rakennus enintään alkuperäistä vastaavalla laadullisella tasolla. Tilinpidossa peruskorjaukset luetaan investoinneiksi ja vuosikorjaus välituotekäytöksi.

Taulukko 12. Talonrakentamisen tuotoksen määräytyminen

UUDISRAKENTAMISEN VOLYYMI	HINTATIEDOT	KORJAUSRAKENTAMISEN VOLYYMI
Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset * uudisrakentaminen * viive 7 viikkoa Tietosisältö (mm.) * rakennuksen käyttötarkoitus * investoija (omistajaluokka) * rakennuksen volyyymi (m3) * standardiluokitukset * kerrosluku * rakennustapa	Talonrakennuksen kustannustieto * (Haahtela Kehitys Oy) Tietosisältö (mm.) * rakennuksen käyttötarkoitus * rakennuksen volyyymi (m3) * kerrosluku * rakennustapa * hinnat alueittain * rakennustapa	Tilastokeskus * Yritysten suhdanteet * Työvoimatutkimuksen työtunnit Tietosisältö * korjausrakentamisen volyyymi * liiketaloudellinen korjausrakentaminen
↓	↓	↓
UUDISRAKENTAMISEN TUOTOS PERUSHINTAAN * käyvin ja kiintein hinnoin * sisältää rakentajan voittomarginaalin * 14 omistajaluokkaa --> sektorijako * omatoiminen/liiketaloudellinen uudisrakentaminen * 14 käyttötarkoitukseluokkaa --> asuin/muu uudisrakentaminen	KORJAUSRAKENTAMISEN TUOTOS PERUSHINTAAN * käyvin ja kiintein hinnoin * sisältää rakentajan voittomarginaalin * liiketaloudellinen korjausrakentaminen	

Tuotos perushintaan lasketaan tuottajahintaisena. Rakennuttajan kustannukset, joita ovat mm. talonrakentamisen suunnittelu-, rahoitus- ja vakuu-

tuskustannukset, eivät sisälly talonrakentamisen tuottajahintaiseen tuotokseen.

Uudisrakentaminen

Uudisrakentamisen käypähintaiset arvot asuinrakennuksille ja muille talonrakennuksille saadaan Tilastokeskuksen rakennustuotantotilastosta (katso taulukko 13). Uudisrakentaminen arvoetaan siinä liiketaloudellisen talonrakentamisen mukaan. Uudisrakentamisen arvosta 4,5 prosenttia on pohjarakentamista, joka kuuluisi toimialaluokituksen mukaan maa- ja vesirakentamiseen, mutta sisältyy talonrakentamiseen. Tämä on otettava huomioon talonrakentamisen työllisyys- ja palkkalaskelmissa.

Taulukko 13: Talonrakentamisen tuotos vuonna 2004, miljoonaa euroa

	Asuinrakennukset	Muut talonrakennukset	Kaikki talonrakennukset		Dwellings	Non-residential buildings	All construction of buildings
Uudisrakentaminen	4 142	3 820	7 962	New construction	4 142	3 820	7 962
Korjausrakentaminen	4 029	2 221	6 250	Renovation	4 029	2 221	6 250
Vuosikorjaus	1 830	1 197	3 027	Yearly repairs	1 830	1 197	3 027
Peruskorjaus	2 199	1 024	3 223	Refurbishment	2 199	1 024	3 223
Yhteensä	8 171	6 041	14 212	Total	8 171	6 041	14 212

Korjausrakentaminen

Korjausrakentamisen tuotos pohjautuu toistuvien tutkimusten tuottamaan tietoon korjausrakentamisen tasosta. Tutkimukset suorittaa Valtion Teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) rakennustuotantolaboratorio. Tutkimuksia on tehty vuosina 1990 (KORVO90), 1995 (KORVO95) sekä 2000 (REMO2000). Otostutkimuksissa korjausrakentamisen arvoa tarkasteltiin korjaustoimenpiteiden laajuutta talotyypeittäin. Jako vuosikorjausten ja peruskorjausten kesken perustuu REMO2000:een, joka sisältää arvion kummastakin korjaustoiminnosta.

Tarjonta- ja käyttötaulu -uudistuksen yhteydessä korjausrakentamisen taso arvioitiin uudelleen vuosille 1995-2000. Koko korjausrakentamisen vuosimuutosten volyymina käytettiin Tilastokeskuksen Hintojen ja palkkojen tuottamaa korjausrakentamisen volyyymi-indeksiä. Korjausrakentamisen volyyymi-indeksi perustuu Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksesta saatuun talonrakentamisen uudis- ja korjausrakentamisen työtunteihin. Varsinaisessa korjausrakentamisen tuotannon määrittelemisessä käytetään hyväksi tietoa uudisrakentamisen työtuntien ja näillä työtunneilla aikaansaadun tuotoksen volyyymia. Tämän jälkeen vastaavaa tuotos/ työtunti –suhdetta sovelletaan korjausrakentamisen tuotannon tason määrittämisessä.

Korjausrakentamisen volyyymi-indeksi kuvaa liiketaloudellisen korjausrakentamisen kehitystä. Omatoimisen korjausrakentamisen kehityksestä ei ole tietoa. Tämän vuoksi kotitalouksien korjausrakentamisen kehitykseen sovelletaan liiketaloudellisen korjausrakentamisen volyyymia. Kuntien kor-

jausrakentamisen taso määritellään kuntataloustilaston avulla. Korjausrakentamisen hintana käytetään uudisrakentamisen tuotoksen hintaa.

Tasokorjauksista ja entistä mielekkäämmästä korjausrakentamisen volyymindeksistä huolimatta jaot ensinnäkin asuinrakennusten ja muiden rakennusten korjausrakentamiseen ja toiseksi vuosi- ja peruskorjaukseen asuinrakentamisen ja muun rakentamisen sisällä ovat edelleen hatarahkolla pohjalla. Asuinrakennuksista löytyy jonkin verran tietoa (mm. kulutustutkimus, asuntoyhteisöjen tilinpäätöstiedot, erillisselvitykset), muista talonrakennuksista ei. Kokonaisuudessaan tiedot ovat hajanaisia ja puutteellisia, minkä vuoksi tilinpidonkin luvut perustuvat osittain arvioihin.

Tuotos sektoreittain

S111 Yritykset

Tuotos

Yritysten tuotos lasketaan periaatteessa yritysrekisterin toimipaikkatietojen ja rakentamisen rakennetilaston tietojen avulla. Tuotos ilman vientiä on arvioitu yritysrekisterin liikevaihdon avulla. Tuotos on liikevaihdon (pl. aliurakointi), valmistevarastojen muutoksen, valmistus omaan käyttöön –erän ja liiketoiminnan muiden tuottojen summa. Käytännössä yrityssektorin tuotos kuvataan koko talonrakentamisen yhteenlasketun tuotoksen (uudis- ja korjausrakentaminen) sekä muiden sektoreiden (’S14 Kotitaloudet’, ’S1313 Paikallishallinto’) tuotosten residuaalina.

Yritysten tuotanto kuuluu tuottajatyyppeihin ’T10 Markkinatuottajat’ ja niiden tuotos kuvataan käytännössä yksinomaan markkinatuotoksena (P11). Tuotokseksi omaan loppukäyttöön (P12) kirjataan vain yritysten omaan loppukäyttöön tuottamat atk-ohjelmistot.

Välituotekäyttö

Yritysten välituotekäytön tuotossuhde lasketaan osuutena tuotoksesta rakennetilaston tiedoista. Välituotekäyttö on ostojen miinus varaston muutoksen, ulkopuolisten palveluiden (pl. aliurakointi), leasingvuokrien (pl. rahoitusleasing), muiden vuokrien ja muiden kulujen summa. Välituotekäytön arvo määräytyy yritysten residuaalina lasketun tuotoksen ja välituotekäytösuhteen avulla.

Taulukko 14: Talonrakentamisen tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys sektoreittain vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P12	P2	B1G
Yritykset	11 140	11 139	1	6 961	4 179
Kotitaloudet	2 935	1 581	1 354	1 469	1 466

Elinkeinonharjoittajat	600	600		315	285
Omatoiminen rakentaminen	1 911	557	1 354	1 300	611
Harmaat	424	424		106	318
Paikallishallinto	160	48	112	86	74
Yhteensä	14 235	12 768	1 467	8 516	5 719

S1313 Paikallishallinto

Tuotos

Paikallishallinnon eli kuntien ja kuntayhtymien talonrakentamisen tuotos lasketaan kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen taulukon 5 (meno- ja tuloerittelyt, investointimenojen erittely) tiedoista uudisrakentamisen ja vuosikorjauksen summana.

Taloustilaston omajohtoisen rakentamisen kohdan 'A Rakennukset yhteensä' erien 'henkilöstömenot', 'aineet, tarvikkeet, tavarat', 'palvelut' sekä 'muut menot' summa käsitetään paikallishallinnon investointihintaiseksi talonrakentamiseksi. Kun mainitusta summasta vähennetään paikallishallinnon rakennuttamisen ja aliurakoinnin osuus saadaan paikallishallinnon talonrakentamisen uudisrakentamisen tuotos. Rakennuttaminen määräytyy Rakennustuotantotilastosta saatavan 'rakennuttajan kustannukset' -kertoimen ja investointihintaisen talonrakentamisen tulona. Paikallishallinnon aliurakointi saadaan kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston erästä 'palvelut'.

Paikallishallinnon vuosikorjausten taso määritellään kuntien ja kuntayhtymien kohdan 'Aineet, tarvikkeet ja tavarat' erästä rakennusmateriaalit. Vuonna 2004 vuosikorjaukset kattoivat noin 60 prosenttia paikallishallinnon koko talonrakentamisesta.

Paikallishallinnon tuotanto kuuluu tuottajatyyppeihin 'T30 Muut markkinattomat tuottajat'. Paikallishallinnon uudisrakentamisen tuotos kuvataan tuotoksena omaan loppukäyttöön (P12). Vuosikorjauksen tuotos kirjataan muuna markkinattomana tuotoksena (P13).

Väliuotekäyttö

Paikallishallinnon talonrakentamisen väliuotekäyttö lasketaan kahdessa osassa. Uudisrakentamisen väliuotekäyttö määritetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen taulukon 5 kohdan 'A Rakennukset yhteensä' erien 'aineet, tarvikkeet, tavarat' sekä 'muut menot' summana. Vuosikorjausten osalta väliuotekäytön oletetaan kattavan puolet tuotoksesta.

Menetelmäeroista johtuen uudis- ja korjausrakentamisen väliuotekäyttösuudet poikkeavat toisistaan. Uudisrakentamisessa väliuotekäyttö nousee vuodesta riippuen 59-60 prosenttiin tuotoksesta. Menetelmäero väliuotekäytön määrittelyssä on vuosirakentamisen luonteen vuoksi perusteltu – vuosikorjauksessa työn osuus suurempi kuin uudisrakentamisessa.

S14 Kotitaloudet

Tuotos

T10 Markkinatuottajat

Kotitaloussektorin markkinatuottajia ovat elinkeinonharjoittajat ja harmaat rakentajat. Kummankin tuotanto lasketaan markkinatuotannoksi (P11).

Elinkeinonharjoittajakotitalouksia ovat kaikki liikkeen- ja ammatinharjoittajat, joiden henkilöstö työvuosina jää alle kahden. Niiden tuotos lasketaan rakennetilaston ja yritysrekisterin aineistosta tuotoserien summana.

Harmaan talonrakentamisen tuotos johdetaan harmaan työvoiman laskennallisista työtunneista. Työtunnin hintana käytetään omatoimisen rakentamisen tuntipalkkaa. Tuotos lasketaan kuten omatoimisessa rakentamisessa. Välituotekäytön osuus tuotoksesta on oletettu 25 prosentiksi, ts. tuotos muodostuu pääosin arvonlisäyksestä eli tässä tapauksessa työn arvosta, koska pääoman kulumista ei lasketa harmaille yrittäjille. On oletettu, että harmaat yrittäjät tekevät työnsä lähinnä kotitalouksille, jotka itse hankkivat työssä tarvittavat rakennusmateriaalit.

T20 Omaan loppukäyttöön tuottajat

Omatoimisesta rakentamisesta uudisrakentaminen ja peruskorjaus luetaan tuotokseksi omaan loppukäyttöön (P12), vuosikorjaukset kirjataan markkinatuotokseen (P11). Vuosikorjausten kirjaus markkinatuotokseksi on perusteltua sen perusteella, että vuosikorjauksen tuotantoa käytetään välituotekäyttönä toisella toimialalla ('7021 Asuntojen omistus ja vuokraus').

Omatoimisen rakentamisen arvonlisäys johdetaan omatoimisen rakentamisen laskennallisista työtunneista sekä rakentamisen tuntipalkasta, josta on poistettu työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ja palkkojen sivukustannukset. Välituotekäytön osuudeksi on arvioitu 65 prosenttia. Koska omatoimisen rakentamiselle ei lasketa palkansaajakorvauksia eikä kiinteän pääoman kulumista, muodostuu arvonlisäyksen osuudeksi tuotoksesta 35 prosentiksi. Omatoimisen talonrakentamisen tuotos on arvonlisäyksen ja välituotekäytön summa.

Välituotekäyttö

T10 Markkinatuottajat

Harmaan rakentamisen välituotekäytön osuus tuotoksesta on oletettu vakioksi, 25 prosentiksi tuotoksesta. Elinkeinonharjoittajakotitalouksien välituotekäytön osuus tuotoksesta määritellään rakennetilaston ja yritysrekisterin tietojen pohjalta.

T20 Omaan loppukäyttöön tuottajat

Omatoimisen rakentamisen välituotekäyttöosuus on kiinnitetty 65 prosenttiin tuotoksesta.

3.12.2 Maa- ja vesirakentaminen (4502)

Maa- ja vesirakentaminen käsittää seuraavat TOL95-toimialat:

Raivaus, purku ja pohjarakentaminen	4511	
Maaperän koeporaus	4512	
Siltojen, tunnelien, sähkölinjojen ym. rakentaminen		45219
Teiden, lentokenttien ja urheilukenttien rakentaminen		4523
Vesirakentaminen	4524	

Teiden auraus, hiekoitus ja suolaus kuuluu toimialalle 90003.

3.12.2.1 Tietolähteet

Yritysten osalta pääasiallisia tietolähteitä ovat yritysten rakennetilasto (elinkeinoverorekisteri EVR, yritysrekisteri ja suora kysely) sekä yritysrekisterin toimipaikkarekisteri, jotka ovat molemmat kokonaisaineistoja. Talonrakentamiseen liittyvistä pohjarakennustöiden taso arvioidaan Tilastokeskuksen rakennustuotantotilaston tiedoista.

Paikallishallinnon pääasialliset tietolähteet ovat kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto sekä Ahvenanmaan maakuntahallinnon tilinpäätöstiedot. Toimialan FISIM saadaan keskitetyistä laskelmista.

3.12.2.2 Laskentaprosessi

Maa- ja vesirakentamisen tuotanto- ja tulonmuodostustili lasketaan sektorit- taisten tilien summana. Maa- ja vesirakentamisen sektoreita ovat yritykset, sekä paikallishallinto.

3.12.2.3 Laskentaprosessi taloustoimittain

Tuotanto sektoreittain

S111 Yritykset ja S14 Kotitaloudet

Tuotos

Yritysten ja elinkeinonharjoittajakotitalouksien tuotos lasketaan rakenneti- laston ja toimipaikkarekisterin tiedoista tuotoserien summana. Tuotos sisältää erien liikevaihto, valmistevarastojen muutos, valmistus omaan käyttöön sekä muut tuotot lisäksi aliurakoinnin. Tämän jälkeen tuotoksesta vähennetään talonrakentamiseen liittyvä ja talonrakentamisessa (tol 4501) kuvattu pohjarakennustöiden osuus. Pohjarakentamisen suuruus arvioidaan Tilastokeskuksen rakennustuotantotilaston tiedoista.

Yritykset kuuluvat tuottajatyyppeihin 'T10 Markkinatuottajat'. Niiden tuotanto on käytännössä kokonaisuudessaan markkinatuotantoa (P11). Tuotos omaan loppukäyttöön (P12) koostuu omaan käyttöön tuotetuista atk-ohjelmista ja jää vuosittain 1-2 miljoonaan euroon.

Väliuotekäyttö

Yritysten väliuotekäyttö lasketaan sekin rakennetilaston ja toimipaikkarekisterin tiedoista. Väliuotekäyttö kattaa normaalien väliuotekäyttöerien lisäksi aliurakoinnin.

S1313 Paikallishallinto

Tuotos ja väliuotekäyttö

Paikallishallinnon maa- ja vesirakentamisen tuotantotili koostuu kahdessa osassa. Kunnossapito lasketaan kuntataloustilaston tehtävän '460 liikenneväylät' perusteella. Tästä tehtäväluokasta saadaan palkansaajakorvaukset, väliuotekäyttö ja myyntierät. Lukuihin lisätään Ahvenanmaan Maakuntahallituksen vastaavat luvut. Lisäksi väliuotekäyttöön lisätään arvonlisävero. Tuotos (P1) saadaan arvonlisäyksen ja väliuotekäytön summasta ja se jaetaan myyntieriin (P11, P131 ja P13). Julkisiin kulutusmenoihin laskettava P13 saadaan residuaalina (P1 – P11 – P131).

Muiden maa- ja vesirakenteiden uudisrakentaminen puolestaan muodostetaan investoinneista käsin. Lähtötietona käytetään muiden toimialojen kuin '6302 Tiepito' maa- ja vesirakennelmien investointeja yhteensä. Erä kattaa muun kuin teiden ja katujen uudisrakentamisen. Koska kunnan tekninen osasto tuottaa nämä rakennuspalvelut, on tämän investointikysynnän oltava myös maa- ja vesirakentamisen tuotoksessa kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiseksi. Lähdeaineiston rajallisuuden vuoksi tuotos tulkitaan kokonaisuudessaan markkinatuotokseksi (P11). Kunnan tuottaman palvelun kustannukset saadaan eriteltyä jakamalla tuotos kuntataloustilaston 05 –taulusta saatavalla väliuotekäytön ja henkilöstömenojen suhteella palkansaajakorvauksiin ja väliuotekäyttöön. Väliuote –kysyntäerä ajatellaan ostettavan kokonaisuudessaan ulkopuolisilta, jolloin kysynnän tasapainottava tarjonta löytyy markkinapuolelta.

Taulukko 15. Maa- ja vesirakentamisen sektorittainen tuotos, väliuotekäyttö ja arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P12	P131	P13	P2	B1G
Yritykset	3 695	3 694	1	0	0	2 237	1 458
Paikallishallinto	657	262	0	136	259	538	119
Kotitaloudet	199	199	0	0	0	124	75
Yhteensä	4 551	4 155	1	136	259	2 899	1 652

3.12.3 Rakennuspalvelutoiminta (4509)

Rakennuspalvelutoiminta muodostuu toimialasta 455: rakennuskonevuokraus käyttäjineen. Toimiala käsittää seuraavat toiminnot:

- nosturien, nostolavojen, rakennushissien ym. talonrakennuskoneiden ja –
laitteiden vuokraus käyttäjiin

- kaivurien, puskutraktorien, porakoneiden, ruoppaajien ym. maa- ja ve-
sirakennuskoneiden ja laitteiden vuokraus kuljettajiin ja käyttäjiin

- rakennusten purkuun tarkoitettujen koneiden ja laitteiden vuokraus käyt-
täjiin.

Rakennuspalvelutoiminta on talonrakentamisen ja maa- ja vesirakentamisen
välituotekäyttöä. Tuotantoa toimialalla on yritys- ja kotitaloussektorilla.
Kummankin sektorin tuotanto kirjataan tuottajatyypin ’T10 Markki-
natuottajat’ ja taloustoimeen ’P11 Markkinatuotos’.

Laskennan pääasiallisia tietolähteitä ovat Tilastokeskuksen yritysrekisteri,
rakennetilasto sekä työvoimatutkimus. Toimialan FISIM saadaan keskitety-
istä laskelmista.

Tuotos

Toimialan tuotos perushintaan muodostetaan rakennetilaston ja yritysrekis-
terin tuotoserien eli liikevaihdon, valmisteverastojen muutoksen, valmistus
omaan käyttöön –erän ja liiketoiminnan muiden tuottojen summana.

Välituotekäyttö

Välituotekäyttö lasketaan osuutena tuotoksesta rakennetilaston yritys-
kohtaisten tietojen avulla. Välituotekäyttö on ostojen miinus varaston muutok-
sen, ulkopuolisten palveluiden, leasingvuokrien, muiden vuokrien ja muiden
kulujen summa.

**Taulukko 16. Rakennuspalvelutoiminnan tuotos, välituotekäyttö ja
arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa**

	P1	P11	P2	B1G	
Yritykset	189	189	78	111	
Kotitaloudet	6	6	2	4	
Yhteensä	195	195	80	115	

3.13 *Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjaus (G)*

Tässä kohdassa on esitetty myös toimialan H laskenta, koska toimialojen G ja H laskentamenetelmät ovat keskenään samanlaiset lähdeaineistojen suhteen.

3.13.1 *Toimialan rajaus*

Kansantalouden tilinpitojärjestelmässä kaupan toimiala jaetaan viiteen alatoimialaan. Jako viiteen alaluokkaan selkeyttää kaupan kansantulolaskelmissa, sillä tilinpitojärjestelmässä omana toimialoina laskettaviin korjaus- ja huoltotoimialoihin (502 Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus, 527 Henkilökohtaisten ja kotitalousesineiden korjaus) sovelletaan muista kaupan toimialoista poikkeavia laskentaperiaatteita.

Kansantulolaskennassa kaupan toimialat jaetaan viiteen kaksi- tai kolminumerotason luokkaan seuraavasti:

Toimiala 501 Moottoriajoneuvojen kauppa ja polttoaineiden vähittäismyynti sisältää kaikkien uusien ja käytettyjen moottoriajoneuvojen tukku-, välitys- ja vähittäiskaupan sekä poltto- ja voiteluaineiden vähittäiskaupan. Tämä luokka sisältää seuraavat TOL2002-toimialaluokituksen mukaiset kolminumerotason ja viisnumerotason toimialat:

- 501 Moottoriajoneuvojen kauppa
- 503 Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden kauppa
- 50401 Moottoripyörien sekä niiden osien ja varusteiden tukkukauppa
- 50402 Moottoripyörien sekä niiden osien ja varusteiden vähittäiskauppa
- 505 Polttoaineiden vähittäiskauppa

Toimiala 502 Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus sisältää autojen korjauksen ja huollon muualla kuin huoltoasemilla, sekä renkaisiin liittyvien asennus-, korjaus- ja nastoitustyön muualla kuin huoltamoissa tai valmistuksen yhteydessä. Se sisältää vastaavan TOL2002-toimialaluokituksen mukaisen kolminumerotason toimialaluokan sekä viisnumerotason toimialan 50403 Moottoripyörien huolto ja korjaus.

Toimiala 51 Tukkauppa ja agentuuritoiminta (pois lukien moottoriajoneuvojen kauppa) käsittää uusien ja käytettyjen tavaroiden jälleenmyynnin vähittäiskauppiaille, muille tukkauppiaille sekä myynnin muuhun tuotanto-toimintaan sekä niin, että myyjä ottaa tavarat omistukseensa (tukkauppa) että ilman kauppatavaroiden omistamista (agentuuritoiminta). Se sisältää vastaavan kaksinumeroitason toimialaluokan 51.

Toimiala 521 Vähittäiskauppa (pois lukien moottoriajoneuvojen kauppa) sisältää uusien ja käytettyjen tavaroiden myynnin kuluttajille henkilökohtaiseen ja talouskäyttöön. Tämä luokka sisältää seuraavat TOL2002-toimialaluokituksen mukaiset kolminumerotason toimialaluokat:

- 521 Vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä
- 522 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 523 Lääkkeiden, sairaanhoitotarvikkeiden sekä kosmetiikan ja hygieniatuotteiden vähittäiskauppa
- 524 Muu uusien tavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 525 Käytettyjen tavaroiden vähittäiskauppa myymälöissä
- 526 Vähittäiskauppa muualla kuin myymälöissä

Toimiala 527 Henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjaus sisältää esimerkiksi kenkien, kotitalouden sähkölaitteiden, kellojen ja korujen päätoimisen korjauksen. Henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjaus sisältää TOL2002-toimialaluokituksen mukaisen kolminumerotason toimialaluokan 527.

3.13.2 Keskeisimmät tietolähteet

Kaupan alan kansantulolaskelmien tärkeimmät tietolähteet ovat Tilastokeskuksen laatimat yritys- ja toimipaikkarekisteri, yritysten rakennetilasto, tukku- ja vähittäiskaupan myyntitilastot, työvoimatutkimus sekä erilaiset indekset, mm. ansiotasoindeksi ja kuluttajahintaindeksi.

Lopullisia tilinpidon lukuja laadittaessa on käytettävissä kaksi keskeistä perustilastoa: yritysrekisteri ja rakennetilasto. Kummatkin tilastot ovat kattavia kokonaistilastoja, joiden aineisto perustuu yrityksille ja toimipaikoille lähetettäviin suoriin kyselyihin ja verohallinnon tietokantaan.

Yritysrekisterin etuina on sen toimipaikkapohjaisuus ja kattavuus, se kattaa lähes kaiken kaupallisen toiminnan maassamme. Tilinpidon kannalta yritysrekisterin tietosisältö on kuitenkin liian suppea. Kaupan rakennetilasto on yrityspohjainen tilasto. Tästä huolimatta rakennetilastosta on tullut kansantulolaskelmien ehdottomasti tärkein tietolähde, koska se tietosisällöltään ja käsitteiltään vastaa hyvin tilinpidon tarpeita. Yritys- ja toimipaikkarekisteriä käytetään kuitenkin peruskehikkona kaupan kansantulolaskelmissa tuotoksen ja palkkojen kokonaistason määrittämisessä. Rakennetilaston tietoja täydennetään puuttuvien yksiköiden osalta yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedoilla.

Kaupan rakennetilasto

Kaupan rakennetilaston vuositilasto on yrityspohjainen nk. kokonaisaineisto. Kaupan kohdejoukkoon kuuluu noin 47 000 yritystä. Kohdejoukon jokaiselle yksikölle tuotetaan tiedot. Tiedot saadaan joko suoraan yrityksiltä (lomakekysely) tai ne tuotetaan rekistereistä. Suoraan kyselyyn kuuluu vain 3 prosenttia (1400 yritystä) kaupan yrityksistä (tätä kutsutaan suoran kyselyn otokseksi). Tämän otoksen osuus tuotannon arvosta on 65 % ja henkilöstöstä 58 %. Kyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten tiedot tuotetaan hallinnollisista rekistereistä: Verohallinnon elinkeinoverotusrekisteristä (EVR) ja Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä (YTR).

Kaupan rakennetilastoissa hyödynnetään siis EVR -tietoa niille yrityksille, jotka eivät ole mukana lomakekyselyssä. EVR:stä otetaan lomakekyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten tuloslaskelma- ja tasetiedot sekä eräitä muita

tietoja. Koska rekisteristä tuotettujen yritysten tietojen määrä ei vastaa lomakekyselyn kattavuutta, joudutaan suuri osa tiedoista (puuttuvat muuttajat) arvioimaan matemaattisesti.

Tilastovuotta 2004 koskevilla kaupan rakennetilastoissa suora kysely lähetettiin kaikille yli 10 henkeä työllistäville kaupan alan yrityksille.

Rakennetilaston kohdejoukkoon valitaan kunakin vuonna vain ne yksiköt, jotka täyttävät riittävät kokoehdot ja ovat toimineet pääsääntöisesti yli 6 kuukautta. Kokoehdot tilastovuonna 2004 ovat: palkatun henkilöstön määrä + yrittäjien määrä > 0,5 tai liikevaihdon määrä > 9 187 €. Kokorajan alittavista pienistä yrityksistä saadaan tietoa rakennetilaston kansantuloa varten tuottamasta pudotettujen yritysten tiedostosta, joka tuotetaan yritysrekisterin liikevaihto- ja palkkatietoja sekä rakennetilaston kohdejoukkoon kuuluvien yritysten rakennetietoja hyväksikäyttäen.

Kaupan myyntitilastot

Tilastokeskuksen kaupan lyhyen aikavälin tilastointi perustuu EU:n lyhyen aikavälin tilastoasetukseen (N:o 1165/98).

Tilastokeskus on uudistanut kaupan laskentaa tilastovuoden 2000 alusta. Kaupan laskenta on perustunut siihen saakka pelkästään ns. muutosestimointiin. Vuoden 2000 alusta alkaen käytetään edelleen pohjana muutosestimointia, mutta sen lisäksi arvioidaan aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten vaikutus laskettaviin indekseihin. Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten vaikutusta indekseihin voidaan estimoida, jos laskettavalta tilastokaudelta on käytössä verohallinnolta saatava arvonlisäverotusaineisto. Koska ennakkotiedot voidaan laskea pelkästään Tilastokeskuksen suoraan yrityksiltä kysymistä tiedoista, ennakkotietojen laskenta perustuu vastaisuudessaakin pelkästään ns. muutosestimointiin, kun taas tarkennettujen tietojen laskennassa huomioidaan myös aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten vaikutukset laskettaviin indekseihin.

Ennakkotietojen aineisto kerätään suoraan yrityksiltä, koska verohallinnon arvonlisäverotusta koskeva maksuvalvonta- aineisto ei ole Tilastokeskuksen käytettävissä EU:n lyhyen aikavälin tilastoja koskevan asetuksen edellyttämässä aikataulussa. Suorakyselyyn on valittu kaupan alalta noin 630 yritystä, jotka ovat liikevaihdolla mitattuna toimialojensa suurimmat.

Verohallinnon arvonlisäveroaineiston, täydennettynä suorakyselyn tiedoilla, avulla lasketaan kaupan myynnille yksilöidympi taso. Veroaineiston käytöllä voidaan sekä parantaa tietojen luotettavuutta että tarkastella myynnin kehitystä yksilöidymmällä toimialaluokituksen tasolla.

Tilaston perusvuosi on uudistettu vuodeksi 2000 (2000=100). Lisäksi eri toimialojen hintaindeksien painorakenteet on päivitetty vuoden 2000 mukaiseksi. Toimialoittaiset indeksisarjat on laskettu vuoden 2000 alusta lähtien uudestaan. Toimialaluokituksessa on siirrytty käyttämään TOL2002-

luokitusta, joka ei kuitenkaan kaupan osalta eroa merkittävästi vanhasta luokituksesta. Vähittäiskaupan tilastoinnissa käytetään yhtenäisiä COICOP-luokituksen mukaisia hintaindeksejä. Verottajan aineistossa havaintoyksikkönä on yritys. Myös suuryritystiedustelussa perushavaintoyksikkönä on yritys, mutta suurimmat, useilla toimialoilla liiketoimintaa harjoittavat yritykset on jaettu toimialapuhautauden säilyttämiseksi toimialayksiköihin. Toimialaluokituksena käytetään asetuksen mukaista TOL2002-luokitusta, joka perustuu kaikille EU-maille yhteiseen NACE Rev. 1.1:een.

Kaupan myyntitilastojen merkitys kansantalouden vuositilinpidon laadinnassa korostuu varsinkin ennakkolukujen laskennassa. Suhdannetilastojen luonteen mukaisesti kauppatilasto on tutkijan käytettävissä aikaisemmin kuin kaksi muuta keskeistä tilastoa: yritys- ja toimipaikkarekisteri ja kaupan rakennetilastot. Kauppatilastot tarjoavat tietoa paitsi myynnin arvon kehityksestä myös myynnin hinnan ja määrän kehityksestä. Näin kauppatilastoja voidaan hyödyntää kiinteähintaisten lukujen laadinnassa.

3.13.3 *Laskentamenetelmät*

Kattavuuden varmistamiseksi kaupan toimialojen kokonaistaso määritellään yritysrekisterin perusteella. Rakennetilaston tietoja käytetään kuitenkin laskelmissa ensisijaisena lähteenä aina, kun se vain on mahdollista. Yksitoimipaikkaisten ja yksitoimialaisten yritysten tiedot otetaan sellaisenaan rakennetilastosta. Koska tiedetään, että rakennetilastoista puuttuvat tietyn kokorajan alittavat pienet yritykset ja voittoa tavoittelemattomien yhdistysten kaupalliset toimipaikat, lisätään ne yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Lisäksi lisätään monitoimialaisten yritysten kaupalliset toimipaikat. Lisättävien toimipaikkojen rakennetietona käytetään yksi- tai monitoimipaikkaisten kaupallisten yritysten tiedoista laskettuja tietoja (esimerkiksi tuotoksen prosenttiosuus liikevaihdosta).

Kuvatussa menetelmässä ongelmallisia ovat erityisesti päätoimialaltaan muuhun kuin kauppaan (esim. teollisuus) kuuluvien yritysten isot kaupalliset toimipaikat. Näiden rakenteen selvittäminen vaatii viime kädessä yrityskoh- taisia analyysejä. Laskentaa kehitetään tähän suuntaan tietopohjan ja resurs- sien sallimissa rajoissa.

Arvonlisäyksen jakaminen alatoimialoille oikeassa suhteessa on ongelmal- lista erityisesti toimialalla 50 (moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto). Ko. toimialalla merkittävä osa yrityksistä harjoittaa sekä kauppa- että huolto- ja korjaustoimintaa. Aitoa rakennetietoa näiden yritysten toimi- paikoista ei ole käytössä, vaan laskelmat joudutaan tekemään keskimääräisiä rakenteita hyväksikäyttäen. Vastaava ongelma on myös majoitus- ja ravit- semistoiminnassa, jossa yritykset usein harjoittavat sekä hotelli- että ravin- tolatoimintaa.

Kaupan kansantulolaskelmat tehdään kolminumerotasolla ja aggregoidaan kaksinumerotasolle.

Tuotos

Kaupan alalla perushintainen tuotos koostuu markkinatuotoksesta ja tuotoksesta omaan loppukäyttöön (tietokoneohjelmistot).

Markkinatuotoksesta valtaosa muodostuu ns. kaupan marginaalista eli kaupan välityspalkkiosta, kaupan maksaman (sisään)osto- ja kaupan saaman (ulos)myyntihinnan välisestä erotuksesta.

Kaupan toimialojen (501 Moottoriajoneuvojen kauppa, 51 Tukku kauppa ja agentuuritoiminta ja 521 Vähittäiskauppa) tuotoksen laskeminen aloitetaan liikevaihdosta. Rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmistusvarastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Tästä vähennetään tilikauden aikana suoritettujen kauppatavaroiden ostot korjattuna ostovarastojen muutoksella.

Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan fuusiovoitot sekä käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa ja fuusiovoittoa ei lasketa mukaan tuotokseen, koska ne eivät kuulu kansantalouden tilinpidon tulokäsitteeseen.

Korjaustoimialoilla (502 Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus sekä 527 Kotitalousesineiden huolto ja korjaus) laskentamenetelmä poikkeaa muista kaupan toimialoista. Korjaustoimialoilla tuotos vastaa suurin piirtein liikevaihtoa. Näillä toimialoilla ostot tilikauden aikana ja näitä vastaavat varastojen muutokset käsitellään osana välituotekäyttöä. Näin menetellään myös majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimialoilla.

Harmaa talous

Kaupan aloilla esiintyvistä piilotaloudesta on tehty useita tutkimuksia. Usein tutkimusten aineisto on perustunut joko kaupan alan yrityksille lähetettyyn suoraan kyselyyn tai verotarkastusaineistoon. Tilastokeskukselle harmaan talouden selvitystyötä on tehnyt Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy.

Asiantuntijoiden mukaan piilotaloudella ei ole suurta osuutta kaupan kokonaisympäristöstä. Pääsyyinä on kaupan ketjuuntuminen suurten keskusliikkeiden ympärille ja itsenäisten pienmyymälöiden pieni markkinaosuus. Kaupan Keskusliiton vuoden 1995 kyselytutkimuksen pohjalta todettiin, että piilotalouden osuus kaupassa on 1-5 prosenttia.

Salattujen tulojen osuus tuotoksesta on suuri määrättyillä kaupan (autokauppa, korjaamotoiminta, torikauppa jne.) ja majoitus- ja ravitsemistoiminnan aloilla (pienet keskiolutkuppilat). Näillä toimialoilla kassan ohimyynti on helppoa, sillä pääosa asiakkaista on yksityisiä henkilöitä.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus määrittää kansantalouden tilinpidon työllisyyden tason. Työvoimatutkimus ja sitä kautta kansantalouden tilinpidon työllisyys sisältävät ainakin osittain harmaan talouden työllisyyttä. Kattava työllisyyden taso nostaa näin osaltaan palkkatasoa yli toimipaikkarekisterin palkkatasoon. Palkkatasoa voidaan hahmottaa esimerkiksi kertomalla palkansaajien määrä arvioiduilla vuosiansioilla tai palkansaajien työtunnit

arvioidulla tuntipalkalla. Jos toimintaylijäämän taso pidetään vakiona, korotettu palkkojen taso nostaa osaltaan arvonlisäystä ja sitä kautta tuotosta.

Kaupan ja majoitus- ja ravitsemistoiminnan kansantaloudentilinpidon laskelmiin on lisätty harmaata taloutta 0,1-9 prosenttia.

Välituotekäyttö

Kaupan välituotekäyttö lasketaan rakennetilastojen avulla. Välituotekäyttöön lasketaan mukaan ulkopuoliset palvelut, leasing-vuokrat, muut vuokrat sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut. Huolto- ja korjaustoimialoilla (toimialat 502 ja 527) sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (toimialat 551-555) välituotekäytön laskeminen poikkeaa muista kaupan toimialoista. Näillä toimialoilla ostot koostuvat pääasiassa muista aineista ja tarvikkeista kuin kauppatavaroista, jolloin ne sisältyvät välituotekäyttöön eikä niitä käsitellä tuotoksen vähennyseränä. Ostovarastojen lisäys pienentää välituotekäyttöä.

Rakennetilaston tietojen avulla lasketusta välituotekäytöstä on vähennettävä rahoitusleasing, jota ei saa laskea mukaan kaupan välituotekäyttöön. Maksetuista rahoitusleasing-vuokrista saadaan tieto rahoitusleasingtilastosta vain päätoimialoittain. Välituotekäytöstä vähennettävät rahoitusleasing-vuokrat on jaettu kaupan alatoimialoille rakennetilaston leasingvuokrien suhteessa.

Toinen välituotekäytöstä vähennettävä erä on tietokoneohjelmistot, joiden hankintakustannuksista osa sisältyy rakennetilastossa erään atk-suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut. Laskelmissa 30 % erästä atk-suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut on vähennetty välituotekäytöstä. Osuus on arvioitu vertaamalla atk-investointien kokonaistasoa rakennetilaston kyselyistä saatuihin tietoihin. Lomakkeella yrityksiltä tiedustellaan taseen liitetietona investointeja atk-ohjelmistoihin.

Rakennetilastosta saadaan tiedot tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyvistä fuusiotappioista ja käyttöomaisuuden luovutustappioista. Myöskään näitä eriä ei lueta välituotekäyttöön.

Tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyy lisäksi joukko muita kulueriä, joita kansantalouden tilinpidossa ei käsitellä välituotekäyttönä. Tällaisia eriä ovat mm. osa luontoiseduista, osa omaisuuden vakuutusmaksuista, kiinteistöverot ja muut tuotantoverot. Luontoiseduista tehdään arvio vertaamalla yritysrekisterin ja rakennetilaston palkkatietoja. Toimialoittainen tieto muista tuotantoveroista saadaan keskitetyistä laskelmista. Omaisuuden vakuutusmaksuista ja kiinteistöveroista on käytössä tieto vain koko yrityssektorin tasolla. Karkea arvio kaupan osuudesta tehdään pääomakantatietojen avulla.

3.14 Majoitus- ja ravitsemistoiminta (H)

Tämän toimialan laskenta ja lähteet on selostettu kohdassa 3.13 Tukku- ja vähittäiskauppa, jossa on esitetty toimialojen G ja H laskenta.

3.14.1 Toimialan rajaus

Majoitus- ja ravitsemistoiminta jaetaan kahteen alatoimialaan. Toimiala 551 Majoitustoiminta sisältää maksua vastaan tapahtuvan majoitustilojen tarjoa-

misen asiakkaiden yöpymistä varten. Tämä luokka sisältää seuraavat kolminumerotason toimialat:

551 Hotellit

552 Leirintäalueet ja muu majoitustoiminta

Toimiala 553 Ravitsemistoiminta sisältää valmistettujen aterioiden, muiden ruoka-annosten ja juomien myynnin sekä ateriapalvelun. Se sisältää vastaavat kolminumerotason toimialat:

553 Ravintolat, kahvila-ravintolat ja ruokakioskit

554 Kahvi-, olut- ja drinkkibaarit

555 Henkilöstö- ja laitosruokalat, ateriapalvelu

3.14.2 *Keskeisimmät tietolähteet*

Majoitus- ja ravitsemisalalan kansantulolaskelmien tärkeimmät tietolähteet ovat Tilastokeskuksen laatimat yritys- ja toimipaikkarekisteri, rakennetilasto, työvoimatutkimus sekä erilaiset indeksit mm. ansiotasoindeksi ja kuluttajahintaindeksi.

3.14.3 *Laskentamenetelmät*

Lopullisia tilinpidon lukuja laadittaessa majoitus- ja ravitsemisalalla on käytävissä kaksi keskeistä perustilastoa: yritys- ja toimipaikkarekisteri sekä rakennetilasto. Kummatkin tilastot ovat kattavia kokonaistilastoja, joiden aineisto perustuu yrityksille ja toimipaikoille lähetettäviin suoriin kyselyihin ja verohallinnon tietokantaan.

Tuotos ja välituotekäyttö

Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa perushintainen tuotos koostuu markkinatuotoksesta ja tuotoksesta omaan loppukäyttöön (tietokoneohjelmistot).

Lähteet ja menetelmät ovat samat kuin kaupan toimialalla lukuun ottamatta majoitus- ja ravitsemistoiminnassa tuotoksen laskemista, joka aloitetaan liikevaihdosta. Rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmistevä-
rastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot.

Harmaan talouden arvo perustuu verohallinnon verotarkastustilastoon ja erityisselvitykseen. Tämä oli noin 1,7-3,4 prosenttia alan tuotoksesta vuonna 1996.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan välituotekäyttö (suhteellinen osuus tuotoksesta) lasketaan rakennetilastojen avulla. Siihen lasketaan mukaan kauppavaroiden ostot, varastojen muutos, ulkopuoliset palvelut, leasing-vuokrat (vähennetään kuitenkin pois rahoitusleasing), muut vuokrat (pois lukien maa- ja vesialueiden vuokrat) sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut.

3.15 *Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne (I)*

Liikenteen osuus bruttokansantuotteesta on kasvanut lähinnä tietoliikenteen voimakkaan kasvun ansiosta 90-luvun alun runsaasta 8 prosentista yli 9 pro-

senttiin. Liikenteen osuus koko kansantalouden investoinneista on vaihdellut vuosittain 10 prosentista 15 prosenttiin, kun taas työllisten osuus on pysynyt tasaisesti 8 prosentin tuntumassa.

Tämä luku keskittyy tarkastelemaan liikenteen markkinatuotosta. Kohdassa 3.15.4 kuvataan liikenteen markkinattomia tuottajia.

Tässä tarkastelun kohteena on kuljetustoiminnan ja siihen liittyvien palvelujen sekä tietoliikenteen markkinatuotos. Laskenta kattaa myös liikenteen yritysten hallintayhtiöt ja hallintatoimipaikat, atk-ohjelmistojen tuotannon omaan loppukäyttöön sekä ns. harmaan talouden.

Markkinahyödykkeitä tuottavaan kuljetustoimintaan kuuluvat maa-, vesi- ja ilmaliikenteen tavara- ja henkilökuljetukset. Kuljetuksiin liittyvistä markkinapalveluista tärkeimpiä ovat terminaali-, varastointi-, lastinkäsittely- ja pysäköintipalvelut sekä kuljetusten ja matkojen välitys. Tietoliikenteen markkinatuottajiin kuuluvat posti-, postitus- ja kuriiripalvelut sekä tele- ja ohjelmansiirtopalvelut.

Yksityinen autoliikenne ei ole markkinahyödykkeiden tuotantoa. Muiden toimialojen toimesta järjestetyt kuljetukset katsotaan kyseisten tuottajatoimialojen sivutuotannoksi. Liikenteen yritysten suorittama kaluston huolto ja korjaus käsitellään laskennassa palvelujen ostoina näitä tuottavilta omilta toimipaikoilta.

Julkisen toiminnan tarkasteluyksikköjä ovat liikennettä avustavia julkisia palveluja tuottavat talousyksiköt, mutta esimerkiksi kunnalliset satamat ja liikennelaitokset luetaan liikenteen markkinatuottajiin. Kuljetuksiin liittyvää muuta markkinatonta tuotosta tuottavia talousyksiköitä käsitellään julkisen toiminnan ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kuvausten yhteydessä kohdissa 3.18 ja 3.20.

Rata-, tie- ja vesiväylä- sekä televerkon rakentaminen ja kunnossapito kuuluvat rakennustoimintaan.

Liikenteen laskentakokonaisuus on esitetty tuotoksen, palkkojen ja työllisten laskentatietojen keruukehikon muodossa taulukossa.

Taulukko 17: Liikenteen laskentakokonaisuus toimialoittain

TUOTANTO, PALKAT JA TYÖLLISYYS 2004	Toimipaikat	Tuotos (milj. euroa)	Palkat (milj. euroa)	Työlliset yhteensä	Palkan- saajat	Yrittäjät
I. Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	28427	23282	4257	172050	149250	22800
IA. Kuljetus ja varastointi	26907	16192	3067	127570	105080	22490
60 Maaliikenne; putkijohtokuljetus	21970	6966	1629	84560	62930	21630
601 Rautatieliikenne	2	721	249	8630	8630	
602+603 Muu maaliikenne ja putkijohtokuljetus	21968	6245	1380	75930	54300	21630
6021 Linja-auto-, metro- ja raitioliikenne	651					
6022 Taksiliikenne	8899					
6024 Tieliikenteen tavarankuljetus	12417					
6030 Putkijohtokuljetus	1					
61 Vesiliikenne	519	1779	367	10660	10490	170
62 Ilmaliikenne	141	1835	226	5140	5120	20
63 Liikennettä palveleva toiminta	4277	5612	845	27210	26540	670

6301 Radanpito	1	431	5	100	100	
6302 Tienpito	3	1347	38	1400	1400	
6303 Ilmaliikennettä palveleva toiminta	130	315	114	3240	3240	
6309 Muu liikennettä palveleva toiminta	4143	3519	688	22470	21800	670
6310 Lastinkäsittely ja varastointi	547	744	241	7150	7060	90
6321 Maaliikennettä palveleva toiminta	361	430	66	2440	2310	130
6322 Vesiliikennettä palveleva toiminta	128	461	93	3440	3400	40
6330 Matkatoimistot	2078	1283	123	4430	4160	270
6340 Kuljetusvälitys	1029	601	166	5010	4870	140
IB. Posti- ja teleliikenne	1520	7090	1190	44480	44170	310
641 Posti- ja kuriiritoiminta	416	1403	525	23420	23130	290
642 Teleliikenne	1104	5687	665	21060	21040	20

3.15.1 Tietolähteet ja laskentaprosessi

Markkinatuotoksen, palkkojen ja työllisyyden laskennan peruskehikko muodostetaan vuosittain Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin (YTR) perusteella. Tilastoyksikkö on eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta toimipaikka ja taloustoimia ovat liikevaihto, maksetut palkat ja henkilöstön lukumäärä.

Koska yritys- ja toimipaikkarekisteri ei kata tuotantotilien laadinnan kannalta muuta relevanttia tietoa, joudutaan välituotekäytön, sosiaalikulujen ja kiinteän pääoman bruttomuodostuksen estimoinnissa turvautumaan Tilastokeskuksen yritysten rakennetilaston kulurakennetietoihin. Rakennetilaston tilastoyksikköjä ovat liikenteen toimialan yritykset, tarkastelun kohteena ovat näiden yritysten sekä liikennettä pääelinkeinona harjoittaneiden yrittäjätalouksien aineiden ja tarvikkeiden sekä palvelujen ostot, maksetut vuokrat, henkilösivukulut ja muut kulut sekä käyttöomaisuusmenojen lisäykset ja vähennykset.

Kun rekistereistä kerättävät tiedot on päivitetty, täydennetään ja tarkennetaan niiden tietopohjaa puuttuvilta osin muista lähteistä sekä erillisselvityksin. Tietopohjaa täydennetään liikenteen yritysten hallintayksiköillä sekä julkisella yrittäjätoiminnalla. Hallintayksiköistä tärkeimpiä ovat meriliikennettä harjoittavat varustamot ja niiden hallintatoimipaikat, eräät huolinta- ja lastausalan pääkonttorit sekä rautateiden ja postin yhtymäjohto. Liikenteen julkiseen yrittäjätoimintaan kuuluvat kunnalliset liikennelaitokset ja kuntien satamat sekä vesiliikenteen väylänhoitoa, yhteysalusliikennettä ja luotsausta harjoittavien valtion liikelaitosten toiminta.

Kun rekisterimuuttujien tasot on saatu täydennetyiksi, lasketaan vuosimuutokset. Täydentävänä ja tarkentavana aineistona yleisimmin käytetyimpiä ovat yksittäiset tilinpäätöstiedot, erilaiset liikenteen kustannusrakennetiedot, liikennesuoritetilastot, valtion ja kuntien taloustilastot sekä eri etujärjestöjen ja yritysten laatimat laskelmat ja tilastot.

Laskentaeriä on tarkennettu myös harmaan talouden osalta verohallinnon verontarkastuskertomuksiin perustuvien erityisselvitysten pohjalta. Harmaaseen talouteen kuuluvaksi verohallinto määrittelee yritysten salatut tulot, työntekijöille maksetut pimeät palkat ja omistajayrittäjien itselleen maksaman peitetyn osingonjaon. Näistä salatut tulot vähentävät toimialan todellista tuotosta ja sitä kautta arvonlisäyksen arvoa, kun taas pimeästi maksettujen palkkojen ja peitetyn osingonjaon puuttuminen vääristävät arvonlisäyksen komponentteja.

Liikenteen toimialojen harmaa talous huomioidaan lisäyksinä tuotoksen laskentaerissä. Arvioinnin seuranta-aineistona käytetään maksuvalvonta-aineiston (MAVA) mukaan toteutuneen verotuksen liikevaihtoa, jolle laskeaan verohallinnon verotarkastustilaston mukaan tehtyjen tulonlisäysten perusteella uusi verotusarvo.

Harmaata taloutta on verotarkastuksissa paljastunut ennen kaikkea kuorma-auto ja taksiliikenteessä, joissa omistajayrittäjien määrä on suuri ja tilapäisen työvoiman käyttö yleistä. Noin 90 prosenttia kuorma –autoyrityksistä ja lähes kaikki taksirytykset ovat ammatinharjoittajan omistamia pienyrityksiä, jotka työllistävät alle 5 työntekijää. Koska kuorma-auto- ja taksirytyksiin kohdentuvia verotarkastuksia ei tehdä joka vuosi ja niiden tulokset saattavat olla epätarkkoja, pyritään harmaan tuotoksen kehitystä arvioimaan tarvittaessa verotarkastusten lisäksi myös ajoneuvokannalla korotettujen ajoneuvo-kohtaisten katetuottolaskelmien ja oletetun piilotyöllisyyden perusteella. Yritysvaltaisilla liikenteen toimialoilla on harmaata taloutta esiintynyt vain poikkeustapauksina. Laskennallisten verotusarvojen perusteella arvioituna harmaata taloutta on tavarankuljetusten osalta noin 4 prosenttia ja henkilökuljetusten osalta runsaat 2 prosenttia niiden tuotoksesta.

3.15.2 Tuotoksen laskentaerät

Markkinatuotoksen vuosimuutosten laskennan välineitä ovat yritysrekisterin toimipaikkakohtaiset liikevaihtotiedot ja laskentaerät, joiden tasot ja sisältö määräytyvät yritysten tilinpäätöksistä tai muista lähteistä saatujen toimialalle tyypillisten tuottojen jakaumatietojen perusteella. Omana laskentaeränä lasketaan lisäksi kiinteän pääoman bruttomuodostukseen aktivoitu osuus omaan loppukäyttöön tuotetuista atk-ohjelmista.

Taulukko 18: Liikenteen tuotos laskentaerittäin vuonna 2004, miljoonaa euroa.

Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	
Tuotos perushintaan	21296
Tuotos omaan loppukäyttöön	12
Markkinatuotos	21284
Maaliikenteen tavarankuljetus	5023
Maaliikenteen henkilökuljetus	1877
Vesiliikenteen tavarankuljetus	1172
Vesiliikenteen henkilökuljetus	596
Lentoliikenteen tavarankuljetus	146
Lentoliikenteen henkilökuljetus	1193
Tilauslentoliikenne	253
Lentoliikenteen muu toiminta	194
Lastinkäsittely ja varastointi	747
Maaliikennettä avustava toiminta	489
Vesiliikennettä avustava toiminta	263
Ilmaliikennettä avustava toiminta	360
Matkatoimistot	1283
Muu kuljetusvälitys	601
Kirje- ja pakettiliikenne	935
Postinliikenteen muut tuotot	126

Lehtiliikenne	270,0
Muu jakelu- ja kuriiritoiminta	73
Paikallispuhelintoiminta	674
Kaukopuhelintoiminta	40
Kansainvälinen puhelintoiminta	50
Matkaviestintä	2380
Datasiirto	724
Ohjelmansiirto	141
Lisäarvopalvelut ja muu teleliikenne	1674,1

Kuljetustoiminta jakautuu henkilö- ja tavarakuljetuksiin sekä muuhun tuotantoon. Kuljetustoiminnan laskentaerät sisältävät omalla ja vieraalla kalustolla suoritettujen kuljetusten lisäksi myös valtion ja kuntien tavara- ja henkilökuljetuksiin liittyvät liikennepalvelujen tukiotot sekä muita liikenteen harjoittamiseen liittyviä lisäarvopalveluja, jotka voidaan käsittää kyseisen kuljetuslajin toimipaikoilla tapahtuvaksi toiminnaksi, kuten myynti matkustajille laiva- ja lentoliikenteessä, omasta toimesta järjestetyt asema- ja terminaalipalvelut, matkatavaran säilytys ja kuljetus yms.

Liikennettä palvelevan toiminnan laskentaerät sisältävät sekä tavara- että henkilöliikenteeseen kohdistuvaa palvelutoimintaa. Luonteeltaan tavaraliikennettä palvelevaa toimintaa ovat lastinkäsittely ja varastointi, maaliikennettä avustavan toiminnan tieliikenteen terminaalit sekä kuljetusvälityksen huolinta ja rahtaus. Pääasiassa henkilöliikennettä palvelevaa toimintaa ovat maaliikennettä avustavan toiminnan linja-autoasemat ja maksullinen pysäköinti, lentokenttien toiminta ja matkatoimistot. Sekä henkilö- että tavaraliikennettä avustavaa toimintaa sisältyy muihin maaliikenteen palveluihin (hinnauspalvelut, maaliikenteen hallintatoimipaikat yms.), vesiliikennettä avustavaan toimintaan sekä muuhun kuljetusvälitystoimintaan (huolinta, taksi- ja kuorma-autokuljetusten välitys yms.).

Posti- ja teleliikenne yhdessä muodostavat tietoliikenteen. Postipalvelut sisältävät varsinaisen kirje- ja pakettiliikenteen lisäksi postin jakelun yhteydessä suoritettavaa muuta jakelutoimintaa ja tavarankuljetusta sekä toimipaikkapalvelua, joista tärkeimpiä on pankki- ja vakuutuspalvelujen välitys. Muun kuin postin jakelun yhteydessä suoritettu jakelutoiminta jakautuu jokseenkin tasaisesti lehtijakelun, suoramainonnan sekä pientavaran kuljetusten kesken.

Verkkovälitteiselle sähköiselle tiedonvälitykselle ovat luonteenomaisia verkoston digitalisoimisen myötä tapahtunut tiedonvälityksen nopeuden kasvu ja uudet palvelumuodot, joiden osuus tuotannosta on muutamassa vuodessa ylittänyt perinteisen kiinteäverkkovälitteisen puhelinliikenteen tuotannon arvon. Jotta laskenta saataisiin paremmin vastaamaan palvelurakenteen muutosten seuranta, on teleliikenteen laskentaerissä otettu huomioon perinteisten kiinteäverkkopalvelujen lisäksi myös matka- ja dataverkkotoiminta sekä lisäarvopalveluihin sisältyvät uudet palvelumuodot.

3.15.2.1 Maaliikenne

Maaliikenne muodostuu laskentatoimialoista rautatieliikenne, linja-autoliikenne (ml. metro- ja raitiotieliikenne), taksiliikenne, tieliikenteen tavarankuljetukset sekä maakaasun putkijohtokuljetus. Teiden, metro- ja rai-

tiotieväylien sekä putkijohtoverkon ja ajoneuvojen rakentaminen, korjaus ja kunnossapito luokitellaan omille toimialoilleen kuuluviksi.

Noin 80 prosenttia rahdin maaliikennekuljetuksista (tonneissa mitattuna) tapahtuu maanteitse ja loput rautateitse. Suoriteosuuksina mitattuina on rautatiekuljetusten osuus sekä tavara- että henkilöliikenteessä noin neljännes. Rautatietavaraliikenteen korkea suoriteosuus tavaraliikenteessä johtuu siitä, että rautatiet on perusteellisuustoimialojen (metsä-, metalli- ja kemianteollisuus) pääkuljetusmuoto, jolle tunnusomaisia ovat korkea kuormausaste ja pitkät kuljetusvälimatkat. Koko henkilöliikenteestä rautateiden henkilökuljetusten osuus on noin viisi prosenttia.

Rautatieliikenteeseen kuuluu VR Osakeyhtiön henkilö - ja tavarankuljetusten lisäksi kaksi yksityisessä käytössä olevan rautatielinjaa, joista vain puunjalostusteollisuuden omistuksessa olevalla Karhula – Sunila - rataosuudella harjoitetaan säännöllistä tavaraliikennettä.

Rautatieliikenteen markkinatuotos lasketaan pääosin VR Osakeyhtiön tilinpäätösten mukaisten liiketoiminnan bruttotuottojen perusteella. Tuotoksen laskentaeriä ovat henkilöliikenne, tavaraliikenne sekä muu rautatieliikennettä palveleva toiminta. Ne sisältävät omalla ja vieraalla kalustolla suoritettujen tavara- ja henkilökuljetusten lisäksi myös valtion maksamat tavara- ja henkilökuljetuksiin liittyvät liikennetuet sekä muita liikenteen harjoittamiseen liittyviä palveluja, jotka voidaan ymmärtää rautatieliikenteeseen kuuluviksi. Laskentaerien tasot sisältävät myös yksityisten rataosuuksien toiminnan. VR-yhtymän toiminta kuuluu maaliikennettä avustavaan toimintaan.

Linja-autoliikenteen tuotoksen laskentaerät kattavat yksityisten linja-autojen henkilö- ja tavarankuljetukset linja- ja tilausliikenteessä sekä kunnallisten liikennelaitosten bussi-, metro- ja raitiotieliikenteen. Laskelmat laaditaan erikseen yksityisestä linja-autoliikenteestä ja kunnallisista liikennelaitoksista. Tuotos sisältää myyntituotot matkustajien kuljettamisesta linja-, sopimus- ja tilausliikenteessä, myyntituotot postin ja rahdin kuljetuksesta sekä eräät muut liikennöimistä sivuavat tuotot, kuten kaluston ja liiketilan vuokraus, myynti matkustajille linja-autoissa sekä paikallis- ja maaseutuliikenteen harjoittamisesta saadut korvaukset. Mukaan lasketaan myös operoinnin hallinto. Tilausbussiliikenteeseen kuuluvat pelkästään tilausliikennettä harjoittavien toimipaikkojen lisäksi myös linja-liikennettä harjoittavien yritysten tilausajot.

Yksityisen linja-autoliikenteen tiedot saadaan Linja-autoliiton laatimista vuositilastoista sekä Tilastokeskuksen linja-autoliikenteen rakennetilastoista. Kunnallisten liikennelaitosten tiedot saadaan Helsingin, Tampereen ja Turun liikennelaitosten toimintakertomuksista sekä tarvittaessa erillistiedusteluilla.

Taksiliikenne kattaa henkilöiden ja tavaroiden kuljetuksen ammattimaisessa henkilöautoliikenteessä. Taksiliikenteeseen on rekisteröity noin 9000 ajoneuvoa, joista noin 3000 toimii asutustaaajamissa ja loput maaseudulla. Taksiasemien toiminta luetaan maaliikennettä avustavaan toimintaan ja taksivälitys kuljetusvälitystoimintaan.

Tieliikenteen tavarankuljetuksiin luetaan linja- ja tilausliikenteen rahtikuljetukset ammattimaiseen liikenteeseen rekisteröidyllä kuorma- ja pakettiautoilla. Yritysten omalla kalustolla suorittamat kuljetukset sisältyvät kyseisten yritysten omaan toimialaan.

Vuonna 2004 ammattimaiseen liikenteeseen oli rekisteröityinä noin 33000 kuorma- ja noin 3300 pakettiautoa. Ammattimaisen liikenteen kuorma-autokaluston määrä on ollut pitkään noin puolet koko kuorma-autokannasta, mutta kaluston kuljetuskapasiteetti on kasvanut ajoneuvoyhdistelmien kokonaispainon kasvun myötä yritysten omia kuljetuksia palvelevaa kalustoa huomattavasti nopeammin.

Sekä taksi- että kuorma-autoliikenteessä tyypillinen yrittäjä harjoittaa elinkeinoa toiminimellä tai ammatinharjoittajana ja työllistää itsensä lisäksi korkeintaan viisi palkansaajaa. Yritysrekisterin tiedot kattavat vain osan ammatinharjoittajista työvoimatutkimuksen yrittäjien lukumäärän perusteella arvioiden. Tämä johtunee siitä, että yrittäjien osalta yritysrekisteri jää alipeittoiseksi, kun kyseessä on ammatinharjoittaja, jolla ei ole palkattua henkilökuntaa tai jonka liikevaihto jää alle rekisterikriteerin. Tämä ongelma on ratkaistu siten, että sekä taksi- että kuorma-autoyritysten osalta yritysrekisterin mukaiset tiedot hyväksytään tasoinen sellaisenaan, mutta ammatinharjoittajien osalta laskenta suoritetaan elinkeinoverotukseen ilmoitettujen tietojen perusteella. Tällöin laskelmiin pyritään arvioimaan mukaan myös kuljetuksiin liittyvän harmaan talouden osuus. Oletuksella, että puuttuva yrittäjätoiminta noudattaa yritysrekisterin ammatinharjoittajien toiminnan kehitystä, lasketaan ammatinharjoittajien tiedot uudelleen korottamalla ammatinharjoittajien yritysrekisterin mukaiset tiedot elinkeinoverorekisterin ja yritysrekisterin ammatinharjoittajien lukumäärän suhteella.

Taksikuljetusten tuotoksen vuosimuutos määräytyy yritysrekisterin taksiliikenteen liikevaihdon kehityksen perusteella. Tasossa on mukana taksiliikenteelle arvioitu osuus harmaan taloudesta harjoittamisesta saaduista tuotoista.

Kuorma-autoliikenteen tavarankuljetusten tuotoksen tasoa viedään eteenpäin yritysrekisterin kuorma-autoyritysten ja ammatinharjoittajien lukumäärillä korjattujen liikevaihto-osuuksien muutoksilla.

Suomessa putkijohtokuljetus tuotantoprosessista irrallisena jakelutoimialana käsittää vain maakaasun siirron rajalta loppukäyttäjille. Maakaasuliiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden on vuodesta 2003 alkaen lakisääteisesti eriytettävä maakaasun myynti ja siirto sekä muu liiketoiminta kirjanpidollisesti toisistaan. Putkijohtokuljetusten osuus maakaasuliiketoiminnasta lasketaan siirtoliiketoiminnan tietojen perusteella. Putkijohtokuljetuksen tuotos lasketaan jakelumarginaalin suuruusena vähentämällä maakaasun siirtotoiminnan tuotoista siirtotoiminnan aineostot. Maakaasun jakeluyhtiöiden muu toiminta sekä muiden aineiden (nestemäisten öljytuotteiden, kaupunkikaasun yms.) valmistus ja jakelu kuuluvat niiden omille toimialoille.

3.15.2.2 Vesiliikenne

Suomen kansantalouden tilinpidossa vesiliikenteen toimipaikkoja ovat kaikki suomalaisten talousyksikköjen Suomeen ja ulkomaille rekisteröimät kauppalaivaston alukset tai ulkomailta aikarahtaamat alukset, siis liikenteen toimialaluokituksen ammattimaisuusperiaatteesta poiketen myös yritysten omia kuljetuksia hoitavat alukset, joista merkittävimpiä ovat Fortum Oy:n

säiliöalukset. Puun uittoon luetaan uittotoimintaa itsenäisesti harjoittavat toimipaikat. Metsäteollisuuden yritysten uittotoimipaikat luetaan niiden omaan kuljetustoimintaan. Ulkomaille rekisteröidyn tai ulkomailta aikarahdatun aluksen toiminta katsotaan Suomen tuotantoon kuuluvaksi, mikäli alus on rahdattu joko tilapäisesti tai pysyvästi suomalaisen talousyksikön käyttöön.

Suomalainen kauppalaivasto käsittää suomalaisten varustamojen joko täysin tai osittain omistamat sekä Suomeen että ulkomaille rekisteröidyt alukset. Näistä Suomen alusrekisteriin ilmoitettujen alusten määrä oli vuoden 2004 lopussa 640 alusta. Ulkomaille rekisteröityjä suomalaisten varustamojen omistamien aluksien määrä oli 51 alusta ja suomalaisten varustamojen käytössä oli 97 ulkomailta aikarahdattua alusta.

Kauppalaivastoon ei sisällytetä losseja, väylä- ja pelastusaluksia eikä jäänmurtaajia. Näistä kuitenkin sisämaan lossien ja saaristoliikenteen yhteysalusten toiminta lasketaan vesiliikenteeseen kuuluvaksi. Muilta osin näiden alusten toimintaa sisältyy osana luotsaus- ja väyläpalveluita vesiliikennettä palvelemaan yrittäjätoimintaan.

Vesiliikenteen tuotokseen lasketaan varsinaisten tavara- ja henkilökuljetustuottojen lisäksi kaikki suomalaisilla aluksilla ansaitut tuotot, kuten myynti matkustajille ja muut matkustajapalvelutuotot sekä ajoneuvojen kuljetus aluksilla. Lisäksi kotimaan tuotannoksi katsotaan suomalaisen talousyksikön ulkomailta aikarahtaamien alusten toiminta.

Ulkomaan meriliikenteen tuotos lasketaan henkilö- ja tavaraliikenteelle erikseen Tilastokeskuksen bruttorahtitilaston tuottojen perusteella. Tavarankuljetusten tuotos muodostetaan linja-, matka- ja aikarahtiliikenteen tuottojen perusteella. Rahtituotot ulkomailta aikarahdatuista aluksista lasketaan bruttoarvoisina ja niistä maksetut korvaukset ovat välituotekäyttöä: palvelujen ostoa ulkomailta.

Henkilöliikenteen tuotos käsittää lippu- ja risteilymatkamyyntin matkustajatuottojen lisäksi myös alusten ravintoloiden ja myymälöiden myynnin. Myymälöiden tuotos on kaupan tuotoksen käsitteen mukaisesti kaupan marginaalin suuruinen eli myyntituotoista vähennetään ostettujen kauppatavaroitten arvo. Tietolähde on vesiliikenteen rakennetilasto.

Rannikko- ja sisävesiliikenteen tuotoksen laskentaeriä ovat säiliöalusliikenne, puun uitto ja muu tavaraliikenne sekä kotimaan matkustajaliikenne. Lähinnä rannikkokuljetuksina tapahtuva Fortum Oyj:n jalostamojen välinen jakeluliikenne sisältyy ulkomaan meriliikenteen säiliöalusliikenteeseen. Puun uitto kattaa Metsähallituksen ja paikallisten uittoyhdistysten uittokuljetukset. Koska puun uiton tuotosta ei voi mitata markkinoille myytävien palvelujen perusteella, lasketaan sen tuotos kertomalla raakapuun uiton kuljetussuorite (1000 m³) (tonnikilometreissä mitattuna) kuljetuskustannuksilla (€/m³). Muilta osin laskenta suoritetaan rakennetilastosta elinkeinoverotilastoista saatavan tiedon perusteella.

3.15.2.3 Ilmaliikenne

Ilmaliikenne kattaa liikennelentoyhtiöiden reitti- ja tilauslentokuljetukset sekä ammattimaisesti harjoitetun ansiolentotoiminnan. Ilmaliikenteen tuotokseen lasketaan kuljetusten lisäksi myös lentokoneiden vuokraus ja muita omasta toimesta tuotettuja tukipalveluja. Myynti matkustajille koneissa sekä tavaroiden ja palvelujen myynti muille lentoyhtiöille luetaan Catering-toimintaan, lentokoneiden korjaus- ja huolto teollisuuteen kuuluvaksi. Liikennelentotoiminnan taso määritetään ensin Finnair-konsernin lentotoiminnasta saatavien tietojen pohjalta ja korotetaan sitten yritysrekisterin liikevaihtotietojen suhteella käsittämään myös pienkoneiden tilaus- ja ansiolentotoiminnan.

3.15.2.4 Liikennettä palveleva toiminta; matkatoimistot

Liikennettä palveleva toiminta muodostuu laskentakokonaisuuksista lastinkäsittely ja varastointi, muu maaliikennettä palveleva toiminta, vesiliikennettä palveleva toiminta, ilmaliikennettä palveleva toiminta, matkatoimistot ja muu matkailua palveleva toiminta sekä muu kuljetusvälitys.

Lastinkäsittely ja varastointi kattaa ahtauksen ja muun lastinkäsittelyn sekä ammattimaisesti harjoitetun varastointitoiminnan. Yritysten omasta toimesta suoritettu lastinkäsittely ja niiden omat varastot lasketaan sitä vastoin osaksi niiden varsinaista liiketoimintaa.

Maaliikennettä palvelevaan toimintaan kuuluvat itsenäisten toimipaikkojen tarjoamat maaliikennettä palvelevat toiminnot, kuten hallinto-, kuljetusvälitys-, terminaali-, hinaus- ja pysäköintipalvelut. Terminaalipalveluista linja-autoasemien toimintaan luetaan vain linja-autoliikenteen matkojen ja rahtikuljetusten välitys sekä muu linja-autoliikennettä välittömästi palveleva toiminta. Linja-autoasemilla tapahtuva ravintola- ja kioskimyynti luetaan vähittäiskauppaan ja ravitsemistoimintaan. Rautateiden, huollinnan sekä kuorma-autoliikennöitsijöiden oman toiminnan yhteydessä harjoittama kuljetusvälitys ja terminaalitoiminta lasketaan niiden päätoimialoille kuuluviksi. Julkinen pysäköintitoiminta lasketaan muihin markkinatomiin tuottajiin ja yritysten omaa toimintaa palveleva maksullinen pysäköinti osaksi niiden varsinaista toimintaa.

Vesiliikennettä palvelevaan toimintaan luetaan navigointia palveleva toiminta, alusten pelastuspalvelut, satamat ja jäänmurtaajat sekä muut vesiliikenteen palvelut. Näistä markkinatuottajiin luetaan kunnalliset satamat sekä yritysrekisterin tietojen perusteella määritelty osa muusta vesiliikennettä palvelevasta toiminnasta. Satama-alueiden ja satamarakennusten valmistus, korjaus ja kunnossapito luetaan rakennustoimintaan ja teollisuussatamien toiminta käsitellään osana niiden varsinaista liiketoimintaa. Muilta osin toimialan tuotanto on muuta markkinatonta tuotosta.

Ilmaliikennettä palveleva toiminta muodostuu Ilmailulaitoksen lentokenttien ja -asemien sekä lennonvarmistusjärjestelmän ilmaliikenteelle tarjoamista palveluista ja muusta lentoliikennettä palvelevasta toiminnasta. Toiminta kattaa myös ilmailun yleishallinnon. Lentokenttien ja rakennusten valmistus, korjaus ja kunnossapito luetaan rakennustoimintaan ja lentoasemilla tapahtuva ravintola- ja kioskimyynti vähittäiskauppaan ja ravitsemistoimintaan.

Matkatoimistojen ja muun matkailua palvelevan toiminnan laskentakokonaisuus kattaa matkatoimistojen oman paketti-, seura- ja ryhmämatkojen tuotannon, valmismatkojen ja matkalippujen välitystoiminnan sekä muut matkailuun liittyvät tilaus- ja välityspalvelut kuten majoitusta palvelevan välitystoiminnan.

Muuhun kuljetusvälitykseen luetaan huolinta ja rahtaus sekä taksien ja kuorma-autojen tilauskeskukset.

Liikennettä palvelevan toiminnan tuotos lasketaan nettoperiaatteella siten, että ne rakenteeltaan ja sisällöltään vastaisivat mahdollisimman tarkoin kulloinkin tuotettua palvelua (lastaus- ja satamapalvelut, varastointi- ja terminaali- ja matkojen ja kuljetusten välitys yms.). Bruttomyynnistä on vähennetty myynnin oikaisu- ja välityspalvelujen (rahti-, kuljetus- ja majoituspalvelut yms.) ja kauppatavaroiden ostot. Tästä poikkeuksena ovat matkatoimistot, joissa valmismatkojen omaan tuotantoon tarvittavat kuljetus-, majoitus- ja opaspalvelujen ostot sisältyvät täysimääräisinä tuotokseen, välitetyt valmismatkat ja matkalippujen välitys sitä vastoin vain välityspalkkioiden suuruisena.

3.15.2.5 *Posti- ja kuriiritoiminta*

Toimiala kattaa postin palvelut sekä muiden kuin kansallisen postilaitoksen toimesta suoritettujen postitus-, jakelu- ja kuriiripalvelut. Posti- ja kuriiritoiminnan laskentaeriä ovat kirje- ja pakettiliikenne, lehtiliikenne, muut postipalvelut sekä muut jakelu- ja kuriiritoiminnan palvelut.

Posti- ja kuriiritoiminnan kirje- ja pakettiliikenteen ja lehtiliikenteen tuotos sisältää sekä Suomen Postin että muiden yhtiöiden jakelutoiminnan. Muun postiliikenteen tuotos muodostuu lähinnä postin toimipaikkapalveluista ja muun jakelu- ja kuriiritoiminnan tuotos muiden yritysten lähinnä suoramarkkinoinnista ja tavaroiden pienjakelusta saamista tuotoista.

3.15.2.6 *Teleliikenne*

Suomen telemarkkinoille oli luonteenomaista ennen vuotta 1995, että perus- ja matkaverkkopalveluja tarjoavan suuren valtiollisen teleyhtiön rinnalla maassa toimi lukuisia alueellisia puhelinyhtiöitä, jotka saivat toimiluvanvaraisesti harjoittaa vain paikallisverkkotoimintaa. Telemarkkinoiden vapautumisen myötä saivat paikalliset puhelinlaitokset oikeuden myös kaukopuhelujen välittämiseen. Tätä varten ryhtyivät yksityiset alueyhtiöt perustamaan nykyisen Sonera-verkon rinnalle omaa Finnet-verkkoa, jonka kautta palveluoperaattoreina toimivien alueellisten puhelinyhtiöiden paikallisverkko on yhdistetty valtakunnalliseksi kaukoverkoksi. Vuonna 2000 irtautui Finnet-ryhmästä joukko alueellisia toimijoita, joiden perustama Elisa Group ryhtyi harjoittamaan kolmantena verkko-operaattorina valtakunnallista verkkotoimintaa Suomessa. Kilpailun vapautumisen seurauksena tuli markkinoille myös joukko uusia, lähinnä gsm-puheluiden välittämisen keskittyviä itsenäisiä teleoperaattoreita. Näistä ruotsalaisen Telia-konsernin omistama Telia Oy sulautui vuonna 2002 Soneran yhdistyttyä Telia-konserniin osaksi konserniyhtiö TeliaSoneran Suomen toimintaa.

Telemarkkinoiden vapautuminen ja sitä seurannut siirtoverkon voimakas laajeneminen loivat uuden kilpailutilanteen, jossa toimijoina ovat uudet

verkko-operaattorit (perus- ja johtoverkkopalvelut) sekä näiltä verkkopalveluja ostavat palveluoperaattorit ja telepalvelujen jälleenmyyjät, joista viimeksi mainitut saattavat toimia myös muiden toimialojen palvelujen tuottajina. Kilpailun ulottuminen kaikki teleliikennepalvelut kattavaksi yhdistettynä tietotekniikan kehitykseen nosti teleliikenteen vuodesta 1995 lähtien yhdeksi Suomen kansantalouden voimakkaimmin kasvavista toimialoista.

Jotta laskenta saataisiin erityisesti volyymin mittaamisen osalta vastaamaan uutta tilannetta, määritettiin teleliikenteen laskentaerät uudelleen siten, että ne kattavat perinteisten kiinteän verkon paikallis-, kauko- ja ulkomaanpuhelujen lisäksi matka- ja dataverkkotoiminnan sekä televerkkojen käytön lisäarvopalveluihin sisältyvät teleliikenteen uudet palvelumuodot. Paikallis-, kauko- ja kansainvälisen puhelintoiminnan sekä matkaviestinnän ja datasiirron osalta laskentaerien tasot ja sisältö määritettiin vastaamaan uutta markkinatilannetta liikenne- ja viestintäministeriön televiestintätilaston teleyritysten liikevaihdon tuoteryhmittäisen jakauman mukaisesti. Ohjelmansiirtopalvelujen taso ja vuosimuutos määräytyvät yritysrekisterin vastaavan toimialan toimipaikkaliikevaihdon perusteella.

Teleliikenteen lisäarvopalveluihin luetaan mm. internet-palvelut, teleoperaattoreiden väliset verkkopalvelujen ostot, teleyritysten toimesta harjoitettu laitteiden asennus ja korjaus sekä myynti ja vuokraus asiakaskäyttöön. Lisäarvopalvelujen laskentaerän suuruus määräytyy teleliikenteen muun toiminnan liikevaihdon perusteella vähentämällä siitä teleoperaattoreiden väliset verkkopalvelut ja myyntiin tarkoitettujen kauppatavaroiden ostot. Koska laskentaeraan sisältyy valtaosa teleliikenteen uusista palvelumuodoista, on sen kasvu matkapuhelintoiminnan ohella ollut muuta toimintaa nopeampaa.

3.15.3 Väliuotekäytön laskentaerät

Liikenteen alatoimialoittainen väliuotekäyttö lasketaan yritysten rakennetilaston kulurakenteen perusteella. Koska rakennetilaston tilastoyksikkö on yritys eikä toimipaikka, muutetaan yritysten tuotantoa vastaava väliuotekäyttö vastamaan toimipaikkatuotannon väliuotekäytön tasoa näille lasketujen tuotosten suhteessa.

Taulukko 19: Liikenteen väliuotekäytön laskentaerät päätoimialoittain 2004, miljoonaa euroa.

Laskentaerät	I. Kuljetus, varastointi	60 Maa- liikenne	61 Vesi- liikenne	62 Ilma- liikenne	63 Liikennettä palveleva toiminta	641 Posti- liikenne	642 Tele- liikenne
Käyttöaineet ja -tarvikkeet	2028	1165	246	352	265	15	539
Vuokrat	687	92	277	143	175	46	266

Laskentaerät	I. Kulje- tus, va- rastointi	60 Maa- liikenne	61 Vesi- liikenne	62 Ilma- liikenne	63 Liiken- nettä pal- veleva toiminta	641 Posti- liikenne	642 Tele- liikenne
Vieraat palvelut	2348	661	298	358	1031	146	820
Muut toiminta- kulut	850	288	70	179	313	131	360
Välituotekäyttö ostajahintaan	5913	2206	891	1032	1784	338	1985

Käyttöaineiden ja tarvikkeiden välituotekäytön estimaattina käytetään yritysten rakennetilaston mukaisia ostoja tilikauden aikana +/- varaston muutos. Ostot sellaisenaan sisältävät kaikki verotukseen ilmoitetut tavaraostot, myös vaihto-omaisuutta ja käyttöomaisuuteen liittyvää ei-aktivoitujen tavaroiden hankintaa. Koska liikenteen käyttöaineisiin ja -tarvikkeisiin kuuluviksi lasketaan kuitenkin vain käyttöenergia (poltto- ja voiteluaineet, sähköenergia) sekä varaosat ja muut liikenteen hoidon aineet ja tarvikkeet (renkaat, pienvarusteet yms.), korjataan ostojen tasoa vähentämällä niistä kauppatavaroiden ostot sekä muut kuin käyttötarvikehankinnat.

Vuokrien laskentaerä kattaa koneiden ja laitteiden sekä kiinteistöjen ja toimitilojen vuokrat mukaan lukien käyttöleasingmaksut. Laskentaerä määritetään rakennetilaston leasing- ja muiden vuokratulujen pohjalta vähentämällä niistä rahoitusleasingin osuus kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kuuluvana oikaisueränä.

Vieraiden palvelujen laskentaerä koostuu pääosin koneiden ja laitteiden korjauksesta ja huollosta, korvauksista ja palkkiosta alihankkijoille ja kuljetusten välittäjille sekä kiinteistö-, tietojenkäsittely- ja tietoliikennepalveluista. Laskentaerän muutos estimoidaan vähentämällä rakennetilaston ulkopuolisten palvelujen ostoista liikenteen toimipaikkojen keskinäiset transaktiot (rahdit, verkkopalvelut yms.) ja lisäämällä niihin yritysten omasta toimesta suoritettu kaluston korjaus ja huolto.

Muiden toimintakulujen laskentaerä koostuu rakennetilaston muihin kuluihin sisätyviksi oletetuista muista liikenteen hoitoon liittyvistä menoista, kuten vakuutukset, liikenteenhoito- ja liikennelupamaksut, katsastukset sekä eri liikennemuodoille tyypilliset hallinto- ja muut liikekulut. Vakuutusten ja liikennöimiseen liittyvien maksujen osalta laskenta suoritetaan maksukertymien perusteella. Liikennöimismaksuista vähennetään liikenteen hoitoon liittyvät verot arvonlisäyksen tuotantoveroihin kuuluvina. Hallintokulujen ja muiden liikekulujen osuus rakennetilaston muista toimintakuluista lasketaan eri toimialoille tyypillisiksi arvioituina osuuksina liikevaihdosta.

3.15.4 Markkinattomat tuottajat

3.15.4.1 Valtionhallinto

Valtiolla esiintyy tuotantoa liikenteen alatoimialoilla radanpito (6301), tienpito (6302) ja muu liikennettä palveleva toiminta (6309).

Laskentamenetelmät ovat samat kuin muilla valtion toimialoilla. Valtion tuotantoa ja laskelmien tietolähteitä kuvataan kohdassa 3.18.1. ja tienpidon osalta kohdassa 3.12.2.3.

3.15.4.2 *Paikallishallinto, toimiala tienpito (6302)*

Kuntayhteisöjen tuotantoa ylipäänsä ja niiden tietolähteitä kuvataan kohdassa 3.18.2. Tässä kuvataan tienpito-toimialan erityispiirteitä.

Kuntayhteisöjen tehtäväksi nähdään kansantalouden tilinpidossa teiden ja katujen kunnossapito ja uusinvestoinnit: kuntayhteisöjen tienpitotoimiala katsotaan kysyjätoimialaksi, jonka kysymät, teiden ja katujen kunnossapitoon ja rakentamiseen liittyvät tavarat ja palvelut tuotetaan markkinatuotoksena maa- ja vesirakentamisen toimialalla. Kuntayhteisöjen tienpitotoimialalla kirjataan vain investointeja.

Kuntayhteisöjen rakennuttamien ja kunnossapitämien teiden ja katujen kuluminen kirjataan tämän toimialan kiinteän pääoman kulumiseen.

Kun tuotanto lasketaan julkisessa toiminnassa kustannusten kautta, kirjautuu kiinteän pääoman kuluminen arvonnalisäykseksi-, tuotokseksi ja kulutusmenoiksi.

Investoinneissa lähteenä käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston (osa II, 01-taulu) tehtäväluokkaa 'liikenneväylät' (460) sekä Ahvenanmaan maakuntahallinnon tilinpäätöstietoja. Kuluminen saadaan pääomakantamallista.

3.15.4.3 *Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, tienpito (6302)*

Voittoa tavoittelemattomaa toimintaa kuvataan kohdassa 3.20.4.

Voittoa tavoittelemattoman toiminnan tienpitotoimialalle kuuluvat tiekuntien ylläpitämät yksityistiet. Toimialan tuotos koostuu välituotekäytöstä ja kiinteän pääoman kulumisesta. Palkkoja toimialalla ei makseta. Teiden kunnossapito tapahtuu lähinnä palvelujen ostoina ja on näin ollen välituotekäyttöä. Välituotekäyttölaskelma perustuu vuosittaisiin valtion ja kuntien avustuksiin yksityisteille sekä tiekuntien jäseniltään keräämään rahoitukseen. Valtion ja kuntien avustukset tienpidolle perustuvat valtion ja kuntien tilinpäätöstietoihin ja tiekuntien oma rahoitus perustuu Suomen tieyhdistyksen arvioon. Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista.

3.16 *Rahoitus- ja vakuutustoiminta (J)*

3.16.1 *Rahoitustoiminta (65)*

Toimiala jakaantuu useaan osaan. Keskuspankin ja

luottolaitosten lisäksi siihen kuuluu muut rahoituslaitokset sekä rahoituksen ja vakuutuksen välitystä palveleva toiminta. Luottolaitokset jakaantuu talletuspankkeihin, rahamarkkinarahastoihin sekä muihin rahoitusta välittäviin laitoksiin.

3.16.1.1 Tietolähteet

Suomen Pankista saadaan tilinpäätöstiedot sekä tarvittavat lisäerittelyt tuoto- ja kulueristä. Tilinpäätöstä edeltävät ennakkolliset tiedot ovat käytettävissä tammikuussa ja tilinpäätös saadaan keväällä. Tilastokeskuksella on pankkitoiminnan osalta käytettävissä sama aineisto kuin Rahoitustarkastuksen tarkastusviranomaisilla. Perinteiseen pankkitoimintaan kuulumattomien rahoituslaitosten laskennassa turvaudutaan lisätiedusteluihin. Liike-, osuus- ja säästöpankkeja, muita luottolaitoksia (rahoitusyhtiöt, kiinnitysluottopankit ja luotto-osakeyhtiöt) ja omaisuudenhoitoyhtiöitä (Arsenal) koskien käytettävissä on Tilastokeskuksen Pankit -tilasto.

3.16.1.2 Laskentaprosessi

Tuotos jaetaan kolmeen osaan. (1) Markkinatuotos koostuu pankkien perimistä palkkioista sekä muista eristä. Pankkien perimät palkkiot voivat olla joko kiinteitä tai ad valorem -tyyppisiä maksuja. Muihin eriin kuuluu arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan tuotot, vuokratuotot sekä muita osia. (2) Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) koostuu pankkien korkokatteesta, joka syntyy otto- ja antolainauksen välisestä erotuksesta. Keskuspankki ei tuota välillisiä rahoituspalveluja ja sen tuotos lasketaan kustannusten kautta. (3) Tuotos omaan loppukäyttöön on tuotoksen eristä pienen. Se pitää sisällään ohjelmistoinvestoinnit.

Välituotekäyttö lasketaan liikekuluja erittelemällä. Lähteinä käytetään samoja aineistoja kuin tuotoksen laskennassa. Välituotekäyttöön lasketaan muut hallintokulut (= hallintokulut pl. palkat ja henkilösivukulut), palkkiokulut, kiinteistökulut sekä arvio omassa käytössä olevien kiinteistöjen vuokrasta.

3.16.2 Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)

FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) eli välilliset rahoituspalvelut tarkoittavat niitä rahoituslaitosten tuottamia palveluja, joista ei peritä suoraa palkkiota. FISIM jaetaan käyttäjäsektoreille, jolloin välituotekäyttö kasvaa kullakin toimialalla välillisten rahoituspalvelujen käytön verran. Kotitalouksien kulutusluottojen korkoihin sisältyvä FISIM sekä kotitalouksien pankkitalletusten korkoihin sisältyvä FISIM allokoidaan kotitalouksien kulutusmenoihin eli loppukäyttöön.

Välillisten rahoituspalvelujen arvo lasketaan käyttämällä viitekorkoa, joka on FISIM-tuottajien eli luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keski-korko. Viitekorkoa sovelletaan sektorittaisiin korkovirta- ja kantatietoihin, jotka saadaan luottolaitoksilta. Sektorien sisällä FISIM jaetaan käyttäjätoimialoille toimialan kokonaistuotoksen perusteella. FISIMin viennin ja tuonin laskennassa käytetään ulkoista viitekorkoa, joka on kotimaisten ja ulkomaisten luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keskikorko. Keskuspankki ei tuota välillisiä rahoituspalveluja vaan sen tuotos lasketaan kustannusten kautta.

Taulukko 20: Rahoitustoiminnan tuotantotilin keskeiset erät vuonna 2004.

Tuotos yhteensä	3720
- Markkinatuotos	1530
- Tuotos omaan loppukäyttöön	70
- Välilliset rahoituspalvelut	2120

3.16.3 Vakuutustoiminta (66)

Vakuutustoiminnalle on ominaista, että vakuutuksenantaja kantaa korvausta vastaan sattumanvaraiseen vakuutustapahtumaan liittyvän riskin vakuutus-
senottajan puolesta. Toimialaan kuuluvia vakuutuslajeja ovat henki-, yksi-
löllinen ja ryhmäläkevakuutus sekä vahinkovakuutus.

Rajaus sisältää Suomessa henki- ja vahinkovakuutusyhtiöt, vakuutusyhdis-
tykset, muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavat eläkekassat ja –
säätiöt sekä joitakin pienempiä vakuutusyksiköitä (Liikennevakuutuskeskus,
Potilasvakuutusyhdistys ja lääkevahinkovakuutuspooli). Suomessa toimivat
eläkevakuutusyhtiöt, sekä lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavat eläke-
kassat ja –säätiöt on kansantalouden tilinpidossa erotettu vakuutustoimin-
naista. Ne luetaan osaksi pakollista työeläkejärjestelmää.

3.16.3.1 Tietolähteet

Vakuutustoimintaa valvoo Sosiaali- ja Terveysministeriön hallintoon kuulu-
va Vakuutusvalvontavirasto. Virasto julkaisee Vakuutusyhtiöt -tilastoa, joka
ilmestyy loppuvuodesta ja kattaa pääosan vakuutusyhtiöistä. Vakuutusval-
vontavirasto kerää myös tietoja eläkekassoista ja –säätiöistä. Nämä ovat tär-
keimmät vakuutusyhtiöiden laskennassa käytettävät tietolähteet.

Ennakkokierroksella käytettävissä on Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton
koontitiedot sekä ennakkoluvut. SVK:n aineisto kattaa kotimaiset vakuutus-
yhtiöt, mutta ei vakuutusyhdistyksiä eikä ulkomaisia vakuutusyhtiöitä.

3.16.3.2 Laskentaprosessi

Vakuutuksen tuotantotilin laskennassa käytetään tuloslaskelma- ja tasetietoja
liitteineen ja erittelyineen. Vakuutusyhtiöiden tuloslaskelman alkuosa, ns.
vakuutustekninen laskelma, poikkeaa tyypillisestä tuloslaskelmasta ja sisäl-
tää suuria siirtoeriä. Nämä siirtoerät perustuvat tulevaisuuteen kohdistuviin
vastuisiin.

Viime vuosina sijoitussidonnaisten henkivakuutusten suosion kasvu on mer-
kittävästi lisännyt vakuutussäästämistä, mistä johtuen henkivakuutuksen
maksutulo on kasvanut selvästi vahinkovakuutusta nopeammin. Henkiva-
kuutuksen käypähintainen tuotos sen sijaan on pysynyt pienenä (negatiivisia
arvojakin on saatu), koska vakuutusmaksuvastuu kasvaa maksutulon muka-
na.

Tuotos

Vakuutusyhtiöiden tuotos lasketaan vakuutusmaksutuottojen, vakuutusmak-
sukulujen, liikekulujen ja vakuutuksenottajien omaisuustulon perusteella.

Vakuutusmaksutuottoihin kuuluvat maksutulo ja vakuutusmaksuvastuun
muutos sekä vakuutusmaksukuluihin kuuluvat maksetut korvaukset ja kor-

vausvastuun muutos saadaan suoraan vakuutusteknisestä laskelmasta. Luvut sisältävät jälleenvakuutuksen.

Hallussapitovoittojen- ja tappioiden käsittelyä vakuutuksen tuotoksen laskennassa on parannettu tarkentamalla henkivakuutusyhtiöiden vakuutusmaksuvastuun muutoksen arviointia alla esitetyllä tavalla:

Vakuutusyhtiöiden tulisi siirtää (suurin) osa realisoituista hallussapitovoitoistaan eli nettomyyntivoitoistaan vakuutuksenottajille, mikäli nämä myyntivoitot on ansaittu vakuutusmaksutulojen sijoittamisen seurauksena. Tilinpäätöksessä tämä siirto sisältyy tuloslaskelman erään vakuutusmaksuvastuun muutos ja taseessa se näkyy saman suuruisena vakuutusmaksuvastuussa.

ESA-95:n vakuutuksen tuotoksen laskentakaavassa vakuutusmaksuvastuun muutos on negatiivisena eränä. ESA-95:ssä vaaditaan, että kaikki hallussapitovoitot, kuten nettomyyntivoitot, on poistettava tuotosta laskettaessa. Jotta ESA-95:n ohjeistus toteutuisi, on arvioitava, kuinka paljon hallussapitovoittoja vakuutusmaksuvastuun muutokseen sisältyy, ja sen jälkeen ne poistetaan kyseisestä erästä ennen tuotoksen laskentaa.

Sijoitussidonnaisten henkivakuutusten realisoimattomat hallussapitovoitot eli arvonkorotukset saadaan suoraan tuloslaskelmasta. Arvonkorotukset vaikuttavat täysimääräisesti vakuutusmaksuvastuun muutokseen, joten ne voidaan suoraan vähentää vakuutusmaksuvastuun muutoksesta. Realisoituista hallussapitovoitosta eli nettomyyntivoitosta sen sijaan vain osa siirtyy vakuutusmaksuvastuun muutokseen, osan vakuutusyhtiöt pitävät itse. Vakuutusyhtiötilastossa on tieto nettomyyntivoitoista (myyntivoitot - myyntitappiot), mutta mitään suoraa tietoa vakuutuksenottajille siirretystä osuudesta ei ole saatavilla.

Uusi menetelmä vakuutuksenottajille siirtyvän osuuden arvioimiseksi lähtee siitä, että ensin lasketaan vakuutuksen ottajille siirrettävä nettomyyntivoiton osuus kertomalla nettomyyntivoitot suhdeluvulla:

(vakuutustekninen vastuovelka / (vakuutustekninen vastuovelka vastuovelka + oma pääoma taseessa)).

Saadusta nettomyyntivoitosta poistetaan vielä sellaisten vakuutusten osuus, mitkä eivät oikeuta bonuksiin. Tämä osuus arvioidaan Vakuutusyhtiötilastosta löytyvän vakuutuslajittaisen maksutulon perusteella. Näiden bonusettomien henkivakuutusten osuus on Suomessa vähäinen. Jäljelle jäävä osuus nettomyyntivoitoista vähennetään vakuutusmaksuvastuun muutoksen itseisarvosta.

Tosiasiassa vakuutusyhtiön on pakko siirtää vain sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät myyntivoitot vakuutusmaksuvastuun muutokseen. Kuinka suuri osa bonusvakuutuksenottajille kuuluvista myyntivoitoista siirretään todella bonuksina vakuutusmaksuvastuuseen, on vakuutusyhtiön päätettävissä. Tätä tietoa ei vakuutusyhtiöstä ole saatavilla.

Vakuutusteknisen laskelman maksettuihin korvauksiin ja sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvät myös hoitokulut, jotka ovat pääasiassa palkkoja eivätkä siis kuulu tuotosta vähentämään. Liikekulujen erittelystä löytyvät korvaustoiminnan ja sijoitustoiminnan hoitokulut lisätään tämän vuoksi tuotosta korjaamaan.

Laskentakaava vakuutuksen tuotokselle on (esimerkki vuodelta 2004, kaikki vakuutuslajit yhteensä :

Väliuotekäyttö	837
Arvonlisäys, brutto	794
	milj. euroa
Maksutulo (+)	5927
Vakuutusmaksuvastuun muutos (-)	1040
Maksetut korvaukset (-)	4304
Korvaustoiminnan hoitokulut (+)	202
Korvausvastuun muutos (-)	378
Tasointumäärän muutos (vain vahinkovak.) (-)	178
Sijoitustoiminnan tuotot, netto (+)	1932
Sijoitustoiminnan kulut (-)	521
Sijoitustoiminnan hoitokulut (+)	53
Oman pääoman osuus sijoitustoiminnan netto- tuotoista (-)	109
Markkinatuotos yhteensä	1584
Tuotos omaan käyttöön	47

Väliuotekäyttö

Väliuotekäyttö saadaan vähentämällä kokonaisliikekuluista muut kulut, pal-
kat ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Väliuotekäyttöön lisätään jäl-
leenvakuutuspalvelujen nettoarvo, eli jälleenvakuutuksen osuudet maksutu-
lost, korvauksista sekä vakuutusmaksu- ja korvausvastuun muutoksista.
Jälleenvakuutus on siis mukana saman suuruusena sekä tuotoksessa että vä-
liuotekäytössä, jolloin se nettoutuu pois arvonlisäyksestä.

3.16.4 Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta (67)

Toimiala koostuu heterogeenisestä ryhmästä yrityksiä, jotka avustavat ra-
hoitus- ja vakuutuslaitoksia. Se on jakaantunut rahoitusta palvelemaan (67.1)
ja vakuutusta palvelemaan toimintaan (67.2).

67.11 sisältää pörssin, jonka toiminnasta on saatavissa tuloslaskelma- ja ta-
setiedot.

67.12 sisältää pankkiiriliikkeet, joista on saatavissa tuloslaskelmatiedot.

67.13 sisältää erilaista luottojen välitystä ja mm. rahoitus- ja sijoitusneu-
vontaa ja valuutan vaihtoon erikoistuneet yritykset. Näistä on saatavissa tu-
loslaskelmatietoa mutta se joudutaan pyytämään yhtiökohtaisesti.

67.2 sisältää vakuutusta välittävät yritykset sekä vakuutusmeklarit ym. toi-
minnan.

3.16.4.1 Tietolähteet

Keskeisenä tietolähteenä on Tilastokeskuksen Sijoituspalveluyritykset-
tilasto, joka sisältää pankkiiriliikkeet ja varainhoitoyritykset. Muita tärkeitä
tietolähteitä ovat Tilastokeskuksen Sijoitusrahastot-tilasto, sekä Vakuutus-
valvontaviraston Vakuutuksenvälittäjät-tilasto.

Tilinpäätöstietoja käytetään valuutanvaihtajien ja muiden yksiköiden osalta.

3.16.4.2 *Laskentaprosessi*

Toimialan tuotos muodostuu pääasiassa erilaisista palkkiotuotoista. Tuotos omaan loppukäyttöön on atk-ohjelmistoja ja saadaan keskitetystä laskelmasta.

Välituotekäyttö perustuu erilaisten liikekulujen erittelyyn, jotka saadaan tilinpäätöksestä.

3.17 *Kiinteistö- ja liike-elämän palvelut (K)*

3.17.1 *Kiinteistöjen rakennuttaminen ja omien kiinteistöjen kauppa (701)*

Toimiala käsittää TOL2002 toimialat kiinteistöjen rakennuttaminen (7011) ja omien kiinteistöjen kauppa (7012). Karkeasti luonnehdittuna kiinteistöjen rakennuttaminen käsittää kaiken talonrakentamiseen liittyvän toiminnan maanhankinnasta ja rakennussuunnittelusta aina markkinointiin ja myyntiin lukuun ottamatta varsinaista talonrakennustoimintaa. Omien kiinteistöjen kauppa on lähinnä kiinteistösijoitustoimintaa eli rakennusten ja kiinteistöjen ostamista vuokrattavaksi tai myytäväksi.

Tarjonta- ja käyttötaulu-uudistuksen yhteydessä toimialan tuotanto jaettiin pää- ja sivutuotantoon. Toimialan 701 luvuissa kuvataan vain toimialan päätuotanto. Sivutuotanto, joka koostuu valtion- ja paikallishallinnon 'Kiinteistöjen rakennuttamisesta', sisältyy kyseisten sektoreiden muiden toimialojen tuotantoon. Tästä syystä sivutuotantoa ei kirjata toimialan tuotantoon.

Päätuotanto muodostuu toimialan yritysten tuotannosta. Päätuotannon pääasiallisia lähteitä ovat Tilastokeskuksen yritysrekisteri, rakennetilasto ja työvoimatutkimus. Kiinteistöjen rakennuttamisen tuotoksen laskenta perustuu talonrakentamisen uudisrakentamisen ja peruskorjauksen arvoihin. Omien kiinteistöjen kaupan tuotos lasketaan toimialan yritysten yhteenlasketusta liikevaihdosta. Toimialan välituotekäyttö lasketaan rakennetilaston tietojen avulla. Toimialan FISIM saadaan keskitetyistä laskelmista.

Toimialan sivutuotannon lähteenä on paikallishallinnon osalta kuntataloustilasto. Valtionhallinnon 'Kiinteistöjen rakennuttamisen' tuotannon taso saadaan Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tiedoista.

Tuotanto sektoreittain

S111 Yritykset

Tuotos

Kiinteistöjen rakennuttamisen tuotos lasketaan kahdessa osassa. Uudisrakentamiseen liittyvän rakennuttamisen tuotos saadaan Tilastokeskuksen talonrakennustilaston verottoman investointihintaisen ja tuottajahintaisen tuotannon erotuksena. Rakennuttajan kustannukset muodostuvat suunnittelusta, rahoituksesta, vakuutuksista ja liittymismaksuista. Kustannukset vaihtelevat rakennuskohteen käyttötarkoituksen mukaan. Tuotannon painottumisesta johtuen rakennuttajan kustannukset vaihtelivat asuinrakentamisessa 14,3-

12,5 prosentin ja muussa talonrakentamisessa 15,4-13,9 prosentin välillä vuosina 1995-2004.

Peruskorjaukseen liittyvät rakennuttajan kustannukset lasketaan talonrakentamisen toimialan tuottajahintaisen peruskorjauksen arvosta, johon lisätään rakennuttajan kustannukset. Rakennuttajan kustannusten osuus peruskorjauksessa oletetaan puolet pienemmäksi kuin uudisrakentamisessa.

Omien kiinteistöjen kaupan (tol 7012) tuotos perushintaan on yritysrekisterin toimipaikkatiedoston yhteenlaskettu liikevaihto. Yritysrekisterissä toimialan yrityksiä on ollut vuodesta 1993.

Välituotekäyttö

Välituotekäytön osuus tuotoksesta arvioidaan molempien toimialojen osalta rakennetilaston ja yritysrekisterin perusteella. Molemmille toimialoille (7011, 7012) sovelletaan samaa välituotekäyttöosuutta. Yrityssektorin välituotekäyttöosuutta sovelletaan myös sivutuotantoon.

S1311 Valtionhallinto

Tuotos

Valtionhallinnon tuotanto toimialalla 701 on rakennuttamista (tol 7011). Tuotanto on valtionhallinnon muiden toimialojen sivutuotantoa, eikä sitä siksi sisällytetä toimialan '701 Rakennuttaminen ja omien kiinteistöjen kauppa' lukuihin.

Valtionhallinnon rakennuttaminen koostuu Puolustushallinnon rakennuslaitoksen rakennuttamisesta. Tieto saadaan valtion liikekirjanpidosta.

Välituotekäyttö

Valtionhallinnon välituotekäyttösuhteena sovelletaan toimialan yritysten välituotekäyttö/tuotos –suhdetta.

S1313 Paikallishallinto

Tuotos

Myös paikallishallinnon tuotanto toimialalla 701 on rakennuttamista (tol 7011). Tuotanto on paikallishallinnon muiden toimialojen sivutuotantoa, eikä sitä siksi sisällytetä toimialan '701 Rakennuttaminen ja omien kiinteistöjen kauppa' lukuihin.

Paikallishallinnon eli kuntien ja kuntayhtymien rakennuttaminen määräytyy talonrakentamisen tuotoslaskelmista. Rakennuttamisen taso saadaan osuutena kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoista laskettavan investointihintaisen talonrakentamisen ja talonrakennustilastoista saatavien rakennuttajan kustannusten avulla.

Välituotekäyttö

Paikallishallinnon välituotekäyttösuhteena sovelletaan toimialan yritysten välituotekäyttö/tuotos –suhdetta.

Taulukko 21. Toimialan '701 Kiinteistöjen rakennuttaminen ja omien kiinteistöjen kauppa' tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P12	P2	B1G
Yritykset	1 322	1 322	0	910	412
tol 7011	1 097	1 097	0	758	339
tol 7012	225	225	0	152	73
Valtionhallinto	13	0	13	9	4
Paikallishallinto	137	0	137	93	44
Yhteensä	1 472	1 322	150	1 012	460

3.17.2 Asuntojen omistus ja vuokraus (7021)

Omistusasuntojen osuus asuntokannasta on Suomessa suuri verrattuna EU-maiden keskiarvoon. Vuonna 2004 omistusasuntojen pinta-alaosuus oli noin 71 prosenttia.

Toimiala asuntojen omistus ja vuokraus (7021) käsittää asuntojen, asuinrakennusten ja asuinkiinteistöjen omistuksen, hallinnan ja vuokrauksen. Toimialan tuotos muodostuu asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen todellisista ja laskennallisista vuokrista. Laskennan pääasiallisina tietolähteinä käytetään Tilastokeskuksen vuokratilastoa, asuntokantatilastoa ja kulutustutkimusta.

Vuokratilasto kuvaa koko vuokra-asuntokannan vuokratasoa (sisältäen vesimaksut ja huoneistokohtaiset ylimääräiset lämmityskulut) ja vuokratason muutosta edellisestä vuodesta. Vuokratilasto tehdään vuosittain kysely- ja rekisteritutkimuksena työvoimatutkimuksen yhteydessä. Esimerkiksi vuoden 2005 vuokratilaston otoskehikossa on mukana 749 895 asuntoa, joista 187 000 tiedot on saatu KELAn asumistukirekisteristä. Jäljelle jääneiden noin 560 000 asunnon vuokrataso estimoidaan noin 15 500 haastatteluaineistotiedoston perusteella.

Asuntokantatilasto kuvaa koko maan rakennuskantaa eri käyttötarkoituksiin luokiteltuna. Tilastossa asunnot luokitellaan rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisen talotyypin, rakentamis- tai peruskorjausvuoden, asunnon koon ja huoneistotyypin, hallintaperusteen, varusteiden ja varustetasojen, asumistiheyden ja sijainnin mukaan. Asuntokantatilasto tuotetaan vuosittain Väestörekisterikeskuksen ylläpitämistä rakennus- ja huoneistotiedoista.

Tarjonta- ja käyttötaulu-uudistuksen yhteydessä toimialan tuotanto jaettiin pää- ja sivutuotantoon. Toimialan 7021 luvuissa kuvataan vain toimialan päätuotanto. 'Asuntojen omistuksessa ja vuokrauksessa' sektoreiden 'S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset', 'S1311 Valtionhallinto' sekä 'S1313' Paikallishallinto' tuotanto eli asumisvuokrat kuvataan sivutuotantona. Sivutuotanto sisältyy mainittujen sektoreiden muiden toimialojen tuotantoon, eikä sitä tästä syystä kirjata erikseen toimialan '7021 Asuntojen omistus ja vuokraus' tuotantoon. Toimialan FISIM saadaan keskittyneistä laskelmista.

3.17.2.1 Laskennan yleisratkaisu

Toimialan tuotos muodostuu asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen todellisista ja laskennallisista vuokrista. Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) todelliset vuokrat ovat vuokra-asuntojen vuokria. Omistusasuntojen laskennalliset vuokrat arvioidaan vastaavanlaisten vuokra-asuntojen markkinavuokrien

avulla. Asuntojen tuotoksen laskennassa käytetään todellisiin vuokriin perustuvaa luokittelu- eli ns. stratifikaatiomenetelmää. Vapaa-ajan asuntojen todelliset ja laskennalliset vuokrat perustuvat todellisiin asumiskustannuksiin, jotka lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla.

Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) välituotekäyttö lasketaan Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilastosta saatavien neliömetrikohtaisten kuluerien ja asuntokannan neliötietojen avulla. Vapaa-ajan asuntojen välituotekäyttö lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla.

3.17.2.2 Laskenta taloustoimittain

Tuotos: asunnot (pl. vapaa-ajan asunnot)

Stratifikaatioluokitus

Asuntojen bruttovuokrat laskettiin perusvuonna luokittelumenetelmää käyttäen kannan ja neliömetrivuokrien tulona. Asuntokanta ja vuokrat luokitellaan seuraavien muuttujien mukaan:

1. Talotyyppi: erillinen pientalo (omakotitalo), rivi- tai ketjutalo sekä kerrostalo (sisältää myös talotyyppin 'muut')
2. Hallintaperuste: omistusasunto, vapaarahoitteinen vuokra-asunto, arava-vuokra-asunto (sisältää myös muun hallintaperusteen, joihin kuuluvat mm. työsuhde- ja asumisoikeusasunnot)
3. Alue, talotyyppikohtainen.

* erilliset pientalot sekä rivi- ja ketjutilat

* pääkaupunkiseutu

* kasvukeskukset

* muut isot keskukset

* muut kunnat NUTS 2-jaon mukaan pilkottuna alle 20 000 asukkaan

sekä 20 000 – 60 000 asukkaan kuntiin

* kerrostalot

* 19 kaupungin/alueen vuokrat vuokratilastosta

* muut kunnat NUTS 2-jaon mukaan pilkottuna alle 20 000 asukkaan

sekä 20 000 – 60 000 asukkaan kuntiin

4. Huoneluku, talotyyppikohtainen

* erilliset pientalot sekä rivi- ja ketjutilat

* 3 tai enemmän.

* kerrostalot

* 1, 2, 3 tai enemmän

Ahvenanmaan asuntokantaan käytetään vain yhtä neliöhintaa. Hintatiedon toimittaa Ålands statistik- och utredningsbyrå.

Kerrostalojen osalta hintatiedot saadaan huoneluvun ja alueen mukaan jaoteltuina erikseen aravavuokra-asunnoille ja muille vuokra-asunnoille. Ker-

rostalojen omistusasunnoissa käytetään muiden vuokra-asuntojen vuokria. Kantatiedot saadaan asuntokantarekisteristä. Ne jaetaan hintaluokkia vastaviksi.

Vuokratilaston vuokräsitteen mukaan vuokraan lasketaan kuuluvaksi erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokraan ei ole laskettu mukaan asumiseen liittyviä muita mahdollisia käyttökorvauksia, joita ovat mm. sauna-, pesutupa- yms. korvaukset sekä sähkö- tai puhelinmaksut. Käytännössä erillisten pientalojen vuokrat sisältävät vain osittain lämmityskustannuksia. Laskennassa on oletettu, että erillisten pientalojen vuokrat eivät sisällä lämmityskustannuksia. Omistusasuntojen bruttovuokrat ovat kokonaisuudessaan tuotosta omaan loppukäyttöön. Vuokra-asuntojen bruttovuokrat ovat markkinatuotosta.

Taulukko 22: Asuntojen pinta-ala ja bruttovuokrat vuonna 2004.

hallintaperuste	pinta-ala 1000 m ²	%	bruttovuokra milj. euroa	%
yhteensä	188 454	100,0	16 633	100,0
vuokra-asunnot	48 416	25,7	4 843	29,1
omistusasunnot	140 038	74,3	11 790	70,9

Taulukko 23. Asuntojen omistuksen ja vuokrauksen tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P12	P2	B1G
Päätuotanto	16 983	4 730	12 253	5 679	11 304
Yritykset	898	898		316	582
Asuntoyhteisöt	1 347	1 347		524	823
Työeläkelaitokset	8	8		3	5
Kotitaloudet	14 397	2 144	12 253	4 726	9 671
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	333	333		110	223
Sivutuotanto	232	232		77	145
Valtio	24	24		8	16
Kunnat	208	208		69	139
Yhteensä	17 215	4 962	12 253	5 756	11 449

Tuotoksen laadunmuutos on arvioitu arvo- ja hintamuutosten avulla. Esimerkiksi vuonna 2004 toimialan käypähintainen tuotoksen (P1) arvo kasvoi stratifikaatiolaskelmien mukaan 3,7 prosentilla, hinnat 1,9 prosentilla. Arvo- ja hintamuutoksen residuaalina volyymin vuosimuutokseksi saatiin 1,7 prosenttia. Tästä 1,7 prosentista asuntokannan neliöiden vuosimuutos kattoi 1,5 prosenttia – loput eli 0,2 prosenttia tulkittiin laadunmuutokseksi.

Tuotoksen laadunmuutoksen arvioinnin perusteluna voi käyttää sitä seikkaa, että hintamuutoksena käytettävää Vuokratilaston vuokrien vuosimuutos pyrkii kuvaamaan mahdollisimman samanlaisten vuokra-asuntojen hintamuutoksia. Näin laadunmuutos ei kuvastu hintamuutoksessa. Edelleen, vaikkei laadunmuutos residuaalimenetelmällä määriteltynä olikaan tyylikkään mahdollinen ratkaisu, ei esimerkiksi asuntokannan asuntojen varustuksen ja puutteellisten peruskorjaustietojenkaan perusteella arvioitu laadunmuutosta vääjäämättä antaisi sen tarkempia arvioita. Laadunmuutoksen tätä puolta pyrittäneen kuitenkin, aikataulurajoitusten puristuksessa, selvittämään.

Tuotos: vapaa-ajan asunnot

Vapaa-ajan asuntojen tuotos lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla. Omistusmökkien tuotos eli tuotos omaan loppukäyttöön muodostuu eristä korjauskustannukset, vesi- ja jätevesi, palovakuutus (palvelumaksun osuus siitä), jätemaksut, nuohous ym., energia, korot, tontin vuokrat. Vuokramökkien tuotos eli markkinatuotos muodostuu eristä vuokra, korot ja tontin vuokra (taulukko 24).

Taulukko 24. Vapaa-ajan asuntojen tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P12	P2	B1G
Mökit yhteensä	597	135	461	307	290
Kotitaloudet	529	68	461	245	284
Yritykset	68	68	0	62	6

Tarjonta- ja käyttötaulu-uudistuksen yhteydessä vapaa-ajan asuntojen tuotokseen (tuotos omaan loppukäyttöön) lisättiin kiinteän pääoman kulumisen. Mökkien kulumisen on arvioitu osuutena koko toimialan (asunnot ja vapaa-ajan asunnot) kiinteän pääoman kulumisesta. Kulumisosuusarvio perustuu mökkien neliöosuuden lisäksi myös mökkien arvioituihin neliömetrikohtaisiin investointikustannuksiin. Vapaa-ajan rakennusten neliömetrikohtaiset investointikustannukset olivat vuonna 2000 noin 75 prosenttia asuinrakennusinvestoinnin arvosta. Edelleen vapaa-ajanrakennuskannan varustetaso (sähkö-, vesi-, viemäri-liitännät) katsottiin niin puutteelliseksi, että mökkineliö arvoitettiin vain noin 30 prosentiksi asuinrakennusneliön arvosta.

Vapaa-ajan asuntojen tuotoksen laskemisessa ollaan siirtymässä asuntojen tuotoksen laskentamalliin. Vapaa-ajan asunnoista on saatavissa asuntojen neliömetritietoja vastaavat kantatiedot. Ongelmana on lähinnä neliömetri-
vuokrien määrittely.

Välituotekäyttö: asunnot (pl. vapaa-ajan asunnot)

Asuntojen välituotekäyttö lasketaan asuntojen vuosikorjauksen, asunto-osakeyhtiöiden, asuinkiinteistöosakeyhtiöiden ja muiden ns. suoraan vuokrattujen asuntojen välituotekäyttöjen sekä omistusasuntojen välituotekäyttöerien summana. Välituotekäyttö on laadittu yhdenmukaiseksi tuotoksen kanssa. Bruttovuokriin eli tuotokseen sisältyvät vesi-, jätevesi- ja lämmitys- yms. kustannukset sisältyvät myös välituotekäyttöön, jolloin ne eivät vaikuta arvonlisäyksen tasoon.

Asuinrakennusten vuosikorjaukset lasketaan toimialan 4501, talonrakentaminen, asuntojen vuosikorjausten perushintaisesta arvosta lisäämällä siihen arvonlisävero. Saadusta arvosta vähennetään vapaa-ajan asunnon korjaukset ja yksityiseen kulutukseen sisältyvät vuokralaisten tekemät vuokra-asuntojen korjaukset. Molemmat arvot lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista (kulutusmenot, mk/kotitalous kerrottuna kotitalouksien lukumäärällä).

Asunto-osakeyhtiöiden, asuinkiinteistöosakeyhtiöiden ja suoraan vuokrattujen asuntojen välituotekäyttö määritellään asuntokannan neliömetritietojen ja Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilaston neliömetrikohtaisten kuluerien avulla.

Erillisten pientalojen (omakotitalot) välituotekäyttöeriä ovat kulutustutkimusten tietojen avulla lasketut vesi- ja jätevesi, nuohous, jätteet, vakuutukset (omakotikiinteistön palovakuutusmaksu sekä osuus kotivakuutuksesta, palvelumaksun osuus) sekä muut maksut.

Välituotekäyttö: vapaa-ajan asunnot

Välituotekäyttö lasketaan seuraavista kulutustutkimuksen eristä: korjauskustannukset, vesi- ja jätevesi, palovakuutus (vähennettynä vakuutusyhtiöön jäävällä osuudella), jätemaksut, nuohous ym. sekä energia.

3.17.3 Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta (7022)

Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta käsittää TOL2002 toimialan Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta (70209). Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta kattaa omien tai liisattujen konttori-, liike-, teollisuus-, varasto-, myymälä- yms. tilojen, rakennusten ja kiinteistöjen sekä maatalousmaan, metsämaan, kaivausoikeuksien yms. vuokrauksen, alivuokrauksen ja leasingin sekä hotellien ja muiden majoitusliikkeiden kiinteistöjen vuokrauksen ja leasingin. Toimiala käsittää kiinteistöosakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden toiminnan.

Laskennan pääasiallisia lähteitä ovat yritysrekisteri, elinkeinoverotusrekisteri ja työvoimatutkimus. Toimialan FISIM saadaan keskitetyistä laskelmista.

Tuotanto sektoreittain

S111 Yritykset ja kotitaloudet

Tuotos

Toimialan yritysten ja kotitalouksien tuotos lasketaan rakennetilaston ja yritysrekisterin perusteella. Tuotos on liikevaihdon, valmistevarastojen muutoksen, valmistuksen omaan käyttöön ja liiketoiminnan muiden tuottojen summa. Vanhan laskentamenetelmän mukaan toimialan käypähintainen tuotos laskettiin hinnan ja volyymin vuosimuutosten avulla. Vanhan laskelman hintamuutoksena käytettiin Kiinteistöalan instituutin liike- ja toimistotilojen vuokratietoja. Volyymilaskelman lähtökohtana käytettiin kiinteistöosakeyhtiöiden pinta-alan kehitystä. Vanhan laskelman tietoja käytetään vertailutietona.

Sekä yritykset että kotitaloudet kuuluvat tuottajatyyppeihin 'T10 Markkinatuottajat'. Niiden tuotanto kuuluu kokonaisuudessaan taloustoimeen 'P11 Markkinatuotos'.

Välituotekäyttö

Välituotekäyttö lasketaan osuutena tuotoksesta elinkeinoverotusrekisterin tuloslaskelmatiedoista. Tuotos on liikevaihdon, valmistevarastojen muutoksen, valmistuksen omaan käyttöön ja liiketoiminnan muiden tuottojen summa. Vastaavasti välituotekäyttö on ostojen, varaston muutoksen ja ulkopuolisten palveluiden, leasingvuokrien, muiden vuokrien ja muiden kulujen summa.

S1313 Paikallishallinto

Paikallishallinnon toimialan 7022 tuotanto sisältää toimialalla toimiavia kuntasektoriin luokiteltavia liikelaitoksia. Laskennan lähteenä käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoa.

Taulukko 25. Kiinteistöjen vuokrauksen ja hallinnan käypähintainen tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P12	P2	B1G
Yhteensä	2 851	2 803	48	1 197	1 654
Yritykset	2 383	2 382	1	977	1 406
Paikallishallinto	460	413	47	216	244
Kotitaloudet	8	8	0	4	4

3.17.4 Kiinteistövälitys (7031)

Toimiala kiinteistövälitys (7031) kattaa sopimuksen perusteella tai palkkiota vastaan tapahtuvan rakennusten, kiinteistöjen, asuntojen, toimitilojen sekä maatalous-, metsä- ja muun maan välittämisen, sekä välitykseen liittyvän kiinteistöjen ja rakennusten arvioinnin, huutokauppaamisen ja kiinteistöalan asiantuntijapalvelut.

Laskennan pääasiallisia lähteitä ovat Tilastokeskuksen yritysrekisteri, elinkeinoverotusrekisteri, työvoimatutkimus ja Suomen kiinteistövälittäjien liiton kustannusrakennetutkimus. Kustannusrakennetutkimus perustuu liiton jäsenyrityksille tehtyyn kyselyyn. Kyselyyn on vuosittain vastannut noin 100 kiinteistövälitysyriystä. Toimialan FISIM saadaan keskitetyistä laskelmista.

Tuotos

Toimialan tuotos muodostuu pääosin kiinteistövälitysyriysten asunnonvälityspalkkioista. Tuotos lasketaan rakennetilaston ja toimipaikkarekisterin tietojen perusteella. Tuotos on liikevaihdon, valmistevarastojen muutoksen, valmistuksen omaan käyttöön ja liiketoiminnan muiden tuottojen summa.

Tuotantoa toimialalla on sektoreilla 'S111 yritykset' ja Kotitaloudet. Molempien sektoreiden tuotanto kuuluu tuottajatyypin 'T10 Markkinatuottajat' ja kirjataan taloustoimeen 'P11 Markkinatuotos'.

Taulukko 26. Kiinteistöjen välityksen käypähintainen tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P2	B1G
Yhteensä	478	478	198	280
Yritykset	469	469	193	276
Kotitaloudet	9	9	5	4

Väliuotekäyttö

Kummankin sektorin väliuotekäyttö lasketaan osuutena tuotoksesta rakennetilaston ja toimipaikkarekisterin avulla. elinkeinoverotusrekisterin tuloslaskelmatietojen avulla. Väliuotekäyttö on ostojen, varaston muutoksen ja ulkopuolisten palveluiden, leasingvuokrien, muiden vuokrien ja muiden kulujen summa. Vertailutietona ja vaihtoehtoisena lähteenä väliuotekäytön arvioimisessa käytetään Suomen kiinteistönvälittäjien liiton kustannusrakennetutkimusta.

3.17.5 Isännöinti ja kiinteistönhoito (7032)

Toimiala isännöinti ja kiinteistönhoito (7032) kattaa yksityisten, valtion tai kuntien omistamien asuin- ja muiden rakennusten sekä kiinteistöjen isännöinnin, huoltamisen ja hoidon sopimus- tai palkkiopohjalla sekä vuokranperimistöiminnan. Kiinteistönhoitoon saattaa sisältyä kiinteistöjen korjaamista, siivoamista, kirjanpitoa jne. Toimiala käsittää kiinteistönhuoltotoimistojen ja talonmiesten toiminnan.

Laskennan pääasiallisia lähteitä ovat Tilastokeskuksen yritysrekisteri, elinkeinoverotusrekisteri, asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilasto ja työvoimatutkimus. Toimialan FISIM saadaan keskitetyistä laskelmista.

Tuotanto sektoreittain

S111 Yritykset ja S14 kotitaloudet

Tuotos

Toimialan yritysten ja kotitalouksien tuotos muodostuu kiinteistönhuolto- toimistojen tuotoksesta. Tuotos on liikevaihdon, valmistevarastojen muutoksen, valmistuksen omaan käyttöön ja liiketoiminnan muiden tuottojen summa. Tuotos lasketaan rakennetilaston ja yritysrekisterin tiedoista.

Tuotanto kuuluu tuottajatyyppeihin 'T10 Markkinatuottajat'. Tuotos kirjataan taloustoimeen 'P11 Markkinatuotos'.

Väliuotekäyttö

Yritysten ja kotitalouksien väliuotekäyttö lasketaan osuutena tuotoksesta elinkeinoverotusrekisterin tuloslaskelmatietojen avulla. Väliuotekäyttö on ostojen, varaston muutoksen ja ulkopuolisten palveluiden, leasingvuokrien, muiden vuokrien ja muiden kulujen summa.

S112 Asuntoyhteisöt

Tuotos

Toimialan '7032 Isännöinti ja kiinteistönhoito' asuntoyhteisöjen tuotos muodostuu asunto-osakeyhtiöiden palkansaajakorvauksista. Palkansaajakorvaukset lasketaan asunto-osakeyhtiöiden pinta-alan ja asunto-osakehuoneistojen neliömetrikohtaisten henkilöstökulujen tulona. Henkilöstökulujen lähteenä käytetään Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilastoa, neliöt saadaan asuntokannasta.

Sektorin 'S112 Asuntoyhteisöt' tuotos toimialalla '7032 Isännöinti ja kiinteistönhoito' liittyy tarjonta- ja käyttötaulu-uudistuksen yhteydessä toteutettuun Asuntoyhteisöt –sektorin jakoon. Yksinkertaistaen Asuntoyhteisöt –sektoriin vielä vanhassa laskentamenetelmässä kuulunut omistusasumisen osuus eli asunto-osakeyhtiöiden tuotos jaetaan uuden laskentamenetelmän mukaan varsinaisille omistajasektoreille, pääasiassa kotitalouksille. Asunto-osakeyhtiöiden talonmiesten palkkoja ei kuitenkaan päädytty jakamaan asumisen toimialan (tol 7021 Asuntojen omistus ja vuokraus) palkkoihin eikä edes omistajasektoreidensa tuotantotileille. Omistajasektorivalintaan vaikutti se, ettei kotitalouksista haluttu tehdä työnantajia. Toimiala puolestaan määräytyi talonmiestoiminnan luonteen mukaan. Menetelmämuutoksella sinänsä ei ollut vaikutusta asuntoyhteisöjen tuotoksen tasoon.

Asuntoyhteisöjen tuotanto kuuluu tuottajatyyppeihin 'T10 Markkinatuottajat'. Tuotos kirjataan taloustoimeen 'P11 Markkinatuotos'.

Asuinkiinteistöosakeyhtiöille ei lasketa välituotekäyttöä.

S1311 Valtionhallinto

Tuotos

Toimialan '7032 Isännöinti ja kiinteistönhoito' tuotanto koostuu Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuotannosta. Valtionhallinnon tuotos lasketaan valtion liikekirjanpidon tileiltä.

Välituotekäyttö

Myös toimialan välituotekäyttö lasketaan Valtion liikekirjanpidon tileiltä.

Taulukko 27. Isännöinnin ja kiinteistönhoidon tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys vuonna 2004, miljoonaa euroa

	P1	P11	P2	B1G
Yhteensä	1 225	1 225	497	728
Yritykset	936	936	380	556
Asuntoyhteisöt	121	121	7	114
Valtio	122	122	92	30
Kotitaloudet	46	46	18	28

3.17.6 Liike-elämän palvelut (KB)

Liike-elämän palveluiden tuotanto koostuu yritysten toisille yrityksille ja julkiselle sektorille tuottamista palveluista. Tuotanto on ollut kasvussa, sillä muun muassa kauppa, teollisuus, rakennusliikkeet ja julkinen sektori ovat ulkoistaneet entistä enemmän palvelutoimintojaan.

Liike-elämän palvelut -toimiala koostuu neljästä TOL2002:n mukaisesta kaksinumerotason luokasta. Nämä luokat ovat:

- Kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden vuokraus ilman käyttäjää sekä kotitaloustavaroiden vuokraus (71)
- Tietojenkäsittelypalvelut (72)

- Tutkimus ja kehittäminen (73)
- Muu liike-elämää palveleva toiminta (74)

Viimeinen luokka eli muu liike-elämää palveleva toiminta muodostuu hyvin erilaisista toiminnoista. Laskentatasolla tämä luokka jaetaan kahdeksaksi kolminumerotason luokaksi seuraavasti:

- Lainopillinen ja taloudellinen konsultointi; hallintayhtiöt (741)
- Tekninen palvelu (742)
- Tekninen testaus ja analysointi (743)
- Mainospalvelu (744)
- Työnvälitys ja henkilöstön hankinta (745)
- Etsivä-, vartiointi- ja turvallisuuspalvelu (746)
- Siivous (747)
- Muut palvelut liike-elämälle (748)

Kansantalouden tilinpidossa liike-elämän palveluiden laskentayksikkö on toimipaikka. Vuonna 2004 liike-elämää palvelevilla aloilla toimi runsaat 63 000 toimipaikkaa (36 000 yritystä).

3.17.6.1 Tietolähteet

Laskelmien tärkeimmät tietolähteet ovat Tilastokeskuksen laatimat yritys- ja toimipaikkarekisteri, yritysten rakennetilasto, työvoimatutkimus sekä erilaiset indeksit.

Lopullisia tilinpidon lukuja laadittaessa on käytettävissä kaksi keskeistä perustilastoa: yritysrekisteri ja rakennetilasto. Kummatkin tilastot ovat kattavia kokonaistilastoja, joiden aineisto perustuu yrityksille ja toimipaikoille lähetettäviin suoriin kyselyihin ja verohallinnon tietokantaan.

Yritysrekisterin etuina on sen toimipaikkapohjaisuus ja kattavuus. Tilinpidon kannalta yritysrekisterin tietosisältö on kuitenkin liian suppea. Rakennetilasto on yritysperäinen tilasto. Tästä huolimatta rakennetilastosta on tullut liike-elämän palveluiden kansantulolaskelmien ehdottomasti tärkein tietolähde, koska se tietosisällöltään ja käsitteiltään vastaa hyvin tilinpidon tarpeita.

Kattavuuden varmistamiseksi toimialojen kokonaistaso määritellään yritysrekisterin perusteella. Rakennetilaston tietoja käytetään kuitenkin laskelmissa ensisijaisena lähteenä aina, kun se vain on mahdollista. Yksitoimipaikkaisten ja yksitoimialaisten yritysten tiedot otetaan sellaisenaan rakennetilastosta. Koska tiedetään, että rakennetilastoista puuttuvat tietyn kokorajan alittavat pienet yritykset ja voittoa tavoittelemattomien yhdistysten toimipaikat, lisätään ne yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Lisäksi lisätään monitoimialaisten yritysten toimipaikat. Lisättävien toimipaikkojen rakennetietona käytetään yksi- tai monitoimipaikkaisten yritysten tiedoista laskettuja tietoja (esimerkiksi tuotoksen prosenttiosuus liikevaihdosta).

Työllisyyden ja työpanoksen laskennassa käytetään yritysrekisterin ohessa työvoimatutkimusta. Kaikki tietolähteet ilmestyvät vuosittain, ne ovat kattavia ja luotettavia.

Toinen tarkennus koskee yritysrekisterissä liike-elämän palveluihin kuuluvia toimipaikkoja, jotka ovat jo mukana teollisuuden laskelmissa. Yritysrekiste-

rissä jokainen, pienikin toimipaikka luokitellaan tarkasti omalle toimialalleen, kun taas teollisuuden rakennetilastossa tavoitteena on kuvata teollista toimintaan kokonaisuutena. Tästä johtuen teollisuuden rakennetilasto sisältää joitakin liike-elämän palveluun kuuluvia toimipaikkoja, esimerkiksi tutkimisen ja kehittämisen toimialalta (73) ja teknisen palvelun toimialalta (742). Siirtämällä nämä toimipaikat pois liike-elämän palvelujen tiedoista on pyritty estämään toimipaikkatietojen kaksinkertaisuus laskelmissa.

3.17.6.2 Laskentamenetelmät

Liike-elämän palvelujen kaikilla toimialoilla sovelletaan samaa laskentamenetelmää. Laskelmat aloitetaan määrittämällä markkinatuotos ja tuotos omaan käyttöön, joiden summana saadaan perushintainen tuotos. Seuraavaksi tästä tuotoksesta vähennetään ostajahintainen välituotekäyttö tuloksena bruttomääräinen arvonlisäys perushintaan.

Tuotos

Perushintaisen tuotoksen muodostavat markkinatuotos lisättynä harmaan talouden tuotoksella ja tuotos omaan käyttöön (tietokoneohjelmistot).

Liike-elämän palveluiden tuotoksen laskeminen aloitetaan liikevaihdosta. Rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmistevarastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Tästä vähennetään tilikauden aikana suoritetut kauppatavaroiden ostot korjattuna ostovarastojen muutoksella.

Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan fuusiovoitot sekä käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa ja fuusiovoittoa ei lasketa mukaan tuotokseen, koska ne eivät kuulu kansantalouden tilinpidon tulokäsitteeseen.

Harmaan talouden osuus tuotannosta on määritelty Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy:n tutkimuksen pohjalta, joka on liike-elämän palveluissa 0,5%.

Välituotekäyttö

Liike-elämän palveluissa ostot koostuvat pääasiassa muista aineista ja tarvikkeista kuin kauppatavaroista, jolloin ne sisältyvät välituotekäyttöön eikä niitä käsitellä tuotoksen vähennyseränä. Ostovarastojen lisäys pienentää välituotekäyttöä.

Rakennetilaston tietojen avulla lasketusta välituotekäytöstä on vähennettävä rahoitusleasing, jota ei saa laskea mukaan välituotekäyttöön. Maksetuista rahoitusleasing-vuokrasta saadaan tieto rahoitusleasingtilastosta vain päätoimialoittain. Välituotekäytöstä vähennettävät rahoitusleasing-vuokrat on jaettu liike-elämän palveluiden alatoimialoille rakennetilaston leasingvuokrien suhteessa.

Toinen välituotekäytöstä vähennettävä erä on tietokoneohjelmistot, joiden hankintakustannuksista osa sisältyy rakennetilastossa erään atk-suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut. Laskelmissa 30 % erästä atk-suunnittelu- ja ohjelmointipalvelut on vähennetty välituotekäytöstä. Osuus on arvioitu vertaamalla atk-investointien kokonaistasoa rakennetilaston kyselystä saatuihin

tietoihin. Lomakkeella yrityksiltä tiedustellaan taseen liitetietona investointeja atk-ohjelmistoihin.

Rakennetilastosta saadaan tiedot tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyvistä fuusiotappioista ja käyttöomaisuuden luovutustappioista. Myöskään näitä eriä ei lueta välituotekäyttöön.

Tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyy lisäksi joukko muita kulueriä, joita kansantalouden tilinpidossa ei käsitellä välituotekäyttönä. Tällaisia eriä ovat mm. osa luontoiseduista, osa omaisuuden vakuutusmaksuista, kiinteistöverot ja muut tuotantoverot. Luontoiseduista tehdään arvio vertaamalla yritysrekisterin ja rakennetilaston palkkatietoja. Toimialoittainen tieto muista tuotantoveroista saadaan keskitetyistä laskelmista. Omaisuuden vakuutusmaksuista ja kiinteistöveroista on käytössä tieto vain koko yrityssektorin tasolla. Karkea arvio liike-elämän palveluiden osuudesta tehdään pääomakantatietojen avulla.

3.17.7 *Valtionhallinto ja vty*

Toimialalla K esiintyy valtiolla muuta markkinatonta tuotosta toimialoilla tutkimus ja kehittäminen (73), tekninen palvelu, testaus ja analysointi (742) sekä muut palvelut liike-elämälle (748). Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tuotosta esiintyy toimialalla tutkimus ja kehittäminen (73).

3.17.7.1 *Markkinatuottajat*

Valtionhallinnossa markkinatuottajana kiinteistöjen vuokrauksen ja hallinnan toimialalla (7022) toimi Valtion Kiinteistölaitos vuosina 1995-1998 ennen sen liikelaitostamista vuonna 1999 sekä isännöinnin ja kiinteistönhoidon toimialalla vuodesta 1995 alkaen Puolustushallinnon rakennuslaitos. Laskentamenetelmät näillä toimialoilla ovat muutoin samat kuin muilla valtionhallinnon toimialoilla, mutta Puolustushallinnon rakennuslaitos käsitellään nyt markkinatuottajina, jolloin laskenta suoritetaan niin sanotusti ylhäältä alapäin. Yksikön markkinatuotos muodostaa toimialan tuotoksen perushintaan ja kun tuotoksesta vähennetään välituotekäyttö saadaan toimialan arvonlisäys. Kun arvonlisäyksestä vähennetään edelleen kiinteän pääoman kulumisen ja palkansaajakorvaukset saadaan toimialan toimintaylijäämä.

Valtion toimialojen laskentaa on selostettu kohdassa 3.18.1. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen laskentaa on selostettu kohdassa 3.20.4.

3.18 *Hallinto ja pakollinen sosiaalivakuutus (L)*

Tällä toimialalla esiintyy vain valtion- ja paikallishallinnon sekä sosiaaliturvarahastojen tuotosta.

Tässä kohdassa esitetään julkisyhteisöjen yleiskuvaukset. Näitä ovat valtionhallinto, paikallishallinto ja sosiaaliturvarahastot.

3.18.1 *Valtionhallinto*

Valtionhallinnon osuus koko kansantalouden arvonlisäyksestä on ollut jo parinkymmenen vuoden ajan n. 5%. 1990-luvun alkupuolen laman aikana valtion bkt-osuus nousi poikkeuksellisesti lähes 7%:iin, mutta vuosituhannen loppuun mennessä tilanne palautui ennalleen. Kansantaloutemme tuotanto-

toimintaa tarkasteltaessa valtion rooli ei siis ole kovin merkittävä. Julkisten palveluiden tuotanto on yhteiskunnassamme lähinnä paikallishallinnon vastuulla.

Valtion tehtävänä on pikemminkin hoitaa tulojen uudelleenjakoa: Valtaosa valtion tuloista kertyy välillisistä ja välittömistä veroista, kun puolestaan valtion menoista noin 60% koostuu erilaisista maksetuista etuuksista, tuista ja tulonsiirroista. Muita merkittäviä menoeriä ovat palkat ja välituotekäyttö sekä 1990-luvulla osuuttaan selvästi kasvattaneet, mutta sittemmin pienentyneet korkomenot. Valtion kokonaismenot ovat viime vuosikymmenien aikana olleet noin neljänneksen bruttokansantuotteesta. 1990-luvun alussa tehtiin poikkeuksellinen julkistalouden ennätys: valtion kokonaismenojen osuus bruttokansantuotteesta nousi muutamana peräkkäisenä vuotena yli 35%:iin.

Valtionhallintoon luetaan talousarviokirjanpitovelvollisten tilivirastojen lisäksi seuraavat valtion rahastot: Maatilatalouden kehittämisrahasto, Öljysuojarahasto, Valtion ydinjätehuoltorahasto, Valtion asuntorahasto, Valtion eläkerahasto, Valtion takuurahasto, Huoltovarmuuskeskus, Maatalouden interventiorahasto, Valtion vakuusrahasto ja Palosuojelurahasto sekä TV- ja radorahasto. Valtion liikelaitokset kuuluvat yrityssektoriin. Valtion liikelaitokset v. 2004 olivat: Senaatti-kiinteistöt, Varustamoliikelaitos, Luotausliikelaitos, Metsähallitus, Ilmailulaitos ja Tieliikelaitos. Yrityssektoriin kuuluvat myös ne osakeyhtiöt, jotka valtio omistaa kokonaan tai osittain.

Valtion tuotanto jakautuu vuonna 2004 13 laskentatoimialaan. Toimialat ovat, 6301 radanpito, 6302 tienpito, 6309 muu liikennettä palveleva toiminta, 7032 isännöinti ja kiinteistönhoito, 73 tutkimus ja kehittäminen, 742 tekninen palvelu, testaus ja analysointi, 748 muut palvelut liike-elämälle, 751 julkinen hallinto, 752 maanpuolustuskalusto ja varusmiehet, 80 koulutus, 851 terveydenhuoltopalvelut, 853 sosiaalipalvelut ja 92 virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta.

Maa- ja vesirakentaminen pitää vuoteen 2000 asti sisällään Tielaitoksen tuotantotoiminnan, josta vuoden 2001 alussa muodostettiin Tieliikelaitos. Radanpito käsittää Ratahallintokeskuksen, tienpito lähinnä tielaitoksen hallinnollisen toiminnan ja muu liikennettä palveleva toiminta merenkulkulaitoksen toiminnot. Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta –toimialan tuotos käsittää Valtion Kiinteistölaitoksen toiminnan ennen sen muuttamista liikelaitokseksi vuoden 1999 alussa. Isännöinti ja kiinteistönhoitotoiminta taas sisältää Puolustushallinnon rakennuslaitoksen toimet vuodesta 1995 alkaen, jolloin se eriytettiin omaksi virastokseen Puolustusvoimista.. Tutkimukseen ja kehittämiseen kuuluvaa toimintaa suoritetaan mm. Valtion teknillisessä tutkimuskeskuksessa, Metsäntutkimuslaitoksessa, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa, Geologian tutkimuskeskuksessa, Kansanterveyslaitoksessa ja Suomen akatemiassa. Tekniseen palvelun toimialalle kuuluvista virastoista tärkeimmät ovat Maanmittauslaitos ja Säteilyturvakeskus. Muut liike-elämän palvelut koostuvat lähinnä työministeriön työvoima ja elinkeinokeskusten työvoimaosastojen toiminnasta.

Selvästi merkittävintä valtion toiminta on kuitenkin julkisessa hallinnossa. Tällä toimialalla merkittäviä virastoja ovat esimerkiksi Puolustusvoimat, Verohallitus sekä eri ministeriöt. Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet -toimiala sisältää Puolustusvoimien varusmieskoulutuksen ja puolustusmate-

riaalihankinnat. Koulutuksen-toimialalla merkittävimpiä virastoja ovat eri yliopistot ja korkeakoulut. Terveystuotopalveluiden ja sosiaalipalvelujen toiminta koostuu pääosin Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen toiminnoista. Virkistys- kulttuuri- ja urheilutoiminnan tuotanto muodostuu mm. Suomen elokuva-arkiston, Suomenlinnan hoitokunnan ja Valtion taidemuseon toiminnasta.

3.18.1.1 Tietolähteet

Kansantalouden tilinpidon valtiosektorin laadinnassa käytetään lähteenä valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa (katso luku 11). Työllisyystietojen laskennassa hyödynnetään valtion työmarkkinalaitoksen tietoja valtion henkilöstöstä sekä työvoimatutkimuksen tietoja.

3.18.1.2 Laskentaprosessi

Menetelmät eri toimialoilla ovat pääpiirteittäin samoja. Alla kuvataan kaikille toimialoille yhteisiä laskentamenetelmiä. Poikkeukset tuodaan esille erikseen.

Laskenta suoritetaan ”alhaalta ylöspäin”(7032 ”ylhäältä alaspäin”, koska tällä toimialalla valtiosektorissa toimii vain markkinatuottaja). Palkkojen ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen summasta saadaan palkansaajakorvaukset yhteensä, joka on yhtä kuin nettoarvonlisäys. Kun nettoarvonlisäykseen lisätään kiinteän pääoman kuluminen, saadaan bruttoarvonlisäys. Kun bruttoarvonlisäykseen lisätään edelleen välituotekäyttö, saadaan aikaan toimialan perushintainen tuotos.

Kun tuotoksesta vähennetään myyntierät (markkinatuotos P11 ja muu markkinaton tuotos P131) sekä tuotos omaan loppukäyttöön (P12), saadaan tuotanto- ja tulonmuodostustilin residuaalina muu markkinaton tuotos (P131). Muu markkinaton tuotos yhdessä luontoismuotoisten sosiaalietuuksien (D631K) kanssa kuvaavat valtion julkisia kulutusmenoja (P3K).

Tuotos

Valtiosektorin tuotos saadaan laskemalla yhteen sektorin maksamat palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen ja välituotekäyttö. Tuotos jakautuu edelleen **markkinatuotokseen**, joksi luetaan pääasiassa liiketaloudellisista suoritteista, vuokratuotoista tai erilaisista käyttökorvauksista saadut tuotot, **markkinattomien tuotteiden myynteihin**, jotka koostuvat lähinnä julkisoikeudellisista suoritteista saaduista tuotoista, **tuotokseen omaan loppukäyttöön**, joka sisältää omaan käyttöön tuotettuja atk-ohjelmistoja ja asevelvollisten ylläpitävään huoltoon liittyviä kuluja sekä **muuhun markkinattomaan tuotokseen**, joka saadaan vähentämällä edellä mainitut erät tuotoksesta.

Välituotekäyttö

Tärkeimpiä välituotekäyttöön laskettavia eriä ovat aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokrat, erilaiset palvelujen ostot, erilaiset maksut sekä näihin lisätyt arvonlisäverot. Välituotekäytöstä vähennetään kultakin toimialalta erikseen ostettujen ohjelmistoinvestointien määrä, joka luetaan investointeihin.

Arvonlisäys

Palkat ja palkkiot koostuvat pääasiassa virka- ja työsuhdepalkoista. Lisäksi maanpuolustuskaluston ja varusmiesten –toimialalla palkkoihin on laskettu varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten saamat luontoismuotoiset palkat, jotka ovat ruoka- ja matkustusetuja.

Työnantajan sosiaaliturvamaksut saadaan suoraan kultakin valtion liikekirjanpidon henkilöstösivukulujen tililtä. Poikkeuksena on tili ”tapaturmavakuutusmaksut”, joka jaetaan tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksuihin. Tämän lisäksi maksut tililtä ”lomapalkkojen henkilösivukulujen velan muutos” jaetaan muiden maksettujen sosiaalivakuutusmaksujen suhteessa eri sosiaalivakuutusmaksulajeihin.

Valtiosektorin kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista.

Taulukko 28. Valtiosektorin tuotanto- ja tulonmuodostustili toimialoittain vuodelta 2004

Tuotantotili	6301	6302	6309	7032	73	742
<i>Tuotos perushintaan</i>	431	981	196	122	826	192
Markkinatuotos	51	4	134	122	124	70
Tuotos omaan loppukäyttöön					5	1
Markkinattomien tuotteiden myynnit	0	0	0		0	23
Muu markkinaton tuotos	380	977	62		697	98
Välituotekäyttö ostajanhintaan	245	346	105	92	294	68
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	186	635	91	30	532	124
Kiinteän pääoman kuluminen	180	587	53	0	48	8
<i>Arvonlisäys, netto perushintaan</i>	6	48	38	30	484	116
Tulonmuodostustili						
Palkat ja palkkiot	5	38	30	32	393	94
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	1	10	8	8	91	22
<i>Toimintaylijäämä/sekatulo, netto</i>				-10		

Tuotantotili	748	751	752	80	851	853	92
<i>Tuotos perushintaan</i>	145	5498	686	2026	48	23	56
Markkinatuotos	10	499	0	255	40	14	8
Tuotos omaan loppukäyttöön		74	10				
Markkinattomien tuotteiden myynnit	0	43	0	0	0	0	0
Muu markkinaton tuotos	135	4882	686	1761	8	9	48
Välituotekäyttö ostajanhintaan	43	2226	571	720	9	9	29
<i>Arvonlisäys, brutto perushintaan</i>	102	3272	115	1306	39	14	27
Kiinteän pääoman kuluminen	3	271		81	8	1	8
<i>Arvonlisäys, netto perushintaan</i>	99	3001	115	1225	31	13	19
Tulonmuodostustili							
Palkat ja palkkiot	80	2373	115	998	24	10	15
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	19	628	0	227	7	3	4
<i>Toimintaylijäämä/sekatulo, netto</i>							

3.18.2 Paikallishallintosektori

Tässä luvussa tarkastellaan paikallishallintosektorin laskelmia. Perusrajauskuna paikallishallintoon lasketaan kuntien, kuntayhtymien, Ahvenanmaan

maakuntahallinnon (mukaan lukien sen eläkerahaston), Kuntaliiton ja Kunnallisen Työmarkkinalaitoksen julkisluonteinen toiminta. Julkisluonteisella toiminnalla tässä tarkoitetaan sitä, että julkiseen toimintaan luetaan sellaisten yksiköiden toiminta, joissa toiminnasta saadut tuotot kattavat alle 50 % kustannuksista silloin kun yksikkö täyttää institutionaalisen yksikön kriteerit. Näin ollen kuntien ja kuntayhtymien liikelaitosmuotoista toimintaa ei lueta paikallishallintosektoriin kokonaisuudessaan, vaan osa liikelaitoksista lasketaan yrityssectorissa. Yleisimpiä kunnallisia liikelaitoksia ovat energia- ja sähkölaitokset, vesi- ja viemärilaitokset, satamat ja joukkoliikennelaitokset.

Sektorien sisältämien institutionaalisten yksikköjen (esim. yritys, kunta, valtio) tuotannollinen toiminta jakaantuu toimipaikkoihin. Toimipaikat taas ovat tuottajatyypiltään markkina- tai markkinattomia tuottajia, ja niiden tuottajatyypin määräytyy tuotantoyksikön päätuotoksen mukaan. Markkina-tuottajat kattavat myyntituotoilla vähintään 50 % tuotantokustannuksista. Markkinattomat tuottajat ovat joko omaan loppukäyttöön tuottajia tai muita markkinattomia tuottajia. Muiden markkinattomien tuottajien tuotos rahoitetaan pääosin verovaroilla (valtion- ja kuntien palvelutuotanto) tai tulonsiirroilla/jäsenmaksuilla (vytyjen palvelutuotanto).

Tuottajatyypit luokitellaan edelleen toimialaluokituksen (TOL2002) mukaan. Toimialaluokitusta käytetään tuotannollisen toiminnan kuvauksessa (tuotantotilin taloustoimet, kiinteän pääoman muodostus, työllisyys ja työpanos). Paikallishallintosektorissa lasketaan seuraavat toimialat: metsän viljely (0211), maa- ja vesirakentaminen (4502), vesiliikenne (61), tienpito (6302), kiinteistöjen vuokraus ja hallinta (7022), muut palvelut liike-elämälle (748), julkinen hallinto (751), koulutus (80), terveys- ja sosiaalipalvelut (85), ympäristöhuolto (90) ja virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta (92). Toimialoista metsän viljely (0211), kiinteistöjen vuokraus ja hallinta (7022), muut palvelut liike-elämälle (748) sekä ympäristöhuolto (90) ovat markkinatuottajia ja muut toimialat ovat muita markkinattomia tuottajia. Kunnilla ja kuntayhtymillä on toimintaa myös rakennuttamisen (701) toimialalla. Rakennuttamiselle ei kuitenkaan lähdeaineiston puutteellisuuden vuoksi lasketa erillistä tuotantotiliä, vaan se sisältyy muille paikallishallintosektorin toimialoille sivutuotantona.

Paikallishallintosektorin arvonlisäyksen osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli 12,8 % vuonna 2004. Vastaavasti paikallishallinnon osuus julkisista kulutusmenoista yhteensä oli 62,5 %. Kunnat ja kuntayhtymät tuottavatkin Suomessa suurimman osan koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluista.

Taulukko 29: Paikallishallintosektorin toimialojen arvonlisäysten osuudet koko kansantalouden arvonlisäyksistä vuonna 2004.

Toimiala:	Paikallishallinnon osuus toimialan arvonlisäyksestä:
0211 Metsän viljely	2,4 %
4502 Maa- ja vesirakentaminen	7,2 %
61 Vesiliikenne	0,8 %
6302 Tienpito	31,1 %
7022 Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	14,8 %

748 Muut palvelut liike-elämälle	6,0 %
751 Julkinen hallinto	44,6 %
80 Koulutus	65,6 %
851 Terveysthuolto	78,3 %
852 Eläinlääkintä	29,5 %
853 Sosiaalipalvelut	73,6 %
90 Ympäristöhuolto	5,0 %
92 Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta	32,1 %
Kuntayhteisöt, toimialat yhteensä	12,8 % bruttokansantuotteesta

3.18.2.1 Lähdeaineistot

Paikallishallintosektorin laskelmissa tärkeimmät tietolähteet ovat

a) käypähintaisten rahamääräisten tietojen osalta: kuntien/kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto, Ahvenanmaan maakuntahallinnon tilinpäätös (Bokslut för landskapet Åland), Ahvenanmaan maakuntahallinnon eläkerahaston toimintakertomus (Landskapet Ålands pensionsfond, verksamhetsberättelse), Suomen Kuntaliiton toimintakertomus ja Kunnallisen Työmarkkinalaitoksen toimintakertomus,

b) työllisyystietojen osalta: Kuntasektorin palkkatilasto, Tilastokeskus (julkaisu Kuntasektorin kuukausipalkat, perustuu kunnalliseen henkilöstörekisteriin ja sisältää henkilöstömäärät, poikkileikkaus totaaliaineistolla loka-kuussa), Tilastokeskuksen työvoimatutkimus

Pääaineistot, kohta a), sisältävät kaikki kuntayhteisöjen tilastoyksiköt (vuonna 2004 444 kuntaa, 237 kuntayhtymää sekä kohdassa a) erikseen luetellut yksiköt) ja ne laaditaan vuosittain. Työllisyystietojen tärkein lähde Kuntasektorin palkkatilasto perustuu niin ikään totaaliaineistoon. Muut lähteet ovat vuosittain ilmestyviä, työvoimatilasto kuukausittainen.

3.18.2.2 Tuotanto ja tulonmuodostus: muut markkinattomat tuottajat

Paikallishallinnon muiden markkinattomien tuottajien tuotanto lasketaan kustannusten avulla. Tuotos perushintaan määritellään yhtä suureksi kuin käytettyjen panosten arvo eli kokonaispanos. Tuotanto- ja tulonmuodostustilillä kuvataan millaisia panoksia julkisen toiminnan tuotteiden tuotannossa käytetään ja miten tuotanto jakautuu julkiseen kulutukseen (P13 muu markkinaton tuotos) ja tuotteiden myynnistä saatuihin tuloihin (P11 markkinatuotos, P139 markkinattomien tuotteiden myynnit) ja omaan käyttöön tuotettuihin tavaroihin ja palveluksiin (P12 tuotos omaan loppukäyttöön). Muiden markkinattomien tuottajien tuotantotoiminnassa ei katsota syntyvän toimintaylijäämää.

Paikallishallinnon muiden markkinattomien tuottajien bruttoarvonlisäyksen komponentteina ovat palkat ja palkkiot, työnantajan sosiaalivakuutusmaksut, kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot. Tuotos perushintaan on bruttoarvonlisäyksen ja välituotekäytön summa.

Osa paikallishallinnon tuottamista tavaroista ja palveluksista myydään markkinoilla tuotantokustannukset kattavaan hintaan. Tällä perusteella ne määritellään markkinatuotteiksi, ja niistä saadut myyntitulot kirjataan tuotantotilille markkinatuotokseksi (P11). Osa tuotannosta myydään ns. mark-

kinattomina tuotteina, joiden myyntituloilla ei ole tarkoitus kattaa niiden tuotantokustannuksia. Nämä tuotteet kirjataan markkinattomien tuotteiden myynteihin (P139). Kun nämä erilaiset tuotteista saadut myyntitulot sekä tuotos omaan loppukäyttöön (P12) vähennetään kustannusten summana lasketusta tuotoksesta (P1), saadaan residuaalina muu markkinaton tuotos (P13). Muu markkinaton tuotos ja luontoismuotoiset sosiaalietuudet muodostavat paikallishallintosektorin kulutusmenot (P3K sektoritileillä).

Seuraavassa esitetään toimialojen 751 julkinen hallinto, 80 koulutus, 851 terveydenhuoltopalvelut, 852 eläinlääkintäpalvelut, 853 sosiaalipalvelut, 90 ympäristöhuolto sekä 92 virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta tuotantotilin laskentaratkaisut taloustoimittain. Toimialat saadaan yhdistelemällä päälähteen 01-taulun tehtäväluokkia (katso kyselylomake, osa II). Muihin markkinattomiin tuottajiin kuuluvien toimialojen 4502 maa- ja vesirakentaminen ja 6302 tienpito laskentamenetelmä poikkeaa hieman edellisistä, joten sitä käsitellään myöhemmin erikseen.

Arvonlisäys

Palkat ja palkkiot (D11K) sisältävät taloustilaston 01-taulun (katso kyselylomake osa II) menolajin 'palkat ja palkkiot'. Kuntataloustilaston palkat ilmaistaan nettona eli kunnan/kuntayhtymän tuloslaskelmassa palkkoja oikeasevilla henkilöstökorvauksilla vähennettynä. Kansantalouden tilinpidon laskelmissa palkkoihin lisätään työntekijöiden saamat rahamääräiset luontoisedut, jotka poistetaan samalla välituotekäytöstä.

Maatalouslommittajien palkat ja niihin liittyvät sosiaalivakuutusmaksut rekisteröidään kansantalouden tilinpidossa maatalous-toimialan tuotantotilillä. Nämä vähennetään kuntataloustilaston palkoista (toimiala 853) kuntayhteisöjen tuotantotiliä laskettaessa.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ovat työnantajan suorittamia pakollisia, vapaaehtoisia ja laskennallisia sosiaalivakuutusmaksuja.

Pakollisia sosiaalivakuutusmaksuja ovat työnantajan kansaneläkevakuutusmaksut, työeläkevakuutusmaksut, lakisääteiset tapaturmavakuutusmaksut, työttömyysvakuutusmaksut ja ryhmähenkivakuutusmaksut. Pakolliset sosiaalivakuutusmaksut lasketaan kertomalla toimialan vuotuinen palkkasumma kyseisen vakuutusmaksun keskimääräisellä maksuprosentilla.

Vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut saadaan vähentämällä pakolliset sosiaalivakuutusmaksut kuntien ja kuntayhtymien ilmoittamista maksetuista kaikista sosiaalivakuutusmaksuista (kyselylomake, osa II, 01-taulu, rivi: 0370 'eläkevakuutusmaksut' ja 0380 'muut sosiaalivakuutusmaksut'). Vapaaehtoisia sosiaalivakuutusmaksuja ovat mm. kuntayhteisöjen maksamat vapaaehtoiset tapaturmavakuutusmaksut ja vapaaehtoiset eläkemaksut.

Kunnat ja kuntayhtymät ovat maksaneet rahastoituja eläkevakuutusmaksuja vuodesta 1988 alkaen. Valtio on kuitenkin maksanut edelleen suoraan budjetista kunnissa työskentelevien peruskoulun ja lukion opettajien eläkkeet. Paikallishallinnon laskelmissa tällaisten opettajien laskennallinen eläkevaraus on kirjattu työnantajan laskennallisiin sosiaalivakuutusmaksuihin (D122K), jotta eri tuottajatyypin tulonmuodostus olisi keskenään vertailukelpoinen. Vuoteen 1997 asti kaikki peruskoulun ja lukion opettajien eläkevaraukset olivat laskennallisia. Vuodesta 1998 alkaen on asteittain alettu ra-

hastoida myös näiden opettajien tulevia eläkemaksuja. Kuntien mak-suosuutta kasvatetaan vuosittain. Tästä johtuen laskennalliset sosiaaliva-kuutusmaksut ovat pienentyneet vuodesta 1998 alkaen ja niiden rahastoidut osuudet siirtyneet työeläkevakuutusmaksuihin. Laskennalliset sosiaaliva-kuutusmaksut on laskettu laskennallisella työeläkevakuutusmaksuprosentilla peruskoulun ja lukion opettajien palkkasummasta. Vuodesta 2001 eteenpäin laskennallisia sosiaalivakuutusmaksuja ei enää ole, koska kuntien mak-suosuuden perustana oleva valtion työeläkevakuutusmaksuprosentti (VEL) nousi korkeammaksi kuin laskennallinen työeläkevakuutusmaksuprosentti.

Muut tuotantoverot (D29K) sisältävät kuntayhteisöjen maksamat ajoneu-vojen käyttömaksut (toimiala 751) sekä kuntien maksamat jäteverot (toimi-ala 90, vuodesta 1996 alkaen). Ensin mainitun tiedot perustuvat kansanta-louden tilinpidon keskitettyyn laskelmaan ja jälkimmäisen valtion tilinpää-töksen tietoihin.

Kiinteän pääoman kulumisen laskelmat perustuvat kansantalouden tilinpi-don pääomakantamalliin. Paikallishallinnon kiinteän pääoman kulumisen lasketaan asuinrakennuksille, muille talonrakennuksille, maa- ja vesiraken-nelmille ja muille rakennuksille, kuljetusvälineille, muille koneille ja lait-teille ja tietokoneohjelmistoille sekä maan ym. perusrakennuksille.

Välituotekäyttö

Välituotekäyttöön lasketaan seuraavat kunnan ja kuntayhtymän taloustilas-ton (osa II, 01-taulu) menolajit:, 'asiakaspalvelujen ostot: - valtiolta, - kun-nilta, - kuntayhtymiltä, - muilta', 'muiden palvelujen ostot', 'aineet, tarvik-keet ja tavarat', 'muut menot' ja 'ulkoiset vuokramenot'. Vuosina 1997-1999 kuntataloustilastossa ulkoisia ja sisäisiä vuokramenoja ei oltu eritelty, vaan ne yhdessä sisältyivät taloustilaston erään 'vuokramenot'. Koska kan-santalouden tilinpidon kuntalaskelmiin otetaan mukaan vain ulkoiset vuok-ramenot, on ulkoisten vuokramenojen osuus näinä vuosina estimoitu vuoden 2000 taloustilaston jakaumalla.

Kunnat rahoittavat valtionosuuksilla osan terveys- ja sosiaalitoimialojen kuntayhtymien palvelutuotantoa. Tämä rahoitus näkyy taloustilastossa näillä toimialoilla asiakaspalvelujen ostoina kuntayhtymiltä. Nämä valtion anta-man rahan siirrot kuntien ja kuntayhtymien välillä poistetaan välituotekäy-töstä. Sektoritileillä rahavirta sisältyy taloustoimeen 'valtion tulonsiirrot kunnille ja kuntayhtymille'.

Kuntien ja kuntayhtymien asiakaspalvelujen ostot muilta sisältävät suoraan kuntalaisille yrityksiltä, säätiöiltä, yhdistyksiltä, seurakunnilta ym. ostettuja palveluja ilman, että kuntalaiset maksavat niistä. Nämä ostot käsitellään vä-lituotekäytön sijasta luontoismuotoisina sosiaalisina tulonsiirtoina koska ne eivät ole kuntien ja kuntayhtymien omaa palvelutuotantoa. Nämä luontois-muotoiset tulonsiirrot kirjataan siten suoraan julkiseen kulutukseen.

Paikallishallinnon ohjelmistoinvestoinnit saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetystä laskelmasta. Nämä hankinnat näkyvät kuitenkin taloustilastossa kuntien ja kuntayhtymien välituotekäytössä 'muiden palvelujen ostoina' (90 %) sekä investoinneissa 'koneissa ja laitteissa' (10 %). Päällekkäisyyksien välttämiseksi e.m. erät on poistettava välituotekäytöstä sekä kone- ja laitein-

vestoinneista. Välituotekäytöstä vähennetään myös maksetut rahamääräiset luontoisedut, jotka siirretään palkkoihin.

Kuntien maksama arvonlisävero otetaan kuntataloustilaston taulun 01 taloustoimesta 2965 'palautusjärjestelmän arvonlisävero', joka kuvaa välituotteita koskevaa valtion kunnille palauttamaan arvonlisäveroa. Tämä maksettu ja palautettu arvonlisävero lisätään siis välituotekäyttöön.

Kuten aiemmin todettiin tuotannon arvo, P1 **tuotos perushintaan**, lasketaan bruttoarvonlisäyksen ja välituotekäytön summana.

Toimialat 4502 maa- ja vesirakentaminen sekä 6302 tienpito

Koko kansantalouden tasolla suurin osa toimialojen 6302 tienpito sekä 4502 maa- ja vesirakentaminen tuotannosta tuotetaan markkinatuottajien toimesta yrityssectorissa. Näillä toimialoilla on kuitenkin myös markkinatonta tuotantoa, jota tuottavat mm. kunnat ja valtio. Paikallishallinnon julkisen toiminnan tehtäväksi nähdään kansantalouden tilinpidossa teiden ja katujen uudisrakentaminen ja kunnossapito sekä muiden maa- ja vesirakennelmien (esim. liikunta-alueiden, piha- ja pysäköintialueiden, lentokenttien jne.) rakentaminen ja kunnossapito.

Paikallishallinnon tienpidon toimialalla (6302) näytetään tieverkostoa koskevat uudisrakennusinvestoinnit ja tieverkoston kuluminen. Paikallishallinnon tienpitotoimiala katsotaan kysyjätoimialaksi, jonka kysymä tieverkoston uudisrakentaminen tuotetaan maa- ja vesirakentamisen toimialalla yrityssectorissa. Toisin sanoen kunnat ostavat tienrakennukseen liittyvät tavarat ja palvelut markkinoilta. Paikallishallinnon tuotantotilillä tienpidon toimialalla näytetään siis vain kiinteän pääoman kuluminen (K1K), joka sellaisenaan vaikuttaa niin arvonlisäykseen kuin kulutusmenoihinkin. Tietolähteenä yrityssectorin tuottamissa kuntien kysymissä tieinvestoinneissa käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston taulun 02 tehtävää 460 'liikenneväylät'. Kiinteän pääoman kulumisen eli tieverkoston kulumisen tiedot saadaan kansantalouden tilinpidon pääomakantamallista.

Paikallishallinnon maa- ja vesirakentamisen toimialalla (4502) näytetään teiden ja katujen kunnossapito sekä muiden maa- ja vesirakennelmien rakentaminen ja kunnossapito. Näiden palvelujen tuottamisesta vastaavat kunnat itse. Toimialan tuotantotili lasketaan kahdessa osassa. Ensiksi lasketaan kunnossapidon osuus, jossa tietolähteenä on taloustilaston taulun 01 tehtävä 460 'liikenneväylät'. Tästä lähteestä saadaan kunnossapidon palkat, sosiaaliturvamaksut, välituotekäyttö ja myyntierät. Näihin taloustoimiin lisätään Ahvenanmaan maakuntahallituksen luvut, jotka saadaan Ahvenanmaan maakuntahallituksen tilinpäätöksestä. Lisäksi välituotekäyttöön lisätään arvonlisävero, joka saadaan valtiosektorin tiedoista. Kiinteän pääoman kuluminen saadaan kansantalouden tilinpidon pääomakantamallista.

Toiseksi lasketaan muiden kuin teiden ja katujen uudisrakentaminen. Tiedot saadaan taloustilaston taulun 02 taloustoimen 'kiinteät rakenteet ja laitteet' muista taloustilaston tehtävistä kuin 460 'liikenneväylät'. Tästä investointikysynnästä saadaan tuotos, jonka kunnat siis tuottavat. Tämä tuotos jaetaan välituotekäyttöön ja palkansaajakorvauksiin taloustilaston taulun 05 maa- ja vesirakentamisen investointien 'henkilöstökorvausten', 'palvelujen' sekä 'aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden' suhteessa. Maa- ja vesirakentamisen

toimialan ei oleteta tuottavan toimintaylijäämää. Laskemalla yhteen kaksi osaa, kunnossapito ja muiden kuin teiden uudisrakentaminen, saadaan paikallishallinnon maa- ja vesirakentamisen tuotantotili.

3.18.2.3 Tuotanto- ja tulonmuodostus: markkinatuottajat

Paikallishallinnon toimialoista 0211 metsän viljely, 7022 kiinteistöjen vuokraus ja hallinta, 748 muut palvelut liike-elämälle sekä 90 ympäristöhuolto ovat markkinatuottajia. Markkinatuottajat kattavat myyntituloilla vähintään 50 % kustannuksista. Niiden tuotos on enimmäkseen markkinatuotosta (P11), mutta niillä voi olla myös tuotosta omaan loppukäyttöön (P12). Sen sijaan markkinatuottajalla ei voi olla muuta markkinatonta tuotosta (P13). Markkinatuottajan tuotantotili lasketaan 'ylhäältä alas' tuotoksesta lähtien. Kun tuotoksesta vähennetään välituotekäyttö, saadaan arvonlisäys bruttona. Kun tästä vähennetään kiinteän pääoman kuluminen, päädytään nettoarvonlisäyksen. Vähennettäessä nettoarvonlisäyksestä palkansaajakorvaukset ja muut tuotantoverot sekä lisättäessä muut tuotantotukipalkkiot päädytään toimintaylijäämään, joka näytetään sektoritilillä.

Toimialan 0211 metsän viljely tuotantotilin laskemisessa käytetään päälähteenä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoa (taulu 01: tehtävä 660). Toimialan markkinatuotos (P11), välituotekäyttö (P2K) ja palkansaajakorvaukset (D1K) saadaan suoraan kuntataloustilastosta. Laskelmiin lisätään omaan loppukäyttöön tuotettu metsänhoito- ja perusparannustyö (P12), josta saadaan arvio Metsäntutkimuslaitoksen metsänhoito- ja perusparannustyötilastosta. Kiinteän pääoman kuluminen saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetystä laskelmasta.

Toimialat 7022 ja 748 sisältävät kuntasektoriin luokiteltavia liikelaitoksia. Toimialojen tuotantotilin laskemisessa käytetään lähteenä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoa (taulu 11).

Taulukko 30: Paikallishallinnon tuotanto ja tulonmuodostus toimialoittain vuonna 2004, miljoonaa euroa.

Talustoimi/ Toimiala	0211	4502	61	6302	7022	748	751	80	851	852	853	90	92	Yhteensä
P1R Tuotos perushintaan	60	657	12	290	460	166	5046	5634	7636	35	4340	99	115	25587
P11R Markkinatuotos	55	262	1		413	166	1746	239	757	12	335	99	129	4214
P12R Tuotos omaan loppukäyttöön	5				47		49	72	34		20		15	242
P139R Markkinattomien tuotteiden myynnit		136					236	67	504	1	638		73	1655
P13R Muu markkinaton tuotos		259	11	290			3015	5256	6341	22	3347		935	19476
P2K Välituotekäyttö ostajanhintaan	21	538	5		216	78	2412	1378	2586	17	885	72	392	8600
B1GPH Arvonlisäys, brutto perushintaan	39	119	7	290	244	88	2634	4256	5050	18	3455	27	760	16987
K1K Kiinteän pääoman kuluminen	3	3		290	2	1	397	437	328		182	7	171	1821
D1K Palkansaajakorvaukset	11	116	7		103	68	2236	3819	4722	18	3273	12	589	14974
D11K Palkat ja palkkiot	9	89	6		77	53	1715	2957	3622	14	2508	10	453	11513
D12K Työnantajan sosiaaliturvamaksut	2	27	1		26	15	521	862	1100	4	765	2	136	3461

D29K Muut tuotantoverot			1	14	15
D39R Muut tuotantotukipalkkiot					
B13N Toimintaylijäämä/sekatulo, netto	25	139	19	-6	177

3.18.3 Sosiaaliturvarahastot

3.18.3.1 Työeläkevakuutus (7531)

Toimiala sisältää lakisääteiseen (pakolliseen) eläkevakuutukseen erikoistuneet yhtiöt, eläkekassat ja -säätiöt sekä muut eläkelaitokset.

Lakisääteinen, kaikille työnantajille pakollinen, työeläkevakuutus luokitellaan Suomessa julkisyhteisöjen alasektoriin sosiaaliturvarahastot. Työeläkevakuutusjärjestelmiä on yksityisellä sektorilla useita: Työntekijäin eläkelaki (TEL), Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki (LEL), Taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijöiden eläkelaki (TaEL), Merimieseläkelaki (MEL), Maatalousyrittäjien eläkelaki (MYEL) ja Yrittäjien eläkelaki (YEL). Julkisella sektorilla on Kunnallinen eläkelaki (KvTEL), Valtion eläkelaki (VEL) ja Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (KiEL). Lisäksi Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöillä sekä Ahvenanmaan maakuntahallituksen työntekijöillä on omat eläkesäätiönsä.

Viimevuosien aikana julkisen sektorin eläkelakeja on yhdenmukaistettu yksityisen sektorin TEL-järjestelmän kanssa. Lisäksi yksityisen sektorin TEL, LEL ja TaEL yhdistetään yhdeksi laiksi vuoden 2007 alusta alkaen.

Eri eläkejärjestelmät hoitavat itsenäisesti osuuttaan koko työvoiman pakollisesta eläketurvasta. Tästä huolimatta eläkeyhtiöt, säätiöt ja kassat myöntävät vakuutetuille eli työntekijöille yhtenäisin perustein laskettavia eläkkeitä riippumatta vakuutetun oman laitoksen sijoitusten onnistumisesta. Työnantaja vastaa eläkelaitoksen valinnasta ja hyvin onnistuneet sijoitukset voidaan hyvittää työnantajan lopullisissa eläkemaksuissa.

Noin neljännes yksityisalojen työeläkemaksuista rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten. Rahastojen tuoton avulla on mahdollista alentaa eläkemaksuja pysyvästi.

Yksityisten alojen yhteiselimenä muuten hajautetussa työeläkejärjestelmässä toimii Eläketurvakeskus. Valtion eläkerahasto on epäitsenäinen, valtiosektoriin luokiteltava rahasto, joka toimii valtiovarainministeriön valvonnan alaisena. Valtion eläkerahastoa hoitaa Valtionkonttori. Kunta-alan henkilöstön eläkkeistä vastaava Kuntien eläkevakuutus toimii sisäministeriön valvonnan alaisena.

Työeläkejärjestelmä on Suomessa hyvin valvottu ja säädelty järjestelmä, josta on saatavissa hyvin tietoa. Vakuutusvalvontaviraston julkaisema vuosittainen Vakuutusyhtiötilasto sisältää työeläkeyhtiöiden tuloslaskelman ja taseen liitteineen. Lisäksi Vakuutusvalvontavirasto julkaisee erikseen eläkesäätiöiden ja kassojen kootut tiedot. Muista eläkelaitoksista (KvTEL, MEL, MYEL ja LUEL) on saatavissa vuosikertomukset ja tilinpäätöstiedot. Vuosittain toukokuussa valmistuu Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton yhteenvedo työeläkeyhtiöiden tilinpäätösaineistosta. SVK:n Tilinpäätösaineistoa käytetään ennakkolaskelman laadinnassa.

Työeläkelaitosten tuotos on arvonlisäyksen ja välituotekäytön summa. Tuotos siis lasketaan kustannusten kautta. Palkansaajakorvauksista on saatavilla yksikkökohtainen palkkasummatieto ja välituotekäytöstä yhtiöiden liikeytietä. Eläkekassat toimivat emoyrityksen yhteydessä ja niiden kirjanpidon hoitavat emoyritykset, jolloin palkka- ja sosiaaliturvamaksukuluja ei synny. Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista.

3.18.3.2 *Muu pakollinen sosiaalivakuutus (7539)*

Suomen toimialaluokituksen TOL-95:n mukaan pakollinen sosiaalivakuutustoiminta (7530) jaetaan Kansaneläkelaitoksen vakuutustoimintaan (75301), lakisääteiseen työeläkevakuutustoimintaan (75302) ja muuhun pakolliseen sosiaalivakuutustoimintaan, joka sisältää erityisesti työttömyysvakuuttamiseen keskittyneet kassat ja rahastot (75309). Alatoimiala muu pakollinen sosiaalivakuutus käsittää siis toimialat 75301 ja 75309. Toimialojen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on noin 0,2 prosenttia.

Suomessa toimialalle luetaan seuraavien rahastojen toiminta:

Kansaneläkelaitos (Kela)

Työttömyyskassat (TYKA)

Työttömyysvakuutusrahasto (TVR)

Koulutusrahasto (KER)

Sairausvakuutuslain (SVL) mukaisia korvauksia myöntävät sairauskassat sekä pelkästään lisäetuja myöntävät sairauskassat (ns. täydennyskassat)

Hautaus- ja eroavustuskassat

Vakuutuskassojen yhdistys.

Näiden rahastojen pääasiallista toimintaa on sosiaalisten etuuksien tuottaminen ja ne täyttävät molemmat seuraavista kriteereistä:

a) lain tai asetuksen mukaan tietyt väestöryhmät ovat velvollisia osallistumaan järjestelmään tai maksamaan sosiaalivakuutusmaksuja;

b) julkisyhteisö vastaa – riippumattomasti tehtävästään valvovana elimenä tai työnantajana – laitoksen hallinnosta maksuja tai etuisuuksia koskevissa ratkaisuisissa ja hyväksymisissä.

Yksittäisen henkilön maksamien maksujen ja sen riskin välillä, jonka alaiseksi hän joutuu, ei ole tavallisesti suoraa yhteyttä.

Kansaneläkelaitos (Kela) huolehtii Suomessa asuvien perusturvasta eri elämäntilanteissa.

Toimintatietoja Kelasta

	2002	2003	2004
Kokonaiskulut, miljardia euroa	10,0	10,3	10,6
Toimintakulut/kokonaiskulut, %	3,1	3,2	3,3
Etuuskulut / asukas, euroa/vuosi	1859	1902	1951
Henkilöstö	6124	6171	6082

Kelan maksamat etuudet, milj. euroa

	2002	2003	2004
Kansaneläkkeet ja vammaisetuudet	2900	2875	2848
Sairausvakuutusetuudet	2471	2681	2879
Kuntoutusetuudet	266	287	287
Työttömyysetuudet	1136	1177	1200
Lapsiperheiden etuudet	1747	1734	1799
Opintoetuudet	727	727	731
Yleinen asumistuki	413	430	436
Muut etuudet	17	21	36
Etuuskulut yhteensä	9677	9930	10216

Työttömyyskassat ovat keskinäisen vastuun perusteella toimivia yhteisöjä, joiden tarkoituksena on työttömyysturvalaissa tarkoitetun ansioturvan järjestäminen jäsenilleen. Työttömyyskassat maksavat työttömäksi jääneille jäsenilleen ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa tai koulutuspäivärahaa. Lisäksi työttömyyskassat voivat maksaa muuta tukea. Työttömyyskassoilla on oikeus saada valtionosuutta. Valtionosuus kohdistuu kassan maksamiin työttömyyspäivärahoihin ja muihin työttömyysetuuksiin sekä hallintokuluihin. Työttömyyskassojen tukena toimi työttömyysvakuutusrahaston (ks. alla) perustamiseen saakka eli vuoteen 1998 asti sosiaali- ja terveysministeriön (STM) valvonnassa toiminut Työttömyyskassojen keskuskassa. Vuoden 2004 lopussa Suomessa oli 40 työttömyyskassaa.

Työttömyysvakuutusrahasto on työnantajien ja palkansaajien rahoittama ja sosiaali- ja terveysministeriön valvoma itsenäinen laitos, jonka tehtävänä on työttömyysturvaetuuksien rahoittaminen. Rahaston varat kerätään pakollisina työttömyysvakuutusmaksuina sekä työnantajilta että palkansaajilta. Työttömyysvakuutusrahasto vastaa ansioon suhteutetun työttömyysturvan rahoituksesta siltä osin kuin valtio ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole niistä vastuussa. Rahasto vastaa myös eräistä muista menoista.

Koulutusrahasto (aikaisemmin Koulutus- ja erorahasto) maksoi vuoteen 2002 saakka työ- tai virkasuhteen päättymisen johdosta työntekijälle erorahaa ja tuki omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta. Vuodesta 2002 lähtien rahasto on tukenut ainoastaan viimeksimainittua, mitä nimenmuutoskin osoittaa. Rahaston toiminta rahoitetaan maksuilla, jotka peritään työnantajilta, työttömyysvakuutusmaksuun sisältyvänä osuutena maksetuista palkoista. Työnantajamaksun vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö. Työttömyysvakuutusrahasto vastaa osaltaan rahaston kulujen kattamisesta.

Sairauskassat ovat vakuutuskassoja, joiden pääasiallisena tarkoituksena on myöntää korvausta sairauden johdosta. Ne täydentävät sairausvakuutusta. Kassojen jäseninä ovat yleensä tietyn työnantajan palveluksessa olevat tai määrättyyn ammattikuntaan kuuluvat henkilöt. Sairauskassat voivat myöntää jäsenilleen ja heidän perheenjäsenilleen lakisääteisiä sairausvakuutusetuksia ja niitä täydentäviä lisäetuksia. Sairauskassoja oli vuoden 2004 lopussa 154. Lisäetuksia maksavan kassan jäseniltä peritään yleensä jäsenmaksuja, joilla rahoitetaan suurin osa korvauksista. Myös työnantajat voivat osallistua kustannuksiin.

Hautaus- ja eroavustuskassat ovat vakuutuskassoja, joiden jäseninä ovat tietyn työnantajan palveluksessa olevat tai määrättyyn ammattikuntaan kuuluvat henkilöt. Vuonna 2004 tällaisia kassoja oli 6 kappaletta.

Vakuutuskassojen yhdistys toimii kassojen yhteiselimenä, valvoo niiden etua ja edustaa niitä sekä antaa asiantuntija-apua ja avustaa kassoja. Yhdistys on vakuutusvalvontaviraston valvonnassa. Vuoden 2004 päättyessä yhdistyksessä oli 202 jäsenkassaa, joissa oli yhteensä noin 230 000 henkilöjäsentä. Kassoista 170 oli sairauskassaa, 21 eläkekassaa ja 11 hautaus- ja eroavustuskassaa.

3.18.3.2.1 Tietolähteet

Tietolähteinä käytetään sosiaaliturvarahastojen tilinpäätöstietoja sekä tarkentavia erilliskyselyitä. Kela:n osuus muu pakollinen sosiaalivakuutus - toimialan tuotoksesta oli vuonna 2004 noin 71 prosenttia, työttömyyskassojen ja työttömyysvakuutusrahaston yhteensä noin 14 prosenttia ja muiden rahastojen noin 12 prosenttia.

Kansaneläkelaitos: tilinpäätös, toimintakertomus, neljännesvuosikatsaus ja erilliskyselyt sekä Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja.

Työttömyyskassat: Vakuutusvalvontaviraston laatima tilinpäätös ja muut yhteenvedot työttömyyskassojen kirjanpidosta.

Työttömyysvakuutusrahasto: tilinpäätös ja toimintakertomus.

Koulutusrahasto: tilinpäätös ja toimintakertomus.

Hautaus- ja eroavustuskassat: Vakuutusvalvontaviraston laatima tilinpäätös hautaus- ja eroavustuskassojen kirjanpidosta.

Sairauskassat: Vakuutusvalvontaviraston laatima tilinpäätös sairauskassojen kirjanpidosta.

3.18.3.2.2 Laskentaprosessi

Muun pakollisen sosiaalivakuutuksen tuotos lasketaan kustannusten kautta. Toimialan tuotos on arvonlisäyksen ja välituotekäytön summa.

Välituotekäyttö

Sosiaalivakuutuksen välituotekäyttöön luetaan myös markkinatuotannon vakuustointiin sisältyvän sosiaalivakuutuksen tuotos (lakisääteinen tapaturmavakuutus ja työntekijäin ryhmähenkivakuutus). Toisin sanoen julkisen toiminnan tulkitaan ostavan yksityisen sektorin (vakuutusyhtiöiden) hoitama sosiaalivakuutus.

Arvonlisäys

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista, ei siis käytetä tuloslaskelmien poistoja.

Muiden sosiaaliturvarahastojen palkkasummaan sisällytetään vuosilomapalkkavelan muutos ja ruokaetu. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan maksuprosenttien mukaan.

3.19 Koulutus (M)

3.19.1 Markkinatuottajat

Suomessa yksityisen sektorin tuottama koulutustoimintaan (pääluokka M) luettava tuotanto on vähäistä verrattuna etenkin julkisen sektorin tuotantoon. Markkinatuotannon osuus vuonna 2004 oli vajaat viisi prosenttia koulutustoiminnan tuotannon arvosta. Kymmenen vuotta aiemmin osuus oli runsaat kolme prosenttia. Julkinen sektori on ylivoimaisesti suurin toimija myös terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden (pääluokka N) tuotannossa. Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut (pääluokka O) tuotetaan suurelta osin markkinaehtoisesti.

Koulutus- toimialan (M) lisäksi toimialaluokituksen pääluokkiin N ja O kuuluvista toimialoista on muodostettu kahdeksan muuta markkinatuottajiin kuuluvaa laskentatoimialaa. Näiden toimialojen tuotannon ja välituotekäytön laskenta perustuu valtaosin samoihin tietoaineistoihin. Myöskin käytetty laskentamenetelmä on sama lähes kaikilla laskentatoimialoilla. Niiltä osin kun laskennassa on poikkeavuutta tästä päämenetelmästä, siitä mainitaan ao. toimialan kohdalla.

Koulutus- toimialan markkinatuotantoon lasketaan seuraavien toimialaluokituksen 5- numerotason alatoimialojen tuotantotoiminta: Kuljettajakoulutus (80410), kansanopistot, kansalaisopistot, musiikkioppilaitokset yms. (80421), koulutuskeskukset (80422), kielikoulut ja -opistot (80423), kirjo-opistot (80424) sekä muut koulutusta antavat yksiköt (80429). Peruskoulujen, lukioiden ja ammatillisen koulutuksen sekä korkeakoulujen tuotantotoiminta käsitellään lähes kokonaan julkisessa sektorissa.

3.19.1.1 Tietolähteet

Toimialalaskelmien tietolähteinä käytetään yritysrekisterin toimipaikkatietoja, rakennetilaston tietoja sekä koulutus- toimialan osalta myös kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen tietoja. Työllisyyden ja työpanoksen laskenta perustuu työvoimatutkimuksen aineistoon sekä osin yritysrekisterin tietoihin. Kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston tiedot on otettu mukaan laskentaan, koska kaikki kuntien liikelaitokset eivät toistaiseksi ole mukana yritysrekisterissä eivätkä rakennetilastossa. Kaikki nämä tilastot ilmestyvät vuosittain. Tietolähteet ovat näkyvän talouden osalta kattavia ja luotettavia.

Toimialalaskelmien kattavuuden takaamiseksi on edellä mainittujen tilastojen lisäksi laskelmia täydennetty käyttämällä Konsulttitoimisto Pekka Ryt-

könen Oy:n erityisselvityksiä palvelutoimialojen harmaista markkinoista sekä verotarkastusaineiston perusteella tehtyjä selvityksiä. Näiden selvitysten mukaan opetus- toimialalla harmaan talouden piiriin kuuluu sellaisia yksityisopettajia, jotka eivät maksa tuloistaan veroja eivätkä ole ennakonperintärekisterissä.

3.19.1.2 Laskentaprosessi

Tuotos perushintaan on markkinatuotoksen ja tuotannon omaan käyttöön summa. Perushintaisesta tuotoksesta vähennetään ostajahintainen välituotekäyttö, jolloin jää jäljelle perushintainen bruttoarvonlisäys. Laskentaan otetaan mukaan sellaiset yksiköt, joilla on liikevaihtoa. Liikevaihdottomat yksiköt luetaan voittoa tavoittelemattomaan toimintaan.

Tuotos

Opetus- toimialan markkinatuotos lasketaan yritysrekisterin sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen tietojen perusteella. Yritysrekisterin toimipaikkatilastoista saadaan toimialan liikevaihto. Kuntien ja kuntayhtymien omistamat ja ylläpitämät opetus- toimialaan luettavat ns. uusimuotoiset liikelaitokset käsitellään markkinatuottajina. Koska nämä liikelaitokset eivät ole yritysrekisterissä mukana, ne lisätään laskelmiin erikseen. Niiden tuotokseen otetaan mukaan erät: liikevaihto, valmistevarastojen lisäys sekä liike-toiminnan muut tuotot. Estimoitu harmaan talouden arvo opetustoiminnassa lisätään myös tuotokseen. Tuotos omaan loppukäyttöön on omaan käyttöön tuotettuja atk-ohjelmistoja.

Välituotekäyttö

Välituotekäytön laskennassa hyödynnetään rakennetilaston aineistosta lasketun välituotekäytön suhdetta rakennetilaston mukaiseen tuotokseen. Tätä suhdetta käytetään vastaavasti edellä laskettuun yritysrekisterin mukaiseen markkinatuotokseen. Rakennetilastosta on otettu välituotekäyttöön mukaan seuraavat erät: ostot tilikauden aikana vähennettynä ostot varastoon, ulkopuolisten palvelujen ostot, vuokratulot vähennettynä rahoitusleasing- vuokrilla sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut. Rahoitusleasing saadaan tilinpidon keskitetystä rahoitusleasing- laskelmasta. Tiedot saadaan päätoimialojen MNO tasolla. Täten opetus- toimialan tiedot saadaan suoraan. Muiden laskentatoimialojen tiedot estimoidaan rakennetilaston leasinvuokrien suhteella.

Opetus- toimialan edellä kuvatulla tavalla saatuun välituotekäyttöön lisätään kuntien ja kuntayhtymien opetustoimen liikelaitosten välituotekäyttö. Tämä saadaan kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoista erien palvelujen ostot, ostot tilikauden aikana, varastojen lisäys, vuokrat ja muut liikekulut summana. Lopullinen välituotekäyttö saadaan vähentämällä erikseen ostettujen ohjelmistoinvestointien arvo..

3.19.2 Valtionhallinto

Toimialan laskentaa on selostettu kohdassa 3.18.1.

3.19.3 Paikallishallinto

Toimialan laskentaa on selostettu kohdassa 3.18.2.

3.19.4 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen laskentaa yleensä on selostettu kohdassa 3.20.4.

Palkat perustuvat koulutustoimialalla yritys- ja toimipaikkarekisteriin. Kansantalouden tilinpidossa voittoa tavoittelemattomiin yhteisöihin on koulutustoimialalla luettu sekä voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen koulut että ne yritysrekisterissä yrityssektoriin luokitellut osakeyhtiömuotoiset koulut, joiden liikevaihto on nolla. Sosiaalivakuutusmaksut lasketaan toimialan sosiaalivakuutusmaksuprosenttien perusteella.

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista.

Koulutus -toimialan välituotekäyttö on laskettu koulukustannusrekisterin pohjalta. Opetushallitus ylläpitää koulukustannusrekisteriä kaikista valtiotutkintoihin oikeutetuista kouluista. Koulukustannusrekisterissä on vastaavat tiedot kuin tuloslaskelmissa ja taseissa. Rekisterin avulla välituotekäyttö koko toimialalta pystytään arvioimaan erittäin tarkasti.

3.20 Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut (N)

3.20.1 Markkinatuottajat

Terveystenhoito- ja sosiaalipalveluiden pääluokka on jaettu kolmeen laskentatoimialaan: Terveystenhoito (851), eläinlääkintäpalvelut (852) ja sosiaalipalvelut (853). Markkinatuotannon osuus oli vuonna 2004 terveystenhoitossa 17 prosenttia ja sosiaalipalveluissa n. 9,5 prosenttia. Vastaavat luvut kymmenen vuotta aiemmin olivat 12,5 ja 4 prosenttia.

Näiden toimialojen laskennan tietolähteet ovat samat kuin opetus- toimialalla. Sosiaalipalveluissa hyödynnetään lisäksi kulutustutkimuksen tietoja. Kulutustutkimus on otostutkimus ja se tehdään 3 – 5 vuoden välein. Harmaan talouden tietolähteet ovat opetustoiminnan yhteydessä mainitut konsulttitoimiston selvitykset.

3.20.1.1 Laskenta

Tuotos lasketaan terveystenhoito- ja sosiaalipalvelujen osalta yritysrekisterin ja rakennetilaston tietojen avulla. Yritysrekisterin toimipaikkatilastoista saadaan toimialan liikevaihto, jota korotetaan rakennetilaston tietojen perusteella. Rakennetilastosta lasketaan tuotoksen estimaatti liikevaihdon, valmistevarastojen lisäyksen, valmistuksen omaan käyttöön ja liiketoiminnan muiden tuottojen summana. Liiketoiminnan muut tuotot suhteutetaan täten saatuun tuotosestimattiin. Tällä kertoimella korotetaan yritysrekisterin liikevaihto, jolloin saadaan markkinatuotos.

Sosiaalipalvelujen laskennassa edellä kuvatulla tavalla saatuun markkinatuotokseen lisätään kulutustutkimuksen tietojen avulla laskettu yksityisten päivähoitajien tuotos. Tieto sisältää yksityisen perhepäivähoidon ja muun hoitojärjestelyn palvelujen ostot.

Eläinlääkintäpalveluissa on käytetty suoraan yritysrekisterin liikevaihtoa markkinatuotoksena. Edelleen näiden kolmen toimialan tuotos sisältää myös omaan käyttöön tuotettujen atk- ohjelmistojen arvon. Näiden tiedot saadaan tilinpidon keskitetystä laskennasta. Lisäksi terveydenhuollon hammaslääkäripalveluissa ja sosiaalipalveluihin luettavassa lasten päivähoidossa esiintyvä estimoitu harmaan talouden arvo lisätään tuotokseen.

Välituotekäytön laskenta on samanlainen kuin kohdassa 3.19.1.2. selostettu opetuksen välituotekäytön laskenta. Sosiaalipalveluiden välituotekäyttöön lisätään yksityisten päivähoitajien välituotekäyttö. Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy on tehnyt tästä erityisselvityksen (25% tuotoksesta).

3.20.2 *Valtionhallinto*

Laskentaa on selostettu kohdassa 3.18.1.

3.20.3 *Paikallishallinto*

Laskentaa on selostettu kohdassa 3.18.2.

3.20.4 *Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt*

Kotitalouksia palvelevia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä on Suomessa seuraavilla toimialoilla: tienpito (6302), tutkimus ja kehittäminen (73), koulutus (80), terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut (85), järjestö- ja uskonnollinen toiminta (91) sekä virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta (92).

Tässä kohdassa esitetään näiden toimialojen laskennalle yhteiset piirteet. Kunkin toimialan erityispiirteet on esitetty kyseisten toimialojen kohdalla.

Arvonlisäys

Kotitalouksia palvelevan voittoa tavoittelemattoman toiminnan palkkasummat perustuvat yritysrekisterin toimipaikkakohtaisiin tietoihin. Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut on laskettu asianmukaisilla työnantajain sosiaalivakuutusmaksuprosenteilla toimialan palkkasummasta. Kiinteän pääoman kumulinen saadaan kansantalouden tilinpidon pääomakantamallista.

Välituotekäyttö

Välituotekäyttö on estimoitu toimialan palkkasumman kautta. Sinänsä relevantimpi menetelmä olisi suhteuttaa tilien eri muuttujat tuotokseen, mutta koska tuotos lasketaan voittoa tavoittelemattomassa toiminnassa kustannuksien kautta, on tämä varsin hankalaa. Välituotekäyttö lasketaan siten, että yritysrekisterin perusteella pyritään valitsemaan sekä mahdollisimman keskeisiä järjestöjä että toimialan kannalta kattavan heterogeenisiä järjestöjä näytteeseen. Näytteen järjestöjen tuloslaskelmista lasketaan näytteen välituotekäyttö ja tämän jälkeen näytteen palkkasumman ja koko toimialan palkkasumman suhteella korotetaan välituotekäyttö koko toimialan tasolle.

Menetelmä on varsin ongelmallinen. Näytejärjestöjen valinnassa on pyritty huomioimaan sekä näytteen mahdollisimman laaja peittävyys että toimialan heterogeenisuus. Sellaisissa tapauksissa, joissa toimialalla on muutama suurempi järjestö ja toimiala on varsin homogeeninen, on näytteen peittävyys parempi. Muutamilla toimialoilla tämä on huomattavasti vaikeampaa, sillä toimialat ovat heterogeenisiä ja niillä on paljon pieniä järjestöjä. Näin ollen peittävyys jää valitettavan alhaiseksi. Näissä tapauksissa oikea välituotekäytön koko suhteessa palkkasummaan on pyritty varmistamaan siten, että näytteeseen on pyritty valitsemaan mahdollisimman kattavasti erityyppisiä järjestöjä.

Laskelma tehdään siten, että ensimmäiseksi eri järjestöjen tuloslaskelmien pohjalta lasketaan eri menekomponentit yhteen ja vähennetään niistä palkat ja työnantajien sivukulut. Toiseksi lasketaan nämä järjestökohtaiset välituotekäytöt yhteen. Kolmanneksi tämä korotetaan kertoimella, joka on saatu laskemalla näytteen palkkojen osuus koko toimialan palkoista. Samaa menetelmää sovelletaan muihinkin tulo- ja menekomponentteihin kuin välituotekäyttöön.

Välituotteet on laskettu edellä kuvatulla menetelmällä seuraavilla toimialoilla: tutkimus ja kehittäminen (73), terveydenhuoltopalvelut (851), sosiaalipalvelut (853), ammattijärjestöt (911), muut järjestöt (9139) ja virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta (92). Menetelmästä on poikettu toimialoilla: tienpito (6302), koulutus (80) ja uskonnolliset yhteisöt (9131). Näiden toimialojen menetelmät on kuvattu niiden kohdalla.

Tutkimuksen ja kehittämisen osalta lähteenä on Työterveyslaitoksen tuloslaskelma. Työterveyslaitoksen osuus koko toimialan palkkasummasta on noin 56,5 prosenttia, joten näytettä voidaan pitää varsin kattavana. Ammattijärjestöjen osalta näytteen¹ kattavuus on noin 22 prosenttia toimialan palkkasummasta. Kattavuus on pieni, mutta sitä on vaikea saada paljoka suuremmaksi, sillä tällä toimialalla on paljon myös pieniä järjestöjä. Järjestöjä valittaessa on pyritty ottamaan huomioon toimialan järjestöjen erilaisuus.

Muiden järjestöjen välituotekäytön laskennassa tai arvioinnissa ongelmana on, että toimialan järjestöt ovat pääsääntöisesti varsin pienikokoisia ja sekalaisia ja tämä vaikeuttaa näytteen kasvattamista kovin suureksi. Näytteen² kattavuus on vain neljä prosenttia. Näytteen kasvattaminen huomattavasti korkeammalle tasolle on erittäin työlästä. Virkistys-, kulttuuri-, ja urheilutoiminnan osalta näytteen kattavuus on erittäin hyvä, peräti 57 prosenttia. Näytteen³ laskennassa on käytetty teatteritilastoa ja eri kulttuuri- ja urheilujärjestöjen tuloslaskelmia. Teatteritilasto on Teatterin tiedotuskeskus ry:n julkaisema ja ylläpitämä tilasto kaikista Suomen teattereista. Tilasto sisältää runsaasti tilinpäätöstietoja.

¹ Otokseen sisältyvät seuraavat järjestöt: Akava, SAK, Metallityöväen liitto ry, Metsäalan toimihenkilöliitto ry, Suomen terveydenhoitajaliitto ry, Paperiliitto ry, Rakennusliitto ry, KTV ry ja STTK.

² Otokseen sisältyvät seuraavat järjestöt: SDP, Keskusta, Kokoomus, Vihreä liitto, Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunta, Helsingin yliopiston ylioppilaskunta, Tampereen yliopiston ylioppilaskunta, Kuopion yliopiston ylioppilaskunta, Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, Suomen Kulttuurirahasto ja Keksintösäätiö.

³ Otokseen sisältyvät seuraavat järjestöt: Kaikki voittoja tavoittelemattomien yhteisöiden teatterit (teatteritilasto), Suomen Jazzliitto ry, Suomen uimaliitto ry, Suomen nyrkkeilyliitto ry, Suomen palloliitto ry, Suomen ilmailuliitto ry, Suomen suunnistusliitto ry, Suomen salibandyliitto ry, Suomen jääkiekkoliitto ry, Työväen arkiston säätiö, Suomen elokuvasäätiö, Suomen koripalloliitto ry, Suomen hiihtoliitto ry, Suomen pesäpalloliitto ry ja Museotilasto.

Terveydenhuoltopalveluiden⁴ osalta kattavuus on noin 60 prosenttia ja sosiaalipalveluiden⁵ osalta noin 13 prosenttia. Näytteisiin on otettu toimialan kuusi, seitsemän palkkasummaltaan suurinta järjestöä.

Tuotos

Voittoa tavoittelemattomassa toiminnassa tuotos on arvonlisäyksen ja väli-
tuotekäytön summa.

3.21 Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut (O)

3.21.1 Markkinatuottajat

Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut (pääluokka O) käsittävät hyvin moninaisen joukon erilaista toimintaa. Pääluokasta on muodostettu viisi laskentatoimialaa: Ympäristöhuolto (90), työnantaja- ja elinkeinoelämän järjestöt (911), virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta (92), pesulatoiminta (9301) sekä muut henkilöpalvelut (9309). Markkinatuotannon osuus oli vuonna 2004 toimialalla 911 noin 41 prosenttia ja toimialalla 92 vajaat 63 prosenttia. Muiden toimialojen tuotanto on kokonaan markkinaehtoista.

Tietolähteet on aiemmin mainitut rakennetilasto ja yritysrekisteri. Ympäristöhuollon osalta käytetään myös kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja. Näiden kaikki tiedot eivät ole mukana edellä mainituissa rekistereissä. Toimialan 911 laskennassa käytetään vertailutietoina myös tapaturmavakuutus-tilastoja. Toimialan 92 laskenta tarvitsee myös Veikkauksen, Raha-automaattiyhdistyksen sekä Finntoton tilinpäätöstietoja. Harmaan talouden tietolähteet ovat aiemmin mainitut konsulttitoimiston selvitykset.

3.21.1.1 Laskenta

Laskentaprosessi, sekä tuotoksen että väli-
tuotekäytön, on muilla toimialoilla paitsi Työnantaja- ja elinkeinoelämän järjestöt -toimialalla (911) ~~issa~~ samanlainen kuin terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa käytetty menetelmä (kohta 3.20.1.1) Työnantaja- ~~elämän~~ ja elinkeinoelämän järjestöissä -toimialan laskennan lähtökohtana on yritysrekisterin toimipaikkatieto pal-koista. Väli-
tuotekäytön suhteen palkkoihin oletetaan säilyvän vakiona.

Ympäristöhuollon (90) rakennetilaston ja yritysrekisterin avulla saatuun tuotokseen lisätään kuntien ja kuntayhtymien vesihuoltolaitoksiin sisältyvä ympäristöhuollon eli viemäri- ja jätevesihuollon tuotos. Tämä erottelu tehdään veden puhdistus ja jakelu- toimialan laskelmissa. Myös ympäristöhuollon väli-
tuotekäyttö saadaan edellä mainittujen tietoaineistojen lasken-
nasta.

⁴ SPR, YTHS, INVALIDILIITTO, REUMASÄÄTIÖ, SOTAINVALIDIEN VELJESLIITTO, INVALIDISÄÄTIÖ ja Mannerheimin lastensuojeluliitto.

⁵ RINNEKOTI-SÄÄTIÖ, Helsingin yhdistetty sairas- ja vanhainkosisäätiö, Nuorten ystävät ry, Suomen mielenterveysseura, A –klinikkasäätiö, Kuurojen liitto ja Näkövammaisten keskusliitto.

Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan (92) tuotoksen laskennassa käytettyjen rekisteriaineistojen tiedoista vähennetään Veikkauksen, Raha-automaattiyhdistyksen ja Fintoton tuottama voitto, niiden maksamat arpajaisverot sekä pelaajille maksetut voitot. Täten saadaan näiden laitosten tuotos perushintaan. Kirjailijoiden tuotannon välituotekäyttö lisätään vielä tämän toimialan välituotekäyttöön.

Toimialoilla virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta sekä muut henkilöpalvelut esiintyy aiemmin mainitun selvityksen mukaan myös harmaata taloutta. Selvityksen mukaan harmaata taloutta esiintyy mm. urheilutoiminnassa, viihdealalla, parturi- ja kampaamoalalla. Lisäksi prostituution arvoa on arvioitu.

3.21.2 Valtionhallinto

Laskentaa on selostettu kohdassa 3.18.1.

3.21.3 Paikallishallinto

Laskentaa on selostettu kohdassa 3.18.2.

3.21.4 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

3.21.4.1 Ammattijärjestöt (911)

Ammattijärjestöjen laskentaa on selostettu kohdassa 3.20.4.

3.21.4.2 Uskonnolliset yhteisöt (9131)

Uskonnollisten yhteisöjen palkkasummasta on saatavissa tietoa useasta lähteestä: Kansaneläkelaitokselta, yritysrekisteristä ja evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntatilastosta. Evankelis-luterilaisen kirkon tilasto seurakuntien taloudesta on kirkkohallituksen ylläpitämä tilasto evankelis-luterilaisista seurakunnista, joka sisältää varsin kattavasti tilinpäätöstietoja. Aineisto on rekisterityyppinen. Ongelma on, että se ei luonnollisestikaan sisällä ortodoksisista kirkkoja eikä muita uskonnollisia yhteisöjä. Myös uskonnollisten yhteisöjen palkkatietona käytetään yritysrekisteristä saatavaa tietoa. Evankelis-luterilainen kirkko maksaa lähes 85 prosenttia toimialan palkoista.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut perustuvat uskonnollisten yhteisöjen maksamiin sosiaalivakuutusmaksuprosentteihin.

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista.

Uskonnollisten yhteisöjen välituotekäyttö on laskettu seurakuntien taloustaloston pohjalta. Toimialan kannalta rekisteriä voidaan pitää erittäin kattavana. Välituotekäyttö on korotettu koko toimialan tasolle samalla suhteella kuin palkkasumma.

3.21.4.3 Muut järjestöt (9139)

Muiden järjestöjen laskentaa on selostettu kohdassa 3.20.4.

3.21.4.4 *Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta (92)*

Toimialan laskentaa on selostettu kohdassa 3.20.4.

3.22 *Kotitalouspalvelut (P)*

Kotitalouspalvelujen arvon on yhtä kuin palkat ja sosiaalivakuutusmaksut joita kotitaloudet maksavat palkkamilleen kokeille, palvelijoille, lasten- ja sairaanhoitajille, yksityisopettajille, autonkuljettajille ja muille työntekijöille. Palkkojen lisäksi toimialalla maksetaan työnantajan sosiaalivakuutusmaksut.

Toimialalla ei esiinny välituotekäyttöä eikä investointeja, koska työssä tarvittavat välituotteet katsotaan suoraan kotitalouksien kulutusmenoiksi ja siten tuotos ja bruttoarvonlisäys ovat yhtä suuria kuin palkansaajakorvaukset.

Tarjonta

Toimialan 95 työvoiman tarjonta saadaan Työvoimatutkimuksesta ja rajallisessa määrin Kotitaloustutkimuksesta. Tämän lisäksi tapaturmavakuutusaineisto sisältää tietoa vakuutusyhtiöiden raportoimaa tietoa toimialan 95 vakuutusmaksuista ja maksetuista palkoista. Rekisteripohjainen kotitalouksien palkkaaman työvoiman aineisto työllisyydestä ei ole luotettava.

Palkkasummaestimaatti on laskettu kertomalla työvoimatutkimuksen työtuntimäärä keskimääräisillä palkoilla. Arvioitu keskimääräinen palkka oli 8 euroa vuonna 2003 ja 8,1 euroa 2004. Tuntipalkat on saatu eräistä ammatteista puhdistetusta tapaturmavakuutusaineistosta. Jostakin syystä toimialan 95 alkuperäinen aineisto sisälsi maatalouden, rakennustoiminnan ja liikenteen työntekijöitä. Kun nämä poistettiin palkkasumma oli noin puolet alkuperäisestä luvusta. Tämä summa on yksi vaihtoehto arvioitaessa kotitalouspalvelujen arvoa.

Työvoimatutkimuksen toimialan 95 ammatit liittyvät enimmäkseen lastenhoitoon. Työvoimatutkimuksessa ammatit, jotka puhdistettiin pois tapaturmavakuutusaineistosta (remontoiijat ym.) ovat oikein koodattu asianomaisiin toimialoihin. Työvoimatutkimuksen käyttäminen on yhdenmukaista myös muiden toimialojen ja sektoreiden käyttämien lähteiden kanssa.

Kysyntä

Yksityisten kotitalouksien työntekijöiden palvelujen arvioimiseksi käytimme tutkimusraporttia kotityön verovähennysoikeuden käytöstä (Niilola et. al., 2005). Kotityövähennys on verovähennys, joka vaatii yksityiselle sektorille maksettua korvausta palveluista, kuten siivous, asunnon korjaus tai vanhus- tai lasten hoito kotona. Palvelujen tarjoajana tulee olla yksityinen yritys tai kotitalous. Uusi verovähennysjärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2000 ja sitä on sen jälkeen laajennettu.

Kotitaloustyövähennystä kirjanneiden henkilöiden tai kotitalouksien määrä saadaan vuosittain verorekisteristä tai tulotilastoista. Perustuen tekemäänsä tutkimukseen Niilola et. al. arvioivat, että 20 prosenttia vähennyksen tehneistä on ostanut palvelut toiselta kotitaloudelta ja 80 prosenttia yksityisiltä yrityksiltä. Yritysten työntekijöiden tulisi sisältyä vastaavan toimialan työllisiin (ts. rakennustoiminta, siivouspalvelu ym.). Niistä, jotka käyttivät toisten

kotitalouksien palveluja 70 prosenttia on ostanut rakennusten korjauspalveluja. Vaikka näitä palveluja tarjoavat yksityiset kotitaloudet eikä yritykset ne sisällytetään rakennustoiminnan lukuihin. Oletettaessa, että kuusi prosenttia (0,20 x 0,30) kotitalouksista on tehnyt vähennyksen palkattuaan työntekijöitä siivoukseen, puutarhanhoitoon, sairaanhoitoon tai lastenhoitoon, saamme luvuksi 7243 kotitaloutta.

Yksinkertaisesti kertomalla kotityövähennystä käyttäneiden kotitalouksien lukumäärä (7200 kotitaloutta) muissa laskelmissa käytetyillä keskimääräisillä tuntipalkoilla ja työtunneilla saadaan arvioksi lähes 100 milj. euroa. Kotitaloustutkimus 2001 myös sisältää kysymyksiä kotitalouspalvelujen käytöstä. Yksityisten työntekijöiden tuottamia palveluja ei voida erotella yritysten tarjoamista palveluista. Pistearvio kotitalouspalvelujen käytöstä oli 66 milj. euroa vuonna 2001 ja tämä tulee pääosin siivouksesta. Jos oletetaan, että suuri osa näistä palveluista on yksityisten yritysten tuottamia, Kotitaloustutkimuksen luku on hyvin pieni verrattuna muihin arvioihin.

Taulukossa 30b on esitetty kotitalouksien ja työntekijöiden tarjonta- ja kysyntämäärät. Johtuen lukuihin liittyvistä erilaisista määritelmistä ja epävarmuuksista päättelemme, että työvoimatutkimuksen lukuja voidaan käyttää perustana toimialan tuotoksen arvioinnissa.

Taulukko 30b. Arvio kotityöhenkilömäärän tarjonnasta ja kysynnästä

Tarjonta	Töntekijöitä/henkilöitä toimialalla 95	Lähde
Toimialan 95 palkansaajat, vuosikeskiarvo laskettuna kuukausiluvuista	4610	Työvoimatutkimus 2003
Vuoden aikana työlliset henkilöt toimialalla 95	8058	EU-SILC 2003
Kysyntä	Kotitalouksien lukumäärä	Lähde
Kotityöverovähennystä saavat henkilöt	143 953	Verohallinto
Kotityöverovähennystä saavat kotitaloudet	123 753	Verohallinto
Kotityövähennystä saavat kotitaloudet, jotka työllistävät toisen kotitalouden	24 142	Arvio 20 % edellisestä
Kotityövähennystä saavat kotitaloudet, jotka työllistävät siivoajia, lastenhoitajia ja puutarhureita jne..	7 243	Arvio 30 % edellisestä

Harmaa työllisyys

Arvio rekisteröimättömästä kotitaloustyöstä perustuu Niilola et. al. tutkimukseen kotityöverovähennyksen käytöstä. Heidän tekemänsä tutkimus osoitti, että piilotyöllisyys aleni merkittävästi kotityöverovähennyksen käyttöönoton jälkeen.

Tuotos

Summaamalla harmaa työllisyys tilastoituun lailliseen työllisyyteen saadaan työntekijöiden kokonaismäärä, tehdyt työtunnit ja palkkojen määrä toimialalla. Maksettujen työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen määrä lasketaan prosentteina palkoista ja summataan yhteen palkkojen kanssa. Palkansaajakorvaukset on sama kuin tuotos ja arvonlisäys koska välituotteet ovat osa kotitalouspalveluja kysyvien kotitalouksien yksityisiä kulutusmenoja. Esi-tetty uusi arvio on noin 35 prosenttia vanhasta luvusta.

Allaoleva taulukko sisältää yksityiskohtaisen laskelman vuodelle 2003.

Taulukko 30c. Toimialan 95 tuotos vuonna 2003 (uusi menetelmä)

	Arvio	Lähde
Työllisyys	4,600	Työvoimatutkimus
Harmaa työllisyys (18 %)	800	Niilola et. al. (2005)
Työlliset yhteensä	5,400	
Tuntia per työllinen	1,457	TYTI
Tehdyt työtunnit	6 702 234	TYTI
Harmaan työn tunnit	1 165 606	TYTI, Niilola et. al.
Tehdyt tunnit yhteensä	7 867 800	
Palkka tunnissa, euroa	8,0	Tapaturmavakuutusdata, (puhdistettu)
Palkkasumma	53 617 871	TYTI, Tapaturmavakuutusdata
Harmaat palkat	9 324 847.2	TYTI, Tapaturmavakuutusdata, Niilola et. al.
Palkkasumma yhteensä	62 942 400	
Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut	11 428 113	Prosenttiosuus laillisista palkoista
Tuotos = bruttoarvonlisäys = palkansaajakorvaukset	74 370 513	

Useiden syiden vuoksi kotitalouksien palkkaamien työntekijöiden palvelujen arvo on Suomessa niin alhainen.

1) Lasten päivähoido on Suomessa järjestetty kuntien toimesta (perustuu lakiin) ja siten yksityisesti palkattuja lastenhoitajia ei ole juuri lainkaan.

2) Suomessa on melko uutta lainsäädäntöä veronalennuksista, joita kotitalous voi saada ulkopuolisella teettämästään työstä (lain tarkoituksena on vähentää piilotaloutta ja työttömyyttä) koskien esim. korjaustöitä ja siivousta. Koska kotitalouksien kannalta on yksinkertaisempaa käyttää ulkopuolisia yrityksiä tai yrittäjiä kuin toimia itse työnantajina, meillä on runsaasti pieniä kotitaloustöihin (kuten siivoukseen) erikoistuneita yrityksiä. Jos kotitalous käyttää tällaista palvelua (yritystä), se saa kuitenkin jonka voi liittää verotukseen, joka on paljon yksinkertaisempaa kuin suora työllistäminen.

3) Kunnilla on velvollisuus tarvittaessa järjestää kotona asuville vammaisille ja vanhuksille apua (hoito, siivous, ruokailu ym.), joten kotitaloudet eivät myöskään juuri palkkaa henkilöitä näihin tehtäviin.

4) Tulonjako on Suomessa melko tasainen. Sellaisten rikkaiden kotitalouksien määrä, jotka voisivat palkata apulaisia on vähäinen. Myös asuntojen koko asettaa rajoituksia, Suomen asunnot ovat pienempiä kuin monissa muissa maissa eikä tilaa palvelijoille ole.

Taulukko 31: Kotitalouspalveluiden tuotos vv. 1998-2004 (milj. euroa)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Tuotos = arvonlisäys = palkan-saajakorvaukset	55	60	55	52	57	77	105

3.23 *Kansainväliset järjestöt ja ulkomaiset edustustot (Q)*

Suomessa sijaitsevat kansainväliset järjestöt ja elimet tai ulkomaiden lähetystöt eivät kuulu Suomen talousalueeseen. Tällaisia yksiköitä ovat ulkomaiden lähetystöjen lisäksi YK:n WIDER-instituutti ja Pohjoismainen Investointipankki.

3.24 *Tuoteverot pois lukien arvonlisävero*

Tuoteverot koostuvat arvonlisäverosta (D211), tuontitulleista (D2121), muista tuontiveroista (D2122) sekä muista tuoteveroista (D219). Muita tuontiveroja esiintyi Suomessa vuoteen 1994 asti. Arvonlisäveroa on selostettu kohdassa 3.25.

Tärkein tietolähde on valtion tilinpäätösaineisto, joka kattaa valtion budjettitalouden kokonaan. Valtion saamat verotulot ja maksullisen toiminnan tulot voidaan erottaa toisistaan liikekirjanpidon tilijaottelua käyttäen. Liikekirjanpidossa verotulot kirjataan erillisille verotileille verolajeittain, kun taas erilaiset myyntitulot kirjataan tilikartan mukaisille maksullisen toiminnan tuottojen tileille. Valtion maksullisen toiminnan tuotot koostuvat maksuperustelaisissa (21.2.1992/150) maksullisiksi määräytyistä toimenpiteistä. Maksuperustelain mukaan maksullisia ovat valtion viranomaisten tuottamat tavarat sekä palvelut, jotka on suoritettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta. Maksullisiksi määrätään myös hakemuksesta tehdyt päätökset, erilaisten käyttöoikeuksien ja muiden oikeuksien väliaikainen luovuttaminen sekä muu toiminta, jonka tuottaminen seuraa vastaanottajan toimenpiteestä. Maksuttomiksi puolestaan määrätään suoritteet, joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään. Maksuttomia ovat myös suoritteet, joiden tarkoituksena on toimeentulon turvaaminen sekä erilainen viranomaisten tekemä neuvonta, ohjeistus, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. Maksuperustelaki koskee sekä valtion viranomaisten suorittamia virkatoimia, valtion tuottamia tavaroita, palveluita ja muuta toimintaa sekä julkisoikeudellisia suoritteita, joiden kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on yksinoikeus. Maksuperustelaisissa ei tämän tarkemmin yksilöidä tarkoitettuja tavaroita ja palveluja.

Palvelumaksuihin luetaan mm. poliisiviranomaisen tekemät ajokorttipäätökset ja myöntämät passit. Lisäksi julkisella sektorilla on tuloja, jotka saadaan

markkinattomien palvelujen myynneistä (payments for other non-market output)(P131).

Oheisissa taulukoissa on esimerkkejä valtion- ja paikallishallinnon keräämistä palvelumaksuista.

Taulukko 32: Valtionhallinnon suurimmat tuloerät v. 2004 milj euroa

	P11	P131
puolustushallinnon rakennuslaitos	122	
yliopistojen toiminta	237	
merenkulkulaitos	82	
valtion teknillisen tutkimuskeskus	79	
Suurimmat yhteensä	519	
Koko taso v. 2004	1331	90

Taulukko 33: Paikallishallintosektorin suurimmat yksittäiset tuloerät, milj. euroa vuonna 2004

Kunnat		TOL	P11	P131
Toimitila- ja vuokrauspalvelut	Sisäiset myyntitulot	751	163	
Toimitila- ja vuokrauspalvelut	Vuokratulot	751	408	
Sisäiset palvelut	Sisäiset myyntitulot	751	490	
Lasten päivähoito	Maksut	853		151
Vanhusten laitospalvelut	Maksut	853		141
Perusterveydenhuolto	Maksut	851		161
YHTEENSÄ			1061	453
Kuntayhtymät				
Erikoissairaanhoito	Myyntitulot kuntayhtymiltä	851	231	
Erikoissairaanhoito	Myyntitulot muilta	851	107	
Erikoissairaanhoito	Maksut	851		191
YHTEENSÄ			338	191
Suurimmat yhteensä			1399	644
Koko taso v. 2004			4214	1655

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Näistä saadaan tieto Tullihallituksesta.

Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Muita tuoteveroja ovat apteekkimaksut, tupakkaverot, alkoholijuomaverot, virvoitusjuomaverot, energiaverot, vakuutusmaksuverot, rataverot, autoverot, varainsiirtoverot, arpajaisverot, öljyjättemaksu, Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot, Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot, muut verotulot sekä takaisin maksetut verot. Kaikilla näillä on valtion tilinpäätöksessä oma momenttinsa. Useimpien momenttien kaikki kirjaukset kohdistuvat liikekirjanpidon tiliryhmään ”901 muut verot ja veroluonteiset maksut”, mutta muista verotuloista (11.19.09), valtion osuudesta veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista (12.29.88) ja verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetuista veroista (28.99.62) poimitaan muihin tuoteveroihin vain juuri tuohon tiliryhmään kuuluvat erät. Lisäksi osa verojen viivästysseuraamuksia

(12.39.02) kirjataan tähän taloustoimeen. Tammikuun verokertymät edelliselle kalenterivuodelle siirtävä ajoituskorjaus tehdään tupakkaveroon, alkoholijuomaveroon, polttoaineveroon, varainsiirtoveroon ja arpajaisveroon. Valtion talousarviokirjanpidon ulkopuolisten rahastojen tuloista kirjataan muiksi tuoteveroiksi palosuojamaksu, varmuusvarastointimaksu ja öljysuojamaksu.

Paikallishallinnon keräämiksi muiksi tuoteveroiksi kirjataan Ahvenanmaan maakuntahallinnon keräämät tuoteverot (mm. apteekkimaksut ja arpajaisverot).

Taulukko 34: Eri tuoteverojen tuotto, miljoonaa euroa.

Tuoteverot			vuosi				
sektori	ESA-koodi	nimi	2000	2001	2002	2003	2004
S1311	TRD211	Arvonlisä- / Liikevaihtovero	9615,07	9774,07	9896,50	10269,00	10736,00
		EU:lle tilitetty arvonlisävero ml. UK-rebate (vähennyserä valtiolta)	-545,43	-578,40	-428,50	-474,00	-337,00
		KELA:lle tuloutettu arvonlisävero	403,65	403,65	696,00	1000,00	1000,00
		Kuntien maksama alv			1088,00	1186,00	1213,00
		Nollamomentin ALV-tilitys	1,04	0,17	-0,50	0,00	0,00
		Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset	849,21	939,86			
		UK - rebate	71,00	151,00	139,45	156,00	133,00
		TRD211 yhteensä	10394,53	10690,35	11390,95	12137,00	12745,00
	TRD2121	Muut verotulot	-8,29	-2,19		1,00	1,00
		TRD2121 yhteensä	-8,29	-2,19		1,00	1,00
	TRD214A	Alkoholijuomavero	1239,07	1294,64	1348,20	1363,00	1030,00
		Apteekkimaksut	85,15	93,24	103,10	108,00	110,00
		Auto- (ja moottoripyörä-) vero	1058,66	922,21	1022,90	1207,00	1235,00
		Eräiden juomapakkausten valmistevero					
		Polttoainevero	2582,09	2671,82	2804,40	2832,00	2904,00
		Takaisin maksetut verot (kaikki)	-1,67	-0,89	-3,20	-9,00	-11,00
		Tuoteverojen viivästysseuraamukset	-0,98	1,31	5,10	3,00	1,00
		Tupakkavero	561,19	598,90	604,00	593,00	598,00
		Varmuusvarastointimaksu	46,35	48,44	49,50	50,00	48,00
		Virvoitusjuomavero	31,69	33,05	34,80	37,00	39,00
		Öljyjätemaksu	3,26	3,11	3,60	3,00	3,00
		Öljysuojamaksu	5,40	5,38	5,70	9,00	10,00
		TRD214A yhteensä	5610,23	5671,21	5978,10	6196,00	5967,00
	TRD214B	Leimavero	-19,90	2,25	1,50		
		TRD214B yhteensä	-19,90	2,25	1,50		
	TRD214C	Varainsiirtovero	421,38	330,56	339,50	337,00	429,00
		TRD214C yhteensä	421,38	330,56	339,50	337,00	429,00
	TRD214F	Arpajaisvero (arpajaisten tuotosta)	79,49	91,09	108,50	120,00	128,00
		Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot	324,60	346,30	377,30	401,00	406,00
		Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	378,64	376,99	355,60	370,00	376,00
		TRD214F yhteensä	782,73	814,38	841,40	891,00	910,00
	TRD214G	Palosuojamaksu	5,97	5,89	6,50	7,00	7,00
		Vakuutusmaksuvero	337,13	355,33	373,70	396,00	428,00
		TRD214G yhteensä	343,10	361,22	380,20	403,00	435,00
	TRD214H	Ratavero				13,00	16,00
		TRD214H yhteensä				13,00	16,00
	TRD214L	Muut verotulot	-1,46	0,19	0,30	1,00	6,00
		TRD214L yhteensä	-1,46	0,19	0,30	1,00	6,00
		S1311 yhteensä	17522,32	17867,97	18931,95	19979,00	20509,00
S1313	TRD214A	Apteekkimaksut	0,50	0,50	0,50	0,00	0,00
		TRD214A yhteensä	0,50	0,50	0,50	0,00	0,00
	TRD214F	Arpajaisvero (arpajaisten tuotosta)	0,67	0,84	1,70	3,00	3,00
		TRD214F yhteensä	0,67	0,84	1,70	3,00	3,00
		S1313 yhteensä	1,18	1,35	2,20	3,00	3,00
S212	TRD211	EU:lle tilitetty arvonlisävero ml. UK-rebate (vähennyserä	545,43	578,40	428,50	474,00	337,00

	valtiolta)					
	UK - rebate		-71,00	-151,00	-139,45	-156,00 -133,00
	TRD211 yhteensä		474,43	427,40	289,05	318,00 204,00
	TRD2121	EU:lle tilittävät tuonnin verot	129,49	119,92	101,00	101,00 126,00
	TRD2121 yhteensä		129,49	119,92	101,00	101,00 126,00
	TRD214A	Sokerimaksut EU:lle	9,10	6,90	5,30	3,00 4,00
	TRD214A yhteensä		9,10	6,90	5,30	3,00 4,00
S212 yhteensä			613,02	554,21	395,35	422,00 334,00

3.25 Arvonlisävero

Arvonlisäveron kertymä saadaan summaamalla valtion tilinpäätöksestä arvonlisäveron kertymä (vuonna 2004 momentti 11.04.01), Kansaneläkelaitokselle tuloutettu arvonlisävero ja kuntien maksama arvonlisävero, jonka valtio palauttaa kunnille ja joka on nettoutettu edellä mainitusta valtion tilinpäätöksen alv-momentista. Kuntien maksaman arvonlisäveron tietolähteenä käytetään kuntataloustilastosta saatavaa valtion maksaman alv-palautuksen määrää. Ennen vuotta 2002 valtio peri alv-palautuksen takaisin kunnilta, joten kuntien maksama arvonlisävero oli aito tulo valtiolle. Vuoden 2002 alusta takaisinperinnästä luovuttiin. Komission päätöksen 1999/622 mukaisesti kyseinen palautus ei ole kuitenkaan kansantalouden tilinpidossa vähennyskelpoinen. Palautus kirjataan tällöin arvonlisäveroksi ja valtiolta kunnille näytetään alv-palautusvirran suuruinen tulonsiirto.

Osa arvonlisäverosta näytetään EU:n keräämänä. Tämän EU:n alv-kertymän suuruus saadaan valtion tilinpäätöksestä erästä ”Suomen maksuosuudet Euroopan Unionille” (vuonna 2004 momentti 28.90.69). Erä vähennetään valtion alv-kertymästä.

Lopuksi valtion arvonlisäverokertymään (momentti 11.04.01) tehdään ajoituskorjaus, jolla kohdistetaan tammi- ja helmikuussa kertyvät arvonlisäverotulot edelliselle kalenterivuodelle.

3.26 Tuotetukipalkkiot

Suomessa ei esiinny tuontiin liittyviä tuotetukipalkkioita (D311) vaan ainoastaan muita tuotetukipalkkioita (D319). Niitä maksavat EU, Suomen valtio ja eräät kunnat. EU:n ja Suomen valtion maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto. Kuntien maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä ovat niiden tilinpäätökset.

EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n ja Suomen valtion osuudet. EU-siirtojen käsittelyssä noudatetaan Eurostatin päätöksen (15.2.2005) mukaisia menetelmiä.

Valtion tilinpäätösaineiston mukaiset tuotetukipalkkiot sisältävät osan maa- ja puutarhatalouden kansallisesta tuesta ja EU-tulotuesta. Loput näiden momenttien tuista on luokiteltu muiksi tuotantotukipalkkioiksi (D39). Jako eri tukiryhmiin suoritetaan maa- ja metsätalousministeriön erillisen selvityksen perusteella. Tuotetukipalkkioiksi luetaan myös joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen ja luotsauksen hintatuki. Mainituilta momenteilta käsitellään tuotetukipalkkioina vain liikekirjanpidon tilille ”8230 käyttötalouden kulut elinkeinoelämälle” kirjattuja eriä. Lisäksi tuotetukipalkkioihin luokitellaan maatalouden interventiorahaston maksamat vientituet ja ohjelmaperusteiset tuet, jotka saadaan interventiorahaston tilinpäätöksestä. Tarvittaessa tilinpäätösaineistossa kassaperusteisesti kirjattuihin tuotetukipalkkioihin tehdään ajoituskorjauksia.

Näistä tuotetukipalkkioista EU:n maksamiksi kirjataan EU-tulotuet ja interventiorahaston maksamat tuet.

Kuntien maksamat tuotetukipalkkiot ovat lähinnä kunnallisten liikennelaitosten (Helsinki, Tampere, Turku) matkalippujen tariffitukea. Erä sisältää myös Ahvenanmaan maakuntahallinnon maksamia kuljetustukia yrityksille.

Taulukko 35: Maksetut tuotetukipalkkiot erittäin, miljoonaa euroa.

Nimi	Momentti	2001	2002	2003	2004
Maa- ja puutarhatuotteiden kansallinen tuki	302040	394	398	395	419
Joukkoliikennepalvelujen osto ja kehittäminen	316061	59	61	62	63
Luotsauksen hintatuki	313251				3
Kirjauserot (kassa - suoriteperuste):					
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	302040	14	-16	+14	-2
Muut kansalliset tuet (eri momenteilta)	eri momentit				
Kirjauserot yhteensä		14	-16	14	-2
VALTIO: TUOTETUET YHTEENSÄ		467	443	471	483
KUNNAT: LIIKENNELAITOSTEN ALIJÄÄMIEN KATTAMINEN		112	114	109	106
ULKOMAAT:					
CAP-tuet (pl. kesannointi)		378	408	378	440
Maatalouden interventiorahasto		88	89	93	93
ULKOMAAT YHTEENSÄ		465	497	471	533
TUOTETUET YHTEENSÄ		1044	1054	1051	1122

Luku 4 Tulolähestymistapa

4.0 Bruttokansantuote tulolähestymistavan mukaan

Oheisessa taulukossa on kuvattu Suomen bruttokansantuote jaettuna tuolieriin. Palkansaajakorvaukset ovat lähes puolet Suomen bruttokansantuot-

teesta. Bruttotoimintaylijäämä edustaa noin 40 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Taulukko 36: Bruttokansantuotteen tuloerät vuonna 2004

<i>Bruttokansantuote tulojen kautta</i>	Mill. €	%
1 Palkat ja palkkiot	58 672	38,6
2 Työnantajan sosiaaliturvamaksut	14 626	9,6
3 Toimintaylijäämä / sekatulo	38 092	25,1
4 Tuotannon ja tuonnin verot	21 287	14,0
5 Tukipalkkiot	2 816	1,9
6 Kiinteän pääoman kuluminen	22 074	14,5
7 Bruttokansantuote markkinahintaan (1+2+3+4-5+6)	151 935	100

4.1 Viitekehys

Tulolähestymistavalla tarkoitetaan bruttokansantuotteen laskemista summaamalla yhteen bruttokansantuotteen eri tulokomponentit. Ne ovat palkansaajakorvaukset, bruttotoimintaylijäämä (ml. kiinteän pääoman kuluminen) sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot.

Suomen kansantalouden tilinpidossa ei bruttokansantuotetta lasketa tulolähestymistavalla, koska bruttotoimintaylijäämästä ei ole olemassa tarpeeksi luotettavaa itsenäistä estimaattia. Niinpä bruttotoimintaylijäämä lasketaan markkinatuotannossa residuaalina, kun bruttoarvonlisäyksestä vähennetään muut tulokomponentit.

Tässä luvussa esitellään bruttokansantuotteen eri tulokomponenttien laskenta. Ne lasketaan samalla toimiala- ja tuottajatyypipiluokituksella kuin bruttoarvonlisäys tuotoslähestymistavassa.

4.2 Arvottaminen

Taloustoimet kirjataan suoriteperusteisina eikä kassaperusteisina. Esimerkiksi maksetut palkat ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut kirjataan sille ajanjaksolle, jolloin työ tehdään ja syntyy velvoite palkansaajakorvausten maksamiseen.

4.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT-95:n kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Palkkojen käsite liikekirjanpidossa ja eri lähdetilastoissa on yleensä sama kuin kansantalouden tilinpidossa. Merkittävän poikkeuksen tästä muodostavat luontoisedut. Toisaalta luontoisetuihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös verottomat luontoisedut, jotka eivät liikekirjanpidossa aina sisälly palkkoihin vaan ne saattavat sisältyä liiketoiminnan muihin kuluihin tai henkilösivukuluihin. Toisaalta luontoisetuihin ja palkkoihin ei lueta kansantalouden tilinpidossa työsuhdeoptioita, jotka joissakin lähdeaineistoissa sisältyvät palkkoihin.

Työsuhdeoptioita on kahden tyyppisiä: perinteisiä optioita ja synteettisiä optioita. Perinteisessä työsuhdeoptiossa yritys antaa työntekijöille mahdollisuuden, osto-option, ostaa sovittuun hintaan sovittuna aikana sovittun määrän yrityksen osakkeita. Option arvo työntekijälle on sovittun hinnan ja option käyttöhetkellä vallitsevan osakkeen hinnan välinen erotus. Mikäli erotus on negatiivinen, optiolla ei ole arvoa. Perinteisessä optiossa myyntivoitto saadaan markkinoilta. Tämän takia myös kansantalouden tilinpidossa perinteiset optiot tulkitaan myyntivoitoksi, ei palkaksi.

Synteettisessä optiossa ei työntekijällä ole reaalista mahdollisuutta ostaa osakkeita. Yritys maksaa osakkeen merkintähinnan ja markkina-arvon välisen erotuksen. Synteettinen optio heikentää siten yrityksen tulosta ja on näin tulkittavissa yrityksen osakkeen pörssikurssiin sidotuksi tulospalkaksi. Tämä on myös keskeinen ero kansantalouden tilinpidon kannalta. Koska palkalle on joku reaalitalouden maksaja, kansantalouden tilinpidossa synteettiset optiot on tulkittu palkkatuloksi.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja vastaava käsite liikekirjanpidossa ja monissa lähdeaineistoissa on henkilösivukulut, jota ei yleensä eritellä maksulajeittain. Kansantalouden tilinpidossa toimialoitteiset työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä (katso kohta 4.7.2.2.). Tällöin henkilösivukulujen ja maksuprosenttimenetelmällä laskettujen pakollisten työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen erotus kirjataan vapaaehtoisiksi sosiaalivakuutusmaksuiksi.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan kansantalouden tilinpidossa kokonaan pääomakantamallin avulla (katso kohta 4.12.) eikä liikekirjanpidon mukaisia poistoja käytetä lainkaan.

4.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Palkansaajakorvaukset arvioidaan Suomen kansantalouden tilinpidossa useimmilla toimialoilla suoralla estimointimenetelmällä eli käytettävissä on kokonaisaineisto. Tällaisia kokonaisaineistoja ovat mm. rakennetilasto, yritys- ja toimipaikkarekisteri, kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto, pankkitilasto ja vakuutusyhtiötilasto. Joillakin toimialoilla käytetään epäsuoraa estimointimenetelmää, esimerkiksi hinta kertaa määrä –tyyppisiä menetelmiä, joissa keskimääräiset tuntipalkat kerrotaan tehdyillä työtunneilla. Oheisessa taulukossa esitetään yhteenveto eri toimialoilla käytetyistä tietolähteistä ja menetelmistä palkkojen laskennassa.

Taulukko 37: Palkkojen laskennan pääasiallinen menetelmä tai tietolähde eri toimialoilla.

Toimialat:	Palkkojen tietolähde tai laskentamenetelmä:
A 01 Maatalous ym.	maatilatalouden yritys- ja tulotilasto ym. lähteet
A 02 Metsätalous	hinta x määrä eri lähteistä
B Kalatalous	yritys- ja toimipaikkarekisteri
CDE Teollisuus	rakennetilasto

F 4501 Talonrakentaminen	hinta x määrä eri lähteistä
F 4502 Maa- ja vesirakentaminen	rakennetilasto, kuntien taloustilasto
F 4509 Rakennuspalvelutoiminta	yritys- ja toimipaikkarekisteri
G Kauppa	yritys- ja toimipaikkarekisteri
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	yritys- ja toimipaikkarekisteri
I Liikenne	yritys- ja toimipaikkarekisteri
J 65 Rahoitustoiminta	pankkitalasto
J 66 Vakuutustoiminta	vakuutusyhtiötilasto
J 67 Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta	näyte yritysten tuloslaskelmista
KA Kiinteistöpalvelut	hinta x määrä eri lähteistä
KB Liike-elämän palvelut	yritys- ja toimipaikkarekisteri
M Koulutus	yritys- ja toimipaikkarekisteri
N Terveystieteiden ja sosiaalipalvelut	yritys- ja toimipaikkarekisteri
O Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	yritys- ja toimipaikkarekisteri
Julkisyhteisöt ja vty:	
Valtio	valtion tilinpäätös
Kuntayhteisöt	kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot
Sosiaaliturvarahastot	vakuutusyhtiötilasto ja tilinpäätökset
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	yritys- ja toimipaikkarekisteri

Kuten kohdasta 4.7.2.2. käy ilmi, työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain ja maksulajeittain lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä, jota voidaan pitää epäsuorana menetelmänä, mutta sosiaalivakuutusmaksut yhteensä lasketaan suoralla menetelmällä.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallilla, mikä on epäsuora menetelmä.

Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan kokonaisaineistoista eli laskentamenetelmä on suora.

4.5 Kiinnityspisteiden (benchmarks) ja ekstrapolaatioiden käyttö

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty eräiden toimialojen palkkoja laskettaessa. Tällaisia toimialoja ovat osittain metsätalous, talonrakentaminen sekä kiinteistöpalvelut. Niiden laskentaa on selostettu tarkemmin kohdassa 4.7.1.2.

4.6 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseräpäätökset

4.6.1 Palkat ja palkkiot

Palkkojen kattavuuden varmistamisessa on lähinnä kaksi ongelmakohtaa: toisaalta harmaat palkat ja toisaalta verottomat luontoisedut.

Harmaiden palkkojen arviointi perustuu pääasiassa Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy:n selvityksiin vuosilta 1995 - 1998, jotka puolestaan perustuvat veroviranomaisten verotarkastusaineistoon. Selvitys on tehty vuosittain ja siinä esitellään toimialoittain harmaan talouden arvo (harmaat palkat, lisäykset tuloon, peitelty osingonjako). Harmaata taloutta esiintyy jossakin määrin maataloudessa, teollisuudessa, rakentamisessa, kaupassa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, liikenteessä, liike-elämän palveluissa ja eräissä muissa palveluissa.

Laskentamenetelmässä verotarkastuksessa salattu tulo (lisäykset yrityksen tuloon) on suhteutettu toimialoittain tarkastuskohteiden liikevaihtoon. Näin saadulla tarkastuskohteiden salattujen tulojen liikevaihto-osuudella kerrotaan vastaavien toimialojen perusjoukon liikevaihtotieto, jolloin saadaan salattujen tulojen ns. laskennallinen lähtöarvo koko asianomaisella toimialalla. Lähtöarvo antaa kuitenkin liian korkean arvion salatuista tuloista, sillä pääosa yrityksistä hoitaa asiansa moitteettomasti. Tämän vuoksi oletetaan, että toimialan todelliset salatut tulot eli puuttuva liikevaihto asettuu noin 20-40 prosenttiin salattujen tulojen toimialakohtaisesta lähtöarvosta. Vastaavasti menetellään harmaiden palkkojen arvioinnissa. Harmaiden palkkojen osuus liikevaihdosta kerrotaan vastaavien toimialojen perusjoukon liikevaihtotiedolla, jolloin saadaan harmaiden palkkojen laskennallinen lähtöarvo. Toimialan todelliset harmaat palkat asettuvat noin 20-40 prosenttiin harmaiden palkkojen laskennallisesta lähtöarvosta.

Harmaata taloutta koskeviin laskelmiin kannattaa suhtautua varauksella. Verohallinnon verotarkastustilastojen toimialaluokitukseen sisältyy paljon puutteita, sillä kaikilla yrityksillä ei ole ajan tasalla olevaa toimialaa tai yrityksen toimiala on määritelty virheellisesti. Laskelmien laadintaa vaikeuttaa myös se, että vain osa harmaan talouden harjoittajista on valittu verotarkastuksen kohteiksi sattumanvaraisesti. Valtaosa kohdeyrityksistä joutuu tarkastukseen verohallinnossa havaittujen verojen ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntien tai ilmiantojen vuoksi. Lisäksi verotarkastuksista saatuja tuloksia on vaikea kohdistaa oikealle tilastovuodelle, sillä verotarkastuksissa voidaan käsitellä usean vuoden verotusta.

Suomessa suurin osa luontoiseduista on ennakonpidätyksen alaista verotettavaa palkkatuloa. Kansantalouden tilinpidon käyttämissä lähdeaineistoissa nämä yleensä sisältyvät palkkasummaan. Tällaisia lähdeaineistoja ovat mm. yritys- ja toimipaikkarekisteri sekä rakennetilastojen kyselykanta.

Kaikki luontoisedut eivät ole verotettavaa palkkatuloa. Esimerkiksi luontoisetujen verotusarvot eivät täysin vastaa niiden todellista arvoa. Tällöin ylimenevä osa sisältyy muihin kuluihin (lähinnä välituotekäyttöön). Muista verotuksen ulkopuolelle jäävistä luontoiseduista Suomessa lienevät yleisimpiä henkilöstöalennukset ja erilaiset henkilöstön virkistyskulut.

Nämä verotuksen ulkopuoliset luontoisedut lisätään palkkasummaan. Tässä on apuna Tilastokeskuksen tekemä selvitys yksityisen sektorin työvoimakustannuksista vuodelta 2000. Verotusarvon ylittävät luontoisedut ja esimerkiksi henkilöstön virkistyskulut sisältyvät lähdeaineistossa muihin kuluihin, joten palkkoihin tehtävä lisäys tulee vastaavasti vähentää välituotekäytöstä. Henkilöstöalennusten suhteen vastaava lisäys tulee tehdä markkinatuotokseen, jotta toimintaylijäämä ei palkkojen lisäyksen takia vääristy.

Koko talouden tasolla luontoisetuihin lisätään osuus, joka vastaa 0,6 prosenttia päätoimesta saaduista palkoista. Luku on arvioitu vuodelta 2000 laaditun työvoimakustannustilaston perusteella. Lisäys ei sisällä henkilöstökoulutukseen tai henkilökunnan virkistykseen käytettyjä eräiä.

Juomarahat ja tarjoilupalkkiot luetaan palkkoiksi. Tieto saadaan kulutustutkimuksesta. Oletetaan että tulot ovat yhtä suuret kuin kulutustutkimuksessa ilmoitetut menot. Myös ulkomaalaisten Suomessa maksamat juomarahat ja

tarjoilupalkkiot on estimoitu turistien lukumäärää koskevien tietojen perusteella.

4.6.2 *Bruttotoimintaylijäämä ja sekatulot*

Verohallinnon verotarkastustilaston mukaan koko harmaan talouden arvo oli yhteensä 740 miljoonaa markkaa vuoden 1997 tarkastustulosten mukaan. Lisäykset yrityksen tuloon ovat verohallinnon verotarkastusviraston yksi tärkeimmistä tiedoista kansantalouden tilinpidon kannalta. Salatut tulot pienentävät tuotosta ja sitä kautta arvonlisäystä ja bruttotoimintaylijäämää/sekatulot.

Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy on tehnyt laskelmia salattujen tulojen mahdollisesta suuruudesta ja vaikutuksesta tuotokseen verohallinnon verotarkastusaineiston pohjalta. Laskentamenetelmässä verotarkastuksessa salattu tulo (lisäykset yrityksen tuloon) on suhteutettu toimialoittain tarkastuskohteiden liikevaihtoon. Näin saadulla tarkastuskohteiden salattujen tulojen liikevaihto-osuudella kerrotaan vastaavien toimialojen perusjoukon liikevaihtotieto, jolloin saadaan salattujen tulojen ns. laskennallinen lähtöarvo koko asianomaisella toimialalla. Lähtöarvo antaa kuitenkin liian korkean arvon salatuista tuloista, sillä pääosa yrityksistä hoitaa asiansa moitteettomasti. Tämän vuoksi oletetaan, että toimialan todelliset salatut tulot eli puuttuva liikevaihto asettuu noin 20-40 prosenttiin salattujen tulojen toimialakohtaisesta lähtöarvosta.

Tarkemmin harmaan talouden laskelmia on selostettu kunkin toimialan kohdalla (katso kohdat 3.7 – 3.22).

Osa harmaan talouden tuloista sisältyy kotitalouksien saamaan sekatuloon (katso kohta 4.11).

4.7 *Palkansaajakorvaukset*

4.7.1 *Palkat ja palkkiot*

Palkkoihin luetaan varsinaiselta työajalta maksettu palkka, sairaus- ja tapaturma-ajan palkka, lomapalkka ja –raha, koulutusajan palkka, reservin kertausharjoitusajan palkka, palkka lasten sairausajalta, arkipyhäkorvaukset ja korvaukset muilta vapaapäiviltä, eroraha ja irtisanomisajan palkka, tuotantoyms. lisäpalkkiot sekä rahapalkkaan rinnastettavat luontoisedut. Sairaus- ja äitiysloma-ajan palkkoja vastaan saadut sairausvakuutuskorvaukset vähennetään palkkasummasta.

Rahamääräisiin palkkoihin ja palkkioihin sisältyvät kaikki palkansaajan maksettavaksi tulevat sosiaalivakuutusmaksut, tuloverot ym., vaikka työnantaja ne pidättääkin ja maksaa suoraan sosiaaliturvajärjestelmiin, veroviranomaisille ym. palkansaajan puolesta.

Luontoismuotoiset palkat ja palkkiot koostuvat tavaroista ja palveluista tai muista eduista, jotka työnantaja tarjoaa ilmaiseksi tai alennettuun hintaan ja joita työntekijät voivat käyttää omalla ajallaan ja oman harkintansa mukaan omien tarpeidensa tai kotitaloutensa jäsenten tarpeiden tyydyttämiseen.

Suomen kansantalouden tilinpidossa palkat ja palkkiot lasketaan kahdella tavalla. Toisaalta lasketaan koko talouden palkkasumma pääasiallisena tie-

tolähteenä kokonaisaineistot. Toisaalta lasketaan palkat ja palkkiot toimialoittain. Koska toimialoittain laskettujen palkkojen summa ei täsmää kokonaisaineistoista lasketun talouden palkkasumman kanssa, tarvitaan korjauserä, joka sisältää erotuksen ja joka lisätään (tai vähennetään) toimialoittaitten palkkojen summaan, jotta se saadaan vastaamaan koko talouden palkkasummaa. Kokonaisaineistoista laskettu koko talouden palkkasumma on siten määräävä.

Seuraavassa selostetaan ensin, miten lasketaan koko talouden palkkasumma ja sitten, miten lasketaan toimialojen palkat.

4.7.1.1 *Koko talouden palkkasumma*

Palkkojen ja palkkioiden tärkein tietolähde on Verohallituksen vuosittain julkaisema verotuksen maksuunpanotilasto (taulukko 1: luonnollisten henkilöiden tulot). Tiedot saadaan verotusvuotta seuraavan vuoden marraskuussa. Aineisto on luonnollisesti kokonaisaineisto.

Palkkoihin luetaan seuraavat alaerät kohdasta palkkatulot yms. yhteensä (vuodelta 2004 toimitettu verotus):
palkka päätoimesta (sisältää luontoisedut),
palkanluonteisten kustannusten korvaus
merityötulo
palkka sivutoimesta
työkorvaus.

Tilastossa käytetty luokittelu on vaihdellut eri vuosina. Luontoisedut eivät aiemmin sisältyneet palkkoihin päätoimesta, mutta edelleen ne saadaan myös erikseen. Aiemmin myös rakennusalan lomapalkat olivat erillinen erä, nyt ne sisältyvät palkkoihin päätoimesta. Alaerää hankintatyön arvo ei lasketa mukaan, koska se sisältyy metsätalouden yrittäjätuloihin. Työkorvaus sisältää mm. urheilijoille maksetut palkkiot sekä henkilöstörahasto-osuudet (ennakkoperintälaki 25 §).

Yllämainittuja eriä käytetään sellaisinaan eikä niiden summariviä palkkatulot yms. yhteensä, koska em. erien summa poikkeaa siitä. Verohallituksen mukaan alaerät ovat luotettavampia.

Verotuksen maksuunpanotilastosta saatavaa palkkasummaa on korjattava, koska se ei sisällä kaikkia palkkoja ja toisaalta sisältää eriä, joita ei lueta palkkoihin. Lukuihin tehdään seuraavia korjauksia:

Luontoiseduista vähennetään työsuhdeoptiot lukuun ottamatta ns. synteettisiä työsuhdeoptioita. Korjaus on tehty vuodesta 1998 alkaen. Sitä ennen realisoidut työsuhdeoptiot sisältyvät palkkoihin. Vuodesta 2000 alkaen verohallitus on esittänyt erikseen tulot työsuhdeoptioista, joten niitä ei ole enää tarvinnut vähentää muista luontoiseduista.

Työsuhdeoptioetuudet tulkitaan rahoitusvaateen omistamisesta ja luovuttamisesta aiheutuviksi hallussapitovoitoiksi. Tällöin ne sisältyvät uudelleenarvottamistilille, jota ei toistaiseksi Suomessa laadita. Koska optioetuudet eivät ole kustannus työnantajalle (Kansaneläkelaitokselle maksettavaa sosiaaliturvamaksua lukuun ottamatta), niiden määrittäminen palkkoiksi vääristäisi yritysten ja kansantalouden toimintaylijäämää.

Luontoisetuihin (pl. optiot) lisätään osuus, joka vastaa 0,6 prosenttia päätoimesta saaduista palkoista. Tämä johtuu siitä, että verolliset luontoisedut eivät sisällä kaikkia luontoisetuja. Vuodelta 2000 laaditun työvoimakustannustilaston perusteella on arvioitu, että tämä osuus on 0,6 % päätoimen palkoista.

Palkkoihin lisätään asevelvollisten ja siviilipalvelusmiesten päivärahat ja luontoisedut. Tieto saadaan valtion laskelmista, se on yhtä kuin valtion toimialan 'maanpuolustuskalusto ja varusmiehet' (752) palkat.

Työnantajan saamat sairausvakuutuskorvaukset vähennetään palkoista kaksinkertaisuuden välttämiseksi. Työnantajan Kansaneläkelaitokselta saama korvaus sairausajan palkoista vähennetään, koska sairausvakuutuskorvaukset käsitellään kotitalouksien saamina sosiaalivakuutusetuksina. Tieto saadaan Kelan tilastokatsauksesta.

Palkkoihin lisätään myös presidentin palkkio, koska se ei ole veronalaista. Tieto saadaan valtion laskelmista.

Palkkoihin lisätään myös verotuksen maksuunpanotilaston erä 'muut ansiotulot' (aiemmin palveluraha), koska se on palkanluonteista tuloa.

Henkilöstörahasojen saamat voittopalkkioerät luetaan myös palkaksi, vaikka niitä ei jaettaisikaan henkilöstölle. Yritykset kirjaavat ne palkkakuluiksi. Tietoja on vuosilta 1993 - 2003 henkilöstörahasotilastossa (saadut voittopalkkioerät). Verotuksen maksuunpanotilastossa ne sisältyvät vuodesta 1997 alkaen työkorvaukseen, joten erää ei enää oteta erikseen huomioon.

Juomarahat ja tarjoilupalkkiot luetaan palkkoiksi. Tieto saadaan kulutustutkimuksesta. Oletetaan, että tulot ovat yhtä suuret kuin kulutustutkimuksessa ilmoitetut menot. Välivuodet perustuvat majoitus- ja ravitsemistoiminnan tuotoksen arvon muutoksiin. Myös ulkomaalaisten Suomessa maksamat juomarahat ja tarjoilupalkkiot on estimoitu turistien lukumäärää koskevien tietojen perusteella.

Harmaan talouden palkat otetaan mukaan sen mukaan kuin niitä esiintyy toimialalaskelmissa (katso kohta 4.7.1.2).

Edellä mainittujen korjausten perusteella saadaan kotimaisen tuotannon palkkasumma. Se ei sisällä suomalaisten ulkomailta saamia palkkatuloja.

Taulukko 38: Kansantalouden palkat ja palkkiot 1998-04, milj. euroa

Kansantalouden palkat ja palkkiot miljoonaa euroa	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Palkka päätoimesta	41 678	43 727	46 753	49 843	51 575	53 421	55 696
Luontoisedut (verotetut, sisältää työsuhdeoptiot v. 1999 asti)	712	1 499	669	736	758	748	767
Muut luontoisedut (0,4 - 0,6 % päätoimen palkoista)	167	175	281	299	309	321	334
Asevelvollisten ja siviilipalvelusmiesten luontoisedut	91	97	102	112	114	113	115
Palkanluonteiset kustannusten korvaukset	63	61	59	55	52	50	49
Merityötulo	275	280	277	279	277	283	268

Palkka sivutoimesta	807	862	914	951	980	967	1 047
Rakennusalan lomapalkka	0	0					
Työkorvaus	214	175	182	201	209	216	226
Palvelurahat / muut ansiotulot	115	103	100	81	79	67	72
Työnantajan sairausvakuutus- korvaukset	-265	-282	-300	-314	-350	-379	-402
Presidentin palkka	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Henkilöstörahojen voittopalk- kiot							
Juomarahat ja tarjoilupalkkiot	4	4	4	5	5	5	5
Omaishoitajien avustukset (vä- hennetään työkorvauksista)	-58	-61	-64	-73	-76	-82	-88
Harmaa talous	422	427	465	480	480	680	582
Työsuhdeoptiot	-168	-875	(997)	(528)	(492)	(166)	(268)
Kotimaisen tuotannon palk- kasumma	44 057	46 193	49 443	52 656	54 411	56 410	58 672

4.7.1.2 *Markkinatuottajien palkat toimialoittain*

Maatalous (01)

Palkkojen tietolähteenä ovat maatilatalouden yritys- ja tulotilasto, kuntien taloustilasto ja yritysten tilinpäätöstilasto. Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto kuvaa maatalouden tuloverolain mukaan verotettuja maatalouden paikallisia toimintayksiköjä, ja yritysten tilinpäätöstilasto muita yksiköjä. Kuntien taloustilasto kuvaa kuntien palveluksessa olevien ja maatalouden lomitustöitä tekevien työntekijöiden palkkoja, jotka valtio korvaa kunnille, ja jotka eivät kirjaudu maatilatalouden yritys- ja tulotilastoon. Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto sisältää myös luontoismuotoiset palkat.

Metsästys ja riistanhoito

Palkkasumma saadaan yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla, jossa ovat Metsästäjien keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistysten maksamat palkat.

Metsätalous (02)

Metsän kasvatuksen palkkasumma saadaan käyttämällä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Tämän ohella seurataan Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta saatuja palkansaajien, tehtyjen työpäivien ja –tuntien määrän sekä ansiotason muutoksia.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut saadaan käyttämällä Eläketurvakeskuksen yritysten työeläkemaksuprosentteja, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksutilastoja, ryhmähenkivakuutuksen maksutilastoja ja Tilastokeskuksen yritysten rakennetilastoa.

Puunkorjuun kokonaispalkkatason lähteenä käytetään yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Palkkasumma sisältää työvälinekorvaukset, joita ei oteta huomioon välituotekäytössä pienen arvonsa ja puutteellisen tilastointinsa vuoksi. Kokonaispalkkasummaa korotetaan hieman, jotta mukaan saadaan yksityisten metsänomistajien ja puunkorjuuyritysten maksamat pimeät palkat. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan samalla periaatteella kuin metsän kasvatusta –toimialalla.

Muu metsätalous: Metsähallituksen palkkasumman lähde on Metsähallituksen tuloslaskelma ja lisäkysely varojen käytöstä. Muiden toimipaikkojen palkkasumma saadaan yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan samalla periaatteella kuin metsän kasvatusta toimialalla.

Metsätaloutta palveleva toiminta: palkkasumma saadaan yritys- ja toimipaikkarekisterin avulla, jossa ovat myös metsänhoitoyhdistysten, metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion maksamat palkat.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan samalla periaatteella kuin metsän kasvatusta toimialalla.

Kalatalous (B)

Palkkasumma saadaan Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Palkkasumma korotetaan hieman harmaiden palkkojen estimaatilla.

Teollisuus (CDE)

Rakennetilaston kyselylomakkeella toimipaikoilta kysytään maksetut palkat. Palkkasumma käsittää kaikki ennakonpidätyksen alaiset erät.

Lomakekyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten palkkasumma on suoraan yrityksen tuloslaskelman palkkatieto elinkeinoverotusaineistosta, josta esimerkiksi rahapalkkaan rinnastettavat luontoisedut saattavat puuttua. Näiden yritysten palkkasumatietoja verrataan yritysrekisterin ja maksuvalvonta-aineiston tietoihin ja tehdään tarvittavat korjaukset.

Alle 20 hengen ei-teollisten yritysten teollisten toimipaikkojen, puuttuvien pienten yritysten sekä puuttuvien kunnallisten liikelaitosten palkkatiedot saadaan yritysrekisteristä, maksuvalvonta-aineistosta ja kuntien taloustilastosta.

Talonrakentaminen (4501)

Talonrakentamisen toimialalla palkat ja palkkiot lasketaan sektoreittain.

Yritysten palkat ja palkkiot laskettiin perusvuodelle tehtyjen työtuntien ja keskimääräisen tuntipalkan tulona. Laskennan perusvuotena käytettiin vuotta 2000. Talonrakentamisen tuntipalkat sivukustannuksineen ilman sosiaalivakuutusmaksuja saatiin Työvoimakustannustutkimuksesta (2000). Tuntipalkka laskettiin erikseen toimihenkilöille ja työntekijöille. Yritysten palkansaajien lukumäärä arvioitiin siten, että koko talonrakentamisen työllisten lukumäärä vastasi työvoimatutkimuksen talonrakentamisen työllisten lukumäärää. Yritysten palkansaajien ja yrittäjien osuudet työllisistä saatiin yritysrekisterin tiedoista. Palkansaajien tehdyistä työtunneista 15 prosenttia oletettiin harmaaksi taloudeksi. Oletus perustuu erillistutkimukseen 'Rakentamisen piilotalous 1990-luvulla'. Harmaan rakentamisen tuntipalkka lasketaan ilman sivukustannuksia ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja. Perusvuoden viralliset palkat ja palkkiot (elinkeinonharjoittajakotitaloudet mukaan lukien) olivat tilinpidossa noin kymmenen prosenttia korkeammat kuin yritystilastojen palkat ja palkkiot.

Vuosilaskennassa yritysten palkat ja palkkiot lasketaan vuosimuutosten avulla työvoimatutkimuksen, rakennetilaston ja ansiotasoindeksin tietoja käyttäen.

Elinkeinonharjoittajakotitalouksien maksamat palkat ja palkkiot saadaan yritysrekisterin toimipaikkatiedostosta.

Maa- ja vesirakentaminen (4502)

Toimialan **markkinatuotannon** palkat saadaan yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Rekisteri sisältää päätoimialakseen maa- ja vesirakentamisen ilmoitaneiden yritysten eri toimipaikkojen maksamat palkat ja palkkiot. Tähän lisätään Sonera Oy:n maksamat palkat maa- ja vesirakennuslalla. Talonrakentamiseen liittyvän pohjarakentamisen palkat on vähennettävä, jotta saadaan lopulliset palkat.

Markkinattomassa tuotannossa paikallishallinnon maa- ja vesirakentamisen palkat lasketaan kahdessa osassa: 1) Maa- ja vesirakennusalan omana työnä tehdyt investoinnit saadaan kuntien taloustilaston investointimenojen erittelyä kuvaavasta taulukosta kohdasta 'kiinteät rakenteet'. Investoinnit jaetaan tämän rakenteen mukaisesti aineisiin ja tarvikkeisiin sekä henkilöstömenoihin, jotka jaetaan edelleen palkkoihin ja sosiaalivakuutusmaksuihin niiden osuuksien mukaan. 2) Kunnossapito ja korjausrakentamisen palkat lasketaan kuntataloustilaston tehtävän 460 'liikenneväylät' tietojen perusteella. Näihin tietoihin lisätään vielä vastaavat Ahvenanmaan maakuntahallinnon tiedot maakuntahallinnon tilinpäätöstiedoista.

Evankelis-luterilaisten seurakuntien taloustilaston pääomatalouden erittelystä selviävät hautausmaiden rakentamiseen ja kunnossapitoon käytetyt resurssit. Summa korotetaan vastaamaan kaikkien uskonnollisten yhteisöjen hautausmaan pitoa. Tämä kaikki on maa- ja vesirakentamisen välituotekäyttöä, jonka osuus tuotoksesta oletetaan samaksi kuin kuntien maa- ja vesirakentamisessa. Kun näin oletetusta tuotoksesta vähennetään maa- ja vesirakentamisen välituotekäyttö, saadaan palkansaajakorvaukset. Palkansaajakorvaukset jaetaan palkkoihin ja sosiaalivakuutusmaksuihin niiden osuuksien mukaisesti.

Rakennuspalvelutoiminta (4509)

Palkat ja palkkiot on yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkatiedoston toimialan 455 yhteenlasketut palkat.

Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta (GH)

Palkkojen arvioimiseksi kaupan (G) sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan (H) aloilla käytetään ensisijaisesti yritys- ja toimipaikkarekisteriä sekä rakennetilastojen kyselykannan tietoja. Lisäksi seuraavat Tilastokeskuksen julkaisemat tutkimukset tarkentavat kuvaa sekä kaupan että majoitus- ja ravitsemistoiminnan palkkojen tasosta: Yksityisen sektorin työvoimakustan-

nukset (viimeisin vuodelta 2000), Yksityisen sektorin kuukausipalkat, Palkasta vuosiansioksi, palkkarakenne.

Rakennetilastojen kyselykanta tarjoaa informaatiota palkansaajakorvauksista, joiden tasoa verrataan kaupan toimialojen liikevaihtoon sekä esimerkiksi henkilöstön lukumääriin. Rakennetilastojen ongelmana kansantalouden tilinpidon kannalta on käytetty tilastoyksikkö: yritys. Kansantalouden tilinpi-tohan laatii funktionaaliset tuotantotilinsä käyttäen tilastoyksikkönä toimipaikkaa. Tästä syystä sekä kaupan että majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimialoilla palkkojen taso otetaan toimipaikkarekisteristä.

Kaupan alan kansantalouden tilinpidon luvut laaditaan viidelle kaupan ala-toimialalle. Koko kaupan tasolla (G) kansantalouden tilinpidon palkkojen lähtötaso (ts. se taso, jonka päälle lasketaan harmaat palkat ja muut korjauserät) vastaa melko tarkasti toimipaikkarekisterin koko kaupan toimialan palkkojen tasoa. Lähtökohtana palkkojen tarkastelussa on, että moottoriajoneuvojen kaupan ja korjauksen (toimiala 50) palkkoja tarkastellaan yhdessä ja verrataan toimipaikkarekisterissä vastaavien toimialojen palkkojen tasoon. Vertailun tuloksena palkkasummien tulisi olla likipitään samat. Erikseen tarkasteltuna esimerkiksi moottoriajoneuvojen korjauksen ja huollon (toimiala 502) palkkojen taso saattaa poiketa toimipaikkarekisterin vastaavan toimialan tasosta.

Samoin menetellään tukkukaupan (51), vähittäiskaupan (521) ja kotitalous-esineiden korjauksen (527) suhteen. Jos näiden kolmen toimialaluokan palkkasummat lasketaan yhteen, summan tulisi vastata toimipaikkarekisterin tasoa. Erikseen näitä toimialoja tarkastellessa pienet poikkeamat toimipaikkarekisterin tasosta sallitaan.

Myös majoitus- ja ravitsemistoiminnan kahdella alatoimialalla (551 majoitustoiminta, 553 ravitseminen) palkkojen lähtötaso saattaa poiketa toimipaikkarekisterin palkkatasosta, mutta koko majoitus- ja ravitsemistoiminnan tasolla (H) kansantalouden tilinpidon palkkojen lähtötaso vastaa melko tarkasti toimipaikkarekisterin koko toimialan palkkojen tasoa.

Edellä kuvattu tarkastelukulman valinta on tehty siitä syystä, että Tilastokeskuksen ansiotasoindeksi tarkastelee moottoriajoneuvojen kauppaa ja korjausta yhtenä kokonaisuutena. Samoin tukku- ja vähittäiskauppa on yhdistetty omaksi kokonaisuudekseen, kuten myös majoitus- ja ravitsemistoiminta.

Karkeasti ottaen tilinpidon palkkojen tason, työllisten (palkansaajat/yrittäjät) ja työtuntien lukumäärän hahmottaminen tapahtuu samanaikaisesti käyttäen hyväksi lähinnä toimipaikkarekisteriä, ansiotasoindeksiä ja työvoimatutkimusta. Tärkeänä tavoitteena on, ettei kansantalouden tilinpidon lukujen ja keskeisten lähteiden välillä ole vakavaa ristiriitaa tai muuta suurta poikkeamaa.

Edellä kuvattuun viralliseen palkkojen tasoon lisätään harmaat palkat ja verotuksen ulkopuoliset luontoisedut.

Kaupan alalla harmaata taloutta esiintyy moottoriajoneuvojen vähittäiskaupassa, moottoriajoneuvojen ja kotitalousesineiden korjauksessa sekä elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskaupan erikoismyymälöissä. Tukku-kauppa kokonaisuudessaan oletetaan harmaan talouden ulkopuolelle. Ma-

joitus- ja ravitsemistoiminnassa harmaata taloutta esiintyy alle 20 hengen majoitus- ja ravitsemisliikkeissä.

Vuoden 2000 työvoimakustannustutkimuksen perusteella koko kaupan (G) toimialalla luontoisetukustannukset (muut henkilökuntaetuudet) olivat 0,78 prosenttia toimipaikkarekisterin mukaisesta palkkatasosta. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan puolella luontoisedut (muut henkilökuntaetuudet) muodostivat 0,91 prosentin osuuden toimipaikkarekisterin peruspalkkatasosta. Vastaavasti niiden prosenttiosuuksien mukaisilla summilla korjattiin tuotosta ja välituotekäyttöä siten, ettei toimintaylijäämä muuttunut.

Liikenne (I)

Palkkojen laskenta perustuu ensisijaisesti Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin. Sitä täydennetään muista lähteistä sekä tarkennetaan erilliselvityksin. Täydennyksiä ovat liikenteen yritysten hallintayksiköt sekä julkinen markkinatuotanto. Hallintayksiköistä tärkeimpiä ovat meriliikennettä harjoittavat varustamot ja niiden hallintatoimipaikat, eräät huolinta- ja lastausalan pääkonttorit sekä rautateiden ja postin yhtymäjohto. Liikenteen julkiseen markkinatuotantoon kuuluvat kunnalliset liikennelaitokset ja kuntien satamat sekä vesiliikenteen väylänhoitoa, yhteysalusliikennettä ja luotusta harjoittavien valtion liikelaitosten toiminta.

Palkkoihin luetaan vain varsinaisen toiminnan palkat. Liiketoiminnan palkoista vähennetään rakennus- ja korjaustoiminnan palkat investointeihin ja korjaustoimintaan kuuluvina. Laskennan vertailuaineistona käytetään tapaturmavakuutusmaksujen perusteella laskettuja palkkasummatietoja.

Rahoitus- ja vakuutustoiminta (J)

Rahoitustoiminnan palkat saadaan Tilastokeskuksen laatimasta Pankit -tilastosta.

Vakuutustoiminnassa palkat lasketaan käyttäen Vakuutusyhtiöiden keskusliiton kokoamia tietoja maksetuista palkoista ja Vakuutusyhtiötilastoa.

Rahoitusta ja vakuutusta palvelevassa toiminnassa käytetään Tilastokeskuksen laatimaa Sijoituspalveluyritykset -tilastoa sekä yksittäisiä vuosikertomuksia ja tilinpäätöstietoja.

Kiinteistöalan palvelut (KA)

Palkat lasketaan keskimääräisten tuntipalkkojen ja tehtyjen työtuntien tulona. Keskimääräinen tuntipalkka lasketaan sivukustannuksineen ilman työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja. Keskimääräinen tuntipalkka on laskettu ensin kiinteistöalan palveluille (TOL 70) vuodelle 2000 Työvoimakustannustutkimuksesta. Tämän jälkeen kunkin toimialan keskimääräinen tuntipalkka on laskettu Suomen yritykset -vuosijulkaisun palkkatietojen, työvoimatutkimuksesta johdettujen keskimääräisten vuosituntien ja ansiotasoindeksiin (kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, yksityiset tuntipalkkai-

set) avulla. Toimialan palkat ja palkkiot noudattavat pääpiirteissään yritysrekisterin toimipaikkatiedoston palkkoja.

Asuntojen omistuksen ja vuokrauksen toimialalla (7021) ei ole työllisiä eikä palkkoja, vaan ne sisältyvät isännöinnin ja kiinteistönhoidon toimialalle (7032).

Isännöinnin ja kiinteistönhoidon toimialalla (7032) yritysten palkat ja palkkiot saadaan yritysrekisterin toimipaikkatiedoston palkkatiedoista. Asunto- ja asuinkiinteistöosakeyhtiöiden palkat lasketaan kertomalla asunto- ja asuinkiinteistöosakeyhtiöiden pinta-alat asunto-osakeyhtiöiden ja arava-vuokratalojen tuloslaskelmatietojen neliömetrikohtaisilla henkilöstökuluilla ja vähentämällä saadusta tulosta henkilöstökuluihin sisältyvät työnantajan sosiaalivakuutusmaksut.

Liike-elämän palvelut (KB)

Palkat saadaan yritysrekisterin toimipaikkatiedoista. Palkkoihin lisätään vielä arvioidut harmaan talouden palkat.

Muut yksityiset palvelut (MNO)

Palkat saadaan suoraan yritysrekisteristä ja kuntien liikelaitosten osalta kuntien taloustilastosta. Palkkoihin lisätään vielä arvioidut harmaat palkat.

4.7.1.3 Julkisyhteisöjen ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen palkat

Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Kotitalouksia palvelevan voittoa tavoittelemattoman toiminnan palkkasummat perustuvat yritysrekisterin toimipaikkakohtaisiin tietoihin.

Valtionhallinto

Valtion palkkasumman laskennassa käytetään lähteenä valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Palkkoiksi kirjataan valtion liikekirjanpidon tilit: virkasuhdepalkat, työsuhdepalkat, sairausvakuutuslain mukaiset palautukset, muut palkat ja palkkiot ja lomapalkkavelan muutos. Palkat ja palkkiot koostuvat pääasiassa virka- ja työsuhdepalkoista. Lisäksi maanpuolustuskaluston ja varusmiesten toimialalla palkkoihin on laskettu varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten saamat luontoisedut: terveys-, ruoka- ja matkustusetuja. Paikallishallinto

Paikallishallintosektorin laskelmissa tärkeimmät tietolähteet ovat kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot, Ahvenanmaan maakuntahallinnon tilinpäätös (Bokslut för landskapet Åland), Suomen Kuntaliiton toimintakertomus, Kunnallisen Työmarkkinalaitoksen toimintakertomus ja Kuntasektorin palkkatilasto (Tilastokeskus, julkaisu Kuntasektorin kuukausipalkat, perustuu kunnalliseen henkilöstörekisteriin ja sisältää henkilöstömäärät, poikkileikkaus totaaliaineistolla lokakuussa).

Palkat ja palkkiot sisältävät taloustilaston 01-taulun menolajin 'palkat ja palkkiot'. Palkat ilmaistaan taloustilastossa nettona eli kunnan/kuntayhtymän tuloslaskelmassa palkkoja oikeasevilla henkilöstökorvauksilla vähennettynä. Kansantalouden tilinpidon kuntalaskelmissa palkkoihin lisätään maksetut rahamääräiset luontoisedut.

Paikallishallinnon laskennassa rajataan pois liikelaitokset, jotka lasketaan yrityssectorissa. Lisäksi maatalouslomitajien palkat rekisteröidään kansantalouden tilinpidossa maatalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustilillä. Nämä vähennetään kuntataloustilaston palkoista (toimiala 853).

Sosiaaliturvarahastot

Työeläkelaitosten palkat saadaan Vakuutusyhtiöiden keskusliiton kokoa-
masta yhteenvedosta. Eläkesäätiöiden ja -kassojen palkat saadaan Vakuutusvalvontavirastosta. Kuntien eläkevakuutuksen (kvtel) ja muiden vastaavien vakuutusyhtiöiden palkat saadaan niiden vuosikertomuksista.

Muiden sosiaaliturvarahastojen tietolähteet on esitetty kohdassa 3.18.4. Palkkasummaan sisällytetään vuosilomapalkkavelan muutos ja ruokaetu.

4.7.1.4 Palkkojen korjauseura

Toimialoittain laskettujen palkkojen summa ei täsmää koko talouden palkkasumman kanssa. Tasapainotus tehdään siten, että erotus korjataan toimialoittaisten palkkasummien suhteessa syöttötoimialojen markkinatuottajien (T10) lukuihin. Toimintaylijäämään tehdään vastakkaissuuntainen korjaus. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksuja korjataan vastaavalla menettelyllä erikseen (kappale 4.7.2.3).

Taulukko 39: Palkat päätoimialoittain ml. korjauseura 1995 – 2004.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
0 Toimialat yhteensä	37056	38922	41124	44057	46193	49443	52656	54411	56410	58672
A Maa-, riista- ja metsätalous	509	488	487	505	552	572	598	609	631	641
B Kalatalous	11	10	10	10	9	9	9	11	11	10
C Mineraalien kaivu	97	95	105	107	113	121	130	130	135	130
D Teollisuus	9170	9529	10048	10909	11307	12214	13037	13017	13216	13562
E Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	490	516	520	536	535	524	543	533	531	544
F Rakentaminen	2155	2366	2700	3027	3212	3469	3605	3682	3804	4011
G Tukku- ja vähittäiskauppa	4176	4348	4578	4922	5197	5543	5792	6147	6330	6588
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	813	846	880	944	1002	1070	1138	1176	1207	1254
I Kuljetus, varastointi ja tietoliik.	2862	3001	3181	3425	3535	3705	3882	3990	4102	4257
J Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1355	1300	1273	1260	1299	1409	1458	1416	1435	1428
K Kiinteistö-, vuokraus-, tutk.palv.	2807	3036	3376	3849	4329	4967	5644	5999	6393	6782
L Hallinto, pakollinen sosiaalivak.	3074	3239	3424	3510	3631	3787	4017	4189	4394	4537
M Koulutus	3055	3211	3331	3522	3671	3825	4023	4226	4423	4617
N Terveystieteiden- ja sosiaalipalv.	4820	5182	5369	5587	5755	6072	6511	6916	7266	7632
O Muut yht.kunn. ja henk.koht. palv.	1618	1711	1800	1894	1992	2107	2225	2321	2466	2591
P Kotitalouspalvelut	44	44	42	50	54	49	44	49	66	88

4.7.2 Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ovat joko todellisia tai laskennallisia. Todelliset työnantajan sosiaalivakuutusmaksut jaetaan puolestaan pakollisiin ja vapaaehtoiisiin. Todelliset sosiaalivakuutusmaksut koostuvat maksuista, joita työnantajat maksavat palkansaajien hyväksi vakuutuksen antajalle (sosiaaliturvarahastoihin ja yksityisesti rahastoituihin järjestelmiin). Nämä maksut kattavat lakisääteiset (pakolliset), sovitun käytännön mukaiset, sopimukseen perustuvat sekä muut vapaaehtoiset vakuutusmaksut sosiaalisten riskien tai tarpeiden varalta.

Työnantajan pakollisia sosiaalivakuutusmaksuja ovat Suomessa kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut (maksut Kansaneläkelaitokselle eli Kelalle), työeläkevakuutusmaksut, työttömyysvakuutusmaksut, tapaturmavakuutusmaksut ja ryhmähenkivakuutusmaksut.

Työnantajan laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ovat niiden rahastoimattomien sosiaalietuuksien vastine, jotka työnantajat maksavat suoraan työntekijöilleen tai entisille työntekijöilleen ja muille oikeutetuille henkilöille ilman vakuutuslaitosta tai itsenäistä eläkerahastoa ja perustamatta tätä tarkoitusta varten erikoisrahastoa tai erillistä vararahastoa.

Suomen kansantalouden tilinpidossa työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan kahdella tavalla kuten palkat ja palkkiot. Toisaalta lasketaan koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksut tietolähteenä kokonaisaineistot. Toisaalta lasketaan työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain. Koska toimialoittain laskettujen työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summa ei täsmää kokonaisaineistoista laskettujen koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen kanssa, tarvitaan korjauserä, joka sisältää erotuksen ja joka lisätään (tai vähennetään) toimialoittaisten työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summaan, jotta se saadaan vastaamaan koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summaa. Kokonaisaineistoista laskettu koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summa on siten määräävä.

Seuraavassa selostetaan ensin, miten lasketaan koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summa ja sitten, miten lasketaan työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain.

4.7.2.1 Koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksut

Työnantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut

Työnantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut maksetaan Kansaneläkelaitokselle (Kelalle), josta saadaan tieto niiden kertymistä Tilastokeskuksen vuosittain tekemällä erilliskyselyllä.

Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut tilitetään Kelalle palkanmaksua seuraavana kuukautena. Siten tammikuussa Kelalle tuleva tilitys kohdistuu aina edellisen vuoden joulukuuhun. Tilitys on kansantalouden tilinpidossa ajoitettu kuitenkin seuraavaan vuoteen eli kertymä on kassaperusteinen.

Työeläkevakuutusmaksut

Tiedot eri työeläkevakuutusmaksujen kertymistä saadaan TEL:n, LEL:n, TaEL:n, YEL:n, MYEL:n ja Merimieseläkekassan osalta Vakuutusyhtiöt -tilastosta. Muiden työeläkelaitosten keräämät työeläkevakuutusmaksut saadaan niiden vuosikertomuksista.

Valtion maksamat työeläkevakuutusmaksut kerätään talousarvion ulkopuoliseen Valtion eläkerahastoon, josta saadaan tiedot niistä. Maksujen kertymästä erotetaan erikseen työnantajan maksama osuus.

Työeläkevakuutusmaksuihin lisätään myös Ahvenanmaan maakuntahallinnon eläkerahaston (pensionsfond) saamat työnantajan eläkevakuutusmaksut sekä Kansaneläkelaitoksen oman eläkevastuurahaston saamat maksut.

Työttömyysvakuutusmaksut

Työttömyysvakuutusmaksujen kertymä saadaan työttömyysvakuutusrahastojen tuloslaskelmista. Työttömyysvakuutusrahastot kirjaavat saadut vakuutusmaksut vakuutusyhtiöiden kuukausi-ilmoitusten perusteella. Vakuutusyhtiö ilmoittaa kuukausi-ilmoituksessa sille kuukauden aikana kertyneiden työttömyysvakuutusmaksujen ja vakuutusyhtiöiden maksettavaksi lasketun koron ja viivästyskoron määrän, jotka vakuutusyhtiö suorittaa rahastolle sopimuksen mukaan. Siten joulukuulta annettavassa kuukausi-ilmoituksessa vakuutusyhtiö ilmoittaa sille joulukuun loppuun mennessä kertyneiden vakuutusmaksujen määrän ja sopimuksen mukaan maksettavan koron. Työttömyysvakuutusrahaston tuloslaskelma sisältää vakuutusyhtiölle joulukuussa kertyneet vakuutusmaksut, jotka maksetaan rahastolle seuraavana vuonna.

Laiminlyödyt, ulosotossa olevat, vireillä olevissa konkurseissa ja vapaaehtoisissa velkasaneerauksissa olevien yritysten työttömyysvakuutusmaksut vakuutusyhtiöt perivät ja valvovat rahaston ja Tapaturmavakuutuslaitosten liiton välisen sopimuksen antamin valtuuksin. Vakuutusyhtiöt tilittävät kertyneet vakuutusmaksut kuukausi-ilmoituksissaan. Tilikauden lopussa perinnässä olevat ja pakkoperinnässä olleet vakuutusmaksut eivät siten sisälly työttömyysvakuutusrahaston maksutuloon eivätkä vakuutusmaksusaamiin.

Tapaturmavakuutusmaksut

Tapaturmavakuutusmaksujen kertymä saadaan Vakuutusyhtiöt –tilastosta.

Ryhmähenkivakuutusmaksut

Ryhmähenkivakuutusmaksujen kertymä saadaan Vakuutusyhtiöt –tilastosta.

Työnantajan vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut

Työnantajan vapaaehtoiseen sosiaalivakuutusmaksuihin luetaan mm. LEL- ja TEL-lisäturvamaksut, henki- ja eläkevakuutusyhtiöille maksetut ryhmähenki- ja ryhmäeläkevakuutusmaksut, vapaaehtoiset tapaturmavakuutusmaksut

sekä työpaikkojen avustuskassoihin (eläke-, hautaus-, eroavustus- sekä sairausvakuutuslajiin) maksetut kannatusmaksut.

Tiedot niistä saadaan Vakuutusyhtiöt –tilastosta sekä sairausvakuutuslajien tilinpäätösten yhteenvedosta.

Työnantajan laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut

Työnantajan laskennallisten sosiaalivakuutusmaksujen kertymäksi kirjataan sama summa kuin niitä on toimialoilla yhteensä maksettu (katso kohta 4.7.2.2).

4.7.2.2 Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain

Pääsääntöisesti työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan eri toimialoilla samalla tavalla eli kertomalla toimialalla maksetut palkat eri maksujen maksuprosenteilla (maksuprosenttimenetelmä). Palkkoihin ei sisällytetä harmaita palkkoja, koska niistä ei makseta työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen maksuprosentit vaihtelevat vuosittain. Joskus maksuprosentit ovat muuttuneet myös kesken vuoden. Maksuprosentit vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Poikkeuksena maksuprosenttimenetelmästä valtion toimialoilla työnantajan sosiaalivakuutusmaksut saadaan suoraan kultakin valtion liikekirjanpidon henkilöstösivukulujen tililtä. Tili ”tapaturmavakuutusmaksut” jaetaan tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksuihin. Tämän lisäksi maksut tililtä ”lomapalkkojen henkilösivukulujen velan muutos” jaetaan muiden maksettujen sosiaalivakuutusmaksujen suhteessa eri sosiaalivakuutusmaksulajeihin.

Taulukko 40: Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuprosentit vuosina 2000 - 2004 vakuutuslajeittain.

Maksulaji	2000	2001	2002	2003	2004
Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu					
- yksityinen I	3,80	3,60	3,06	2,964	2,964
- yksit. II	5,60	5,60	5,22	5,164	5,164
- yksit. III	6,50	6,50	6,12	6,064	6,064
- valtion liikelaitokset	5,20				
- valtio	6,80	6,80			6,814
- kunnat ja kuntayhtymät	4,75	4,75	4,12	4,01	4,014
- seurakunnat	4,764	4,76	4,137	4,014	4,014
TEL keskimäärin	16,80	16,60	16,7	16,8	16,8
LEL keskim.	17,50	17,30	17,4	17,6	17,8
TaEL	11,30	12,50	12,5	13,2	14
MEL	10,00	10,00			
KvTEL	21,70	22,20	22,6	22,76	23,19
VEL, yleisin					
KiEL	27,00	27,00	27,00	27,00	27,00
Työttömyysvakuutus , yksittäisen työnantajan palkkasumman ensimmäiset 840 940 euroa	0,90	0,80	0,7	0,6	0,6
Työttömyysvakuutus kun yksitt. työnant. palkkasumma > 840 940 euroa Unemployment insurance contributions	3,45	3,10	2,7	2,45	2,5
- paitsi valtion liikelaitoksissa	2,00				

Ryhmähenkivakuutusmaksu

- yksityiset	0,08	0,095	0,095	0,081	0,08
- kunnat	0,100	0,100	0,10	0,10	0,10
- valtio	0,087	0,08			

Tapaturmavakuutus

keskimäärin	1,08	1,20	1,2	1	1
-------------	------	------	-----	---	---

4.7.2.3 Työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen korjauserä

Toimialoittain laskettujen työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summa ei täsmää koko talouden työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen kanssa. Toimialatason työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja tasapainotetaan viemällä erotus syöttötoimialojen markkinatuottajien (T10) erittelemättömiin työnantajan sosiaalivakuutusmaksuihin (D1219K). Tasoistuserä on jaettu toimialoittain markkinatuottajien sosiaalivakuutusmaksujen suhteessa. Korjauksella on vastakkaissuuntainen vaikutus toimintaylijäämään.

4.8 Muut tuotanto- ja tuontiverot

Muut tuotantoverot lasketaan keskitetysti, sekä koko talouden luvut että verojen jako toimialoille. Aineistona käytetään valtion liikekirjanpidon mukaista kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä erityisselvityksiä. Muut tuotantoverot koostuvat neljästä valtion keräämästä verosta: ajoneuvoverosta, lästimaksusta ja jäteverosta sekä budjetin ulkopuolisen Ydinjätehuoltorahaston keräämästä ydinjätetutkimusmaksusta. Lisäksi muihin tuotantoveroihin kirjataan ajoneuvoveron viivästysseuraamukset. Viivästysseuraamuksien oletetaan jakautuvan yritysten ja kotitalouksien kesken puoliksi. Ko. verojen viivästysseuraamukset ovat kokoluokaltaan varsin vähäisiä: noin 1.7 miljoonaa euroa vuodessa yhteensä.

Ajoneuvovero on vuodesta 2004 määräytynyt niin, että henkilö- ja paketti-autoista maksetaan ensinnäkin ajoneuvoveron perusveroa (vastaa entistä ajoneuvoveroa), jonka suuruus riippuu auton käyttöönottovuodesta. Muista kuin bensiinikäyttöisistä autoista maksetaan lisäksi ajoneuvoveron käyttövoimaveroa (vastaa entistä dieselveroa).

Ajoneuvoverokertymästä vähennetään ensin kotitalouksien maksama osuus, joka luokitellaan muuksi välittömäksi veroksi. Loppuosa luokitellaan muuksi tuotantoveroksi. Jakamisessa käytetään Ajoneuvohallintokeskuksen tietoja ajoneuvoverotuksesta sekä erillisselvityksiä. Tuotantoveroista lasketaan ensin liikenteen toimialan osuus käyttäen Ajoneuvohallintokeskuksen tietoja ajoneuvoverotuksesta. Muutoin ajoneuvovero jaetaan toimialoille ajoneuvohallintorekisterin ensirekisteröintien perusteella.

Jätevero on kokonaan ympäristönsuojelun toimialan maksamaa. Lästimaksu kuuluu kokonaan vesiliikenteen toimialalle.

Tuontiveroja ei ole ollut vuoden 1994 jälkeen.

4.9 Muut tuotantotukipalkkiot

Muita tuotantotukipalkkioita maksavat valtio, Ahvenanmaan maakuntahallinto ja Euroopan unioni. Aineistona käytetään valtion liikekirjanpidon mukaista kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä erityisselvityksiä.

Budjettitalouden tukipalkkiotiedot saadaan valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistosta momenteittain. Muutama maatalouden tukimomentti (maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki ja EU-tulotuki) jaetaan muihin tuotantotukipalkkioihin ja tuotetukipalkkioihin. Jakamisessa käytetään maa- ja metsätalousministeriöstä saatavia tarkempia tukityypeittäisiä tietoja. Budjettitaloudesta saataviin muihin tuotantotukipalkkioihin lisätään kolmen rahaston, Valtion asuntorahaston, Maatalouden interventiorahaston ja Maatilatalouden kehittämisrahaston, maksamat tuet. Lisäksi keskitettyyn tukilaskelmaan lisätään Ahvenanmaan maakuntahallinnon maksamat muut tuotantotukipalkkiot ja kuntien maksamat vähäiset tuotantotukipalkkiot. Kun maatalouden tukiin tehdään vielä ajoituskorjaus, saadaan tukien kokonaistaso. Osa tuista on Suomen ja osa EU:n rahoittamia tukia. EU-tuet kohdistuvat maataloudelle, joka saa toimialoista eniten tukea. Tärkeimpiä tukia ovat maatalouden ympäristötuki, maa- ja puutarhatalouden tuki ja satovahinkokorvaukset.

Toimialoittain tuet jaetaan kahdella tavalla. Pääosa toimialoista voidaan päätellä budjetin momentin perusteella valtion talousarvioesityksen ja Ahvenanmaan maakuntahallinnon talousarvion avulla. Osa tuista jaetaan toimialoittain maksajavirastoilta saatavien tietojen perusteella. Esimerkiksi tuotekehitysavustukset jaetaan ao. tiliviraston toimittamien tietojen perusteella.

4.10 Bruttotoimintaylijäämä

Bruttotoimintaylijäämä saadaan Suomen kansantalouden tilinpidossa markkinatuotannossa jäännöseränä: bruttoarvonlisäyksestä vähennetään palkansaajakorvaukset ja maksetut muut tuotantoverot ja lisätään saadut muut tuotantotukipalkkiot. Tästä erästä on vielä vähennettävä kotitalouksien saama sekatalo (katso kohta 4.11). Markkinattomassa tuotannossa bruttotoimintaylijäämä on sama kuin kiinteän pääoman kuluminen, koska toimintaylijäämää ei ole.

Bruttotoimintaylijäämää korjataan myös palkansaajakorvauksiin tehdyillä korjauksilla (katso kohdat 4.7.1.4 ja 4.7.2.3), mutta vastakkaismerkkisenä. Näin tehdään, koska palkansaajakorvaukset vaikuttavat myös bruttotoimintaylijäämään.

Koelaskelma

Suomessa on tehty koelaskelma markkinatuotannon bruttotoimintaylijäämän (ml. kotitalouksien sekatalo) laskemiseksi itsenäisesti vuosilta 1995 - 1997. Sen pohjalta oli mahdollista laskea myös bruttokansantuote tulolähestymistavalla lisäämällä markkinatuotannon bruttotoimintaylijäämään palkansaajakorvaukset, muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot sekä markkinattoman tuotannon kiinteän pääoman kuluminen.

Lähdeaineistona käytettiin rakennetilaston kyselykannan tuloslaskelmatietoja. Aineisto perustuu yritysten tuloslaskelmatietoihin.

Bruttotoimintaylijäämän estimaattina käytettiin aineistosta laskettua käyttökate + leasingvuokrat -erää toimialoittain toimialaluokituksen 2-numerotasolla. Kaikilla toimialoilla tämä ei ollut mahdollista, koska aineisto ei ole tarpeeksi kattava tai käsitteet eroavat. Näillä toimialoilla koelaskelmassa jouduttiin käyttämään tuotoslähestymistavalla laskettua bruttotoimintaylijäämää, joka saatiin vähentämällä bruttoarvonlisäyksestä palkansaajakorvaukset ja muut tuotantoverot sekä lisäämällä muut tuotantotukipalkkiot.

Tällaisia toimialoja ovat rahoitus- ja vakuutustoiminta (65 ja 66), asuntojen omistus (7021) ja järjestötoiminta (91). Myös metsätaloudessa (02) käytettiin tuotoslähestymistavalla laskettua bruttotoimintaylijäämää, mutta se on laskettu pääosin itsenäisesti lähtien kantorahatuloista (katso kohta 3.7.2). Kansantalouden tilinpidon mukaisena lisäeränä laskelmaan sisällytettiin myös laskennallinen omatoimisen rakentamisen arvo.

Maataloudessa (01) bruttotoimintaylijäämän estimaattina käytettiin lukua, joka saatiin lisäämällä rakennetilaston aineiston tietoihin maatilatalouden yritys- ja tulotilastosta saatu tieto: maatalouden puhdas tulo + poistot. Rakennetilastoaineistossa on mukana lähinnä ns. muuhun maatalouteen kuuluvia yrityksiä (esim. vihannesten, koristekasvien ja taimien viljely (01120) ja turkistarhaus (01251)).

Toimialalla virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta (92) bruttotoimintaylijäämäestimaatista vähennettiin valtion osuus veikkaus- ja raharpajaistoiminnan tuotoista, koska se luetaan tuoteveroihin.

Markkinatuotantoon luettavien kunnallisten liikelaitosten bruttotoimintaylijäämäestimaatti laskettiin kuntien taloustilaston tietojen avulla. Mukaan otettiin sekä vanhat että ns. uusimuotoiset liikelaitokset. Uusimuotoisista liikelaitoksista ei ole käytettävissä toimialoittaista tietoa, joten koko erä lisättiin rakennetilastoaineiston toimialakertymään.

Kun näin lasketusta markkinatuotannon bruttotoimintaylijäämästä vähennettiin välilliset rahoituspalvelut, lisättiin palkansaajakorvaukset sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot ja markkinattoman tuotannon kiinteän pääoman kuluminen, saatiin bruttokansantuote tulolähestymistavalla. Näin laskettu bruttokansantuote jäi pienemmäksi kuin tuotoslähestymistavalla laskettu.

4.11 *Sekatulolo*

Sekatulolla tarkoitetaan niitä tuloja, joita kotitaloudet saavat korvauksena osallistumisesta yrittäjänä markkinatuotantoon. Tämä tulo perustuu työpanokseen, mutta sitä ei voi erottaa yrittäjän voitosta ja siksi sitä kutsutaan sekatuloksi. Yrittäjän itselleen mahdollisesti maksama palkka on palkkaa eikä sekatuloa. Omistusasunnossa asumisesta saatava laskennallinen tulo on toimintaylijäämää eikä sekatuloa.

Aikaisemmin sekatalo laskettiin erillisenä kokonaisuutena, koska toimialalaskelmissa ei eroteltu kaikkia toimialoja sektoreittain, mutta nyt kun toimialatiedot kirjataan sektoreittain, sekatalo saadaan suoraan kokonaislaskelmasta. Kotitaloussektorilla toimialojen laskelman kohta toimintaylijäämä/sekatalo, netto on sekataloa kaikkien muiden paitsi omistusasumisen osalta, jossa syntyy toimintaylijäämää. Kotitaloussektorilla sekataloa syntyy seuraavilla aloilla:

maatalous (toimiala 01)
 metsätalous (02)
 kalatalous (B)
 muut toimialat (C – O)
 omatoiminen rakentaminen
 asuntojen vuokraus
 harmaa talous
 taiteilijoiden tekijänpalkkiot.

Sekatalo saadaan vähentämällä tuotoksesta välituotekäyttö, palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot sekä lisäämällä muut tuotantotukipalkkiot.

Maatalous (01)

Maatalouden sekatalon laskennan lähtökohta on maatalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.1). Tästä tuotanto- ja tulonmuodostustilistä vähennetään muiden maataloutta harjoittavien sektoreiden tuotanto- ja tulonmuodostustilit, käytännössä yritysten ja valtion tuotanto- ja tulonmuodostustilit maatalouden osalta. Erotus on kotitalouksien tuotanto- ja tulonmuodostustili.

Yritysten maatalouden toimialan laskenta perustuu rakennetilastoaineistoon. Laskenta tapahtuu samalla tavalla kuin alla kuvataan muiden toimialojen (C – O) sekatalon laskenta. Yritysten osuudeksi maatalouden kiinteän pääoman kulumisesta oletetaan 4 prosenttia eli sama osuus kuin oli yritysten osuus maatalouden investoinneista vuonna 1995.

Metsätalous (02)

Metsätaloudesta saatava sekatalo lasketaan samaan tapaan kuin maataloudesta saatava sekatalo. Laskennan lähtökohta on metsätalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.2), josta vähennetään muiden sektoreiden osuudet. Muita sektoreita ovat yritykset, valtionhallinto, paikallishallinto ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Tuotoksen jako eri sektoreiden kesken perustuu bruttokantarahatulojen jakautumiseen eri metsänomistajasektoreiden kesken.

Kalatalous (B)

Kalataloudesta saatu sekatalo on yhtä kuin kalatalous-toimialan tuotos omaan loppukäyttöön, joka kuvaa vapaa-ajan kalastuksen arvoa.

Muut toimialat (C – O)

Muiden toimialojen laskenta perustuu rakennetilastoaineistoon. Aineistosta saadaan ristiintaulukointi sektorit kertaa toimialat. Aineistosta kerätään kaikki kotitaloussektorin toimialat lukuun ottamatta alkutuotantoa, jonka aineisto on puutteellinen. Kotitaloussektoriin luetaan kaikki ammatinharjoittajat, joilla on alle kaksi henkilötyövuotta vuosityöllisiksi muunnettuna. Aineiston ulkopuolelle jäävät omatoiminen rakentaminen, asuntojen vuokraus sekä taiteilijoiden tekijänpalkkiot, joten näistä saatava sekatalo on laskettava erikseen. Luonnollisesti myös harmaa talous on aineiston ulkopuolella.

Tuotos ja välituotekäyttö saadaan suoraan aineistosta. Tuotos on muuttujien 'liikevaihto', 'valmisteverastojen muutos', 'valmistus omaan käyttöön' ja 'liiketoiminnan muut tuotot' summa. Välituotekäyttö on muuttujien 'ostot tilikauden aikana', 'ulkopuolisten palvelujen ostot', 'vuokrat' ja 'muut kulut' summa. Bruttoarvonlisäys on tuotoksen ja välituotekäytön erotus.

Sekatalo lasketaan siten, että bruttoarvonlisäyksestä vähennetään palkat, työntäjän sosiaalivakuutusmaksut, kiinteän pääoman kuluminen, muut tuotantoverot ja lisätään muut tuotantotukipalkkiot.

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan siten, että markkinatuotannon toimialojen kulumisluvut kerrotaan kotitalouksien osuuksilla näiden toimialojen kulumisesta. Kotitalouksien osuuksien estimaatteina on käytetty kotitalouksien osuuksia näiden toimialojen kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta vuonna 1995. Lopuksi toimialoittaiset kulumisluvut lasketaan yhteen.

Maksetut palkat ja palkkiot saadaan suoraan rakennetilastoaineistosta. Työntäjän sosiaalivakuutusmaksut on laskettu asianmukaisilla työntäjän sosiaalivakuutusmaksuprosenteilla palkkasummasta. Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan julkisen sektorin laskelmista.

Omatoiminen rakentaminen

Omatoimisen rakentamisen arvonlisäys kirjataan kokonaan kotitalouksien sekataloksi. Omatoimisen rakentamisen arvonlisäys johdetaan omatoimisen rakentamisen laskennallisista työtunneista ja rakentamisen tuntipalkasta. Työtunnit on saatu Konsulttitoimisto Pekka Rytönen Oy:n tutkimuksesta 'Rakentamisen piilotalous 1990-luvulla' (vuodet 1990 – 1996). Omatoimisen rakentamisen laskennallinen oman työn arvo työtuntia kohti on palkan saajan keskimääräinen tuntipalkka talonrakentamisessa ilman työntäjän sosiaalivakuutusmaksuja ja palkkojen sivukustannuksia.

Asuntojen vuokraus

Kotitalouksien saamat vuokratulot omistamistaan asunnoista ovat kotitalouksien sekataloa sen jälkeen, kun vuokratuloista on vähennetty välituotekäyttö ja kiinteän pääoman kuluminen. Vuokratulot käsitellään Suomen kansantalouden tilinpidossa sekatalona, vaikka niihin ei varsinaisesti sisälly työpanosta.

Laskennan lähtökohta on 'asuntojen omistus ja vuokraus' –toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.17.2). Tämän toimialan markkinatuotos on kokonaan vuokratuloja. Kotitalouksien osuus vuokratuloista saadaan asuntokantatietojen avulla. Vastaavasti lasketaan kotitalouksien

omistamien vuokra-asuntojen osuus välituotekäytöstä ja kiinteän pääoman kulumisesta.

Taiteilijoiden tekijänpalkkiot

Suomen kustannusyhdistyksestä on saatu arvion kirjailijoille maksetuista palkkioista. Tähän lukuun lisätään summa kopiointikorvauksista. Tämä luku on saatu Kopioston vuosikertomuksesta. Suomen kustannusyhdistyksen mukaan 90 prosenttia kirjailijoiden tuloista verotetaan henkilöverotuksessa ja 10 prosenttia yritysverotuksessa. Näin ollen 90 prosenttia palkkioista luetaan kotitalouksien tuloiksi. Näistä tuloista on arvioitu kirjoittamiseen liittyviä kustannuksia eli välituotekäyttöä olevan 10 prosenttia ja loput 90 prosenttia ovat kotitalouksien sekatuloa.

Muiden taiteilijoiden tekijänpalkkioita ei ole arvioitu.

Harmaa talous

Arviot harmaan talouden sekataloista saadaan eri toimialojen laskelmista. Laskelmia on toistaiseksi tehty seuraavilla toimialoilla: talonrakentaminen, kuorma-auto- ja taksiliikenne, kauppa sekä majoitus- ja ravitsemistoiminta. Laskelmia on tarkemmin selostettu luvussa 3 ko. toimialojen kohdalla.

Taulukko 41: Kotitalouksien sekatalo vuosina 2000 - 2004

Sekatulo, milj. euroa	2000	2001	2002	2003	2004
A 01 Maatalous	1350	1411	1487	1321	1292
A 02 Metsätalous	1185	1219	1225	1213	1191
F Rakentaminen	1007	1101	1117	1101	1173
K Kiinteistö- ym. palv.	536	599	708	831	849
I Kuljetus, varastointi ja tietoliik.	501	544	552	529	538
Muut toimialat	653	747	789	861	959
0 Toimialat yhteensä	5232	5621	5878	5856	6002

4.12 Kiinteän pääoman kuluminen

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan Suomessa pääomakantamallin avulla. Kuluminen lasketaan erikseen kaikille laskentatoimialoille ja tuottajatyypeille. Markkinatuotannon toimialoilla kiinteän pääoman kuluminen ei vaikuta bruttoarvonlisäykseen, koska bruttoarvonlisäys on tuotoksen ja välituotekäytön erotus. Sen sijaan markkinattoman tuotannon toimialoilla kiinteän pääoman kuluminen vaikuttaa bruttoarvonlisäykseen, koska bruttoarvonlisäys on palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summa.

Kiinteän pääoman kulumisella tarkoitetaan kiinteän pääoman arvon vähenemistä, joka on seurauksena tilinpitokauden aikana tapahtuneesta fyysisestä heikentymisestä, odotetusta vanhanaikaistumisesta, tavanomaisista vahingoista sekä vanhentumisesta. Kiinteän pääoman kuluminen edustaa tuotannossa käytetyn pääoman arvon laskua, ja se esitetään kansantalouden tilinpi-

dossa tuotantotilillä tuotantokustannuksena. Kuluminen vastaa brutto- ja nettoarvonlisäyksen erotusta. Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan investointien ja nettopääomakannan muutoksen erotuksena:

$$KUL_t = INV_t - (NKA_t - NKA_{t-1}), \quad (1)$$

jossa KUL on kiinteän pääoman kuluminen, INV on kiinteän pääoman bruttomuodostus ja NKA on kiinteän pääoman nettokanta. Rakennusinvestoinneilla kulumisen oletetaan olevan muodoltaan lineaarista, eli pääomatavaran alkuperäisestä arvosta poistetaan vakio-osuus tavarankoko eliniän ajan. Koneisiin, laitteisiin, kalustoon ja kuljetusvälineisiin sekä aineettomiin investointeihin sovelletaan geometrista kulumismallia, jossa pääomatavaran jäljelle jäävästä arvosta poistetaan vakio-osuus tavarankoko eliniän ajan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostusta selostetaan kohdissa 5.10, 5.11 ja 5.12. Seuraavassa kuvataan kiinteän pääoman kannan laskemista.

Kiinteän pääoman kanta

Suomessa käytetään pääomakantojen laskemiseen investointikertymämenetelmää. Kertymämenetelmässä käytetään pitkiä investointisarjoja, hintaindeksejä sekä olettamuksia pääomatavaroiden eloonjäämis-/kuolleisuusfunktion muodosta ja keskimääräisistä käyttöiästä. Investointikertymämenetelmää täydennetään kyselyillä ja hallinnollisilla aineistoilla. Kansantalouden tilinpidossa on kaksi pääomakantakäsitettä: kiinteän pääoman nettokanta ja kiinteän pääoman bruttokanta. Taulukossa esitetään kiinteiden varojen tavaratyypiluokitus.

Taulukko 42: Kiinteiden varojen tavaratyypiluokitus.

AN11	Kiinteät varat
AN111	Aineelliset kiinteät varat
AN1111	Asuinrakennukset
AN1112	Muut rakennukset ja rakennelmat
AN11121	Muut talorakennukset
AN11122	Maa- ja vesirakennukset ja muut rakennelmat
AN1113	Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
AN11131	Kuljetusvälineet
AN11132	Muut koneet ja laitteet
AN1114*	Kasvatettavat varat
AN11141	Jalostus- ja lypsykarja, työeläimet jne.
AN11142	Viini- ja hedelmätarhat, toistuvasti satoa tuottavat istutukset
AN112	Aineettomat kiinteät varat
AN1121	Mineraalien etsintä
AN1122	Tietokoneohjelmistot
AN1123	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
AN1129	Muut aineettomat kiinteät varat

Suomessa ei tällä hetkellä aineellisissa kiinteissä varoissa ole varannoissa kasvatettavia varoja, vaikka ne virroissa ovatkin mukana eli kasvatettaville varoille ei lasketa kiinteän pääoman kulumista.

Kiinteän pääoman nettokanta, geometrinen tapaus

Nettokanta koostuu menneiden investointien kumuloituneesta arvosta vähennettynä kumuloituneella kiinteän pääoman kulumisella. Nettokanta on SNA93/EKT95 tilinpitojärjestelmän varantokäsite, ja sitä käytetään varallisuustaseissa, käyttötaulukkoissa sekä panos-tuotostaulukoissa. Nettokanta lasketaan käyttäen geometrista tasapoistoa siten, että kiinteähintainen nettokanta homogeeniselle pääomatavaralle vuoden t lopulla on:

$$NKA_t = NKA_{t-1}(1-d) + I_t(d/2),$$

missä $d = R/E$ kuitenkin niin, että jäljelle jäävän pääomatavaran arvo nolataan siinä vaiheessa kun saavutetaan 1,5 kertaa elinikä. R on 1,65 koneille, laitteille ja kuljetusvälineille sekä 2 aineettomille pääomatavaroille. E on elinikä.

Kiinteän pääoman nettokanta, lineaarinen tapaus

Nettokanta lasketaan käyttäen lineaarista tasapoistoa siten, että kiinteähintainen nettokanta homogeeniselle pääomatavaralle vuoden t lopulla on:

$$NKA_t = \sum_{T \geq t-J_t+1} w_{t-T} I_T d_{t-T}, \quad (2)$$

missä $d_{t-T} = 0$, kun $T \leq t-E+0.5$,

ja $d_{t-T} = 1-(1/E)(t-T+0.5)$ muulloin.

Kiinteän pääoman bruttokanta

Bruttokanta on tuottajien hallussa ja vielä käytössä olevien varojen arvo, arvotettuna ”uutta vastaavin” hinnoin, riippumatta niiden iästä tai todellisesta kunnosta. Bruttokannassa olevien pääomatavaroiden tehokkuuden laskua ei siis oteta huomioon. Bruttokanta koostuu menneiden investointien kumuloituneesta arvosta vähennettynä kumuloituneella poistumalla. Suomessa poistuman oletetaan noudattavan vinoa Weibull-jakaumaa eli se osa vuoden T investoinneista, joka yhä on käytössä vuoden t lopussa, noudattaa ns. eloonjäämiskäyräfunktionä:

$$w_{t-T} = \exp \left\{ - \left[\frac{\Gamma(1 + (1/\alpha))}{E} \tau \right]^\alpha \right\}, \quad (3)$$

jossa $\tau = t-T+0.5$, E on keskimääräinen elinikä ja α on muotoparametri.

Bruttokanta vuoden t lopulla on:

$$BKA_t = \sum_{T \geq t-J_t+1} w_{t-T} I_T, \quad (4)$$

missä $T \geq t-J_t+1$ ja I_T on vuoden T kiinteän pääoman bruttomuodostus. $J_t = \max\{1.5\theta_t, 100\}$, eli maksimaalisen eliniän oletetaan olevan 1,5 kertaa kes-

kimääräinen elinikä, mutta kuitenkin enintään 100 vuotta. Bruttokantaa käytetään mm. tuottavuuslaskelmissa.

Arvottaminen

EKT95:n mukaan ”kiinteiden varojen kanta tulisi arvottaa tilikauden ostajan hintoihin”.

Pääomakannat voidaan arvottaa kolmella hintakäsitteellä:

- kiinteät jälleenhankintahinnat, eli pääomatavarat arvotetaan tietyn perusvuoden hinnoissa
- käyvät jälleenhankintahinnat, eli pääomatavarat arvotetaan vallitsevan vuoden hintoihin sekä
- hankintahinnat (ns. historialliset hinnat), eli pääomatavarat arvotetaan hankintahetken hintoihin.

Suomessa käytetään kahta ensin mainittua hintakäsitettä. Pääomakantamallissa kiinteähintaiset kannat inflatoidaan käypähintaisiksi käyttämällä investointien hintaindeksejä.

Käyttöiät

Pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät perustuvat kyselyihin, hallinnollisiin lähteisiin, asiantuntija-arvioihin ja muiden maiden käytäntöihin. Esimerkiksi julkisesta infrastruktuurista ratojen ja vesiväylien keskimääräiset käyttöiät perustuvat ratahallintokeskuksen, tiehallintokeskuksen ja merenkulkulaitoksen tietoihin. Teollisuuden pääomatavaroiden kulumisiät perustuvat mm. Tilastokeskuksen kyselyyn toimialojen C,D,E aineellisen käyttöomaisuuden jälleenhankinta-arvosta sekä keskimääräisistä ja odotetuista käyttöiästä vuosilta 1990 ja 2002. Vuodesta 2005 eteenpäin pääomakantakyselyjä tehdään viisivuosittain.

Asuinrakennusten elinikäarvio on 50 vuotta, mineraalien etsinnän 10 vuotta, tietokoneohjelmistojen 5 vuotta, alkuperäisteosten 10 vuotta sekä maan ym. perusparannusten 30-70 vuotta. Taulukossa 48 esitetään muiden pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät yrityksissä, kotitalouksissa sekä rahoitus- ja vakuutuslaitoksissa vuodesta 2002 alkaen. Taulukossa 49 on muiden pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät julkisyhteisöissä ja voittoa tavoittelemattomissa yhteisöissä.

Taulukko 43: Eräiden pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät yrityksissä, kotitalouksissa sekä rahoitus- ja vakuutuslaitoksissa vuodesta 2002 alkaen

Toimiala	Muut talonrakennukset	Maa- ja vesirakennukset	Kuljetusvälineet	Muut koneet ja laitteet *
A	35-40	30	9-15	5-12
B	40		10	15
C	30-38	25-33	7-8	17-22
DA	39-40	25-33	7	17-19
DB	35	40	7	14
DC	35	40	7	14
DD	35	25	10	16
DE	40-47	35-39	6-10	15-24
DF	43	40	11	22

DG	40	35	10	18
DH	42-45	40-52	7-9	13-18
DI	40	40	10	18
DJ	37	30-31	8-9	16-20
DK	45	29	8	16
DL	35-40	30-39	7-10	8-11
DM	38-45	40-45	9	14-24
DN	35	35	8	14
E	50-52	35-40	8-10	23-37
F	40	30	10	10
G	40	30	10	15
H	40	30	10	15
I	20-50	20-70	7-25	5-25
IA	20-50	40-70	7-25	5-25
601	50	40	20	25
602	40	40	7-10	5-10
603		40		
61	50	40	25	15
62	20	40	15	15
63	40	40-70	10	15
IB	40	20	10	15
J	40		8	10
K	40-50	40	8-10	10-15
M	50		10	10
N	40-50		8-10	10-15
O	50	40	8-10	10

Taulukko 44. Eräiden pääomatavaroiden keskimääräiset käyttöiät julkisyhteisöissä ja voittoa tavoittelemattomissa yhteisöissä vuodesta 2002 alkaen.

Toimiala	Muut talo- rakennukset	Maa- ja vesirak. yms.	Kuljetusvälineet	Muut koneet ja laitteet
A	40	30		
DB	50			15
DE	50			15
DK	50			15
DN				14
F	40		10	10
G	50		10	15
6301	50	40	10	15
6302	50	52	10	15
6303	50	70		15
6309	50	35	10	15
K	40-50	30-70	10	10-15
L	50	70	10	15
M	50	70	10	15
N	50	70	10	15
O	50	70	10	15

Sektorisiirrot

Suomen kansantalouden tilinpidon pääomakantalaskelmien laatiminen on kaksivaiheista. Ensi vaiheessa tuotetaan PIM –menetelmällä (investointikertymämenetelmä, perpetual inventory method) brutto- ja nettopääomakan-
nat. Seuraavassa vaiheessa lasketaan poistuma ja kiinteän pääoman kuluminen. Kun varoja kuitenkin joskus siirretään esim. valtiolta yrityssektoriin yk-

sityistämisen seurauksena (tai päinvastoin), Suomi suuntaa kannat niiden uusiin sektoreihin korjausmatriisin avulla kahden laskentavaiheen välillä. Esimerkkitapaus on aikaisemmin valtion omistama Ilmailuhallitus, joka vuonna 1989 muodostettiin budjettisidonnaiseksi julkiseksi liikelaitokseksi. Vuonna 1990 hyväksyttiin siviili-ilmailulaki ja vuonna 1991 Ilmailuhallitus muodostettiin Ilmailulaitokseksi. Tässä esimerkkitapauksessa kiinteään pääoman bruttomuodostus kirjattiin aina 1988 saakka valtiohallinnon sektoriin (S1311), mutta vuoden 1989 jälkeen kiinteän pääoman bruttomuodostus on luokiteltu yrityssektoriin (Suomen kansantalouden tilinpidossa yhdistettyyn yritykset/kotitaloudet –sektoriin (S111) kuten on esitetty taulukossa 47. Yhtäläisesti brutto- ja nettopääomakannat olivat 1988 saakka valtionhallinnossa ja vuodesta 1989 markkinasektorilla.

Taulukko 45 Toimiala 6303 Ilmaliikennettä tukevan toiminnan kiinteän pääoman muodostus ja varannot

TOL 6303 kiint.p.o:n bruttomuodostus, milj. €, käyvin hinnoin	1987	1988	1989	1990
S111	0	0	28	43
S1311	19	24	0	0
TOL 6303 pääoman bruttokanta, milj.€, käyvin hinnoin				
S111	0	0	797	883
S1311	559	619	0	0
TOL 6303 pääoman nettokanta, milj €, käyvin hinnoin				
S111	0	0	547	603
S1311	390	427	0	

Normaali investointikertymämenetelmälaskelma osoittaisi vuodelle 1989 (ja seuraaville vuosille) kasvua kannoissa ja pääomanmuodostuksessa ja poistumassa sektorilla S1131 (vaikka investoinnit ovat 0) mikä olisi väärin koska ilmaliikennettä tukeva toiminta ei enää ole valtionhallintoa. Siksi täsmällinen määrä brutto- ja nettopääomakannasta sekä vanhasta (ennen sektorisiirtoa) investointimäärästä on siirretty korjausmatriisin avulla uusiin sektoreihin. Tämän toisen vaiheen jälkeen on sovellettu investointikertymämenetelyä, ts. kiinteän pääoman kuluminen ja poistuma on laskettu. Menetelmän havainnollistamiseksi osa nettopääomakannan korjausmatriisia on esitetty taulukossa 2 (Bruttöpääomakannalle on oma korjausmatriisi). Vanhat investoinnit (ennen vuotta 1989) olisivat tuottaneet valtionhallinnon sektorille nettopääomakannan, joka olisi ollut muille talorakennuksille 120 milj. euroa, maa- ja vesirakenteille 428 milj. euroa, koneille ja laitteille 33 milj. euroa ja 12 milj. euroa ohjelmistoille koskien sektoria

S1311 vuonna 1989. Nämä luvut on vähennetty valtionhallinnosta ja lisätty yritysten (S111) kantaan. Siten vuonna 1989 toimialan 6303 nettopääomakanta on yritykset sektorilla $120 + 428 + 33 + 12 = 593$ milj. euroa v. 2000 hinnoin plus kiinteän pääoman bruttomuodostus 35 milj. euroa (miinus 1 milj. euroa joka jo menee pääoman kulumiseen) ts. 627 milj. euroa vuoden 2000 hinnoin. Kun tämä inflatoidaan takaisin käypiin hintoihin saadaan 547 milj. euroa.

Siten Suomen korjausmatriisin käyttämismenetelmä on kiistaton ja ongelmaton. Kun tehdyt investoinnit säilytetään niiden todellisella alkuperäsektori-

reilla ja kun johtuen esim. yksityistämisestä sektori, joka omistaa kiinteät varat vaihtuu, korjausmatriisi varmistaa, että prosessi on korrekti.

Taulukko 46. Osa nettopääomakannan korjausmatriisia, milj. euroa v. 2000 hinnoin

			1989	1990
S111	6303	P51121S	120	117
S111	6303	P51121S	428	419
S111	6303	P51131S	33	30
S111	6303	P5122S	12	7
S1311	6303	P51121S	-120	-117
S1311	6303	P51121S	-428	-419
S1311	6303	P51131S	-33	-30
S1311	6303	P5122S	-12	-7

Luku 5 Menolähestymistapa

5.0 Bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan

Oheisessa taulukossa on esitetty bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan laskettuna. Yksityiset kulutusmenot muodostavat puolet bruttokansantuotteesta ja julkiset kulutusmenot yli 20 prosenttia. Ulkomaankaupalla on keskeinen osa Suomen taloudessa, viennin osuus bruttokansantuotteesta on lähes 40 prosenttia.

Taulukko 47: Bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan vuonna 2004.

Bruttokansantuote loppukäytön kautta

1 Kulutusmenot	111 369	73,3
Yksityiset kulutusmenot	78 122	51,4
Julkiset kulutusmenot	33 247	21,9
- yksilölliset kulutusmenot	21 755	14,3
- kollektiiviset kulutusmenot	11 492	7,6
2 Kiinteän pääoman bruttomuodostus	27 831	18,3
Yksityinen kiinteän pääoman bruttomuodostus	23 367	15,4
Julkisen kiinteän pääoman bruttomuodostus	4 464	2,9
3 Varastojen muutos, arvoesineiden hankinta	970	0,6
4 Tavaroiden ja palvelujen nettovienti (5-6)	12 349	8,1
5 Tavaroiden ja palvelujen vienti	60 819	40,0
6 Tavaroiden ja palvelujen tuonti	48 470	31,9
7 Tilastollinen ero	-584	-0,4
8 Bruttokansantuote markkinahintaan	151 935	100

5.1 Viitekehys

Menolähestymistavassa bruttokansantuote lasketaan sen menokomponenttien eli kysyntäerien summana. Nämä erät ovat kulutusmenot, investoinnit, varastojen muutos sekä tavaroiden ja palveluiden vienti miinus tavaroiden ja palveluiden tuonti.

Suomen kansantalouden tilinpidossa bruttokansantuote määräytyy tuotolähestymistavan perusteella, mutta myös menolähestymistapa otetaan huomioon kuten luvussa 6 selostetaan. Tuotanto- ja menolähestymistavoilla laskettujen bruttokansantuotteiden erotus kirjataan tilastolliseksi eroksi. Tässä luvussa selostetaan eri menokomponenttien laskentaa.

5.2 Arvottaminen

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Näin ollen kulutusmenot sisältävät arvonlisäveron ja muut tuoteverot mutta eivät tukipalkkioita. Osamaksulla tai vastaavilla luottojärjestelyillä hankitut tuotteet kirjataan niiden ostoajankohdan mukaan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää arvonlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen. Investoinnit kirjataan omistuksen vaihdoksen ajankohdan mukaan. Tästä säännöstä on Suomen kansantalouden tilinpidossa kolme poikkeusta. Ensinnäkin rahoitusliisaukset kirjataan käyttävän toimialan

investoinniksi, vaikka omistuksen vaihdosta ei tapahdu. Toiseksi omaan käyttöön tehtävät investoinnit kirjataan silloin kun ne tuotetaan. Kolmanneksi rakennusinvestoinnit kirjataan sitä mukaa kuin niitä rakennetaan eikä vasta sitten, kun rakennus on valmis ja omistus yleensä vaihtuu.

Varastojen muutos arvotetaan vuoden keskihintaan eli varastojen arvo vuoden lopussa ja alussa muutetaan ensin vuoden keskihintaan ja sen jälkeen lasketaan niiden erotus.

Tavaroiden vienti ja tuonti arvotetaan f.o.b. arvon mukaan eli vapaasti laivassa vientimaan rajalla. Palveluiden vienti arvotetaan perushintaan ja tuonti ostajanhintaan.

5.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT-95:n kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Julkisten kulutusmenojen laskennassa käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä eri yhteisöjen tuloslaskelmia. Niissä esiintyvien käsitteiden käyttöä on selostettu kohdassa 5.9.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa käytetään osittain rakennetilastoa, kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja sekä valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Niissä esiintyvien käsitteiden käyttöä on selostettu kohdassa 5.10.2.

5.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Seuraavassa taulukossa esitetään yhteenveto eri kysyntäerien tärkeimmistä tietolähteistä tai estimointimenetelmästä.

Taulukko 48: Eri kysyntäerien tärkein tietolähde tai estimointimenetelmä.

Taloustoimi	Pääasiallinen tietolähde tai estimointimenetelmä
Kotitalouksien kulutusmenot	Kulutustutkimus eli epäsuora estimointimenetelmä, myös muita epäsuoria ja suoria estimointimenetelmiä on käytössä.
Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	Osittain epäsuora, osittain suora estimointimenetelmä
Julkiset kulutusmenot	Kokonaisaineistot eli suora estimointimenetelmä
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Osittain suora, osittain epäsuora estimointimenetelmä
Varastojen muutos	Osittain suora (kokonaisaineistot), osittain epäsuora estimointimenetelmä (maatalous)
Tavaroiden vienti ja tuonti	Kokonaisaineistot eli suora estimointimenetelmä, korjauserissä osittain epäsuora menetelmä
Palveluiden vienti ja tuonti	Epäsuora estimointimenetelmä

5.5 Kiinnityspisteiden ja ekstrapolaatioiden käyttö

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa (katso kohta 5.7).

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa on käytetty kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota laskettaessa talonrakennusinvestointeihin sisältyviä peruskorjausinvestointeja vuosina. Tarkemmin peruskorjausinvestointien laskentaa on selostettu kohdassa 3.12.1.

5.6 *Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen*

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja –tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten esimerkiksi alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan jäljempänä.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja –palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

5.7 *Kotitalouksien kulutusmenot*

5.7.1 *Käsitteet, määritelmät ja luokitukset*

Kotitalouksien kulutusmenoestimaattien laadinnassa noudatetaan Euroopan tilinpitojärjestelmän 1995 (EKT95) mukaisia käsitteitä ja määritelmiä.

Kotitalouksien kulutusmenojen tuoteluokitus perustuu EKT95:ssä viitattuun yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukaiseen COICOP-luokitukseen. Siitä on muokattu Suomen kansantalouden tilinpidon tarpeisiin kulutusmenojen tuoteluokitus, joka tarkimmalla luokitustasollaan jakautuu 182 tavara- ja palvelunimikkeeseen. Nimikkeistö esitellään kokonaisuudessaan laskentamenetelmien kuvauksen yhteydessä.

5.7.2 *Tietolähteet*

Kotitalouksien kulutusmenolaskennan tärkeimpiä tietolähteitä ovat Tilastokeskuksen **kulutustutkimus sekä yritys- ja toimipaikkarekisteri**. Ne on kuvattu erikseen toisaalla tässä menetelmäkuvauksessa.

Monet tiedot pohjautuvat kansantalouden tilinpidon tuottajatoimialojen laskelmiin. Kulutusosuuden määrittäminen on kuvattu tässä luvussa.

Kulutusmenon osuus kunkin tuotteen kokonaiskäytöstä määrittyy lopullisesti kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksen tuloksena.

Kulutusmenojen laskennassa käytetään paljon myös erilaisia luonteeltaan lähinnä täydentäviä tietolähteitä, joista tärkeimmät on mainittu seuraavassa luettelossa. Luettelossa merkitty numerotunnus toimii viitenumerona menetelmäkuvauksen taulukoissa oleville lähdeviitteille.

<i>TUNNUS</i>	<i>TIETOLÄHTEEN NIMI</i>	<i>LAATIJAN/JULKAISIJAN NIMI</i>
1	Elintarviketeollisuuden kotimaan myyntitilastot	Elintarviketeollisuusliitto ry.
2	Elintarviketalous	Suomen Gallup Elintarviketieto Oy
3	Kansantalouden tilinpidon tuotantotilien laskelmat	Tilastokeskus
4	Maataloustilastollinen vuosikirja perustietolähteineen	Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (TIKE)
5	Tavaroiden tuotanto -tilasto	Tilastokeskus
6	Ulkomaankauppatilasto	Tullihallitus
7	Päihdetilastollinen vuosikirja	STAKES
8	Tupakkatilasto	STAKES & Tilastokeskus
9	Kodintekniikan tilastot	Kodintekniikkaliitto
10	Suomen lääketilasto	Lääkelaitos, KELA
11	Sosiaali- ja terveystilastot	STAKES
12	Ajoneuvorekisteri	Ajoneuvohallintokeskus
13	Joukkoviestintätilasto	Tilastokeskus
14	Hotelli- ja ravintola-alan tilastotietoja	Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry
15	Matkailutilastot	Tilastokeskus

5.7.3 *Laskentamenetelmät*

5.7.3.1 *Yleisperiaatteet: rinnakkaisuus ja iteratiivisuus*

Kulutusmenojen laskennassa eri lähteistä ja näkökulmista (sekä kysynnästä että tarjonnasta) saatavia tietoja muunnetaan kansantalouden tilinpidon käsitteitä ja määritelmiä vastaaviksi kulutusmenoestimaateiksi.

Kansantalouden tilinpidon lopullisen kulutusmenoestimaatin valinta perustuu näiden eri lähteistä johdettujen kulutusmenoestimaattien huolelliseen vertailuun ja arviointiin niiden luotettavuudesta.

Ihannetapauksessa eri aineistoista johdettuja kulutusmenoestimaatteja pitäisi vertailla joka vuosi. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, koska eräät merkittävätkin aineistot tuotetaan varsin epäsäännöllisin väliajoin. Esimerkiksi kulutustutkimus toteutetaan erikseen päätettävien vuosivälein (... ,1998, 2001, 2006, ?).

Lähdetilastojen väli vuosien aiheuttaman ongelman pienentämiseksi rinnakkaisia aineistoja muokataan (niinä vuosina kuin kukin aineisto on olemassa) iteratiivisesti siten, että kunkin vuoden lopulliset eri aineistoista johdetut kulutusmenoestimaatit ovat mahdollisimman yhtenevät hyväksytyyn kansantalouden tilinpidon estimaatin kanssa. Näin seuraavan vuoden mahdollisesti

eri aineistosta lasketut luvut pohjautuvat oikeaksi todettuun kulutuksen perustasoon.

Tällä tavoin tietolähteiden mahdollista puuttumista tilastovuonna voidaan osittain kompensoida edellisinä vuosina eri tietolähteistä kertyneen tiedon sulauttamisella vaihtoehtoisten laskentaprosessien laskentaeriin.

Tietolähteen valinta tehdään kulutusnimikkeittäin. Vaikka samanaikaisesti seurataan sekä tarjonnasta että kysynnästä saatavia tietoja, peruslähtökohtana pidetään tarkasteltavaa ilmiötä, kotitalouksien kulutusmenoja, mahdollisimman läheisesti kuvaavaa tilastomateriaalia.

Kotitalouksien kulutusmenoja kuvaavista lähdetilastoista käyttökelpoisin on Tilastokeskuksen kulutustutkimus. Sen tuottamat nimikkeittaiset kulutusmenotiedot ovat muunnettavissa kansantalouden tilinpidon käsitteiden ja määritelmien mukaisiksi kulutusmenoestimaateiksi.

Kulutustutkimus vaatii kuitenkin rinnalleen muita aineistoja, jotta sitä voidaan hyödyntää kansantalouden tilinpidon estimaattien laadinnassa. Tutkimuksen välivuosina tämä on tietenkin ilmeistä, mutta muutoinkin korjaus- ja muunnoserien suuruuden määrittäminen vaatii muiden aineistojen tukea. Kulutustutkimusta tukevia ja täydentäviä lähteitä etsittäessä on yleensä edettävä tarjontapainotteisiin aineistoihin päin. Kuitenkin on pyrittävä siihen, että aineiston tiedot indikoisivat mahdollisimman läheisesti kotitalouksien kulutusmenojen kehitystä. Tällaisena tietolähteenä on käyttökelpoiseksi havaittu Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikoittainen tilasto toimialojen liikevaihdosta, tässä tarkastelussa vähittäiskaupan ja tiettyjen palvelutoimialojen osalta.

Tilaston käyttökelpoisuus perustuu siihen, että erityisesti vähittäiskauppa toimii tärkeänä solmukohtana tuotteen siirtyessä jakeluportaasta loppukulutukseen. Tilasto on jokavuotinen ja tiedot ovat saatavissa tarkalla toimialatasolla. Tilaston käyttöä ja tietojen muuntoa kansantalouden tilinpidon kulutusmenoestimaateiksi on selostettu jäljempänä.

Kulutustutkimuksen ja toimipaikkarekisterin tietojen rinnakkainen käyttö kuvataan laskennan perusmenetelmänä (menetelmä A). Koska menetelmä kaipaa tuekseen usein muita menetelmiä ja lähteitä sekä myös täysin korvaavia menetelmiä, nämä menetelmät (menetelmät B1-Bn) kuvataan erikseen tuotenimikkeensä edellyttämässä kohdassa tuoteluokittelun mukaisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

5.7.3.2 Menetelmä A (kulutustutkimukseen pohjautuva peruslaskentamenetelmä)

Lähtökohtana tuorein kulutustutkimus

Menetelmän perustan muodostavat Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen tuotteittaiset tiedot kotitalouksien kulutusmenoista (senttiä/vuosi/kotitalous). Uusimpien laskelmien pohjana on vuoden 2001 kulutustutkimus. Tiedot saadaan atk-muodossa ja ne jatkokäsitellään taulukkolaskentaohjelman avulla.

Kulutustutkimuksen tietojen alustava muokkaus tilinpidon tarpeisiin

Kulutustutkimuksen nimikkeittäiset kulutusmenotiedot kerrotaan kotitalouksien lukumäärällä, jolloin tuloksena saadaan kaikkien kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuuluvien talouksien kulutusmeno yhteensä koko maassa kaikille kulutustutkimuksen nimikkeille.

Tässä vaiheessa liitetään kuhunkin kulutustutkimuksen nimikkeeseen nimikelinkki vastaaviin kansantalouden tilinpidon kulutusnimikkeisiin. Jos nimike jakautuu useaan tilinpidon nimikkeeseen, annetaan nimikkeille niiden jakauman mukaiset painot. Yhden nimikkeen tapauksessa paino on =1. Koska kulutustutkimuksen tuotejako on huomattavasti hienojakoisempi kuin kansantalouden tilinpidon, suurin osa tapauksista on jälkimmäisen kaltaisia.

Kuvio 1. Tietojen alustava muokkaus. Esimerkki.

			Vuosi 2001		
			1	2	3
Kansantalouden tilinpito	Kulutustutkimus		Kulutusmeno kotitaloutta kohti	Kotitalouksia Suomessa	Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (korjaamaton)
Kulutusunimike	Koodi	Nimiketeksti	senttiä	milj.kpl	milj.€
C01211ND Kahvi	0121101	Kahvi	7047	2,3815	167,8
C01211ND Kahvi	0121102	Pikakahvi ja valmiit kahvijuomat	369	2,3815	8,8
C01212ND Tee	0121201	Tee	996	2,3815	23,7
C01212ND Tee	0121202	Yrttiteet	62	2,3815	1,5
C01212ND Tee	0121203	Valmiit teejuomat	25	2,3815	0,6
C01213ND Kaakao	0121301	Kaakao ja kaakaojuomat	473	2,3815	11,3

Kulutustutkimuksen tiedot yhdistettynä kansantalouden tilinpidon nimikkeisiin

Edellä olevalla tavalla linkittämällä kulutustutkimuksesta saadut tiedot muunnetaan kansantalouden tilinpidon nimikkeistön mukaisiksi (korjaamattomiksi) kulutusmenotiedoiksi.

Kuvio 2. Kulutustutkimuksen tiedot yhdistettynä tilinpidon nimikkeisiin. Esimerkki.

		Vuosi 2001		
		1	2	3
Kansantalouden tilinpito	Kulutusmeno kotitaloutta kohti	Kotitalouksia Suomessa	Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (korjaamaton)	
Kulutusunimike	senttiä	milj.kpl	milj.€	
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	8972		213,7	
C01211ND Kahvi	7416	2,3815	176,6	
C01212ND Tee	1083	2,3815	25,8	
C01213ND Kaakao	473	2,3815	11,3	

Korjaus: kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuulumaton väestö

Edellä kuvatun kulutusmenotiedon muokkaamiseksi tilinpidon vastaavaksi estimaatiksi tarvitaan eräitä korjauksia. Niistä ensimmäisenä tehdään lisäys, joka johtuu siitä, että kulutustutkimuksen perusjoukosta puuttuu erilaisissa laitoksissa asuvaa väestöä.

Korjauksen tekemiseksi arvioidaan ensin kyseisen väestönosan määrä. Määräksi arvioidaan maan keskväkiluvun ja kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuuluvien talouksien henkilömäärän erotus. Sosiaali- ja terveyshallinnon sekä oikeusministeriön tietojen perusteella selvitetään henkilöiden jakautuminen eri laitostyyppien asukkaisiin. Kunkin laitostyyppin asukkaille arvioidaan heidän taloudelliseen asemaansa ja kulutusmahdollisuuksiinsa suhteutettu kulutusmenotaso ja -rakenne. Näin saadaan johdetuksi arvio laitospöytäkirjojen kulutusmenoista tuotteittain. Luvut lisätään korjaamattomiin kulutusmenotietoihin ja tuloksena on ns. väestökorjattu kulutusmeno. Luku ei vielä sisällä ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenoa Suomessa.

Korjaus: harha, satunnaisvaihtelu, mahdolliset erot käsitteissä ja määritelmässä

Seuraavaksi korjataan erot, jotka johtuvat kulutustutkimukseen sisältyvästä harhasta ja satunnaisvaihtelusta sekä mahdollisista eroista käsitteissä ja määritelmässä.

Harha vaikuttaa kulutustutkimuksessa yleensä kulutusmenoa pienentävästi. Kulutustutkimuksen otoskoon suurentamisella ei harhan vaikutusta voida yleensä vähentää. Harhaan voivat vaikuttaa monet syyt, esimerkiksi asenneilmasto (alkoholi ja tupakka), vastaajien valikoituminen sekä epätäydellinen tilinpito vastausaikana. Korjaustekijän suuruuden määrittelyssä on perusoletuksena, että harhan osuus kunkin nimikkeen todellisesta kokonaiskulutusmenosta pysyy vuosittain melko vakiona. Harhan suuruuden arvioimiseksi käytetään vertailuja muihin kulutusmenolaskennan perusaineistoihin.

Satunnaisvaihtelun vähentämiseen kulutustutkimuksen otoskoon kasvattaminen sen sijaan vaikuttaisi edullisesti. Kansantalouden tilinpidossa satunnaisvaihtelun vaikutuksen eliminoimiseksi joudutaan käyttämään vertailuja muihin perusaineistoihin todellisuudesta poikkeavien erien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi.

Harhan, satunnaisvaihtelun ja muiden edellä mainittujen korjausten vaikutus esitetään ja lisätään kulutusmenoon tässä vaiheessa. Onko kysymys harhan, satunnaisvaihtelun vai muun tekijän korjauksesta, esitetään laskentasolun kommentteina.

Korjaus: ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa

Koska kansantalouden tilinpidon mukaisen käyttötarkoituksiluokittaisen kulutusmenon tulee sisältää myös ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa, on kyseinen erä laskettava ja lisättävä lukuihin. Kokonaisarvo ulkomaalaisten kulutusmenoille on saatu Tilastokeskuksen matkailutilastoista. Kokonaisarvon jakamiseksi eri kulutusmenonimikkeisiin käytetään matkai-

lututkimusten selvityksiä maassa käyneiden matkailijoiden rahankäytöstä eri käyttötarkoituksiin. Kun näin lasketut menot on lisätty nimikkeittäisiin kulutusmenoihin, päästään kulutustutkimuksen tiedoista johdettuun korjattuun kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaiseen kulutusmenoestimaattiin.

Kuvio 3. Korjaukset kulutustutkimuksen aineistoon. Esimerkki.

	Vuosi 2001					
	3	4	5	6	7	8
<i>Kansantalouden tilinpito</i>	<i>Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (korjaamaton)</i>	<i>Kulutustutkimukseen kuulumattomien kulutusmeno (lajitosasukkaat)</i>	<i>Väestökorjattu kulutusmeno</i>	<i>Korjaus: käsitteet, määritelmät, harha ym.</i>	<i>Korjaus: ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa</i>	<i>SKT2005-tasolle korjattu kulutusmeno laskettuna kulutustutkimuksesta</i>
<i>Kulutusunimike</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	213,7	1,9	215,6	26,3	3,2	245
C01211ND Kahvi	176,6	1,4	178,0	23,3	2,7	204
C01212ND Tee	25,8	0,2	26,0	0,6	0,4	27
C01213ND Kaakao	11,3	0,2	11,5	2,4	0,1	14

Vertailu ja yhteensovittaminen: kulutustutkimuksesta ja muista lähteistä johdetut kulutusmenoestimaatit

Saatua kulutustutkimuksen tiedoista johdettua kulutusmenoestimaattia on verrattava ja sovitettava yhteen yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedoista sekä mahdollisista muista tietolähteistä systemaattisesti johdettujen kulutusmenoestimaattien kanssa kansantalouden tilinpitoon hyväksyttävän kulutusmenoestimaatin valitsemiseksi. Tässä tapauksessa vertailu on suoritettu vuoden 2001 käytettävissä oleviin tietoaaineistoihin, sitä aikaisempien vuosien tietokertymää kuitenkin iteratiivisesti hyödyntäen.

Valittu ja siten parhaaksi todettu kulutusmenoluku esitetään viimeisessä sarakkeessa. Mikäli valittu estimaatti poikkeaa kulutustutkimuksesta johdettua luvusta, tietolähde ja mahdollinen peruste valinnalle esitetään solukommenttina.

Yritys- ja toimipaikkarekisterin tietojen systemaattinen käyttö esitetään vuotta 2004 koskevana.

Kuvio 4. Vertailu: kulutustutkimuksesta ja muista lähteistä johdetut kulutusmenoestimaatit. Esimerkki.

	Vuosi 2001	
	8	9
<i>Kansantalouden tilinpito</i>	<i>SKT2005-tasolle korjattu kulutusmeno laskettuna kulutustutkimuksesta</i>	<i>Vertailu: SKT2005 kotitalouksien kulutusmeno</i>

<i>Kulutusnimike</i>	<i>milj.€</i>	<i>milj.€</i>	<i>Huomaus</i>
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	245	245	Koska kyseessä on aineistojen rinnakkaisen tarkastelun perusteella johdettu vuoden 2001 lopullinen estimaatti, sarakkeiden luvut ovat samoja
C01211ND Kahvi	204	204	-"
C01212ND Tee	27	27	-"
C01213ND Kaakao	14	14	-"

Yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastotiedot tietolähteenä

Tarkasteltaessa tuotevirtaa tuottajalta kuluttajalle vähittäiskauppa toimii tärkeänä solmukohtana tuotteen siirtyessä jakeluportaasta loppukulutukseen. Siksi kulutusmenoestimaatteja johdettaessa kannattaa perustietolähteenä käyttää vähittäiskaupan myyntiä kuvaavia tietoja. Näitä tietoja ovat kaupan eri toimialojen toimipaikoittaiset liikevaihtotiedot, jotka ovat saatavissa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Myös eräiden palvelutoimialojen vastaavat liikevaihtotiedot ovat varsin käyttökelpoisia. Toimipaikkojen toimialoittaiset liikevaihtotiedot ovat käytettävissä kaikilta tarkimman luokittelutason toimialoilta.

Toimialojen liikevaihtotietojen jakaminen tuotekohtaisiksi

Perustan kaupan ja palvelutoimialojen tietoja hyödyntävälle kulutusmenolaskennalle muodostavat toimialojen toimipaikoittaiset liikevaihtotiedot. Koska liikevaihdon jakautumista eri tuotteiden kesken ei ole tilastoitu toimialatilastossa, on tuotekohtainen myynti kullakin toimialalla arvioitava mahdollisimman tarkasti kulutusmenolaskennan mahdollistamiseksi. Tämä tapahtuu vuosittain toistuvana iteratiivisena prosessina käyttäen hyväksi mm. kaupan järjestöjen ja kaupparyhmittymien tietoja myynnin jakaumista sekä kysynnästä saatavia tietoja. Toimipaikkarekisterin tarkka toimialajako auttaa tuotejaon tekemisessä. Tuotejako ilmaistaan paitsi euroissa myös tuotteiden suhteellisina osuuksina (%) toimialan liikevaihdosta, jotta jakoa voidaan käyttää runkona seuraavan tilastovuoden tuotejaottelulle.

Kuvio 5. Toimipaikkarekisterin mukainen liikevaihto tuotteittain. Vuosi 2004. Esimerkki.

	<i>52111 Supermarketkauppa</i>	<i>52112 Päivittäis-tavaroiden yleisvähittäiskauppa</i>	<i>52121 Itsepalvelutavaratalot</i>	<i>52122 Tavara-talot</i>	<i>Muut toimialat</i>	<i>Toimialojen virallinen myynti ilman veroja yhteensä</i>
<i>Liikevaihto (milj.€)</i>	4837	3145	2801	998		
<i>Jakauma tuotteittain (%):</i>						
C0121 Kahvi, tee ja kaakao						
C01211ND Kahvi	1,2	1,2	1,2	0,9		

C01212ND Tee	0,2	0,3	0,2	0,2		
C01213ND Kaakao	0,1	0,1	0,1	0,1		
Jakauma tuotteittain (milj.€):						
C0121 Kahvi, tee ja kaakao						193
C01211ND Kahvi	57	38	34	9	11	148
C01212ND Tee	12	9	6	2	2	30
C01213ND Kaakao	7	4	3	1	1	16

Kulutusmenolaskennan edellyttämät korjaukset tuotekohtaisiin myyntitietoihin

Edellä kuvatulla tavalla muodostettu tuotekohtainen liikevaihto antaa vasta lähtökohdan tietojen muuntamiselle kotitalouksien kulutusmenoiksi. Vertailukelpoisen kulutusmenoestimaatin saamiseksi aineistoon on tehtävä korjauksia, joita ovat:

Lisätään tuotekohtaiset arvonlisäverot ja muut myynnin määrään välittömästi perustuvat verot verottoman myynnin summaan (veroja ei lisätä kuitenkaan siihen osaan myyntiä, jonka ovat ostaneet Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevat matkailijat taxfree-ostoina).

Lisätään arvio kassajärjestelmän ohi myytyjen tuotteiden arvosta.

Arvioidaan vähittäiskaupasta (ja palveluiden myynnistä) kotitalouksille menevä osuus kunkin tuotteen myynnistä.

Kotitalouksien koko tuotekohtaisen kulutusmenon muodostamiseksi lisätään arvio kotitalouksien muualta kuin tarkastelluilta toimialoilta ostamien tuotteiden arvosta.

Kuvio 6. Toimipaikkarekisterin liikevaihdosta kotitalouksien kulutusmenoksi. Vuosi 2004. Esimerkki.

	Toimialojen virallinen myynti ilman veroja yhteensä	josta Euroopan talousalueen ulkopuolisten matkailijoiden vapaista ostoista	ALV %	Muut myynnin määrään välittömästi perustuvat verot	Toimialojen virallinen myynti verollisena yhteensä	Kirjaimattomien myyntien osuus suhteessa kirjattuun myyntiin	Kotitalouksien kulutusmenoja myynneistä	Kotitalouksien ostot mainituilta toimialoilta	Kotitalouksien ostot muualta	Kotitalouksien kulutusmeno tperkisterin myynneistä laskien	Vertailu: SKT2005 Kotitalouksien kulutusmeno
	milj.€	milj.€		milj.€	milj.€	Suhde	Suhde	milj.€	milj.€	milj.€	milj.€
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	193				226			213		213	213
C01211ND Kahvi	148	0	17	0	173	0	0,935	162	0	162	162

C01212ND Tee	30	0	17	0	35	0	0,942	33	0	33	33
C01213ND Kaakao	16	0	17	0	18	0	1	18	0	18	18

Tällä tavoin saadaan lopputuloksena yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastoista johdettu estimaatti kotitalouksien kulutusmenolle. Lopullisen kansantalouden tilinpidon mukaisen estimaatin määrittämiseksi lukua verrataan muista lähteistä johdettuihin vastaaviin kulutusmenoestimaatteihin ja suoritetaan valinta vertailuprosessin tuloksena.

Vertailu ja yhteensovittaminen: eri lähteistä johdetut kulutusmenoestimaatit

Vuosilta 2002-2004 ei kulutustutkimusta ole käytettävissä, joten kulutusmenoestimaattien vertailu ja lopullisen kulutusmenon määrittäminen on tehtävä eri tavalla kuin niinä vuosina, jolloin kyseinen aineisto on ollut käytettävissä.

Kulutustutkimuksen väli vuosien aiheuttaman ongelman pienentämiseksi vuoden 2001 rinnakkaisia aineistoja on muokattu iteratiivisesti siten, että kyseisen vuoden lopulliset eri aineistoista johdetut kulutusmenoestimaatit ovat mahdollisimman yhtenevät hyväksytyyn kansantalouden tilinpidon estimaatin kanssa. Tämä on tehty siten, että eroavuuksille eri estimaattien välillä on etsitty syyt ja kohdennettu vaaditut korjaukset asianmukaisesti laskentaeriin. Näin esimerkiksi vuoden 2004 kultakin aineistopohjalta lasketut luvut perustuvat oikeaksi todettuun vuoden 2001 kulutuksen perustasoon, ja aineistojen korjauksille on saatu määritettyä edellisten vuosien aineistovertilujen avulla suhteellinen suuruus, jota puutteellisten aineistojen oloissa voidaan pitää vuoden 2004 arvion perustana näille erille.

5.7.3.3 Menetelmä B (osuus tuotoksesta)

Lähtökohtana kansantalouden tilinpidon tuotantotilit

Monien tuotteiden – tämä koskee etenkin palveluja – kohdalla laskenta on mahdollista perustaa myös kansantalouden tilinpidon tuotantotilejä juoksevasti hyödyntäväksi. Kulutusmenojen perustaso on tällöinkin määriteltävä suoria kulutuksen tietolähteitä (mm. kulutustutkimusta) rinnakkain käyttäen aina kun se on mahdollista.

Menetelmässä kutakin tarkasteltavaa tuotetta tuottavat toimialat selvitetään ensin sektoreittain. Sitten kunkin sektorin tuottajatoimialojen tuotoksesta johdetaan se osuus, mikä kohdentuu kotitalouksien kulutusmenoksi, seuraavasti:

Toimiala 1, toimiala 2, toimiala 3...
Tuotos perushintaan
Tuotoksen jako tuotteisiin:
Tuote 1, tuote 2, tuote 3...
Tuotteen jako eri käyttökohteisiin

Muu käyttö kuin kulutus
Julkinen kulutusmeno
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmeno
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan
plus arvonlisävero ja muut tuoteverot, netto
= Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan

Näin toimialoittaisista laskelmista voidaan koota ja laskea yhteen kunkin tarkasteltavan tuotteen kotitalouksien kulutusmeno:

Kotitalouksien kulutusmenot kuhunkin tuotteeseen saadaan laskemalla yhteen kaikkien toimialojen kulutusmenot ko. tuotteeseen
Tuote 1; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
Tuote 2; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
Tuote 3; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
...

Aina kun mahdollista, suoritetaan näin saadun kulutusmenon vertailu ja yhteensovittaminen muiden aineistojen kanssa; tässä vertailu kulutustutkimukseen:

Vertailu ja yhteensovittaminen vuosina, jolloin kulutustutkimus on käytettävissä:
Tuote 1 laskettuna tuotoksen jakomenetelmällä
plus miinus perusjoukkojen erosta ym. johtuvat korjaukset
= Tuote 1, kulutustutkimuksen tiedot

Esimerkkejä menetelmän soveltamisesta palveluiden kulutusmenojen laskemiseen on esitetty nimikkeittäisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

5.7.3.4 Muut B-menetelmät

Monissa kulutusnimikkeissä on käytössä muita tietolähteitä ja menetelmiä kuin edellä kuvatut yleismenetelmät. Kaikissa tapauksissa pyritään kuitenkin mahdollisimman kattavaan aineistovertailuun. Nämä menetelmät kuvataan tuotenimikkeensä edellyttämässä kohdassa tuoteluokittelun mukaisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

5.7.3.5 Tarjonta- ja käyttötaulut sekä huoltotaseen yhteenvetoprosessi

Lopullinen kansantalouden tilinpito valmistuu tarjonta- ja käyttötaulujen mukaisena. Tarjonta- ja käyttötaulujen osoittamat muutostarpeet kulutusmenolaskelmissa kohdennetaan menetelmänmukaisiin laskentaeriin.

Ennakollisten kotitalouksien kulutusmenojen tason määrittäminen tapahtuu koko huoltotaseen yhteenvetoprosessin tuloksena.

Kansantalouden tilinpidon yhteenvetoprosessi kuvataan luvussa 6.

5.7.4 *Laskenta nimikkeittäin*

Kustakin tuotenimikkeestä esitetään vuoden 2004 käypähintaisen luvun laskenta. Tuotteiden kiinteähintaisen volyymin laskenta on esitetty, mikäli se tukee vastaavan käypähintaisen luvun laskentaa.

C01176ND Perunat	126		x				x	x												
C01177ND Perunavalmisteet	123		x			x														
C0118 Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset	882	x																		
C01181ND Sokeri	82		x			x				x	x									
C01182ND Hunaja	20		x					x		x	x									
C01183ND Hillot, siirappi ym	51		x			x				x	x									
C01184ND Makeiset ja suklaa	533		x			x				x	x									
C01185ND Jäätelö	196		x			x				x	x									
C0119 Muualla luokittelemattomat elintarvikkeet	241	x																		
C01190ND Mausteet, ravintoainevalmisteet, erittelemätön kulutus	241		x																	
C012 Alkoholiittomat juomat	814	x																		
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	213	x																		
C01211ND Kahvi	162		x			x				x	x									
C01212ND Tee	33		x							x	x									
C01213ND Kaakao	18		x							x	x									
C0122 Kivennäisvedet, virvoitusjuomat ja mehut	601	x																		
C01221ND Kivennäisvedet ja virvoitusjuomat	426		x			x				x	x									
C01222ND Mehut	175		x			x				x	x									

Käytetyt täydentävät lähteet on lueteltu kohdassa 5.7.2 (tietolähteet).

C02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMEET

	Vuosi 2004																			
	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		Käytetyt täydentävät lähteet															
	milj. €	Summataso	Menetelmä A	Menetelmä B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
C02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMEET	3902	x																		
C021 Alkoholijuomat	2681	x																		
C0211 Väkevät alkoholijuomat	752	x																		
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	752				x (B/C021)							x								
C0212 Viini, siideri, long drinkit	795	x																		
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	795				x (B/C021)							x								
C0213 Olut	1134	x																		
C02130ND Olut	1134				x (B/C021)							x								
C022 Tupakka	1221	x																		
C0220 Tupakka	1221	x																		
C02200ND Tupakka	1221				x (B/C022)								x							
C023 Huumeet	0	x																		
C0230 Huumeet	0	x																		
C02300ND Huumeet					Tuote ei sisälly laskelmiin															

B/C021	
	2004
Päihdetilastollinen vuosikirja (STAKES):	
Alkoholijuomien vähittäiskulutuksen arvo, 1000 €	
Viinaa	382517

Muita väkeviä juomia	238280
Väkeviä viinejä	57990
Mietoja viinejä	577873
Long drink -juomia	84632
Vahvaa olutta	57465
Keskiolutta	969668
Yhteensä (ryhmitellään edelleen tilinpidon nimikkeisiin):	2368425
C02110ND Väkevät alkoholijuomat, 1000 €	620797
C02120ND Viini, siideri, long drinkit, 1000 €	720495
C02130ND Olut, 1000 €	1027133
Edustuskulutuksen osuus vähittäiskulutuksesta:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	0,01
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	0,01
C02130ND Olut	0,01
Edustuskulutuksella vähennetty vähittäiskulutuksen arvo:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat, 1000 €	614589
C02120ND Viini, siideri, long drinkit, 1000 €	713290
C02130ND Olut, 1000 €	1016862
Turistien tuoma alkoholi, erillisistä laskelmista:	
Vesiliikenteen alkoholimyynti yht. 1000 € , josta:	173368
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	93122
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	40123
C02130ND Olut	40123
Lentoliikenteen alkoholimyynti yht. 1000 € , josta:	6458
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	4323
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	1761
C02130ND Olut	374
Vesi- ja lentoliikenteen alkoholimyynti yht. 1000 € , josta:	179826
C02110ND Väkevät alkoholijuomat	97445
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	41884
C02130ND Olut	40497
Pimeästi tuodun alkoholin kauppa:	
Päihdetilastojen taulusta 2: Laiton valmistus ja salakuljetus, milj. litraa	1,33
Määrästä kotitalouksien ostamaa, %	30
Määrästä kotitalouksien ostamaa, milj. litraa	0,4
Pirtulitran hinta katukaupassa, arvio tullitiedotteesta (€/l)	12,71
Kotitalouksien kulutusmenoihin, 1000 €	5056
Panimotilastot:	
Olut enint. 2,8 tilavuus-%, kotimaanmyynti (sis. panimoiden tuonnin) 1000 litraa	8445
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, kotitalouksien ostama osuus myynnistä	0,75
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, kotitalouksien ostama määrä, 1000 litraa	6334
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, keskimääräinen kuluttajahinta, €/litra	1,55
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, myynti kotitalouksille, 1000 €	9819
Virvoitusjuomat, kotimaanmyynti 1000 litraa	274906
Virvoitusjuomista alkoholipitoisia (1,2-2,8 tilavuus-%) juomia, osuus (arvio)	0,01
Alkoholipitoiset (1,2-2,8 tilavuus-%) virvoitusjuomat, myynti 1000 litraa	2749
Alkoholipitoiset (1,2-2,8 til-%) virvoitusjuomat, keskim. kuluttajahinta, €/litra	1,55
Alkoholipitoiset (1,2-2,8 til-%) virvoitusjuomat, myynti kotitalouksille, 1000 €	4262
Tasapainotus tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasoon:	
C02110ND Väkevät alkoholijuomat, milj. €	+35
C02120ND Viini, siideri, long drinkit, milj. €	+36
C02130ND Olut, milj. €	+67

C04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET

	Vuosi 2004																		
	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		Käytetyt täydentävät lähteet														
	milj. €	Summa- taso	Menetelmä A	Menetelmä B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	19015	x																	
C041 Todelliset asumisvuokrat	4962	x																	
C0410 Todelliset asumisvuokrat	4962	x																	
C04100S Todelliset asumisvuokrat	4962			x (B/C04)															
C042 Laskennalliset asumisvuokrat	12253	x																	
C0420 Laskennalliset asumisvuokrat	12253	x																	
C04200S Laskennalliset asumisvuokrat	12253			x (B/C04)															
C043 Asunnon ylläpito ja korjaus	25	x																	
C0431 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	25	x																	
C04310ND Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	25			x (B/C04)															
C0432 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut		x																	
C04320S Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut				x (B/C04)															
C044 Muut asumiseen liittyvät palvelut	241	x																	
C0441 Vesi		x																	
C04410ND Vesi				x (B/C04)															
C0442 Jätteiden keruu		x																	
C04420S Jätteiden keruu				x (B/C04)															
C0443 Jätevesi		x																	
C04430S Jätevesi				x (B/C04)															
C0444 Muut asumiseen liittyvät palvelut	241	x																	
C04440S Muut asumiseen liittyvät palvelut	241			x (B/C04)															
C045 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	1534	x																	
C0451 Sähkö	1107	x																	
C04510ND Sähkö	1107			x (B/C04)															
C0452 Kaasu		x																	
C04520ND Kaasu				x (B/C04)															
C0453 Nestemäiset polttoaineet	262	x																	
C04530ND Nestemäiset polttoaineet	262			x (B/C04)															
C0454 Kiinteät polttoaineet	139	x																	
C04540ND Kiinteät polttoaineet	139			x (B/C04)															
C0455 Kuuma vesi, höyry ja jää	26	x																	
C04550ND Kuuma vesi, höyry ja jää	26			x (B/C04)															

Laskennan pääpiirteet ja lähteet

Kotitalouksien asumiseen liittyvän kulutuksen laskennan lähtökohtana on toimialan 7021, asuntojen omistus ja vuokraus, tuotos, joka käsittää markkinatuotoksen, eli vuokra-asuntojen bruttovuokrat, sekä tuotoksen omaan lopukäyttöön, eli omistusasuntojen laskennalliset bruttovuokrat, jotka arvioidaan omistusasuntoja vastaavien vuokra-asuntojen markkinavuokrien avulla. Kotitaloudet kuluttavat toimialan tuotoksen kokonaisuudessaan asuntopalveluina. Toimialan 7021 tuotos lasketaan ns. stratifikaatiomenetelmää

käyttäen luokkiin jaetun asuntokannan ja luokkia vastaavien neliömetrivuokrien tulona. Neliömetrivuokrat saadaan Tilastokeskuksen vuokratilastosta.

Vuokratilaston vuokrakäsitteen mukaan vuokraan lasketaan kuuluvaksi varsinaisen vuokran lisäksi myös erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokraan ei ole laskettu mukaan asumiseen liittyviä muita mahdollisia käyttökorvauksia, joita ovat mm. sauna-, pesutupa- yms. korvaukset sekä sähkö- tai puhelinmaksut. Toimialan 7021 tuotoslaskelmissa erillisten pientalojen bruttovuokrat eivät sisällä lämmityskustannuksia.

Tarjonta- ja käyttötaulu –uudistuksen yhteydessä toimialan ’7021 Asuntojen omistus ja vuokraus’ ja yksityisen kulutuksen asumismenojen suhde muuttui. Uuden laskentamenetelmän mukaan erät ’vesi’, ’jätevesi’, ’jätteiden keruu’, ’muut asumiseen liittyvät palvelut’ sekä ’sähkö, kaasu ja muut polttoaineet’ kirjataan todellisiin ja laskennallisiin asumisvuokriin silloin, kun ne sisältyvät vuokriin ja hoitovastikkeisiin. Erikseen maksettuina ne kirjataan omina erinään myös uudessa laskentajärjestelmässä. Vanhassa laskentamenetelmässä kyseiset erät eroteltiin todellisista ja laskennallisista vuokrasta kaikissa tapauksissa, silloinkin kun ne sisältyivät vuokriin ja hoitovastikkeisiin. Muutosta perustellaan laskennan selkeytyksellä.

Taulukko 49. Lämmityksen, veden, jätemaksujen ja jäteveden käsittely yksityisen kulutuksen asumisen kulutusmenoissa ja toimialalla ’7021 Asuntojen omistus ja vuokraus’

kerros- ja rivitalot	Toimiala 7021		Yksityinen kulutus	
	Sisältyy	Taloustoimi	Sisältyy	Taloustoimi
Lämmitys	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Vesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätteiden keruu	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätevesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat

Erilliset pientalot	Toimiala 7021		Yksityinen kulutus	
	Sisältyy	Taloustoimi	Sisältyy	Taloustoimi
Lämmitys	ei	-	kyllä	sähkö, kaasu ja muut polttoaineet
Vesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätteiden keruu	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat
Jätevesi	kyllä	P1, P2	kyllä	todelliset ja laskennalliset vuokrat

Taulukon mukaisesti lämmitys, vesi, jätteiden keruu ja jätevesimenot sisältyvät yksityisen kulutuksen asumisen kulutusmenoissa pääasiassa todellisiin ja laskennallisiin vuokriin. Poikkeuksena erillisten pientalojen tapauksessa lämmityskustannukset näkyvät suoranaisina energiakustannuksina myös asumisen kulutusmenoissa.

C041 Todelliset asumisvuokrat

Todelliset asumisvuokrat muodostuvat asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen todellisista asumisvuokrasta. Niiden bruttoarvo on toimialan ’7021 Asuntojen omistus ja vuokraus’ markkinatuotos. Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) todelliset asumisvuokrat saadaan stratifikaatiolaskelmista.

Vapaa-ajan asuntojen todelliset asumisvuokrat eli vuokralla olevien vapaa-ajan asuntojen vuokrat lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista (kulutusmenot, €/kotitalous * kotitalouksien lukumäärä). Vuokrat muodostuvat vapaa-ajan asuntoja koskevista eristä 'vuokra', 'lainojen korot' ja 'tontin vuokra'.

C042 Laskennalliset asumisvuokrat

Laskennalliset asumisvuokrat muodostuvat omistusasuntojen ja omistajiensa käytössä olevien vapaa-ajan asuntojen laskennallisista asumisvuokrista. Niiden bruttoarvo on toimialan '7021 Asuntojen omistus ja vuokraus' tuotos omaan loppukäyttöön. Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) laskennalliset asumisvuokrat saadaan stratifikaatiolaskelmista.

Vapaa-ajan asuntojen laskennalliset asumisvuokrat lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista (kulutusmenot, €/kotitalous * kotitalouksien lukumäärä). Laskennalliset vuokrat muodostuvat vapaa-ajan asuntoja koskevista eristä korjauskustannukset, vesi- ja jätevesimaksut, palovakuutusmaksu (palvelumaksun osuus), jätemaksut, nuohous- ym. maksut sekä lämpö, valo ja voima. Vapaa-ajan asuntojen laskennallisiin asumisvuokriin eli omistusmökkiin tuotokseen liitetään lisäksi vapaa-ajan asunnoille jyvitetty tietty osa toimialan '7021 Asuntojen omistus ja vuokraus' kiinteän pääoman kulumisesta.

C043 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet ja palvelut

Yksityisiin kulutusmenoihin luetaan kustannukset, jotka aiheutuvat asuntojen pienistä huoltotoimista ja korjauksista ja jotka ovat vuokralaisen tai omistusasujan itse tekemiä tai teettämiä. Kustannukset jaetaan kahteen ryhmään: kustannukset asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvistä tuotteista sekä kustannukset asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvistä palveluista.

SNA93:n ja EKT95:n yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoitukseluokituksen, COICOP:n mukaan **asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyviä tuotteita** (C0431) ovat mm. maalit, lakat, tapetit, ikkunalasit, laastit, kitit, sementti, lattia- ja seinälaatat jne. **Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyviä palveluja** (C0432) ovat putkimiesten, sähkömiesten, puuseppien, maalarien jne. palvelut.

Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvien tuotteiden ja materiaalien kustannukset lasketaan **kulutustutkimuksen** tiedosta 'vuokralaisen tekemät korjaukset' (muodostuu vuokra-asunnon ja luontoisetuusasunnon korjauksesta ja huollosta). Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet eivät sisälly bruttovuokriin. Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvien palvelujen kustannukset sisältyvät toimialan 7021, asuntojen omistus ja vuokraus, väli-tuotekäyttöön, joten ko. erää ei lasketa yksityiseen kulutukseen.

C044 Muut asumiseen liittyvät palvelut

Muita asumiseen liittyviä palveluja ovat **vesi** (C0441), **jätteiden keruu** (C0442), **jätevesi** (C0443) sekä **muut asumiseen liittyvät palvelut** (C0444). COICOP:n mukaan vesi käsittää asuntojen vesihuollon, ei kuitenkaan kuumaa vettä ja höyryä kaukolämpölaitoksesta. Jätteiden keruu käsittää jätteiden keruun ja käsittelyn. Jätevesi käsittää jäteveden keräämisen ja käsittelyn. Muita asumiseen liittyviä palveluja (C0444) ovat talonmiespalvelut,

viheralueiden hoito, portaikkojen siivous ja valaistus, hissien ja jätekuilujen huolto, vartioimispalvelut, lumen luonti ja nuohous.

Kuluerät vesi (C0441), jätteiden keruu (C0442) ja jätevesi (C0443) sisällytetään todellisiin ja laskennallisiin asumisvuokriin.

Erään ’muut asumiseen liittyvät palvelut (C0444)’ kirjataan asunto-osakeyhtiöiden, asuinkiinteistöosakeyhtiöiden ja suoraan vuokrattujen asuntojen sauna-, pesutupa ym. korvauksia. Menoerä lasketaan Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilaston neliömetrikohtaisten kustannusten ja asuntokannasta saatavien neliöiden avulla.

C045 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet

Asumisen energiakustannukset luokitellaan viiteen luokkaan: **sähkö** (C0451), **kaasu** (C0452), joita COICOP:n määritelmän mukaan ovat kaupunki- ja maakaasu, butaani, propaani jne., **nestemäiset polttoaineet** (C0453), joita ovat polttoöljy lämmitykseen ja valaistukseen, **kiinteät polttoaineet** (C0454), joita ovat kivihiili, koksi, briketti, polttopuu, puuhiili, turve jne., **kuuma vesi, höyry ja jää** (C0455) eli kuuma vesi ja höyry kaukolämpölaitoksesta sekä jää jäähdytykseen. Sähköön, kaasuun ja kuumaan veteen, höyryyn kaukolämpölaitoksesta ja jäähän lasketaan mukaan mm. mitta-reiden vuokrauksen ja lukemisen kustannukset.

Asuntoyhteisöjen lämmityskustannukset kirjataan todellisiin ja laskennallisiin vuokriin. Erillisten pientalojen osalta energiakustannukset lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista.

Kulutustutkimuksen sähkö lasketaan eristä sähkö, luontoisetuna saatu valo ja voima; kaasu lasketaan erästä kaasu; nestemäiset polttoaineet lasketaan erästä polttoöljy; kiinteät polttoaineet lasketaan eristä halot, jätepuu ja turve, omat ja saadut halot, jätepuu ja turve; kuuma vesi, höyry ja jää lasketaan eristä erillinen lämminvesimaksu, muut lämmitysmenot ja kaukolämpö. Sähköä lukuun ottamatta energiakustannukset ovat erillisten pientalojen (omakotitalojen) lämmityskustannuksia, jotka eivät näin ollen sisälly toimialan 7021 bruttovuokriin. Sähkö sisältää kotitaloussähkön sekä erillisten pientalojen sähkölämmitysenergian. Kotitaloussähkö käsittää kotitalouksien suoraan sähköyhtiöille maksaman sähkön. Kotitaloussähkö ei sisälly toimialan 7021 bruttovuokriin.

varat																			
C05611ND Pesu-, puhdistus- ym. aineet	206		x																
C05612ND Hyönteis- ym. myrkyt	28		x																
C05613ND Paperiset ja muoviset kertakulutustavarat	163		x																
C05614ND Muut kertakulutustavarat	133		x																
C0562 Kotitalouspalvelut	170	x																	
C05620S Kotitalouspalvelut	170																		x (B/Osuus tuotoksesta)

C06 TERVEYS

	Vuosi 2004																		
	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		Käytetyt täydentävät lähteet														
	milj. €	Summa-taso	Menetelmä A	Menetelmä B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C06 TERVEYS	3075	x																	
C061 Lääkintätuotteet, -laitteet ja -välineet	1329	x																	
C0611 Lääkkeet	895	x																	
C06110ND Lääkkeet	895														x	x			
C0612 Muut farmaseuttiset tuotteet	40	x																	
C06120ND Muut farmaseuttiset tuotteet	40		x																
C0613 Terapeuttiset laitteet ja välineet	394	x																	
C06131D Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokojeet	372		x																
C06132D Muut terapeuttiset laitteet ja välineet	22		x																
C062 Avohoitopalvelut	1255	x																	
C0621 Lääkäripalvelut	467	x																	
C06210S Lääkäripalvelut	467														x	x			
C0622 Hammaslääkäripalvelut	498	x																	
C06220S Hammaslääkäripalvelut	498														x	x			
C0623 Muut avohoitopalvelut	290	x																	
C06230S Muut avohoitopalvelut	290														x	x			
C063 Sairaalapalvelut	491	x																	
C0630 Sairaalapalvelut	491	x																	
C06300S Sairaalapalvelut	491														x	x			

Kotitalouksien kulutusmenoihin eivät sisälly saadut sairausvakuutuskorvaukset lääkäripalveluista ja lääkkeistä. Ne kirjataan sosiaaliturvarahastojen kulutusmenoihin. Katso esimerkkinä terveydenhuoltomaksujen ja lääkkeiden kulutusmenon laskenta.

B/C0611			
		2004	
Lääkemyynti kotitalouksille avohoitoon, milj. €	+	1910	Tieto perustuu apteekki- ja luontaistuotetoimialojen myyntiin kotitalouksille, ks. menetelmä A.

Lääkekorvaukset, milj. €	-	1015	
Kotitalouksien kulutusmeno, lääkkeet milj. €		895	

Terveydenhuoltomaksut	
	2004
Avohoito- ja sairaalamaksut yhteensä, milj.€	2351
Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot terveyspalveluihin, milj.€	605
Avohoito- ja sairaalamaksut yhteensä pl. KELA-korvaukset, milj.€	1746
KELA: Kotitalouksien avohoito- ja sairaalamaksujen rakenne:	
- lääkäripalvelua, %	26,8
- hammaslääkäripalvelua, %	28,5
- muuta avohoitopalvelua, %	16,6
- sairaala(vuodeosasto)palvelua, %	28,1
Kotitalouksien kulutusmenot, milj. €:	
C06210S Lääkäripalvelut	467
C06220S Hammaslääkäripalvelut	498
C06230S Muut avohoitopalvelut	290
C06300S Sairaalapalvelut	491
Yhteensä	1746

C07350S Muut kuljetuspalvelut	60			x (B/Osuus tuotoksesta)																
-------------------------------	----	--	--	-------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

B/C0711 Autot			
			2004
	Tietolähde		
ENSIREKISTERÖINNIIT			
Rekisteröityjä, kpl	Tilastokeskus: Moottoriajoneuvot	143160	
-joista yrityksille, yhteisöille ja julkiselle sektorille, kpl	Tilastokeskus: Moottoriajoneuvot, ajoneuvorekisteri, valtiovarainministeriön alv-laskelmat	64482	
Jäännös: yksityiskotitalouksille, kpl		78678	
-joista käytettyjä tuontiajoneuvoja, kpl	Tullihallitus	17985	
-joista ns. muuttoautojen tuonti, kpl	Tullihallitus	3806	
-joista museoajoneuvoja, kpl	Tullihallitus	343	
Jäännös kotitalouksille täysihintaisia, kpl		56544	
Kotitalouksien normaalisti verotetut uudet, milj. €		1327	
Käytetyt tuontiajoneuvot, milj.€		338	
Muuttoautot, milj. €		40	
Museoajoneuvot, milj.€		2	
Ensirekisteröinneistä kulutusmenoon, milj. €		1707	
KÄYTETYT			
Kotitalouksien ostamat - myymät, milj. €	Tilastokeskus: Kulutustutkimus	..	
Johdettu estimaatti käytetyille, milj. €	Indikaattorit: rekisteröintien volyyymi ja kuluttajahintaindeksi	1169	Taso johdettu kulutustutkimuksesta, jatkettu rekisteröintien volyymin ja käytettyjen autojen kuluttajahinnan muutoksen avulla
LUONTOISETU			
Käyttöedusta Autot -nimikkeeseen, milj. €		230	Kansantalouden tilinpidon mukaiseen palkkasummaan sisältyvä luontoisetujen kokonaissumma on jaettu kulutusmenonimikkeisiin. Tässä kohdassa tuotteen "Autot" osuus luontoisedusta.
TASAPAINOTUSERÄ			
Tasapainotus tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasoon, milj.€		+54	
HINNAT			
Listahinta kotitalouksien uusille (1000 €)	Autoalan tiedotuskeskus	23,95	
Kotitalouksien maksama hinta listahinnasta, %	Arvio	98	
Kotitalouksien maksama keskihinta, 1000 €		23,471	
C07110D Autot, milj.€		3160	

x (B/Liikenne)	
Esimerkki: laivamatkat	
	2004
Matkustajatulot kotimaan liikenteestä, ilman ALV, 1000 €	15555
Kotitalouksien kulutusmenot: Matkustajatulot kotimaan liikenteestä, sis. ALV 8%, 1000 €	16800
Matkustajatulot suomalaisten alusten ulkomaan liikenteestä, 1000 €	216260
- josta kotitalouksien kulutusmeno, %	85
Kotitalouksien kulutusmenot: Matkustajatulot ulkomaan liikenteestä, 1000 €	183821
Yhteensä: C07340S Laivamatkat, milj.€	201

C0941 Urheilu- ja virkistyspalvelut	684	x																		
C09411S Urheilu- ja vapaa-ajanvälineiden vuokraus	23		x																	
C09412S Muut urheilu- ja virkistyspalvelut	661				x (B/Osuus tuotokses-ta)															
C0942 Kulttuuripalvelut	984	x																		
C09421S Televisioiden, videoiden ym. vuokraus	38				x (B/C09142 &C09421)														x	
C09422S Tv-lupamaksut, kaapeli-tv- ym. maksut	420				x (B/C09422)															x
C09423S Valokuvaamo- ja valokuvien kehityspalvelut	113		x																	
C09424S Muut kulttuuripalvelut	413				x (B/Osuus tuotokses-ta)															
C0943 Veikkaus, arpajaiset, lotto	1401	x																		
C09430S Veikkaus, arpajaiset, lotto	1401				x (B/C0943)															
C095 Sanomalehdet, kirjat ja paperitarvikkeet	1298	x																		
C0951 Kirjat	276	x																		
C09510SD Kirjat	276		x																	
C0952 Sanoma- ja aikakauslehdet	884	x																		
C09520ND Sanoma- ja aikakauslehdet	884				x (B/C0952)															x
C0953 Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	83	x																		
C09530ND Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	83		x																	
C0954 Paperitarvikkeet	55	x																		
C09540ND Paperitarvikkeet	55		x																	
C096 Valmismatkat	827	x																		
C0960 Valmismatkat	827	x																		
C09600S Valmismatkat	827				x (B/Liikenne)															

x (B/C09142&C09421)		
		2004
Lähde: Tilastokeskus/Finnish Mass Media		
Äänitetyt video- ja dvd-tallenteet:		
Vuokratut videotallenteet, milj. €		10
-joista kotitalouksille, %		100
-joista kotitalouksille, milj. €		10
Vuokratut dvd-tallenteet, milj. €		23
-joista kotitalouksille, %		100
-joista kotitalouksille, milj. €		23
Myydyt videonauhoitteet, milj. €		22
Myydyt dvd-tallenteet, milj. €		86
Myydyt yhteensä, milj. €		108
-joista kotitalouksille, %		71
-joista kotitalouksille, milj. €		77
Laittomien ostoja, %-osuutena laillisista		2
Lisäys: laittomien ostoja, milj. €		2*) Suuri osa ns. laittomista ostetaan ulkomailta, jolloin se ei sisälly tähän nimikkeeseen, vaan turis-mimenoihin
Muut äänitteet:		

Vähittäismyynti yht., milj. €	110	
-joista kotitalouksille, %	71	
-joista kotitalouksille, milj. €	78	
Laittomien ostoja, %-osuutena laillisista	2	
Lisäys: laittomien ostoja, milj. €	2 [*])	
Äänittämättömät tallennevälineet:		
Äänikasetit yms., milj. € (kotitaloudet)	2	
Videokasetit yms., milj. €(kotitaloudet)	35	
Tv- ja videolaite- ym. vuokrat, % videotallennevuokrista	14	
C09142SD Äänilevyt, audio- ja videokasetit	194	
C09421S Televisioiden, videoiden ym. vuokraus	38	

x (B/C09422)		
	2004	
Televisioilmoitusten lukumäärä, 1000 kpl	2003	Lähde: YLEn vuosikertomus
Tv-maksun hinta vuodessa, €	188	Perustuu Valtioneuvoston säätämään asetukseen
Tv-maksujen laskennallinen kertymä vuodessa, milj.€	376	
Tv-maksuja kerätty, milj.€	386	Tv-maksuhallinnon tieto. Huom! Tv-maksun alv = 0%. (Yleisradio maksaa sitten 8% alv:n valtion tv- ja radiorahastosta saamistaan maksuista.)
Kotitalouksien lukumäärä, 1000 kpl	2413	Tilastokeskus: Tulonjakotilastot ja kulutustutkimus
Kotitalouksista omistaa 1 tai useamman TV:n, %	96	Tilastokeskus: Finnish Mass Media
Kotitalouksista omistaa 1 tai useamman TV:n, 1000 taloutta	2316	
TV:n omistavista talouksista ilman televisioilmoitusta, %	16	Viestintäviraston tv-maksuhallinnon arvio
TV-ilmoituksen tehneitä kotitalouksia, 1000 kpl	1950	
TV-luvista kotitalouksien osuus, %	97	
Kotitalouksien tv-maksumenot yht. milj.€	376	
Kaapeli-tv-toiminta:		
(Osa menoista kuvautuu vuokrissa)		
Maksu-tv-tulot (osa kaapeli-tv-yhtiöiden liikevaihdosta)	32	Tilastokeskus: Finnish Mass Media
Maksu-tv, ALV-%	22	
Maksu-tv-menot verollisena yht. milj.€ (kotital. 100%)	39	
Muut tv-maksut		
Muut kotitalouksien maksut (mm. interaktiiviset ohjelmat)	5	Tietoa vaikea saada: Arvio sidottu %-suhteena maksu-tv-tilausmaksuihin.
Muut kotitalouksien maksut (mm. interaktiiviset ohjelmat), ALV-%	22	
Muut kotitalouksien maksut (mm. interaktiiviset ohjelmat), yht.milj.€	6	
Yhteensä, milj.€	420	

x (B/C0943)		
		2004
Raha-automaattiyhdistys (RAY)		
Pelitoiminnan tuotto, milj.€	+	635
Ålands Penningautomatförening (PAF)		
PAF-konsernin liikevaihto, milj.€		48
-josta Suomen (erityisesti Ahvenanmaan) alueen (ml. laivojen) rahapeliautomaateista, %		50
-kulutusmenoihin milj.€	+	24
Arvio PAF:n internet-peleihin menevästä suomalaisten kulutusmenosta	+	4

Muiden PAF:n pelimuotojen liikevaihto Suomen (erityisesti Ahvenanmaan) alueella	+	1,4
- vähennetään voittojen arvo edellisestä	-	1
Vesiliikenteen peliautomaatit (ei RAY/PAF:n operoimat)		
Erillisestä vesiliikenteen laskelmasta, milj.€	+	7
Veikkaus Oy		
Pelien liikevaihto, milj.€	+	1261
Pelaajien voitot, milj.€	-	631
Fintoto Oy		
Totopelien pelivaihto, milj.€	+	175
Pelaajien voitot totopeleistä, milj.€	-	128
Bingot		
Liikevaihto, milj.€	+	116
Palkintojen arvo suhteessa liikevaihtoon, %		72
Palkintojen arvo, milj.€	-	83
Tasapainotus- ja muut erät, milj.€	+	23
Kotitalouksien kulutusmenot, milj.€	=	1401

x (B/C0952)		
		2004
Lähteet: Tilastokeskus/Finnish Mass Media ja sen perustietolähteet		
SANOMALEHDET		
Sanomalehtien liikevaihto milj.€		1088
Sanomalehtien tuottojakauma:		
Tilaukset ja irtonumeromyynti, %		44
Tilaukset ja irtonumeromyynti, milj.€		479
Sanomalehtien myyntirakenne:		
Tilaukset, %		85
Irtonumeromyynnit, %		15
Tilaukset, milj.€		407
Irtonumeromyynnit, milj.€		72
Tilatut suomalaiset sanomalehdet:		
Kotitalouksien osuus tilaussummasta, %		87
Kotitalouksien osuus tilaussummasta, milj.€		355
ALV, %		0
Tilatut suomalaiset sanomalehdet (kotitaloudet), milj.€		355
Tilatut ulkomaalaiset sanomalehdet:		
Suomalaisten kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset sanomalehdet, milj.€		2
ALV, %		0
Tilatut ulkomaalaiset sanomalehdet (kotitaloudet), milj.€		2
Irtonumeroina ostetut sanomalehdet:		
ALV, %		22
Irtonumeroina ostetut sanomalehdet, milj. € (sis. ALV):		119
Joista kotitalouksien ostamia, %		89
Irtonumeroina ostetut kotitalouksien sanomalehdet, milj. €		106
Kotitalouksien sanomalehtimenot yhteensä, milj. €		463
AIKAKAUSLEHDET		
Aikakauslehtien liikevaihto, milj. €		680
Tuottojen jakauma:		
Tilausmaksut, %		64
Irtonumeromyynti, %		8
Ilmoitustulot, %		28

Tilaukset ja irtonumeromyynti, tuotot milj.€	
Tilausmaksut, milj.€	432
Irtonumeromyynti, milj.€	54
Tilatut suomalaiset aikakauslehdet:	
Kotitalouksien osuus tilaussummasta, %	72
Kotitalouksien osuus tilaussummasta, milj.€	311
ALV, %	0
Tilatut suomalaiset aikakauslehdet (kotitaloudet), milj. €	311
Tilatut ulkomaalaiset aikakauslehdet:	
Suomalaisten kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset aikakauslehdet, milj.€	3
ALV, %	0
Tilatut ulkomaalaiset aikakauslehdet (kotitaloudet), milj.€	3
Irtonumeroina ostetut aikakauslehdet:	
ALV, %	22
Irtonumeroina ostetut aikakauslehdet, milj.€ (sis. ALV):	127
Joista kotitalouksien ostamia, %	85
Irtonumeroina ostetut kotitalouksien aikakauslehdet, milj.€	108
Kotitalouksien aikakauslehtimenot yhteensä, milj.€	421
Kotitalouksien sanoma- ja aikakauslehtimenot yhteensä, milj.€	884

C10 KOULUTUS

	Vuosi 2004																			
	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		Käytetyt täydentävät lähteet															
	milj.€	Summataso	Menetelmä A	Menetelmä B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
C10 KOULUTUS	350	x																		
C100 Koulutus	350	x																		
C1000 Koulutus	350	x																		
C10000S Koulutus	350			x (B/Osuus tuotoksesta)																

x (B/Osuus tuotoksesta)

Esimerkki: kulutusmenoryhmän "C10000S Koulutus" koostaminen toimialatiedoista

a) Yritykset, TOL 80 Koulutus	
Tuotos perushintaan 435 milj. €	
Tuotoksen jako tuotteisiin:	
Ajo-opetus 86 milj. €	Muu koulutus 349 milj. €
Josta	
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 86 milj. €	Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 105 milj. €
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 19 milj. €	ALV ja muut tuoteverot netto 18 milj. €
Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 105 milj. €	C10a) Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 123 milj. €
b) Voittoa tavoittelematon toiminta, TOL 80 Koulutus	
Tuotos perushintaan 982 milj.€	

josta	
Markkinatuotos 88 milj. €	
Markkinattomien tuotteiden myynnit 155 milj. €	
Tuotoksen jako tuotteisiin:	
Koulutus 982 milj.€	
Josta	
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 155 milj.€	
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 0 milj.€	
C10b) Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 155 milj.€	
c) Valtionhallinto, TOL 80 Koulutus	
Tuotos perushintaan 2026 milj. €	
josta	
Markkinatuotos 255 milj.€	
Markkinattomien tuotteiden myynnit 0 milj.€	
Tuotoksen jako tuotteisiin:	
Koulutus	
Josta	
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 14 milj.€	
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 3 milj.€	
C10c) Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 17 milj.€	
d) Paikallishallinto, TOL 80 Koulutus	
Tuotos perushintaan 5634 milj.€	
josta	
Markkinatuotos 239 milj.€	
Markkinattomien tuotteiden myynnit 72 milj.€	
Tuotoksen jako tuotteisiin:	
Koulutus	
Josta	
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 49 milj.€	
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 0 milj.€	
C10d) Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 49 milj.€	
e) Paikallishallinto, TOL 751 Julkinen hallinto	
Tuotos perushintaan 5046 milj.€	
josta	
Markkinatuotos 1746 milj.€	
Markkinattomien tuotteiden myynnit 236 milj.€	
Tuotoksen jako tuotteisiin:	
Koulutus	
Josta	
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 6 milj.€	
Siirtyminen ostajanhintaan:	
ALV ja muut tuoteverot netto 0 milj.€	
C10e) Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 6 milj.€	
C10000S Koulutus	

Tuotoksesta kotitalouksien kulutusmenoon	
C10a) Yritykset, TOL 80 Koulutus	123
C10b) Voittoja tavoittelematon toiminta, TOL 80 Koulutus	155
C10c) Valtionhallinto, TOL 80 Koulutus	17
C10d) Paikallishallinto, TOL 80 Koulutus	49
C10e) Paikallishallinto, TOL 751 Julkinen hallinto	6
YHTEENSÄ	350 milj.€

C11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT

	Vuosi 2004																		
	Arvo		Peruslaskentamene- telmä		Käytetyt täydentävät lähteet														
	milj.€	Sum- ma- taso	Menetelmä A	Menetelmä B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT	4803	x																	
C111 Ravitsemispalvelut	4476	x																	
C1111 Ravintolat ja kahvilat	3672	x																	
C11110S Ravintolat ja kahvilat	3672			x (B/C11)														x	
C1112 Ruokalot	804	x																	
C11120S Ruokalot	804			x (B/C11)														x	
C112 Majoituspalvelut	327	x																	
C1120 Majoituspalvelut	327	x																	
C11200S Majoituspalvelut	327			x (B/C11)														x	x

x (B/C11)			
Toimiala			2004
H	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	4959	Lähteet: Kansantalouden tilinpidon tuotantoti- lit,
551	Majoitustoiminta		
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	1297	Hotelli- ja Ravintola- liitto,
	josta majoitusmyyntiä, %	41	Tilastokeskus:
	josta ravintolamyyntiä, %	59	Matkailutilastot, ym.
	josta majoitusmyyntiä (nim. C11200S), milj.€ ilman alv	532	
	josta ravintolamyyntiä (nim. C11110S), milj.€ ilman alv	765	
	Majoitusmyynnistä kotitalouksien kulutusmenon osuus, %	57	
	Ravitsemysmyynnistä kotitalouksien kulutusmenon osuus, %	77	
	Nimike C11200S Majoituspalvelut, milj.€ ilman alv	303	
	Nimike C11110S Ravintolat ja kahvilat, milj.€ ilman alv	589	
553	Ravitsemistoiminta		
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	3662	
	Myynnistä kotitalouksien osuus, %	75	
	Myynnistä kotitalouksien osuus, milj.€ ilman alv	2754	
	josta nimike C11120S Ruokalot, %	18	
	josta nimike C11110S Ravintolat ja kahvilat, %	82	
	Nimike C11120S Ruokalot, milj.€ ilman alv	504	
	Nimike C11110S Ravintolat ja kahvilat, milj.€ ilman alv	2250	
Muut	Ravintolapalveluja muilta toimialoilta (erillisistä laskelmista)		
	Paikallishallinto		
	Ateriamaksut	119	
	Valtionhallinto		

C12200S Prostituutio	51			x (B/Osuus tuotoksesta)															
C123 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset tavarat	373x																		
C1231 Koruesineet ja kellot	211x																		
C12311D Koruesineet	144		x																
C12312D Ranne- ja taskukellot, seinä- ym. kellot	50		x																
C12313S Kellojen ja koruesineiden korjaus	17		x																
C1232 Muut henkilökohtaiset tavarat	162x																		
C12321SD Laukut, lompakot	72		x																
C12322SD Lastenvaunut ja -ratat, turvaistuimet	31		x																
C12323SD Sateenvarjot, aurinkolasit, tupakointivälineet	59		x																
C124 Sosiaaliturva	1108x																		
C1240 Päivähoito-, laitos- ym. sosiaalipalvelumaksut	1108x																		
C12400S Päivähoito-, laitos- ym. sosiaalipalvelumaksut	1108				x (B/Osuus tuotoksesta)														
C125 Vakuutus	1180x																		
C1250 Vakuutus	1180x																		
C12500S Vakuutus	1180				x (B/Vakuutus)														
C126 Rahoituspalvelut	1789x																		
C1261 Todelliset rahoituspalvelut	1088x																		
C12610S Todelliset rahoituspalvelut	1088				x (B/Osuus tuotoksesta)														
C1262 Välilliset rahoituspalvelut	701x																		
C12620S Välilliset rahoituspalvelut	701					Kansantalouden tilinpidon keskitetty laskelma													
C127 Muut muualla luokittelemattomat palvelut	513x																		
C1270 Muut muualla luokittelemattomat palvelut	513x																		
C12700S Muut muualla luokittelemattomat palvelut	513				x (B/Osuus tuotoksesta)														

x (B/Vakuutus)

Vahinkovakuutuksen osalta arvioidaan vakuutusluokittain kotitalouksien osuus maksutuloista. Osuudet kerrotaan tämän jälkeen palvelumaksuprosentilla, joka pyrkii arvioimaan ”todellisen kulutuksen” osuutta maksutulosta, kun otetaan huomioon, että osa maksutulosta palautuu korvauksina kotitalouksille.

Henkivakuutuksen käypähintainen tuotos lasketaan sellaisenaan kotitalouksien kulutusmenoksi.

x (B/Osuus tuotoksesta)		
Esimerkki: Toimialan "9309 Muut henkilöpalvelut" tuotoksen jako käyttöeriin		
Tuotos perushintaan 602 milj.€		
Tuotoksen jako tuotteisiin:		
Kampaamo-, parturi- ym. henk.koht. puh-	Hautaus- ja muut palvelut 80 milj.€	Muut urheilu- ja virkistyspalvelut 12 milj.€

tauspalvelut 510 milj.€		
-josta kotitalouksien kulutusmenoa 97%	-josta kotitalouksien kulutusmenoa 100%	-josta kotitalouksien kulutusmenoa 100%
Saadaan:		
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 493 milj.€	Kotitalouksien. kulutusmeno perushintaan 80 milj.€	Kotitalouksien. kulutusmeno perushintaan 12 milj.€
ALV ja muut tuoteverot netto 109 milj.€	ALV ja muut tuoteverot netto 0 milj.€	ALV ja muut tuoteverot netto 3 milj.€
Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 602 milj.€	Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 80 milj.€	Kotitalouksien kulutusmeno ostajan hintaan 15 milj.€
Toimialan "9309 Muut henkilöpalvelut" tuotteista kohdentuu kotitalouksien kulutusmenoon:		
C12110S Kampaamo-, parturi- ym. henkilökohtaiset puhtaushuoltopalvelut 602 milj.€		
C12700S Muut muualla luokittelemattomat palvelut 80 milj.€		
C09412S Muut urheilu- ja virkistyspalvelut 15 milj.€		

P311Y-P3Y YHTEENVETO- JA TASAPAINOERÄT

	Vuosi 2004																		
	Arvo		Peruslaskentamenetelmä		Käytetyt täydentävät lähteet														
	milj.€	Summa- taso	Menetelmä A	Menetelmä B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
P311Y KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	74947	x																	
D KESTOKULUTUSTAVARAT	7827	x																	
SD PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	6721	x																	
ND LYHYTIKÄISET TAVARAT	21181	x																	
S PALVELUT	39218	x																	
TUR TURISMIMENOT	-192	x																	
P312Y Suomalaisien kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	1477			x (B/TUR)															
P313Y Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	1669			x (B/TUR)															
P31Y SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT	74755	x																	
P32Y Voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	3367			x (B/P32Y)															
YSU YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA	78314	x																	
P3Y YKSITYISET KULUTUSMENOT	78122	x																	

P311Y KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA

= Tuotteittaisten kulutusmenojen summa (C01+C02+...+C12)

D KESTOKULUTUSTAVARAT

= Kestokulutustavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikoodit ovat muotoa C12345D).

SD PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT

= Puolikestävien kulutustavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa C12345SD).

ND LYHYTIKÄISET TAVARAT

= Lyhytikäisten tavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa C12345ND).

S PALVELUT

= Palveluiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa C12345S).

x (B/TUR)		
	2004	
Suomalaisten kulutusmenot ulkomailla, milj.€	2273	Suomen Pankki: Maksutase
--josta työ- ja kokousmatkoilla, milj.€	678	Suomen Pankki: Maksutase
Erotus suomalaisten kotitalouksien kulutusmenoja ulkomailla, milj.€	1596	
Ulkomaisiin valmismatkoihin sisältyvät hotellikustannukset, milj.€	118	Arvio. Erä sisältyy kotitalouksien kulutusmenojen nimikkeeseen C09600S Valmismatkat
Erotus: suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla - valmismatkojen hotellikustannukset, milj. €	1477	
TUR TURISMIMENOT	-192	
P312Y Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	1477	
P313Y Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	1669	Suomen Pankki: Maksutase

P31Y SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT

=P311Y KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA
+ TUR TURISMIMENOT

P32Y Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot

=Kansantalouden tilinpidon sektoritilien mukainen voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmeno

YSU YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA

=P311Y KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA
+ P32Y Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot

P3Y YKSITYISET KULUTUSMENOT

=P31Y SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT
+ P32Y Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot.

5.8 Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot saadaan siten, että voittoa tavoittelemattoman toiminnan tuotoksesta vähennetään markkina-tuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynti. Residuaaliksi jää muu markkinaton tuotos, joka on yhtä kuin voittoa tavoit-

telemattoman toiminnan kulutusmenot. Voittoa tavoittelemattoman toiminnan kulutusmenot ovat kokonaisuudessaan yksilöllistä kulutusta.

Tuotos omaan loppukäyttöön sisältää voittoa tavoittelemattomassa toiminnassa kotitalouspalveluiden (toimiala 95) tuotoksen kokonaisuudessaan ja toimialoilla, joilla atk-ohjelmia tuotetaan omaan käyttöön, omaan käyttöön tuotetut tietokoneohjelmistot. Omaan käyttöön tuotetut tietokoneohjelmistot lasketaan kansantalouden tilinpidossa keskitetysti (katso kohta 5.11.2).

Markkinatuotoksen ja markkinattomien tuotteiden myynnin estimointi perustuu samalle menetelmälle kuin välituotekäytön estimointi (katso kohta 3.20.4). Estimoinnissa on käytetty samoja tietolähteitä kuin välituotekäytössä. Joillakin toimialoilla on jouduttu käyttämään täydentäviä menetelmiä, joita selostetaan alla.

Tienpito

Markkinattomien tuotteiden myynnit vastaavat sekä kuntien että valtion avustuksia yhteensä.

Koulutus

Opetushallitus kerää koulutuksen kustannus- ja suoritustietoja valtionosuusjärjestelmän ylläpitoa, kustannusseurantaa ja koulutuksen arviointia varten. Tilastokeskus saa käyttöönsä yksityisten oppilaitosten kustannustiedot Opetushallituksen keräämästä ja Tampereen yliopiston tietokonekeskuksen ylläpitämästä rekisteristä (nk. koulukustannusrekisteri).

Koulutus-toimialan markkinatuotokseen on luettu koulukustannusrekisterin erä 'muut tuotot'. Markkinattomiksi tuotteiksi on luettu koulukustannusrekisterin erä 'maksut', jotka ovat kurssimaksuja. Nämä korotetaan koko toimialan tasolle siten, että koulukustannusrekisterin palkkasumma on suhteutettu koko koulutustoimialan palkkasummaan ja tällä osuudella on laskettu voittoa tavoittelemattoman toiminnan markkinatuotos ja markkinattomien tuotteiden myynnit. Toisin sanoen on oletettu, että voittoa tavoittelemattomassa koulutuksessa myyntituottojen ja palkkojen suhde on sama kuin muussakin koulutuksessa. Markkinattomiin tuotteisiin on lopuksi lisätty kuntien ja kuntayhtymien koulutusostot muilta.

Uskonnolliset yhteisöt

Uskonnollisten yhteisöjen myyntituotot perustuvat evankelis-luterilaisten seurakuntien taloustilastoon. Markkinattomien tuotteiden myynteihin on luettu yleishallinnon, seurakuntatyön, yhteisten seurakunnallisten tehtävien ja hautaustoimen tulot. Markkinatuotokseen on luettu kiinteistötoimen tulot.

Muut järjestöt

Muiden järjestöjen toimiala (9139) on erittäin heterogeeninen. Siihen kuuluu kaikkea pienistä järjestöistä säätiöihin ja ylioppilaskuntiin. Toisaalta toimialalla ei ole yhtään dominanttia järjestöä tai järjestöryhmää. Tämä tekee myyntien arvioinnin erityisen vaikeaksi.

Toimialan markkinatuotos on estimoitu siten, että säätiöiden markkinaarvoiselle kiinteistömässälle⁶ on arvioitu viiden prosentin tuotto ja tämä on oletettu säätiöiden markkinatuotokseksi. Tämän jälkeen yritysrekisteristä on otettu toimipaikkakohtainen lista toimialan yhteisöistä, joka puhdistetaan säätiöistä. Tämän jälkeen säätiöistä puhdistetulle näytteelle on laskettu markkinatuotos vastaavalla menetelmällä kuin välituotekäyttökkin. Säätiöistä puhdistettu markkinatuotos on korotettu koko toimialan, ilman säätiöitä, tasolle ja tämä luku on lisätty säätiöiden markkinatuotokseen. Markkinattomien tuotteiden myynti on laskettu vastaavalla tavalla kuin muillakin voittoa tavoittelemattoman toiminnan toimialoilla.

5.9 *Julkisyhteisöjen kulutusmenot*

Julkisyhteisöjen kulutusmenot koostuvat 'muusta markkinattomasta tuotoksesta' sekä maksetuista luontoismuotoisista sosiaalisista tulonsiirroista. 'Muu markkinaton tuotos' saadaan, kun tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön sekä markkinattomien tuotteiden myynnit.

Julkisyhteisöjen kulutusmenot jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin.

5.9.1 *Valtionhallinto*

Valtionhallinnon kulutusmenot muodostuvat sektorin muusta markkinattomasta tuotoksesta ja luontoismuotoisista sosiaalietuuksista (D631K). Sektorin muu markkinaton tuotos jää tuotanto- ja tulonmuodostustilillä residuaaliksi, kun perushintaisesta tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynnit. Valtion maksamat luontoismuotoiset sosiaalietuudet taas koostuvat muille kuin valtion omalle henkilöstölle annetuista koulutus ja terveydenhoitopalveluista.

Markkinatuotokseksi luetaan pääasiassa tuotot, jotka saadaan liiketaloudellisista suoritteista, vuokratuotoista tai erilaisista käyttökorkorvauksista. Markkinattomien tuotteiden myynnit koostuvat pääosin julkisoikeudellisista suoritteista saaduista tuotoista. Näiden erien tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto.

Tuotos omaan loppukäyttöön on ensinnäkin omaan käyttöön tuotettuja atk-ohjelmistoja ja toisekseen asevelvollisten ylläpitävään huoltoon liittyviä kuluja (toimialalla 751), jotka näytetään myös luontoismuotoisina palkkoina toimialalla 752 (katso kohta 5.11.2.).

Kulutusmenot jakautuvat yksilöllisiin ja kollektiivisiin. Yksilölliset kulutusmenot lasketaan summana koulutuksen, terveydenhuoltopalveluiden, sosiaalipalveluiden sekä virkistys-, urheilu- ja kulttuuritoiminnan toimialatilien muusta markkinattomasta tuotoksesta. Myös luontoismuotoiset sosiaalietuudet lasketaan mukaan yksilöllisiin kulutusmenoihin. Muiden valtion toimialojen (radanpito, tienpito, muu liikennettä palveleva toiminta, isännöinti ja

⁶ Perustuu Helsingin Sanomien 22.11.1999, sivu B10 laskelmaan.

kiinteistönhoito, tutkimus ja kehittäminen, tekninen palvelu, testaus ja analysointi, muut liike-elämän palvelut, julkinen hallinto sekä maanpuolustuskalusto ja varusmiehet) muu markkinaton tuotos on kollektiivista kulutusmeno.

5.9.2 Paikallishallinto

Markkinatuotokseen (P11) luetaan tuotetuista tavaroista ja palveluista saadut sellaiset myyntitulot, jotka kattavat tuotantokustannukset. Näin ollen tähän lasketaan kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston (osa II, 01-taulu) tulolajit 'myyntitulot valtiolta, kunnilta, kuntayhtymiltä, muilta', 'ulkoiset vuokratulot', 'muut tulot' ja sisäiset myyntitulot.

Kuntayhtymien taloustilastossa kirjattuihin myyntituloihin kunnilta sisältyy valtion kunnille antamaa rahoitusta terveys- ja sosiaalipalvelujen tuottamiseen. Myyntituloista poistetaan nämä valtionosuudet, sillä ne sisältyvät sektoritileillä taloustoimeen 'valtion tulonsiirrot kunnille ja kuntayhtymille.' (vertaa väliuotekäyttö, kohta 3.18.3).

Tuotos omaan loppukäyttöön (P12) sisältää kuntayhteisöjen omaan käyttöön valmistamat atk-ohjelmistot sekä rakentamisen ja rakennuttamisen. ATK-ohjelmistoluvut saadaan kansantalouden tilinpidossa tehtävästä keskitetystä laskelmasta. Rakentamista ja rakennuttamista koskevat luvut saadaan niin ikään näiden toimialojen keskitetyistä laskelmista.

Markkinattomien tuotteiden myynnit (P131) sisältää sellaiset tavaroista ja palveluista kerätyt myyntitulot, jotka eivät ole kattaneet tuotantokustannuksia. Tällaisia ovat mm. kuntien keräämät maksut julkisista palveluista (esimerkiksi terveyskeskusmaksut). Tähän kirjataan taloustilaston (osa II, 01-taulu) tulolajit 'maksut' ja 'valmistus omaan käyttöön'.

Muu markkinaton tuotos (P13) saadaan vähentämällä tuotoksesta markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynnit. Tämä siis kuvaa kuntayhteisöjen tavaroiden ja palvelusten tuottamisessa kertyneiden kustannusten ja niistä kerättyjen myyntitulojen erotusta.. Kuntasektorin kulutusmenot saadaan laskemalla yhteen 'muu markkinaton tuotos' sekä luontoismuotoiset sosiaalietuudet (D631K), jotka siis ovat kuntien ja kuntayhtymien kuntalaisille ostamia asiakaspalveluja yksityisiltä.

Kulutusmenot jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin. Koulutus- (80), terveydenhuolto- (851), eläinlääkintä- (852), sosiaali- (853), sekä virkistys-, kulttuuri- ja urheilupalveluiden (92) toimialojen muu markkinaton tuotos sekä 'luontoismuotoiset sosiaalietuudet' muodostaa paikallishallinnon yksilölliset kulutusmenot. Kollektiiviset kulutusmenot sisältävät toimialojen maa- ja vesirakentaminen (5502), tienpito (6302), julkinen hallinto (751) sekä ympäristönhuolto (90) muun markkinattoman tuotoksen.

5.9.3 Sosiaaliturvarahastot

Tuotos jakaantuu markkinatuotokseen, markkinattomien tuotteiden myynteihin, tuotokseen omaan loppukäyttöön ja muuhun markkinattomaan tuotokseen.

Markkinatuotos koostuu KELAn kuntoutuslaitoksen myyntituotoista ja erilaisista kiinteistötuotoista. Markkinattomien tuotteiden myyntiin luetaan esim. KELA-kortista saadut tuotot, Eläketurvakeskuksen KELAlle maksamat korvaukset työeläkehakemusten vastaanotosta, kuntien maksamat palkkiot sosiaaliturvaetuuksien kyselyoikeudesta, myydyt atk- ja muut palvelut sekä julkaisujen myyntituotot. Tuotos omaan loppukäyttöön koostuu atk-ohjelmistoista (katso kohta 5.11.2).

Muu markkinaton tuotos luetaan kokonaan yksilöllisiin kulutusmenoihin. Sen lisäksi (yksilöllisiin) kulutusmenoihin luetaan sosiaaliturvarahastojen maksamat luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot.

Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot koostuvat yksilöllisistä tavaroista ja palveluista, joita sosiaaliturvarahastot siirtävät luontoismuotoisina tulonsiirtoina kotitalouksille. Ne voivat olla markkinoilta ostettuja tai sosiaaliturvarahastojen itsensä tuottamia markkinattomia tuotteita. Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot eritellään omaksi ryhmäkseen sosiaalivakuutusetuuksista ja sosiaaliavustuksista. Alla on taulukko niistä luontoismuotoisista sosiaalisista tulonsiirroista eli sosiaalivakuutusetuuksista ja sosiaaliavustuksista, joita sosiaaliturvarahastot siirtävät kotitalouksille.

Taulukko 50: D63K Maksetut luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot.

D63K MAKSETUT LUONTOISMUOTOISET SOSIAALISET TULONSIIRROT

Miljoonaa euroa	2000	2001	2002	2003*	2004*
<u>Luontoismuotoiset sosiaalivakuutusetuudet:</u>					
Lääkkeet	678	768	859	918	1015
Lääkärin palvelut	60	64	65	66	65
Hammaslääkärin palvelut	41	56	65	93	95
Tutkimus ja hoito	58	56	55	56	56
Matkat ja sairaankuljetus	108	114	122	131	141
Kaikki sairaanhoitokorvaukset yhteensä	945	1058	1166	1264	1372
<u>Yksilökohtainen kuntoutus</u>					
(Kuntoutusraha; ei lueta luontoismuotoisiin)	38	42	49	55	59
(Yksilökohtaiset kuntoutusetuudet yhteensä)	220	233	261	282	285
Luontoismuotoiset sosiaalivakuutusetuudet yhteensä	1127	1249	1378	1491	1598
<u>Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset:</u>					
Äitiysavustuspakkaukset	7	7	7	7	7
Koulumatkatuki (1.7.1997 alkaen)	23	24	25	26	25
Rintamaveteraanien kuntoutusmatkakustannukset	0,6	0,8	0,8	0,9	0,8
Maatalousyrittäjien työolosuhdeselvityskorvaukset	0,9	1,4	1,2	1,4	1,7
Ylläpito- ja majoituskorvaukset	15,8	14,0	19,1	11,5	15,0
Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset yhteensä	47,3	47,2	53,1	46,8	49,5
Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot yhteensä	1174	1296	1431	1538	1648

5.10 *Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset*

EKT95:n mukainen 'aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset' (P511) koostuu Suomen kansantalouden tilinpidossa viidestä alaryhmästä: asuinrakennuksista, muista talonrakennuksista, maa- ja vesirakennuksista, kuljetusvälineistä, koneista ja laitteista sekä kasvatettavista varoista.

5.10.1 *Asuinrakennukset*

Asuinrakennusinvestoinnit muodostuvat uudisrakentamisesta, peruskorjauksesta sekä välityspalkkioista. Investoinnit arvotetaan ostajanhintaan, joten ne sisältävät arvonnlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen.

Asuntojen uudisrakentamisen veroton arvo saadaan Tilastokeskuksen talonrakennustilastosta, joka sisältää uudisrakentamisen arvot omistaja- ja rakennusluokittain. Veroton arvo on perushintaisen uudisrakentamisen arvon ja rakennuttajan kustannuksien summa. Rakennuttajien kustannusten osuus verottomasta arvosta on 12 prosenttia (katso kohta 3.17.1.). Peruskorjauksen perushintainen arvo saadaan kansantalouden tilinpidon talonrakentamisen toimialan (4501) tuotoslaskelmista. Peruskorjauksen arvo jaetaan omistajalajeille uudisrakentamisen rakenteen mukaan. Perushintaiseen arvoon lisätään rakennuttajan kustannukset, joiden osuus verottomasta arvosta oletetaan puolta pienemmäksi kuin uudisrakentamisessa eli 6 prosentiksi.

Verottomiin uudisrakentamisen ja peruskorjauksen arvoihin lisätään arvonnlisävero omistajalajeittain seuraavasti:

Omistajaluokat 1 (yksityinen maatalousyrittäjä), 4 (kiinteistöosakeyhtiö), 5 - 6 (yritys), 7 (kunnan liikelaitos) ja 8 (valtion liikelaitos): arvonnlisäverovelvollisia aloja eli verot ovat vähennyskelpoisia, joten arvonnlisäveroa ei lasketa mukaan.

Omistajaluokat 2 (muu yksityinen henkilö tai perikunta), 3 (asuntoosakeyhtiö tai asunto-osuuskunta), 9 - 14 (pankki- tai vakuutuslaitos, kunta tai kuntainliitto, valtio, sosiaaliturvarahasto, uskonnollinen yhteisö, säätiö tai yhdistys ja muu), ja puolustusvoimat eli ns. ei-arvonnlisäverovelvolliset alat: lisätään arvonnlisävero.

Välityspalkkiot lasketaan toimialan kiinteistönvälitys (7031) tuotoksesta. Asuntojen osuus välityspalkkioista saadaan kiinteistönvälittäjän liiton tiedoista (välitettyjen asuntojen lukumäärän osuus kaikista välitystehtävistä). Asuntojen välityspalkkioihin lisätään arvonnlisävero. Välityspalkkiot jaetaan omistajalajeille uudisrakentamisen rakenteen mukaan.

5.10.2 *Muut talonrakennukset*

Muihin talonrakennuksiin kohdistuva kiinteän pääoman bruttomuodostus lasketaan ensin kaikille toimialoille toimialojen omista tietolähteistä. Saatu talonrakennusinvestointien summa tasapainotetaan muiden talonrakennusten tarjontatietojen kanssa jäljempänä kohdassa kiinteistöpalvelut kuvatulla tavalla.

Investoinnit muihin talonrakennuksiin, maa- ja vesirakennuksiin sekä kuljetusvälineisiin, koneisiin ja laitteisiin lasketaan useimmilla markkinatuotannon toimialoilla rakennetilaston perusteella. Muutoinkin näiden kolmen investointitavaratyypin laskenta perustuu usein samoihin tietolähteisiin. Sen takia tässä kohdassa selostetaan myös kahden seuraavan kohdan (5.10.3. ja 5.10.4.) investointien laskentaa.

Rakennetilaston sijasta tai lisäksi joillakin markkinatuotannon toimialoilla käytetään muita tietolähteitä, joiden käyttöä selostetaan jäljempänä. Samoin markkinattoman tuotannon toimialoilla on omia tietolähteitä.

5.10.2.1 Rakennetilasto

Rakennetilaston lomakkeella kysytään tietoja käyttöomaisuuden lisäyksistä ja vähennyksistä vuoden aikana käyttöomaisuuslajeittain. Kiinteän pääoman bruttomuodostus lasketaan toimialoittain ja tavaratyypeittäin (lisäykset miinus vähennykset).

Käyttöomaisuuden lisäykset ovat ostetun (sekä uuden että käytetyn) ja itse valmistetun käyttöomaisuuden hankintoja ja perusparannuksia. Perusparannukset käsittävät aktivoitavat korjaus-, asennus- ja muutostyöt, jotka lisäävät käyttöomaisuuden arvoa ja joiden vaikutusaika on yli vuoden pituinen. Lisäykset ilmoitetaan hankintahintaisina, arvo sisältää hankinnan kokonaiskustannukset eli hinta asennus- yms. kustannuksineen. Toimipaikan itselleen valmistaman käyttöomaisuuden arvo lasketaan valmistuskustannusten perusteella. Saman yrityksen toisilta toimipaikoilta hankitut käyttöomaisuusesineet arvioidaan niin kuin ne olisi hankittu ulkopuolisilta. Mikäli tämä ei ole mahdollista, arvotus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella (EKT95 3.49; 3.113. myös: työryhmän ”Prices and Volumes for Construction” kappale 15 Eurostat B1/CN 407e). Käytännössä hintojen muutos on lähes sama koko rakentamisessa kuin omaan käyttöön rakentamisessa. Tämä on ymmärrettävää koska omaan käyttöön rakentaminen sisältää myös paljon (ali)urakointia. Rakennetilastossa toimipaikan itselleen valmistaman käyttöomaisuuden arvo lasketaan tuotantokustannusten perusteella.

Liiketoimista johtuneet käyttöomaisuuden vähennykset tilikauden aikana arvioidaan todella suoritettuna kauppahinnan tai muun vastikkeen mukaisena. Luovutushetkeksi katsotaan se ajankohta, jolloin käyttöomaisuushyödyke on poistunut toimipaikan hallinnasta.

Rakennetilaston tiedustelussa käyttöomaisuuden luokittelu vaihtelee toimialoittain. Esimerkiksi teollisuudessa luokittelu on seuraava:

- maa- ja vesialueet
- maa- ja vesirakennukset
- rakennukset ja rakennelmat
- koneet ja kalusto
- muut aineelliset hyödykkeet
- rakennuksista ja rakennelmista maksetut ennakkomaksut ja keskeneräiset työt
- ennakkomaksut muista aineellisista hyödykkeistä.

Muilla toimialoilla ei ole erikseen erää 'maa- ja vesirakennukset' vaan ne sisältyvät erään 'rakennukset ja rakennelmat'.

Erä 'maa- ja vesialueet' ei ole kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Erän 'muut aineelliset hyödykkeet' sisältö vaihtelee toimialoittain. Niitä ei pääsääntöisesti lueta investointeihin. Isommista eristä pyritään selvittämään erikseen, mitä ne käytännössä ovat ja sijoittamaan ne sen mukaan. 'Ennakkomaksut muista aineellisista hyödykkeistä' ovat lähinnä ennakkomaksuja koneista ja kalustosta eikä niitä määritelmällisesti lueta kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

Rakennuksista maksetut ennakkomaksut sekä erä 'rakennukset ja rakennelmat' luetaan talonrakennuksiin paitsi toimialalla E: sähkö-, kaasu- ja vesihuolto, jossa niiden katsotaan liittyvän maa- ja vesirakennuksiin. Myös joillakin muilla toimialoilla osa erästä 'rakennukset ja rakennelmat' luetaan maa- ja vesirakennuksiin. Periaatteessa erä 'rakennukset ja rakennelmat' sisältää myös asuinrakennuksia, mutta niitä ei toistaiseksi tiedon puutteen vuoksi ole eritelty. Määrä lienee vähäinen. Erä 'koneet ja kalusto' katsotaan koneiksi, laitteiksi ja kuljetusvälineiksi.

Lomakekyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten käyttöomaisuustiedot otetaan elinkeinoverotusrekisteristä. Tiedot saadaan jaotellulla: rakennukset, irtain käyttöomaisuus ja muut, erikseen lisäykset ja vähennykset. Rakennukset luetaan talonrakennuksiin, toimialalla E maa- ja vesirakennuksiin, irtain käyttöomaisuus on koneita, laitteita ja kuljetusvälineitä.

Teollisuudessa alle 20 hengen ei-teollisten yritysten teollisille toimipaikoille ja puuttuville pienille yrityksille ei erikseen estimoida kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Pienillä yrityksillä niitä tuskin mainittavasti onkaan, puuttuvien toimipaikkojen osalta tietojen on arveltu sisältyvän yrityksen päätoimialan investointeihin.

Tiedot yllämainittujen kiinteän pääoman bruttomuodostuksen erien laskemiseksi saadaan siis pääsääntöisesti rakennetilastosta. Jos korjauksia tehdään, ne perustuvat yksittäisistä yrityksistä tehtäviin selvityksiin ja yritys/toimipaikkavertailuihin.

Rakennetilastojen käyttöä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa haittaavat rakennetilastojen ja kansantalouden tilinpidon erilaiset tilastoyksiköt: rakennetilastoissa yksikkönä on yritys ja tilinpidossa toimipaikka. Tämän ei kuitenkaan katsota häiritsevän vakavasti laskentaa kokonaistasolla.

5.10.2.2 *Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto*

Paikallishallintosektorin investoinnit lasketaan kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston investointitaulun (katso kyselylomake, osa II, 02-taulu) perusteella. Investointitaulu sisältää tavaratyypeittäin jaoteltua tietoa käyttöomaisuuden ostoista ja myynneistä (myyntivoittoineen). Käyttöomaisuuteen kirjataan sellaiset hyödykkeet, jotka tuottavat tuloa tai ovat palvelutoiminnan käytössä useamman tilikauden aikana.

Paikallishallintosektorin toiminnasta rajataan pois liikelaitosmuotoinen toiminta, joka luetaan yrityssektoriin.

Seuraavassa tarkastellaan kuntasektorin investointien laskemista tavaratyypeittäin lähteestä:

Asuinrakennukset lasketaan kuntataloustilaston asuinrakennusten ostojen (3320) ja näiden myyntien (8320) erotuksena.

Muut talonrakennukset (kuin asuinrakennukset) lasketaan taloustilaston muiden rakennusten kuin asuinrakennusten ostojen (3320) ja näiden myyntien (8340) erotuksena.

Maa- ja vesirakennelmat ja muut rakennukset rekisteröidään taloustilaston tavaratyyppin kiinteät rakenteet ja laitteet ostojen ja myyntien erotuksena.

Kuljetusvälineet on saatu vuodesta 1997 eteenpäin kuljetusvälineiden ostojen 83350) ja myyntien (8350) erotuksena. Ennen vuotta 1997 kuljetusvälineet sisältyivät koneisiin ja laitteisiin perusaineistossa. Kuljetusvälineinvestoinnit ennen vuotta 1997 on estimoitu vuoden 1997 muutoksella taaksepäin.

Muut koneet ja laitteet saadaan vähentämällä taloustilaston muiden koneiden ja laitteiden ostoista (3360) näiden myynnit(8360).

Kuntien maksama arvonnäkövero otetaan kuntataloustilaston taulusta 02 taloustoimesta 4965 'palautusjärjestelmän arvonnäkövero', joka kuvaa kuntien saamia investointeja koskevia arvonnäköveropalautuksia valtiolta. Tämä maksettu ja palautettu arvonnäkövero lisätään siis investointeihin.

Kuntayhteisöjen lisäksi kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston tietoja käytetään seuraavilla markkinatuotannon toimialoilla: sähkö-, kaasu- ja vesihuolto (E, kunnalliset sähkö- ja vesilaitokset), liikenne (6021 ja 61, kunnalliset liikennelaitokset ja satamat), koulutus (80, kunnalliset liikelaitosmuotoiset oppilaitokset), ympäristöhuolto (90, kunnalliset viemärlaitokset ja kaatopaikat).

5.10.2.3 Muut tietolähteet ja menetelmät

Maatalous

Talonrakennuksista tiedot saadaan Tilastokeskuksen talonrakennustilastosta: maa-, metsä- ja kalatalouden rakennusten uustuotanto. Peruskorjaukset joudutaan arvioimaan. Tiedot vähennyksistä saadaan maatilatalouden yritys- ja tulotilastosta.

Metsätalous

Metsätalouden rakennusinvestoinnit selvitetään yritysten rakennetilaston tietojen avulla.

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Investoinnit saadaan pankkien tasetietojen ja erillisten selvitysten perusteella. Merkittävän osan investoinneista muodostivat 1990-luvulla Arsenal Oyj:n kiinteistöinvestoinnit. Arsenalin kiinteistöliiketoiminta siirrettiin 1.7.

1999 alkaen kiinteistösijoitusyhtiö Kapiteeli Oy:lle. Toimialalla on tehty myös paljon tietokoneinvestointeja.

Vakuutuslaitosten investoinneista atk-investoinnit on saatu keskitetystä laskelmasta, muut investoinnit on laskettu tilinpäätösaineistosta. Myös Vakuutusyhtiöiden keskusliitto laatii laskelmia investoinneista. Erityisesti atk-investoinnit ovat olleet merkittävässä kasvussa viime vuosina.

Kiinteistöpalvelut

Toimialalla 'asuntojen omistus ja hallinta' (7021) muut talonrakennusinvestoinnit sisältävät asunto-osakeyhtiöiden, asunto-osuuskuntien ja kiinteistöosakeyhtiöiden varasto- ja saunarakennusten uudisrakentamisen. Niiden veroton arvo saadaan Tilastokeskuksen talonrakennustilastosta. Arvonlisävero lisätään samalla tavalla kuin asuinrakennusinvestointeihin.

Toimialalla 'kiinteistöjen vuokraus ja hallinta' (7022) investointierä 'muut talonrakennukset' lasketaan ensin rakennetilastosta rakennusten ja rakennelmien lisäysten ja vähennysten erotuksena. Tämän jälkeen kaikkien toimialojen yhteenlaskettu muiden talonrakennusten investointien kysyntä ja tarjonta tasapainotetaan tällä toimialalla siten, että kaikkien toimialojen yhteenlasketut muut talonrakennusinvestoinnit vastaavat niiden tarjontaa.

Muiden talonrakennusten investointitarjonta käsittää koko talouden muut talonrakennusinvestoinnit (kaikki talonrakennukset lukuun ottamatta asuinrakennuksia ja vapaa-ajan asuntoja). Muut talonrakennusinvestoinnit muodostuvat uudisrakentamisesta, peruskorjauksesta sekä välityspalkkioista. Ne lasketaan samalla tavalla kuin asuinrakennusinvestoinnit (katso kohta 5.10.1.)

Valtionhallinto

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen lähteenä käytetään valtion liikekirjanpidon mukaista kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa.

Jako toimialoihin suoritetaan talousarviokirjanpidon pääluokkien, lukujen ja momenttien avulla. Talousarvion puuttuessa toimiala ja tehtävä päätellään virastotunnuksen perusteella. Aineellisten investointien laskennassa hyödynnetään talousarviokirjanpidon kirjauksia yhdistettynä liikekirjanpidon tasetilien muutoksiin. Investointeihin lisätään vielä investointitavaroista maksettu arvonlisävero.

Maanpuolustuskaluston hankinnat eivät ole investointeja vaan välituotekäyttöä. Puolustusvoimat kirjaavat ainoastaan maanpuolustukseen hankitun kaluston ostot erityiselle maanpuolustuskaluston tilille. Muut hankinnat, joita voidaan käyttää myös siviilitarkoituksiin (kuten rakennukset, henkilöajoneuvot, tierakenteet yms.) kirjataan kuten muissakin valtion virastoissa tasetileille. Kansantaloudentilinpäätöksessä maanpuolustuskaluston tili luokitellaan välituotekäyttöön kun taas tasetileille kirjattavat omaisuushankinnat kirjataan investointeihin. Tällä tavoin saadaan tarkka erottelu Puolustusvoimien välituotekäytön ja investointien välille, eikä välituotekäyttöön kirjata myös siviilikäyttöön tarkoitettuja käyttöomaisuuseriä.

Sosiaaliturvarahastot

Tiedot investoinneista saadaan tilinpäätöksistä ja niiden liitetiedoista. Myös Vakuutusyhtiöiden keskusliitto julkaisee sijoitustoiminnan seurantaraporttia, joka sisältää tietoja työeläkelaitosten investoinneista.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Talonrakennusinvestoinnit perustuvat useimmilla voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen toimialoilla talonrakennustilastoon. Talonrakennustilastossa rakennetut talot on luokiteltu talotyypeittäin ja omistajatyypeittäin. Näin ollen ne ovat kohdennettavissa oikealle toimialalle.

Uskonnollisten yhteisöjen investoinnit perustuvat evankelis-luterilaisten seurakuntien taloustilastoon. Menetelmä on sama kuin välituotekäytön laskennassa eli investoinnit korotetaan yritysrekisterin palkkamuuttujan perusteella koko toimialan tasolle.

Koulutuksen sekä terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden investointien arviointiin on käytetty tietoja Raha-automaattiyhdistyksen (Ray) avustuksista. Ray:sta saadaan tiedot eri yhdistyksille ja järjestöille myönnettyistä investointi- ja yleisavustuksista projektikohtaisesti. Näin ollen investointiavustuksista pystytään erottelemaan, kohdistuuko avustus koneisiin ja laitteisiin vai kiinteistöihin. Ray on edellä mainituilla toimialoilla merkittävin rahoittaja, joten Ray:n avustuksien pohjalta pystytään hyvin tekemään päätelmiä kokonaisinvestoinneista.

5.10.3 Maa- ja vesirakennukset

Maa- ja vesirakennusinvestointien laskentaa on selostettu edellä kohdassa 5.10.2. Tässä kohdassa selostetaan laskentaa siltä osin kuin käytetään muita tietolähteitä ja menetelmiä.

Metsätalous

Puunkorjuun maa- ja vesirakennustoimet saadaan Metsäntutkimuslaitoksen tilastotiedotteesta 'metsänhoito- ja perusparannustyöt'. Siihen kuuluvat metsäojitus ja metsäteiden rakennus ja perusparannus poisluettuna teiden kunnossapito ja kunnostusojitus.

Liikenne

Kuten edellä mainittiin, osa rakennetilaston erästä 'rakennukset ja rakenteet' on maa- ja vesirakennuksia eikä talonrakennuksia. Liikenteen toimialalla maa- ja vesirakennusinvestoinnit erotellaan seuraavasti:

Maaliikenteessä eriytetään metro- ja raitiotielinjojen sekä putkijohtoverkon rakentaminen maa- ja vesirakennuksiin. Rata- ja tieverkon rakentaminen luetaan julkisen toiminnan maa- ja vesirakennusinvestoinniksi.

Vesiliikenteen maa- ja vesirakennusinvestoinnit käsittävät yleisten uittoväylien rakentamis- ja korjaustoiminnan. Muiden vesiväylien rakentaminen luetaan liikenteen julkisen toiminnan investointeihin.

Uusien uittoväylien rakentamisesta huolehtii Metsähallitus ja korjaustoiminnasta yhdessä Metsähallituksen kanssa paikalliset uittoyhdistykset. Uustuotannon laskentaan tarvittavat tiedot kerätään Metsähallitukselta erillis-tiedustelulla. Uittoväylien korjausrakentamista ylläpitävien paikallisten uittoyhdistysten osuus saadaan niiden toimintakertomuksista.

Liikennettä palvelevilla toimialoilla maa- ja vesirakennusinvestointeihin luetaan huoltovarmuusvarastojen, satamien ja lentokenttien rakentaminen. Investoinnit varmuusvarastoihin käsittävät lähinnä valtion rakentamat suoja-varastot, joiden rakentamiseen käytetyt varat saadaan valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistosta. Satamien osalta laskelma perustuu kuntien taloustilaston tietoihin, lentokenttien osalta Ilmailulaitoksen tilinpäätöstietoihin.

Tietoliikenteen maa- ja vesirakentaminen koostuu televerkon kiinteän ja irtaimen laitteiston hankinnoista, joista edelliset luetaan maa- ja vesirakennuksiin ja jälkimmäiset kone- ja laiteinvestointeihin. Maa- ja vesirakennusten osuus televerkon rakentamisesta lasketaan verkko-operaattoreiden käyttöomaisuuteen aktivoimien kulujen perusteella.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Maa- ja vesirakennusinvestointeja on vain tienpidon toimialalla (yksityistiet). Tiedot perustuvat kuntien ja valtion avustuksiin yksityisteille.

5.10.4 Kuljetusvälineet, koneet ja laitteet

Kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointien laskentaa on selostettu edellä kohdassa 5.10.2. Tässä kohdassa selostetaan laskentaa siltä osin kuin käytetään muita tietolähteitä ja menetelmiä.

Rakennetilasto ja muut keskeiset tietolähteet eivät sisällä rahoitusleasinginvestointeja, jotka on lisättävä eri toimialojen kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointeihin. Joissakin tapauksissa rahoitusleasingin kohde on voinut olla talonrakennus tai maa- ja vesirakennus. Tällaiset tapaukset on selvitetty erikseen. Rahoitusleasinginvestoinnit kohdistetaan rahoitusleasingiä käyttäville toimialoille. Laskelma tehdään keskitetysti ja tietolähteenä on Rahoitusleasing -julkaisu, jonka Tilastokeskus laatii vuosittain. Julkaisusta saadaan rahoitusleasinginvestoinnit ja maksetut vuokrat toimialoittain. Rahoitusleasingvuokrat vähennetään välituotekäytöstä.

Maatalous

Kiinteän pääoman bruttomuodostusta koneisiin ja laitteisiin koskevat tiedot pohjautuvat maatilatalouden yritys- ja tulotilastoon sekä yritysten tilinpäätöstilastoon. Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto sisältää tiedot hankinta- ja perusparannusmenoista sekä vähennyksistä ja toiseen tulolähteeseen tehdyistä siirroista. Tarkistustietoina käytetään valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen laatimaa maatalouskoneiden myyntitilastoa sekä tullitilastoista saatava käytettyjen maatalouskoneiden tuontia.

Mikrotietokoneinvestointeja koskevat tiedot perustuvat Maaseutukeskusten liiton tekemiin erityisselvityksiin.

Metsätalous

Selvitetään yritysten rakennetilaston tietojen avulla. Lisäksi tietoja saadaan Maatalousteknologian tutkimuslaitoksen (VAKOLA) keräämistä myyntitiedoista. Ryhmään kuuluvat kuormatraktorit, metsäperävaunut ja maatalous-traktorireet.

Muiden koneiden ja laitteiden myyntimäärät saadaan VAKOLA:n tiedoista. Investointiluokkaan kuuluvat hakkuukoneet, moottorisahat ja muut koneet ja laitteet.

Liikenne

Tässä kuvataan kuljetusvälineinvestointien laskentaa.

Maa-, vesi- ja ilmaliikenteen toimialoilla kuljetusvälineinvestoinnit selvitetään ajoneuvolajeittain toimintakertomusten tai käyttöomaisuuden muutoksia koskevien erillisselvitysten perusteella, jossa otetaan mukaan myös väli-tuotekäytön vuokrien oikaisuerinä käsitellyt laivojen ja lentokoneiden hankinnat rahoitusleasingillä. Liikennettä palvelevan toiminnan ja tietoliikenteen kuljetusvälineinvestoinnit määritetään toimialalle rekisteröityjen uusien ajoneuvojen määrien ja keskihintojen perusteella. Rekisteröintien määrät ajoneuvolajeittain ja toimialoittain saadaan moottoriajoneuvotilastosta. Arvot määritetään henkilöautojen keskihintojen sekä kuorma-, taksi- ja linja-autoliikenteen kustannusindeksien autojen pääoman poiston laskentaa varten kerättyjen hintatietojen perusteella.

Maaliikenteen erikseen laskettavia kuljetusvälineitä ovat rautatieliikenteen vetokalusto ja vaunusto, autot ja työkonet, linja-autoliikenteen bussikalusto, metro- ja raitiotiekalusto sekä ammattimaiseen liikenteeseen rekisteröidyt taksi-, kuorma- ja pakettiautot. Rautatieliikenteen kuljetusvälineet lasketaan VR Osakeyhtiön käyttöomaisuuden nettolisäyksistä saatavien selvitysten perusteella. Yksityisen linja-autoliikenteen linja-autot estimoidaan linja-autoliikenteen tilinpäätöstilaston perusteella. Linja-autojen hankintamenoista ja luovutushinnoista saadaan tiedot eriteltyinä muusta käyttöomaisuudesta. Kunnallisten liikennelaitosten kuljetuskalusto selvitetään toimintakertomusten sekä käyttöomaisuuden muutoksia koskevien erillistiedustelujen perusteella. Taksiliikenteessä rakennetilaston irtaimiston nettolisäys kokonaisuudessaan lasketaan investoinneiksi taksiautoihin.

Kuorma-autoliikenteen investoinnit ajoneuvokalustoon lasketaan Kuorma-autoliiton tietojen pohjalta eikä rakennetilaston mukaisina irtaimiston lisäyksiä ja vähennyksiä. Pakettiautojen osalta käypähintainen arvo saadaan kertomalla ammattimaiseen liikenteeseen rekisteröityjen uusien pakettiautojen määrä niiden keskihinnalla. Rekisteröintien määrä saadaan moottoriajoneuvotilastosta ja keskihintoina käytetään kuorma-autoliikenteen kustannusindeksin pakettiautojen pääoman poiston laskentaa varten kerättyjä hintatietoja. Vesiliikenteen alusinvestointien määrä lasketaan Merenkulkulaitoksen alusrekisteriin ilmoitettujen alusten arvon lisäysten ja vähennysten perusteella siten, että lisäyksiä ovat uudet kotimaassa ja ulkomailla rakennetut tai ulkomailta käytettynä ostetut laivat ja vähennyksiä ulkomaille myyty tai muiden omistusjärjestelyjen kautta siirretyt alukset. Alusten lisäykset hinnoitellaan hankintahintaan ja vähennykset luovutushintaan. Sekä rahoit-

tusleasingin osalta että tapauksissa, joissa aluksen hintaa ei ole ilmoitettu, arvotus suoritetaan vakuutusarvon tai laskennallisen hinnan perusteella.

Ilmaliikenteen kuljetusvälineinvestoinnit muodostuvat lento- ja maakalusto-hankinnoista. Kuljetusvälineinvestoinneista lentokaluston hankintojen laskentaerä sisältää liikennelentoyritysten hankintojen lisäksi laskennallisena eränä ansiolentotoiminnan osuuden muiden moottorilentokoneiden ja helikoptereiden hankinnoista. Ansiolentokoneiden arvo määritetään lentokoneiden tuontia ja vientiä sekä konekannan kehitystä kuvaavien laskelmien perusteella. Maakuljetuskalustoon kuuluvaksi lasketaan Finnairin omien kenttä- ja kuljetuspalveluun hankittujen ajoneuvojen arvo.

Kiinteistöpalvelut

Toimialalla 'asuntojen omistus ja hallinta' (7021) ei kirjata lainkaan kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointeja, vaan rakennetilastosta saatavat tämän toimialan irtaimen käyttöomaisuuden lisäykset miinus vähennykset kirjataan toimialan 'isännöinti ja kiinteistönhoito' (7032) kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinneiksi.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit ovat erityisen hankalia estimoida. Ne perustuvat tuloslaskelmien liitteisiin ja taseisiin. Tuloslaskelmien liitteissä on joissakin tapauksissa vuosittain kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit. Taseiden pohjalta arviointi on perustunut siihen, että yleensä poistot kone- ja laiteinvestoinneissa ovat vuosittain noin 30 prosenttia. Kone- ja laiteinvestoinnit on laskettu siten, että ensin on laskettu vuoden lopussa ja alussa kirjattujen koneiden ja laitteiden arvon välinen erotus ja tämän jälkeen siihen on lisätty 30 prosentiksi oletettu poisto. Tämän jälkeen summa on korotettu vastaavalla tavalla kuin välituotekäytössäkin koko toimialan tasolle.

5.10.5 Kasvatettavat varat

Investointeja kasvatettaviin varoihin esiintyy Suomessa kahdella markkina-tuotannon toimialalla: maataloudessa (01) ja virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnassa (92).

Maataloudessa investoinnit eläimiin lasketaan käyttäen epäsuoraa laadintamenetelmää, joka on kuvattu 'Maa- ja metsätalouden taloustitit' –käsikirjassa, Manual on Economic Accounts for Agriculture and Forestry (Rev. 1.1.). Kaikki tuodut eläimet lukuun ottamatta hevosia on käsitelty pääomaeläiminä.

Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan toimialalla investoinnit kasvatettaviin varoihin ovat ravihevosia. Hevosinvestoinnit lasketaan hevosten määrän vuosimuutoksen ja keskimääräisen hinnan tulona, johon lisätään teurastettujen hevosten markkina- ja teurashintojen välinen arvo.

Suomessa ei ole käsitelty viini- ja hedelmätarhoja eikä toistuvasti satoja tuottavia istutuksia investointeina niiden vähäisyyden vuoksi.

5.11 Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset

EKT95:n mukainen 'aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset' (P512) koostuu Suomen kansantalouden tilinpidossa kolmesta alaryhmästä: mineraalien etsinnästä, tietokoneohjelmistoista sekä viihteen, taitteen ja kirjallisuuden alkuperäisteoksista.

5.11.1 Mineraalien etsintä

Mineraalien etsintää harjoittavat:

- kaivosyhtiöt itse omaan lukuunsa,
- mineraalien etsintää harjoittavat yritykset omaan lukuunsa ja
- mineraalien etsintää harjoittavat yritykset palvelutoimintana kaivosyrityksille.

EKT95:n mukaan aineettomien kiinteiden varojen hankinnat arvotetaan mineraalien etsintöjen tapauksessa kustannusten mukaan. Investointeja mineraalien etsintään arvioidaan tarjontanäkökulmasta. Lähteinä on käytetty Suomen Konsulttitoimistojen Liiton rakennekyselyä ja yritystilaston erityisselvitystä.

Yritystilaston erityisselvitys vuodelta 1990

Yritysrekisterin erityisselvityksessä vuodelta 1990 on selvitetty teknisen palvelun yritysten tuotantoa tuotteittain. Tuotteeseen "kartoitus, maaperä- ja vesistötutkimus" sisältyvät mittaus- ja kartoitustekniikka, maa- ja kallioperän geotekniset tutkimukset, pohjavesigeologia, pohjavesitekniikka sekä vesi- ja vesistötutkimus. Vuonna 1990 teknisen palvelun yritysten liikevaihdosta 5,9 prosenttia oli tämän tuotteen tuotantoa. Vuoteen 1995 sovellettuna 5,9 prosenttia toimialan "tekninen palvelu" tuotoksesta on 113 miljoonaa euroa eli tuotetta "kartoitus, maaperä- ja vesistötutkimukset".

Suomen Konsulttitoimistojen Liiton tutkimuksessa yritysten toiminta on jaettu tuotteittain. Vuonna 1988 toiminnat "georakennustekniikka" ja "geotekniset tutkimukset" yhdistettiin "geotekniikaksi". Vielä vuonna 1987 toiminnat olivat eriteltyinä toisaalta "mittaus- ja kartoitustekniikkaan ja geoteknisiin tutkimuksiin" ja toisaalta "pohjavesigeologiaan ja -tekniikkaan ja vesi- ja vesistötutkimuksiin". Näiden yhteenlaskettu laskutus oli silloin 114 19 miljoonaa euroa, josta 84 prosenttia oli ryhmää "mittaus- ja kartoitustekniikka ja geotekniset tutkimukset". Vuoteen 1995 sovellettuna tuotteen "kartoitus, maaperä- ja vesistötutkimukset" 113 miljoonasta 84 prosenttia eli 95 miljoonaa on tuotetta "mittaus- ja kartoitustekniikka ja geotekniset tutkimukset".

Ongelmana on, että "mittaus-, kartoitus- ja geoteknisiä palveluja" tehdään muitakin tarkoituksia varten kuin mineraalien etsintää varten, esimerkiksi rakennustoimintaa varten. Vuoden 1990 yritys-kyselyn mukaan kyseisen tuotteen tuotannosta teollisuus käytti 41 prosenttia, mikä vuoden 1995 tilinpitoon sovellettuna on 41 prosenttia 95 miljoonasta eurosta eli 39 miljoonaa euroa. Vienti, rakentaminen, julkinen toiminta ja kauppa käyttivät loput 59 %. Rakentaminen, kauppa ja julkinen toiminta käyttivät ilmeisesti maa- ja kallioperän tutkimuspalveluja talonrakennusinvestointejaan varten. Vien-

nin osalta on epäselvää, onko kyseessä rakentamiseen liittyvien maaperän kartoituspalvelujen vienti vai mineraalien etsintäpalvelut ulkomaisille kaivosyhtiöille.

Tässäkin luvussa (39 miljoonaa euroa) on jonkin verran mukana muun teollisuuden kuin kaivosteollisuuden tilaamia palveluja. Esimerkiksi vuonna 1990 kaupan tilaamien mittaus-, kartoitus- ja geoteknisten palvelujen osuus oli 1,1 prosenttia kaupan talonrakennusinvestoinneista. Vuoteen 1995 ja kansantalouden tilinpidon teollisuuteen sovellettuna saadaan 8 miljoonaa euroa, joka kuvaa teollisuuden talonrakennusinvestointejaan varten ostamia mittaus-, kartoitus- ja geoteknisiä palveluja. Kun tämä luku vähennetään 39 miljoonasta eurosta saadaan 31 miljoonaa euroa.

Tämä 31 miljoonaa euroa on toimialan 'metallimalmien louhinta' (13) investointi. Se on **1,6 prosenttia** teknisen palvelun toimipaikkojen tuotoksesta vuonna 1995. Tätä prosenttiosuutta on sovellettu vuosittain, koska parempia tietoja ei ole käytettävissä. Mineraalien etsinnän arvo oli 207 miljoonaa euroa vuonna 2004.

5.11.2 Tietokoneohjelmistot

Tietokoneohjelmistoinvestointien arvo perushintaan lasketaan ensin kokonaistasolla hyödyntäen tavaravirtamenetelmää. Ohjelmistojen kotimaiseen tuotantoon lisätään tuonti sekä vähennetään vienti ja kulutus (vähennettynä arvonlisäverolla). Residuaaliksi jää tietokoneohjelmistoinvestoinnit. Tämä jaetaan kolmeen osaan: laitteiden mukana ostettuihin ohjelmistoihin, tuotantoon omaan käyttöön ja erikseen ostettuihin ohjelmistoihin. Laitteiden mukana ostetut ohjelmistot lasketaan tavaravirtamenetelmällä ja tuotos omaan loppukäyttöön selvitetään myös erikseen, jolloin erikseen ostetut ohjelmistot jäävät residuaaliksi. Kaksi viimeksi mainittua yhteensä ovat ohjelmistoinvestoinnit. Tämän laskelman jälkeen ohjelmistojen tuotanto omaan käyttöön ja erikseen ostetut ohjelmistot jaetaan eri toimialoille.

Kotimainen tuotanto ja tuonti

Kotimainen tuotanto lasketaan tietojenkäsittelypalvelun (72), teknisen palvelun (742) sekä teollisuuden tuotannon kyseisen palvelun summana, johon lisätään tuotos omaan käyttöön. Tietojenkäsittelypalvelun tuotanto saadaan systeemityön, konsultoinnin ja ohjelmien tuotannon prosentuaalisena osuutena koko toimialan tuotannosta. Tästä on erillisselvitys vuodelta 1995. Teknisen palvelun tuotanto on laskettu toimialan ohjelmistotuotannon prosenttiosuudella koko tuotannosta, mistä on niin ikään erillisselvitys. Teollisuuden tuotanto lasketaan tavaroiden tuotantotilastosta. 'Tuotos omaan käyttöön' –erän laskenta selvitetään alla erikseen.

Tuonti lasketaan tavaroiden ja palvelujen tuonnin summana. Tavaroiden tuonti saadaan tullihallituksen ulkomaankauppatilastosta kyseisten tavaraluokkien summana ja palveluiden tuonti on palvelujen ulkomaankauppatilastosta tietojenkäsittelypalveluiden tuonti.

Vienti ja kulutus

Vienti lasketaan tavaroiden viennin ja palveluiden viennin summana. Tavaroiden vienti saadaan tullihallituksen ulkomaankauppatilastosta kyseisten tavaraluokkien summana. Palveluiden vienti saadaan palvelujen ulkomaan kauppatilastosta.

Kulutus saadaan erikseen ostettujen ohjelmistojen ja laitteiden mukana ostettujen ohjelmistojen summana. Eriksään ostetut ohjelmistot saadaan suoraan kulutustutkimuksesta. Laitteiden mukana ostettujen ohjelmistojen arvon arvioinnissa on käytetty tietojenkäsittelypalveluyritysten hardwareostoihin sisältyneiden ohjelmistojen osuutta, jolla on kerrottu kotitalouksien ostamien laitteiden määrä.

Laitteiden mukana ostetut ohjelmistot

Tässä on käytetty ohjelmistojen osuutta tietojenkäsittelypalveluyritysten ostopaketeissa, jolla on kerrottu yritysten investoinnit tietokonelaitteisiin. Investoinnit saadaan tavaravirtamenetelmällä vähentämällä laitteiden tuotannon ja tuonin summasta laitteiden vienti ja kulutus.

Tuotos omaan loppukäyttöön ja erikseen ostetut ohjelmistot

Omaan käyttöön tuotetut tietokoneohjelmistot arvotetaan tuotantokustannusten mukaan (EKT 3.113). Vuoden 2000 palkkarakennetilaston perusteella on selvitetty ohjelmoijien, atk-suunnittelijoiden ja muiden tietotekniikan asiantuntijoiden lukumäärät ja heille maksetut palkat kullakin toimialalla. Tietokoneohjelmistojen mittaamista käsitelleen Eurostatin työryhmän suositusten mukaisesti tietotekniikka-ammattilaisten oletetaan käyttävän 50 % työajastaan tietokoneohjelmistojen kehittämiseen. Palkkoihin lisätään työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ja yleiskustannukset eli kustannukset suhteessa palkansaajakorvauksiin (välituotekäyttö, kiinteän pääoman kuluminen ja nettotoimintaylijäämä). Tätä summaa on viety vuosittain eteenpäin Tilastokeskuksen palvelualojen palkat –julkaisun systeemisuunnittelijoiden, atk-suunnittelijoiden ja ohjelmoijien palkkojen keskimääräisellä muutoksella kerrottuna työntekijöiden lukumäärän muutoksella. Julkisella sektorilla on jätetty yleiskustannukset pois lukuunottamatta kiinteän pääoman kulumista ja pakollisissa sosiaaliturvarahastoissa on käytetty Kansaneläkelaitoksen tietoja suoraan. Tietokoneohjelmistoja omaan käyttöön ei siis arvoteta markkinoilla myytävien vastaavanlaisten kiinteiden varojen perushintaan, mikä merkitsisi nettotoimintaylijäämän lisäystä (EKT 3.113, 3.49).

Eriksään ostetut ohjelmistot jäävät kokonaislaskelmassa residuaaliksi. Tämä residuaali on jaettu toimialoille vuoden 1996 tietoja koskevan erityisselvityksen (Atk-palveluyritykset 1996) perusteella. Tietotekniikkapalvelujen alihankinta (välituotekäyttö) on arvioitu yritysten rakennetilaston perusteella.

Taulukko 51. Tietokoneohjelmistoinvestoinnit 2004, milj. euroa

A	Kotimainen tuotanto	2 396
----------	----------------------------	--------------

A1	Tietojenkäsittelypalvelutoimialan tuotos (72)	1 970
A2	Teknisen palvelu (742)	25
A3	Teollisuuden toimialojen tuotos	0
A4	Tuotos omaan loppukäyttöön	401
B	Tuonti	709
B1	Tavaroiden tuonti	147
B2	Palvelujen tuonti	562
C=A+B	TARJONTA YHTEENSÄ	3 105
D	Vienti	612
D1	Tavaroiden vienti	36
D2	Palvelujen vienti	576
E	Kotitalouksien kulutus	87
E1	erikseen ostetut	19
E2	laitteiden mukana ostetut	68
F	Laitteiden mukana ostetut ohjelmistot	165
G	Alihankinta (välituotekäyttö)	51
H=C-D-E-F-G	TIETOKONEOHJELMISTOINVESTOINNIT	2 190
A4	TUOTOS OMAAN LOPPUKÄYTTÖÖN	401
I=H-A4	ERIKSEEN OSTETUT OHJELMISTOT	1 789

5.11.3 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset

Tämä erä koostuu seuraavista laskentakokonaisuuksista: kirjallisuus, elokuvat ja videot, musiikki sekä televisio- ja radioproduktiot.

Kirjallisuuden alkuperäisteosten arvona käytetään Suomen Kustannusyhdistyksestä saatua arviota kirjailijoille maksetuista tekijänpalkkioista. Tähän on lisätty tekijänoikeusjärjestö Kopiosto Oy:ltä saatu tieto kopiointikorvauksista.

Laskentamenetelmä voidaan ajatella tulevien tuottojen nykyarvoon diskonttauslähestymistavaksi. Tällöin oletetaan, että laskentakaavan $W_j = H_j^* (1+r)^{-j}$ tuotto- ja diskonttaustekijät (r ja j) ovat keskimäärin yhtä suuret (kumoavat toisensa), vaikka vuositasolla olisikin merkittäviä eroja. Tällöin alkuperäisteosten arvo koostuu vuosittaisista maksuista eli H_j on tekijänoikeusmaksujen summa vuonna j .

Elokvien ja videoiden alkuperäisteosten tuotos lasketaan rakennetilaston ja yritysrekisterin, toimialan 92110 elokuvien ja videoiden tuotanto, aineistoista markkinatuotannon laskentakaavan mukaisesti. Tuotannon arvottamisessa sovelletaan siis tuotos- lähestymistapaa (sisältää toimintaylijäämäkomponentin). Laskennassa sovelletaan koko toimialan rakennetta. Tekijänoikeusmaksut ja rojaltit tulevat käytetyllä laskentamenetelmällä mukaan tuotokseen. Elokvien ja videoiden tuotannosta on Joukkoviestintätilastosta saadun estimaatin avulla poistettu mainoselokuvien osuus.

Musiikin alkuperäisteosten arvo lasketaan myös edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla toimialan 22140 äänitallenteiden kustantaminen tiedoista.

Musiikin tekijänoikeusmaksut saadaan tekijänoikeusjärjestöjen TEOSTO:n ja GRAMEX:n tiedoista. Nämä järjestöt, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, eivät sisälly toimialan 22140 tietoihin. Tekijänoikeusmaksut sisältävät kotimaisten alkuperäisteosten esityskorvaukset sekä kotimaasta että ulkomailta. Nämä tiedot on lisätty tarjontatietoihin.

Televisio- ja radioproduktioiden alkuperäisteosten arvo on estimoitu Oy Yleisradio Ab:n itse tuottamien ohjelmistotietojen avulla. Tiedot on saatu lähinnä yhtiön vuosikertomuksista. Televisio- ja radiotuotannon alkuperäisteoksiin on luettu draamaohjelmat ja kuunnelmat, tiede- ja opetusohjelmat, lastenohjelmat sekä dokumentit. Produktioiden arvot on estimoitu eri kanalien vuotuisten lähetystuntien, lähetystuntien keskihintojen sekä kyseisten produktioiden lähetyssaikaosuuksien avulla. Alkuperäisteosten arvo on laskettu siis kustannusten kautta eikä se sisällä toimintaylijäämä-komponenttia.

5.12 *Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen lisäys*

5.12.1 *Maan ym. perusparannukset (P5131)*

EKT95:n mukainen 'valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset' (P5131) tarkoittaa Suomessa erilaisia lähinnä maahan kohdistuvia perusparannuksia. 'Maan ym. perusparannukset' -investointia esiintyy viidellä toimialalla: maatalous (013 yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintuotanto), metsänviljely (0211), muu metsätalous (0219), energiaineraalien kaivu (10) ja uskonnolliset yhteisöt (9131).

Maataloudessa maan perusparannusinvestoinnit käsittävät salaojituksen. Siitä tiedot kerää toimialajärjestö Salaojakeskus salaojitettuina hehtaareina ja hehtaarikustannuksina. Vähennykset saadaan maatilatalouden yritys- ja tuloilastosta.

Puunkorjuun toimialalla nämä investoinnit ovat metsänhoito- ja perusparannustöitä, jotka saadaan Metsäntutkimuslaitoksen tilastotiedotteesta 'Metsän hoito- ja perusparannustyöt' tai metsätilastollisesta vuosikirjasta. Siihen kuuluvat uudistusalan valmistaminen, metsän viljely, taimikon hoito, nuoren metsän kunnostus, pystykarsinta ja metsälannoitus. Osa maan ym. perusparannus –investoinneista on toimialan tuotosta omaan loppukäyttöön.

Energiaineraalien kaivuun toimialalla 'maan ym. perusparannukset' -investointeja esiintyy vain alatoimialalla 'turpeen nosto ja muokkaus' (103). Tiedot saadaan Vapo Oy:n tuloslaskelmasta (valmistus omaan käyttöön).

Uskonnollisten yhteisöjen toimialalla maan ym. perusparannukset on hautausmaiden ylläpitoa. Tiedot perustuvat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien taloustilastoon.

5.12.2 *Maan ym. omistusoikeuden siirtymiseen liittyvät kustannukset (P5132)*

EKT95:n mukainen 'valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut' (P5132) lähinnä maakaupoista maksettavat varainsiirtoverot

Tämä erä sisältää vuodesta 1997 lähtien varainsiirtoveron sekä sitä ennen varainsiirtoveroa vastaavan osuuden leimaverosta. Kyseessä ovat siis EKT95:n pykälän 3.111c mainitsemaa uuden omistajan maksettavat verot varan omistusoikeuden siirtymisestä. Erä kirjataan toimialalle 0211 metsänviljely.

Leimaveron jakautumisesta toisaalta maan ym. omistusoikeuden siirtymisestä maksettaviin leimaveroihin ja toisaalta muihin leimaveroihin on tehty selvitys vuodelta 1990. Varainsiirtoveroa maksetaan paitsi maan ym. omistusoikeuden siirtymisestä myös kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden sekä muiden osakehuoneistojen luovutuksesta. Varainsiirtoverosta on lisäksi vähennetty arvopapereihin kohdistuva varainsiirtovero.

Aiemmin myös kiinteistöjen omistusoikeuden siirtymiseen kohdistuvat varainsiirto- ja leimaverot sisältyivät maan ja muiden valmistamattomien varojen arvon lisäykseen. Vuonna 2002 ne siirrettiin asuin- ja muihin talonrakennusinvestointeihin. Tarjonta- ja käyttötauluissa valmistamattomien varojen omaisuudensiirtokulut kuten palkkiot, lainhuudatuskulut ym. on kirjattu tähän erään (P5132).

5.13 *Varastojen muutokset*

Varastojen muutos luokitellaan Suomen kansantalouden tilinpidossa varastotyypeittäin. Varastotyyppiä ovat: aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset työt, valmisteet sekä kauppatavarat. Kaksi ensin mainittua jakaantuu vielä alariiniin.

Taulukko 52: Varastotyytit

P52 Varastojen muutos
P521S Aineet ja tarvikkeet
P5211S Polttoaineet
P5219S Muut aineet ja tarvikkeet
P522S Keskeneräiset työt
P5221S Keskenkasv. kasvatettavat varat
P5222S Keskeneräiset rakennukset
P5223S Keskener. koneet, laitt. ja kulj.väl.
P5229S Muut keskeneräiset työt
P523S Valmisteet
P524S Kauppatavarat

Suomessa ei keskeneräisiä koneita, laitteita ja kuljetusvälineitä (P5223S) ole toistaiseksi eritelty vaan ne on kirjattu muihin keskeneräisiin töihin (P5229S). Keskeneräiset koneet, laitteet ja kuljetusvälineet kirjataan inves-

toinneiksi (koko arvoltaan) ja varastojen vähennykseksi (edellisen vuoden lopun arvoltaan) sitten, kun ne ovat valmiita. Keskeneräisiä rakennuksia ei ole kirjattu varastojen muutokseksi vaan ne kirjataan investoinneiksi sitä mukaa kuin ne edistyvät. Keskenkasvuisia kasvatettavia varoja on kirjattu vain maataloudessa. Metsien kasvua ei ole kirjattu varastojen muutokseksi.

Valmisteet ja keskeneräiset työt arvotetaan perushintoihin, aineet ja tarvikkeet sekä kauppatavarat ostajanhintaan. Suomessa käytetään tilinpitojakson keskihintoja (vuoden alun ja lopun keskiarvoa) varastokantojen ja varastojen muutosten laskemiseen (pl. keskeneräiset työt).

Varastojen muutokset on toistaiseksi laskettu seuraavilla toimialoilla: maatalous (01), teollisuus (CDE), kauppa (G), majoitus- ja ravitsemistoiminta (H) sekä julkinen hallinto (751). Muiden toimialojen varastot ovat vähäisiä.

5.13.1 *Maatalous*

Sellaisten kotieläinten lukumäärissä tilastovuoden aikana tapahtuneet muutokset, joita ei ole luokiteltu pääomaeläimiksi, otetaan huomioon varastomuutoksina. Tiedot kotieläinten lukumääristä kerää TIKE joulukuun otanta-tiedustelulla. Karjakannan muutos arvotetaan kalenterivuoden keskihinnoin, jotka saadaan kotieläinten jalostusyhdistyksiltä.

Viljoissa tilastovuoden t alkuvarasto on edellisen satokauden viljan kauppaantulo vuoden t heinäkuun loppuun mennessä ja loppuvarasto vastaavasti kalenterivuonna t korjattu sato, joka tulee kauppaan vuoden t+1 heinäkuun loppuun mennessä. Varastojen muutos on loppuvaraston ja alkuvaraston välinen erotus. Laskelmissa oletetaan, että maatilojen varastot ovat tyhjät sato vuoden eli heinäkuun lopussa. Lisäksi varastoinnin oletetaan kohdistuvan vain toimialan ulkopuolisiin viljan toimituksiin.

5.13.2 *Metsätalous*

Metsätalouden tuotokseen lasketaan hakatun puumäärän arvo, metsänhoitoon liittyvien toimintojen arvo sekä varastojen muutos kasvavan puun osalta. Hakkuiden ja kokonaiskasvun suhde on viime vuosina ollut noin 3:4 kuutiomäärillä mitattuna. Arvolla mitattuna suhde on kuitenkin erilainen johtuen hakatun puun suuremmasta yksikköarvosta verrattuna metsissä tapahtuvan kasvun yksikköarvoon.

Metsien kasvu arvioidaan Metsäntutkimuslaitoksen toimesta puutavaralajeittain, omistajasektoreittain ja maakunnittain valtion metsien inventoinneissa (VMI) kerätystä aineistosta. Kun vuotuisesta kasvusta vähennetään hakkuut, päästään nettokasvuun. Nettokasvun arvon määrittämiseksi käytetään hintakomponenttina maakunnittain ja puutavaralajeittain laskettua kuu-kausittaisten kantohintojen aritmeettista keskiarvoa.

5.13.3 *Teollisuus*

Rakennetilastosta saadaan vaihto-omaisuuden arvo ostajan hintaan arvoitettuna vuoden alussa ja lopussa vaihto-omaisuuslajeittain: polttoaineet, muut aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset työt, valmisteet, kauppatavarat ja muu vaihto-omaisuus. Vaihto-omaisuuden arvoon sisältyy yrityksen omis-

taman vaihto-omaisuuden arvo sijaitseva se sitten toimipaikan yhteydessä tai erillisissä varastoyksiköissä.

Kansantalouden tilinpidossa varastot (pl. keskeneräiset työt ja muu vaihto-omaisuus) arvotetaan vuoden keskihintaan. Valmisteverastojen vuoden alku- ja loppuvarastot muutetaan keskihintaisiksi toimialoittaisen teollisuuden tuottajahintaindeksin avulla. Kauppatavaroiden alku- ja loppuvarastojen keskihintaistaminen tehdään kotimarkkinoiden perushintaindeksin kokonaisindeksiä hyväksi käyttäen. Polttoainevarastojen vuoden alku- ja loppuvarastot muutetaan keskihintaisiksi kotimarkkinoiden perushintaindeksin aluerien 'kivihiili, ydinpolttoaine ja öljytuotteet' avulla. Muiden aineiden ja tarvikkeiden (pääasiassa raaka-aineiden) vuoden alku- ja loppuvarastot muutetaan keskihintaisiksi toimialoittaisen kotimarkkinoiden perushintaindeksin avulla.

Varastojen muutos lasketaan sitten keskihintaistettujen alku- ja loppuvarastojen erotuksena. Keskeneräisiin töihin ja erään 'muu vaihto-omaisuus' menetelmää ei siis sovelleta, vaan varastojen muutos on rakennetilaston hintakäsitteen mukainen (arvotettu pääsääntöisesti toteutuneiden tuotantokustannusten perusteella).

5.13.4 *Rakentaminen*

Rakentamisessa varastojen muutoksia kirjataan talonrakentamiseen sekä maa- ja vesirakentamiseen. Toimialojen keskeneräinen tuotanto kuvautuu tuotantoluvuissa. Tämän johdosta varastojen muutokseen kirjataan vain muutokset 'muissa aineissa ja tarvikkeissa'. Tiedot varastojen muutoksista saadaan rakennetilastojen tasetiedoista. Varastot tilikauden alussa ja lopussa keskihintaistetaan talonrakentamisessa Talonrakentamisen tarvikepanosindeksillä. Maa- ja vesirakentamisessa keskihintaistamiseen käytetään Materiaalien hintaindeksiä.

5.13.5 *Kauppa sekä majoitus- ja ravitsemistoiminta*

Tiedot varastojen muutoksista saadaan rakennetilastojen tasetiedoista. Rakennetilastoissa varastojen muutos kuvautuu taseen vastaavaa puolen erässä 'vaihto-omaisuus'. Varastojen muutokset pitäisi arvottaa ajankohtana, jolloin ne tulevat varastoon (sisään tulevien tavaroiden osalta) tai kun ne lähtevät sieltä (poistuvien tavaroiden osalta). Tästä syystä varastot tilikauden alussa ja lopussa keskihintaistetaan kotimarkkinoiden perushintaindeksin avulla.

Rakennetilaston tietojen käyttöön liittyvät samat ongelmat kuin kiinteän pääoman bruttomuodostuksen lukujen laadinnassa eli tilinpidon ja rakennetilastojen erilaiset tilastoyksiköt. Ongelma korostuu lähinnä toimialalla 502 (moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus). Tällä toimialalla varastojen määrä on niin korkea suhteessa toimialan liikevaihtoon, että korjaustoimialan on katsottu sisältävän yrityksiä, jotka harjoittavat merkittävää autokauppaa. Suuret varastot sisältävät siis ajoneuvoja, ei korjaustoimintaan liittyviä varosia. Ongelma onkin ratkaistu suhteuttamalla rakennetilastoista saatu moot-

toriajoneuvojen huollon ja korjauksen varastojen muutos yritys- ja toimipaikkarekisteristä saatuun toimialan liikevaihtoon. Jotta varastot kuvautuisivat kattavasti tilinpidossa, moottoriajoneuvojen huollosta pois jätetyt varastot on siirretty sille toimialalle, jolle ne kuuluvat eli moottoriajoneuvojen kauppaan.

Rakennetilastot tarjoavat kattavimman lähteen kaupan varastojen muutoksen arvioinnissa. Uudistustyön yhteydessä rakennetilastoista on karsittu pois Avena Oy eli entinen Valtion viljavarasto. Avena Oy:n varastoluvut lisätään tukkukaupan lukuihin erikseen.

5.13.6 *Julkinen toiminta*

Laskelmissa ovat mukana Huoltovarmuuskeskuksen varastot sekä vuodesta 1995 lähtien toimineen Interventiorahaston varastot. Huoltovarmuuskeskuksen varastoissa on polttoaineita, mutta myös muita huoltovarmuustavaroita, jotka luokitellaan joko valmisteisiin tai kauppatavaroihin. Interventiorahaston varastot ovat suurimmaksi osaksi ohraa, joka luetaan mukaan kauppatavarat erään. Varaston muutos lasketaan käyvin ja kiintein keskihinnoin, jolloin muutokseen saadaan mukaan myös vuoden sisällä tapahtuneet hintojen vaihtelut. Keskihintaistamisessa käytetään apuna kutakin erää vastaavia hintaindeksejä, joista muodostetaan painot sekä vuoden alku- että loppuvarastolle ja keskihintainen varaston muutos saadaan näiden erotuksena. Poikkeuksena ovat Interventiorahaston viljavarastot, joiden keskihintainen muutos saadaan kertomalla tonneina ilmoitettu varaston muutoskansantalouden tilinpidon maatalouslaskelmien viljan keskihinnoilla, koska vuoden alku- ja loppuvaraston määrät saadaan suoraan viljatonneina interventiorahastosta.

5.14 *Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset*

Valtionhallinnon (S1311) arvoesineiden nettohankinnat perustuvat valtion talousarvio- ja liikekirjanpidon tietoihin. Valtion tilivirastoista merkittävimmät arvoesineiden hankinnat ovat Valtion taidemuseolla.

Kotitalouksien (S14) arvoesineiden nettohankinnat on arvioitu Tilastokeskuksen Varallisuustutkimusten avulla. Nykyiset laskelmat on tehty vuosien 1998 (kattaa vuodet 1994-1998) ja 2004 (kattaa vuodet 2000-2004) Varallisuustutkimusten perusteella. Varallisuustutkimuksen kysymykset kattavat antiikkiesineiden, arvotaulujen, taide-esineiden ja merkittävien keräilykoelmien arvot kumulatiivisena tietona. Kumulatiiviset nettohankinnat jaettiin vuosille jakamalla summa kyseessä olevien vuosien lukumäärällä, sillä tietoa kumulatiivisten summien vuosittaisista jakaumista tai muutoksista ei ole.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (S15) arvoesineiden nettohankinnat on laskettu toimialoille 9131 Uskonnolliset yhteisöt ja 9139 Muualla mainitsemattomat järjestöt, joista jälkimmäiseen sijoitettu säätiöiden taidehankinnat. Säätiöiden taidehankinnat perustuvat vuoden 1997 tietoon säätiöiden taidehankintojen arvosta sekä Tilastokeskuksen kulttuuritilastosta löytyvään

tietoon huutokaupatun arvotaiteen liikevaihdosta. Uskonnollisten yhteisöjen luku perustuu seurakuntien tilinpäätöksen tasetietoihin arvoesineistä.

5.15 Tavaroiden vienti

Tässä kohdassa selostetaan sekä tavaroiden viennin että tuonnin laskenta.

Tavaroiden viennin ja tuonnin luvut kansantalouden tilinpidossa ovat yhtenevät maksutaseessa esitettyjen lukujen kanssa.

5.15.1 Ulkomaankauppatilasto

Tavaroiden ulkomaankaupan tärkeimmät tietolähteet ovat ulkomaankauppatilastot, jotka tekee Suomessa tullihallituksen tilasto-osasto. Ulkomaankaupan tilastotietojen keruu on jakaantunut Euroopan unionissa kahtia. Tilastotiedot kaupasta unionin ulkopuolisten ns. kolmansien maiden kanssa (ulkokauppa) saadaan tullausasiakirjojen tiedoista. Tiedot jäsenmaiden välisestä kaupasta (sisäkauppa) kerätään erillisen menettelyn avulla, jota kutsutaan INTRASTAT -järjestelmäksi. Suomessa tullilaitos kokoaa ulkokaupan lisäksi myös sisäkaupan tilastotiedot. Tuoajat ja viejät ilmoittavat kuukausittain tarvittavat tilastotiedot sisäkaupastaan tullilaitoksen aluehallintoon, joka vastaanottaa ja tarkistaa tiedot sekä toimittaa ne edelleen tullilaitoksen käyttöön. Tullilaitoksen tilastoyksikkö laatii sisä- ja ulkokaupan tiedoista kansallisen ulkomaankauppatilaston.

Sisäkaupan tilastointi perustuu EU:n säätämiin asetuksiin, jotka ovat voimassa kaikissa jäsenmaissa lainsäätöinä säännöksinä. Ilmoitettuja tietoja käytetään pelkästään tilastojen laadintaan. Sisäkaupan tilastotietojen ilmoittamisesta vastuussa olevat osapuolet on määritelty EU-sisäkaupan perusasetuksessa nro 3330/91, artiklassa 20. Käytännössä Suomessa ilmoitusvelvollisuus määritellään niiden yhteisöyhteisöjen ja yhteisöyhtien kokonaisarvojen perusteella, jotka tavaran ostaja tai myyjä ilmoittaa verottajalle kuukausittain annettavassa valvontailmoituksessa. Tietojen avulla määritellään myös mahdollinen tiedonantovelvollisuuden alkaminen tilastovuoden aikana. Tullihallitus määrää vuosittain tiedonantovelvollisuuden alarajan. Vuonna 2004 tiedonantovelvollisuuden arvokynnys on sekä tuonnissa että viennissä 100 000 euroa. Ilmoitusvelvollisuudesta vapautettujen pienten yritysten sisäkaupan kokonaisarvotiedot sisällytetään tuonnin ja viennin ulkomaankauppalukuihin erittelemättömänä tuontina ja vienteinä. Erittelemättömän viennin osuus oli vuonna 2004 0,9 prosenttia tavaraviennistä ja erittelemättömän tuonnin osuus koko tavaratuonnista samana vuonna 2,8 prosenttia.

Ulkomaankauppatilastojen hintakäsitteenä käytetään Suomessa tilastoarvoa sekä sisä- että ulkokaupassa. Aluejako määritellään yhtenäisesti alkuperämaa ja määrämaa käsitteiden mukaisesti. Ulkomaankauppatilastot ovat Suomessa hyvin kattavat, ne sisältävät mm. tietoja arvoesineiden tuonnista ja viennistä.

5.15.2 Korjauserät

Tavaroiden vienti ja tuonti arvoitetaan maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa f.o.b. hintakäsitteen mukaan. Tullihallituksen ulkomaankauppatilastoissa tavaroiden vienti arvoitetaan f.o.b. hintaisena ja tavaroiden tuonti

c.i.f. hintakäsittteen mukaan. C.i.f. hintainen tavaroiden tuonti muunnetaan maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa f.o.b. hintaiseksi vähentämällä siitä tuonnin rahti- ja vakuutuskustannukset. Tämän muunnoksen tekee Suomen Pankin tilasto-osasto.

Tullihallituksen tilastoimaan tavaratuontiin ja -vientiin tehdään maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa myös muita korjauksia. Kattavuuden parantamiseksi lisätään Suomessa ulkomaisille laivoille ja lentokoneille myyty ns. bunkkeriöljy vientiin sekä suomalaisten laivojen ja lentokoneiden ulkomailla hankkima bunkkeriöljy tuontiin.

Sekä tavaravientiin että -tuontiin tehdään arvotuskorjaus, ns. kurssikorjaus. Tullin ulkomaankauppatilastoissa kunkin kuukauden vienti ja tuonti arvotetaan edellisen kuukauden viimeisen päivän valuuttakurssin mukaan siten, että vienti arvotetaan ko. päivän ostokurssin mukaan ja tuonti myyntikurssin mukaan. Ulkomaankaupan arvotus on muutettu siten, että ulkomaisten valuuttojen muuntaminen markoiksi tehdään ko. kuukauden keskimääräisten valuuttakurssien ja vienti- ja tuontimaksujen valuuttajakauman mukaan. Tämäkin korjaus tehdään Suomen Pankissa.

Aikaisemmasta käytännöstä poiketen jalostettavaksi tuodut tai viedyt tavarat luetaan mukaan ulkomaankauppaan eikä niiden osalta tehdä enää ns. jalostuskorjausta. Sen sijaan korjattavaksi vietyjä tai tuotuja tavaroita ei lasketa tavaroiden ulkomaankauppaan. Ne eivät myöskään sisälly ulkomaankauppatilastoihin sisäkaupan osalta vuodesta 2005. Korjattavien tavaroiden tuonti ja vienti on noin yhden prosentin luokkaa tavarakaupan kokonaismäärästä. Korjattavia tavaroita viedään ja tuodaan jokseenkin yhtä paljon. Korjattavaksi viedyistä ja tuoduista tavaroista julkaistaan toistaiseksi tietoja ns. ulkomaankauppatilasto erityisperustein osassa ulkokaupan osalta.

Tavaratuontiin lisätään myös arvio salakuljetetun alkoholin ja tupakan arvosta.

Taulukko 53: Tavaroiden viennin ja tuonnin laskemisesta

Vaihtotaseen erä	Organisaatio	Tilasto / laskulauseke (IMF-koodit)
------------------	--------------	-------------------------------------

Netto, tavarat		
Tulot, tavarat	Alaerien summa / laskulauseke	=110+150+160+170+180
Menot, tavarat		
Tulot, tavarakauppa, vienti, FOB, ml. korjaukset	Alaerien summa / laskulauseke	=110BN+110CN
Tulot, tavarakauppa, vienti, FOB, Tullihallitus, pl. kulta	Tullihallitus	Ulkomaankauppatilastot
Tulot, korjaukset	Alaerien summa / laskulauseke	=110CA+CB+CC+CD
Kattavuuskorjaukset	arvio	tavaralahjat, palautustavarat, pientullaukset

			Luokituskorjaukset	Alaerien summa / laskulauseke	=-1*(151+152)
			Jalostus ulkomailla	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Jalostus Suomessa	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Arvostuskorjaukset	arvio	viennin kurssikorjaus
			Ajoituskorjaukset	ei ole	
			Menot, tavara kauppa, tuonti, FOB, ml. Korjaukset	Alaerien summa / laskulauseke	=110BN+110CN
			Menot, tavara kauppa, tuonti, CIF, Tullihallitus, pl. kulta	Tullihallitus	Ulkomaankauppatilastot
			Menot, korjaukset	Alaerien summa / laskulauseke	=110CA+CB+CC+CD
			Kattavuuskorjaukset	arvio	tavaralahjat, palautustavarat, pientullaukset, salakuljetus
			Luokituskorjaukset	Alaerien summa / laskulauseke	=-1*(110TR+110TV+151+152)
			Tuonnin rahti (= fob tavaratuonnista)	Tullihallitus	Tuonnin cif-fob muunnoskertoimet
			Tuonnin vakuutus (tavaratuonnista)	Tullihallitus	Tuonnin cif-fob muunnoskertoimet
			Jalostus ulkomailla	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Jalostus Suomessa	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Arvostuskorjaukset	arvio	tuonnin kurssikorjaus
			Ajoituskorjaukset	ei ole	
			Netto, tavarat, jalostus		
			Tulot, tavarat, jalostus	Alaerien summa / laskulauseke	=151+152
			Menot, tavarat, jalostus		
			Netto, tavarat, jalostus ulkomailla		
			Tulot, tavarat, jalostus ulkomailla	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Menot, tavarat, jalostus ulkomailla	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Netto, tavarat, jalostus Suomessa		
			Tulot, tavarat, jalostus Suomessa	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Menot, tavarat, jalostus Suomessa	Tullihallitus	Jalostus Suomessa ja ulkomailla
			Netto, tavarat, investointitavaroiden korjaus		
			Tulot, tavarat, investointitavaroiden korjaus	Tullihallitus	Korjaus Suomessa ja ulkomailla palveluis- sa/korjatta va
			Menot, tavarat, investointitavaroiden korjaus	Tullihallitus	Korjaus Suomessa ja ulkomailla palveluis- sa/korjatta va

					Netto, tavarat, kuljetusvälineiden tavarastot				
					Tulot, tavarat, kuljetusvälineiden tavarastot	Alaerien summa / laskulauseke	=171+172+173		
					Menot, tavarat, kuljetusvälineiden tavarastot				
					Netto, laivojen polttoaine				
					Tulot, laivojen polttoaine		arvio	kysely öljy-yhtiöille??	
					Menot, laivojen polttoaine	Tilastokeskus		Ulkomaan meriliikenteen tulot ja menot	
					Netto, lentokoneiden polttoaine				
					Tulot, lentokoneiden polttoaine		arvio	kysely öljy-yhtiöille??	
					Menot, lentokoneiden polttoaine	Finnair		Polttoaine-ostot ulkomailla	
					Netto, muut satamakulut				
					Tulot, muut satamakulut	puuttuu			
					Menot, muut satamakulut	puuttuu			
					Netto, tavarat, ei-monetaarinen kulta				
					Tulot, tavarat, ei-monetaarinen kulta	Alaerien summa / laskulauseke	=181+182		
					Menot, tavarat, ei-monetaarinen kulta				
					Netto, kulta arvonsäilyttäjänä				
					Tulot, kulta arvonsäilyttäjänä	puuttuu			
					Menot, kulta, kulta arvonsäilyttäjänä	puuttuu			
					Netto, muu ei-monetaarinen kulta				
					Tulot, muu ei-monetaarinen kulta	Tullihallitus		tavarakauppa	
					Menot, tavarat, muu ei-monetaarinen kulta	Tullihallitus		tavarakauppa	

5.16 Palvelujen vienti

Tässä kohdassa selostetaan sekä palvelujen viennin että tuonnin laskenta.

Palvelujen viennin ja tuonnin luvut kansantalouden tilinpidossa ovat yhtenevät maksutaseessa esitettyjen lukujen kanssa yhtä poikkeusta, rakentamispalvelujen vientiä ja tuontia, lukuunottamatta. Rakentamispalveluiden ulkomaankauppa sisältyy maksutaseen palveluerään, mutta kansantalouden tilinpidossa suorista sijoituksista saatuihin omaisuustuloihin (yrittäjätulon otot).

. Palvelujen ulkomaankaupan tilastokysely aloitettiin Tilastokeskuksessa koskien tilastovuotta 1999. Vuoden 1998 loppuun saakka tiedot palvelujen ulkomaankaupasta perustuivat suurelta osin Suomen Pankin ylläpitämään ulkomaisten maksujen tilastoyhteistyöön. Ulkomaisten maksujen aineistoa täydensivät suorat yritys-kyselyt kuljetuspalveluyrityksille, tietoliikenneyri-

tyksille ja vakuutuslaitoksille niiden palvelujen myynneistä ja ostoista ulkomaisille talousyksiköille. Kyselyn ulkopuolelle jäävät kuljetuspalvelut osittain ja vakuutuspalvelut, joista hankitaan palvelujen ulkomaankauppätietoja kuten aikaisemminkin. Samoin kyselyn ulkopuolelle rajautuvat sellaiset palvelut, jotka ovat paikkasidonnaisia tai muuten suurella todennäköisyydellä vain kotimaisille asiakkaille suunnattuja. Palvelujen ulkomaankauppätutkimuksen kohdejoukko ovat ulkomaista palvelukauppaa harjoittavat yritykset. Niiden perusjoukko on muodostettu yhdistämällä kolmesta aineistosta. Ne ovat ns. ulkopuolinen aineisto, josta pääosan muodostaa Suomen Pankin yritysaineisto, Yritysten rakenteet -yksikön ns. yritysten kanta -aineisto, jonka muodostavat edellisenä vuonna tässä tiedostossa olleet yritykset sekä tullin yritysaineisto. Rajausten jälkeen tämä aineisto jaetaan kahteen kehikkoon ja niistä toiseen tehdään kokonaiskysely ja toiseen satunnaisotanta. Yhteensä kyselyn piirissä on noin 2000 yritystä. Otantakehikon ja otoksen muodostamisessa hyödynnetään aikaisempien vuosien kyselyistä saatuja kokemuksia ja tietoja.

Matkustustulot ja -menot

Matkustustulojen ja -menojen mittaamiseen kehitettiin vuonna 1999 matkailututkimukseen perustuvat menetelmät Tilastokeskuksessa. Matkustustulojen pääasiallisena lähteenä käytetään ulkomaisille matkailijoille tehtävää rajahaastattelututkimusta, jota täydennetään EU:n matkailutilastodirektiivin (95/57EY) mukaan tehdyllä majoitustilastolla. Matkustusmenojen lähteenä käytetään maassa asuvalle väestölle tehtävää matkatutkimusta, jota täydennetään Suomen matkatoimistoalanliiton keräämillä valmismatkatilastoilla. Viiteaineistoina käytetään kansainvälisen lento- ja laivaliikenteen tilastoja.

Rajahaastattelututkimus on ulkomaisille matkailijoille tehtävä otospohjainen haastattelututkimus, jossa vuosittain haastatellaan 25 000 - 35 000 maasta poistuvaa ulkomaalaista. Tutkimuksella kerätään tietoa ulkomaalaisten rahankäytöstä Suomessa. Tiedonkeruu toteutetaan henkilökohtaisilla haastatteluilla (face-to-face). Tutkimusta tehdään ympärivuotisesti tärkeimmissä lento- ja laivaterminaaleissa, Kaakkois- ja Itä-Suomen rajanylityspaikoilla sekä Suomen ja Venäjän välisen rautatieliikenteen junissa. Kesällä tietoja kerätään lisäksi Pohjois-Suomen maarajojen yli kulkevasta liikenteestä ja talvella Rovaniemen ja Kittilän lentoasemilla. Rajahaastattelussa tutkimusyksikkönä on henkilö. Rajahaastattelussa käytetään kaksiasteista otantaa, jossa perusjoukot muodostuvat tutkimuspäivistä ja työvuoroista sekä haastateltavista henkilöistä. Tutkimuspäivät ja työvuorot valitaan satunnaisesti etukäteen määritellystä perusjoukosta. Kunkin tutkimusvuoron aikana kohdehenkilöt poimittiin otokseen systemaattisella otannalla, poimintavälin vaihdellessa 5:stä 50:een paikasta ja vuodenajasta riippuen.

Suomalaisten matkailu -tutkimus on otospohjainen haastattelututkimus, jossa kerätään EU:n matkailutilastodirektiivin edellyttämää tietoa matkailupalvelujen kysynnästä ja matkojen aiheuttamista kustannuksista. Tutkimusta on tehty säännöllisesti vuodesta 1991 alkaen. Tutkimusmenetelmä uusittiin vuonna 2000, jolloin siirryttiin neljännesvuosittaisesta kuukausittaiseen ai-

neistonkeruuseen ja samalla otettiin käyttöön kahden rinnakkaisen otoksen menetelmä. Otokset ovat toisistaan riippumattomia eli haastattelut tehdään joka kuukausi eri kohdehenkilöille. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisina puhelinhaastatteluina (CATI) Tilastokeskuksen puhelinhaastattelukeskuksesta. Tutkimuksen perusjoukon muodostavat 15-74 vuotiaat Suomessa vakituisesti asuvat henkilö. Otokset poimitaan systemaattisella otannalla väestön keskusrekisteristä. Kuhunkin otokseen poimitaan noin 2200 otoshenkilöä. Kuukausittain saadaan haastattelut noin 1600 henkilöltä, kadon ollessa noin 27 prosenttia. Siirtyminen kuukausittain tehtäviin haastatteluihin ja rinnakkaisotoksen käyttöönotto on lisännyt havaintojen lukumäärää parantanut tulosten laatua.

Kuljetuspalvelut

Kuljetuspalvelujen vientiä ja tuontia koskevat tiedot hankitaan pääosin erilliskyselyillä. Meriliikenteen kuljetuspalvelujen vientiä ja osin tuontia koskevat tiedot on johdettu pääosin Tilastokeskuksen Yritysten suhdanteet - yksikön tekemästä 'Ulkomaan meriliikenteen tulot ja menot' -tilastosta. Meriliikenteen rahtituloiksi kirjataan suomalaisten varustamojen rahdin kuljetuksesta omalla tai vuokratulla kalustolla saamat rahtitulot Suomen ja ulkomaiden välisestä liikenteestä sekä samat tulot liikenteestä kolmansien maiden välillä. Meriliikenteen rahtimenot ulkomaille arvioidaan tuonnin CIF - FOB muunnoksen yhteydessä. Tavaratuonnin CIF - FOB muunnos tehdään Suomessa kiintopistemenetelmällä, se tarkoittaa, että joidenkin vuosien väliajoin suoritetaan erillistutkimus kuljetus - ja vakuutuskustannusten osuudesta CIF - hintoihin arvotetussa tuonnissa. Rahtimenoiksi kirjataan em. kiintopistemenetelmän mukaan lasketut tuontiin sisältyvät kuljetuskustannukset. Lentoliikenteen kuljetuspalvelujen vientitiedot on kysytty kotimaisilta ulkomaan lentoliikennettä harjoittavilta yhtiöiltä. Edellä mainittujen yhtiöiden tietojen ja Suomesta ulkomaille suuntautuvan lentoliikenteen markkinaosuustietojen perusteella on arvioitu ulkomaisten lentoyhtiöiden tulot Suomesta. Rautatieliikenteen tulot ja menot on saatu kysymällä kotimaan toistaiseksi ainoalta rautatiekuljetusyritykseltä ulkomaanliikenteen tulot ja menot. Maantiekuljetusten vientitulot ulkomailta perustuvat Suomen kuorma-autoliiton asiantuntija-arvioon ja vuodesta 2001 lähtien myös Tilastokeskuksen tekemään palvelujen ulkomaankauppakyselyyn. Maantiekuljetusten menot ulkomaille perustuvat myös vuodesta 2001 Tilastokeskuksen ulkomaankauppakyselyyn.

Vakuutuspalvelut

Vakuutuspalveluiden vienti ja tuonti on saatu Suomessa toimiville vakuutuslaitoksille suunnatusta kyselystä. Kyselyssä kysytään vakuutuslaitoksilta niiden ulkomaisia vakuutusliiketoimia seuraavalla jaotuksella: ulkomaille suunnattu ja sieltä vastaanotettu jälleenvakuutus, ulkomailta (eli ulkomaan residenteilta) hankittu henki- ja eläkevakuutus, muu ulkomailta hankittu ensivakuutus ja vakuutusta avustavien palveluiden ostot ja myynnit ulkomaille. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa toimivat vakuutuslaitokset.

Vakuutuslaskelmissa Suomessa toimivilta vakuutuslaitoksilta kysyttiin vastaanotetun ulkomaisen jälleenvakuutuksen osalta tuloja ulkomailta, brutto

sekä menoja ulkomaille, brutto. Samat kysymykset tehtiin ulkomaille luovutetun (annetun) jälleenvakuutuksen osalta. Ulkomailta hankituista henki- ja eläkevakuutuksista kysyttiin vakuutusmaksutuloa, maksettuja vahingonkorvauksia, palkkioita, muita tuottoja sekä muita kustannuksia. Ulkomailta hankituista rahtivakuutuksista ja muista ulkomailta hankituista ensivakuutuksista kysyttiin samoja asioita kuin henki- ja eläkevakuutuksista. Lisäksi kysyttiin vakuutusta avustavista palveluista saatuja tuloja ulkomailta ja maksettuja menoja ulkomaille.

Vakuutuspalveluiden vienti on laskettu em. tiedoista siten, että vastaanotetun ulkomaisen jälleenvakuutuksen osalta palveluvienniksi on katsottu erä tulot ulkomailta, brutto miinus menot ulkomaille, brutto. Vakuutusta avustavien palvelujen osalta palveluviennin suuruus on samoin tulot ulkomailta miinus menot ulkomaille. Muiden vakuutuslajien osalta vienniksi on laskettu näiden vakuutuslajien keskimääräinen kotimaisten vakuutusten palvelumaksuosuus ulkomailta saadusta vakuutusmaksutulosta.

Vakuutuspalveluiden tuonti on laskettu em. tiedoista siten, että ulkomaille luovutetun jälleenvakuutuksen osalta palvelutuonniksi on katsottu erä menot ulkomaille, brutto miinus tulot ulkomailta, brutto. Ulkomailta hankittujen ensivakuutusten lukumäärästä tai suuruudesta ei meillä ole nykyisin tietoa. Kuitenkin teemme tietyn varovaisen arvion ulkomaille maksettavista ensivakuutusten vakuutusmaksuista. Tämän arvion perusteella laskemme keskimääräisen kotimaisen palvelumaksuosuuden perusteella ensivakuutuspalvelujen tuonnin samoin kuin yllä on kuvattu viennin laskemista.

Vuonna 2001 vakuutuskyselyn tekeminen siirtyi Tilastokeskukselta Vakuutusvalvontaviraston tehtäväksi. Sisällöltään kysely säilyi samanlaisena kuin yllä on kuvattu.

Muut palvelut

Palvelujen vienti ja tuonti sisältävät myös tekijänpalkkiot ja lisenssi- ja rojalTIMAKSUT, jotka kuuluivat aiemmin omaisuustuloihin. Nämä tiedot saadaan palvelujen ulkomaankauppakyselystä.

5.17 Tavaroiden tuonti

Tavaroiden tuontia on selostettu kohdassa 5.15.

5.18 Palvelujen tuonti

Palveluiden tuontia on selostettu kohdassa 5.16.

6 Tasapainotus- ja integrointimenettelyt

6.1 BKT:n tasapainotusmenettelyt

Kansantalouden tilinpidon tasapainotus on se vaihe kansantulolaskennassa, jossa varsinaisesti kootaan käsitys talouden kehityksestä ja rakenteesta. Yhtä vuotta koskeva tasapainotus ei ole koskaan irrallinen tapahtuma, vaan se on aina sidoksissa sitä edeltävään aikasarjaan, varsinkin edelliseen vuoteen.

Tasapainotus on siten kansantalouden tilinpidon laadinnan ydin. Ilman sitä tilinpito olisi eri tietojen yhteenlaskua. Tasapainotus tehdään vuodesta toiseen melko tarkkaan samalla tavalla. Ennakolliset tiedot tasapainotetaan aggregoidulla tasolla, lopulliset luvut tasapainotetaan tarjonta- ja käyttötaulukkoissa tuotetasolla.

6.1.1 *Tasapainotusta edeltävä vaihe*

Tasapainotusta edeltävät sektoritutkijoiden laskelmat omilta ilmiöalueiltaan. Näissä laskelmissa lähdeaineistojen tiedot muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaisiksi. Sektoritutkijan tulee jo omia laskelmia tehdessään kiinnittää huomiota tiettyihin tunnuslukuihin ja riippuvuuksiin. Ilmiöaluekohtaisissa laskelmissa on kiinnitettävä huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- * arvon, volyymin ja hinnan muutoksiin edellisestä vuodesta
- * vastaaviin muutoksiin edellisestä versiosta
- * absoluuttisten tasojen muutoksiin verrattuna edelliseen versioon
- * palkkojen ja työllisyyden yhteensopivuuteen, jota mitataan ansiotason kehityksellä (toimialalaskelmat)
- * arvonlisäyksen volyymikehityksen ja työpanoksen yhteensopivuuteen, jota mitataan työn tuottavuuden muutoksella (toimialalaskelmat)
- * työllisyyden ja työtuntien yhteensopivuuteen, jota mitataan työtunneilla työllistä kohti (toimialalaskelmat)
- * reaaliseen käytettävissä olevaan tuloon: nimellinen käytettävissä oleva tulo deflatoituna kulutusmenojen hintaindeksillä (kotitaloudet)
- * säästämisasteeseen: säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon (kotitaloudet, julkisyhteisöt)
- * nettoluotonannon tasoon (sektorilaskelmat).

6.1.2 *Laskennan osa-alueiden tarkastus*

Ennakollisen tilinpidon tasapainotuksessa jokainen toimiala, sektori tai muu laskentakokonaisuus käydään läpi yhteenvetopalaverissa, niin sanotuissa jetsutuksissa. Näissä palaverissa on mukana 2 – 4 yhteenvetäjää sekä yksi tai useampia sektoritutkijoita.

Yksittäisten laskentakokonaisuuksien tarkastus tapahtuu sitä mukaa, kun tietoja alkaa valmistua. Tilaisuudessa käydään läpi laskentakokonaisuus erityisesti kiinnittäen huomiota edellä mainittuihin seikkoihin. Niiden ohella tietolähteet, niiden saatavuus ja käyttökelpoisuus, niissä tapahtuneet muutokset tai laskennassa tapahtuneet menetelmämuutokset ja muut laskentaan vaikuttavat taustatiedot ovat olennaista keskusteltavaa.

Koko kansantalouden kuva alkaa hahmottua ja tarkentua, kun valtaosa laskentakokonaisuuksista on valmiina. Tilannetta seurataan jatkuvasti, minkä vuoksi atk-järjestelmän ominaisuuksiin on liitetty tallennusten aikaleimat.

Kokonaiskäsitystä voidaan kuitenkin ruveta muodostamaan vasta, kun kaikki palaset ovat mukana.

6.1.3 *Huoltotaseen kokoaminen*

Huoltotase eli kansantalouden tarjonnan ja käytön tase kokoaa yhteen kansantalouden tavaroiden ja palveluiden tuotantoa ja käyttöä kuvaavan informaation.

Tuotoslähestymistapa

Kun kaikkien toimialojen tuotanto- ja tulonmuodostustilit on laskettu, saadaan toimialoittaisten arvonlisäysten summana koko kansantalouden bruttoarvonlisäys perushintaan. Kun siihen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan bruttokansantuote markkinahintaan.

Kun markkinahintaiseen bruttokansantuotteeseen lisätään tavaroiden ja palveluiden tuonti ulkomaankaupan laskelmasta, saadaan kokonaistarjonta.

Menolähestymistapa

Kokonaiskysynnän laskemiseksi huoltotaseeseen viedään seuraavat erät (suluissa osa-alue, josta tieto tulee):

- * tavaroiden ja palveluiden vienti (ulkomaankaupan laskelmat)
- * yksityiset kulutusmenot (kotitalouksien kulutusmenojen laskelmat ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tuotantotilin erä muu markkinaton tuotos)
- * julkiset kulutusmenot (valtionhallinnon, paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastojen muu markkinaton tuotos toimialoittaisilta tuotantotileiltä lisättynä maksetuilla luontoismuotoisilla sosiaalietuuksilla eli ostoilla markkinatuottajilta)
- * yksityiset investoinnit (markkinatuotannon ja voittoa tavoittelemattoman toiminnan toimialoittaisten kiinteän pääoman bruttomuodostusten summa)
- * julkiset investoinnit (julkisen toiminnan toimialoittaisten kiinteän pääoman bruttomuodostusten summa)
- * varastojen muutos (varastolaskelma).

Näin lasketut kysyntäerät yhteensä ja kokonaistarjonta poikkeavat toisistaan ennakkollisissa laskelmissa. Niiden välinen ero, tilastollinen ero, kirjataan näkyviin kysyntäpuolelle ja saadaan kokonaiskysyntä, joka tällöin on yhtä suuri kuin kokonaistarjonta. Kysyntäerien summa (ilman tilastollista eroa) vähennettynä tuonnilla kuvaa kysynnän kautta laskettua bruttokansantuoteestimaattia.

Tulolähestymistapa

Kolmatta bruttokansantuotteen laskennan vaihtoehtoa, tulopuolelta laskettua itsenäistä bkt-estimaattia ei tässä yhteydessä lasketa, mutta toimialalaskelmista tulevaa palkkasumma ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen summa (palkansaajakorvaukset) korjataan eri lähteisiin perustuen kotitalous- ja ulkomaat -sektorien vastaavien tietojen mukaisiksi. Tämä korjaus tehdään

toimialoittain markkinatuottajien palkkojen ja työntantajien sosiaalivakuutusmaksujen suhteessa.

Arvonlisäyksen muut tulokomponentit: kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot esitetään tuotanto- ja tulonmuodostustilien toimialoittaisten summien mukaisina. Verojen ja tukipalkkioiden kokonaissummat määräytyvät primääristi julkisyhteisöjen tietojen mukaan.

Vaikka tulokomponenttien summana laskettua itsenäistä bkt-estimaattia ei ole, on siitä tehty koelaskelmia. Rakennetilastojen tiedot mahdollistavat bruttotoimintaylijäämän itsenäisen estimaatin laskemisen monilla toimialoilla. Toistaiseksi näitä laskelmia on tarkasteltu vain mielenkiintoisena vertailutietona, sillä näissä laskelmissa käytettyyn bruttotoimintaylijäämäestimaattiin sisältyy käytännössä lukuisia epävarmuustekijöitä.

6.1.4 *Ennakollisen huoltotaseen tasapainotus*

Suomen kansantalouden tilinpidon käypähintaiset versiot sekä ennakolliset ja lopulliset kiinteähintaiset versiot kustakin tarkasteltavasta vuodesta tasapainotetaan huoltotaseen komponenttien tasolla, tuotekohtaista tarjonnan ja kysynnän tasapainotusta käytetään ennakollisessa versiossa vain eräissä yksittäisissä tapauksissa.

Huoltotasetta analysoitaessa kiinnitetään huomiota samoihin seikkoihin kuin yksittäisten laskentakokonaisuuksien kohdalla: yksittäisten huoltotase-erien arvon, volyymin ja hinnan muutoksiin edellisestä vuodesta ja poikkeamiin edellisistä versioista. Ansiotasoon ja tuottavuuteen koko kansantalouden tasolla kiinnitetään myös huomiota.

Tärkeä seikka on tarjonnan ja kysynnän välinen tilastollinen ero. Suomen kansantalouden tilinpidon ennakoversiossa kohtuullinen ero hyväksytään ja esitetään kysyntäpuolella. Mikäli tilastollinen ero on liian suuri, siihen pyritään vaikuttamaan. Suuruudelle ei ole olemassa mitään eksaktia mittaa. Korjaustarpeesta päätettäessä otetaan huomioon tilastoeron absoluuttinen taso, absoluuttinen muutos edelliseen vuoteen verrattuna ja tilastollisen eron muutoksen vaikutus bruttokansantuotteen kasvuun (kontribuutio). Tilastollinen ero on käytännössä hyväksyttävä, jos se on enintään +/- 1% käypähintaisesta bruttokansantuotteesta ja sen kontribuutio bruttokansantuotteen vuosimuutokseen on enintään +/- 1%. Tämä karkean tason tasapainotustyö palvelee ja osaltaan helpottaa lopullisen tilinpidon laadintaa.

Ennakollisen version lopullisen tasapainotustarpeen kertova tilastollinen ero saadaan, kun rakentamisen tarjonta ja kysyntä on sovitettu yhteen. Rakenusinvestointien taso määräytyy uudisrakentamisen ja perusparannusten sekä kiinteistöjen välityksen tuotannon perusteella. Näiden tuotteiden perushintainen tarjonta on ensin muunnettava ostajan hintaiseksi. Muunnos ostajahintaan tällä lopullista versiota aggregoidummalla tuoteryhmätasolla on hieman epätarkka, sillä kyseessä oleviin palveluihin liittyviä tuoteveroja ei tasapainoteta tuotekohtaisesti. Estimoitua ostajahintaisesta tarjontaa pidetään kuitenkin tässä vaiheessa luotettavampana ja ero toimialoittaisten rakennusinvestointien summaan tasapainotetaan korjaamalla toimialojen investointitietoja, yleensä kiinteistöjen vuokraus ja hallinta –toimialan tietoja.

Jos tilastollista eroa halutaan pienentää, niin tässä vaiheessa ei ole mitään automaattisesti muutettavia eriä tai mitään automaattisia menetelmiä muutoksen tekemiseksi. Ensimmäisenä kiinnitetään huomio tietopohjaltaan epävarmimpiin eriin. Tyypillisin epävarma erä on varastojen muutos, jonka perustiedot ovat usein puutteelliset. Yksityisiä investointeja voidaan myös korjata. Joskus korjattavaa voidaan hakea kotitalouksien kulutusmenoista. Jos kysyntäkomponenteista ei löydy riittävästi korjausmahdollisuuksia, on palattava toimialoittaisiin tuotantotileihin ja korjattava toimialoittaisia väli- tuotekäyttöjä, jotta saadaan bruttokansantuotteen tasoa muutetuksi huoltotasetta tasapainottavaan suuntaan. Periaatteessa kaikkien toimialojen tietoja voidaan korjata, mutta käytännössä korjaukset pyritään rajaamaan muutamaani isompiin toimialoihin.

Tilastollisen eron tasapainottamisen seurauksena eri taloustoimet muuttuvat suuruudeltaan. Muutoksen suuruudelle ei ole asetettu mitään ehdottomia rajoja, verrataan lukuja sitten alkuperäisiin lukuihin tai edellisen version lukuihin tai edellisen vuoden lukuihin. Tilastokeskus pyrkii myös ennakkollisessa tasapainotuksessa mahdollisimman suureen läpinäkyvyyteen. Mikäli muutoksia tehdään, on ne aina tarvittaessa pystyttävä perustelevaan niin tilastojen käyttäjille kuin lähdetilastojen laatijoille.

Käypähintaiset tarjonta ja kysyntä lasketaan monelta osin toisistaan riippuvaisina ja tilastollinen ero on yleensä kohtalaisen helppo pitää siedettävänä. Eroa syntyy väli tuotteiden tarjonnan ja käytön kohtaamattomuudesta ja investointi- ja kulutustavaravirtoja koskevien tietojen puutteesta tai vajavaisuudesta. Ennakollisen tasapainottamisen kannalta on ongelmallista, jos käypähintainen ja kiinteähintainen tilastollinen ero ovat erimerkkiset. Siten toisen puolen parantaminen johtaa yleensä toisen puolen pahanemiseen, ellei hintasuhteisiin pystytä vaikuttamaan.

Lopullinen tasapainotus tehdään sekä käyvin että kiintein hinnoin.

6.1.5 *Lopullisen huoltotaseen tasapainotus*

Tässä vaiheessa mukaan tulee tuoteulottuvuus. Tämä tarkoittaa käypähintaisten tarjonta- ja käyttötaulukoiden laatimista ja koko talouden tasapainon tarkastelua tuotetaseiden avulla. Käytössä on 947 varsinaista tuotetta ja viisi tasapainotusta helpottavaa yhdistelmä tuotetta. Toimialaluokitus on hieman ennakkollista laskentaa tiheämpi, teollisuuden osalta on käytössä NACE – luokituksen kolminumerotaso ja sen seurauksena toimialojen lukumäärä on 184.

Eri ilmiöaluetietojen yhdistämisen tuloksena syntyy tarjontataulu perushintaan ja käyttötaulu ostajanhintaan.

Hinnanmuodostuserien (tuoteverot ja –tuot, kaupan ja kuljetuksen lisät) avulla tarjontatiedot on muunnettavissa ostajanhintaan ja käyttö tiedot perushintaan.

Tasapainotus perustuu tarjonta- ja käyttötaulukoiden välillä päteviin kahteen identiteettiin:

1. Toimialoittainen identiteetti:

Tuotos toimialoittain = Panos toimialoittain

eli jokaisen toimialan osalta tuotos = välituotekäyttö + arvonlisäys.

2. Tuotteittainen identiteetti:

Tarjonta yhteensä tuotteittain = Käyttö yhteensä tuotteittain

eli jokaisen tuotteen osalta tuotos + tuonti = välituotekäyttö+vienti+kulutusmenot+pääoman bruttomuodostus.

Manuaalinen tuotekohtainen tasapainotus

Käytännössä työ aloitetaan tarkastelemalla perushintaisia tuotetaseita eli tuotekohtaista tarjontaa, kysyntää ja niiden välistä eroa perushintaan. Mahdolliset virheet luokitusmuutoksissa korjataan tässä vaiheessa, koska selvimmät erot johtuvat yleensä niistä. Tämä liittyy tapauksiin, joissa jollakin toisella luokituksella olevia arvotietoja joudutaan jakamaan useampiin kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen luokkiin.

Varsinaisia korjauksia tehdään tässä ensimmäisessä manuaalisessa tasapainotusvaiheessa perushintaiseen tarjontaan tai ostajanhintaiseen käyttöön riippuen siitä, kumpaa tietoa pidetään kulloinkin luotettavampana. Tarjontatieto on yleensä luotettavampaa tuotetasolla ja tästä syystä se muuttuu vähemmän. Korjaukset tehdään pääasiassa siten, että tarjontaa tai käyttöä siirretään mahdollisimman läheiselle substituutille, jolla ero tarjonnan ja käytön välillä on päinvastainen. Perusteena käytetään kulloisenkin tarjonta- tai käyttötiedon kattavuutta. Toimialojen tarjonta- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen tasoihin ei tässä vaiheessa kosketa.

Muutokset tehdään käytöissä siis ostajanhintaisiin arvoihin vaikka epätasapainojen tarkastelu suoritetaan perushinnoin. Tähän on syynä hinnanmuodostuksen laskenta tuotekohtaisesti. Marginaalien laskentaa varten on useissa tapauksissa tiedossa vain suhteellisia osuuksia ostajanhintaisesta käytöstä. Näiden osuuksien avulla lasketaan arvotiedot eri marginaaleille ja saadaan tuotettua hintamuunnokset ostajanhinnasta perushintaan. Tekemällä muutokset ostajanhintaisiin käyttötietoihin, pyritään samanaikaisesti saamaan sekä perushintaista käyttöä kohti tasapainoa että tuotteisiin liittyviä marginaaleja vastaamaan marginaalireunoja. Näitä reunoja ovat julkishallinnon tarkat tiedot kerätyistä tuoteveroista ja maksetuista tuotetuista sekä kaupan ja liikenteen toimialojen tuottamat marginaalit.

Tehtäviä tasapainotuskorjauksia tarkastellaan vielä kotitalouksien kulutuksen, ulkomaankaupan ja kiinteän pääomanmuodostuksen suhteen siltä osin kuin ne vaikuttavat kuhunkin loppukäytön erään. Kun tasapainotuskorjaukset on tehty, korvataan vanhat tiedot perushintaisessa tarjontataulussa ja ostajanhintaisessa käyttötaulussa uusilla tasapainotetuilla tiedoilla. Tämän jälkeen hinnanmuodostus lasketaan uudelleen, jolloin myös sen pitäisi olla lähempänä oikeaa. Jotain muutosten määrästä kertoo se, että kun varsinaisia tuotteita on 947, niin esimerkiksi vuoden 2000 tietojen manuaalisessa tasapainotuksessa tasapainotettiin noin 290 tuotetta.

Hinnanmuodostuksen tasapainotus

Manuaalisen tasapainotuksen jälkeen on vuorossa hinnanmuodostuksen automaattinen tasapainottaminen. Tässä vaiheessa hinnanmuodostus on hyvin lähellä oikeaa ja sille tehdään viimeinen korjaus, jotta tuotteittain käytöstä summaamalla saadaan tuotetuet ja -verot vastaamaan maksettuja ja kerättyjä tukia ja veroja ja kaupan ja kuljetuksen marginaalit vastaamaan kaupan ja kuljetuksen toimialojen tuottamaa marginaalia muodostavaa palvelua. Toisin sanoen käytön hinnanmuodostustiedot skaalataan oikeiksi suhteessa tarjontaan.

Tarjonnassa edetään tarkimmalla tuotetasolla ainoastaan perushinnasta tuottajan hintaan eli kunkin tuotteen perushintaiseen arvoon lisätään muut tuoteverot kuin vähennyskelvoton arvonnisävero ja tullit ja siitä vähennetään tuotetuet, jos niitä tuotteelle kuuluu. Se kuuluuko niitä tuotteelle vai ei, riippuu usein lainsäädännöstä, siitä onko tarjonta kotimaista tuotosta vai tuontia tai mikä toimiala tuotetta tuottaa. Tuottajan hintaan saakka hinnanmuodostus tiedetään yleensä tarkasti ja luotettavasti.

Tarjontatiedot muunnetaan ostajan hintaan vasta tasolla, jolla esitetään kunkin tuotteen tarjonta koko taloudessa perushintaan yhteensä. Kun muunnos tuottajan hintaan on jo olemassa, haetaan käyttötiedoista kunkin tuotteen hinnanmuodostus tuottajan hinnasta ostajan hintaan ja lisätään se yhdessä tuottajahintamuunnoksen kanssa tarjonnan perushintaisiin arvoihin. Tämäkin muunnos on tietenkin hyvin tarpeellinen ostajan hintaisen tasapainon tarkastelua varten.

Hinnanmuodostuksen tasapainottamisen jälkeen ollaan tilanteessa, jossa perushintaiset tuotekohtaiset tasapainot ovat saattaneet muuttua hieman. Nämä muutokset ovat kuitenkin pieniä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Toisaalta nyt voidaan tarkastella eroja tuotekohtaisesti sekä perushintaan että ostajan hintaan. Tuotekohtaisten erojen summa koko talouden tasolla on tilastollinen ero, ja se kertoo nyt kuinka hyvin kotimainen tarjonta perushintaan ja tuonti perushintaan riittävät kattamaan kysyntäerät perushintaan ja kuinka hyvin kotimainen tarjonta ostajan hintaan ja tuonti ostajan hintaan riittävät kattamaan kysyntäerät ostajan hintaan. Tilastollinen ero on saman suuruinen molemmilla hintatyypeillä. Erona ennakkolliseen tasapainotukseen on, että tuotetaseet kertovat tarkasti mille tuotteille ero kohdentuu.

Tilastollisen eron eliminointi

Tilastollisen eron eliminoinnin vaikutus arvonnisäykseen on yhtä suuri kuin tilastollinen ero. Eliminoinnissa etsitään ensin tuotteet, joilla ero on manuaalisen tasapainotuksen ja hinnanmuodostuksen tasapainottamisen jälkeen absoluuttisesti suurin. Jos ero koko taloudessa on positiivinen eli tarjonta on suurempi kuin käyttö, valitaan suurimmat positiiviset erot. Jos ero taas on negatiivinen eli tarjonta on pienempi kuin käyttö, valitaan suurimmat negatiiviset erot. Tämän jälkeen etsitään uudestaan näin valitun tuotejoukon käytöt ja tarjonnat.

Epätasapainon korjaamiseksi muutetaan joko tarjontaa tai kysyntää tai joissain tapauksissa kumpaakin. Mitä vaihtoehtoa päätetään käyttää riippuu siitä, kuinka suuri tilastollinen ero on. Ainoastaan siinä tapauksessa, että ero on suurehko (lähellä +/- 1% arvonnisäyksestä), käytetään tarjonnan ja käytön

yhteisvaikutusta. Yleensä muutokset pyritään tekemään käyttöön, sillä sen tasoa ei pidetä yhtä luotettavana kuin tarjonnan tasoa.

Päätösten siitä, mille valitun tuotejoukon tuotteille muutokset tehdään, täytyy jälleen perustua kunkin tuotekohtaisen tiedon luotettavuuteen. Yleensä julkisyhteisösektorin tarjonta- ja käyttötietoja voidaan pitää hyvin luotettavina. Samoin tarjonnassa tuontia ja käytössä vientiä pidetään luotettavana ennakollisten tarkistusten jälkeen. Myös varastojen muutokset on yleensä käyty läpi ennakkovaiheessa ja luottamus uuteen tasoon (joka on joka tapauksessa hyvin alhainen) on kohtuullisen suuri.

Käytännössä korjaukset voidaan tarjonnassa tehdä toimialoille, jotka toimivat yritys-, kotitalous-, rahoitus- ja vakuutus- tai voittoa tavoittelemattomat yhteisöt -sektoreilla. Käytössä puolestaan voidaan muuttaa em. sektoreilla toimivien toimialojen välituotekäyttöä tai investointeja tai kotitalouksien kulutusmenoja. Helpottava tekijä tässä vaiheessa on tieto siitä, että useat tuotteet ovat luonteeltaan lähes yksinomaan joko välituotepanoksia, investointitarvotteita tai kulutustuotteita. Kun epätasapainot osuvat tällaisille tuotteille, voidaan ensin päättää onko käyttötieto jostain syystä tarjontatietoa luotettavampi ja sen jälkeen lisätä perushintaista tarjontaa niille toimialoille, joilla esiintyy näiden kriittisten tuotteiden tuotantoa. Hinnanmuodostuksen ollessa tasapainossa myös ostajanhintainen tarjonta tasapainottuu ostajanhintaisen käytön kanssa, kun ostajanhintainen tarjonta johdetaan uudelleen. Samalla myös tuotoslähestymistavan kautta laskettu arvonlisäys kasvaa/vähenee vastaamaan loppukäytön kautta laskettavaa arvonlisäystä.

Yleisemmässä tapauksessa, jossa käyttötieto ei ole yhtä luotettavaa, vähennetään/lisätään suoraan ostajanhintaista käyttöä. Jos vähennys/lisäys tehdään välituotekäyttöön, kasvaa/vähenee tuotoslähestymistavan arvonlisäys jälleen vastaamaan perushintaista loppukäyttöä koko talouden tasolla. Jos vähennys/lisäys taas tehdään loppukäyttöihin, pysyy tuotoslähestymistavan arvonlisäys ennallaan ja loppukäytön kautta laskettava arvonlisäys laskee/nousee sen kanssa samalle tasolle. Kun perushintainen käyttö (loppu- tai välituotekäyttö) johdetaan uudestaan samalla hinnamuodostuksella, ovat tarjonta ja käyttö tasapainossa myös perushintaan.

Automaattinen tasapainotus

Kun tilastollinen ero on eliminoitu, ei tarjonnan ja käytön välistä eroa enää esiinny koko talouden tasolla, mutta tuotekohtaisia eroja saattaa vielä esiintyä. Tärkeä seikka on myös eri tuotostyyppien välillä esiintyvät erot. Kotimaisen markkinatuotoksen tai tuonnin käyttö jollakin tuotteella ei välttämättä vastaa täsmälleen tuotteen kotimaista tarjontaa tai tuontia vaikka tuote olisikin kokonaistasolla (kotimainen tuotos ja tuonti yhteensä) tasapainossa. Muu markkinaton tuotos ja tuotos omaan loppukäyttöön sen sijaan ovat tässä vaiheessa jo tasapainossa. Muun markkinattoman tuotoksen myyjä (ostaja) käyttävät vain kotitaloudet ja nekin ovat pääsääntöisesti jo tasapainossa tässä vaiheessa.

Automaattinen tasapainotus suoritetaan RAS -algoritmilla, joka on ohjelmoitu SAS-järjestelmän IML -kielelle. Tarjontaan ei kosketa lainkaan ja

käytöistä kiinnitetään reunatiedot eli toimialojen välituotekäyttöjen tasot ja loppukäyttöjen tasot. Tasapainotettavasta matriisista poistetaan ensin ns. varmat tapaukset eli tuotteet, jotka ovat jo täysin tasapainossa, ja tietyt erät joiden ei enää haluta muuttuvan (esim. joitain investointeja, kotitalouksien kulutusmenoja, ulkomaankauppaa ja varastojen muutoksia). Algoritmi löytää tasapainon hyvin nopeasti vaikka kolmen desimaalin tarkkuuteen pääseminen vaatiikin hieman iterointikierroksia. Eron on oltava tuotekohtaisesti pienempi kuin 0,001 miljoonaa eli tuhat euroa. Lopuksi tasapainotettu matriisi yhdistetään tietoihin, jotka alussa jätettiin pois.

Tästä taulukosta saadaan välittömästi koottua täysin tasapainotettu huoltotase, jossa tilastollista eroa ei esiinny kokonaistasolla eikä tuotostyypeittäin. Tuotannon ja loppukäytön kautta lasketut bruttokansantuotteet on tässäkin versiossa laskettu itsenäisesti. Tulolähestymistavan kautta laskettu epäitsestäinen estimaatti on tasapainotuksessa saatettu vastaamaan tuotanto- ja loppukäyttölähestymistapojen kautta saatua estimaattia, mutta arvonlisäyksen eri tulokomponenttien väliset suhteet voivat vielä muuttua.

Muut toimenpiteet

Kun huoltotaseen tasapaino on hyväksytty, voidaan toimialakohtaiset tiedot palauttaa takaisin sektoritutkijoille. Yleensä toimialakohtaiset muutokset ovat pieniä ja niiden voidaan antaa vaikuttaa pelkästään toimintaylijäämään.

Investointien muuttuessa pelkästään tai samaan aikaan välituotekäytön ja/tai tuotoksen kanssa, pitää arvonlisäykseen laskea uudet kiinteän pääoman kulumisen luvut pääomakantamallista. Tämän muutoksen seurauksena netto-toimintaylijäämä muuttuu ensin uuden ja vanhan kulumisen erotuksen verran ja sen jälkeen mahdollinen välituotekäytön tai tarjonnan muutos muuttaa sitä lisää.

Kotitalouksien kulutusmenot käännetään takaisin COICOP -luokitukselle ja mahdolliset muutokset saadaan näkyviin myös tällä luokituksella.

6.1.6 *Sektoritilien tasapainotus*

Sektoritileillä kuvataan kansantalouden eri sektoreiden tuotantoa ja tulonmuodostusta, ensitulon jakoa ja tulojen uudelleenjakoa, tulojen käyttöä sekä pääoman muodostusta ja rahoitusta päätöksentekijäsektorin näkökulmasta. Erikseen esitettävillä rahoitustileillä kuvataan eri sektoreiden varoja ja velkoja sekä niiden määriin vaikuttavia rahoitustaloustoimia rahoitusvaateittain.

Sektoreiden välinen tasapainotus

Jo ennen kuin huoltotase-erien tasot on kiinnitetty, voidaan sektoritilien tulonsiirto- ja pääomansiirtoerät saattaa vastaamaan toisiaan siten, että toisen saama tulo on aina jonkun toisen sektorin maksama. Vuositilinpidon atk-

systemissä on tätä varten erilaisia testejä, jotka ilmoittavat erojen suuruuden.

Tulonsiirtojen kohdalla on seuraavanlaisia tapauksia:

1. kahden sektorin tietojen kohdalla on sovittu, kumman sektorin tietoa käytetään (esimerkiksi valtionhallinnon ja paikallishallinnon väliset muut tulonsiirrot)
2. sektorin tieto tulee muiden sektoreiden summana (esimerkiksi sosiaalivakuutusmaksut ja -etuudet kotitaloussektorille)
3. saatujen ja maksettujen tulonsiirtojen oikeat tasot on päätettävä erikseen (esimerkiksi korot ja osingot, erillinen tasapainotusprosessi)
4. jokin sektori jätetään residuaaliksi, kun muiden sektoreiden tiedot tiedetään (esimerkiksi yritysten vahinkovakuutusmaksut ja -korvaukset)
5. pidetään kiinni saajasektorin summatiedosta ja se jaetaan erillislaskelmalla maksajasektoreiden kesken (välittömät verot).

Huoltotaseen ja sektoritilien yhteensovittaminen

Sektoritilien summan tulee vastata huoltotasetta. Huoltotaseessa esitettävät kokonaissuureet määräävät yleensä seuraavien taloustoimien sektoreittaiset summat:

- * toimintaylijäämä
- * kiinteän pääoman kuluminen
- * kulutusmenot
- * kiinteän pääoman bruttomuodostus
- * varastojen muutos

Kulutusmenoja koskeva tieto siirtyy sellaisenaan kotitalouksien kulutusmenolaskelmasta sekä voittoa tavoittelemattoman toiminnan tuotantotileiltä sektoritileille. Julkisen toiminnan kulutusmenot kootaan tuotantotilin 'muu markkinaton tuotos' -erästä sekä luontoismuotoisista sosiaalietuuksista (suorat ostot markkinatuottajilta). Myös varastojen muutosta koskeva tieto on olemassa sektoreittain.

Seuraavat huoltotaseen erät määräytyvät sektoritilien omien tietolähteiden perusteella:

- * palkat on kotitalouksien ja ulkomaiden palkkatulot yhteensä.
- * työnantajan sosiaalivakuutusmaksut on kaikkien sektoreiden keräämät työnantajan sosiaalivakuutusmaksut yhteensä (käytännössä niitä ei esiinny asuntoyhteisöt ja kotitaloudet- -sektoreilla).
- * tuotannon ja tuonnin verot on julkisyhteisöjen ja ulkomaiden ko. verotulot yhteensä.
- * tukipalkkiot on julkisyhteisöjen ja ulkomaiden maksamat tukipalkkiot yhteensä.

Vertailu rahoitustileihin

Rahoitustileillä itsenäisesti laadittuja sektoreittaisia nettoluotonantoja, joista käytetään nimitystä 'rahoitustaloustoimet, netto', verrataan edellä mainittuihin ns. reaali puolen sektoreittaisiin nettoluotonantoihin. Rahoituspuolen nettoluotonanto voi antaa käyttökelpoista informaatiota myös reaali puolen sektoreittaisista nettoluotonannoista. Käytännössä rahoitustilit laaditaan nykyään eri aikaan kuin reaali puolen tilit. Rahoitustilit laaditaan ensimmäisen kerran tilastovuotta seuraavan vuoden syyskuussa, joten reaali puolen ensimmäisten ennakkotietojen laskennassa helmikuussa ja heinäkuun laskennassa näitä tietoja ei vielä ole käytettävissä. Aikataulua ollaan lyhentämässä kesäkuuhun, jolloin rahoitustilien nettoluotonanto olisi käytettävissä kesän vuositilinpitoa laskettaessa.

6.2 Muut BKT:n validointimenettelyt

Edellisessä kohdassa 6.1.1 olevat kappaleet 'Tasapainotusta edeltävä vaihe' ja 6.1.2 'laskennan osa-alueiden tarkastus' ovat osa muita bruttokansantuotteen validointimenettelyjä. Ne on esitetty edellisessä kohdassa, koska ne ajallisesti edeltävät huoltotaseen tasapainotusta. Myös seuraavassa luvussa 7 (Yleiskuvaus vaadittavan kattavuuden varmistamiseen liittyvistä perusperiaatteista) esitettävät asiat liittyvät läheisesti BKT:n validointiin.

Luku 7 Yleiskuvaus vaadittavan kattavuuden varmistamiseen liittyvistä peruseriaatteista

7.1 Laadinta ja tasapainotus

Suomen kansantalouden tilinpidossa käytetään kaikkia kolmea laadintatapaa BKT:tta laskettaessa (tuotanto, kysyntä, tulot) , joista kuitenkin tulolähestymistapaa ei voida pitää täysin itsenäisenä.. Luotettavimmat tulokset saadaan tuotoslähestymistapaa käyttämällä. Perustietolähteet tuotoksen ja väli- tuotekäytön laskemiseksi ovat hyvät ja kattavat. Loppukysynnän erät laske- taan riippumattomasti. Lopullisissa laskelmissa tarjonta ja kysyntä tasapai- notetaan tarjonta- ja käyttötaulukoissa. Tasapainotusta on kuvattu edellisessä luvussa. Ennakollisissa laskelmissa kysynnän kautta saatua tulosta verrataan tuotannon kautta laskettuun BKT:een ja erotus kirjataan tilastolliseksi erok- si. Sen etumerkki vaihtelee käytännössä. Vain yksi, tuotoslähestymistavan perusteella laskettu BKT-luku julkaistaan. Tilastollinen ero esitetään omana eränään kysyntäpuolella ennakollisissa laskelmissa.

BKT:n tulokomponentit voidaan myös laskea itsenäisesti. Näitä tietoja käy- tetään osaksi myös koko talouden yhteenvedossa. Toimintaylijäämää koske- vat tietolähteet ovat kuitenkin pitkälti samoja kuin tuotoslähestymistavassa. Palkansaajakorvaukset saadaan itsenäisistä aineistoista (verotustiedot, työn- antajain sosiaalivakuutusmaksujen kertymätiedot). Koko talouden palkat ja sosiaalivakuutusmaksut määrätään näiden tietojen mukaisiksi. Koko talou- den palkkasummana käytetään toimialalaskemien tulosta, jos se ylittää ve- rotustietojen tason. Sosiaalivakuutusmaksujen kertymätietojen ja toimialojen summan ero korjataan toimialoittaisiin sosiaalivakuutusmaksulukuihin.

7.2. Tärkeimmät tietolähteet

Tilastokeskuksen tuotantoa koskevat tilastot ovat sangen kattavia. Yritys- ja toimipaikkarekisteri kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt, voittoa tavoitte- lemattomat yhteisöt ja yhtiöimättömät yritykset, jotka ovat työnantajia, ar- vonlisäverovelvollisia tai kuuluvat ennakoperintärekisteriin. Julkisen hal- linnon yksiköt ovat omassa tietokannassaan. Yritysrekisteri ei sisällä maati- loja, vaan ne kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön erilliseen rekisteriin.

Myös yritysten rakennetilasto on hyvin kattava. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta. Yritystilastoja on käsitelty tarkemmin luvussa 11.

Yritysten rakennetilaston ja yritysrekisterin aineistoja käytetään kansanta- louden tilinpidon laadinnassa toimialatasolla toimipaikka- ja yritysaineisto- jen väliseen vertailuun samoin kuin vertailuja tehdään muihin käytettävissä oleviin tietolähteisiin. Vaikka yritysten rakennetilasto ja yritys- ja toimipaik- karekisteri ovat korkealuokkaisia tietolähteitä, luokittelueroja ja satunnais- virheitä saattaa esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen toimialakoht- taisiin tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Toimialakohtaisessa eri tieto-

lähteiden lopullisessa yhteensovittamisessa käytetään hyväksi vuositason arvon, volyymin, tuottavuuden ja toimialakohtaisten keskiansioiden muutoksia. Tuottavuuden ja keskiansioiden laskemiseen tarvitaan työpanos- ja työllisyystiedot, jotka näin tulevat yhdeksi perustaksi kansantalouden tilinpidon laadintaa.

Julkisen sektorin yksikköjä koskevat tietolähteet ovat kattavia. Kuntien taloustilasto sisältää kaikkien kuntien ja kuntayhteisöjen taloustiedot. Valtionhallinnon tietoaineisto tulee valtion kirjanpitojärjestelmästä. Myös sosiaaliturvarahastoja koskeva tieto on täysin kattavaa.

Viime vuosien aikana on julkisen sektorin yksiköitä siirretty vähitellen yrityksiin, markkinattomista yksiköistä markkinayksiköihin. Siirtymistä on pidetty tarkkaa kirjaa sen varmistamiseksi, että kaikki yksiköt ovat mukana laskelmissa, eikä synny kahdenkertaista laskentaa.

Yritysten rakennetilasto ja julkisen sektorin aineistot antavat tietoja paitsi tuotannosta ja tulonmuodostuksesta, myös kiinteän pääoman muodostuksesta ja varastojen muutoksista.

Muita kysyntäerien tietolähteitä ovat ulkomaankauppatilastot, maksutaseaineistot ja kulutustutkimus. Kulutustutkimusta ei tehdä joka vuosi, joten väli vuosina käytetään korvaavia tietolähteitä tai interpolaatiota tutkimusten välillä. Tullihallituksen laatimien ulkomaankauppatilastojen peittävyys arvioidaan hyväksi. Täydellisen kattavuuden saamiseksi tehdään pieniä korjauksia maksutase- ja kansantalouden tilinpidon tarkoituksiin. Ulkomaankaupan palvelujen laskennassa on siirrytty uuteen yrityskyselyihin perustuvaan tilastointiin entisen pankkien ulkomaanmaksuja koskevan tilaston asemesta.

Tärkeimmät aineistot tuotetiedoille ovat teollisuuden hyödyketilasto ja ulkomaankauppatilasto. Koska teollisuuden hyödyketilasto ei ole aivan niin kattava kuin teollisuuden rakennetilasto, kattavuus varmistetaan korottamalla tiedot teollisuuden tuotoksen ja välituotekäytön kokonaistasoille.

Piilotaloutta on estimoitu erityisselvitysten avulla, työllisyysvertailuin työvoimatutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon välillä ja verotarkastusten tietoja hyödyntämällä. Tehtyjen selvitysten perusteella piilotalouden osuus Suomessa ei ole kovin suuri. Laskentamenetelmistä johtuen osa piilotaloudesta on aina otettu mukaan Suomen kansantalouden tilinpitoon (rakentaminen, asumispalvelut). Verotarkastusten käyttö antaa vain suuntaa-antavia tuloksia, sillä tarkastukset eivät ole edustavia otoksia. Laskennan luonteesta johtuen täsmällisen piilotalousosuuden arvioiminen ei ole mahdollista.

7.2.1 *Kotitalouksien kulutusmenojen laadinta*

Seuraavassa tarkastellaan eräiden keskeisten tietolähteiden käyttöä kotitalouksien kulutusmenojen laadinnassa samoin kuin menettelyjä, joilla varmistetaan kulutuslukuestimaattien mahdollisimman hyvä oikeellisuus ja yhteensovivuus.

Kotitalouksien kulutusmenojen laskennan tietolähteinä käytetään kulutustutkimusta, vähittäiskaupan liikevaihtotietoja eri tietolähteistä, kaupan alan

järjestöjen tietoja sekä tuotannon laskennassa syntyneitä tietoja. Laskentamenetelmiä ja tietolähteiden vertailuja on kuvattu luvussa 5.

Verohallinnon keräämät tiedot ovat Suomen tilastojärjestelmän keskeinen lähdeaineisto yrityksiin kohdistuvan tiedonantotaakan minimoimiseksi. Siten verotiedot palvelevat ainakin välillisesti kotitalouksien kulutusmenojen laskentaa erityisesti käytettäessä kaupan toimialatilastoja.

Tuotteittaisia myyntitietoja ei kaupan tilastointi toistaiseksi tuota. Vähittäiskaupan toimipaikkojen toimialoittaisia liikevaihtotietoja sen sijaan on käytettävissä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tuottamina kaikilta tarkimman luokittelutason toimialoilta. Nämä tiedot perustuvat suurelta osin verohallinnon keräämiin tietoihin. Nämä tiedot ovat tavallisesti käytettävissä kuitenkin vasta lopullisia kulutusmenotietoja laskettaessa. Ennakollisia tietoja arvioitaessa käytetään kaupan suhdannetilaston tuottamia korkeamman toimialatason liikevaihdon arvonmuutostietoja. Kaupan suhdannetilastointia on uudistettu vuoden 1998 alusta. Suoraan yrityksiltä kerättävien tietojen lisäksi tietoja kerätään nyt myös verohallinnon arvonlisäverotusta ja työnantajasuorituksia koskevasta maksuvalvonnan aineistoista. Suoraa yrityksiltä tapahtuvaa tiedonkeruuta tarvitaan edelleen paitsi aikataulusyistä myös suurten monitoimialaisten yritysten toimialapuhtauden parantamiseksi. Tosin yritysکوhtainen tilastointi ei silti yllä toimipaikkakohtaisen tilastoinnin toimialapuhtauteen, joka olisi kulutusmenolaskennan kannalta toivottavaa.

Tuloksena saadaan vähittäiskaupan tilastoista johdettu estimaatti kotitalouksien kulutusmenoille. Lopullisen kansantalouden tilinpidon mukaisen estimaatin määrittämiseksi lukua verrataan muista lähteistä (esim. kulutustutkimuksesta) johdettuihin vastaaviin kulutusmenoestimaatteihin ja niistä valitaan paras.

7.2.2 *Kiinteän pääoman bruttomuodostus*

Investoinneista saadaan tarjonnan näkökulmasta tiedot asuinrakennusten ja muiden talorakennusten osalta.

Talorakennusten tarjonta saadaan lisäämällä: talonrakentamistoimialan talonrakentamisen perushintaisiin uudisrakentamisen ja peruskorjauksen arvoihin rakennuttajan kustannukset, rakentamisen arvonlisävero sekä kiinteistövälityspalkkiot (ml. arvonlisävero).

Uudisrakentamisen tiedot perustuvat rakennuslupiin ja toteutuneisiin rakennusten hintoihin. Rakennusluvut myönnetään kunnittain ja lupa on määräaikainen ja oikeuttaa luvassa yksilöidyn rakennuksen rakentamiseen. Kunnalliset rakennusvalvojat seuraavat rakennuksen eri vaiheita. Nämä kunnalliset tarkastukset ovat pakollisia. Tarkastajat raportoivat tiedot Väestörekisterikeskuksen tietojärjestelmään, josta Tilastokeskus saa aineiston, keskeisinä tietoina rakennustyypin ja kuutiometrimäärä. Tästä tietokannasta saatua aineistoa käytetään arvon ja volyymin laskemiseen. Käytettävissä on tieto rakentamisen toteutuneista markkinahinnoista ja apuna käytetään yksityiskohtaista erityyppisten talojen rakenteisiin perustuvaa laatuluokittelua kiinteähintaisen volyymin laskemiseksi.

Lupa- ja hintatieto on sängen kattavaa ja sisältää myös omatoimisen rakentamisen. Kaikentyyppinen rakentaminen on luokiteltu, joten myös omatoimiselle rakentamiselle (esim. omakotitalot, kesämökit, maatalouden rakennukset) saadaan perushintainen arvo.

Korjausrakentamisen tuotos pohjautuu toistuvien tutkimusten tuottamaan tietoon korjausrakentamisen tasosta. Tutkimukset suorittaa Valtion Teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) rakennustuotantolaboratorio. Tutkimuksia on tehty vuosina 1990 (KORVO90), 1995 (KORVO95) sekä 2000 (REMO2000). Otostutkimuksissa korjausrakentamisen arvoa tarkasteltiin korjaustoimenpiteiden laajuutta talotyypeittäin. Jako vuosikorjausten ja peruskorjausten kesken perustuu REMO2000:een, joka sisältää arvion kummastakin korjaustoiminnosta.

Tarjonta- ja käyttötaulu -uudistuksen yhteydessä korjausrakentamisen taso arvioitiin uudelleen vuosille 1995-2000. Koko korjausrakentamisen vuosimuutosten volyymina käytettiin Tilastokeskuksen Hintojen ja palkkojen tuottamaa korjausrakentamisen volyyymi-indeksiä. Korjausrakentamisen volyyymi-indeksi perustuu Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksesta saataviin talonrakentamisen uudis- ja korjausrakentamisen työtunteihin.

Maa- ja vesirakentamisen tietolähteinä käytetään verotuksen maksuvalvonta-aineistoa (4-5-numerotasolla), Tilastokeskuksen työllisyys-, ansiotasojen ja hintatietoja, yritysten rakennetilaston ennakkotietoja sekä valtion, kuntien ja kuntayhtymien liikekirjanpidon tietoja.

Investointien laskenta toimialoittain nojautuu yritysten rakennetilaston yhdistettyyn tietokantaan, joka sisältää verottajan, yritys- ja toimipaikkarekisterin sekä yritysten rakennetilaston suoran tiedustelun aineistot yhdistettynä yrityksittäin. Erillistä toimipaikkatietoa saadaan yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Tällaista yhdistettyä aineistoa voidaan pitää erittäin kattavana. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen kannalta harmaa talous ei ole kovin todennäköinen verrattuna esim. ilmoittamatta jätettyyn liikevaihtoon.

Toimialoittain on lisäksi lukuisia erillisiä tietolähteitä, kuten teollisuuden erillistiedot. Erillislaskelmat laaditaan lisäksi kuljetusvälineistä autorekisterikeskuksen tietojen perusteella. Samoin tietokoneohjelmistoinvestoinneista laaditaan keskitetty kokonaislaskelma. Aineeton kiinteä pääoma ja maan ym. omistusoikeuden siirtokustannukset lasketaan myös keskitetysti. Valtiovarainministeriöstä on saatu uutta tietoa varainsiirtoveron kertymästä, jonka takia maan ym. omistusoikeuden siirtymiseen liittyvistä kustannuksista on vähennetty vuodesta 1998 lähtien arvopapereihin liittyvä varainsiirtovero.

Investointien kysyntäerät lasketaan toimialoittain. Tarjontatiedot ovat käytävissä soveltuvien osin toimialoittaiseen laskentaan. Pääosa kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta lasketaan toimialakohtaisia erillistietoja hyväksikäyttäen ja vertaamalla eri lähteitä.

7.3 *Harmaan talouden estimointi*

Tässä selostetaan vuonna 1999 julkaistujen tilinpidon tietojen laskemiseksi tehtyjä selvityksiä. Menetelmät ovat sen jälkeen olleet käytössä jatkuvasti. Suomen kansantalouden tilinpidon tilastopohja on laajentunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Yritysten rakennetilastossa on enemmän tietoa

yrityksistä kuin entisessä yritystilastossa, erityisesti kattavuus on parantunut elinkeinoveroaineiston (EVR) ja yritysten tilinpäätöstiedustelujen yhdistämisen avulla. Tämä ja muiden perustilastojen parannukset kuten yritysrekisterin uudistus (laadun parantaminen 1996 eteenpäin) antavat hyvän pohjan BKT -luville. Kattavuuden selvittämisessä on tutkimus ”Epävirallinen talous ja Suomen kansantalouden tilinpito” antanut ohjeita ja suuntaa työlle. Myös työllisyysvertailuja ja verotarkastus selvityksiä on tehty.

Suomen kansantalouden tilinpidossa tärkein laskentatapa on tuotantojohtainen. Laskelmat tehdään toimialoittain. Tärkeimmät lähdeaineistot ovat taaliaineistoja (yritysrekisteri, yritysten rakennetilasto) ja kattavia rekisteröityen talousyksiköiden suhteen. Vaikka lähteet ovat kokonaisaineistoja, eroja lähteiden välillä saattaa olla johtuen satunnaisvirheistä ja muista syistä. Laskettaessa toimialoittaisia lukuja näitä lähteitä verrataan keskenään ja muihin mahdollisiin perustietoihin. Seuraavassa taulukossa on vertailu yritysrekisterin, yritysten rakennetilaston ja kansantalouden tilinpidon välillä.

Taulukko 54: Yritysrekisterin (BR), Yritysten rakennetilaston (SBS) ja Kansantalouden tilinpidon (FNA) tietojen vertailu.

Vuosi 1996	Nace (SBS)			FNA (ESA95)			NB
	Rev. 1 BR	SBS	SBS- BR	Markkina- tuotos			
Toimiala	Liike- vaihto	Liike- vaihto	SBS- BR	Tuo- tos	FNA- BR	FNA- SBS	
C	4517	4458	-59	4497	-20	39	
D	40819	40981	1619	40148	-6707	-8326	tradingkauppa noin 12000 million FIM
E	4	3		7			
F	35895	42122	6227	36209	314	-5913	Kauppatavarat 10000 million FIM
H	54832	54374	-458	60900	6068	6526	tuotanto omaan käyt- töön ym.
I	21119	20409	-710	21258	139	849	
J	81329	83522	2193	75378	-5951	-8144	Matkatoimistojen brut- to/netto ero
K, pl. 7021	54558	58147	3589	71723	17165	13576	pl. 7021: asuminen
josta: 70	10272	11625	1353	25977	15705	14352	pl. muut kiinteistöpal- velut
pl. 7021							
M	1076	1201	125	1402	326	201	
N	5334	5322	-12	5580	246	258	
O	18891	18700	-191	17198	-1693	-1502	peli- ja vedonlyönti- monopolit: noin 3300 million FIM
YHTEEN- SÄ C-O	68574	69806	12323	69563	9887	-2436	
	5	8		2			
Yhteensä, pl. 70	67547	68644	10970	66965	-5818	-16788	
	3	3		5			

Luokkien G ja J liikevaihtoa/tuotosta ei voi verrata

Luokasta Nace K asumispalvelut eivät sisälly kansantalouden tilinpidon (FNA) lukuihin tässä vertailussa.

BR ja SBS kattavat vain osan Nace A:sta ja B:stä, siksi tässä ei ole esitetty vertailua.

Päälähteiden sisällön ulkopuolelle kuitenkin voi jäädä:

- satunnaisesti osa rekisteröityjen yksikköjen tiedoista (vastaamattomuus ja ei mahdollista estimoida tavanomaisin metodein)
- tilapäiset (pienet) yksiköt ja veronkiertotarkoituksessa rekisteröimättä jätetyt yksiköt.

Nämä ryhmät ovat kohteena arvioitaessa piilotalouden määrää kansantalouden tilinpidossa. Jäljempänä on kuvattu estimoinnissa käytetyt menetelmät ja työ.

7.3.1 Verotarkastusaineiston käyttö

Erityisiä verotarkastusselvityksiä on ollut käytössä pääosin vuodesta 1996 lähtien. Tarkastusten suorittamistavasta johtuen tulosten käyttö ei ole ollut helppoa kansantalouden tilinpidon tarkoituksiin. Verotarkastukset on yleensä tehty yrityksiin, joilla on jo ollut jotakin epäilyttävää verotuksessa.

Tämä merkitsee, että verotarkastusten perusteella voidaan tehdä vain karkea arvio. Verotarkastusaineistoa käytettiin muiden piilotalouden tietolähteiden kanssa. Verotarkastukset sisältävät kolmen tyyppistä tuloa: pimeitä palkkoja, lisäyksiä tuloon ja niin kutsuttua peiteltyä osingonjakoa. Suomen tilinpidon laadinta perustuu pääosin tuotoslähestymistapaan. Tämän lähestymistavan kannalta tärkein kolmesta piilotalouden erästä on salatut tulonlisäykset koska se lisää kokonaistuloa (ja tuotantoa). Kaksi muuta peiteltyä tuloerää ovat arvonlisäyksen jakoa. Luonnollisesti nämä kaksi erää ovat tärkeitä tulolähestymistavassa.

Kuten yllä on todettu, verotarkastusten epäkohta on, että ne tehdään normaalisti vasta epäillyn veropetoksen perusteella. Vain kahdessa käytettävissä olleessa tapauksessa (taksit, ravintolat) tarkastuskohteet oli valittu edustavasti joltakin alueelta. Vain näissä kahdessa tapauksessa tarkastukset tehtiin ilman tarkkaa ennakkollista syytä. Näiden kahden tapauksen pohjalta ei voi tehdä yleistyksiä ilman lisäoletuksia. Joka tapauksessa, mainittujen kahden toimialan osalta tuloksia on käytetty tilinpidossa.

Muiden toimialojen osalta tulokset eivät ole yhtä selkeitä ja tarkastusaineisto antaa vain arvion piilotalouden ylärajasta. Verotarkastusten tuloksia onkin käytetty yhdessä muiden lähteiden kanssa piilotalouden selvittämiseksi.

7.3.2 Harmaa kotitalouspalvelutyö

Arvio rekisteröimättömästä kotitaloustyöstä perustuu Niilola et. al. tutkimukseen kotityöverovähennyksen käytöstä. Heidän tekemänsä tutkimus osoitti, että piilotyöllisyys aleni merkittävästi kotityöverovähennyksen käyttöönoton jälkeen v. 2000, kuten havaitaan taulukosta 54b

Taulukko 54b. Arvio harmaan kotitaloustyön määrästä (%) ennen ja jälkeen kotityöverovähennyksen käyttöönottoa, perustuen yrittäjille tehdyn otoksen vastauksiin

	Ennen verovähennysoikeutta	Jälkeen
Siivous	62 %	26 %
Korjaustyöt	57 %	23 %

Muut palvelut	45 %	18 %
Keskimäärin	58 %	24 %

Lähde: Niilola et. al. (2005), sivu 85, taulukko 9.

Tämä aineisto liittyy yrityksiin kotitalouspalvelujen tarjoajina, ei yksityisiin kotitalouksiin. Harmaan työn osuuden on oletettu olevan likimain sama. Koska työvoimatutkimuksen palkansaajat ovat enimmäkseen muita kuin siivoajia tai korjaustöiden tekijöitä, 'muiden palvelujen' lukua käytetään toimialan 95 harmaan työn osuuksina. Osuudet 18 prosenttia v. 2003 ja 45 prosenttia 1999 (ennen kotityön verovähennysoikeuden käyttöönottoa) on otettu perustaksi harmaan työn estimaatille.

Lähde:

Niilola K., Valtakari M ja Kuosa I. (2005) ”Kysyntälähtöinen työllistäminen ja kotitalousvähennys”. Työministeriö, Helsinki.

7.4 Kansantalouden tilinpidon ja työvoimatutkimuksen työllisyystietojen vertailu

7.4.1 Tavoite

Tavoitteena oli verrata kansantalouden tilinpidon ja työvoimatutkimuksen työllisyyslukuja ja tehtyjen työtuntien tietoja sekä selvittää mahdollisuuksien mukaan erojen syitä. Mahdollisia kehityskohteita on pyritty myös tuomaan esiin. Tarkasteltavana ovat SKT-95 uudistuksen mukaiset luvut vuosilta 1995-1997. Taulukossa 57b on työllisten määriä koskeva vertailu vuosilta 2003 ja 2004.

Kansantalouden tilinpidon laadinnassa käytetään työvoimatutkimuksen, alueellisen työssäkäyntitilaston ja yritysrekisterin työllisyystietoja sekä toimialojen erillistietoja. Työllisyyden määrittäminen on eri lähteissä erilainen, mikä aiheuttaa eroja työllisyyden kokonaistasoon ja toimialojen tietoihin. Eri lähteissä samat henkilöt saatetaan lisäksi luokitella eri toimialoille.

Vertailu tehtiin kaikille työnantajatyypeille yhteensä ja sekä yksityiselle että julkiselle sektorille erikseen. Julkiselta sektorilta eroteltiin lisäksi kunnat ja valtio. Tarkastelu tehtiin kaikkia työllisiä koskevana ja yrittäjille ja palkansaajille erikseen. Tässä raportissa selvitetään lähinnä työlliset yhteensä -vertailua. Muihin vertailuihin viitataan lyhyemmin.

Tilastojen välisiä eroja tarkastellaan sekä työllisinä että prosentteina. Prosentuaalinen ero tarkoittaa tilastojen välistä eroa suhteessa kansantalouden tilinpidon lukuun.

7.4.2 Käsitteelliset ja määritelmälliset erot

Eroja kansantalouden tilinpidon ja työvoimatutkimuksen lukujen välille tulee mm. varus- ja siviilipalvelusmiehistä. Tilinpidossa nämä luokitellaan työllisiksi, mutta työvoimatutkimuksessa ei. Toinen suuri ero on se, että tilinpidossa työlliset on määritelty talousalueen rajan mukaan ja työvoimatut-

kimuksessa kansallisuuden perusteella. Täten työvoimatutkimuksen luvuista puuttuvat ulkomailta Suomeen tulleet, mutta siihen sisältyy ulkomailla työskenteleviä suomalaisia. Lisäksi harmaa talous voi aiheuttaa poikkeamaa.

Kansantalouden tilinpidon työllisyys- ja työpanosluvut pyritään aina suhteuttamaan tuotannon muutoksiin ja tietolähteinä käytetään työvoimatutkimuksen lisäksi tuotantoa kuvaavia tilastoja kuten yritysrekisteriä, teollisuustilastoa ja muita yritysten rakennetilastoja.

7.4.3 Kokonaistaso

Vastaavan kaltaisia selvityksiä on tehty useita viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Aiemmin kansantalouden tilinpidon luvut ovat jääneet työvoimatutkimuksen lukuja alhaisemmiksi. Näin on tälläkin kertaa. Työllisyysluvuissa ero on suurimmillaan 2,8% (56400 työllistä) vuonna 1995 ja työtunneissa 5,7% vuonna 1996. Pienimmillään erot ovat vuonna 1997 työllisissä 1,4 % (30500 työllistä) ja työtunneissa 4,3%. Vuosia 2003 ja 2004 koskevien kokonaislukujen ero on selvästi pienempi: 2003 kansantalouden tilinpito on 0,4 % työvoimatutkimuksen tasoa pienempi, vuonna 2004 kansantalouden tilinpito on aavistuksen työvoimatutkimusta suurempi (+0,01 %).

7.4.4 Toimialat

Toimialaluokitus on kansantalouden tilinpidossa (KT) ja työvoimatutkimuksessa (työvoimatilasto, TYTI) lähes sama. Poikkeuksiakin on. Lisäksi sama henkilö saattaa tulla luokitelluksi eri toimialaan TYTI:ssä ja KT:n käyttämissä lähdetilastoissa. Julkisen sektorin määrittelyssä on eroja tilastojen välillä, mikä aiheuttaa eroja myös toimialatarkasteluihin. TYTIn julkinen sektori perustuu ns. työnantajatyypin luokitukseen, kun taas KT:ssä julkisen sektorin työlliset kuuluvat julkiseen markkinattomaan tuotantoon. Toimiala- ja sektorijaon lisäksi eroa lukuihin saattaa tulla työvoimatutkimuksen otantamenetelmästä.

Pääpiirteittäin erot toimialoilla työllisyysluvuissa ovat samansuuntaisia tehtyjen työtuntien vertailun kanssa. Erot työtuntivertailussa ovat yleensä suurempia kuin työllisyyden kohdalla.

Maa-, riista- ja metsätalous (A)

Toimialan työllisyysluvut ovat lähes samaa tasoa tilastojen välillä. Vuosina 1995 ja 1996 KT:n luvut ovat alhaisemmat kuin TYTI:n ja 1997 päinvastoin. Ero on noin 3% vuonna 1995 ja vuonna 1997 puoli prosenttia. Vuoden 1997 ero merkitsee noin 700 työllistä. Ulkomailta Suomeen tulevat maataloustyöntekijät eivät ole TYTIn luvuissa, mutta niiden tulisi olla KT:n luvuissa. Tietoja on kuitenkin vaikea saada. Tehdyissä työtunneissa vuonna 1995 ollaan lähes tasoissa, mutta ero kasvaa vuoteen 1997 mennessä vajaan kahteen prosenttiin KT:n tietojen ollessa suurempia. Metsätalouden osalla työllisyystietoja on saatu TYTI:n lisäksi metsäntutkimuslaitoksen työvoima-

tilastosta. Metsästyksen työpanos kirjataan vain tunteina, vaikutus on yrittäjien tuntimäärässä koko kansantalouden tasolla noin yksi prosentti. Vuosien 2003 ja 2004 vertailussa kansantalouden tilinpidon taso on muutaman prosentin korkeampi kuin työvoimatutkimuksen taso. Ulkomaisen tilapäistyövoiman lisääntyminen alkutuotannossa tukee lukujen eroa.

Kalatalous (B)

Kalatalouden ero on vuonna 1995 noin neljä prosenttia. Tämän jälkeen ero vaihtelee. Vuonna 1996 KT:n luvut ovat suuremmat ja 1997 pienemmät. Samankaltaista vaihtelua on työtuntiluvuissa, tosin KT:n työtuntiluvut ovat huomattavasti suuremmat johtuen vapaa-ajan kalastuksen sisällyttämisestä KT:n lukuihin. Vapaa-ajan kalastuksen tuntimäärä on noin 5 % yrittäjien kokonaistuntimäärästä. Suuri vaihtelu on todennäköisesti työvoimatutkimuksen otannasta johtuva. KT:n luvut on mukautettu tuotannon muutoksiin. Kalatalouden osuus koko kansantalouden arvonnäköisestä on vähäinen, alle 0,1 prosenttia.

Mineraalien kaivu (C)

Kaivostoiminnan erot työllisyyslukuissa KT:n eduksi ovat prosentuaalisesti aika suuria, vuonna 1995 noin 26 prosenttia laskien 1997 mennessä noin 10 prosenttiin. Henkilömäärissä ero on tuhannen työllisen molemmin puolin. Työtunneissa on niin ikään erossa laskeva suunta, vuonna 1995 16 prosenttia ja 1997 TYTI:n eduksi prosentin. KT:n luvut ovat yritysrekisteristä. Uudessa (2003 ja 2004) vertailussa ero on saman suuntainen, mutta pienempi.

Teollisuus (D)

Kokonaistasolla teollisuuden luvut ovat KT:ssa alhaisempia kuin TYTI:ssa. Ero on vaihdellut neljän ja kahden prosentin välillä. Henkilömäärissä ero on 17000 – 4000 henkilöä. Huomattava ero on ollut vuosina 1995-1996 perusmetallien ja metallituotteiden valmistuksessa. Työtunneissa TYTI:n luvut ovat reilun kymmenen prosenttia korkeammat. KT:n lukujen lähteinä ovat teollisuuden rakennetilasto ja yritysrekisteri. Kokonaistasolla tehdasteollisuuden ero on vähäinen uudessa selvityksessä (2003 ja 2004), tilinpidon taso on vajaan prosentin työvoimatutkimuksen alapuolella.

Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto (E)

Tämän toimialan työllisyysluvut ovat KT:ssa huomattavasti alhaisemmat kuin TYTI:ssa. Henkilömäärinä ero on vuonna 1995 reilu 4000 (-22 %) ja vuonna 1997 reilu 2000 (-12 %). Työtuntien ero on vuonna 1995 noin 30 prosenttia ja kahtena seuraavana vuonna noin 20 prosenttia. KT:n luvut ovat yritysrekisteristä. Ero on säilynyt uudessa vertailussa.

Rakentaminen (F)

Rakentamisessa KT:n luvut ovat suurempia. Ero on yhdestä kahteen prosenttia. Tämä merkitsee enimmillään 2000 työllisen eroa. Ero on muutamalla tuhannella kasvanut edelliseen selvitykseen verrattuna, minkä on aiheuttanut KT:n työllisten määrän nousu. Työtunneissa ero on 15 prosentin luokkaa, mikä johtuu erityisesti KT:n omatoimisen rakentamisen työtunneista. Myös

luokitteluerot ovat syynä työllisten eroon alatoimialoilla tilastojen välillä. Ero on edelleen samantyyppinen uudessa vertailussa.

Tukku- ja vähittäiskauppa (G)

Kaupan työllisyysluvut ja tehtyjen työtuntien tiedot ovat hyvin lähellä toisiinsa eri tilastoissa. Kaupan taso on pari prosenttia korkeampi kansantalouden tilinpidossa kuin työvoimatutkimuksessa.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta (H)

Tämän toimialan työllisyysluvut ovat niin ikään lähellä toisiaan lukuun ottamatta vuotta 1996, jolloin TYTI:ssa on noin 2500 työllistä enemmän. Tämä poikkeama johtunee satunnaisvaihtelusta työvoimatutkimuksessa. Työtuntiluvut ovat samaa luokkaa molemmissa tilastoissa lukuun ottamatta vuotta 1996, jolloin TYTI:n luvut olivat neljä prosenttia suuremmat. Myös uuden selvityksen tasot ovat melko lähellä toisiaan.

Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne (I)

Vuonna 1995 liikenteen työllisten määrä oli KT:ssa noin neljä prosenttia pienempi (6000 henkilöä). Tästä eteenpäin luvut ovat samalla tasolla. Työtuntien ero on pieni koko tarkastelujaksolla. Vuoden 1995 eroon on syynä pääasiassa Valtionrautateiden yhtiöittäminen. Lisäksi tilastojen välillä on määrittelyeroja joillakin alatoimialoilla. Kokonaistasolla 2003 ja 2004 tilastot ovat lähellä toisiaan, joskin tietoliikenteen kohdalla on eroa.

Rahoitus- ja vakuutustoiminta (J)

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan työllisyysluvut ovat koko tarkasteluajan TYTI:ssa suuremmat. Ero on kasvanut vuoden 1995 noin 2000:sta vuoden 1997 5000 työlliseen. Ero syntyy vakuutussektorilta sekä vakuutuksen ja rahoituksen palveluista. KT:ssa on käytetty lähteinä rahoitustoiminnan osalta pankkitilaston ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöstilastoja, vakuutustoiminnan osalta Vakuutusyhtiöiden keskusliiton kokoamia tilinpäätöstietoja. Lähteet ovat kattavia. Palvelevien toimintojen työllisyyslukujen heilahteluun TYTI:ssa lienee syynä osittain satunnaisvaihtelu. Työtunneissa ero on tarkastelujaksolla kasvanut kolmesta prosentista 12:en prosenttiin. Työllisyys- ja työtuntilukujen eroon on syynä eri lähteet. Ero on myös uudessa vertailussa merkittävä

Kiinteistöalan ja liike-elämän palvelut (K)

Tällä toimialalla on suuria eroja tilastojen välillä. Kokonaistasolla vuosina 1995-1996 TYTI:ssa on reilu 40000 työllistä (30 %) enemmän kuin tilinpidossa. Vuonna 1997 ero on 33000 (21 %). Prosentteina tehtyjen työtuntien ero on samaa luokkaa kuin työllisissä. Eroa työllisyyslukuihin tulee erityisesti teknisestä palvelusta, konsultointipalveluista ja siivouksesta. Osa lukujen eroista selittyy julkisen toiminnan luokittelulla eri tilastoissa eri toimialoihin sekä hallintayhtiöiden luokitteluerolla. Ero on suuri edelleen vuosina 2003 ja 2004, samat syyt vaikuttavat eroihin.

Hallinto (L)

Kansantalouden tilinpidon ja työvoimatilaston luokittelu eroaa hallinnon, koulutuksen ja terveys- ja sosiaalipalvelujen kohdalla, mistä johtuen toimialoitteiset erot ovat suuria. TYTI:ssa osa KT:n hallinnon työllisistä on kirjattu kahdelle muulle edellä mainitulle toimialalle. Kun näitä kolmea toimialaa tarkastelee yhdessä erot ovat pienempiä. Vuonna 1995 KT:n luku on noin 26000 työllistä, 1996 noin 33000 ja 1997 noin 35000 TYTI:a suurempi. Kun KT:n luvuista otetaan pois varusmiehet, ero tilastojen välillä on pienempi. Varus- ja siviilipalvelusmiehiä on ollut vuosittain noin 25000.

Hallinnon työllisyysluvut ovat KT:ssa suuremmat 30 prosentin molemmin puolin vuodesta riippuen. Työllisinä tämä tarkoittaa noin 50000 työllistä. Työtunneissa ero on 36-38 prosenttia.

Hallinnon ja koulutus- sekä terveydenhuolto ja sosiaalipalveluiden erot ovat uudessa 2003 ja 2004 vertailussa samantyyppisiä kuin aiemminkin.

Koulutus (M)

Koulutuksessa eroa on vuodesta riippuen 2000:sta 6000:een (1,5 – 5 %) TYTI:n ollessa suurempi. Työtunneissa ero prosenteissa on 40 prosentin molemmin puolin.

Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut (N)

Terveys- ja sosiaalipalvelujen työllisyysluvut ovat TYTI:ssa 15000-17000 (noin 6 %) työllistä suuremmat kuin KT:ssa. Työtunneissa ero on noin 10 prosenttia.

Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut (O)

Tämän toimialan työllisyysluvut ovat TYTI:ssa vuonna 1995 13000 (15 %) suuremmat kuin KT:ssa. Ero kasvaa tasaisesti vuoteen 1997 mennessä 19000:een (20 %). Tehdyissä työtunneissa ero on vuodesta riippuen 25% - 30%. KT:n tietojen lähteenä on pääasiassa yritysrekisteri. Tälläkin toimialalla ero on edelleen pysynyt samantyyppisenä uudessa vertailussa.

Kotitalouspalvelut (P)

Tilinpidon luvut työllisistä ovat keskimäärin 50 prosenttia suuremmat, mikä merkitsee noin 4000 työllisen eroa. Työtuntien ero on saman suuntainen, mutta 5 prosenttia korkeampi. KT:ssa työllisiin kuuluvat tapaturmavakuutetut työlliset, joista on palkkasummatieto tiedossa. Työlliset saadaan tämän perusteella. 2003 ja 2004 tilinpidon taso on edelleen korkeampi kuin työvoimatutkimuksen, joskin ero on huomattavasti supistunut aiemmasta.

Julkinen sektori ja yksityinen sektori

Kansantalouden tilinpidossa julkiselle sektorille on määritelty työllisiä vain muutamalle toimialalle. Näistä suurin osa on hallinnossa, koulutuksessa ja terveys- ja sosiaalipalveluissa. Erot tilastojen välillä ovat samaa luokkaa kuin edellä kaikkien työnantajatyyppeiden kohdalla oli. Kokonaistasolla työllisyysluvut ovat TYTI:ssa vuonna 1995 83000 (15 %) suuremmat ja vuonna 1997 60000 (11 %).

Yksityisellä sektorilla kokonaistasolla KT:n luvut ovat 17000 - 34000 työllistä suuremmat vuodesta riippuen. Prosentteina ero on 1 – 2 prosenttia.

7.4.5 Yhteenveto

Kansantalouden tilinpidon ja työvoimatutkimuksen työllisyyslukujen ja tehtyjen työtuntien välillä on systemaattista eroa. Ero on kokonaistasolla vuonna 1997 30000 työllistä (1,4 %), mutta 2003 ja 2004 osoittavat eron kokonaistasolla käytännössä hävinneen.

Kokonaistasolla varus- ja siviilipalvelusmiesten poistaminen KT:n luvuista kasvattaa eroa. Suomessa työskentelevien ulkomaalaisten ja ulkomailla työskentelevien ulkomaalaisten vaikutusta on vaikea arvioida. Harmaa talous nostaa työvoimatilaston lukuja, jos haastateltavat vastaavat rehellisesti työssäkäyntinsä, vaikka tekevätkin työtä pimeästi. Sen sijaan KT:n lähdeaineistona käytettäviin yritystilastoihin ja yritysrekisteriin harmaa talous ei sisälly.

Yritysrekisterin tietojen käyttö KT:n lähteenä saattaa osaksi selittää KT:n alhaisempaa tasoa. Käytettäessä yritysrekisterin lähinnä kokoaikavastaavakäsitteen mukaista työllisyystietoa KT:n työllisyysestimaatin lähteenä, käsitettä ei ole kenties aina pystytty muuttamaan työllisen henkilön käsitteeksi.

Tarvetta jatkuvaan työllisyyslukujen kriittiseen vertailuun on, erityisesti muutamilla toimialoilla on tilastojen välillä selviä eroja.

Taulukko 55: Kansantalouden tilinpidon (KT) ja työvoimatutkimuksen (TYTI) työllisten vertailu, yhteenveto, 1000 henkeä.

TOIMIALA	1997			
	KT	TYTI	ERO	%
A Maa-, riista- ja metsätalous	151,1	150,4	0,7	0,5
B Kalatalous	1,9	2,3	-0,4	-22,5
C Mineraalien kaivu	6,2	5,6	0,6	10,2
D Teollisuus	429,4	435,8	-6,4	-1,5
DA Elintarv., juomien ja tupakan valm.	44,8	45,3	-0,5	-1,1
DB Tekstiilien ja vaatteiden valmistus	17,3	19,7	-2,4	-13,8
DC Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	3,2	3,4	-0,2	-7,4
DD Puutavaran ja puutuotteiden valm.	30,0	32,7	-2,7	-8,9
DE Massan jne. valm.; kustant. ja pain	71,8	73,0	-1,2	-1,7
DF Koksin, öljytuotteiden jne. valm.	3,4	4,2	-0,8	-23,0
DG Kemikaalien, kem. tuott. jne. valm.	18,4	17,9	0,5	2,7
DH Kumi- ja muovituotteiden valmistus	15,7	15,2	0,5	3,2
DI Ei-metallisten mineraalituott. valm	14,1	16,2	-2,0	-14,8
DJ Perusmetallien, metallituott. valm.	54,3	54,0	0,3	0,5
DK Koneiden ja laitteiden valmistus	59,3	63,2	-3,9	-6,6
DL Sähkötekniisten tuotteiden jne. valm	56,2	54,1	2,1	3,7
DM Kulkuneuvojen valmistus	22,9	19,9	3,0	13,3
DN Muu valmistus ja kierrätys	18,0	17,0	1,0	5,8
E Sähkö-, kaas- ja vesihuolto	19,7	22,0	-2,3	-11,8
F Rakentaminen	132,5	129,9	2,6	2,0
G Tukku- ja vähittäiskauppa	262,9	262,9	0,0	0,0
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	65,8	65,7	0,1	0,1
I Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	163,7	163,6	0,1	0,0
IA Kuljetus ja varastointi	118	117	1,0	0,8
IB Posti- ja teleliikenne	45,7	46,6	-0,9	-2,0

J Rahoitus- ja vakuustointiminta	42,8	47,9	-5,1	-11,9
K Kiinteistö-, vuokraus-, tutkimuspalv.	158,6	191,7	-33,2	-20,9
KA Kiinteistöalan palvelut	27,0	29,7	-2,7	-9,9
KB Liike-elämää palveleva toiminta	131,6	162,1	-30,5	-23,2
L Hallinto, pakollinen sosiaalivakuutus	165,0	108,7	56,3	34,1
M Koulutus	140,9	145,4	-4,5	-3,2
N Terveystoiminta- ja sosiaalipalv.	293,2	310,0	-16,8	-5,7
O Muut yht.kunn. ja henk.koht. palv.	96,7	116,0	-19,3	-20,0
P Kotitalouspalvelut	8,5	3,9	4,6	54,1
Q Kv. järjestöt ja ulkom. edustustot	0,0	0,4	-0,4	
X Toimialoittain erittelemätön	0,0	7,2	-7,2	
Yhteensä	2139	2169	-30,5	-1,4

Taulukko 56: Kansantalouden tilinpidon (KT) ja työvoimatutkimuksen (TYTI) työllisten vertailu

Toimiala/vuosi	Kansantalouden tilinpito		Työvoimatutkimus		ero kansantalouden tp / työvoimatutkimus %	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
A Maa-, riista- ja metsätalous	122400	119800	118977	114645	2,8	4,3
B Kalatalous	1900	2000	1400	1541	26,3	23,0
C Mineraalien kaivu	5800	5500	5310	5126	8,4	6,8
D Teollisuus	443100	432000	444395	434670	-0,3	-0,6
DA Elintarv., juomien ja tupakan valm.	42100	40100	44705	44082	-6,2	-9,9
DB Tekstiilien ja vaatteiden valmistus	14700	13500	13407	14236	8,8	-5,5
DC Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	2700	2500	2554	2567	5,4	-2,7
DD Puutavaran ja puutuotteiden valm.	30400	30500	31340	30908	-3,1	-1,3
DE Massan jne. valm.; kustant. ja pain	69800	67700	69643	69546	0,2	-2,7
DF Koksen, öljytuotteiden jne. valm.	2900	3000	3091	2711	-6,6	9,6
DG Kemikaalien, kem. tuott. jne. valm.	19100	18700	18424	18544	3,5	0,8
DH Kumi- ja muovituotteiden valmistus	16900	16700	18730	20273	-10,8	-21,4
DI Ei-metallisten mineraalituott. valm	16300	16100	18133	16569	-11,2	-2,9
DJ Metallien jalostus ja metallit. valm.	61400	60400	59602	58931	2,9	2,4
DK Koneiden ja laitteiden valmistus	62600	61300	64095	59024	-2,4	3,7
DL Sähkötekniisten tuotteiden jne. valm	63000	62800	60121	61274	4,6	2,4
DM Kulkuneuvojen valmistus	23100	21000	20133	18036	12,8	14,1
DN Muu valmistus ja kierrätys	18100	17700	19222	17372	-6,2	1,9
E Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	15800	15500	19956	18625	-26,3	-20,2
F Rakentaminen	153700	157200	150758	148051	1,9	5,8
G Tukku- ja vähittäiskauppa	296600	299700	286827	292824	3,3	2,3
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	74700	74900	75711	74472	-1,4	0,6
I Kuljetus, varastointi ja tietoliik.	169000	172100	172999	171525	-2,4	0,3
IA Kuljetus ja varastointi	125000	127600	124605	125599	0,3	1,6
IB Posti- ja teleliikenne	44000	44500	48394	45926	-10,0	-3,2
J Rahoitus- ja vakuustointiminta	39300	37700	49343	48913	-25,6	-29,7
K Kiinteistö-, vuokraus-, tutk.palv.	239800	244500	263625	266313	-9,9	-8,9
KA Kiinteistöalan palvelut	39000	39600	33821	37397	13,3	5,6
KB Liike-elämää palveleva toiminta	200800	204900	229804	228916	-14,4	-11,7
L Hallinto, pakollinen sosiaalivak.	173800	173200	118087	116716	32,1	32,6
M Koulutus	159600	161200	166462	171338	-4,3	-6,3
N Terveystoiminta- ja sosiaalipalv.	340900	347000	346106	352238	-1,5	-1,5
O Muut yht.kunn. ja henk.koht. palv.	113300	115600	131636	133169	-16,2	-15,2
P Kotitalouspalvelut	5400	7000	4610	6486	14,6	7,3
Q Kv. järjestöt ja ulkom. edustustot	0	0	331	775		
X Toimialoittain erittelemätön	0	0	8378	7250		

0 Toimialat yhteensä	2355100	2364900	2364911	2364677	-0,42	0,01
----------------------	---------	---------	---------	---------	-------	------

Luku 8 Siirtyminen BKT:sta BKTL:oon

Bruttokansantuotteesta päästään bruttokansantuloon, kun siihen lisätään ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, tuotannon ja tuonnin verot, tukipalkkiot, korot, yritysten jakamat tulot, suorien sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot, vakuutuksen ottajien omaisuustulo ja maanvuokrat. Vastaavasti on vähennettävä Suomesta ulkomaille maksetut samat erät.

Suomen ja ulkomaiden väliset taloustoimet ovat kansantalouden tilinpidossa yhtenevät maksutaseen kanssa välillisiä rahoituspalveluja ja rakentamispalveluiden vientiä - ja tuontia lukuunottamatta.

8.1 Palkansaajakorvaukset

Tässä erässä on kirjattu sekä palkkoja että työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot

Verotuksen maksuunpanotilasto sisältää tiedon ”luonnollisten henkilöiden” eli kotitalouksien saamista palkkatuloista ulkomailta. Tämä luku sisältää vain alle kuusi kuukautta ulkomailla työskennelleiden saamat palkat, koska niistä pitää maksaa vero Suomeen. Tämän takia lukua korotetaan 50 prosentilla, jolloin sen arvioidaan sisältävän kaikkien alle vuoden pituisten työsuhteiden palkat.

Verottajan maksuunpanotilaston ohella tietoja ulkomailla ansaituista palkoista on Tilastokeskuksen vuoden 2000 tulonjakotutkimuksessa. Siinä kysyttiin **verottomia** ulkomailla ansaittuja palkkoja. Verottomat palkat ovat 6 – 12 kuukautta kestäneistä työsuhteista syntyneitä palkkoja. Verottomia palkkoja ulkomailta oli vuoden 2000 tulonjakotutkimuksen mukaan noin 100 miljoonaa euroa. Kun otetaan huomioon, että vastauksissa tällaisiin kysymyksiin esiintyy ilmeinen valikoitu kato alaspäin, voidaan arviotamme 171,1 miljoonan euron palkkasummasta 6 – 12 kuukautta kestäneistä työsuhteista ulkomailla vuonna 2000 pitää tyydyttävänä suhteessa tulonjakotilastoon.

Ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaalivakuutusmaksut on arvioitu keskimäärin 16 prosentiksi ulkomailta saaduista palkoista.

Ulkomaille maksetut palkat ja palkkiot

Luvut perustuvat Tilastokeskuksen asiantuntija-arvioon. Arvio perustuu keskipalkkoihin ja arvioihin Suomessa työskennelleiden ulkomaalaisten lukumääristä. Arvio Suomessa työskentelevien ulkomaalaisten lukumäärästä on 17 000 vuonna 2002. Keskimääräiseksi työskentelyajaksi on arvioitu 4 kuukautta vuodessa ja keskimääräiseksi ansioksi on arvioitu kymmenen

prosenttia alempi palkka kuin vastaava kotimaisen palkkasumman perusteella laskettu keskiansio.

Ulkomaisiin palkkoihin liittyvien työnantajan sosiaaliturvamaksujen laskentamenetelmä ja suuruudet

1. Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Suomesta ulkomaille maksetut palkansaajakorvaukset perustuvat osittain viranomaisilta saatuihin tietoihin Suomessa eri vuosina työskennelleiden ulkomaan kansalaisten lukumäärästä, osittain parhaisiin arvioihin kyseisten henkilöiden lukumäärästä. Lisäksi palkansaajakorvaukset perustuvat parhaisiin käytössä oleviin arvioihin ulkomaalaisten Suomessa saamista palkoista. Ulkomaisten työntekijöiden hyväksi luettavista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista ei myöskään ole suoraa tietoa olemassa. Sen vuoksi tämän taloustoimen suuruus arvioidaan ulkomaalaisille Suomessa maksettujen palkkojen perusteella. Paremman tiedon puuttuessa oletetaan, että ulkomaalaisten hyväksi luetaan työnantajien maksamia sosiaaliturvamaksuja samassa suhteessa palkkasummasta kuin kyseisenä vuotena on voimassa olevien määräysten ja sopimusten nojalla maksettu suomalaisille palkansaajille. Taulukossa esitetään laskennan tulos.

Taulukko 57. Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Vuodet	D12R Työnantajan sosiaaliturva- maksut
1995	11
1996	11
1997	21
1998	25
1999	28
2000	28
2001	29
2002	31
2003	33
2004	36

2. Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Ulkomailta Suomeen maksettavat palkat perustuvat Verohallituksen tekemään verojen maksuunpanotilastoon. Siinä on eritelty ulkomailta kotimaan kansalaiselle, ns. Suomen residentille, henkilölle jonka ei tarvitse olla Suomen kansalainen, mutta jonka taloudellisen toiminnan ja etujen keskus sijaitsee Suomessa, korkeintaan kuusi kuukautta kestävästä työsuhteesta maksetut palkat. Edellä mainitun tiedon perusteella on arvioitu kyseisten henkilöiden ulkomailta kaikista alle vuoden kestävästä työsuhteesta saamat palkat. Koska

vastaavaa tietolähdettä ulkomailta Suomessa taloudellisen mielenkiintonsa keskusta pitävillä henkilöillä maksetuista ulkomaisten työnantajien maksamista sosiaaliturvamaksuista ei ole olemassa, niin edellä selostettua korotettua palkkasummaa käytetään kyseisen taloustoimen arvioimiseen. Menetelmänä on arvioida työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut osuuksina palkkasummasta. Koska kansainvälisistä lähteistä on vajavaisesti ja usein epäuskottavasti saatavissa tietoja EU- tai OECD - maissa maksetuista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista, on Suomessa päädytty laskemaan työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut suhteellisena osuutena ulkomailta saadusta palkkasummasta siten, että käytetty osuus on jonkin verran Suomessa maksettua osuutta alempi. Tämä osuus on vakiosuuruinen, 16 prosenttia, ulkomailta saadusta palkkasummasta vuosina 1995 - 2004. Taulukossa esitetään ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut.

Taulukko 58: Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut

Vuodet	D12K Työnantajan sosiaaliturva- maksut
1995	9
1996	18
1997	33
1998	54
1999	67
2000	82
2001	88
2002	81
2003	74
2004	74

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuprosentit vakuutuslajeittain, prosenttia palkoista Suomessa 2004

Maksulaji	2004
Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu	
- yksityinen I	2,964
- yksit. II	5,164
- yksit. III	6,064
- valtio	6,814
- kunnat ja kuntayhtymät, seurakunnat	4,014
TEL keskimäärin	16,8
LEL keskim.	17,8
TaEL	14
KvTEL	23,19
KIEL	27,00
Työttömyysvakuutus, yksittäisen työnant. palkkasumma < 840 940 euroa	0,6
Työttömyysvakuutus kun yksitt. työnant. palkkasumma > 840 940 euroa	2,5
Ryhmähenkivakuutusmaksu	
- yksityiset	0,08
- kunnat	0,10
Tapaturmavakuutus	

8.2 *Tuotannon ja tuonnin verot*

Tuotannon ja tuonnin veroja esiintyy vain Suomesta ulkomaille maksettuna eränä. Ne ovat Suomen EU:lle vuodesta 1995 alkaen maksamia arvonlisäveroja (D211) ja tuontitulleja (D212). Erät saadaan valtion tilinpäätöksestä, Tullihallituksesta sekä maa- ja metsätalousministeriöstä.

Arvonlisäveroksi on merkitty EU:lle vuodesta 1995 lähtien maksetut arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut.

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Niistä saadaan tieto Tullihallituksesta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Suomen kansantalouden tilinpidon tietoihin on sisältynyt veroja, tukipalkkioita sekä tulon- ja pääomansiirtoja Suomen ja EU:n välillä vuoden 1995, eli EU-jäsenyyden, alusta.

Ulkomaiden tilillä näytetään tuloina neljä eri veroerää:

EU:n puolesta kerätty arvonlisävero. EU:n alv:n loppusumma otetaan tilinpitoon suoraan valtion tilinpäätöstiedoista. Tilinpäätöksessä on oma talousarviotili (budjetin momentti) EU:lle maksettavaan alv-maksua ja bkml-maksua varten. Nämä erät kirjataan kassaperusteisesti sekä valtion tilinpäätökseen että kansantalouden tilinpitoon. Alv-maksua pidetään hallinnollisena maksuna ilman selvää yhteyttä tiettyyn suoritteeseen tai taloudelliseen tapahtumaan. Näin perusteita ajoituskorjauksille tai puhtaasti suoriteperusteiselle kirjaamiselle ei ole.

EU:n puolesta kerätyt tullimaksut. Tilinpidon käyttämä tullimaksujen määrä perustuu Tullihallituksesta saatuun tietoon. Kirjauseruste on maksuvelvoitteen syntyminen, tosin vain aidosti kerätyt tullit otetaan huomioon.

EU:n puolesta kerätyt maatalousmaksut. Tilinpidon käyttämä maatalousmaksujen määrä perustuu Tullihallituksesta saatuun tietoon. Kirjauseruste on maksuvelvoitteen syntyminen, tosin vain aidosti kerätyt maksut otetaan huomioon.

EU:n puolesta kerätyt sokerimaksut. Tilinpidon käyttämä sokerimaksujen määrä perustuu Maa- ja metsätalousministeriöstä saatuun tietoon. Kirjauseruste on kassa, koska sokerimaksujen kohdistaminen tuotanto- tai varastointihetkeen on hyvin hankalaa. Lisäksi sokerimaksut ovat suhteellisen pieni erä, eikä ajoituskorjauksen selvittäminen toisi merkittävä parannusta lukujen laatuun.

8.3 *Tukipalkkiot*

Tukipalkkioita esiintyy vain ulkomailta Suomeen maksettuna eränä. Ne ovat EU:n Suomelle vuodesta 1995 alkaen maksamia tuotetukipalkkioita (D31) ja

muita tuotantotukipalkkioita (D39). Tukea on maksettu mm. maatalouden harjoittajille.

Ulkomaisiin veroihin ja tukipalkkioihin on Suomen kansantalouden tilinpidossa sisällytetty varat, jotka on saatu:

- the EAGGF's guarantee department
- the EAGGF's guidance department
- the ERDF for objectives 2, 5b, 6 and community initiatives
- ESF
- EU institutions by the Finnish Intervention Unit
- EU institutions by the Finnish Fund for Agricultural Development.

EU:n maksamien tukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä erityisselvitykset. EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n osuus. EU-siirtojen käsittelyssä noudatetaan Eurostatin päätöksen (15.2.2005) mukaisia menetelmiä.

Valtion tilinpäätösaineiston mukaiset tukipalkkiot sisältävät maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen ja EU-tulotuen. Loput näiden momenttien tuista on luokiteltu muiksi tuotantotukipalkkioiksi (D39). Jako tuotetukipalkkioiksi ja muiksi tuotantotukipalkkioiksi tehdään maa- ja metsätalousministeriön erillisselvityksen perusteella. Muut tuotantotukipalkkiot koostuvat tukipalkkioiden liikekirjanpidon tileille kirjatuista eristä seuraavilla momenteilla: osa EU:n tulotuesta, ympäristötuki, luopumistuki ja pellon metsitystuki, kalatalouden interventioiminta ja kalatalouden tukeminen, EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin. Lähde on valtion tilinpäätös. Lisäksi tähän luetaan interventiorahaston maksamat yksityisen varaston tuet, muut yhteisön sopimat tuet ja muut teollisuustuet. Lähde on interventiorahaston tilinpäätös.

Kun maatalouden tukiin tehdään vielä ajoituskorjaus, saadaan tukien kokonaistaso. Osa tuista on Suomen valtion ja osa EU:n rahoittamia tukia. Tärkeimpiä tukia ovat maatalouden ympäristötuki, maa- ja puutarhatalouden tuki ja satovahinkokorvaukset.

Kaikki menot, jotka ovat luonteeltaan tukipalkkioita (tämä päätellään lkp-tilien, talousarviotilien, ym. yllämainitun informaation avulla) ja jotka rahoitetaan EU:sta saaduilla tuloilla, ja joissa Suomen valtio ei päätä varojen käytöstä, näytetään EU:n maksamina tukipalkkioina. Näin nämä tukipalkkiot, jotka käytännössä ovat EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyviä tukia, saadaan kirjattua suoraan EU:lta lopullisille saajasektoreille. Valtion näkökulmasta sekä tuloja että menoja vähennetään pois valtion sektoritililtä.

8.4 Korot

Tässä kohdassa selostetaan myös osinkojen laskentaa.

Omaisuuustulojen ja –menojen tietolähteenä olivat vuoteen 1998 saakka Suomen Pankin ylläpitämä ulkomaisten maksujen aineisto sekä Suomen Pankin tekemät suorat yritys-kyselyt. Lisäksi käytettiin Suomen Pankin omaa kirjanpitoa sen ulkomaisista pääomankorvauksista ja pääomamenoista. Vuodesta 1999 alkaen omaisuus-tulot ja –menot perustuvat kahteen jälkimmäiseen tietolähteeseen.

Suomen Pankin tilasto-osaston yritys-kyselyt ovat:

- suorien sijoitusten kyselyt,
- sektorikohtaiset ulkomaisten saamisten ja velkojen kyselyt ml. yritys- ja rahoituslaitoskonsernien sisäiset ulkomaiset saamiset ja velat,
- arvopaperikaupan välittäjille suunnattu arvopaperikaupan kysely.

Edellä mainitut Suomen Pankin kyselyt tehdään kuukausittain. Kyselyjen tulokset ovat suoriteperusteisia.

Korkotuloja ulkomailta yritykset saavat muuna kuin omana pääomana tehdyistä suorista sijoituksista eli ulkomaiselle tytäryhtiölle tai ulkomaiselle emoyhtiölle myönnettyistä lainoista, arvopaperisijoituksista sekä muista sijoituksista - lainoista, talletuksista ja kauppaluotoista.

Kaikkia vaateita koskevat korkotulot ja korkomenot tilastoidaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain tehtävien yritysten ulkomaisia saamia ja velkoja koskevien kyselyjen avulla. Kuukausikyselyn piirissä on noin 35 raportoijaa, neljännesvuosikyselyn piirissä noin 80 raportoijaa ja vuosikyselyn piirissä noin 250 raportoijaa. Osa yrityksistä vastaa konsernitasolla, mikä pienentää vastaajien lukumäärää. Koko perusjoukkoon kuuluu runsaat 500 yritystä. Yritysten ulkomaisten saamisten ja velkojen kysely koskee myös ulkomaisten tytäryritysten ja emoyhtiöiden välisiä saamia ja velkoja. Kuukausikyselyn vastaukset tulee toimittaa Suomen Pankkiin viimeistään seuraavan kuukauden 15. työpäivänä.

8.5 Yritysten jakamat tulot

Yritysten jakamat tulot ovat osinkoja.

Yritysten ulkomailta saamat osinkotulot ja -menot saadaan suorien sijoitusten vuosikyselyn perusteella ja ne ovat osa oman pääoman tuottoa (kohta 8.6 osingot ja jaetut sivuliikevoitot). Arvopaperisijoituksista saatavat tai maksettavat osingot ulkomailta/ ulkomaille saadaan edellä mainituista ulkomaisia saatavia ja velkoja koskevista kyselyistä.

8.5 Yrittäjätulon otot yritys-mäisistä yhteisöistä

Vuodesta 2004 alkaen on tuloihin kirjattu yrittäjätulon ottoina rakennusyri-tysten ulkomaisesta rakentamisesta saamat tulot. Se on sama erä, joka mak- sutaseessa kirjataan rakennuspalveluihin.

8.7 *Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot*

Suorien sijoitusten oman pääoman tuotot kysytään vuosittain yrityksille suunnatun suorien sijoitusten kyselyn yhteydessä. Tämän kyselyn tekee Suomen Pankin tilasto-osasto.

Ulkomaille suuntautuneissa suorissa sijoituksissa yrityskyselyn perusjoukko (target population/frame) oli vuonna 2000 noin 700 yritystä. Suomessa olevien ulkomaalaisomisteisten yritysten perusjoukko oli noin 1200 yritystä. Vuosittain toistuviin kyselyihin näistä perusjoukoista otetaan noin 200 (Suomesta ulkomaille) ja noin 700 (ulkomailta Suomeen) yrityksen otokset. Suorien sijoitusten yrityspopulaatio muodostetaan aikaisempina vuosina suoria sijoituksia tehneistä yrityksistä plus kotimaisten lehtien ja uutisvälineiden päivittäisen seurannan avulla kerättyjen tietojen perusteella. Merkittävimmistä yritysjärjestelyistä ollaan yhteydessä yritysjärjestelyn kohteena oleviin yrityksiin. Suomen Pankki ylläpitää tietoja ulkomaille sijoittaneista yrityksistä ja luovuttaa ne Tilastokeskukselle. Tilastokeskuksen konsernirekisteristä saadaan tietoja Suomessa olevista ulkomaalaisomisteisista yrityksistä ja suomalaiskonserneista, joilla on tytäryhtiöitä ulkomailta. Lisäksi kyselykehikon tarkentamiseksi käytetään 3 - 5 vuoden välein tehtäviä laajoja kehikkokyselyjä. Viimeksi kehikon tarkistus tehtiin vuonna 1999.

8.8 *Vakuutuksenottajien omaisuustulo*

Vakuutuksenottajien omaisuustulo (tulona) on laskettu vuodesta 1998 alkaen vakuutuslaskelmissa perusteella. Sitä on selostettu kohdassa 5.16. Erää ei ole esiintynyt aikaisemmin Suomessa. Vakuutuksenottajien omaisuustuloa on Suomessa laskettu ulkomaan tilille vain henkivakuutuksen osalta, koska ulkomaalaisten Suomesta ottamien muiden ensivakuutusten määrä on vähäinen, vuonna 2000 näiden vakuutusten vakuutusmaksutulo oli 23 miljoonaa euroa ja vuonna 2001 34 miljoonaa euroa.

8.9 *Maanvuokrat*

Erää ei ole tilastoitu Suomessa erikseen, vaan erä sisältyy korkoihin. Erä lie-nee vähäinen.

Luku 9 FISIM: laskenta, allokointi ja vaikutus BKTL:oon

FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) eli välilliset rahoituspalvelut tarkoittavat niitä rahoituslaitosten tuottamia palveluja, joista ei peritä suoraa palkkiota. FISIM jaetaan käyttäjäsektoreille, jolloin välituotekäyttö kasvaa kullakin toimialalla välillisten rahoituspalvelujen käytön verran. Kotitalouksien kulutusluottojen korkoihin sisältyvä FISIM sekä kotitalouksien pankkitalletusten korkoihin sisältyvä FISIM allokoidaan kotitalouksien kulutusmenoihin eli loppukäyttöön. EU:n FISIM -asetuksessa välilliset rahoituspalvelut on rajattu tarkoittamaan lainojen ja talletusten korkomarginaaleja.

Välillisten rahoituspalvelujen arvo lasketaan käyttämällä viitekorkoa, joka on FISIM-tuottajien eli luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keski-korko. Viitekorkoa sovelletaan sektorittaisiin korkovirta- ja kantatietoihin, jotka saadaan luottolaitoksilta. Sektorien sisällä FISIM jaetaan käyttäjätoimialoille toimialan kokonaistuotoksen perusteella. FISIMin viennin ja tuonnin laskennassa käytetään ulkoista viitekorkoa, joka on kotimaisten ja ulkomaisten luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keskikorko. Keskuspankki ei tuota välillisiä rahoituspalveluja vaan sen tuotos lasketaan kustannusten kautta.

Taulukko 59: Rahoitustoiminnan tuotantotilin keskeiset erät vuonna 2004.

Tuotos yhteensä	3720
- Markkinatuotos	1530
- Tuotos omaan loppukäyttöön	70
- Välilliset rahoituspalvelut	2120

Aikaisemmin kansantalouden tilinpidossa välilliset rahoituspalvelut eivät ole vaikuttaneet bruttokansantuotteeseen, koska rahoituslaitosten tuottama FISIM on mennyt kokonaisuudessaan ns. jakamattoman sektorin välituotekäyttöön. Nyt välilliset rahoituspalvelut jaetaan käyttäjäsektoreille, jolloin välituotekäyttö kasvaa kullakin talouden sektorilla/toimialalla välillisten rahoituspalvelujen käytön verran. Kotitalouksien kulutusluottojen korkoihin sisältyvä FISIM sekä kotitalouksien pankkitalletusten korkoihin sisältyvä FISIM allokoidaan kotitalouksien kulutusmenoihin eli loppukäyttöön. Koska nyt osa välillisistä rahoituspalveluista meneekin välituotekäytön sijasta loppukäyttöön, niin bruttokansantuote kasvaa.

Lisäksi lasketaan FISIMin vienti ja tuonti, jotka vaikuttavat siten että välituotekäyttöön menevä tuonti pienentää BKT:ta ja vienti puolestaan lisää sitä. Kokonaisuudessaan bruttokansantuote kasvaa loppukäytön (kulutusmenot + vienti) lisäyksen ja välituotekäyttöön menevän tuonnin lisäyksen erotuksen verran. Bruttokansantulo kasvaa kotimaisen loppukäytön (kulutusmenojen) verran, koska ulkomaille maksettuja tai sieltä saatuja korkoja korjataan FISIMin tuonnin ja viennin verran.

*Esimerkki 1: FISIM tarjonta ja käyttö 2004 käyvin hinnoin, milj. euroa***FISIM TARJONTA:**

Kotimainen tuotos	
S12 Rahoituslaitokset	2120
Tuonti	
S2 Ulkomaat	228
Tarjonta yhteensä	<u>2348</u>

FISIM KÄYTTÖ:

Välituotekäyttö	
S11 Yritykset ja asuntoyhteisöt	770
S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	7
S13 Julkisyhteisöt	121
S14 Kotitaloudet	725
S15 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	30
Loppukäyttö	
S14 Kotitaloudet (yksityinen kulutus)	701
Vienti	
S2 Ulkomaat	92
Käyttö yhteensä	<u>2348</u>

BKT-vaikutus: Loppukäyttö + vienti - tuonti +565
(0,4 % BKT:sta)

Välillisten rahoituspalvelujen arvo lasketaan käyttämällä viitekorkoa, joka on FISIM -tuottajien eli luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keski-korko. Viitekorkoa sovelletaan sektoreittaisiin korkovirta- ja kantatietoihin, jotka saadaan luottolaitoksilta. Sektorien sisällä FISIM jaetaan käyttäjätoimialoille toimialan kokonaistuotoksen perusteella. FISIMin viennin ja tuonin laskennassa käytetään ulkoista viitekorkoa, joka on kotimaisten ja ulkomaisten luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keski-korko.

Välillisten rahoituspalvelujen allokointi vaikuttaa myös sektoritilin korkoihin (D41). Käyttäjäsektoreilla saadut korot (D41R) kasvavat, koska talletuskorkoihin lisätään talletusten FISIM. Käyttäjäsektorien maksamat korot (D41K) puolestaan vähenevät lainojen FISIMin verran. Näin välillisten rahoituspalvelujen käyttö eli laina- ja talletusmarginaalit siirtyvät sektoritilin omaisuustuloista ja -menoista välituote- tai loppukäyttöön, missä muidenkin palvelujen käyttö kansantalouden tilinpidossa näytetään.

Välillisten rahoituspalvelujen tuottajasektoreilla rahalaitoksissa (S.122) ja muissa rahoituksen välitystä harjoittavissa laitoksissa (S.123) vaikutukset korkoihin ovat päinvastaiset, eli saadut korot vähenevät ja maksetut korot kasvavat. Uudistuksen johdosta sektoritilien korot muuttuvat teoreettisiksi, välillisistä rahoituspalveluista ”puhdistetuiksi” viitekorkokannan mukaisiksi koroiksi. Todelliset saadut ja maksetut korot näytetään tilijärjestelmästä erillisinä sektoritilien liitetietona.

Ulkomaat -sektorilla (S2) vienti ja tuonti kasvavat kun välilliset rahoituspalvelut lisätään niihin. Lisäksi saatuihin korkoihin lisätään FISIM -vienti talletuksista (ulkomaisten asiakkaiden kotimaisiin luottolaitoksiin tekemien talletusten FISIM) ja niistä vähennetään FISIM -tuonti lainojen osalta (kotimaisten asiakkaiden ulkomaisista luottolaitoksista ottamien lainojen FISIM). Maksettuihin korkoihin lisätään FISIM -tuonti talletuksista (kotimaisten asiakkaiden ulkomaisiin luottolaitoksiin tekemien talletusten FISIM) ja niistä

vähennetään FISIM -vienti lainojen osalta (ulkomaisten asiakkaiden kotimaisista luottolaitoksista ottamien lainojen FISIM).

2004, FISIM allokaation vaikutus BKT:een ja BKTL:oon

Vaikutus bruttokansantuotteeseen	565
+ Saadut palkansaajakorvaukset ulkomailta	0
- Maksetut palkansaajakorvaukset ulkomaille	0
+ Omaisuustulot ulkomailta	165
- Omaisuusmenot ulkomaille	29
BKTL -vaikutus	701

FISIM lähteet sektoreittain

Sektori S122

Luottolaitosten viranomaistiedonkeruu (VIRATI)

- Tuloslaskema - korkovirrat
- Tasetiedot - velka- ja talletusvarannot

Keskuspankin MFI -korkotiedonkeruu

- lainojen ja talletusten jakautuminen korkokannan mukaan vastinsektoreittain

Rahoitustilinpito

- velkojen ja talletusten jakautuminen vastinsektoreittain

Rahoitustilinpidon tärkeimmät lähteet:

- S11 Yritykset - Yritysten rakennetilasto
- S12 Rahoituslaitokset - VIRATI -tiedonkeruu, Rahoitustilinpitotiedustelu, Valtion Eläkerahasto, Vakuutustarkastusviraston tiedonkeruu
- S13 Julkisyhteisöt - Valtion kirjanpitoaineisto, Valtiokonttorin velkareportti, Kuntien rahoitustilasto, Valtion eläkerahastotilasto (TELA)
- S14 Kotitaloudet - Vastinsektoreiden tiedot
- S15 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt - Rahoitustilinpitotiedustelu

Maksutasetilasto

- korkotiedot sekä talletus- ja velkakannat (FISIM.tuonti)
- FISIM vienti saadaan 'VIRATI' tiedonkeruusta.

Sektori S123

Rahoitustilinpito

- velka- ja talletuskannat vastinsektoreittain
- Keskuspankin MFI -korkotiedonkeruu
- velkojen korkokannat vastinsektoreittain

Luku 10 Tärkeimmät käytetyt luokitukset

10.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset

10.1.1 Sektoriluokitus

Sektoriluokitus on tuotoslähestymistavan perusluokitus. Sitä käytetään myös tulolähestymistavassa (luku 10.2.).

Sektoriluokituksessa vasen sarake kertoo EKT2000 (ESA95) –koodin, seuraava sarake ilmoittaa vastaavan SKT-nimikkeeseen.

EKT95- koodi	SKT- koodi	Sektoriluokitus (S)	Classification of sectors (S)
S.1	S1	Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	Total economy (national sectors total)
	S111	Yritykset ¹⁾	Non-financial corporations ¹⁾
S.11	S112	Asuntoyhteisöt	Housing corporations
S.12	S12	Rahoitus- ja vakuutuslaitokset ²⁾	Financial and insurance corporations ²⁾
S.121	S121	Keskuspankki	The central bank
S.122	S122	Muut rahalaitokset	Other monetary financial institutions
S.123	S123	Muut rahoituksen välitystä harjoittavat laitokset	Other financial intermediaries
S.124	S124	Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	Financial auxiliaries
S.125	S125	Vakuutuslaitokset	Insurance corporations
S.13	S13	Julkisyhteisöt	General government
S.1311	S1311	Valtionhallinto	Central government
S.1313	S1313	Paikallishallinto ³⁾	Local government ³⁾
S.1314	S1314	Sosiaaliturvarahastot	Social security funds
	S13141	Työeläkelaitokset	Employment pension schemes
	S13149	Muut sosiaaliturvarahastot	Other social security funds
S.14	S14	Kotitaloudet ¹⁾	Households ¹⁾
S.15	S15	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	Non-profit institutions serving households
S.2	S2	Ulkomaat ⁴⁾	Rest of the world ⁴⁾
S.21	S21	Euroopan unioni	The European Union
S.211	S211	EU:n jäsenmaat	The Member States of the EU
	S2111	EMU-jäsenmaat	The Member States of the EMU
	S2112	Muut EU:n jäsenmaat	Other Member States of the EU
S.212	S212	EU:n laitokset	The institutions of the EU
S.22	S22	Muut maat ja kansainväliset järjestöt	Other countries and international organisations

10.1.2 Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpito lasketaan tuotoslähestymistavassa toimipaikkojen pohjalta toimialoittain (lopulliset luvut lasketaan tuotteittain). Keskeinen tuotantoluokitus on toimialaluokitus, joka noudattaa NACE-luokitusta. Alla olevassa taulukossa oikealla olevassa sarakkeessa on

SKT2000 –koodi (SKT = Suomen Kansantalouden Tilinpito). Edellinen sarake kertoo vastaavan TOL2002 –koodin, joka on Tilastokeskuksen vahvistama NACE:n pohjautuva toimialaluokitus. Suomen luokituksessa on poikkeamia NACE:n verrattuna maataloudessa, rakennustoiminnassa ja asumisessa. Lisäksi toimialoittain kohdentamattomaksi eräksi merkitään tulojen kautta lasketun BKT:n ja tuotoksen kautta lasketun BKT:n erotus (koskee palkansaajakorvauksia ja toimintaylijäämää). Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa käytetään toimialaa X (999) Toimialoittain erittelemätön, tähän erään sijoitetaan investoinneista maksettava varainsiirtovero.

Luokitukset				Classifications
TOL2002	SKT2005	Toimialaluokitus		Industrial classification
NA-CE2002	koodi			
	0	Toimialat yhteensä		Industries total
A	A	Maatalous, riistatalous ja metsätalous		Agriculture, hunting and forestry
011...015	01	Maa- ja riistatalous ja niihin liittyvät palvelut		Agriculture, hunting and related service activities
011...014	01MAA	Maatalous ja siihen liittyvät palvelut		Agriculture and related services
0112	0112	Puutarhatalous		Horticulture
0125	0125	Muu kotieläintalous		Other farming of animals
013	013	Yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous		Growing of crops combined with farming and animals
014	014	Maataloutta palveleva toiminta		Agricultural and animal husbandry service activities, exc. veterinary activ.
015	015	Metsästys ja riistanhoito		Hunting, trapping and game propagation including related service activ.
02	02	Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut		Forestry, logging and related service activities
02011	0211	Metsän viljely		Growing of forests
02013	0212	Puunkorjuu		Timber harvesting
02019	0219	Muu metsätalous		Other forestry and logging activities
0202	0202	Metsätaloutta palveleva toiminta		Forestry and logging related service activities
B	B	Kalatalous		Fishing
05	05	Kalastus, kalanviljely ja niihin liittyvät palvelut		Fishing, operation of fish hatcheries and fish farms;
C	C	Mineraalien kaivu		Mining and quarrying
10	10	Energiamineraalien kaivu		Mining and quarrying of energy producing materials
13	13	Metallimalmien louhinta		Mining of metal ores
14	14	Muu mineraalien kaivu		Other mining and quarrying
D	D	Teollisuus		Manufacturing
DA	DA	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus		Manufacture of food products, beverages and tobacco
15	15	Elintarvikkeiden ja juomien valmistus		Manufacture of food products and beverages
151...158	151	Elintarvikkeiden valmistus		Manufacture of food products
159	159	Juomien valmistus		Manufacture of beverages
16	16	Tupakkatuotteiden valmistus		Manufacture of tobacco products
DB	DB	Tekstiilien ja vaatteiden valmistus		Manufacture of textiles and textile products
17	17	Tekstiilien valmistus		Manufacture of textiles
18	18	Vaatteiden valmistus; turkisten muokkaus		Manufacture of wearing apparel; dressing and dyeing of fur
DC	DC	Nahan ja nahkatuotteiden valmistus		Manufacture of leather and leather products
19	19	Nahan ja nahkatuotteiden valmistus		Manufacture of leather and leather products
DD	DD	Puutavaran ja puutuotteiden valmistus		Manufacture of wood and wood products
20	20	Puutavaran ja puutuotteiden valmistus		Manufacture of wood and wood products
DE	DE	Massan, paperin, paperituotteen valmistus, kustannustoiminta		Manufacture of pulp, paper and paper products, publishing and printing
21	21	Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus		Manufacture of pulp, paper and paper products
22	22	Kustantaminen ja painaminen		Publishing and printing
DF	DF	Öljytuotteiden, kocsin, ydinpolttoaineen valmistus		Manufacture of refined petroleum products, coke and nuclear fuel
23	23	Öljytuotteiden, kocsin, ydinpolttoaineen valmistus		Manufacture of refined petroleum products, coke and nuclear fuel
DG	DG	Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus		Manufacture of chemicals and chemical products
24	24	Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus		Manufacture of chemicals and chemical products

DH	DH	Kumi- ja muovituotteiden valmistus	Manufacture of rubber and plastic products
25	25	Kumi- ja muovituotteiden valmistus	Manufacture of rubber and plastic products
251	251	Kumituotteiden valmistus	Manufacture of rubber products
252	252	Muovituotteiden valmistus	Manufacture of plastic products
DI	DI	Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	Manufacture of other non-metallic mineral products
26	26	Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	Manufacture of other non-metallic mineral products
DJ	DJ	Metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus	Manufacture of basic metals and fabricated metal products
27	27	Metallien jalostus	Manufacture of basic metals
28	28	Metallituotteiden valmistus	Manufacture of fabricated metal products
DK	DK	Koneiden ja laitteiden valmistus	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
29	29	Koneiden ja laitteiden valmistus	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
DL	DL	Sähkötekniisten tuotteiden ja optisten laitteiden valmistus	Manufacture of electrical and optical equipment
30	30	Konttori- ja tietokoneiden valmistus	Manufacture of office machinery and computers
31	31	Muu sähkökoneiden ja -laitteiden valmistus	Manufacture of electrical machinery and apparatus n.e.c.
32	32	Radio-, TV- ja tietoliikennevälineiden valmistus	Man. of radio, television and communication equipment and apparatus
33	33	Lääkintä- ja hienomekaanisten tuotteiden valmistus	Manufacture of medical and precision products
DM	DM	Kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of transport equipment
34	34	Autojen ja perävaunujen valmistus	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
35	35	Muu kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of other transport equipment
351	351	Laivojen ja veneiden valmistus ja korjaus	Building and repairing of ships and boats
352...355	352	Muu muiden kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of other transport equipment n.e.c.
DN	DN	Muu valmistus ja kierrätys	Manufacturing n.e.c. and recycling
36	36	Muu valmistus	Manufacturing n.e.c.
361	361	Huonekalujen valmistus	Manufacture of furniture
362...366	362	Muiden tuotteiden valmistus	Miscellaneous manufacturing n.e.c.
37	37	Kierrätys	Recycling
E	E	Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	Electricity, gas and water supply
40	40	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	Electricity, gas, steam and hot water supply
41	41	Veden puhdistus ja jakelu	Collection, purification and distribution of water
F	F	Rakentaminen	Construction
45	45	Rakentaminen	Construction
	4501	Talonrakentaminen	Building of complete constructions or parts thereof
	4502	Maa- ja vesirakentaminen	Civil engineering
	4509	Rakennuspalvelutoiminta	Construction service activities
G	G	Kauppa; moottoriajoneuv. ja kotitalousesin. korjaus	Trade; repair of motor vehicles and household goods
50	50	Moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto; huoltamot	Sale, repair and maintenance of motor vehicles; service stations
501,503...505	501	Moottoriajoneuvojen kauppa; huoltamot	Sale of motor vehicles; service stations
502+50403	502	Moottoriajoneuvojen korjaus ja huolto	Repair and maintenance of motor vehicles
51	51	Tukkukauppa ja agentuuritoiminta	Wholesale trade and commission trade
52	52	Vähittäiskauppa; kotitalousesineiden korjaus	Retail trade; repair of household goods
521...526	521	Vähittäiskauppa	Retail trade
527	527	Kotitalousesineiden korjaus	Repair of household goods
H	H	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Hotels and restaurants
55	55	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Hotels and restaurants
551+552	551	Majoitustoiminta	Hotels
553...555	553	Ravitsemistoiminta	Restaurants
I	I	Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	Transport, storage and communication
60...63	IA	Kuljetus ja varastointi	Transport and storage
60	60	Maaliikenne; putkijohtokuljetus	Land transport; transport via pipelines
601	601	Rautatieliikenne	Transport via railways
602	602	Muu maaliikenne	Other land transport
6021+6023	6021	Linja-auto-, raitiotie- ja metroliikenne	Bus, motor-coach, tram and underground train transport
6022	6022	Taksiliikenne	Taxi operation
6024	6024	Tieliikenteen tavarankuljetus	Freight transport by road
603	603	Putkijohtokuljetus	Transport via pipelines
61	61	Vesiliikenne	Water transport
62	62	Ilmaliikenne	Air transport
63	63	Liikennettä palveleva toiminta; matkatoimistot	Supporting and auxiliary transport activities; activities of travel agencies
	6301	Radanpito	Railway development

	6302	Tienpito	Road development
6323	6303	Ilmailukennettä palveleva toiminta	Supporting air transport activities
	6309	Muu liikennettä palveleva toiminta	Other supporting transport activities
64	IB	Posti- ja teleliikenne	Post and telecommunications
64	64	Posti- ja teleliikenne	Post and telecommunications
641	641	Posti- ja kuriiritoiminta	Post and courier activities
642	642	Teleliikenne	Telecommunications
J	J	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	Financial intermediation and insurance
65	65	Rahoitustoiminta	Financial intermediation
66	66	Vakuutustoiminta	Insurance
67	67	Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta	Activities auxiliary to financial intermediation and insurance
K	K	Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalv., liike-elämän palv.	Real estate, renting, research and business activities
70	KA	Kiinteistöalan palvelut	Real estate activities
70	70	Kiinteistöalan palvelut	Real estate activities
701	701	Kiinteistöjen rakennuttaminen ja kauppa	Real estate activities with own property
702	702	Asuntojen ja kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	Letting and operation of property
70201+70202	7021	Asuntojen omistus ja vuokraus	Letting and operation of dwellings
70209	7022	Kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	Letting and operation of real estate
703	703	Kiinteistöjen välitys, isännöinti ja hoito	Real estate activities on a fee or contract basis
7031	7031	Kiinteistövälitys	Real estate agencies
7032	7032	Isännöinti ja kiinteistönhoito	Management of real estate on a fee or contract basis
71...74	KB	Liike-elämää palveleva toiminta; vuokraus- ja tutkimuspalv.	Business activities; renting and research activities
71	71	Kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden vuokraus	Renting of machinery and equipment
72	72	Tietojenkäsittelypalvelu	Computer and related activities
73	73	Tutkimus ja kehittäminen	Research and development
74	74	Muu liike-elämää palveleva toiminta	Other business activities
741	741	Lainopillinen ja taloudellinen konsultointi; hallintayhtiöt	Legal and financial consultancy; holdings
742+743	742	Tekninen palvelu; testaus ja analysointi	Technical activities; testing and analysis
744	744	Mainospalvelu	Advertising
747	747	Siivous	Industrial cleaning
745+746+748	748	Muut palvelut liike-elämälle	Miscellaneous business activities n.e.c.
L	L	Hallinto, pakollinen sosiaalivakuutus	Administration, compulsory social security
75	75	Hallinto, pakollinen sosiaalivakuutus	Administration, compulsory social security
	751	Julkinen hallinto	Public administration
	752	Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	Defence equipment and conscripts
753	753	Pakollinen sosiaalivakuutustoiminta	Compulsory social security activities
	7531	Työeläkevakuutus	Employment pension insurance
	7539	Muu pakollinen sosiaalivakuutus	Other compulsory social security
M	M	Koulutus	Education
80	80	Koulutus	Education
N	N	Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	Health and social work
85	85	Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	Health and social work
851	851	Terveydenhuoltopalvelut	Human health activities
852	852	Eläinlääkintäpalvelut	Veterinary activities
853	853	Sosiaalipalvelut	Social work activities
O	O	Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	Other community, social and personal service activities
90	90	Ympäristöhuolto	Sewage and refuse disposal, sanitation and similar activities
91	91	Järjestö- ja uskonnollinen toiminta	Activities of religious and membership organisations
911+912	911	Työnantaja-, ammatti- ja elinkeinoelämän järjestöt	Activities of employers and business organisations, trade unions
913	913	Uskonnolliset ja muut järjestöt	Activities of other membership organisations
9131	9131	Uskonnolliset yhteisöt	Activities of religious organisations
9132+9133	9139	Muut järjestöt	Activities of other membership organisations n.e.c.
92	92	Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta	Recreational, cultural and sporting activities
93	93	Muut palvelut	Other service activities
9301	9301	Pesulatoiminta	Washing and drycleaning of textile and fur products
9302...9305	9309	Muut henkilöpalvelut	Other personal service activities
P	P	Kotitalouspalvelut	Household service activities

95	95	Kotitalouspalvelut	Household service activities
	X	Toimialoittain erittelemätön	Industry unspecified

10.1.3 Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä on kolme: markkinatuottajat, markkinattomat tuottajat. Markkinattomat tuottajat jaetaan edellen ja omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

SKT-koodi	Tuottajatyypiluokitus (T) 5)	Classification of producers by type 5)
T1	Markkinatuottajat	Market producers
T2	Omaan loppukäyttöön tuottajat	Producers for own final use
T3	Muut markkinattomat tuottajat	Other non-market producers
T0	Tuottajatyypit yhteensä	Types of producers total

10.1.4 Tuoteluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa sovellettava tuoteluokitus esitetään liitteessä 1.

10.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset

Tulolähestymistavan keskeinen luokitus on sektoriluokitus. Se on kuvattu kohdassa 10.1.1.

10.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset

10.3.1 Yksilöllinen kulutus

Suomessa käytetty yksilöllisen kulutuksen luokittelu seuraa hyvin tarkoin COICOP –luokitusta. Suomen luokituksessa on käytetty tuotteiden erotteiluun viittä merkkiä ja kestävyysluokkatunnusta. Koulutuksessa ja vakuutuslajissa on Suomen luokituksessa vain yksi ryhmä verrattuna COICOPin koulutusasteen ja vakuutuslajin mukaiseen jaotteluun. Vuokrissa on sekä todellisille että laskennallisille vuokrillemme käytetty kummallekin yhtä ryhmää. Muutoin erot ovat merkityksettömiä.

Yksilöllisen kulutuksen luokitus käyttötarkoituksen mukaan (COICOP)
SKT-kulutusunikkeistö

Classification of individual consumption by purpose – COICOP

C01	ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLIT-TOMAT JUOMAT	FOOD AND NON-ALCOHOLIC BEVERAGES
C011	Elintarvikkeet	Food
C0111	Leipä- ja viljatuotteet	Bread and other grain products
C01111ND	Riisi	Rice
C01112ND	Jauhot ja suurimot	Flour and groats
C01113ND	Perunajauhot	Potato flour
C01114ND	Ruokaleipä	Bread
C01115ND	Kahvileipä	Cakes and pastries
C01116ND	Muut viljatuotteet	Other grain products
C0112	Liha ja lihatuotteet	Meat and meat products
C01121ND	Naudanliha	Beef
C01122ND	Sianliha	Pork
C01123ND	Siipikarjan liha	Poultry
C01124ND	Lammas, poro ym.	Mutton, reindeer meat, etc.
C01125ND	Riistan liha	Game
C01126ND	Makkara	Sausages
C01127ND	Lihäsäilykkeet, -einekset ja -valmisteet	Tinned meat, processed and precooked meat
C01128ND	Muut lihatuotteet	Other meat products
C0113	Kala ja kalatuotteet	Fish and fish products
C01131ND	Tuore kala	Fresh fish
C01132ND	Kalasäilykkeet ja –valmisteet	Fish preserves and precooked fish products
C0114	Maito, juusto ja munat	Milk, cheese and eggs
C01141ND	Tinkimaito ja tuottajan kulutus	Milk sold directly to consumers and consumption for own use
C01142ND	Maito ja maitojauhe	Milk and milk powder
C01143ND	Hapanmaitotuotteet	Sour milk products
C01144ND	Kerma	Cream
C01145ND	Juustot	Cheeses
C01146ND	Munat	Eggs
C0115	Rasvat ja öljyt	Oils and fats
C01151ND	Voi ja voi-kasviöljyseokset	Butter and butter-vegetable oil mixtures
C01152ND	Margariini	Margarine
C01153ND	Muut rasvat ja öljyt	Other fats and oils
C0116	Hedelmät	Fruit
C01161ND	Tuottajan hedelmät ja puutarhamarjat	Fruit and garden berries for own use
C01162ND	Tuoreet hedelmät ja puutarhamarjat	Fresh fruit and garden berries
C01163ND	Metsämarjat	Forest berries
C01164ND	Kuivatut hedelmät, pähkinät yms.	Dried fruit, nuts, etc.
C01165ND	Hedelmä- ja marjasäilykkeet ja -valmisteet	Fruit and berry preserves and preparations
C0117	Kasvikset	Vegetables
C01171ND	Sienet	Mushrooms
C01172ND	Tuottajan vihannekset ja juurekset	Vegetables and root crops for own use
C01173ND	Tuoreet vihannekset ja juurekset	Fresh vegetables and root crops
C01174ND	Vihannes- ja juuresvalmisteet	Vegetable and root crop preparations
C01175ND	Tuottajan perunat	Potatoes for own use
C01176ND	Perunat	Potatoes
C01177ND	Perunavalmisteet	Potato preparations

C0118	Sokeri, hillot, hunaja, siirapit, suklaa ja makeiset	Sugar, jams, honey, syrups, chocolate and confectionery
C01181ND	Sokeri	Sugar
C01182ND	Hunaja	Honey
C01183ND	Hillot, siirappi ym.	Jams, syrup, etc.
C01184ND	Makeiset ja suklaa	Confectionery and chocolate
C01185ND	Jäätelö	Ice cream
C0119	Muualla luokittelemattomat elintarvikkeet	Food n.e.c.
C01190ND	01.1.9.1 Mausteet, ravintoainevalmisteet, erittelemätön kulutus	Spices, nutrient preparations, unspecified expenditure
C012	01.2 Alkoholittomat juomat	Non-alcoholic beverages
C0121	Kahvi, tee ja kaakao	Coffee, tea and cocoa
C01211ND	Kahvi	Coffee
C01212ND	Tee	Tea
C01213ND	Kaakao	Cocoa
C0122	Kivennäisvedet, virvoitusjuomat ja mehut	Mineral waters, soft drinks and juices
C01221ND	Kivennäisvedet ja virvoitusjuomat	Mineral waters and soft drinks
C01222ND	Mehut	Juices
C02	ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMEET	ALCOHOLIC BEVERAGES, TOBACCO AND NARCOTICS
C021	02.1 Alkoholijuomat	Alcoholic beverages
C0211	Väkevät alkoholijuomat	Spirits
C02110ND	Väkevät alkoholijuomat	Spirits
C0212	Viini, siideri, long drinkit	Wine, cider, long drinks
C02120ND	Viini, siideri, long drinkit	Wine, cider, long drinks
C0213	Olut	Beer
C02130ND	Olut	Beer
C022	Tupakka	Tobacco
C0220	Tupakka	Tobacco
C02200ND	Tupakka	Tobacco
C023	Huumeet	Narcotics
C0230	Huumeet	Narcotics
C02300ND	Huumeet	Narcotics
C03	VAATETUS JA JALKINEET	CLOTHING AND FOOTWEAR
C031	Vaatetus	Clothing
C0311	Kankaat	Fabrics
C03110SD	Kankaat	Fabrics
C0312	Vaatteet	Garments
C03121SD	Päällysvaatteet	Outdoor clothing
C03122SD	Alusvaatteet	Underwear
C0313	Asusteet ja pukineet	Accessories and articles of clothing
C03131SD	Lanka ym.	Yarn, etc.
C03132SD	Hatut, solmiot, liinat, käsineet ym.	Hats, ties, scarves, gloves, etc.
C0314	Vaatteiden korjaus ja vuokraus	Garment repair and hire
C03140S	Vaatteiden korjaus ja vuokraus	Garment repair and hire
C032	Jalkineet	Footwear
C0321	Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	Footwear and footwear supplies
C03210SD	Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	Footwear and footwear supplies
C0322	Jalkineiden korjaus ja vuokraus	Footwear repair and hire
C03220S	Jalkineiden korjaus ja vuokraus	Footwear repair and hire
C04	ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	HOUSING, WATER, ELECTRICITY, GAS AND OTHER FUELS
C041	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
C0410	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing

C04100S	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
C042	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
C0420	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
C04200S	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
C043	Asunnon ylläpito ja korjaus	Maintenance and repair of dwelling
C0431	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	Materials for maintenance and repair of dwelling
C04310ND	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	Materials for maintenance and repair of dwelling
C0432	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	Services for maintenance and repair of dwelling
C04320S	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	Services for maintenance and repair of dwelling
C044	Muut asumiseen liittyvät palvelut	Other services relating to housing
C0441	Vesi	Water supply
C04410ND	Vesi	Water supply
C0442	Jätteiden keruu	Waste collection
C04420S	Jätteiden keruu	Waste collection
C0443	Jätevesi	Sewage services
C04430S	Jätevesi	Sewage services
C0444	Muut asumiseen liittyvät palvelut	Other services relating to housing n.e.c.
C04440S	Muut asumiseen liittyvät palvelut	Other services relating to housing n.e.c.
C045	Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	Electricity, gas and other fuels
C0451	Sähkö	Electricity
C04510ND	Sähkö	Electricity
C0452	Kaasu	Gas
C04520ND	Kaasu	Gas
C0453	Nestemäiset polttoaineet	Liquid fuels
C04530ND	Nestemäiset polttoaineet	Liquid fuels
C0454	Kiinteät polttoaineet	Solid fuels
C04540ND	Kiinteät polttoaineet	Solid fuels
C0455	Kuuma vesi, höyry ja jää	Hot water, steam and ice
C04550ND	Kuuma vesi, höyry ja jää	Hot water, steam and ice
C05	SISUSTUS, KOTITALOUSVÄLINEISTÖ JA TAVANOMAINEN KODINHOITO	FURNISHINGS, HOUSEHOLD EQUIPMENT AND ROUTINE HOUSEHOLD MAINTENANCE
C051	Huonekalut, sisusteet, matot ja muut lattiapäällysteet	Furniture, furnishings, carpets and other floor coverings
C0511	Huonekalut ja sisusteet	Furniture and furnishings
C05111D	Huonekalut ja kalusteet	Furniture
C05112D	Puutarha- ym. ulkokalusteet	Garden and other outdoor furniture
C05113D	Valaisimet ja varjostimet	Lamps and shades
C05114D	Taide-esineet	Art objects
C05115D	Koriste- ja sisustusesineet, peilit	Decorations, mirrors
C0512	Matot ja muut lattiapäällysteet	Carpets and other floor coverings
C05120D	Matot ja muut lattiapäällysteet	Carpets and other floor coverings
C0513	Huonekalujen ym. korjaus	Repair of furniture, etc.
C05130S	Huonekalujen ym. korjaus	Repair of furniture, etc.
C052	Kotitaloustekstiilit	Household textiles
C0521	Kotitaloustekstiilit	Household textiles
C05211SD	Tekstiilit	Textiles
C05212SD	Patjat	Mattresses
C05213S	Kotitaloustekstiilien korjaus	Repair of textiles
C053	Kodinkoneet	Household appliances
C0531	Suurehkot kodinkoneet	Major household appliances
C05311D	Uunit, kamiinat, kiukaat	Ovens, stoves, sauna stoves

C05312D	Jää- ja pakastekaapit	Refrigerators and freezers
C05313D	Pesukoneet, astianpesukoneet, kuivausrummut	Washing machines, dishwashers, tumble dryers
C05314D	Ompelukoneet	Sewing machines
C05315D	Sähköliedit, mikroaaltouunit, pölynimurit	Electric cookers, microwave ovens, vacuum cleaners
C0532	Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	Small electric household appliances
C05320SD	Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	Small electric household appliances
C0533	Kodinkoneiden korjaus	Repair of household appliances
C05330S	Kodinkoneiden korjaus	Repair of household appliances
C054	Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	Glassware, tableware and household utensils
C0541	Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	Glassware, tableware and household utensils
C05411SD	Ruokailuastiat, ruoanvalmistus- ym. astiat	Dishes, cooking dishes, etc.
C05412SD	Ruokailu- ja ruoanvalmistusvälineet	Table cutlery and cooking utensils
C05413SD	Muu kotitalousvälineistö	Other household articles
C05414S	Kotitalousvälineiden korjaus	Repair of household articles
C055	Työkalut ja laitteet kodin- ja puutarhanhoitoon	Tools and equipment for house and garden
C0551	Puutarhakoneet, muut työkoneet	Garden appliances, other work appliances
C05510D	Puutarhakoneet, muut työkoneet	Garden appliances, other work appliances
C0552	Pientyökalut ja tarvikkeet	Tools and miscellaneous accessories
C05521SD	Kotitalouden käyttöesineet ja työkalut	Household utensils and tools
C05522SD	Pienet sähkötarvikkeet	Small electric accessories
C056	Tavarat ja palvelut tavanomaiseen kodinhoitoon	Goods and services for routine household maintenance
C0561	Kotitalouden lyhytikäiset kulutustavarat	Non-durable household goods
C05611ND	Pesu-, puhdistus- ym. aineet	Cleaning and washing substances
C05612ND	Hyönteis- ym. myrkyt	Insecticides and other pesticides
C05613ND	Paperiset ja muoviset kertakulutustavarat	Disposable paper and plastic goods
C05614ND	Muut kertakulutustavarat	Other non-durable goods
C0562	Kotitalouspalvelut	Household services
C05620S	Kotitalouspalvelut	Household services
C06	TERVEYS	HEALTH
C061	Lääkintätuotteet, -laitteet ja -välineet	Medical products, appliances and equipment
C0611	Lääkkeet	Medicines
C06110ND	Lääkkeet	Medicines
C0612	Muut farmaseuttiset tuotteet	Other pharmaceutical products
C06120ND	Muut farmaseuttiset tuotteet	Other pharmaceutical products
C0613	Terapeuttiset laitteet ja välineet	Therapeutic appliances and equipment
C06131D	Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokojeet	Glasses, contact lenses, prostheses, hearing aids
C06132D	Muut terapeuttiset laitteet ja välineet	Other therapeutic appliances and equipment
C062	Avohoitopalvelut	Non-hospital medical and paramedical services
C0621	Lääkäripalvelut	Medical services
C06210S	Lääkäripalvelut	Medical services
C0622	Hammaslääkäripalvelut	Dental services
C06220S	Hammaslääkäripalvelut	Dental services
C0623	Muut avohoitopalvelut	Paramedical services
C06230S	Muut avohoitopalvelut	Paramedical services

C063	Sairaalapalvelut	Hospital services
C0630	Sairaalapalvelut	Hospital services
C06300S	Sairaalapalvelut	Hospital services
C07	KULJETUS	TRANSPORT
C071	Kulkuvälineiden hankinnat	Purchase of vehicles
C0711	Autot	Motor cars
C07110D	Autot	Motor cars
C0712	Moottoripyörät ja –kelkat	Motorcycles and snowmobiles
C07120D	Moottoripyörät ja –kelkat	Motorcycles and snowmobiles
C0713	Polkupyörät	Bicycles
C07130D	Polkupyörät	Bicycles
C072	Yksityisten kulkuvälineiden käyttö	Operation of personal transport equipment
C0721	Varaosat ja lisävarusteet	Spare parts and accessories for personal transport equipment
C07211SD	Renkaat	Tyres
C07212SD	Muut varaosat ja lisävarusteet	Other spare parts and accessories
C0722	Poltto- ja voiteluaineet	Fuels and lubricants
C07220ND	Poltto- ja voiteluaineet	Fuels and lubricants
C0723	Yksityisten kulkuvälineiden huolto ja korjaus	Maintenance and repair of personal transport equipment
C07230S	Yksityisten kulkuvälineiden huolto ja korjaus	Maintenance and repair of personal transport equipment
C0724	Muut yksityisiin kulkuvälineisiin liittyvät palvelut	Other services for personal transport equipment
C07241S	Autonvuokraus	Car rentals
C07242S	Autopaikka-, pysäköinti- ja tienhoitomaksut	Parking place, parking and road maintenance charges
C07243S	Ajo-opetus	Driving lessons
C07244S	Katsastus-, kuljettajantutkinto- ja kilpimaksut	Motor vehicle inspection, driving test and number plate charges
C073	Kuljetuspalvelut	Transports services
C0731	Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	Train, tram and underground train travel
C07310S	Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	Train, tram and underground train travel
C0732	Linja-auto- ja taksimatkat	Bus, motor-coach and taxi travel
C07320S	Linja-auto- ja taksimatkat	Bus, motor-coach and taxi travel
C0733	Lentomatkat	Air travel
C07330S	Lentomatkat	Air travel
C0734	Laivamatkat	Sea travel
C07340S	Laivamatkat	Sea travel
C0735	Muut kuljetuspalvelut	Other transport services
C07350S	Muut kuljetuspalvelut	Other transport services
C08	TIETOLIIKENNE	TELECOMMUNICATIONS
C081	Tietoliikenne	Telecommunications
C0811	Postipalvelut	Postal services
C08110S	Postipalvelut	Postal services
C0812	Tietoliikennelaitteet	Telecommunication equipment
C08120D	Tietoliikennelaitteet	Telecommunication equipment
C0813	Tietoliikennepalvelut	Telecommunication services
C08130S	Tietoliikennepalvelut	Telecommunication services
C09	VIRKISTYS JA KULTTUURI	RECREATION AND CULTURE
C091	Audiovisuaaliset, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteet	Audio-visual, photographic and data processing equipment
C0911	Äänen ja kuvan vastaanotto-, tallentamis- ja toistolaitteet	Equipment for reception, recording and reproduction sound and images
C09111D	Radiot, äänentoistolaitteet yms.	Radios, sound reproduction equipment, etc.
C09112D	Televisiot ja videonauhurit	Televisions and video recorders

C09113SD	Viihde-elektroniikan osat ja tarvikkeet	Parts and accessories of entertainment electronics
C0912	Valokuvaus-, elokuva- ja optiset laitteet	Photographic and cinematographic equipment and optical instruments
C09121D	Kamerat, kiikarit ym.	Cameras, binoculars, etc.
C09122D	Videokamerat	Videocameras
C0913	Mikrotietokoneet, lasku- ja kirjoituskoneet	Personal computers, calculators and typewriters
C09130D	Mikrotietokoneet, lasku- ja kirjoituskoneet	Personal computers, calculators and typewriters
C0914	Äänen ja kuvan tallennusvälineet	Sound and picture recording equipment
C09141SD	Filmit ja muut valokuvaustarvikkeet	Films and other photographic accessories
C09142SD	Äänilevyt, audio- ja videokasetit	Records, audio and video cassettes
C0915	Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	Repair of audio-visual, photographic and data processing equipment
C09150S	Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	Repair of audio-visual, photographic and data processing equipment
C092	Muut suurehkot kestopulutusavaraat virkistykseen ja kulttuuriin	Other major consumer durables for recreation and culture
C0921	Suurehkot kestopulutusavaraat ulkoiluun	Major consumer durables for outdoor recreation
C09210D	Suurehkot kestopulutusavaraat ulkoiluun	Major consumer durables for outdoor recreation
C0922	Suurehkot ajanviete- ja virkistystavaraat sisäkäyttöön	Major durables for indoor recreation
C09220D	Suurehkot ajanviete- ja virkistystavaraat sisäkäyttöön	Major durables for indoor recreation
C0923	Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	Maintenance and repair of other major durables for recreation and culture
C09230S	Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	Maintenance and repair of other major durables for recreation and culture
C093	Muut tavaraat ja laitteet virkistykseen; puutarhatarvikkeet ja lemmikkieläimet	Other recreational items and equipment, garden supplies and pets
C0931	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	Games, toys and hobby equipment
C09310SD	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	Games, toys and hobby equipment
C0932	Urheilu- ja retkeilyvälineet	Sports and camping equipment
C09320SD	Urheilu- ja retkeilyvälineet	Sports and camping equipment
C0933	Kukat ja puutarhatarvikkeet	Flowers and garden supplies
C09330ND	Kukat ja puutarhatarvikkeet	Flowers and garden supplies
C0934	Lemmikkieläimet ja tarvikkeet	Pets and related products
C09341ND	Lemmikkieläinten ruoka	Pet food
C09342SD	Lemmikkieläimet ja niiden varusteet	Pets and pet supplies
C0935	Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	Veterinary and other services for pets
C09350S	Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	Veterinary and other services for pets
C094	Virkistys- ja kulttuuripalvelut	Recreational and cultural services
C0941	Urheilu- ja virkistyspalvelut	Sports and recreational services
C09411S	Urheilu- ja vapaa-ajanvälineiden vuokraus	Sports and leisure-time equipment rentals
C09412S	Muut urheilu- ja virkistyspalvelut	Other sports and recreational services
C0942	Kulttuuripalvelut	Cultural services
C09421S	Televisioiden, videoiden ym. vuokraus	Rentals of television, video, etc.
C09422S	Tv-lupamaksut, kaapeli-tv- ym. maksut	Television licences, cable television fees, etc.

C09423S	Valokuvaamo- ja valokuvien kehityspalvelut	Photographer's services and film development services
C09424S	Muut kulttuuripalvelut	Other cultural services
C0943	Veikkaus, arpajaiset, lotto	Football pools, lottery
C09430S	Veikkaus, arpajaiset, lotto	Football pools, lottery
C095	Sanomalehdet, kirjat ja paperitarvikkeet	Newspapers, books and stationery
C0951	Kirjat	Books
C09510SD	Kirjat	Books
C0952	Sanoma- ja aikakauslehdet	Newspapers and periodicals
C09520ND	Sanoma- ja aikakauslehdet	Newspapers and periodicals
C0953	Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	Maps, calendars, cards and other printed matter, etc.
C09530ND	Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	Maps, calendars, cards and other printed matter, etc.
C0954	Paperitarvikkeet	Stationery
C09540ND	Paperitarvikkeet	Stationery
C096	Valmismatkat	Package tours
C0960	Valmismatkat	Package tours
C09600S	Valmismatkat	Package tours
C10	KOULUTUS	EDUCATION
C100	Koulutus	Educational services
C1000	Koulutus	Educational services
C10000S	Koulutus	Educational services
C11	RAVINTOLAT JA HOTELLIT	HOTELS, CAFES AND RESTAURANTS
C111	Ravitsemispalvelut	Catering services
C1111	Ravintolat ja kahvilat	Restaurants and cafes
C11110S	Ravintolat ja kahvilat	Restaurants and cafes
C1112	Ruokalat	Canteens
C11120S	Ruokalat	Canteens
C112	Majoituspalvelut	Accommodation services
C1120	Majoituspalvelut	Accommodation services
C11200S	Majoituspalvelut	Accommodation services
C12	SEKALAISET TAVARAT JA PALVELUT	MISCELLANEOUS GOODS AND SERVICES
C121	Henkilökohtaisen puhtauden ja kauneuden hoito	Personal hygiene and beauty care
C1211	Kampaamo-, parturi- ym. henkilökohtaiset puhtauspalvelut	Hairdresser, barber and other personal hygiene services
C12110S	Kampaamo-, parturi- ym. henkilökohtaiset puhtauspalvelut	Hairdresser, barber and other personal hygiene services
C1212	Hiustenkuivaajat, sähköparranajokoneet ym. sähkölaitteet	Hairdryers, electric shavers and other electric appliances in kind
C12120D	Hiustenkuivaajat, sähköparranajokoneet ym. sähkölaitteet	Hairdryers, electric shavers and other electric appliances in kind
C1213	Muut henkilökohtaisen puhtauden tavarat	Other appliances, articles and products for personal care
C12131ND	Kosmeettiset ja toalettilmisteet	Cosmetic and toilet articles
C12132ND	WC-paperi, nenäliinat yms.	Toilet paper, handkerchiefs, etc.
C12133ND	Vauvanvaipat, terveyssiteet, vanu	Nappies, sanitary towels, cotton wool
C12134SD	Kammat, hiusharjat, parranajovälineet, hammasharjat	Combs, hair brushes, shaving supplies, tooth brushes
C122	Prostituutio	Prostitution
C1220	Prostituutio	Prostitution
C12200S	Prostituutio	Prostitution
C123	Muulla luokittelemattomat henki-	Personal effects n.e.c.

	lökohtaiset tavarat	
C1231	Koruesineet ja kellot	Jewellery, clocks and watches
C12311D	Koruesineet	Jewellery
C12312D	Ranne- ja taskukellot, seinä- ym. kellot	Wrist and pocket watches, wall and other clocks
C12313S	Kellojen ja koruesineiden korjaus	Repair of watches, clocks and jewellery
C1232	Muut henkilökohtaiset tavarat	Other personal effects
C12321SD	Laukut, lompakot	Bags and wallets
C12322SD	Lastenvaunut ja –rattaat, turvaistuimet	Prams, pushchairs and child safety seats
C12323SD	Sateenvarjot, aurinkolasit, tupak.välineet	Umbrellas, sunglasses, smoking articles
C124	Sosiaaliturva	Social protection
C1240	Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut	Children's day care, institution and other social service expenses
C12400S	Päivähoito-, laitos- ym. sosiaalipalvelumaksut	Children's day care, institution and other social service expenses
C125	Vakuutus	Insurance
C1250	Vakuutus	Insurance
C12500S	Vakuutus	Insurance
C126	Rahoituspalvelut	Financial services n.e.c.
C1261	Todelliset rahoituspalvelut	Actual financial services
C12610S	Todelliset rahoituspalvelut	Actual financial services
C1262	Välilliset rahoituspalvelut	FISIM
C12620S	Välilliset rahoituspalvelut	FISIM
C127	Muut muualla luokittelemattomat palvelut	Other services n.e.c.
C1270	Muut muualla luokittelemattomat palvelut	Other services n.e.c.
C12700S	Muut muualla luokittelemattomat palvelut	Other services n.e.c.
P311Y	KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	CONSUMPTION EXPENDITURE OF HOUSEHOLDS IN FINLAND
KES(D)	KESTOKULUTUSTAVARAT	DURABLE GOODS
PUO(SD)	PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	SEMI-DURABLE GOODS
LYH(ND)	LYHYTIKÄISET TAVARAT	NON-DURABLE GOODS
PAL(S)	PALVELUT	SERVICES
TUR	TURISMIMENOT	EXPENDITURE ON TOURISM
P312Y	Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	Consumption expenditure of resident households in the rest of the world
P313Y	Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	Consumption expenditure of non-resident households in Finland
P31Y	SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT	CONSUMPTION EXPENDITURE OF RESIDENT HOUSEHOLDS
P32Y	Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	Consumption expenditure of non-profit institutions
YSU	YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA	PRIVATE CONSUMPTION EXPENDITURE IN FINLAND
P3Y	YKSITYISET KULUTUSMENOT	PRIVATE CONSUMPTION EXPENDITURE
	13. KOTITALOUKSIA PALVELEVIEN VOITTOA TAVOITTELEMATTOMIEN YHTEISÖJEN YKSILÖLLISET KULUTUSMENOT	INDIVIDUAL CONSUMPTION EXPENDITURE BY NON PROFIT INSTITUTIONS SERVING HOUSEHOLDS

14. JULKISYHTEISÖJEN YKSILÖLISET KULUTUSMENOT	INDIVIDUAL CONSUMPTION EXPENDITURE BY GENERAL GOVERNMENT
14.1 Asuminen	Housing
14.2 Terveys	Health
14.3 Virkistys ja kulttuuri	Recreation and Culture
14.4 Koulutus	Education
14.5 Sosiaaliturva	Social security

10.3.2 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos

Vertailu on tehty varojen EKT95 AN –luokitukseen. Varastojen muutoksessa on joitakin kansallisia alajakoja, jotka on selvitetty ao. kohdissa. P53 –ryhmän eriä ei lasketa Suomen kansantalouden tilinpidossa.

SKT – pääomanmuodostusluokka	EKT95 varojen luokituskoodi	EKT95: varojen luokitus nimike / huomautukset eroista
P51 Kiinteän pääoman bruttomuodostus		
P511 Aineellisen kiinteän pääoman bruttomuodostus	AN.11	Kiinteät varat
P5111S Asuinrakennukset	AN.1111	Asuinrakennukset
P5112S Muut rakennukset ja rakennelmat	AN.1112	Muut rakennukset ja rakennelmat
P51121S Muut talorakennukset	AN.11121	Muut talorakennukset
P51122S Maa- ja vesirakennukset ja muut rakennelmat	AN.11122	Maa- ja vesirakennukset ja muut rakennelmat
P5113S Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	AN.1113	Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
P51131S Kuljetusvälineet	AN.11131	Kuljetusvälineet
P51132S Muut koneet ja laitteet	AN.11132	Muut koneet ja laitteet
P5114S Kasvatettavat varat	AN.1114	Kasvatettavat varat
P51141S Jalostus- ja lypsykarja, työeläimet	AN.11141	Jalostus- ja lypsykarja, työeläimet jne.
P51142S Viini - ja hedelmätarhat	AN.11142	Viini- ja hedelmätarhat, toistuvasti satoa tuottavat istutukset
P512 Aineettoman kiinteän pääoman bruttomuodostus	AN.112	Aineettomat kiinteät varat
P5121S Mineraalien etsintä	AN.1121	Mineraalien etsintä
P5122S Tietokoneohjelmistot	AN.1122	Tietokoneohjelmistot
P5123S Viihteen ja taiteen alkuperäisteokset	AN.1123	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
P5129S Muut aineettomat kiinteät varat	AN.1129	Muut aineettomat kiinteät varat (Ei lukuja)
P513 Maan ja valmistamattomien varojen arvon lisäys		
P5131 Maan ym. perusparannukset		EKT kohta 3.106 (AN 211, vastaa osittain)
P5132 Maan ym. omistusoikeuden siirtokustannukset		EKT kohta 3.111

P52 Varastojen muutos	AN.12	Varastot
P521S Aineet ja tarvikkeet	AN.121	Aineet ja tarvikkeet
P5211S Polttoaineet		Kohdan P521S erittely
P5219S Muut aineet ja tarvikkeet		Kohdan P521S erittely
P522S Keskeneräiset työt	AN.122	Keskeneräiset työt
P5221S Keskenkasvuiset kasvatettava varat	AN.1221	Keskenkasvuiset kasvatettavat varat
P5222S Keskeneräiset rakennukset		Ei kirjata, ostaja käytännössä aina tiedossa
P5223S Keskeneräiset koneet, laitteet ja kuljetusvälineet		Ei ilmoiteta tuotantoyksikköjen vähäisyyden takia
P5229S Muut keskeneräiset työt	AN.1222	Muut keskeneräiset työt, sis. kohdan P5223S
P523S Valmisteet	AN.123	Valmisteet
P524S Kauppatavarat	AN.124	Kauppatavarat
P53 Arvoesineiden nettohankinnat	AN.13	Arvoesineet
P531S Jalometallit ja -kivet	AN.131	Jalometallit ja -kivet
P532S Antiikki ja muut taide-esineet	AN.132	Antiikki ja muut taide-esineet
P539S Muut arvoesineet	AN.139	Muut arvoesineet

10.3.3 *Ulkomaankauppa*

Tavarakauppa

Ulkomaankauppatilastoissa tavaroiden perusluokituksena käytetään niin sisä- kuin ulkokaupassakin yhdistetyn nimikkeistön (CN-luokitus) mukaista tavaranimikettä. CN-luokitus kattaa Suomen käyttötariffinimikkeistön (TARIC) kahdeksan ensimmäistä numeroa.

CN-nimikkeistön lisäksi ulkomaankauppatilastoissa käytetään SITC-nimikkeistöä (Standard International Trade Classification, Revision 3) sekä toimialaluokitusta ja tavarankäyttötarkoituksen mukaista luokitusta.

Vaihtotase, palvelut

Vaihtotaseluokitus noudattaa IMF:n maksutaseluokitusta sovellettuna Suomeen. Listassa ovat vuodelta 1998 kaikki nimikeryhmät ilman toistoja (yleensä tulot, menot, netto). On huomattava, että kaikkien nimikkeiden osalta ei ole tietoja Suomen kansantalouden tilinpidossa. Luokitusta on muutettu vuonna 1999.

Vaihtotase, netto
 tavarat, palvelut ja tuotannon tekijäkorvaukset
 tavarat ja palvelut
 kauppatase, Tullihallitus
 tulot, tavarakauppa, vienti, FOB, ml. korjaukset
 tulot, tavarakauppa, korjaukset, luokituskorjaukset
 tulot, tavarakauppa, korjaukset, ajoituskorjaukset
 menot, tavarakauppa, tuonti, CIF, Tullihallitus, pl. kulta
 menot, tavarat, tuonnin rahti (= fob tavaratuonnista)
 menot, tavarat, jalostus Suomessa
 tavarat, jalostus
 tavarat, jalostus ulkomailla

tavarat, jalostus Suomessa
 tavarat, korjaus
 tavarat, kuljetusvälineiden tavaraostot
 tavarat, kuljetusvälineiden tavaraostot, laivojen polttoaine
 tavarat, kuljetusvälineiden tavaraostot, lentokoneiden polttoaine
 tavarat, kuljetusvälineiden tavaraostot, muut satamakulut
 tavarat, ei-monetaarinen kulta
 tavarat, ei-monetaarinen kulta, kulta arvonsäilyttäjä
 tavarat, ei-monetaarinen kulta, muu ei-monetaarinen kulta
 palvelut
 palvelut, kuljetus
 palvelut, kuljetus, matkustajakuljetus
 palvelut, kuljetus, rahdit
 palvelut, kuljetus, muu kuljetus
 palvelut, kuljetus, meriliikenne
 palvelut, kuljetus, meriliikenteen matkustajakuljetus
 palvelut, kuljetus, merirahdit
 tulot, palvelut, kuljetus, rahdit ulkomaisesta liikenteestä,
 menot, palvelut, kuljetus, tuontitankkirahtitulot (kotimaiset)
 menot, tavarat, tuonnin rahti (= fob tavaratuonnista)
 palvelut, kuljetus, meriliikennettä palveleva toiminta
 tulot, palvelut, kuljetus, laivojen korjaustulot
 menot, palvelut, kuljetus, satamakulut
 palvelut, kuljetus, lentoliikenne
 palvelut, kuljetus, lentoliikenteen matkustajakuljetus
 palvelut, kuljetus, lentorahdit
 palvelut, kuljetus, lentoliikennettä palveleva toiminta
 tulot, palvelut, kuljetus, lentoliikennettä palveleva toiminta
 menot, palvelut, kuljetus, matkustajapalveluiden ostot (Finnair)
 palvelut, kuljetus, muu liikenne
 palvelut, kuljetus, muu henkilöliikenne
 palvelut, kuljetus, muut rahdit
 palvelut, kuljetus, muuta liikennettä palveleva toiminta
 palvelut, kuljetus, avaruusliikenne
 palvelut, kuljetus, rautatieliikenne
 palvelut, kuljetus, rautatieliikenteen matkustajakuljetus
 palvelut, kuljetus, rautatierahdit
 palvelut, kuljetus, rautatieliikennettä palveleva toiminta
 palvelut, kuljetus, tieliikenne
 palvelut, kuljetus, maantieliikenteen matkustajakuljetus
 palvelut, kuljetus, tierahdit
 palvelut, kuljetus, tieliikennettä palveleva toiminta
 palvelut, kuljetus, sisävesiliikenne
 palvelut, kuljetus, matkustajakuljetus: sisävesillä
 palvelut, kuljetus, rahti sisävesillä
 palvelut, kuljetus, sisävesiliikennettä palveleva toiminta
 palvelut, kuljetus, putkijohtokuljetus
 palvelut, kuljetus, muuta liikennettä palveleva toiminta
 palvelut, matkailu
 palvelut, matkailu, työ- ja kokousmatkat
 palvelut, matkailu, sesonki- ja rajatyöntekijäin kulutus
 palvelut, matkailu, muu työ- ja kokousmatkailu
 palvelut, matkailu, vapaa-ajan matkat
 palvelut, matkailu, terveyteen liittyvät matkat
 palvelut, matkailu, koulutukseen liittyvät matkat
 palvelut, matkailu, muu vapaa-ajanmatkailu

muut palvelut
 palvelut, posti- ja teleliikenne
 palvelut, postipalvelut
 palvelut, telepalvelut
 palvelut, rakentaminen
 palvelut, rakentaminen ulkomailta
 palvelut, rakentaminen Suomessa
 palvelut, vakuutuspalvelut
 palvelut, vakuutuspalvelut, henkivakuutus ja eläkevakuutus
 palvelut, vakuutuspalvelut, rahtivakuutus
 palvelut, vakuutuspalvelut, muu suora vakuutus
 menot, palvelut, vakuutuspalvelut, muu suora vakuutus
 palvelut, vakuutuspalvelut, jälleenvakuutus
 menot, palvelut, vakuutuspalvelut, jälleenvakuutus
 palvelut, vakuutuspalvelut, muu vakuutusta palveleva
 palvelut, rahoituspalvelut
 palvelut, tietojenkäsittelypalvelut
 palvelut, tietojenkäsittelypalvelut, tietokonepalvelut
 palvelut, tietojenkäsittelypalvelut, tietopalvelut
 palvelut, rojalit ja lisenssimaksut
 palvelut, muut liike-elämän palvelut
 palvelut, välityskauppa ja muut kauppaan liittyvät palvelut
 palvelut, välityskauppa
 palvelut, muut kauppaan liittyvät palvelut
 palvelut, käyttöleasingpalvelut
 menot, palvelut, käyttöleasingpalvelut
 palvelut, sekalaiset liike-elämän, ammatilliset ja tekniset palvelut
 palvelut, laki-, tilinpito-, hallinto- ja PR-palvelut
 palvelut, lakipalvelut
 palvelut, tilinpito-, tilintarkastus-, kirjanpito- ja verokonsultointipalvelut
 palvelut, liike-elämän ja hallinnon konsultointi, PR-palvelut
 palvelut, markkinatutkimus ja mielipidemittaukset
 palvelut, tutkimus- ja kehittämispalvelut
 palvelut, arkkitehti-, insinööri- ja muu teknillinen konsultointi
 palvelut, maanviljelys-, kaivos- ja muu jalostus
 palvelut, jätteenkäsittely ja puhdistaminen
 palvelut, muu maanviljelys-, kaivos- ja muu jalostus
 palvelut, muu sekalainen liiketoiminta, ammatilliset ja tekniset palvelut
 palvelut, sivuliikkeiden väliset palvelut
 palvelut, virkistys-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut
 palvelut, virkistys-, audiovisuaaliset ja siihen liittyvä toiminta
 palvelut, muut henkilökohtaiset, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut
 palvelut, julkisen sektorin palvelut
 palvelut, julkisyhteisöjen palvelut, suurlähetystöt
 palvelut, julkisyhteisöjen palvelut, sotilaalliset yksiköt
 palvelut, muut julkisyhteisöjen palvelut
 tuotannontekijäkorvaukset
 tuotannontekijäkorvaukset, työtulot ulkomailta
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset suorista sijoituksista
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, oman pääoman kor-
 vaukset
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, osingot
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, uudelleen sijoitetut
 voitot
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot suorista sijoituk-

sista

tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, arvopapereista
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, osingot
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, osingot, keskuspankki
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, osingot, julkisyhteisöt
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, osingot, pankit
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, osingot, muut sektorit
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot arvopapereista
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot joukkovelkakir-

jalainoista
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot joukkovelkakir-

jalainoista, keskuspankki
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot joukkovelkakir-

jalainoista, julkisyhteisöt
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot joukkovelkakir-

jalainoista, pankit
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot joukkovelkakir-

jalainoista, muut sektorit
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot rahamarkkinain-

strumenteista ja johdannaisista
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot rahamarkkinain-

strumenteista ja johdannaisista, keskuspankki
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot rahamarkkinain-

strumenteista ja johdannaisista, julkisyhteisöt
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot rahamarkkinain-

strumenteista ja johdannaisista, pankit
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, korot rahamarkkinain-

strumenteista ja johdannaisista, muut sektorit
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, muut pääomakorvauk-

set
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, muut pääomakorvauk-

set, keskuspankki
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, muut pääomakorvauk-

set, julkisyhteisöt
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, muut pääomakorvauk-

set, pankit
 tuotannontekijäkorvaukset, pääomakorvaukset, muut pääomakorvauk-

set, muut sektorit
 tulonsiirrot

tulonsiirrot, julkisen sektorin tulonsiirrot
 tulonsiirrot, muut (yksityiset) tulonsiirrot

tulonsiirrot, muut (yksityiset) tulonsiirrot, työntekijöiden
 tulonsiirrot, muut yksityiset tulonsiirrot, muut

Pääomatase ja rahoitustase
 pääomatase

pääomansiirrot
 pääomansiirrot, julkisen sektorin pääomansiirrot

pääomansiirrot, velkojen anteeksiannot, julkinen sektori
 pääomansiirrot, muut julkisen sektorin pääomansiirrot

pääomansiirrot, muiden sektoreiden pääomansiirrot
 pääomansiirrot, siirtotyöläisten pääomansiirrot

pääomansiirrot, velkojen anteeksiannot, muut sektorit
 pääomansiirrot, muiden sektoreiden muut pääomansiirrot

pääomansiirrot, muiden valmistamattomien kuin rahoitusvarojen

10.4 BKT:sta BKTL:oon siirtymisessä käytetyt luokitukset

Katso edellä vaihtotaseluokitus sekä luku 8.

Luku 11 Tärkeimmät käytetyt tietolähteet

11.1 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotoslähestymistavassa

11.1.1 Hyödyketilastot

Teollisuuden hyödyketilasto kattaa teollisuuden tuotantotiedot ja raaka-aineiden käyttötiedot. Näiden lisäksi kerätään teollisuuden, rakentamisen ja palvelutoimialojen yrityksiltä palvelujen ulkomaankauppätietoja.

Teollisuuden tuotanto- ja raaka-ainetietojen tiedonkeruu

Hyödykkeittäisiä tietoja kerätään teollisuudessa tuotannosta sekä aineiden ja tarvikkeiden käytöstä. Tiedot kerätään vuosittain yli 10 hengen yrityksiltä toimipaikoittain, mikä mahdollistaa hyödykkeittäisen tarkastelun teollisuusaloittain. Vuodesta 1997 lähtien tuotantotiedot on kerätty EU:n hyödyke-luokituksen eli Prodcum-luokituksen mukaisina. [Prodcum-asetus](#) määrittelee yhteisön teollista tuotantoa koskevaa tilastointia. Nimikkeitä on noin 6000.

Tuotanto: Kaikista toimipaikan valmistamista tavaroista kysytään yrityksen ulkopuolelle kalenterivuoden aikana myytyjen tavaroiden arvot ja määrät. Erikseen määritellyistä tuotteista kysytään lisäksi kokonaistuotannon määrät sekä myytäväksi aiotun tuotannon arvo ja määrä.

Raaka-aineet: Kaikista toimipaikan käyttämistä raaka-aineista tiedustellaan tärkeimpien vuoden aikana tuotantoa varten ostettujen raaka-aineiden, puolivalmisteiden, lisäaineiden ja tarvikkeiden arvot ja määrät nimikkeittäin eriteltyinä. Lisäksi erikseen määritellyistä aineista ja tarvikkeista kysytään niiden kokonaiskäytön määrä (ei arvoa). Luokituksena käytetään tähän tarkoitukseen tehtyä mukautettua CPA-luokitusta

11.1.2 Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Suomen yritys- ja toimipaikkarekisteri kattaa kaikki yritykset, elinkeinonharjoittajat sekä voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka ovat työnantajia, arvonlisäverovelvollisia tai kuuluvat ennakkoperintärekisteriin. Rekisteri ei kuitenkaan sisällä maatiloja. Rekisteriin kuului 342 000 oikeudellista yksikköä (yritystä) ja 372 000 aktiivista toimipaikkaa vuonna 1999. Keskus- ja paikallishallinnon yksiköt ovat omassa erillisessä tietokannassaan. Näiden lukumäärä on noin 37 900.

Tilastoyksikkö

Suomen kansantalouden tilinpidon tuotoslähestymistavan tilastoyksikkö on toimipaikka, ei yritys tai muu institutionaalinen yksikkö. Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluksia tuottava tuotantoyksikkö. Toimipaikka on yhtä kuin EKT95:n määrittelemä paikallinen toimialayksikkö.

Tietolähteen nimi: Yritys- ja toimipaikkarekisteri	Name of data source: Business Register
Tietoja keräävän organisaation nimi ja tietojen käyttötarkoitus: Tilastokeskus / Yritysten suhdanteet / Yritys- ja toimipaikkarekisteri. Kerätyt tiedot käytetään tilastollisen yritysrekisterin ylläpitoon. Yritysrekisteri toimii otoskehikkona, tietopalvelumateriaalina ja yritystilastojen lähteenä.	Organisation collecting the data and purposes for which it is collected: Statistics Finland / Business Trends /Business Register. The data collected are used to maintain a statistical business register. The business register serves as a sample frame, as information service material and a source of business statistics.
Vastaaajayksiköt: Yritykset (oikeudelliset yksiköt) sisältäen arvonlisäverovelvolliset tai työnantajina toimivat tai ennakkoperintärekisteriin merkityt yritykset. Suorien tiedustelujen lisäksi käytetään runsaasti Verohallinnon, Suomen Pankin ja Tullihallituksen yrityksiltä keräämiä tietoja.	Reporting units: Enterprises (legally constituted units) including employers, recorded to VAT or PAYE register. In addition to the use of direct surveys, use is made of information gathered by the tax administration, the Bank of Finland and the National Board of Customs.
Toistuvuus: Vuosittainen, uusien yksiköiden lisäys Verohallinnosta neljännesvuosittainen	Periodicity: Annual, additions of new units from the National Board of Taxation every quarter.
Kerätyt muuttujat: Tärkeimmät kerätyt muuttujat ovat liikevaihto, palkansaajat, yrittäjät, toimiala, toiminnan sijainti.	Variables collected: The key variables collected are turnover, employees, self-employed persons, industry, location of activity.
Menetelmät puuttuvien tietojen ottamiseksi huomioon: Täysaikaiset palkansaajahenkilötyövuodet määritetään regressiomallilla verohallinnon aineistosta, joka sisältää työnantaja – työntekijä linkin ja maksetut palkat. Täysaikaiset yrittäjähenkilötyövuodet määritetään käyttäen apuna Eläketurvakeskuksen aineistoa yrittäjäeläkkeen maksajista.	Methods used to allow for missing data: Full-time working years for employees are defined by a regression equation from tax administration data containing employer–employee links and wages and salaries paid. Full-time working years for self-employed are determined using Central Pension Security Institute data concerning self-employed pension contributors.
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: yksiköiden sektoriluokituksia koskevat tarkistukset, esimerkiksi nollaliikevaihtoiset yritykset	Adjustments made for conceptual differences from national accounts concepts: Reviews applying to classifications of units by sector, for example enterprises with zero turnover.
Muut tietojen mukautukset: ei ole	Further adjustments made to the data: None

11.1.3 Yritysten rakennetilastot

Yhdistetty yritysaineisto

Kansantalouden tilinpidon laskennan perusaineistona on yrityksiä koskeva yhdistetty tietoaineisto, joka kattaa yritys- ja toimipaikkarekisterin, elinkeinoverotusrekisterin ja suoran tiedonkyselyn tiedot. Näiden kolmen aineiston yhdistäminen tuottaa kattavan tiedoston, jossa eri aineistoja yhdistelemällä virheelliset tiedot voidaan luotettavasti korjata ja puuttuvat tiedot tehokkaasti arvioida. Aineisto on ollut käytössä 1990-luvun puolivälistä alkaen ja se on parantanut kansantalouden tilinpidon lukujen luotettavuutta.

Tietosisältö

Kokonaisaineisto sisältää kattavasti tiedot lähes kaikista liikeyrityksistä kaikilta toimialoilta. Tilastoyksikkönä on itsenäinen liikeyritys. Aineisto ei sisällä konserneja eikä yritysten toimipaikkoja. Valtion ja kuntien uusimuotoiset liikelaitokset sisältyvät aineistoon. Kuvausalueen ulkopuolelle jäävät julkisen sektorin viranomaisyksiköt sekä voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. Yksilöivänä tunnuksena on yrityksen liike- ja yhteisötunnus eli ly-tunnus. Tiedot kerätään kerran vuodessa.

Aineisto sisältää tuloslaskelma- ja tasetiedot, tuottojen ja kulujen erittelytiedot, taseen erittelytietoja, käyttöomaisuuden erittelytiedot, henkilöstön lukumäärän, palkat ja sosiaalikulut. Lisäksi aineisto sisältää yritysten perus- ja luokittelutietoja, jotka saadaan Tilastokeskuksen yritysrekisteristä.

Tiedot kerätään osittain suoraan yrityksiltä sekä hyödyntämällä verohallinnon elinkeinoverotusrekisterin ja Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin aineistoja. Suorassa tiedonkeruussa ovat mukana kaikki suuret yritykset (henkilöstön määrä vähintään 50 tai 20 tai 10 toimialasta riippuen). Pienempien yritysten tiedot tuotetaan hallinnollisista aineistoista ja yritysrekisteristä saatujen tietojen pohjalta. Yritysten luokitustiedot kerätään pääsääntöisesti Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä.

Luokitukset

Toimialaluokitus TOL 2000, suuruusluokitus henkilöstön mukaan, institutionaalinen sektoriluokitus, oikeudellinen luokitus, omistajatyypin, alue.

Elinkeinorekisteri, sisältö

Elinkeinoverotusrekisteri (EVR) sisältää kaikkien elinkeinoverovelvollisten yritysten tuloslaskelma-, tase- ja käyttöomaisuustietoja. Verottaja kerää tiedot lomakkeilla. Tiedot tallennetaan verohallinnossa, josta ne edelleen toimitetaan atk-nauhalla Tilastokeskukseen. Määrättyä verovuotta koskevat tiedot saadaan Tilastokeskuksen käyttöön seuraavan vuoden syyskuussa. Verohallinnossa suoritettavan manuaalisen tallennuksen vuoksi tiedot ovat osittain virheellisiä tai muuten puutteellisia. Jotta tietoja voitaisiin käyttää tilastotuotannossa tai maksullisessa palvelutoiminnassa, on EVR-aineistoa käsiteltävä Tilastokeskuksessa. Käsitteleminen tapahtuu pääosin koneellisesti, mutta joiltain osin myös manuaaliseen korjaukseen on turvauduttava. EVR-

aineiston jatkokäsittelystä ja tarkistuksista Tilastokeskuksessa vastaa Yritysten Rakenteet - yksikkö.

EVR:n aineiston testaus ja korjaus

Testauksessa ja korjauksessa käytetään vain aineistossa jo olevia lukuja, mihinkään ulkopuolisiin laskelmiin tai estimaatteihin ei turvauduta. Tämä pitkälti varmistaa myös sen, että korjatut laskelmat ovat varsin oikeellisia ja että niiden vastaavuus todelliseen tilanteeseen on hyvä.

EVR, puuttuvien ja virheellisten tietojen imputointi

EVR-aineiston hylätyille taseille ja tuloslaskelmille pyritään laskennallisesti tuottamaan (imputoimaan) vastaavat tiedot. Imputoinnissa käytetään joko yritysrekisterin tai EVR:n liikevaihtotietoa ja vertailukohtaksi otetaan ko. yrityksen nelinumeroinen toimialataso ja sen sisällä suuruusluokka, jonka keskimääräisen rakenteen mukaisesti luodaan imputoitavan yrityksen tuloslaskelma- ja/tai tasetiedot. Näin ollen imputoinnin seurauksena yrityksen tiedot vastaavat muiden samalla toimialalla ja samassa suuruusluokassa toimivien yritysten keskimääräistä rakennetta yrityksen liikevaihdon määrittämällä tasolla. Yrityksen tietoja ei imputoida mikäli sen liikevaihto on pieni (raja määritellään vuosittain) tai mikäli sille ei sen toimialalla ja suuruusluokassa löydy vertailuryhmää.

EVR-aineiston liittäminen suoran kyselyn tietoihin

Ne tiedot jotka saadaan suoran kyselyn kautta liitetään EVR-aineistoon siten, että EVR-tieto hylätään mikäli sille löytyy suoran kyselyn tieto. EVR-muuttujat yhdenmukaistetaan suoran kyselyn muuttujien mukaisiksi. Suoran kyselyn tietojen lisääminen parantaa jossain määrin sekä imputoinnin laatua että lisää imputoitavien yritysten lukumäärää.

EVR ja yli- ja alipeiton korjaus

EVR-aineistossa ovat mukana kaikkien elinkeinoverovelvollisten yritysten tiedot riippumatta mm. siitä onko ne verovuoden aikana mahdollisesti fuusioitu johonkin toiseen yritykseen. Mikäli tällainen fuusioitu tai fuusioinut yritys on mukana myös suorassa kyselyssä, yrityksen tiedot saattavat olla tiedostossa kahteen kertaan. Ylipeiton korjaamiseksi on fuusioidut yritykset poistettava tiedostosta.

Alipeittoa puolestaan syntyy silloin kun yrityksen tietoja ei saada EVR:stä eikä suoran kyselyn kautta eikä myöskään imputoimalla. Suurimmille puuttuville yrityksille on haettava tiedot joko tilinpäätösjulkaisuista tai patentti- ja rekisterihallituksesta.

Yhdistetyn kokonaisaineiston kattavuus

Rakennetilastojen yhdistetty yritysaineisto on varsin kattava tietoaaineisto yrityssektorin sekä suurelta osin myös kotitaloussektorin osalta. Rahoitus- ja vakuutuslaitokset - sektorin käyttökelpoisuutta vähentää liikevaihtokäsitteen epäselvyys. Aineistosta puuttuvat (lähes) kokonaan julkisyhteisöt. Voittoa tavoittelemattomista yhteisöistä on mukana vain murto-osa.

Yritysten rakennetilastot, toimipaikat

Aineisto kattaa toimialat mineraalien kaivu C , teollisuus D, sähkö-, kaasu- ja vesihuolto E sekä rakentaminen F.

Aineisto sisältää tietoja toimipaikan henkilöstömääristä, tehdyistä työtunneista, palkoista, sosiaalivakuutusmaksuista, tuloslaskelmasta käyttökatteseen asti, tuottojen ja kulujen erittelyistä, vaihto-omaisuudesta, aineellisen käyttöomaisuuden lisäyksistä ja vähennyksistä, viennistä ja tuonnista sekä tuotannon brutto- ja jalostusarvosta. Lisäksi aineisto sisältää toimipaikan sijaintiin ja toimintaan liittyviä luokitustietoja. Yksilöivänä tunnuksena on toimipaikkatunnus.

Tiedot kerätään lomaketiedusteluna. Tiedustelu kattaa kaikki vähintään 20 hengen teolliset ja rakentamisen yritykset sekä vähintään 20 hengen yritysten teolliset ja rakentamisen toimipaikat. Mukana on myös joukko yrityksiä, joiden toiminnan laajuus vastaa vähintään 20 hengen yritysten toimintaa sekä otoksena joukko rakentamisen yrityksiä, joiden henkilöstö on alle 20 henkeä.

Niiden toimipaikkojen, jotka eivät ole suorassa tiedonkeruussa tai joiden tietoja ei saada, tiedot on syötetty kantaan verottajan ja yritysrekisterin tietojen avulla. Osa näiden yksiköiden tiedoista imputoidaan.

Tutkimuksen nimi: Rakennetilastot (tilinpäätöstiedustelu)		Name of survey: Structural business statistics (survey of annual accounts)
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: SBS, yritysten rakennetilastot		Link to the surveys undertaken at the European level: Structural business statistics
Vastaajayksiköt: yritys		Reporting units: Enterprise (legal unit)
Toistuvuus: vuosittainen		Periodicity y: Annual
Tulosten saatavuusaika: 12-15 kuukautta		Time of availability of results: 12-15 months
Otoskehikko: YTR, yritys- ja toimipaikkarekisteri		Sampling frame: Business register
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen		Survey compulsory or voluntary: Compulsory
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: suoran yrityskyselyn piiriin kuuluvat kaikki yli 20 hengen yritykset (joillakin toimialoilla rajana 10 tai 50 henkeä). Pienten yritysten (ja vastaamattomien yritysten) tiedot saadaan verohallinnon elinkeinoverotusaineistosta. Veroaineiston muuttujamäärä on suppeampi, puuttuvien tietojen arviointiin käytetään regressiomalliin perustuvaa imputointimenetelmää.		Main features of survey methodology: All enterprises with staffs of 20 or more (in some industries the limit is 10, in others 50) within the scope of the direct survey). Data on small enterprises (or those not responding) are to be found in tax administration business tax register data. Variables in the tax data are fewer. Imputation method based on regression equation is used to estimate omitted data.
Perusjoukko: n. 220 000 (toimialat C – O; pl. J, L)		Population size: Roughly 220 000 (Industries C – O; excluding J, L)
Otoskoko: suoran tiedonkeruun määrä n. 8 500		Sample size: Number in direct survey approx. 8 500
Tutkimuksen vastausaste: keskimäärin 85 %		Survey response rate: 85 % on average
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: ks. yllä		Methods used to impute for missing data: Cf. above
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: suoran tiedonkeruun tu-		Variable used for grossing-up to the population: Results of direct survey not raised to basic popu-

loksia ei koroteta perusjoukon tasolle, vaan aineistoon yhdistetään hallinnollinen aineisto		lation level. Instead, administrative data and other data are combined.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: ks. teksti edellä		Sample coverage as a percentage in terms of variable used for grossing-up: Cf. Preceding panel
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: tuloslaskelma ja tase; liikevaihto toimialoittain; tuottojen ja kulojen erittely; taseen erittelyt; käyttöomaisuuden erittely; henkilöstöä koskevat tiedot; tuonti ja vienti		Main variables collected: Profit and loss statement and balance sheets; turnover by industry; breakdown of profit and expenditure; breakdown of balance sheet; breakdown of fixed assets; data applying to staff; imports and exports
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: kansantalouden tilinpidon taloustoimien edellyttämät muokkaukset esim. väli-tuotteiden kohdalla		4djustments made for conceptual differences from national accounts: Adaptations entailed by economic transactions in the national accounts, e.g. relating to semi-finished products
Muut tutkimustietojen mukautukset: ei ole		Further adjustments made to the data: None

11.1.4 Maksuvalvonta-aineisto

Kansantalouden tilinpitolaskelmia varten saadaan käytettäväksi aineisto, joka koostuu veroviranomaisen kuukausittain keräämistä arvonlisäveroa ja työnantajasuorituksia koskevista valvontailmoituksista. Ilmoitusvelvollisuus koskee säännöllisesti palkkoja maksavia työnantajia ja kuukausivalvonnassa olevia arvonlisäverovelvollisia. Satunnaisesti palkkoja maksavat työnantajat eivät tee ilmoitusta, eivätkä alkutuottajat, jotka ovat arvonlisäverotuksen vuosimenettelyssä.

Valvontailmoituksiin kirjataan seuraavat arvonlisäverotiedot:
kotimaanmyyntien verot verokannoittain eriteltynä
yhteisömyynti (tavaran myynti EU-maihin) ja yhteisöhankinnat
suoritettava vero yhteisöhankinnasta
maksettava vero

Työnantajasuorituksilla tarkoitetaan:
palkoista ja eläkkeistä toimitettua ennakonpidätystä
työkorvauksesta toimitettua ennakonpidätystä, jos suorituksen saaja on
luonnollinen henkilö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai muu yhtymä
työnantajan sosiaaliturvamaksua
rajoitetusti verovelvollisille maksetuista palkoista ja eläkkeistä perittyä lähdeveroa.

11.1.5 Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimus on jatkuvasti käynnissä oleva tutkimus, jonka tiedonkeruu perustuu väestön keskusrekisteristä kahdesti vuodessa poimittuun otokseen. Tilastokeskuksen haastattelijaverkosto kerää tiedot joka kuukausi noin 12 000 hengeltä. Otos vaihtuu asteittain ja vuositasolla haastatteluja tehdään noin 130 000. Puhelinhaastatteluja näistä on 98 prosenttia ja nettokadoksi jäi vuonna 1999 keskimäärin 14,2 prosenttia.

Kadon lisäksi työvoimatutkimuksen tuloksiin sisältyy muita epävarmuustekijöitä. Niistä tärkein on otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu. Selvityksen

perusteella suhteellisen keskivirheen suuruus oli vuonna 1999 0,3 % työllisten lukumäärästä. Tällöin 95 prosentin luotettavuustasolla työllisten määrä oli Suomessa vuonna 1999 välillä 2 311 000 – 2 281 000 henkeä.

Pääosa työvoimatutkimuksen kysymyksistä koskee tutkimuskuukauden yhtä viikkoa. Tiedot kootaan kysymällä kaikilta haastateltavilta heidän toimintaansa ko. viikolla. Vuoden 2000 alussa siirryttiin jatkuvaan viikkoon, aiemmin tiedot kysyttiin siltä viikolta, johon kuukauden 15. päivä sisältyi. EU-tövoimatutkimuksen tietojenkeruu on integroitu Suomen työvoimatutkimuksen tietojen keruun yhteyteen.

<i>Tutkimuksen nimi:</i> Työvoimatutkimus	<i>Name of survey:</i> Labour Force Survey
<i>Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin:</i> Perustuu YK:n kansainvälisen työjärjestö ILO:n suosituksiin, noudattaa EU:n työvoimatutkimuksen käytäntöjä	<i>Link to the surveys undertaken at the European level:</i> Based on the recommendations of the International Labour Organisation, adheres to procedures of the EU labour force survey.
<i>Vastaaajayksiköt:</i> henkilöt	<i>Reporting units:</i> Individuals
<i>Toistuvuus:</i> jatkuva, kuukausittain	<i>Periodicity:</i> Continuous, monthly
<i>Tulosten saatavuusaika:</i> noin kolme viikkoa tutkimuskuukaudesta, vuositiedot noin kuukausi vuodenvaihteesta	<i>Time of availability of results:</i> Roughly three weeks from survey month, annual data roughly one month from the turn of the year
<i>Otoskehikko:</i> Väestötietojärjestelmä (rekisteri)	<i>Sampling frame:</i> Population information system (Register)
<i>Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus:</i> vapaaehtoinen	<i>Survey compulsory or voluntary:</i> Voluntary
<i>Tutkimusmenetelmän pääpiirteet:</i> otosrotatioihin jaettu, vähitellen vaihtuva paneelitutkimus, tietokoneavusteinen, pääosin puhelinhaastattelu (98%)	<i>Main features of survey methodology:</i> Divided into sample rotations, gradually altered panel survey, computer-assisted, mainly telephone interviews (98%)
<i>Perusjoukko:</i> maassa asuva 15–74-vuotias väestö (ml. poimintahetkellä 14-vuotiaat)	<i>Population size:</i> Resident population aged 15–74 years (including those aged 14 years on the sample date)
<i>Otoskoko:</i> n. 12 000 henkeä/kk, 36 000 henkeä/vuosineljännes	<i>Sample size:</i> About 12 000 persons/month, 36 000 persons/quarter
<i>Tutkimuksen vastausaste:</i> 84–86 % (netto)	<i>Survey response rate:</i> 84–86 % (net)
<i>Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä:</i> vastauskadon vaikutusta korjataan käyttämällä jälkiositusta, puuttuvat työtunnit korvataan vastaavan tyyppisen ryhmän keskiarvotiedolla (sijaistus)	<i>Methods used to impute missing data:</i> Failure to respond is compensated by use of post-stratification, missing working hours replaced by mean values of corresponding type of group (substitution)
<i>Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon:</i> ositteen väestö/vastausten lukumäärä (lisäksi kalibrointi eli työnhakijarekisteriavusteinen estimointitehostus)	<i>Variable used for grossing-up to the population:</i> Number of split lot population/number of responses (Also calibration, or more efficient estimating using job applicant register)
<i>Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta:</i> kuukausiotos kattaa 0,3 %, vuosineljänneksen otos 0,9 % ja vuosiotos 3,4 % perusjoukosta	<i>Sample coverage as a percentage in terms of variable used for grossing-up:</i> Monthly sample covers 0.3 % of basic population, quarterly sample 0.9 % and annual sample 3.4 %
<i>Tärkeimmät kerätyt muuttujat:</i> työvoima, työlliset, työttömät, ammatti, työ-	<i>Main variables collected:</i> Labour force, employed, unemployed, occupation, working

tunnit, toimiala, työsuhteen laatu	<i>hours, industry, quality of employment relationship</i>
<i>Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: varusmiehet, siirtyminen domestic -käsitteeseen</i>	<i>Adjustments made for conceptual differences from national accounts concepts: Conscripts, transition to domestic concept</i>
<i>Muut tutkimustietojen mukautukset: ei ole</i>	<i>Further adjustments made to the data: None</i>

11.1.6 Valtion tilinpäätösaineisto

Valtion kirjanpitojärjestelmä uudistettiin 1.1.1998 alkaen. Valtion uuden kirjanpitojärjestelmän mukaista kirjanpitoa noudattavat valtion tilivirasto-organisaation mukaisten virastojen ja laitosten lisäksi talousarvion ulkopuoliset valtion rahastot. Tilivirastot ovat siis kirjanpitovelvollisia yksiköitä ja ne tekevät vuosittain myös oman tilinpäätöksen. Valtion tilinpäätös kootaan Valtiokonttorissa tilivirastojen tilitiedoista eliminoimalla sisäiset tuotot, kulut, saatavat ja velat.

Virastojen ja laitosten kirjanpito sekä Valtiokonttorin laatima keskuskirjanpito muodostuvat liikekirjanpidosta ja talousarviokirjanpidosta. Liikekirjanpidon tehtävänä on antaa oikea kuva valtion ja virastojen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Talousarviokirjanpidon avulla puolestaan seurataan talousarvion toteutumista. Liikekirjanpidon ja talousarviokirjanpidon tilien lisäksi kirjaustapahtuman yhteydessä raportoidaan myös tilivirastotunnus. Valtion rahastot pitävät kirjaa vain liikekirjanpidon mukaisesti.

Liikekirjanpito tehdään pääsääntöisesti suoriteperusteisesti. Maksuun (=kassaan) perustuvat kirjanpito tapahtumat korjataan tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä. Verotulojen kertyminen, rahoitustapahtumat ja tukipalkkiot kirjataan kuitenkin poikkeuksellisesti myös valtion tilinpäätöksessä maksuperusteisesti. Uuden kirjanpitojärjestelmän mukaan valtion menoiksi ja tuloksi kirjataan vain liikekirjanpidon mukaiset menot ja tulot. Talousarviokirjanpidossa talousarviomenot ja talousarviotulot kirjataan kyseisen vuoden talousarvion mukaisesti. Näin esimerkiksi määrärahojen siirto on talousarviotapahtuma muttei liikekirjanpito tapahtuma.

Tilinpidon toimialat ja taloustoimet määritellään pääosin koneellisesti erilaisilla koodiavaimilla. Kaikilla toimialoilla tilinpidon taloustoimet määritellään liikekirjanpidon tilikartan avulla. Talousarviokirjanpidon pääluokkien, lukujen ja momenttien avulla puolestaan suoritetaan jako tilinpidon toimialoihin. Näiden pääluokka-luku-tietojen puuttuessa toimiala päätellään virastotunnuksen perusteella. Koodiavaimilla ei kuitenkaan kyetä tekemään kaikkia tarvittavia määrittelyjä toimialoihin ja taloustoimiin. Koneellisen aineiston muokkauksen lisäksi toimialoihin ja taloustoimiin tehdään korjauksia myös käsin.

11.1.7 Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto

Nimi:	Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto
Keräävä organisaatio:	Tilastokeskus, Julkinen talous

Vastaajayksiköt:	Kaikki Suomen kunnat (2004: 444 kpl) ja kuntayhtymät (2004: 237 kpl), totaaliaineisto
Toistuvuus:	Jatkuva vuositilasto (kysely joka vuosi tilinpäätöksen valmistuttua)
Kerätyt muuttujat:	Katso liite 1: kyselylomakkeen sisältämät tiedot vuodelta 1999. Kuntataloustilasto muuttuu sitä mukaan, kun kunnille säädetyt tehtävät muuttuvat. Muutoksia tapahtuu yleensä vuosittain.
Menetelmät puuttuvien tietojen ottamiseksi huomioon:	Puuttuvia tietoja ei ole, vaan kunta-/kuntayhtymä-taloustilaston tarkastusvaiheessa tiedonantajilta vaaditaan ja tarkastetaan kaikki lomakkeen tiedot
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia:	Ei ole
- Kattavuus (coverage):	Kuntien ja kuntayhtymien julkisen toiminnan lisäksi tähän tuottajatyyppiin lasketaan Ahvenanmaan maakuntahallinto (tilinpäätöstiedot), Suomen Kuntaliitto (tilinpäätöstiedot) ja Kunnallinen Työmarkkinalaitos (tilinpäätöstiedot)
- Tuottajatyyppirajaus:	Kunta- ja kuntayhtymätaloustilasto sisältää myös kaiken liikelaitosmuotoisen toiminnan. Liikelaitokset rajataan julkisen toiminnan ulkopuolelle ja lasketaan yrityssektoriin
- Luokittelu (classification)	a) Kunta/kuntayhtymätaloustilaston (osa II) päätaulut (joista lasketaan tuotantotili (01-taulu) ja investoinnit (02-taulu)) on jaettu noin 50 kunnan/kuntayhtymän tehtävätyyppiin. Yhdistelemällä näitä tehtävätyyppejä saadaan kansantalouden tilinpidon toimialat ja COFOG-tehtävät. b) Päätaulujen (osa II: 01- ja 02-taulut) tulo- ja menorivejä on myös huomattavasti enemmän kuin taloustoimia tuotantotilillä ja tavaratyyppinä investoinneissa. Näitä rivejä yhdistelemällä saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotilin taloustoimet ja investointien tavaratyyppit.
- Ajoitus (Timing):	Verojen ajoituskorjaus
- Muut tietojen mukautukset:	Kuntien verotiedot (sektoritilit) otetaan verohallinnon kuukausitilitysjärjestelmän tiedoista
	Valtion tulonsiirrot kuntayhteisöille (sektoritilit) otetaan valtion tilinpäätösaineistoista. Kunnat ja kuntayhtymät ovat kirjanneet osan näistä myyntituloihinsa, joten nämä kirjaukset vähennetään kuntien ja kuntayhtymien myyntituloista valtiolta. Lisäksi sektorin sisäiset, kuntien ja kuntayhtymien väliset valtionosuusrahansiirrot poistetaan välituotekäytöstä ja myyntituloista. Lopputulemana valtion tulonsiirrot kuntayhteisöille näkyvät yhtenä rahavirtana sektoritileillä ilman päällekkäisiä kirjauksia
	Pääomansiirrot valtiolle ja valtiolta otetaan valtion tilinpäätösaineistoista
Name of data source:	Statistics on the finances and activities of municipalities and joint municipal authorities
Organisation collecting the data:	Statistics Finland, General government finances
Reporting units:	All municipalities (totalling 444 in 2004) and joint municipal authorities (totalling 237 in 2004), aggregate data
Periodicity:	Ongoing annual statistics (survey occurs each year after closing of books)
Variables collected:	Cf. Appendix 1: Data contained in survey form in 1999. Collected variables will change as the functions of municipalities and joint municipal authorities change. These changes are usually annual.
Methods used to allow for missing data:	None, all form data are requested from suppliers of municipal/joint municipal authority accounting statistics at review stage and checked

Adjustments made for conceptual differences from national accounts concepts:	None
- Coverage:	In addition to the public enterprise activities of municipalities and joint municipal authorities, this type of producer counts the Government of Åland (year-end accounts), the Association of Finnish Local and Regional Authorities (year-end accounts) and the Commission for Local Authority Employers (year-end accounts)
- Demarcation due to type of producer:	Municipal/joint municipal authority accounting statistics also include all utility-like activities. Demarcated from general government, utilities are calculated as part of the enterprise sector.
- Classification	a) The main indices of municipal/joint municipal authority accounting statistics, Part II (from which the production account (Table 01) and investments (Table 02) are calculated) are divided into roughly 50 types of municipal/joint municipal authority function. By combining the types of function, industries in the national accounts and COFOG functions are obtained. b) The income and expenditure lines of the main indices (Part II: Tables 01 and 02) also amount to considerably more than economic activities in the production account and types of goods in investments. By combining these lines, the economic activities of the production account and types of investment goods are obtained.
- Timing:	Timing adjustment of taxes
- Other data adaptations:	Tax data of municipalities (sector accounts) are taken from data in the monthly settlement system of the tax administration
	Central government transfers to local government (sector accounts) are taken from central government accounting records. Municipalities and joint municipal authorities enter some of these in their sales income and such entries are deducted from the municipal and joint municipal authority sales income from central government. In addition, any central government transfers to local government within the sector are deducted from intermediate consumption and sales income. The final result is that central government transfers to local authorities appear as an uninterrupted money flow in sector accounts without duplicated entries.
	Capital transfers to and from central government are taken from central government accounting records

11.1.8 Hintaindeksit

Hintaindeksien käyttö kansantalouden tilinpidossa liittyy valtaosin volyymlaskelmiin. Niiltä osin kuin hintatietoja on käytetty arvolukujen laskemiseen on kuvaukset liitetty asianomaisten toimialojen ja tuotteiden kuvauksiin luvussa 3. Tässä yhteydessä luettelonomaisesti kuvataan keskeisimmät yleisessä käytössä olevat indeksit.

Tuottajahintaindeksit

Tuottajahintaindeksit

* Teollisuuden tuottajahintaindeksi 2000=100

* Vientihintaindeksi 2000=100

- * Tuontihintaindeksi 2000=100
- * Kotimarkkinoiden perushintaindeksi 2000=100
- * Tukkuhintaindeksi 2000=100
- * Palvelujen tuottajahintaindeksi 2005=100

Tuottajahintaindekseissä 2000=100 käytetään menettelytapaa, jossa indeksien painot ja hyödykenimikkeet voivat muuttua jatkossa vuosittain NACE Rev. 1-toimialaluokituksen alla.

Indeksien hyödykenimikkeiden luokituksessa käytetään CN - hyödyke-luokitusta.

Teollisuuden tuottajahintaindeksi 2000=100 mittaa Suomessa valmistettujen ja kotimaassa käytettäväksi tarkoitettujen teollisuustavaroiden eli kotimarkkinatavaroiden tuottajahintojen kehitystä. Teollisuuden tuottajahintaindeksi 2000=100 kattaa toimialoihin C - E luokitellut hyödykkeet.

Vientihintaindeksi 2000=100 mittaa vientitavaroiden fob-hintojen (vientimaan rajalla) kehitystä. Valuuttamääräiset vientihinnat muunnetaan Suomen markoiksi tilastokuukauden keskikursilla. Vientihintaindeksi 2000=100 kattaa toimialoihin A - E luokitellut hyödykkeet.

Tuontihintaindeksi 2000=100 mittaa tuontitavaroiden cif-hintojen (tuontimaan rajalla ml. vakuutus- ja rahtikustannukset) kehitystä. Valuuttamääräiset tuontihinnat muunnetaan Suomen markoiksi tilastokuukauden keskikursilla. Tuontihintaindeksi 2000=100 kattaa toimialoihin A - E luokitellut hyödykkeet.

Kotimarkkinoiden perushintaindeksi 2000=100 mittaa Suomessa käytettävien tavaroiden hintakehitystä niiden lähtiessä markkinoille. Indeksillä sisältyy sekä kotimaisia että tuontitavaroita. Kotimaisten tavaroiden hintana on veroton tehtaan hinta. Tuontitavaroiden hintana on tuonnin cif-hinta + tullit. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi 2000=100 kattaa toimialoihin A - F luokitellut hyödykkeet.

Tukkuhintaindeksi 2000=100 mittaa Suomessa käytettävien tavaroiden verollisten hankintahintojen kehitystä. Indeksillä sisältyy sekä kotimaisia että tuontitavaroita. Tukkuhintaindeksi sisältää arvonlisäveron ja muut välilliset verot. Kotimaisten tavaroiden tukkuhintana on tehtaan hinta + arvonlisävero ja muut välilliset verot. Tuontitavaroiden tukkuhintana on tuonnin cif-hinta + tullit + arvonlisävero ja muut välilliset verot. Tukkuhintaindeksi 2000=100 kattaa toimialoihin A - E luokitellut hyödykkeet.

Palveluiden tuottajahintaindeksi 2005=100 mittaa palvelujen hintakehitystä yritysten ja julkisen sektorin näkökulmasta. Palvelujen hintaindeksiä lasketaan tällä hetkellä 24 palvelutoimialalta ja indeksiä julkaistaan neljännesvuosittain 23 toimialalta. Palvelujen hintaindeksi on neljännesvuosittainen ja tiedot julkaistaan tilastoneljänneestä seuraavan kuukauden 17. päivänä tai sitä lähimpänä arkipäivänä. Tällä hetkellä julkaistavan palvelujen tuottajahintaindeksin perusvuosi on 2005=100. Eri toimialojen aikasarjojen pituudet vaihtelevat.

Julkisten menojen hintaindeksi

Julkisten menojen hintaindeksit mittaavat valtiontalouden ja kuntatalouden menojen hintakehitystä. Kansantalouden tilinpidossa näitä indeksejä käytetään vastaavasti valtion ja kuntien kansantuotelaskelmissa deflaattoreina. Indeksien viitevuosi on **2000**.

Kuluttajahintaindeksi

Kuluttajahintaindeksi kuvaa Suomessa asuvien kotitalouksien Suomesta ostamien tavaroiden ja palveluiden hintakehitystä. Kuluttajahintaindeksi lasketaan menetelmällä, jossa eri hyödykkeiden hinnat painotetaan yhteen niiden kulutusosuuksilla. Kuluttajahintaindeksin laskemisessa käytetään Laspeyresin hintaindeksikaavaa, jolloin painoina käytettävät kulutusosuudet ovat perusajankohdalta.

Suomen kuluttajahintaindeksiä on uudistettu määrävuosin, yleensä joka viides vuosi. Tilastokeskus selvittää eri indeksikaavavaihtoehtoja sekä mahdollisuuksia tarkistaa painorakennetta useammin kuin kerran viidessä vuodessa. Indeksien perusvuosi on 2005.

Kuluttajahintaindeksin laadinnassa on perinteisesti noudatettu kansainvälisen työjärjestön (ILO) suosituksia. Vuodesta 1996 alkaen EU:n komission säädökset Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin laskennasta ovat vaikuttaneet epäsuorasti myös kuluttajahintaindeksin laskentaan.

11.1.9 *Rahoitusleasingtilasto*

Tilastokeskus on laatinut rahoitusleasingtilastoa vuosittain vuodesta 1985 alkaen. Tilasto sisältää sektori- ja toimialakohtaista tietoa luottolaitosten ja muiden leasingilleantajien rahoitusleasingistä mukaan lukien kiinteistöleasing ja sale-and-lease-back-toiminta. Tilastosta käy ilmi vuoden aikana tehtyjen rahoitusleasinghankintojen ja solmittujen kiinteistöleasing- ja sale-and-lease-back –sopimusten arvo sekä rahoitusleasingin kautta saadut leasingvuokrat. Käyttöleasing ei sisälly tilastoon.

Tiedonantajia ovat luottolaitoslain alaiset rahoitusleasingiä harjoittavat luottolaitokset sekä ne yksiköt, joiden päätoimialana yritysrekisterissä on rahoitusleasing tai muu luotonanto. Vuoden 2001 rahoitusleasingtilastossa on mukana 24 rahoitusleasingtoimintaa harjoittavaa yritystä. Käytännössä tilasto kattaa kaiken Suomessa harjoitettavan rahoitusleasingtoiminnan.

11.1.10 *Rahoitus- ja vakuutus-tilastot*

Vuosittaista **Pankkitilasto**a tuottaa Tilastokeskus. Tilasto sisältää kaikkien luottolaitosten tiedot. Julkaisutarkkuus noudattaa virallisen ulkoisen tilinpäätöksen muotoa. Tilastossa taulukoidaan tuloslaskelman ja taseen tietoja sekä niihin liittyviä lisätietoja sekä vuositilinpäätökseen liittyviä liitetaulukkoja.

Tilastokeskuksen laatima vuosittainen **sijoitusrahastotilasto** sisältää Suomessa rekisteröityjen sijoitusrahastojen ja niitä hallinnoivien rahastoyhtiöiden tuloslaskelmaja- ja tasetietoja.

Vakuutustilastoa laatii vuosittain Vakuutusvalvontavirasto. Vakuutustilasto sisältää kaikkien vahinko-, henki- ja eläkevakuutusyhtiön tilinpäätöksessä vahvistetut tuloslaskelmat ja taseet ja niiden liitteet sekä lisäksi vahinkovakuutusyhtiöiden osalta vakuutusluokkakohtaiset erittelyt ja henki- ja eläkevakuutusyhtiöiden osalta maksutulon, korvauskulujen ja vakuutuskannan erittelyt.

Vakuutustilasto sisältää myös vakuutusyhdistyksistä yhtenlaskettuna samat tiedot kuin vahinkovakuutusyhtiöistä. Tilasto ei sisällä ulkomaalaisten vakuutusyhtiöiden toimintaa Suomessa. Suomalaisten yhtiöiden ulkomailta saama vakuutustoiminta sisältyy tilastossa oleviin lukuihin.

11.2 *Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tulolähestymistavassa*

11.2.1 *Ansiotasoindeksi*

Palkansaajien ansiotasoindeksi **2000**=100 kuvaa kokoaikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden muutosta sektoreittain, toimialoittain ja palkansaajaryhmittäin. Ylityöt ja lomarahat kaltaiset palkkaerät eivät vaikuta indeksiin. Palkoista ei ole vähennetty veroja.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain eri alojen palkkatilastojen perusteella. Indeksillä on Laspeyres –tyyppinen yksikköarvoindeksi, jossa palkansaajat on luokiteltu työnantajasektorin, toimialan ja tunti- tai kuukausipalkkaisuuden mukaisiin ryhmiin. Ryhmän ansiokäsitteen mukaisia keskiansiosarjoja on yhteensä 165, jotka painotetaan yhteen palkkasummiin perustuvilla painosuhteilla.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain ja tarvittavat keskiansio- ja henkilömäärätiedot saadaan pääosin kerran tai kaksi kertaa vuodessa. Ne edustavat noin 1,5 miljoonan palkansaajan ansiotietoja. Tämän lisäksi Tilastokeskus käyttää otostiedustelua. Toimialaluokituksena käytetään TOL95:ttä, joka vastaa NACE rev1-luokitusta.

Ansiotasoindeksin työnantajasektoreita on neljä: yksityinen, valtio, kunnat ja kuntayhtymät sekä muut. Sektoriin muuten sisältyvät voittoa tavoittelemattomat organisaatiot. Valtiosektorissa ovat mukana vain budjettitalouteen kuuluvat yksiköt. Ansiotasoindeksin toimialat jaetaan tunti- ja kuukausipalkkaisuuden mukaisiin palkansaajiin, joille on olemassa kiinteät palkkasummapainonsa. Lähes kaikki ansiotasoindeksin perussarjat on lisäksi jaettu sukupuolittaisiin sarjoihin. Sukupuoli ei kuitenkaan muutoin ole virallisen ansiotasoindeksin laskennan perustana vaan lähtökohtana ovat molemmat sukupuolet sisältävät perussarjat.

11.3 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet menolähestymistavassa

11.3.1 Ulkomaankauppa

Tavarakauppa

Ulkomaankaupan tietojen keruu jakaantuu Euroopan unionissa kahtia. Tilastotiedot kaupasta unionin ulkopuolisten ns. kolmansien maiden kanssa (ulkokauppa) saadaan tullausjärjestelmällä. Tiedot jäsenmaiden välisestä kaupasta (sisäkauppa) kerätään erillisen menettelyn avulla, jota kutsutaan INTRASTAT –järjestelmäksi.

Intrastat

Suomessa tullilaitos kokoaa ulkokaupan lisäksi myös sisäkaupan tilastotiedot. Tuoajat ja viejät ilmoittavat kuukausittain tarvittavat tilastotiedot sisäkaupastaan tullilaitoksen aluehallintoon, joka vastaanottaa ja tarkastaa tiedot sekä toimittaa ne edelleen Tullihallituksen käyttöön.

Tiedonantajat

Tiedonantajia ovat sisäkauppaa käyvät arvonlisäverojärjestelmään rekisteröidyt yritykset ja yhteisöt. Kukin jäsenmaa joutuu kalenterivuositain määrittelemään vuosituonnin ja –viennin arvoon perustuvan tilastointirajan ja siihen pohjautuvan tiedonantajien luettelon.

Käytännössä ilmoitusvelvollisuus määritellään niiden yhteisöhankintojen ja yhteisömyyntien kokonaisarvojen perusteella, jotka tavaran ostaja tai myyjä ilmoittaa verottajalle kuukausittain annettavassa valvontailmoituksessa.

Tullihallitus saa verottajalta kuukausittain nämä sisäkaupan hankintojen ja myyntien kokonaisarvot, joita käytetään tarkistustietoina seurattaessa yrityksen ilmoitusvelvollisuuden toteutumista.

Tilastoitava tuonti ja vienti

Tilastoilmoitukseen sisällytetään tavaroiden tuonti jäsenmaista Suomeen sekä vienti Suomesta jäsenmaihin. Tilastoitavia ovat sekä unionin alueella valmistetut tavarat että unionin alueelle vapaaseen liikkeeseen tullatut kolmansien maiden alkuperää olevat tavarat, jotka ovat saaneet yhteisöaseman (T2-tavarat). Puhdas palvelukauppa, johon ei liity tavaratoimitusta, jää tilastoinnin ulkopuolelle.

Sisäkaupan tilastoihin on ilmoitettava myös tavara, jonka toimitus tapahtuu epäsuorasti toisen yhteisömaan kautta. Kun Suomessa vapaaseen liikkeeseen tullattu kolmannen maan tavara toimitetaan toiseen jäsenmaan siten, että tuontikuljetus päättyy siellä, on kyseinen toimitus sisällytettävä Suomessa annettavaan Intrastat -ilmoitukseen

Sisäkaupan tilastoinnin ehtona on, että tavara fyysisesti tuodaan Suomeen tai viedään Suomesta. Jos esimerkiksi tavara myydään Suomesta Ranskaan, mutta tavara toimitetaan sinne Belgiasta, ei kyseistä toimitusta (=kolmikantakauppa) sisällytetä Suomessa tehtävään sisäkaupan tilastoilmoitukseen.

Tavaratoimitukset, joihin Intrastat -järjestelmää ei sovelleta

Sisäkaupan soveltamisasetuksen mukaisesti Intrastat -järjestelmää ei sovelleta:

- sisäiseen jalostusmenettelyyn (suspensiojärjestelmä) tai tullivalvonnassa tapahtuvan valmistuksen menettelyyn asetettuihin tai näissä menettelyissä valmistettuihin tavaroihin, eikä myöskään
- sisäkaupan arvonlisäverojärjestelmän ulkopuolelle jätettyjen alueiden kanssa käytävään tavarakauppaan.

Täten myös vienti Ahvenanmaalta jäsenmaihiin ja tuonti jäsenmaista Ahvenanmaalle jää Intrastat -järjestelmän ulkopuolelle. Yllämainitut tapaukset kuuluvat sisäkaupan tilastoon, mutta tiedot niistä saadaan tullausmenettelyn avulla.

Tilastointijakso

Tietojen tilastointijakso on kalenterikuukausi. Tilastotiedot toimitetaan lomakkeella tai konekielisenä ilmoituksena viimeistään seuraavan kuukauden 10. työpäivään mennessä.

Ulkokauppa

Ulkokaupan tilastotietojen ilmoittaminen perustuu Euroopan unionin neuvoston asetukseen nro 1172795 (perusasetus) ja nro 840/96 (soveltamisasetus). Tilastoinnissa sovelletaan *erikoiskauppaperiaatetta*. Tämän mukaisesti muun muassa tullivarastoon pantu kolmannen maan tavara tilastoidaan vasta varastosta otettaessa.

Pääsäännön mukaan kaikki maahan tuotavat ja maasta vietävät tavarat sisällytetään ulkomaankauppatilastoon. Tilastoinnin kannalta ei ole merkitystä sillä, sisältyykö tavaran tuontiin tai vientiin maksuliikennettä vai ei.

Tuontitilastoihin sisällytetään:

- tavaran normaali tuonti vapaaseen liikkeeseen
- tavaran jälleentuonti ulkoisen palkkatyövalmistuksen jälkeen
- tavaran tuonti sisäistä palkkatyövalmistusta tai tullivalvonnassa tapahtuvaa valmistusta varten
- tavaran otto tullivarastosta tai vapaa-alueelta
- maksuttomat takuu- ja korvaustoimitukset sekä avustuslähetykset
- Suomeen ostetut ja täällä rekisteröitävät laivat sekä Suomeen ostetut lentokoneet.

Vientitilastoihin sisällytetään:

- tavaran normaali vienti, ml. yhteisöaseman saaneen kolmannen maan tavaran vienti
- tavaran jälleenvienti sisäisen palkkatyövalmistuksen tai mahdollisesti myös tullivalvonnassa tapahtuneen valmistuksen jälkeen
- tavaran vienti ulkoista palkkatyövalmistusta varten
- yhteisötavaran vienti tullivarastosta tai vapaa-alueelta
- maksuttomat takuu- ja korvaustoimitukset
- erilaiset avustuslähetykset (esim. kehitysapuvienti)
- ulkomaille myydyt ja Suomen rekisteristä poistetut käytetyt laivat sekä täältä myydyt lentokoneet.

Ulkokaupan tuonnin perustiedot kerätään 10-numeroisen TARIC-nimikkeen mukaisesti. Viennin vastaavat tiedot kerätään CN -luokituksen mukaisesti (8 numeroa). Kansallisesti julkaistavien ulkomaankauppatilastojen perusluokituksena käytetään yksinomaan CN -luokituksen mukaista 8-numeroista tavaranimikettä.

Ulkokaupan tuontitiedot kerätään EU:ssa kaksoismaajärjestelmän mukaisesti siten, että jokaiselle tuontitavaralle on ilmoitettava alkuperämaa ja lähetysmaa. Alkuperämaaksi katsotaan maa, jossa tavara on tuotettu tai valmistettu. Milloin alkuperämaata ei tiedetä tai sitä ei pystytä selvittämään, ilmoitetaan alkuperämaan sijaan lähetysmaa. Tuonnin lähetysmaalla tarkoitetaan maata, josta tavara on alun perin lähetetty vietäväksi Suomeen joko suoraan tai toisen maan kautta. Lähetysmaa määräytyy sen mukaan, mikä on tavaran sijaintipaikka silloin, kun sitä koskeva kaupallinen liiketoiminta on tapahtunut.

Ulkokaupan lähetysmaana voi olla joko kolmas maa tai EU:n alv-järjestelmän ulkopuolelle jätetty alue. Viennin määrämaaksi katsotaan vientijankohtana viimeisin tiedossa oleva maa, jonne tavara on tarkoitettu vietäväksi Suomesta joko suoraan tai toisen maan kautta.

Tuonnin tilastoarvona käytetään tavaran laskutusarvoa eli tavarasta tosiasiallisesti maksettua hintaa. Tilastoarvoon on sisällytettävä kuljetus- ja vakuutuskustannukset Suomen rajalle ensimmäiseen rajanylityspaikkaan saakka. Arvoon ei sisällytetä Suomessa kannettavia tulleja ja veroja.

Viennin tilastoarvona käytetään tavaran verotonta myyntihintaa. Tilastoarvoon on sisällytettävä tavaran kuljetus- ja vakuutuskustannukset Suomen rajalla olevaan vientipaikkaan saakka.

11.3.2 Kotitalouksien kulutustutkimus

Tilastokeskuksen kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, velkaantumista, käytössä olevia kestotavaroita sekä tuloja. Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot kerätään kotitalouksia haastatteleamalla, kotitalouksien täyttämistä päiväkirjoista ja hallinnollisista rekisteriaineistoista.

Vuodesta 1966 lähtien kulutustutkimuksia tehtiin säännöllisesti viiden vuoden välein aina vuoteen 1990 asti. Vuosina 1994-1996 kulutustutkimus valmistui vuosittain. Sen jälkeen kulutustutkimuksia on tehty vuosina 1998 ja 2001-02. Seuraava kulutustutkimuksen aineisto kerätään vuonna 2006.

Kulutusmenot on luokiteltu kansallisen COICOP-HBS -luokituksen mukaan (n. 900 nimikettä). Kulutuksen pääryhmiä ovat elintarvikkeet, juomat ja tupakka, vaatteet ja jalkineet, asuminen ja energia, kodin kalusteet ja koneet, terveys, liikenne, tietoliikenne, kulttuuri- ja vapaa-aika, koulutus sekä hotellit, ravintolat ja kahvilat.

Tilastotietoa on saatavilla kotitalouksien kulutusmenoista mm. alueluokituk-
sien (esim. NUTS2), kotitaloustyypin, kotitalouden koon ja rakenteen, tulo-
luokituksien, viitehenkilön sosioekonominen aseman ja iän mukaan

Tutkimus on otostutkimus, jonka tutkimusaineisto muodostui vuosina 2001-
02 noin 5 500 kotitaloudesta. Tiedot kerätään haastattelulla, talouksien pitä-
millä päiväkirjoilla sekä hallinnollisista rekistereistä. Haastattelussa selvite-
tään kotitalouden tiedot sekä mm. kestotavaroiden omistus, asuminen ja vel-
kaantuminen. Haastattelun jälkeen kotitaloudet pitävät kahden viikon ajan
kirjaa kulutusmenoistaan. Koulutus- ja tulotiedot saadaan rekistereistä.

Seuraava tiedonkeruu on vuonna 2006. Vuoden 2006 tutkimuksen tiedot
valmistuvat vuden 2007 lopussa.

<i>Tutkimuksen nimi:</i> Kulutustutkimus
<i>Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin :</i> Harmonisoidut käsitteet, määritelmät ja luokitukset
<i>Vastaajajyksiköt :</i> Kotitalous
<i>Toistuvuus:</i>
<i>Tulosten saatavuusaika :</i> Vajaat kaksi vuotta
<i>Otoskehikko:</i> Väestörekisteriaineisto
<i>Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus:</i> Vapaaehtoinen
<i>Tutkimusmenetelmän pääpiirteet :</i> Otanta-asetelmana käytetään kaksivaiheista ositettua otantaa. Ensimmäisessä vaiheessa poimitaan ns. master-otos yksinkertaisella satunnaisotannalla. Toisessa vaiheessa poimitaan varsinaiset otokset master-otoksista osittamalla tiedot aluejakojen mukaan.
<i>Perusjoukko:</i> Suomessa vakinaisesti asuva kotitalousväestö
<i>Otoskoko:</i> 7760
<i>Tutkimuksen vastausaste:</i> (noin 63,4 % vuonna 1998)
<i>Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä:</i> Epätasaisesti jakautuneen vastauskadon vaikutus pyritään poistamaan kalibroimalla alkuperäisien otanta-asetelmien painokertoimia.
<i>Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon (esim. liikevaihto tai työntekijämäärä):</i> Kotitalouksien rakenne ja lukumäärä
<i>Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta :</i>
<i>Tärkeimmät kerätyt muuttujat:</i> Kotitalouksien kulutusmenot tuotteittain, lisäksi kerätään tietoja kokonaistuloista ja –menoista, veloista, hyvinvointipalvelujen käytöstä, tiedot luokitellaan alueittain.
<i>Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia:</i> Kotitalouksien kulutusmenoihin tehdään mukautuksia joidenkin tuoteryhmien osalta , esim. vakuutuspalvelut.
<i>Muut tutkimustietojen mukautukset:</i>

11.4 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet siirtymisessä BKT:sta BKTL:oon

Luku 8 sisältää kuvauksen näistä lähteistä.

Liitel**Kansantalouden tilinpidon tuoteluokitus (KTTL)**

KTTL	NIMIKE
011112	Tavallinen vehnä sekä vehnän ja rukiin sekavilja (durumvehnä)
011113	Maissi
011114	Riisi, esikuorimaton
011115	Ohra
0111161	Ruis
0111163	Kaura
011117	Muu vilja
011121	Perunat
011122	Kuivattu, silvitty palkovilja
011130	Öljykasvien siemenet ja hedelmät
011140	Valmistamaton tupakka
011151	Sokerijuurikas
011152	Sokeriruoko
011160	Oljet ja rehuksvit
011170	Tekstiileissä käytetyt raa'at kasviaineet (puuvilla, pellava jne.)
011180	Luonnonkumi
011191	Raa'at kasviaineet teollisuuteen
011192	Sokerijuurikkaan ja rehuksvien siemenet
0112111	Porkkanat
0112112	Muut juurekset
0112121	Tomaatit
0112122	Kurkut
0112123	Muut hedelmää kantavat vihannekset (pavut, herneet, pippurit, melonit jne.)
0112131	Salaatit
0112132	Kaalit
0112133	Muut vihannekset (maustekasvit)
0112134	Sienet, viljellyt
011221	Taimet, sipulit, mukulat ja juuret
011222	Koristekasvit
011223	Kukkien ja kasvisten siemenet
011310	Viininrypäleet
011321	Banaanit, ananakset, kookospähkinät ym.
011322	Sitruhedelmät
011323	Muut hedelmät ja pähkinät
011325	Marjat, viljellyt
011326	Metsämarjat
011327	Metsäsienet
011328	Muut keräilytuotteet
011331	Kahvi, paahtamaton
011332	Tee, pakkauksen paino yli 3 kg
011334	Kaakaopavut
011340	Mausteet, muut kuin jalostetut
012110	Nautakarja
012120	Maito, jalostamaton
012211	Lampaat, vuohet
012213	Hevoset
012214	Poronliha ja -vuodat
012230	Villa ja eläimenkarva
012310	Elävät siat
012410	Elävä siipikarja
012420	Kuorelliset munat
012510	Muut elävät eläimet
012521	Luonnonhunaja
012525	Muut eläintuotteet

012530	Raa'at turkisnahat
014000	Maatalouspalvelut
015010	Riistan liha
015020	Metsästystä palveleva toiminta ja riistanhoito
021110	Metsäpuiden taimet
021120	Metsänviljely
0212111	Mäntytukkipuu
0212112	Kuusitukkipuu
021212	Lehtitukkipuu (tukit muuta kuin havupuuta)
0212131	Mäntykuitupuu
0212132	Kuusikuitupuu
0212133	Lehtikuitupuu
021214	Polttopuu ja hake
021215	Muu raakapuu (erikoispuutavaralajit)
021220	Puunkorjuu- ja lähikuljetuspalvelut
021910	Muut metsätalouden tuotteet
021920	Muut metsätalouden palvelut
050011	Kala, elävä (kalanpoikaset)
050012	Kala, tuore tai jäähdytetty
050014	Kala virkistyskalastuksesta
050020	Muut kalatalouden tuotteet
050050	Kalatalouden palvelut
101010	Kivihilli
103010	Turve
111010	Maaöljyt ja bitumisista kivennäisistä saadut öljyt, raa'at
111020	Luonnonkaasu, nesteytetty tai kaasumaisessa tilassa
111030	Luonnonkaasun nesteytys- ja uudelleenkaasuunuttamispalvelut kuljetusta varten
111040	Bitumi- tai öljyliuske ja bitumipitoinen hiekka
112010	Öljyn ja kaasun tuotantoon liittyvät palvelut, ei kuitenkaan maaperätutkimus
120010	Uraani- ja toriummalmit
131010	Rautamalmit
132011	Kuparimalmit ja -rikasteet
132012	Nikkelimalmit ja -rikasteet
132013	Alumiinimalmit ja -rikasteet
132014	Jalometallimalmit ja -rikasteet
132015	Lyijy-, sinkki- ja tinamalmit ja niiden rikasteet
132016	Muut muuta kuin rautametallia olevat metallimalmit ja -rikasteet
141111	Marmorin ja muu muistomerkki- ja rakennuskalkkikivi
141112	Graniitti, hiekkakivi ja muu muistomerkki- ja rakennuskivi
141210	Kalkkikivi ja kipsikivi
141220	Liitu ja dolomiitti
141310	Liuskekivi
142111	Luonnonhiekkä
142112	Kivirouheet, -sirut ja -jauheet; pikkukivi, sora, murskattu tai rouhittu kivi
142113	Sepeli; tervasepeli
142190	Soran tai hiekan nosto-, seulonta-, lajittelu- sekä kiven murskaus- yms. käsittelypalvelut
142210	Savi ja kaoliini
143011	Luonnon kalsium- tai alumiinikalsiumfosfaatit; karnalliitti, sylviini ja muut raa'at luonnon kaliumsuolat
143012	Pasuttamattomat rautapyriitit; raaka ja puhdistamaton rikki
143013	Muut kemialliset mineraalit
144010	Suola ja puhdas natriumkloridi
145010	Luonnonbitumi ja -asfaltti; asfalttiitit ja asfalttikivi
145022	Teollisuustimantit; hohkakivi; smirgeli; luonnonkorundi, luonnongranaatti ja muut - luonnon hioma aineet; jalok
145023	Muut mineraalit, muualle luokittelemattomat
151111	Naudanliha, tuore, jäähdytetty ja jäädytetty
151113	Sianliha, tuore, jäähdytetty ja jäädytetty

- 151115 Lampaanliha, tuore,jäähdytetty ja jäädytetty
 151117 Muu liha ja muut syötävät eläimenosat
 151190 **Teurastuspalvelut**
 151120 Vuotavilla sekä nauta- ja hevoseläinten raakavuodat ja -nahat
 151130 Naudan, lampaan, vuohen, sian ja siipikarjan rasva
 151140 Raa'at eläimenosat, syötäväksi kelpaamattomat
 151210 Siipikarjan, poron sekä riistan liha ja syötävät osat
 151220 Höyhenet ja höyhenpeitteiset linnunnahat
 151311 Liha ja muut syötävät eläimenosat, suolatut, suolavedessä, kuivatut tai savustetut; lihasta ja muista eläimenosista valmistettu syötävä hieno tai karkea jauho
 1513121 Makkarat
 1513129 Muut valmisteet ja säilykkeet lihasta, muista eläimenosista tai verestä (sian-, naudanliha- ym. valmisteet ja valmisruoat)
 151313 Lihasta valmistetut ihmisravinnoksi kelpaamattomat hienot tai karkeat jauhot ja rakeet; eläinrasvan jätteet
 151390 Kypsentämiseen ja muuhun valmistukseen liittyvät palvelut lihavalmisteen tuotantoa varten
 152011 Kalafileet, muu kalanliha ja kalan maksa, mäti ja maiti, tuore tai jäähdytetty
 152012 Kala, kalafileet, muu kalanliha ja kalan maksa, mäti ja maiti, jäädytetty
 152013 Kuivattu, suolattu tai suolavedessä oleva kala; savustettu kala; syötävä kalajauhe
 152014 Kalavalmisteet ja -säilykkeet
 152015 Äyriäiset, jäädytetyt; nilviäiset ja muut vedessä elävät selkärangattomat, jäädytetyt, kuivatut, suolatut tai suolavedessä
 152016 Äyriäiset, nilviäiset ja muut vedessä elävät selkärangattomat, valmistetut tai säilötyt
 152017 Kalajauhot ja rakeet, syötäväksi kelpaamattomat
 153110 Perunavalmisteet
 153210 Hedelmä- ja kasvismehut
 153310 Jalostetut tai säilötyt kasvikset (poislukien perunat)
 153320 Jalostetut tai säilötyt hedelmät ja pähkinät
 153330 Kasviaineet ja kasviolkuperää olevat jätteet sekä kasviolkuperää olevat jätetuotteet ja sivutuotteet
 153390 Kypsentämiseen tai muuhun valmistukseen liittyvät palvelut hedelmien ja kasvien säilöntää varten
 154110 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat, raa'at
 154130 Öljykakut ja muut kasvirasvojen tai -öljyjen kiinteät jätetuotteet; öljysiemen- tai öljyhedelmä jauhot
 154200 Puhdistetut öljyt ja rasvat
 154310 Margariini ja sen kaltaiset ravintorasvat
 155110 Jalostettu nestemäinen maito ja kerma
 155120 Maito ja kerma kiinteässä muodossa
 155130 Voi ja maitorasvavälvitteet
 155140 Juusto ja juustoaine
 155150 Muut meijerituotteet
 155210 Jäätelö, mehujää ja niiden kaltaiset jäädytetyt valmisteet
 156110 Esikuorittu riisi
 156120 Viljasta ja kasviksista valmistetut jauhot; niiden seokset
 156130 Rouhe, karkea jauho ja viljapelletit sekä muut viljatuotteet
 156140 Hiottu riisi
 156150 Leseet, lesejauhot ja muut viljan käsittelyssä syntyneet jätetuotteet
 156200 Tärkkelys ja tärkkelystuotteet
 157100 Valmistettu kotieläinten rehu
 157210 Valmistetut lemmikkieläinten ruoat
 158110 Pehmeä leipä ja tuoreet leivonnaiset
 158210 Korput ja keksit; säilyvät leivonnaiset
 158310 Sokeri
 158320 Sokerijuurikasjättemassa, sokeriruokojäte ja muut sokerivalmistuksen jätteet
 158410 Kaakao
 158420 Suklaa ja sokerivalmisteet

- 158510 Makaronit, nuudelit, couscous ja niiden kaltaiset jauhotuotteet
- 158611 Kahvi, kofeiiniton tai paahdettu
- 158613 Tee, teevalmisteet ja yrteet
- 158700 Mausteet ja maustekastikkeet
- 158810 Homogenoidut ravintovalmisteet ja dieettiruoka
- 158910 Keitot, kuorettomat munat, hiivat ja muut elintarvikkeet
- 158920 Kasvimehut ja kasviuutteet, pektiiniyhdisteet, kasvilimat ja paksunnosaineet
- 158990 Muiden elintarvikkeiden kypsentämiseen tai muuhun valmistukseen liittyvät palvelut (pl. liha ja kasvikset)
- 159110 Tislattut alkoholijuomat
- 159211 Etyylialkoholi ja muu denaturoitu väkiviina
- 159310 Viinit
- 159410 Siideri ja muut hedelmäviinit
- 159510 Muut tislattomat käymistietä valmistetut juomat
- 159610 Olut
- 159620 Rankki ja muut panimo- ja polttimejätteet
- 159710 Maltaat
- 159810 Kivennäisvesi ja virvoitusjuomat
- 160010 Tupakkatuotteet
- 160020 Tupakanjätteet
- 171020 Luonnonkuidut, kehruuta varten käsitellyt
- 171030 Katkotut tekokuidut, kehruuta varten käsitellyt
- 171043 Tekstiililanka luonnonkuiduista, ei vähittäismyyntimuodoissa
- 171045 Ompelulanka ja muu lanka
- 171051 Tekstiililanka tekokuitufilamenteista tai katkotuista tekokuiduista, ei vähittäismyyntimuodossa
- 171055 Ompelulanka muuntokuitu- ja synteettikuitufilamentista ja muunto- ja synteetikuidusta
- 171060 Silkki-, villa- ja puuvillajätteet
- 172010 Kudotut kankaat (muut kuin erikoiskankaat) muista luonnonkuiduista kuin puuvillasta
- 172020 Kudotut kankaat (muut kuin erikoiskankaat) puuvillasta
- 172030 Kudotut kankaat (muut kuin erikoiskankaat) tekokuitufilamenteista ja katkotuista tekokuiduista
- 172040 Nukkakankaat, frotee ja muut erikoiskankaat
- 173000 Tekstiilien viimeistelypalvelut
- 174010 Vuode- ja matkahuovat, vuodeliinavaatteet, pöytäliinat, pyyheliinat, verhot, kaihtimet, muut sisustustavara
- 174021 Säkit ja pussit, tavaroiden pakkaamiseen (tekstiiliä)
- 174022 Tavarapeitteet, ulkokaihtimet ja aurinkokatokset; purjeet veneitä, purjelautoja tai maakulkuneuvoja varten; teltat ja leirintävarusteet
- 174023 Laskuvarjot (myös ohjattavat) ja moottoroidut laskuvarjot (rotokuitut); niiden osat
- 174024 Makuupussit; vuodevarusteet
- 174025 Muut sovitetut tekstiilituotteet, myös vaatteiden leikkuukaaviot
- 174090 Tavarapeitteiden ja leirintävarusteiden korjauspalvelut
- 175100 Matot ja ryijyt
- 175200 Purjelanka, nuora, sidelanka ja verkkokangas
- 175310 Kuitukangas ja kuitukangastuotteet, ei kuitenkaan vaatteet
- 175410 Tylli, pitsi, kudotut nauhat, punokset ja koruompelukset
- 175420 Huopa, päällystetty, peitetty tai kerrostettu
- 175430 Muut tekstiilitavarat (vanu, tekstiilituotteet teknisiin tarkoituksiin jne.)
- 176010 Trikooneulokset
- 177110 Neulesukat
- 177210 Neulepuserot, -takit ja niiden kaltaiset tavarat
- 181010 Nahkavaatteet
- 182100 Työvaatteet
- 182200 Päällysvaatteet
- 182240 Käytetyt vaatteet ja muut käytetyt vaatetustavarat
- 182300 Alusvaatteet
- 182400 Muut vaatteet ja asusteet, muualle luokittelemattomat
- 183011 Parkitut tai muokatut turkisnahat

- 183012 Vaatteet, vaateustarvikkeet ja muut turkisinahasta valmistetut tavarat, ei kuitenkaan päähineet
- 183013 Tekoturkikset ja niistä valmistetut tavarat
- 191000 Nahka
- 192011 Satula- ja valjasteokset kaikkia eläimiä varten
- 192012 Matkalaukut, käsilaukut ja niiden kaltaiset tavarat
- 193010 Jalkineet, muut kuin urheilu- tai suojajalkineet
- 193020 Urheilujalkineet
- 193030 Suojajalkineet ja muut jalkineet, muualle luokittelemattomat
- 193040 Jalkineiden osat
- 193090 Jalkineiden käsittely- ja valmistuspalvelut
- 201010 Puu, sahattu tai veistetty pituussuunnassa, tasoleikattu tai viiluksi sorvattu, paksuus suurempi kuin 6 mm; puiset rata- ja raitiotiepölkkyt, kyllästämättömät
- 201020 Puu, yhdeltä tai useammalta syrjältä tai pinnalta koko pituudelta muotoiltu; lastuvilla; puujauho; puu lastuina tai hakkeena
- 201030 Raakapuu; puiset rata- ja raitiotiepölkkyt, kyllästetyt tai muuten käsitellyt
- 201040 Sahanpuru ja puujäte
- 201090 Puun kyllästys sekä muut puisten tavaroiden valmistus ja käsittelypalvelut
- 202010 Levyt ja paneelit
- 202020 Vaneriviilu; ristiinliimatun vanerin valmistuksessa käytettävä viilu; tiivistetty puu
- 203011 Ikkunat, ranskalaiset ikkunat ja niiden kehykset, ovet sekä niiden kehykset ja kynnykset, puuta
- 203012 Parkettilaatat, betonivalumuotit, kattopäreet ja -paanut, puuta
- 203013 Rakennuspuusepäntuotteet, muualle luokittelemattomat
- 203020 Tehdasvalmisteiset rakennukset, puuta
- 203090 Rakennuspuusepäntuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut
- 204010 Puupakkaukset
- 205110 Muut puutuotteet
- 205210 Korkki-, olki- ja muut punontatavarat; kori- ja punontateokset
- 211110 Puusta tai muusta kuituisesta selluloosa-aineesta valmistettu massa
- 211210 Sanomalehtipaperi, muu päällystämätön paperi, kartonki tai pahvi graafiseen tarkoitukseen
- 211220 Toalettipehmpaperi, päällystämätön kraftlaineri ja muu päällystämätön paperi, kartonki ja pahvi
- 211230 Muu päällystämätön paperi, kartonki ja pahvi; savukepaperi, ei kuitenkaan määräkokoan leikattu
- 211240 Pergamenttipaperi, rasvanpitävät paperit, kuultopaperit sekä muut kiillotetut paperit
- 211250 Jalostettu paperi, kartonki ja pahvi
- 211260 Paperi-, kartonki- ja pahvijäte
- 211290 Massan, paperin ja paperituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut
- 212110 Aaltopaperi, -kartonki ja -pahvi sekä paperi-, kartonki- ja pahvipakkaukset
- 212211 Toalettipaperi, nenäliinat, kasvo-, käsi- ja muut pyyhkeet, pöytäliinat ja lautasliinat, paperia
- 212212 Hygienia- ja sairaalatavarat, vaatteet ja vaateustarv.t, paperimassaa, paperia, selluloosavanua ym
- 212213 Tarjottimet, kulhot, vadit, lautaset, kupit, pikarit ja niiden kaltaiset tavarat, paperia, kartonkia tai pahvia
- 212310 Paperikauppatavara (hiilipaperi, kirjekuoret ym. paperitavarat)
- 212410 Tapetit ja muut seinäpäällysteet
- 212511 Paperi-, kartonki- ja pahvipohjaiset lattianpäällysteet
- 212512 Paperiset, kartonkiset tai pahviset nimi- ja osoitelaput
- 212513 Suodatinpappaleet, -laatat ja -levyt paperimassasta
- 212514 Savukepaperi; pupiinit (bobiinit), puolat, koopit ja niiden kaltaiset pohjalliset; suodatinpaperi, -kartonki ja -pahvi; muut paperi-, kartonki- ja pahvituotteet, muualle luokittelemattomat
- 221110 Kirjat, esitteet ja lentolehtiset, irrallisina lehtinä
- 221120 Kirjat, esitteet, lentolehtiset ja niiden kaltaiset painotuotteet
- 221130 Sanakirjat, kartat ja musiikkikirjat, painetut nuotit

221200	Sanomalehdet ja aikakauslehdet
221290	Sanomalehdet ja aikakauslehdet, tilatut
221410	Äänitallenteet (ääni- ja CD-levyt jne.)
221510	Postikortit, tervehdyskortit, kuvat, kalenterit ja vastaavat painotuotteet
222110	Sanomalehtien painamiseen liittyvät palvelut
222211	Uudet postimerkit; leimapainettu paperi; sekkilomakkeet; setelit ja niiden kaltaiset arvopaperit
222212	Kaupallinen mainosaineisto, kaupalliset luettelot ja niiden kaltaiset tuotteet
222213	Muut painotuotteet, muualle luokittelemattomat
222220	Konttorikirjat, tilikirjat, keräilykannet, lomakkeet ja muut paperikaupparavikkeet, paperia, kartonkia tai pahvia
222231	Kirjojen painaminen
222232	Muut painamiseen liittyvät palvelut, muualle luokittelemattomat
222310	Kirjansidonta- ja -viimeistelypalvelut
222410	Ladonta ja painolaattojen valmistuspalvelut
222420	Painolaatat ja sylinterit sekä muu painoissa käytettävä painettu materiaali
222510	Muut graafiset palvelut
223110	Äänitallenteiden jäljentämispalvelut
223210	Videotallenteiden jäljentämispalvelut
223310	ATK-ohjelmistojen jäljentämispalvelut
231010	Kivihilestä, ruskohiilestä tai turpeesta saatu koksi ja puolikoksi; retorttahiili
231020	Kivihiihi-, ruskohiili- ja turveterva sekä muu kivennäisterva
232011	Moottoribensiini, myös lentobensiini
232012	Suihkumoottoribensiini
232013	Teollisuusbensiini ym.
232014	Petroli, myös lentopetroli
2320151	Dieselöljy
2320159	Kevyt polttoöljy
232016	Muut keskiraskaat maaöljyt; keskiraskaat valmisteet, muualle luokittelemattomat
232017	Raskaat polttoöljyt
232018	Voitelussa käytettävät maaöljyt; raskaat valmisteet, muualle luokittelemattomat
232021	Propaani ja butaani, nesteytetyt
232022	Eteeni, propeeni, buteeni, butadieni ja muut maaöljykaasut tai kaasum.hiilivedyt, ei luonnonkaasu
232031	Vaseliini; parafiini; maaöljy- ja muut vahat
232032	Maaöljykoksi, maaöljybitumi ja muut maaöljyjen jätetuotteet
232090	Öljyjen ym. 232 tuotteiden puhdistus-, sekoitus-, käsittely- ja valmistuspalvelut
233000	Ydinpolttoaine
241110	Teollisuuskaasut
241200	Värit ja pigmentit
241300	Muut epäorgaaniset peruskemikaalit
241400	Muut orgaaniset peruskemikaalit
241480	Puumassan valmistuksessa syntyvät jäteliemet, muut kuin mäntyöljy
241510	Typpihappo; typpi-rikkihapot (nitraushapot); ammoniakki
241520	Ammoniumkloridi; nitriitit; kaliumnitraatit; ammoniumkarbonaatit
241530	Typpilannoitteet, kivennäiset tai kemialliset
241540	Fosfaattilannoitteet, kivennäiset tai kemialliset
241550	Kalilannoitteet, kivennäiset tai kemialliset
241560	Eläin- tai kasviainelannoitteet, muualle luokittelemattomat
241570	Natriumnitraatti
241580	Muualle luokittelemattomat lannoitteet
241600	Ensiömuovit (muoviaineet)
241710	Synteettinen ensiökumi
242010	Hyönteisten ja rikkakasvien torjunta-aineet, desinfiomisaineet vähittäismyyntimuodoissa
243010	Maalit ja lakat, jotka perustuvat polymeereihin
243020	Muut maalit ja lakat ja niihin liittyvät tuotteet; taiteilijanvärit
243024	Painoväri
244100	Lääkkeiden lähtöaineet

244200	Lääkevalmisteet
244224	Haavalaastarit, katgut ja muut sen kaltaiset aineet; ensiapulaatikot
245100	Glyseroli; saippua ja pesu-, puhdistus- ja kiillotusaineet
245210	Hajurvedet ja toalettiainemisteet
246110	Räjähdyksineet; ilotulitusvälineet
246210	Liimat ja gelatiinit
246310	Haihtuvat öljyt
246410	Valokuvauskemikaalit, -levyt ja filmit
246510	Valmistetut tallentamattomat tallennevälineet (magneettinauhat, levykkeet, magneettikortit ym.)
246610	Kemiallisesti muunnetut eläin- tai kasvirasvat ja -öljyt; syötäväksi kelpaamattomat eläin- tai kasvirasvoista tai -öljyistä valmistetut seokset
246620	Kirjoitus- ja piirustusmusteet, myös tussi, sekä muut musteet
246630	Voiteluvalmisteet; lisäaineet; jäätymistä estävät valmisteet
246640	Erinäiset muut kemialliset tuotteet
247000	Tekokuidut
251110	Uudet kumirenkaat
251120	Käytetyt pneumaattiset ulkorenkaat, kumia
251210	Uudelleen pinnoitetut pneumaattiset ulkorenkaat, kumia
251310	Regeneroitu kumi alkumuodossa tai laattoina, levyinä tai kaistaleina
251320	Vulkanoimaton kumi ja siitä valmistetut tavarat; vulkanoitu kumi, muu kuin kovakumi, kumilankana, myös kerrat-tuna, laattoina, levyinä, kaistaleina, tankoina tai profiileina
251330	Putket ja letkut vulkanoitua kumia, ei kuitenkaan kovakumia
251340	Kuljetus- ja käyttöihinat, vulkanoitua kumia
251350	Kumilla käsitellyt tekstiilikankaat, muut kuin kordikangas ulkorenkaita varten
251360	Vaatteet ja vaatetustarvikkeet vulkanoitua kumia, ei kuitenkaan kovakumia
251370	Muualle luokittelemattomat tavarat vulkanoitua kumia; kovakumi; kovakumitavarat
251380	Kumijätteet, -leikkeet ja -romu (ei kuitenkaan kovakumia) sekä jauheet ja rakeet
252110	Monofilamenttilanka, jonka poikkileikkaus on yli 1 mm, sauvat, tangot ja profiilit, muovia
252120	Putket ja letkut sekä niiden liitos- ja muut osat, muovia
252130	Laatat, levyt, kalvot, kaistaleet ja nauhat, muovia, muihin aineisiin tukemalla tai vastaavalla tavalla yhdistä-mättömät
252140	Muut laatat, levyt, kalvot, kaistaleet ja nauhat, muovia
252210	Muoviset pakkaustarvikkeet
252311	Muoviset lattian-, seinän- tai katonpäällysteet, rullissa tai laattoina
252312	Muoviset kylpyammeet, pesualtaat, wc-altaat ja -kannet, huuhtelusäil. ja niiden kalt. saniteettitavarat
252313	Muoviset säiliöt, altaat, sammiot ja niiden kaltaiset tuotteet, enemmän kuin 300 l vetävät
252314	Ovet, ikkunat, oven- ja ikkunankarmit; ikkunaluukut, kaihtimet ym.; osat, muovia; muut rakennus-muovit
252320	Muoviset tehdasvalmisteiset rakennukset
252410	Vaatteet ja vaatetustarvikkeet, myös käsineet, muovia
252421	Itsekiinnittyvä teippi, laatat, kaistaleet, levyt, kalvot ja muut muovit rullissa
252423	Pöytä- ja keittiöesineet, muut talous- ja toalettiesineet, muovia
252424	Valaisimien ja valaistusvarusteiden, valaistujen nimikilpien ja niiden kalt. tuotteiden muoviset osat
252425	Turvapähineet; hatut ja muut pähineet, kumia tai muovia
252426	Muoviset eristystarvikkeet
252427	Muoviset toimisto- ja koulutarvikkeet
252428	Kalusteiden, vaununkorien ym. helat ja varusteet; koriste-esineet; muut muoviesineet
252490	Muoviosien valmistukseen liittyvät palvelut
261110	Tasolasi
261210	Muotoiltu ja muokattu tasolasi
261310	Lasiset pullo, tölkit, ruukut ja muut esineet joita käytetään pöytä- tai keittiötarkoituksiin ym.
261410	Lasikuitu
261510	Muu lasi, puolivalmisteena
261520	Tekninen ja muu lasi

262110	Keraamiset talous- ja koriste-esineet
262210	Keraamiset saniteettikalusteet
262310	Keraamiset eristimet ja eristystarvikkeet
262410	Keraamiset tavarat laboratorio-, kemialliseen tai muuhun tekniseen käyttöön
262510	Muualle luokittelemattomat keraamiset tavarat
262610	Tulenkestävät keraamiset tavarat
263010	Keraamiset tiilet ja laatat
264010	Tiilet ja rakennustarvikkeet, poltettua lasittamatonta savea
265110	Sementti
265210	Kalkki
265310	Kipsi
266110	Betonituotteet rakennustarkoituksiin
266120	Tehdasvalmisteiset rakennukset betonia
266210	Kipsituotteet rakennustarkoituksiin
266310	Valmisbetoni
266410	Muurauslaasti
266510	Kuitusementtituotteet
266610	Muut kipsi-, betoni- ja sementtituotteet
267010	Muistomerkki- ja rakennuskivi ja siitä tehdyt tavarat
268110	Hiontatuotteet
268211	Muokatut asbestikuidut; asbestiin perustuvat sekoitukset; tällaisista sekoituksista valmistetut tavarat; kitkamateriaali jarruja, kytkimiä ja niiden kaltaisia tavaroita varten, asentamaton
268212	Asfaltista tai sen kaltaisesta aineesta valmistetut tavarat
268216	Muut ei-metalliset kivennäistuotteet
268290	Ei-metallisten mineraalituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut
271010	Rauta ja teräs
271020	Valanteet, muut alkumuodot tai puolivalmisteet rautaa tai seostamatonta terästä
271030	Valanteet, muut alkumuodot tai puolivalmisteet ruostumatonta terästä tai muuta seostetusta terästä
271040	Levyvalmisteet rautaa tai terästä
271050	Tangot, kuumavalssatut, säännöttömästi kiepityt
271060	Muut tangot
271070	Profiilit rautaa tai seostamatonta terästä, ei enempää valmistetut kuin kuumavalssatut, -vedetyt tai -pursotetut
271080	Ponttirauta ja -teräs; rautatieradan rakennusosat, rautaa tai terästä
271090	Kuona, hehkuhilse, rautapohjaiset jätteet ja romu ja romusta sulatetut harkot
272100	Putket ja putkiliitokset, valurautaa
272200	Putket ja putkiliitokset, terästä
273100	Kylmävedetyt tuotteet rautaa tai terästä
273200	Kylmävalssattu vanneteräs
273300	Kylmämuovatut tai kylmätaitetut tuotteet rautaa tai terästä
273400	Teräslanka
273500	Ferroseokset (ei EHTY-tuotteet) ja muu rauta ja teräs, muualle luokittelematon
274110	Hopea, muokkaamattomana, puolivalmisteena tai jauheena
274120	Kulta, muokkaamattomana, puolivalmisteena tai jauheena
274130	Platina, muokkaamattomana, puolivalmisteena tai jauheena
274140	Kullalla pleteroitu epäjalo metalli tai hopea, muokkaamatt. tai puolivalmist. (hopealla pleter.; jalomet.jätteet)
274211	Alumiini, muokkaamaton
274212	Alumiinioksidi
274221	Alumiinijauheet ja -suomut
274222	Alumiinitangot ja -profiilit
274223	Alumiinilanka
274224	Alumiinilevyt ja -nauhat, paksuus suurempi kuin 0,2 mm
274225	Alumiinifolio, paksuus enintään 0,2 mm
274226	Putket sekä putkien liitos- ja muut osat, alumiinia
274230	Alumiinijätteet ja -romu; tuhka ja jätteet, joissa on pääasiallisesti alumiinia

274310	Lyijy, sinkki ja tina, muokkaamaton
274320	Puolivalmisteet lyijyä, sinkkiä ja tinaa tai niiden seosta
274330	Lyijy-, sinkki- ja tinajätteet ja -romu; tuhka ja jätteet, joissa on pääasiallisesti sinkkiä tai lyijyä
274410	Muokkaamaton kupari; kuparikivi; sementoitu kupari
274420	Puolivalmisteet kuparia tai kupariseosta
274430	Kuparijätteet ja -romu; tuhka ja jätteet, joissa on pääasiallisesti kuparia
274511	Nikkelikivi, nikkelioksidisinterit ja muut nikkelin valmistuksen väli tuotteet
274512	Muokkaamaton nikkeli
274520	Puolivalmisteet nikkeliä tai nikkeliseosta
274530	Muut värimetallit sekä niistä tehdyt tavarat; kermetit; tuhka ja jätteet, joissa on metalleja tai metalliyhdisteitä
274540	Nikkelijätteet ja -romu; tuhka ja jätteet, joissa on muita metalleja ja metalliyhdisteitä
274590	Perusmetallien käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien sinkkiteokset)
275110	Muut koneenrakennuksen ja muiden laitteiden osat, valurautaa, valmistuspalvelu
275210	Maakulkuneuvojen, mäntämoottoreiden, koneenrakennuksen ja muiden koneiden osat, valuterästä, valmistuspalvelu
275310	Maakulkuneuvojen, mäntämoottoreiden, koneenrakennuksen ja muiden koneiden osat, kevytmetallivalu, valmistuspalvelu
275410	Voimansiirto- ja kampiakselien, mäntämoottoreiden, koneenrakenn. ja muiden koneiden osat, muu valu, valmistuspalvelu
281110	Tehdasvalmisteiset rakennukset metallia
281120	Metallirakenteet ja niiden osat (sillat ja siltaelementit, tornit ja ristikkomastot, muut rakenteet ja osat)
281190	Itsevalmistettujen metallirakenteiden asentaminen rakennuspaikalla
281210	Ovet, ikkunat, oven- ja ikkunankarmit sekä kynnykset, rautaa, terästä tai alumiinia
282110	Säiliöt, altaat ja astiat, rautaa, terästä tai alumiinia
282190	Metallisäiliöiden, -altaiden ja -astioiden korjaus- ja huolto palvelut
282211	Keskuslämmityspatterit, ei kuitenkaan sähköllä kuumennettavat, rautaa tai terästä
282212	Keskuslämmityskattilat
282213	Keskuslämmityskattiloiden osat
282290	Keskuslämmityskattiloiden asennus-, korjaus- ja huolto palvelut
283011	Höyrykattilat ja muut höyrykehittimet; kuumavesikattilat
283012	Höyrykehittimien ja kattiloiden apulaitteet; höyrykoneiden lauhduttimet
283013	Höyrykattiloiden osat
283020	Ydinreaktorit ja niiden osat
283091	Höyrykattiloiden ja niiden putkijärjestelmien asennuspalvelu
283092	Höyrykattiloiden korjaus- ja huolto palvelut
284000	Metallin takomis-, puristamis-, meistämis- ja valssauspalvelut; jauhemetallurgia
285100	Metallin työstö- ja päällystämispalvelut
285200	Metallin mekaaniseen työstöön liittyvät palvelut
286111	Veitset, sakset ja niiden terät; partakoneet ja niiden terät; muut leikkuuvälineet
286114	Lusikat, haarukat, liemikauhat, reikäkauhat, kakkulapiot jne. ja niiden kaltaiset keittiö- ja ruokailuvälineet
286210	Käsityökalut, jollaisia käytetään maanviljelyksessä, puutarhanhoidossa tai metsänhoidossa
286220	Käsisahat; kaikenlaisten sahojen terät
286230	Muut käsityökalut
286240	Vaihdettavat työkalut käsityökaluja, myös voimakäyttöisiä, tai konetyökaluja varten
286250	Muut työkalut
286300	Lukot ja saranat
287110	Altaat, tynnyrit, tölkit, laatikot, rasiat ja niiden kaltaiset astiat, kaikkia aineita (ei kuitenkaan kaasuja) varten, rautaa tai terästä
287210	Kevytmetallipakkaukset
287310	Metallilankatuotteet
287400	Kiinnittimet, ruuvikonetuotteet, ketjut ja jouset

- 287511 Astianpesupöydät ja pesualtaat, kylpyammeet ja muut saniteettitavarat sekä niiden osat, rautaa, terästä, kuparia tai alumiinia
- 287512 Pöytä-, keittiö- ja talouksesineet sekä niiden osat rautaa, terästä, kuparia tai alumiinia
- 287521 Panssaroidut tai vahvistetut kassakaapit, kassalippaat ja ovet epäjaloa metallia
- 287522 Pienet toimisto- ja kirjoituspöytätarvikkeet epäjaloa metallia ym.
- 287526 Alusten potkurit ja niiden siivet
- 287527 Muut tavarat epäjaloa metallia, muualle luokittelemattomat
- 287590 Metallituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien koneet ja laitteet)
- 291111 Perämootorit alusten kuljettamiseen
- 291112 Kipinäsytytteiset moottorit alusten kuljettamiseen; muut moottorit
- 291113 Muut puristus- ja sytytteiset mäntämootorit (ei lentokoneiden ja ajoneuvojen)
- 291120 Turbiinit
- 291130 Turbiinien osat
- 291191 Moottoreiden ja turbiinien asennuspalvelut (ei lentokoneiden ja ajoneuvojen moottoreiden)
- 291192 Moottoreiden ja turbiinien korjaus- ja huoltopalvelut (ei lentokoneiden ja ajoneuvojen moottoreiden)
- 291210 Hydrauliset ja pneumaattiset voimakoneet ja moottorit
- 291220 Nestepumput; neste-elevaattorit
- 291230 Ilma- tai tyhjiöpumput; ilma- tai kaasukompressorit
- 291240 Pumppujen, kompressorien ja hydraulisten sekä pneumaattisten voimakoneiden ja moottoreiden osat
- 291291 Pumppujen ja kompressoreiden asennuspalvelut
- 291292 Pumppujen ja kompressoreiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 291310 Hanat, venttiilit ja niiden kaltaiset laitteet putkijohtoja, höyrykattiloita, säiliöitä, astioita ym. varten
- 291320 Hanojen ja venttiilien sekä niiden kaltaisten tavaroiden osat
- 291390 Hanojen ja venttiilien korjaus- ja huoltopalvelut
- 291410 Kuulalaakerit ja rullalaakerit
- 291420 Muut laakerit, hammaspyörät ja vaihteisto- ja ohjauselementit
- 291430 Laakereiden, vaihteisto- ja ohjauselementtien osat
- 292110 Teollisuusuunit ja tulipesänpolttimet ja niiden osat
- 292190 Teollisuusuunien ja tulipesänpolttimien asennus-, korjaus- ja huoltopalvelut
- 292211 Taljat ja väkipyörästöt, muualle luokittelemattomat
- 292212 Kaivosvintturit; vintturit, jotka on erityisesti suunniteltu käytettäväksi maan alla; muut vintturit; nostoruuvit
- 292213 Väkipyörät; ajoneuvojen nostolaitteet
- 292214 Nostopuomit; nostokurjet; liikkuvat portaalinosurit, haaratrukit ja nosturitrukit
- 292215 Haarakatrukit, muut trukit; traktorit, jollaisia käytetään rautatieasemilla
- 292216 Hissit ja kippikauhavintturit, liukuportaat ja liukukäytävät
- 292217 Pneumaattiset tai muut jatkuvatoimiset elevaattorit ja kuljettimet tavaroita tai aineita varten
- 292218 Muut nosto-, käsittely-, lastaus- tai purkauskoneet
- 292219 Nosto- ja käsittelylaitteiden osat
- 292220 Kauhat, myös kahmaisukauhat, ja tarttuimet nostokurkiin, kaivinkoneisiin ja niiden kaltaisiin koneisiin
- 292291 Nosto- ja siirtolaitteiden, ei kuitenkaan hissien ja liukuportaiden, asennuspalvelut
- 292292 Nosto- ja siirtolaitteiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 292311 Lämmönvaihtimet ja ilman tai muun kaasun nesteytyslaitteet
- 292312 Ilmastointilaitteet
- 292313 Jäähdytys- ja jäädytyslaitteet ja lämpöpumput, muut kuin kotitaloustyyppiset laitteet
- 292314 Kaasujen suodatus- tai puhdistuskoneet ja -laitteet, muualle luokittelemattomat
- 292320 Tuulettimet, muut kuin pöytä-, lattia-, seinä-, ikkuna- tai kattotuulettimet
- 292330 Jäähdytys- ja jäädytyslaitteiden ja lämpöpumppujen osat
- 292391 Muuhun kuin kotitalouskäyttöön tarkoitettujen jäähdytys- ja tuuletuslaitteiden asennuspalvelut
- 292392 Muuhun kuin kotitalouskäyttöön tarkoitettujen jäähdytys- ja tuuletuslaitteiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 292411 Generaattori- tai vesikaasugeneraattorit; asetyleenikaasugen. ym. laitteet; tislauksen- tai rektifioimislaitteet

- 292412 Nesteiden suodatus- tai puhdistuskoneet ja -laitteet
 292413 Öljynsuodattimet, bensiinisuodattimet ja imuilman suodattimet, polttomoottoreita varten
 292421 Koneet ja laitteet pullojen tai muiden astioiden puhdistamista, täyttämistä, pakkaamista tai käärim. varten
 292422 Henkilövaa'at ja talousvaa'at; vaa'at kuljettimilla liikkuvan tavaran jatkuvaa punnitusta varten
 292423 Muualle luokittelemattomat punnituslaitteet (tarkistus-, lajittelu-, myymälävaa'at)
 292424 Palosammuttimet, ruiskupistoolit, höyryn- tai hiekanpuhalluskoneet, niiden kalt.mek.laitteet (ei maa- tal.)
 292425 Tiivisteet, jotka on valmistettu metallilevystä; mekaaniset tiivisteet
 292430 Sentrifugit, kalanterikoneet ja tavaranmyyntiautomaatit
 292440 Muualle luokittelematt.koneet aineiden käsittelyä varten lämpötilan muutoksen käsittävällä menette- lyllä
 292450 Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden osat
 292460 Astianpesukoneet, teollisuustyyppiset
 292470 Astianpesukoneiden osat sekä puhdistamis-, täyttämis-, pakkaamis- tai käärimiskoneiden osat
 292491 Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen muualle luokittelemattomien koneiden asennuspalvelut
 292492 Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen muualle luokittelemattomien koneiden korjaus- ja huoltopalvelut
 293100 Maataloustraktorit
 293210 Maa- ja metsätalousteknikat maan muokkaamista ja viljelyä varten; nurmikko- tai urheilukenttäjyrrät
 293220 Ruohonleikkukoneet
 293230 Sadonkorjuukoneet
 293240 Maataloudessa tai puutarhanhoidossa käytett. nesteen tai jauheen ruiskutus-, hajotus- tai sumutus- koneet
 293250 Maataloudessa käytettävät itselastaavat tai itsepurkavat perävaunut ja puoliperävaunut
 293261 Munien, hedelmien ja muiden maatal.tuott. (ei siem., viljan tai kuiv. palkoviljan) puhd.- tai lajitteluko- neet
 293262 Lypsykoneet
 293263 Rehunvalm.koneet ja -laitteet; siipikarjanhoitokoneet ja -laitteet; hautomalaitt.ja lämpökaapit siipik. varten
 293264 Siementen, viljan tai kuivan palkoviljan puhdistus- tai lajittelukoneet ja -laitteet
 293265 Muut maanviljelys-, puutarhanhoito-, metsänhoito-, siipikarjanhoito- tai mehiläistenhoitokoneet ja - laitteet
 293270 Maa- ja metsätalousteknikoiden osat
 293291 Maa- ja metsätalousteknikoiden asennuspalvelut
 293292 Maa- ja metsätalousteknikoiden korjaus- ja huoltopalvelut
 294010 Metallia työstävät koneet, jotka toimivat laserilla tai sen kaltaisella menetelmällä; työstökeskukset ym.
 294020 Lastuavat sorvit, työstökoneet avarrukseen ja jyrshintään
 294030 Muut metallintyöstökoneet
 294040 Koneet kiven, puun tai niiden kalt.kovien aineiden työstöön; lastulevyn ym.valmist. tarkoitett. puris- timet
 294050 Pneumaattiset tai moottorilla varustetut käsityökalut
 294060 Juotto- ja hitsaustyökalut, koneet ja laitteet pintakarkaisua ja kuumaruiskutusta varten
 294070 Työstökoneiden osat ja tarvikkeet
 294091 Työstökoneiden asennuspalvelut
 294092 Työstökoneiden korjaus- ja huoltopalvelut
 295111 Metallien jalostuskoneet: konvertterit, valusangot, valukokillit ja valukoneet; metallinvalssaimet
 295112 Metallien jalostuskoneiden osat; metallinvalssaimien osat
 295191 Metallien jalostuskoneiden asennuspalvelut
 295192 Metallien jalostuskoneiden korjaus- ja huoltopalvelut
 295210 Kaivoskoneet
 295220 Maansiirto- ja kaivinkoneet ja -laitteet, itseliikkuvat, sekä niiden osat (puskutraktorien puskulevyt)

- 295230 Muut kaivinkoneet ja -laitteet (paalutuskoneet, lumiaurat ja -lingot, kaapelinlaskulaitteet ym.)
- 295240 Koneet ja laitteet maalajien, kivien, malmien ym. lajitt., jauham. tai sekoitt. varten; koneet valumuott. valm.
- 295250 Telaketjutraktorit
- 295260 Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden ja -laitteiden osat
- 295291 Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden ja -laitteiden asennuspalvelut
- 295292 Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden ja -laitteiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 295311 Sentrifugit, kermaseparaattorit
- 295312 Meijerikoneet ja -laitteet
- 295313 Koneet ja laitteet, joita käytetään viljan ja kuivan palkoviljan jauhamisessa ja jalostuksessa, muualle luokitt.
- 295314 Koneet ja laitteet, joita käytetään viinin, siiderin, hedelmämehun tai niiden kaltaisten juomien valm.
- 295315 Leivinuunit, muut kuin sähköllä toimivat; kuivauskoneet ja -laitteet maataloustuotteita varten; muut kuin kotitalouksissa käytettävät keitto- ja kuumennuslaitteet
- 295316 Koneet ja laitteet ruokien ja juomien, myös rasvojen ja öljyjen, teollista valmistusta varten, muualle luokitt.
- 295320 Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden osat
- 295391 Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden asennuspalvelut
- 295392 Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 295410 Tekstiilien valmistelu-, kehruu-, kutoma- ja neulekoneet
- 295421 Koneet ja laitteet tekstiililankojen ja -kankaiden pesemistä, silittämistä, värjäämistä, ym. varten
- 295422 Pesulatyypiset pyykinpesukoneet; koneet kemiallista pesua varten; kuivauskoneet, kuivausteho >10 kg
- 295423 Ompelukoneet, muut kuin kirjannitmakoneet ja kotitalousompelukoneet
- 295430 Koneet ja laitteet vuodan ja nahan käsittelyä varten tai jalkineiden ym. valm. tai korjaamista varten
- 295440 Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneiden osat ja tarvikkeet
- 295450 Kotitaloustyypiset ompelukoneet
- 295491 Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneiden asennuspalvelut
- 295492 Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 295511 Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävät koneet, poislukien niiden osat
- 295512 Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävien koneiden osat
- 295591 Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävien koneiden asennuspalvelut
- 295592 Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävien koneiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 295610 Paino- ja kirjansitomakoneet ja niiden osat
- 295621 Pyykinkuivauslingot
- 295622 Kuivauskoneet ja -laitteet puuta, paperimassaa, paperia, kartonkia tai pahvia varten
- 295623 Koneet ja laitteet kumin tai muovin työstöä varten tai kumi- tai muovitavaroiden valmistusta varten
- 295624 Muotit; kaavauskehukset metallinvalua varten; mallipohjat; valumallit
- 295625 Muualle luokittelemattomat erikoiskoneet
- 295626 Muiden teollisuuden erikoiskoneiden osat
- 295691 Muualle luokittelemattomien muiden erikoiskoneiden asennuspalvelut
- 295692 Muualle luokittelemattomien muiden erikoiskoneiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 296011 Moottoroidut tankit ja muut panssaroidut taisteluajoneuvot ja niiden osat
- 296012 Sota-aseet, ei kuitenkaan revolverit, pistoolit, miekat tai niiden kaltaiset aseet
- 296013 Revolverit, pistoolit, muut tuliaseet ja niiden kaltaiset tavarat; muut aseet
- 296014 Pommit, ohjukset ja niiden kaltaiset sotatarvikkeet; patruunat, muut ammuksiset ja projektiilit; osat
- 296015 Sota-aseiden ja muiden aseiden osat
- 296090 Aseiden ja asejärjestelmien asennus-, korjaus- ja huoltopalvelut
- 297110 Jääkaapit ja pakastimet; pesukoneet; sähköhuovat; tuulettimet, kotitaloustyypiset
- 297121 Sähkömekaaniset kodinkoneet sisäänrakennetuin sähkömoottorein
- 297122 Partakoneet, karvanpoistolaitteet ja tukan- tai karvanleikkuukoneet, sisäänrakennetuin sähkömoottorein

297123	Sähkölämpölaitteet hiusten käsittelyä tai käsien kuivaamista varten; sähkösilitysraudat
297124	Muut sähkölämpölaitteet
297125	Vedenkuumennuslaitteet ja kuumavedenvaraajat sekä uppokuumentimet, sähköllä toimivat
297126	Huoneiden tai vastaavien tilojen sähkölämmityslaitteet sekä maan sähkölämmityslaitteet
297127	Mikroaaltouunit
297128	Muut uunit; liedet, keittolevyt, kuumennusrenkaat; grillit, paahtimet
297129	Sähkökuumennusvastukset
297130	Sähköllä toimivien kodinkoneiden osat
297210	Kotitalouskäyttöön tarkoitetut keitto- ja kuumennuslaitteet, muut kuin sähköllä toimivat
297220	Uunien, liesien ja niiden kaltaisten muiden kuin sähköllä toimivien kodinkoneiden osat
300110	Kirjoituskoneet, tekstinkäsittelylaitteet ja laskukoneet sekä niiden osat
300121	Valokopiolaitteet ja lämpökopiolaitteet
300123	Muut toimistokoneet ja -laitteet
300124	Toimistokoneiden ja -laitteiden osat ja tarvikkeet
300190	Toimistokoneiden asennuspalvelut
300210	Tietokoneet; osat ja tarvikkeet
300290	Tietokoneiden ja muiden tietojenkäsittelylaitteiden asennuspalvelut
311010	Moottorit, joiden antoteho on enintään 37,5 W; muut tasavirtamoottorit; tasavirta-generaattorit
311020	Yleisvirtamoottorit, joiden antoteho on suurempi kuin 37,5 W; muut vaihtovirtamoottorit; -generaattorit
311030	Sähkögeneraattoriyhdistelmät ja pyörivät sähkömuuttajat
311040	Sähkömuuttajat
311050	Purkauslamppujen kuristimet; staattiset muuttajat; muut induktorit
311060	Sähkömoottoreiden, -generaattoreiden ja -muuntajien osat
311091	Sähkömoottoreiden, -generaattoreiden ja -muuntajien asennuspalvelut
311092	Sähkömoottoreiden, -generaattoreiden ja -muuntajien korjaukseen, huoltoon ja käämityksen uusimiseen liittyvät palvelut
312010	Sähkölaitteet sähkövirtapiiriin kytkemistä, katkaisemista tai suojaamista varten, suurempaa kuin 1 000 voltin nimellisjännitettä varten
312020	Sähkölaitteet sähkövirtapiiriin kytkemistä, katkaisemista tai suojaamista varten, enintään 1 000 voltin nimellisjännitettä varten
312030	Sähkötaulut
312040	Sähkönjakelu- ja -tarkkailulaitteiden osat
312091	Sähkönjakelu- ja -tarkkailulaitteiden asennuspalvelut
312092	Sähkönjakelu- ja -tarkkailulaitteiden korjaus- ja huoltopalvelut
313010	Eristetyt johtimet ja kaapelit; optiset kuitukaapelit
314010	Galvaanisit parit ja paristot sekä niiden osat
314020	Sähköakut ja niiden osat
315010	Hehkulamput ja purkauslamput; kaarilamput
315020	Valaisimet ja valaistusvarusteet
315030	Muut valaisimet ja valaistusvarusteet
315040	Valaisimien ja valaistusvarusteiden osat
316100	Sähkölaitteet moottoreita ja ajoneuvoja varten, muualle luokittelemattomat
316210	Muut muualle luokittelemattomat sähkölaitteet
316290	Muualle luokittelemattomien muiden sähkölaitteiden asennus-, korjaus- ja huoltopalvelut
321010	Sähkökondensaattorit
321020	Sähkövastukset, ei kuitenkaan kuumennusvastukset
321030	Painetut piirit
321040	Elektroniputket (kuumakatodi-, kylmäkatodi- ja valokatodiputket), myös katodisädeputket
321050	Diodit ja transistorit
321060	Elektroniset integroidut piirit ja mikropiirit
321070	Elektronisten putkien ja muiden elektronisten komponenttien osat
322011	Radiopuhelin-, radiolennätin-, radio- ja televisiolähettimet
322012	Televisiokamerat
322020	Sähkölaitteet langallista puhelua tai langallista sähkötystä varten; kuvapuhelimet
322030	Sähköllä toimivien puhelin- tai lennätinlaitteiden osat

- 322090 Televisio- ja radiolähettimien sekä langallista puhelua tai sähkötystä varten tarvittavien laitteiden asennus-, korjaus- ja huoltopalvelut
- 323010 Radiovastaanottimet
- 323020 Televisiovastaanottimet
- 323031 Levysoittimet, kasettisoittimet ja muut äänentoistolaitteet
- 323032 Magneettinauhurit ja muut äänentallennuslaitteet
- 323033 Kuvan tallennus- tai toistolaitteet; videokamerat
- 323040 Mikrofonit, kaiuttimet, vastaanottimet radiopuhelimia ja radiolennättimiä varten
- 323051 Äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitteiden osat ja tarvikkeet
- 323052 Kaikenlaiset antennit ja heijastimet sekä niiden osat; radiovastaanottim. ja -lähettimien osat; tutkalaitt. osat
- 323090 Ammattikäytössä olevien radio- ja televisiolaitt. sekä äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitt. korj.- ja huoltopalv.; käsittely- ja valmistuspalvelut
- 331010 Lääkintäkojeet ja kirurgiset kojeet sekä ortopediavälineet ja niiden osat
- 331020 Lääkintähuonekalut, kirurgiset huonekalut, hammas- tai eläinlääkintähuonekalut; parturintuolit ja niiden kaltaiset tuolit sekä niiden osat
- 331090 Lääketieteellisten ja kirurgisten välineiden ja laitteiden asennus-, korjaus- ja huoltopalvelut
- 332010 Navigointi-, meteorologiset, geofysikaaliset ja niiden kaltaiset kojeet ja laitteet
- 332020 Tutkalaitteet, radionavigointilaitteet ja radiokauko-ohjauslaitteet
- 332030 Tarkkuusvaa'at; piirustus- ja laskukojeet, pituuksien mittaukseen käyt. kojeet sekä niiden kalt. kojeet
- 332040 Sähkösuureiden ja ionisoivan säteilyn mittauskoejet
- 332050 Koejet muiden fysikaalisten ominaisuuksien mittaamista varten
- 332060 Muut mittaus-, tarkkailu- ja testauskojeet ja -laitteet (mikroskoopit, sähkömittarit ym.)
- 332070 Termostaatit, manostaatit ja muut automaattiset säätö- tai valvontakojeet ja -laitteet
- 332080 Mittaus-, tarkkailu- ja testauskojeiden ja laitteiden sekä navigointiin ym. käytett. kojeiden ja laitt. osat
- 332090 Mittaus-, tarkkailu-, testaus-, navigointi- ym. kojeiden ja laitteiden asennus-, korjaus- ja huoltopalvelut
- 333010 Teoll.prosessinsäätölaitteiden, myös autom. tuotantolaitoksia varten, suunnittelu- ja kokoamispalvelut
- 334010 Silmälasit, linssit ja niiden osat
- 334020 Muut optiset kojeet ja niiden osat
- 334030 Valokuvausvarusteet ja niiden osat
- 334090 Ammattikäytössä olevien valokuvaus-, elokuvaus- ja optisten kojeiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 335010 Kellot, poislukien koneistot ja osat
- 335020 Kellojen koneistot ja osat
- 335090 Teollisuuskäytössä olevien ajanmittauskojeiden ja laitteiden asennus-, korjaus- ja huoltopalvelut
- 341010 Polttomoottorit, jollaisia käytetään moottoriajoneuvoissa ja moottoripyörissä
- 341020 Henkilöautot
- 341025 Autot henkilökuljetukseen, käytetyt
- 341030 Moottoriajoneuvot vähintään 10 henkilön kuljettamiseen
- 341041 Tavarankuljetukseen tarkoitetut moottoriajoneuvot, joissa on puristussytytteinen mäntämoottori (diesel tai puolidiesel), uudet
- 341042 Tavarankuljetukseen tarkoitetut moottoriajoneuvot, joissa on kipinäsytytteinen mäntämoottori; muut tavaraajoneuvot, uudet
- 341043 Tavarankuljetukseen tarkoitetut moottoriajoneuvot, käytetyt
- 341044 Maantiekuljetuksiin tarkoitetut puoliperävaunujen vetotraktorit
- 341045 Alustat, moottorein varustetut, moottoriajoneuvoja varten
- 341050 Erikoismoottoriajoneuvot
- 341099 Autojen ja perävaunujen sekä niiden osien käsittely- ja valmistuspalvelut
- 342010 Moottoriajoneuvojen korit
- 342021 Kontit, jotka on erityisesti suunniteltu yhtä tai useampaa kuljetusmuotoa varten
- 342022 Matkailuperävaunut ja puoliperävaunut asumista tai retkeilyä varten
- 342023 Muut perävaunut ja puoliperävaunut

- 342030 Perävaunujen, puoliperävaunujen ja muiden kulj.väl. osat, ilman me-
kaan.kuljetuskoneistoa
- 343010 Moottoreiden osat
- 343020 Moottoriajoneuvojen muut osat ja tarvikkeet, muualle luokittelemattomat
- 343030 Turvavyöt sekä korien osat ja tarvikkeet
- 351110 Sota-alukset
- 351121 Risteilyalukset, lautta-alukset ja niiden kaltaiset alukset, henkilöiden kuljetukseen
- 351122 Säiliöalukset
- 351124 Muut tavarankuljetukseen tarkoitettut alukset
- 351131 Kalastusalukset
- 351132 Hinaajat ja työntöalukset
- 351133 Ruoppausalukset; majakkalaivat, ruiskualukset, uivat nosturit; muut alukset (jäänmurtajat)
- 351140 Uivat tai upotettavat poraus- tai tuotantolautat
- 351150 Muut uivat rakenteet
- 351160 Romutettavaksi tarkoitettut alukset ja muut uivat rakenteet
- 351191 Laivojen ja uivien lauttojen ja rakenteiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 351192 Alusten kunnostus
- 351198 Sähkö- ja LVI-asennukset laivoissa, veneissä ja uivissa rakenteissa
- 351199 Laivojen, veneiden ja uivien rakenteiden käsittely- ja valmistuspalvelut
- 351210 Huvi- tai urheiluveneet
- 351290 Huvi- ja urheilukäyttöön tarkoitettujen veneiden korjaus- ja huoltopalvelut
- 352010 Veturit ja tenderit
- 352020 Itseliikkuvat rautatie- ja raitiotievaunut, ei kuitenkaan kunnossapito- tai huoltovaunut
- 352030 Muut raideliikenteen kulkuneuvot
- 352040 Rautatien tai raitiotien veturien tai muun liikkuvan kaluston osat; varusteet ja kiinteät laitteet sekä niiden osat; mekaaniset liikenteenvalvonta- tai ohjauslaitteet
- 352090 Rautatien ja raitiotien vetureiden ja liikkuvan kaluston korjaus- ja huoltopalvelut ja kunnostus
- 353010 Ilma-alusten moottorit; ilma-alusten lähetyslaitteet, laitteet maassa tapahtuvaa lentokoulutusta varten, osat
- 353020 Ilmapallot ja -laivat; purje- ja liitolentokoneet, riippuliitimet ja muut moottorittomat ilma-alukset
- 353030 Helikopterit ja lentokoneet
- 353050 Ilma-alusten ja avaruusalusten muut osat
- 353090 Ilma-alusten ja niiden moottoreiden korjaus- ja huoltopalvelut ja kunnostus; kokoonpano
- 354110 Moottoripyörät ja sivuvaunut
- 354120 Moottoripyörien ja sivuvaunujen osat ja tarvikkeet
- 354210 Polkupyörät ja muut pyörät, moottorittomat
- 354220 Moottorittomien polku- ja muiden pyörien osat ja tarvikkeet
- 354310 Invalidiajoneuvot ja niiden osat
- 355010 Muut kulkuneuvot, muualle luokittelemattomat
- 361111 Istuimet, pääasiallisesti metallirunkoiset (lentokoneiden, moottoriajoneuvojen, teatteri-
ym.)
- 361112 Istuimet, pääasiallisesti puurunkoiset (nojatuolit, sohvot, muoviset istuimet ym.)
- 361114 Istuimien osat
- 361210 Muut toimisto- ja myymäläkalusteet
- 361310 Keittiökalusteet
- 361410 Muut huonekalut ja osat
- 361420 Huonekalujen viimeistelypalvelut (ei kuitenkaan tuolien ja istuimien verhoilu)
- 361510 Vuoteiden joustin pohjat; patjat
- 362110 Rahat
- 362210 Korut ja muut kultasepäntuotteet
- 363010 Soittimet ja niiden osat
- 363090 Soittimien korjaus- ja huoltopalvelut
- 364011 Sukset, luistimet ja rullaluistimet; vesiurheiluvälineet; niiden osat
- 364013 Välineet ja varusteet voimistelua tai voimailua varten
- 364014 Muut välineet ja varusteet urheilua tai ulkopelejä varten; uima-altaat ja kahluualtaat

364015	Vavat, muut siimakalastustarvikkeet; muualle luokittelemattomat metsästys- ja kalastustarvikkeet
365000	Pelit ja leikkikalut
366110	Epäaidot korut
366211	Kotitalouksien siivouksessa käytettävät luudat ja harjat
366212	Hammasharjat, hiusharjat ja muut toalettiharjat henkilökohtaiseen käyttöön; taiteilijansiveltimet ja kirjoitussiveltimet sekä siveltimet kosmeettisia valmisteita varten; muut harjat
366213	Muut harjat (maalaustelat; harjat, jotka ovat koneiden, laitteiden tai kulkuneuvojen osia jne.)
366310	Karusellit, keinut, ampumaratavarusteet ja muut huvipuistovälineet
366320	Kirjoitusvälineet
366331	Sateenvarjat ja päivänvarjat; kävelykepit jne.; niiden osat
366333	Painonapit ja niiden osat; napit, vetoketjut
366340	Linoleumi
366350	Hiuksista tai eläimenkarvasta valmistetut tuotteet; niiden kaltaiset tekstiiliaineesta valmistetut tuotteet
366360	Savukkeensytyttimet, piiput ja niiden osat; tulitikut; polttonesteet ja nesteyt. kaasum. polttoaineet em.vart
366371	Juhla-, karnevaali- ja muut huvitusesineet, myös taikomisvälineet ja pilailuesineet
366372	Lastenvaunut ja niiden osat
366373	Kammat, hiussoljet ja niiden kaltaiset esineet; hiusneulat jne.
366374	Kojeet, laitteet ja mallit, jotka on tarkoitettu esittelyä varten
366375	Steariini-, parafiini- ja vahakynntilät sekä niiden kaltaiset tavarat
366376	Tekokukat, -lehdet ja -hedelmät sekä niiden osat
366377	Muut erinäiset tavarat, muualle luokittelemattomat
366390	Muuhun tuotantoon liittyvät käsittely- ja valmistuspalvelut
371010	Metallitoisioraaka-aineet
372010	Muut kuin metalliset toisioraaka-aineet
401010	Sähköenergia
401020	Ydinreaktorien käytetyt (säteilytetyt) polttoaine-elementit
401030	Sähköenergian jakelupalvelut
402010	Kivihiihkaasu, vesikaasu, generaattorikaasu ja niiden kaltaiset kaasut, ei kuitenkaan maaöljykaasut
402020	Kaasumaisten polttoaineiden jakelupalvelut putkiverkostossa
403010	Höyryn ja lämmiveden jakelupalvelut
403020	Lämpöenergia
410010	Vesi
410020	Veden jakelupalvelut
450110	Asuinrakennukset, uudisrakentaminen
450120	Asuinrakennukset, peruskorjaus
450130	Asuinrakennukset, vuosikorjaus
450140	Muut talonrakennukset, uudisrakentaminen
450150	Muut talonrakennukset, peruskorjaus
450160	Muut talonrakennukset, vuosikorjaus
450210	Maa- ja vesirakentaminen
450220	Maa- ja vesirakentaminen, korjausrakentaminen
450900	Rakennuspalvelut
501000	Moottoriajoneuvojen kauppa
502000	Moottoriajoneuvojen huolto- ja korjauspalvelut
503000	Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden kauppa
504000	Moottoripyörien sekä niiden osien ja varusteiden kauppa
505000	Polttoaineiden vähittäiskaupan palvelut
511000	Agentuuritoiminnan palvelut
512000	Tukkukaupan palvelut
521000	Vähittäiskaupan palvelut
527000	Kotitalouksien korjauspalvelut
528000	Pakkausten kierrätyspalvelut

551000	Hotellipalvelut
552000	Retkeilymajojen, leirintäalueiden, lomakylä- ym. palvelut
553000	Ravitsemispalvelut
554000	Juomatarjoilupalvelut
555110	Henkilöstö- ja laitosruokalapalvelut
555200	Ateriapalvelut
601010	Rautateiden henkilökuljetus
601020	Rautateiden tavarakuljetus
602110	Raitiotie- ja metroliikenne
602120	Linja-autoliikenne
602200	Taksiliikennepalvelut
602300	Muut maitse tapahtuvat henkilöliikennepalvelut (tilausliikenne ym.)
602400	Tieliikenteen tavarankuljetuspalvelut
603000	Putkijohtokuljetuspalvelut
611000	Vesiliikenteen henkilökuljetus
612000	Vesiliikenteen tavarakuljetus
613000	Aikarahtaus
621000	Ilmaliikenteen henkilökuljetus
622000	Ilmaliikenteen tavarakuljetus
630100	Radanpito
630200	Tienpito
631100	Lastinkäsittely
631200	Varastointi
632100	Muut maaliikennettä tukevat palvelut
632200	Muut vesiliikennettä tukevat palvelut
632300	Muut ilmaliikennettä tukevat palvelut
633000	Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien palvelut
634000	Muut kuljetusvälityspalvelut
641100	Postipalvelut
641200	Muut jakelu- ja kuriiripalvelut
642010	Tiedon- ja tekstinsiirtopalvelut
642020	Muut teleliikennepalvelut
642030	Radio- ja televisiopalvelut kaapelin välityksellä
650001	Väliilliset rahoituspalvelut
650002	Arvonlisäverolliset rahoituspalvelut (notariaatti- ja säilytyspalvelut, luoton perintä)
651110	Keskuspankkipalvelut
651210	Muut pankkipalvelut
652110	Rahoitusleasingpalvelut
652210	Muut luotonantopalvelut
652310	Muut rahoituksen välityspalvelut, muualle luokittelemattomat, ei kuitenkaan vakuutuspalvelut
660110	Henkivakuutuspalvelut
660210	Eläkevakuutuspalvelut
660310	Moottorijoneuvovakuutus
660320	Luotto- ja takausvakuutuspalvelut
660330	Muut vakuutuspalvelut
660340	Jälleenvakuutuspalvelut
671110	Rahoituksen välityksen hallinnolliset tukipalvelut
671210	Arvopapereiden kauppa- ja hallintapalvelut
671310	Muut rahoitusta ja sijoitusta tukevat palvelut, muualle luokittelemattomat
672110	Vakuutuksen kauppa- ja hallintapalvelut
672210	Muut vakuutusta tukevat palvelut
701000	Kiinteistöjen rakennuttaminen ja kauppa
702100	Asuntojen omistus ja vuokrauspalvelut
702200	Kiinteistöjen vuokraus- ja hallintapalvelut
703100	Kiinteistöjen välityspalvelut
703200	Isännöinti- ja kiinteistönhoitopalvelut
711000	Autojen vuokrauspalvelut

712100	Muiden maaliikennevälineiden vuokrauspalvelut
712200	Vesiliikennevälineiden vuokrauspalvelut
712300	Ilmaliikennevälineiden vuokrauspalvelut
713100	Maatalouskoneiden ja -laitteiden vuokrauspalvelut
713200	Rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokrauspalvelut
713300	Toimistokoneiden ja -laitteiden sekä tietokoneiden vuokrauspalvelut
713400	Muiden koneiden ja laitteiden vuokrauspalvelut, muualle luokittelemattomat
714000	Henkilökohtaisten esineiden ja kotitaloustavaroiden vuokrauspalvelut
721000	ATK-laitteistoihin liittyvät konsulttipalvelut
722010	Tietojenkäsittelylaitteiden tallenteet
722020	Ohjelmistojen suunnittelu-, valmistus- ja konsulttipalvelut
723000	Tietojenkäsittelypalvelut
724000	Tietokantapalvelut
725000	Konttori- ja tietokoneiden korjaus- ja huoltopalvelut
726000	Muut tietokoneisiin liittyvät palvelut
731000	Luonnontieteen ja tekniikan tutkimus- ja kehittämisspalvelut
732000	Yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden tutkimus- ja kehittämisspalvelut
741100	Lakiasiaainpalvelut
741200	Laskentatoimen palvelut, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelut; veroneuvontapalvelut
741300	Markkina- ja mielipidetutkimuspalvelut
741400	Liikkeenjohdon konsulttipalvelut
741500	Hallintayhtiöpalvelut
742010	Yhdyskuntasuunnittelu
742020	Maa- ja vesirakentamisen tekniset palvelut
742030	Arkkitehtipalvelut
742040	Rakennetekniset palvelut
742050	LVI-tekniset suunnittelupalvelut
742060	Sähkötekniset suunnittelupalvelut
742070	Muut rakennustekniset palvelut
742080	Kone- ja prosessisuunnittelupalvelut
742090	Muut tekniset palvelut
743000	Tekniset testaus- ja analysointipalvelut
744000	Mainospalvelut
745000	Työnvälitys- ja henkilöstönhankintapalvelut
746000	Etsivä-, vartiointi- ja turvallisuuspalvelut
747000	Siivouspalvelut
748110	Valokuvaamopalvelut
748120	Valokuvien kehityspalvelut
748200	Pakkauspalvelut
748310	Toimistotyö- ja käännöspalvelut
748320	Osoiterekisterien kokoaminen ja postituspalvelut
748410	Lisenssit, patentit ja rojaltit
748490	Muut liike-elämän palvelut
751100	Julkishallinnon yleiset palvelut
751200	Terveydenhuollon, koulutuksen, kulttuurin ja muiden sosiaalipalvelujen hallintopalvelut
751300	Elinkeinoelämää tukevat hallintopalvelut
751400	Julkishallintoa tukevat palvelut
752100	Ulkoasiainhallinnon palvelut
752200	Maanpuolustuspalvelut (maanpuolustuskalusto ja varusmiehet)
752300	Oikeustoimen palvelut
752400	Yleiseen turvallisuuteen, lainkuuliaisuuteen ja järjestykseen liittyvät palvelut
752500	Palo- ja pelastuspalvelut
753100	Työeläkevakuutus
753200	Muu pakollinen sosiaalivakuutus
800010	Koulutuspalvelut
804110	Kuljettajakoulutuspalvelut
851110	Sairaalapalvelut
851210	Lääkäripalvelut

851310	Hammashoitopalvelut
851410	Muut terveydenhuoltopalvelut
852010	Eläinlääkintäpalvelut
853100	Sosiaalipalvelut
900010	Viemäri- ja jätevesipalvelut
900020	Jätehuoltopalvelut
900030	Puhtaanapito ja sen kaltaiset palvelut
911000	Elinkeinoelämän, työnantaja- ja ammattialajärjestöjen palvelut
912000	Ammattiyhdistysten palvelut
913100	Uskonnollisten järjestöjen palvelut
913200	Muiden järjestöjen palvelut
921100	Elokuvien ja videofilmien tuotantopalvelut
921200	Elokuvien ja videofilmien levityspalvelut
921300	Elokuvien esityspalvelut
922010	Radio- ja televisiopalvelut
923010	Taiteelliset ja kirjalliset luomis- ja tulkitsemispalvelut
923200	Taidelaitosten palvelut
923310	Tivolien ja huvipuistojen palvelut
923410	Muut viihdepalvelut
924010	Uutistoimistojen palvelut
925110	Kirjastojen ja arkistojen palvelut
925210	Museoiden palvelut sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelupalvelut
925310	Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen palvelut
926110	Urheilukenttien, urheiluhallien ja stadionien ylläpitopalvelut
926210	Muut urheiluun liittyvät palvelut
927110	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut
927210	Muut virkistyspalvelut
930100	Pesulapalvelut
930200	Kampaamo- ja muut kauneudenhoitopalvelut
930300	Hautaustoimistojen palvelut
930400	Kylpylä- ym. palvelut
930500	Muut palvelut, muualle luokittelemattomat
950010	Kotitalouspalvelut
990010	Kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten edustustojen palvelut
999110	Elintarvikkeet ja juomat
999120	Toimistotarvikkeet
999130	Matkakulut
999140	Työvaatteet
999150	Kuljetus ja varastointi
999160	Edustusmenot
999170	Posti- ja pankkipalvelut
999180	Korjaus- ja asennuspalvelut
999190	Palkkiotyö
999200	Muut asiantuntijapalvelut
999210	Erittelemättömät tuotteet
999220	Leimavero, varainsiirtovero (maan ym. omistusoik.siirt.kust.)
999230	Suomal. kotitalouksien ostot ulkomailla
999240	Ulkom. kotitalouksien ostot Suomessa
999310	Tavarakaupan korjauserä
999320	cif/fob-korjaus, vakuutus- ja rahtitulo
999400	Virtuaalituote

Liite 2

KUNTIEN JA KUNTAYHTYMIEN TALOUSTILASTON LUOKITUKSET,

TAULUKKO 01 (KÄYTTÖTALOUS) JA TAULUKKO 02 (INVESTOINNIT)

(vuodelta 2000)

KUNTIEN JA KUNTAYHTYMIEN TILASTOINNISSA KÄYTETTÄVÄ TEHTÄVÄLUOKITUS

Käyttötaloulosa (taulukko 01) ja investointiosa (taulukko 02):

	Tilastoinnin koodi	
YLEISHALLINTO	110	
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI		
Sosiaali- ja terveystoimen hallinto	201	
Lasten päivähoito	204	
Muu lasten päivähoito	206	
Esiopetus (sosiaalitoimessa)	208	
Lasten ja nuorten laitoshuolto	210	
Muut lasten ja perheiden palvelut	215	
Vanhusten laitospalvelut	220	
Vammaishuollon laitospalvelut	225	
Suojatyö ja kehitysvammatoiminta	230	
Kotipalvelut	235	
Muut vanhusten ja vammaisten palvelut	240	
Päihdehuolto	245	
Perusterveydenhuolto (pl. hammashuolto)	252	Investoinnit: Perus-
Perusterveydenhuollon hammashuolto	254	terveydenhuolto250
Erikoissairaanhoito	260	
Ympäristöterveydenhuolto	270	
Muu sosiaali- ja terveystoimi	290	
OPETUS- JA KULTTUURITOIMI		
Opetus- ja kulttuuritoimen hallinto	301	
Esiopetus (sosiaalitoimessa)	303	
Peruskoulu	305	
Lukio	310	
Ammatilliset oppilaitokset	315	
Ammattikorkeakoulut	320	
Kansalaisopisto	325	
Muu vapaa sivistystyö	327	
Taiteen perusopetus	335	
Muu opetustoimi	345	
Kirjasto	350	

Liikunta ja ulkoilu	355
Nuorisotyö	360
Museot, teatterit ja orkesterit	377
Yleinen kulttuuritoimi	390
MUUT PALVELUT	
Yhdyskuntasuunnittelu	410
Rakennusvalvonta	420
Ympäristön huolto	440
Liikenneväylät	460
Puistot ja yleiset alueet	470
Palo- ja pelastustoimi	480
Oikeudenhoito ja turvallisuus	515
Lomituspalvelut	520
Toimitila- ja vuokrauspalvelut	535
Sisäiset palvelut	545
Elinkeinoelämän edistäminen	555
Vesihuolto	610
Energiahuolto	620
Jätehuolto	625
Joukkoliikenne	630
Satama	640
Maa- ja metsätilat	660
Muu liikeluonteinen toiminta	669
Muu toiminta	690
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ	700

MENO- JA TULOLAJILUOKITUS

Taulukko 01 Käyttötalous

MENOLAJIT	Tilastoinnin koodi
MENOT	
Palkat ja palkkiot	0100
Maksetus eläkkeet	0300
Eläkevakuutusmaksut	370
Muut sosiaalivakuutusmaksut	380
Asiakaspalvelujen ostot	0500
- valtiolta	0510
- kunnilta	0520
- kuntayhtymiltä	0530

-	<i>muilta</i>	0540
Muiden palvelujen ostot		0600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat (ml. varastojen lisäys/vähennys)		1400
Avustukset		1800
Vuokramenot, ulkoiset		1920
Vuokramenot, sisäiset		1970
Muut menot		2700

<i>TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ</i>		2900
Siitä: Sisäiset menot yhteensä		2910

Poistot ja arvonalennukset 2940

LASKENNALLISET MENOT:

Vyörytyserät		2960
Palautusjärjestelmän mukainen arvonnävero		2965
Muut laskennalliset menot		2970

TULOLAJIT

TULOT

Myyntitulot		5200
-	<i>valtiolta</i>	5210
-	<i>kunnilta</i>	5220
-	<i>kuntayhtymiltä</i>	5230
-	<i>muilta</i>	5240
-	<i>sisäiset myyntitulot</i>	5250
Maksut		5500
Tuet ja avustukset		
-	<i>työllistämistuet</i>	5805
-	<i>muut tuet ja avustukset valtiolta</i>	5810
-	<i>Euroopan Unionilta</i>	5880
-	<i>muilta</i>	5890
Vuokratulot, ulkoiset		6320
Vuokratulot, sisäiset		6370
Muut tulot		6700
Valmisteverastojen muutos		6840
Valmistus omaan käyttöön		6850
<i>TOIMINTATULOT YHTEENSÄ</i>		6900
Siitä: Sisäiset tulot yhteensä		6910

LASKENNALLISET TULOT:

Vyörytyserät		6960
Muut laskennalliset erät		6970

Taulukko 02 Investoinnit**INVESTOINTIMENOT****Käyttöomaisuuden hankinta:**

Aineettomat hyödykkeet	3100
Maa- ja vesialueet	3310
Asuinrakennukset	3320
Muut rakennukset	3330
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3340
Kuljetusvälineet	3350
Muut koneet ja kalusto	3360
Muut aineelliset hyödykkeet	3390
Käyttöomaisuusarvopaperit	3400

INVESTOINTIMENOT YHTEENSÄ 4900

LASKENNALLISET MENOT

 Palautusjärjestelmän arvonnisävero 4965

INVESTOINTITULOT**Rahoitusosuudet investointimenoihin:**

- valtiolta	7110
- kunnilta ja kuntayhtymiltä	7120
- Euroopan Unionilta	7150
- muilta	7190

Käyttöomaisuuden myynti:

Aineettomat hyödykkeet	8100
Maa- ja vesialueet	8310
Asuinrakennukset	8320
Muut rakennukset	8330
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8340
Kuljetusvälineet	8350
Muut koneet ja kalusto	8360
Muut aineelliset hyödykkeet	8390
Käyttöomaisuusarvopaperit	8400

INVESTOINTITULOT YHTEENSÄ 9900